

วิมุติวิทยาว่าด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโโบโจ จินูล

นายถาปกรณ์ กำเนิดศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE SOTERIOLOGY OF SUDDEN AWAKENING AND GRADUAL CULTIVATION OF BOJO
JINUL

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Philosophy
Department of Philosophy
FACULTY OF ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิมุติวิทยาว่าด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่องของโบโจ จินุส
โดย	นายสถาปนกรณ์ กำเนิดศิริ
สาขาวิชา	ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีญา อรุณขจรศักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุวรรณมา สถาอานันท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณะบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีญา อรุณขจรศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุวรรณมา สถาอานันท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐ์ ศิริจันทร์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไถ่รุ่ง อีไซ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี มหณรงค์ชัย)

สถาปนา วิมุตติวิทยาว่าด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโโบโจ จินุล. (THE SOTERIOLOGY OF SUDDEN AWAKENING AND GRADUAL CULTIVATION OF BOJO JINUL) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ศรียุญา อรุณขจรศักดิ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศ.กิตติคุณ ดร.สุวรรณา สถาอานันท์

แนวคิดทางวิมุตติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องคือหลักการทางปรัชญาที่สำคัญของโโบโจ จินุล แนวคิดดังกล่าวอธิบายว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันหมายถึงความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้ซึ่งบริสุทธิ์และมีคุณสมบัติแห่งการรับรู้เป็นธรรมชาติพื้นฐาน ส่วนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นเป็นเพียงการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ การคิดแยกแยะถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ "ปราศจากแก่นสาร" ในแง่การปราศจากแก่นสารของการคิดแยกแยะถูกใช้เป็นรากฐานที่สำคัญในการยืนยันในความถูกต้องแท้จริงของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทัศนะของโโบโจ จินุล

วิทยานิพนธ์จึงชี้ให้เห็นว่าถึงแม้หลักการทางวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินุล จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปราศจากแก่นสารของการคิดแยกแยะ แต่ในการพิจารณามนุษย์ในบริบทของการดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์กลับทำให้เห็นว่า “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” ของการคิดแยกแยะนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความหมายของความสัมพันธ์ของหลักการเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของโโบโจ จินุล เป็นอย่างมาก กล่าวคือถึงแม้ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้อย่าง “ฉับพลัน” แต่ภายใต้บริบทแห่งชีวิตของปุถุชนการคิดแยกแยะยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์และผลดังกล่าวยังคงไม่สามารถดับสั่นลงได้อย่างฉับพลันภายหลังการตื่นรู้ดังกล่าว

การพิจารณาบทบาทของความคิดในมิติที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์นี้จึงชี้ให้เห็นว่าการคิดแยกแยะในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจความสัมพันธ์ของการตื่นรู้และการปฏิบัติ และเป็นเหตุที่ทำให้โโบโจ จินุล ให้ความสำคัญกับความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจการคิดแยกแยะเหล่านี้ในฐานะตัวของมันเองและเพื่อถมช่องว่างระหว่างความเข้าใจกับการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

สาขาวิชา ปรัชญา

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5780504122 : MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORD: Soteriology Bojo Jinul Sudden Awakening Gradual Cultivation Korean Buddhism

Thapakorn Kamnerdsiri : THE SOTERIOLOGY OF SUDDEN AWAKENING AND GRADUAL CULTIVATION OF BOJO JINUL. Advisor: Asst. Prof. SARINYA ARUNKHAJORNSAK, Ph.D. Co-advisor: Prof. Emeritus SUWANNA SATHAANAND, Ph.D.

The Soteriology of Sudden Awakening and Gradual Cultivation is an important philosophical concept of Bojo Jinul. This concept explains that Sudden Awakening means an understanding of the true meaning of True Mind which is pure and possesses fundamental awareness and discriminative thinking is merely a disclosure of an awareness in the phenomenal world. In this sense discriminative thinking is a non-substantial phenomena. The non-substantiality of discriminative thinking is an important basis for the correctness of the principle of Gradual Cultivation of Bojo Jinul.

This thesis points out that, although the soteriology of Bojo Jinul points to the importance of the non-substantiality of discriminative thinking but in considering human beings in the context of real life in the empirical world, it shows that the “Existential Reality” of discriminative thinking is very important to understand the meaning of the relationship between the principle of sudden awakening and the gradual cultivation of Bojo Jinul. That is, even though understanding appears "suddenly" but within the reality of human life, discriminative thinking continues to have an effect on human existence, and the effect cannot be immediately extinguished after this awakening.

Considering the role of discriminative thinking in relation to the existence of life in the empirical world, it is pointed out that discriminative thinking as a content of human experience is important to the understanding of the relationship between awakening and cultivation and this is the reason why Bojo Jinul is so concerned with the need for ongoing cultivation to realize these discriminative thinking as itself in order to fill the gap between understanding and cultivation.

Field of Study: Philosophy

Academic Year: 2020

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

หากนับจากวันแรกที่ได้เดินทางไปประเทศเกาหลีก็นับเวลาได้ราว 10 ปี หากนับจากวันแรกที่เริ่มสนใจ พระพุทธศาสนาเกาหลีก็นับเวลาได้ราว 9 ปี และหากนับจากวันแรกที่เริ่มเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องพุทธปรัชญาเซนเกาหลี ก็นับเวลาได้ราว 7 ปี การทำงานวิจัยเรื่องพุทธปรัชญาเซนเกาหลีในประเทศไทยซึ่งไม่เคยมีการศึกษาพุทธปรัชญาเกาหลี ในเชิงวิชาการอย่างจริงจังมาก่อนนั้นถือได้ว่าเป็นการเดินทางในเชิงวิชาการที่วางอยู่บนเส้นแบ่งอันบางเอาระหว่าง ความสำเร็จและความล้มเหลวที่อาจจะปรากฏขึ้นโดยมีอนาคตค้ำถึงได้ ด้วยเหตุนี้ก็เลยถามิตรทางวิชาการทั้งหลาย ของผู้วิจัยทั้งในประเทศไทยและประเทศเกาหลีจึงเป็นผู้ที่สมควรที่จะได้รับการจารึกนามไว้เพื่อเป็นการขอบคุณและ เป็นการให้เกียรติแก่ท่านทั้งหลายจากใจของผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีัญญา อรุณ ขจรศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุวรรณมา สถาอาพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วมผู้ซึ่ง "สลักและขัดเงา" ด้วย "เมตตาธรรมและมนุษยธรรม" จนทำให้ทั้งผู้วิจัยและงานวิจัยชิ้นนี้มีตัวมีตน มีและมีรูปมีร่างขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทุม อังกูโรทิต อาจารย์ผู้สอนพุทธปรัชญามหายาน ให้แก่ผู้วิจัยเป็นคนแรก ,รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี ผู้ซึ่งสอนวิชาปรัชญาให้กับผู้วิจัยเป็นครั้งแรกเมื่อ ครั้งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ ดัชเช่ อาจารย์ผู้ใหญ่นัก รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ซึ่งเป็นทั้งครูและมิตรทางวิชาการแก่ผู้วิจัยเสมอมา , ศาสตราจารย์ ดร. Eun Su Cho แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล บุคคลผู้แรกที่ผู้วิจัยได้สนทนาเพื่อขอความรู้ในเรื่องพุทธปรัชญาเกาหลี ผู้ซึ่งถ่าย สำเนาหนังสือพุทธปรัชญาเกาหลีเล่มแรกและกรุณาส่งกลับมาให้ผู้วิจัยที่ประเทศไทย , ศาสตราจารย์ ดร. Robert E Buswell ผู้ซึ่งให้ความรู้อันสำคัญแก่ผู้วิจัยในประเด็นทางปรัชญาของ Bojo Jinul ทั้งในรูปแบบของตำราและบท สนทนาที่กระจำแจ้ง , ศาสตราจารย์ ดร. Kang Ki Kun ผู้ซึ่งเมตตาสนทนาธรรมและให้ความเข้าใจกับแนวคิดทาง ปรัชญาของ Bojo Jinul แก่ผู้วิจัย ณ อารามซองกวางซา , Mrs. Choi Kyung Jin เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย Dongguk ผู้ซึ่งช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเข้าศึกษาค้นคว้าข้อมูลให้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย Dongguk ตลอดสิบปีที่ผ่านมา , ดร. นิสากร ชัชวาลย์พานิช และดร. บุษกร กรพิทักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนกรพิทักษ์ศึกษา ผู้ซึ่ง เมตตาให้งานและเงินเดือนที่มีค่าแก่ผู้วิจัยเพื่อนำไปเป็นทุนในการศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ,คุณ เวสารัช จรเจริญ ลูกศิษย์ผู้ห่วงใยและให้กำลังใจอย่างมั่นคงกับผู้วิจัยตลอดมา ด้วยเหตุแห่งเมตตาธรรมของท่าน ทั้งหลายดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงถือว่า บุญกุศลอันใดที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งในกาลนี้และกาลหน้า ท่าน ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนย่อมมีส่วนในกุศลผลบุญนี้โดยสมบูรณ์ทุกประการกระดาศหมดแค่นี้ แต่น้ำใจที่มีให้ผู้วิจัยยังมี อีกมาก ที่เหลือทั้งหมดขออนุญาตเก็บเอาไว้เป็นที่ระลึกอยู่ในใจของผู้วิจัยเพียงผู้เดียวตลอดกาล

ธำพรณ์ กำเนิดศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 แนวเหตุผล ทฤษฎี หรือสมมุติฐาน.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	6
1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 โบโจ จินูล และพระพุทธรศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี	9
2.1 ประวัติศาสตร์และศาสนาพื้นบ้านในคาบสมุทรเกาหลี.....	9
2.2 การเผยแพร่พระพุทธรศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี	13
2.3 พระพุทธรศานานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี.....	18
2.3.1 การสืบสายสกุลทางความคิดและที่มาของปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลี.....	26
2.3.2 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างของพระพุทธรศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี	29
2.4 โบโจ จินูล และนิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี	38
2.4.1 ชีวิตแห่งธรรม และความตึงแย้งในสังคมศาสนา.....	42
2.4.2 การมุ่งแสวงหาชุมชนทางศาสนาและสังคมสงฆ์ในอุดมคติ	50

2.4.3 ประสบการณ์ทางศาสนาที่สำคัญของ โปโล จินูล : การตกผลึกทางความคิดในฐานะ พื้นฐานของโครงสร้างเชิงญาณวิทยาของ โปโล จินูล	52
2.4.4 มรดกกรรมของ โปโล จินูล.....	63
2.5 ประเด็นปัญหาทางวิมุติวิทยาของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี.....	66
บทที่ 3 แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของโปโล จินูล.....	76
3.1 มโนทัศน์เรื่องหลักการและปรากฏการณ์ : พื้นฐานทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาสาย ตะวันออกไกล.....	77
3.2 ความสำคัญของมโนทัศน์เชิงญาณวิทยาของโปโล จินูล	86
3.3 บทปริศนาธรรม : การขยายความทัศนะทางญาณวิทยาของโปโล จินูล	96
3.4 แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์	111
3.4.1 เนื้อแท้- สมာธิ : ความว่างและความสงบแห่งจิตเดิมแท้.....	113
3.4.2 “ปรัชญา-หน้าที่ : สภาวะแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้.....	117
3.4.3 การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ : กระบวนการในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของปุถุชน	123
3.4.4. จิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ : การยืนยันใน “ความเหมือนของสิ่งที่ ต่าง” และการยืนยันใน “ความต่างของสิ่งที่เหมือน”	130
บทที่ 4 แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของ โปโล จินูล	141
4.1 พื้นฐานของโครงสร้างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและบทบาทของการตื่นรู้ อย่างฉับพลันในระบบวิมุติวิทยาของโปโล จินูล	142
4.1.1 องค์ประกอบพื้นฐานสองประการของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน	142
4.1.2 บทบาทของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในโครงสร้างทางวิมุติวิทยาของโปโล จินูล	152
4.2 การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโปโล จินูล.....	160
4.2.1 “ความเป็นจริงของชีวิต” และอุปสรรคแห่งการตื่นรู้ อย่างฉับพลันในทัศนะของโปโล จินูล	160
4.2.2 การย้อนกลับและกระจำง้างภายใน : การตื่นรู้สู่ “ความจริง” ของชีวิต	174

4.2.3 ความศรัทธาและความเข้าใจ : เป้าหมายแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล..	182
บทที่ 5 แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่ศนะของโโบโจ จินูล.....	209
5.1 พื้นฐานแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระบบวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล.....	212
5.2 พระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝายเหนือ : แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน: การปฏิบัติจากมุมมองแห่งสังสารวัฏ	221
5.3 พระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝายใต้ : แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน: การปฏิบัติจากมุมมองแห่งจิตเดิมแท้	235
5.4 ปัญหาของการปฏิบัติที่ถูกต้อง : ความถูกต้องที่ “ไม่เพียงพอ” ในที่ศนะของโโบโจ จินูล	252
5.4.1 ข้อโต้แย้งเรื่องความสามารถของมนุษย์.....	252
5.4.2 ข้อโต้แย้งเรื่องการทอดยาวในมิติเชิงเวลา	259
5.5 การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : การปฏิบัติที่แท้จริงในที่ศนะของโโบโจ จินูล.....	267
5.5.1 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเงื่อนไขแห่งความเป็นจริงของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์	268
5.5.2 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : “กระบวนการ” แห่งการ “ตอบสนอง” ต่อการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้.....	283
บทที่ 6 บทสรุป.....	301
ภาคผนวก ก.....	310
ภาคผนวก ข.....	319
บรรณานุกรม.....	324
ประวัติผู้เขียน.....	328

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : รายชื่อบทนิพนธ์ที่สำคัญของโปโจ จินูล ที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้	8
ตารางที่ 2 : พระพุทธศาสนาห้านิกายแรกในคาบสมุทรเกาหลี.....	14
ตารางที่ 3 : รายชื่อของนิกายเซนทั้ง 9 สายในคาบสมุทรเกาหลี	24
ตารางที่ 4 : สำนักเซนฝ่ายใต้ในอารยธรรมจีน.....	28
ตารางที่ 5 : ตารางแสดงความหมายของจิตเดิมแท้จากบทอุปมาเองแผ่นทองแดงและแก้วมณี.....	134

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แผนผังการสืบสายสกุลทางความคิดของพระพุทธศาสนาจากอารยธรรมจีนสู่คาบสมุทรมณฑลลี่.....	26
ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์.....	84
ภาพที่ 3 การแยกแยะรูปแบบการปฏิบัติและความสัมพันธ์กับการตื่นรู้อย่างฉับพลัน.....	217

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีเป็นครั้งแรกในราวศตวรรษที่ 4 โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดจากพระพุทธศาสนาในอารยธรรมจีน (Chinese Buddhism) เป็นหลัก การเผยแพร่แนวคิดของพระพุทธศาสนาเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีโดยเริ่มต้นจากสมัยอาณาจักรโคกูรยอ (Goguryeo, Kr. 고구려 : 37 BC.- 668 A.D.) ในราวครึ่งหลังของศตวรรษที่ 4 ปีหรือในปี คศ 372 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าโซซูริม (Sosurim, Kr. 소수림왕, 371-384 A.D.) พระมหากษัตริย์ลำดับที่ 17 แห่งราชอาณาจักรโคกูรยอ และนับจากช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในราวศตวรรษที่ 4 เป็นต้นมา พระพุทธศาสนาก็ได้หยั่งรากลึกในสังคมและวิถีชีวิตของคาบสมุทรเกาหลีอย่างมั่นคงเรื่อยมากระทั่งถึงยุคสมัยที่พระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีเจริญรุ่งเรืองถึงจุดสูงสุดในสมัยแห่งการรวมอาณาจักรทั้งสาม (The Three Kingdoms) ให้กลายมาเป็นอาณาจักรเดียวกันภายใต้ชื่อว่า “อาณาจักรรวมซิลลา” (The Unified Silla ,K :후신라 : 668 AD.-935 AD.)¹ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าช่วงรัชสมัยของอาณาจักรซิลลาใหม่นี้ นับเป็นยุคทอง ทางวัฒนธรรมของคาบสมุทรเกาหลี (The Golden Age) โดยแท้จริง ในขณะที่พระพุทธศาสนานิกายเซน นั้นได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 8 ในสมัยอาณาจักรซิลลาใหม่ หรือราว 400 ปีภายหลังจากที่พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีเป็นครั้งแรกในสมัยอาณาจักรโคกูรยอ นิกายเซนได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีผ่านทางสมณสงฆ์ผู้เดินทางไปศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาจากอารยธรรมจีนและนำความคิดของนิกายเซนจากอารยธรรมจีนกลับเข้ามาเผยแพร่และสั่งสอนจนกระทั่งในราวคริสต์ศตวรรษที่ 9 พระพุทธศาสนานิกายเซนจึงสามารถวางรากฐานอย่างมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลีและกระจายอยู่ทั่วคาบสมุทรเกาหลีถึง 9 สำนักภายใต้ชื่อนิกายเซน 9 ขุนเขา หรือ Nine Mountains Son

อย่างไรก็ตามด้วยพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาที่แตกต่างกันระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติเชิงวิมุติวิทยา กล่าวคือข้อถกเถียงในเรื่องมรรควิถีแห่งการบรรลุธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้จึงความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายในคาบสมุทรเกาหลีนั้นจึงตกอยู่ในสภาวะแห่งความขัดแย้ง ท่าทีในการต่อต้านและการปฏิเสธทัศนะทางปรัชญาระหว่างกันดังกล่าวนี้ อาจจะได้ว่าเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญของพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่ช่วงปลายอาณาจักรซิลลาใหม่สืบเนื่องมาถึงอาณาจักรโคกูรยอ ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวจึงได้

¹ อาณาจักรรวมซิลลาอาจถูกเรียกได้ในอีกชื่อหนึ่งว่า “อาณาจักรซิลลาใหม่ “ (New Shilla)

กลายเป็นรากฐานที่สำคัญในการบ่อนทำลายความเข้มแข็งและขวางกั้นพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีอย่างมีนัยที่สำคัญ

ในแง่ปัญหาของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏขึ้นในลักษณะดังกล่าวได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้นักคิดนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการประสานความขัดแย้งระหว่างทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่าย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนั้นถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ทัศนะทางปรัชญาของ โบโจ จินุล (Bojo Jinul, Kr.보조지눌 : 1158-1210 A.D.) นักบวชคนสำคัญของนิกายเซนในศตวรรษที่ 12 ท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินุล ในการจัดการกับปัญหาเรื่องความขัดแย้งทางความคิดดังกล่าวได้นำไปสู่ข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินุล ในประเด็นทางวิมุตติวิทยาภายใต้แนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” หรือ Sudden Awakening and Gradual Cultivation (Ch.頓悟漸悟: Dunwu Jianxiu , Kr. 돈오점수: Ton-o Jeomsu)

หลักการทางวิมุตติวิทยาในลักษณะดังกล่าวของโบโจ จินุล สามารถพิจารณาได้ในสองส่วนคือ ส่วนแรกแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน หรือ Sudden Awakening (Ch.頓悟: Dunwu, Kr.돈오: Ton-o) แนวคิดนี้เป็นพื้นฐานทางความคิดของโบโจ จินุล ในความพยายามที่จะเสนอว่าคำสอนที่สำคัญของพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษา (Scholastic School) กล่าวคือนิกายอวตัมสกะและนิกายฝ่ายเน้นการปฏิบัติ (Meditative School) กล่าวคือนิกายเซน ซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี นั้นโดยเนื้อแท้มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกัน กล่าวคือแนวคิดดังกล่าวเสนอว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือความเข้าใจที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติเดิมแท้ของจิตหรือ จิตเดิมแท้ (True Mind, Ch. 真心: Zhen xin , Kr. 진심: Jinsim) ซึ่งในทัศนะของโบโจ จินุล ธรรมชาติดังกล่าวนี้คือดำรงอยู่ในฐานะพื้นฐานแห่งชีวิตระหว่างพุทธะและปัจเจกบุคคลโดยเท่าเทียมเสมอกัน ในแง่นี้หากพิจารณาพุทธะและปุถุชนจึงมิได้มีความแตกต่างกันในเชิงเนื้อแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้แห่งจิต ปุถุชนด้วยความไม่เข้าใจในธรรมชาติเดิมแท้จึงต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้วัฏฏสงสารเพื่อเวียนว่ายตายเกิดเรื่อยไป

ด้วยเหตุนี้ กระบวนการแห่งการย้อนกลับเข้าสู่การไตร่ตรองพิจารณาธรรมชาติเดิมแท้แห่งจิต (Turn back Inward illumination ,Ch.迴光返照, Jiong guang Fan zhao, Kr.회광반조: Hoegwang Pan jo) นั้นจึงเป็นสิ่งที่โบโจ จินุล ให้ความสำคัญในฐานะรากฐานทางญาณวิทยาที่สำคัญขอพระพุทธศาสนานิกายเซน ภายใต้การนำเสนอแนวคิดดังกล่าว โบโจ จินุล ชี้ให้เห็นว่าหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ของพระพุทธศาสนานิกายเซนนี้สามารถถูกสนับสนุนได้จากแนวคิดที่ในเชิง

อภิปรัชญาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะเรื่องหลักการพื้นฐานแห่งธรรมชาติทั้ง 4 หรือ The Four Dhammadhatu โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่ความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรมชาติและปรากฏการณ์ หรือ Nature origination (Ch.性起: xing qi, Kr.성지:Songgi) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์ทั้งหลาย นั้นล้วนแต่เป็นเพียงการแสดงตัวของสัจธรรมในรูปแบบต่างๆเพียงเท่านั้น

ในทัศนะของ โบโจ จินูล หลักการพื้นฐานทางอภิปรัชญาในลักษณะดังกล่าวได้ถูกนำมาเป็น พื้นฐานในการอธิบายหลักการเรื่องความว่างและการปราศจากแก่นสาร (Non Substantial, Ch.非物質, Kr. 비물질: bimuljil) ของ “ความคิด” (Thought ,Ch.念:nian , Kr.념:nyom) ในฐานะที่เป็น กิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะ(Discriminative Thought) ซึ่งในจารีตของปรัชญาเซนสายเกาหลี ครอบคลุมความหมายของกิจกรรมการแยกแยะในลักษณะต่างๆซึ่งอาจเป็นการยืนยันหรือปฏิเสธ การ ให้คุณค่า หรืออารมณ์ ความปรารถนาหรือความเกลียดกลัว ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่นี้ความคิด หรือกิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติ พื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ “ความคิด” หรือกิจกรรมทางจิตอันสัมพันธ์กับจิตเดิมแท้ใน ลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสาร หลักการเช่นนี้จึงเป็นข้อสนับสนุน แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของนิกายเซนที่ว่าโดยธรรมชาติเดิมแท้นั้นพุทธะกับปุถุชนมิได้มีความแตกต่างกันแต่ประการใด ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล จึงมองว่าภายใต้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันหรือ Sudden Awakening นั้นแสดงให้เห็นว่าแนวคิดในเชิงอภิปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ และแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นเป็นข้อสนับสนุนซึ่งกันและกัน การยืนยัน ภัยในความถูกต้องอันเป็นที่สุดของสาธุศิษย์ในทั้งสองฝ่ายนั้นแสดงออกถึงการปราศจากความเข้าใจ ที่แท้จริงในหลักการคำสอนของพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ สองแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือ Gradual cultivation (Ch. 漸修: Jian xiu, Kr. 점수: Jeomsu) แนวคิดนี้คือพื้นฐานทางความคิดของ โบโจ จินูล พยายามชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในหลักการเรื่องการปฏิบัติพระพุทธานุสายนิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีนั้น วางอยู่บนการให้ความสำคัญกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้โดยฉับพลัน (Sudden Awakening) และ มองว่ารูปแบบของการปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์นั้นจะสามารถปรากฏได้อย่างทันทีภายหลังจากการตื่น รู้โดยฉับพลันเกิดขึ้น² นั้นเป็นการวิเคราะห์หลักการทางศาสนาโดยปราศจากการพิจารณาเงื่อนไข

² แนวคิดเช่นนี้ถือเป็นพื้นฐานทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทร เกาหลี กล่าวคือพระพุทธศาสนาสายใต้ (Sudden school of son) ซึ่งวางอยู่บนหลักการพื้นฐานเรื่อง “การตื่นรู้ อย่างฉับพลัน และการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” หรือ Sudden Awakening Sudden Cultivation 漸 , Ch.頓悟頓修 :Dunwu Dunxiu, Kr.돈오돈수: Ton-o Ton-su)

แห่งการดำรงชีวิตอยู่ของปุถุชนในสภาวะแห่งความเป็นจริง ในทัศนะของ โบโจ จินูล การตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นเพียงความเข้าใจในเชิงหลักการ (Understanding Awakening, Ch. 解悟: Jia wu, Kr. 해오:Hae-o) ซึ่งปัจเจกบุคคลมีต่อข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานแห่งชีวิต ซึ่งเป็น “ข้อเท็จจริงในเชิงทฤษฎี” หากแต่พิจารณามนุษย์ในฐานะปุถุชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกปรากฏการณ์หรือโลกแห่งความเป็นจริงนั้นจำเป็นที่จะต้องพิจารณาและยอมรับใน “ความจริงในการดำรงอยู่” (Existential Reality) ของชีวิตซึ่งมีอาจจะที่สอดรับกับข้อเท็จจริงในเชิงหลักการหรือความเข้าใจในเชิงหลักการที่ได้รับจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันได้อย่างสมบูรณ์โดยทันที กล่าวคือความรู้หรือความเข้าใจอาจจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลันแต่ปุถุชนโดยทั่วไปไม่สามารถที่จะนำความเข้าใจในหลักการเรื่องจิตเดิมแท้และการปราศจากสภาวะแก่นสารของความคิด ในลักษณะดังกล่าวมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตหรือเป็นเนื้อหาของหลักการเรื่องการปฏิบัติได้อย่างฉับพลันและสมบูรณ์ได้โดยทันที

1.2 แนวเหตุผล ทฤษฎี หรือสมมุติฐาน

แนวคิดทางวิมุติวิทยาซึ่งปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในสมัยอาณาจักรโครยอ สามารถจัดออกได้เป็นสองฝ่าย คือฝ่ายสำนักฉับพลัน (Sudden School) อันเป็นสำนักหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี สำนักนี้ซึ่งมุ่งเน้นที่การเกิดขึ้นอย่างฉับพลันของการตื่นรู้สู่ความจริงและฝ่ายสำนักค่อยเป็นค่อยไป (Gradual school) ซึ่งมุ่งเน้นที่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเข้าถึงภาวะแห่งการตื่นรู้สู่ความจริง แนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล คือการให้ความสำคัญกับหลักการทั้งสองอย่างพร้อมกันโดยอธิบายผ่านความต่อเนื่องเชื่อมโยงของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน(Sudden Cultivation) และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation)

แนวคิดทางวิมุติวิทยาของ โบโจ จินูล อธิบายว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันหมายถึง ความเข้าใจ (Understanding Awakening, Ch. 解悟: Jia wu, Kr. 해오:Hae-o) ที่บุคคลมีต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้ที่แสดงออกมาในรูปแบบ “เนื้อแท้-หน้าที่” (Essence-Function, Ch. 體用: t'i-yong, Kr. 체용: Che-yong) ความเข้าใจดังกล่าวแสดงความหมายว่า เนื้อแท้ของจิตเดิมแท้นั้นมีความบริสุทธิ์ปราศจากสิ่งแปดเปื้อน ในขณะที่หน้าที่ของจิตเดิมแท้คือคุณสมบัติพื้นฐานในการรับรู้ (Awareness, Ch. 知: zhi, Kr. 지: Ji) เมื่อจิตเดิมแท้แสดงหน้าที่ในการรับรู้ต่อโลกปรากฏการณ์ จึงก่อให้เกิด “ความคิด” (Thought, Ch. 念: nian, Kr. 념: nyom) ในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะ (Discriminative Thought) ซึ่งในจารีตของปรัชญาเซนสายเกาหลีครอบคลุมความหมายของกิจกรรมการแยกแยะในลักษณะต่างๆ ซึ่งอาจเป็นการยืนยันหรือปฏิเสธ การให้คุณค่าหรืออารมณ์ ความปรารถนาหรือความเกลียดกลัว ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่นี้ความคิดหรือกิจกรรม

ทางจิตในแง่การแยกแยะที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ “ความคิด” หรือกิจกรรมทางจิตอันสัมพันธ์กับจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสาร (Non Substantial)

ที่ผ่านมามีการอธิบายความสัมพันธ์เรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติของโโจ จินูล โดยนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานสายเกาหลีมุ่งเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับการศึกษาและอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้เพื่อชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานทางภววิทยาของ “ความคิด” ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสารการอธิบายดังกล่าววางอยู่บนการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “Nature Origination” (Ch.性起: xing qi, Kr.성지:Songgi) ของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ (Hua-Yen Sect, Ch.華嚴, Kr. 화엄 : Hwa-om) ซึ่งได้รับการผนวกเข้าเป็นพื้นฐานทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนโดยโโจ จินูล แนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นถึงการอธิบายความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างหลักการ (Principle, Ch.理) และปรากฏการณ์ (Phenomena, Ch.事) เพื่อชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นล้วนเป็นเพียงการแสดงออกของความจริงแท้หนึ่งเดียวอันสมบูรณ์ ด้วยแนวคิดดังกล่าวปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงถือว่าว่างจากแก่นสาร แนวคิดเช่นนี้จึงได้ถูกใช้เพื่อเป็นฐานของการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักการเรื่อง “จิตเดิมแท้” และ “ความคิด” ซึ่งนำไปสู่การยืนยันในการปราศจากแก่นสารของ “ความคิด” การปราศจากแก่นสารของความคิดในลักษณะดังกล่าวได้ถูกใช้เป็นรากฐานที่สำคัญในการอธิบายความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การอธิบายความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวคือการให้ความสำคัญกับ “มิติในเชิงความหมาย” และ “การยืนยันในความถูกต้องแท้จริง” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของโโจ จินูล วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีแนวคิดว่าการเข้าใจหลักการเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของโโจ จินูล โดยวางอยู่บนการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปราศจากแก่นสารของความคิดในลักษณะดังกล่าวนั้นยังคงไม่ได้ให้ความสำคัญที่เพียงพอต่อการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมิติเรื่อง “ความสัมพันธ์เชื่อมโยง” ระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกล่าวคือ “ความจำเป็น” ของการปฏิบัติที่ต้องเกิดขึ้นหลังจากการตื่นรู้ ซึ่งเป็นข้อเสนอหลักทางปรัชญาที่สำคัญของโโจ จินูล ที่แตกต่างออกไปจากนักคิดอื่นบนคาบสมุทรเกาหลี

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงต้องการพัฒนาความคิดในประเด็นปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ของหลักการเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติซึ่งยังไม่พบว่ามีนักวิชาการวิเคราะห์ประเด็นนี้อย่างพอเพียง เพื่อชี้ให้เห็นว่าถึงแม้หลักการทางวิมุตติวิทยาของโโจ จินูล จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปราศจากแก่นสารของ “ความคิด” ในฐานะพื้นฐานทางภววิทยาของจิตเดิมแท้ แต่ในการพิจารณามนุษย์ใน

บริบทของการดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์กลับทำให้เห็นว่า ความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ของ “ความคิด” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความหมายของความสัมพันธ์ของหลักการเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของโบลโจ จินูล เป็นอย่างมาก กล่าวคือถึงแม้ว่า “ความคิด” จะมีสถานะทางภววิทยาที่ปราศจากแก่นสาร แต่ “ความคิด” ยังคงมีสถานะแห่ง “ความจริง” ในเชิงการดำรงอยู่ ซึ่งมีผลผูกพันมนุษย์กับวิภวสังสาร ถึงแม้ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้อย่าง “ฉับพลัน” หรือการตื่นรู้อย่างฉับพลัน แต่ภายใต้บริบทแห่งชีวิตของปุถุชน “ความคิด” ยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของของมนุษย์และผลดังกล่าวยังคงไม่สามารถดับสิ้นลงได้อย่างฉับพลัน ภายหลังจากการตื่นรู้ดังกล่าว การพิจารณาบทบาทของความคิดในมิติที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์นี้จึงชี้ให้เห็นว่า ความคิดในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจความสัมพันธ์ของการตื่นรู้และการปฏิบัติ และเป็นสาเหตุที่ทำให้โบลโจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ “ความคิด” เหล่านี้ในฐานะตัวตนของตนเองและเพื่อถมช่องว่างระหว่างความเข้าใจกับการปฏิบัติให้สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ การวิเคราะห์ความสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้มีคุณูปการที่สำคัญต่อการเข้าใจแนวคิดวิมุติวิทยาของโบลโจ จินูล

1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวสำคัญต่อการเข้าใจแนวคิดวิมุติวิทยาของโบลโจ จินูล

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสารทางปรัชญาที่ศึกษาแนวคิดทางวิมุติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซน โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์งานเขียนชิ้นสำคัญของโบลโจ จินูลและจะได้พิจารณาข้อถกเถียงที่มีต่อหลักการเชิงวิมุติวิทยาในลักษณะดังกล่าวที่ปรากฏใน หนังสือ และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแนวคิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งสำคัญต่อการเข้าใจวิมุติวิทยาของ โบลโจ จินูล
2. เป็นแนวทางในการศึกษาพุทธปรัชญามหายานนิกายเซนสายเกาหลีต่อไป

อนึ่งเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีได้รับอิทธิพลทางความคิดพระพุทธศาสนาจากอารยธรรมจีนโดยตรง ประกอบกับอักษรภาษาเขียนเกาหลีนั้นเพิ่งได้รับการพัฒนาขึ้นในราวศตวรรษที่ 15 ด้วยเหตุนี้งานเขียนหรือตำราในทางพระพุทธศาสนานั้นส่วนใหญ่รวมถึงงานเขียนของโบโจ จินุลจึงถูกรจนาขึ้นด้วยภาษาจีนเป็นหลัก และได้รับการถอดความออกมาเป็นภาษาเกาหลีและภาษาอังกฤษในภายหลังตามลำดับ

เนื่องจากในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีการอ้างอิงเอกสารปฐมภูมิชิ้นสำคัญของโบโจ จินุล เอกสารสำคัญดังกล่าวได้ถูกอ้างอิงหลายครั้งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบกับชื่อของเอกสารแต่ละชิ้นที่มีความยาว ผู้วิจัยมองว่าการอ้างอิงซ้ำโดยใช้ชื่อเต็มของเอกสารดังกล่าวจึงเป็นสมควรที่จะถูกทดแทนด้วยการใช้ตัวย่อเมื่อได้รับการอ้างอิงในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ ด้วยเหตุนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจึงได้ใช้ตัวย่อในภาษาอังกฤษในการบ่งชี้ถึงเอกสารชิ้นต่างๆของโบโจ จินุล เพื่อการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ อันมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : รายชื่อบทนิพนธ์ที่สำคัญของโบโจ จินฺนูล ที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

Chinese Character	Korean Romanization	English Full Name	Abbreviation
勸修定慧結社文	Kwonsu Chonghye kyolsa mun	Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community.	<i>“Encouragement.”</i>
修心訣	Susim kyol	Secrets on Cultivating the Mind.	<i>“Secrets.”</i>
真心直說	Jinsim jikseol	Straight Talk on the True Mind.	<i>“Straight Talk.”</i>
誠初心學人文	Kye ch'osim hagin mun	Admonitions to Beginning Student.	<i>“Admonitions.”</i>
圓頓成佛論	Wondon songbullon	The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood.	<i>“Complete and Sudden.”</i>
看話決疑論	Kanhwa kyoruiron	Resolving Doubts about Observing the Hwadu.	<i>“Resolving Doubts.”</i>
華嚴論節要	Hwaom non choryo	Preface and Conclusion from Condensation of the Exposition of the Avatamsakasutra.	<i>“Preface.”</i>
念佛要門	Yombul Yomen	The Essentials of Pure Land Practice.	<i>“Essentials.”</i>
法集別行錄節要並入私記	Popchip pyorhaengnok choryo pyongip sagi	Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes.	<i>“Excerpts.”</i>

บทที่ 2 โบโจ จินุล และพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นความพยายามครั้งแรกในภาษาไทยที่พยายามศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องพุทธปรัชญามหายานฝ่ายเกาหลี ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องอธิบายความเป็นมาและพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีรวมถึงมูลเหตุที่มาและปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การอธิบายในหัวข้อดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งอยู่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของศาสนา ก่อนการมาถึงของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 รวมถึงปัญหาเรื่องความขัดแย้งที่สำคัญของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏขึ้นในอาณาจักรซิลลาใหม่หรือในราวคริสต์ศตวรรษที่ 8 ภายหลังจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนานิกายเซนเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี ในแง่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการทำความเข้าใจในมิติทางสังคมและประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรเกาหลีถือเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำความเข้าใจข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของ โบโจ จินุล (1158-1210 AD.) คณาจารย์ฝ่ายเซนคนสำคัญในราชอาณาจักรโครยอโดยเฉพาะประเด็นเรื่องวิมุตติวิทยาของ โบโจ จินุล ซึ่งเป็นหัวข้อหลักที่สำคัญของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

2.1 ประวัติศาสตร์และศาสนาพื้นบ้านในคาบสมุทรเกาหลี

คาบสมุทรเกาหลีหรือ Korean Peninsula คือบริเวณอาณาเขตปลายสุดด้านตะวันออกของผืนทวีปใหญ่เอเชีย (Asia Continental) ด้วยปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนานส่งผลให้ในปัจจุบันคาบสมุทรเกาหลีได้ถูกแบ่งออกเป็นสองรัฐด้วยระบบการเมืองการปกครองที่ต่างกันกล่าวคือสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือเกาหลีเหนือ (Democratic People's Republic of Korea) ซึ่งมีการกั้นเขตในทางทฤษฎีตามหลักสากลด้วยเส้นละติจูดที่ 38 องศาเหนือ การพิจารณาในเชิงภูมิศาสตร์พบว่าคาบสมุทรเกาหลีมีลักษณะที่เป็นดินแดนยื่นลงสู่บริเวณทะเลใหญ่จนกลายเป็นแผ่นดินแบ่งกั้นระหว่างทะเลเหลือง (Yellow Sea) ทางด้านซ้ายของคาบสมุทรซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างคาบสมุทรเกาหลีและอาณาจักรจีน และทะเลตะวันออก (East Sea) ในด้านขวาของคาบสมุทร ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างหมู่เกาะญี่ปุ่นและคาบสมุทรเกาหลี

เมื่อพิจารณาลักษณะทางภูมิศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวพิจารณาได้ว่าคาบสมุทรเกาหลีถือเป็นชัยภูมิที่ตั้งซึ่งมีความเปราะบางสูงในทางการเมืองเนื่องด้วยเป็นดินแดนที่ตั้งอยู่นั้นกลางระหว่างอาณาจักรที่สำคัญทั้งสองกล่าวคืออาณาจักรจีนและจักรวรรดิญี่ปุ่น ในแง่นี้คาบสมุทรเกาหลีจึงถือว่าเป็นพรมแดนกันชนหรือรัฐกันชน (Border State) ระหว่างสองอาณาจักรดังกล่าวมาอย่างยาวนาน

ด้วยข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์การเมืองทำให้คาบสมุทรเกาหลีกลายเป็นที่หมายปองในการเข้าครอบครองของอาณาจักรทั้งสองเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบในการศึกสงครามมาแต่ครั้งอดีต ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของอาณาจักรเกาหลีจึงเต็มไปด้วยศึกสงครามทั้งจากศัตรูผู้รุกรานเพื่อการแย่งชิงชัยภูมิทางการเมืองที่สำคัญและจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในอาณาจักรเพื่อการแย่งชิงอำนาจในการปกครอง ด้วยความเปราะบางทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้อาณาจักรเกาหลีจึงกลายเป็นดินแดนที่ต้องเผชิญหน้าการสู้รบอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

นักประวัติศาสตร์ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ของคาบสมุทรเกาหลีเห็นว่าประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเกาหลีนับแต่โบราณสามารถสืบถอยขึ้นไปได้ถึงช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์ (Pre Historical Age) โดยสามารถแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเกาหลีออกเป็นทั้งสิ้น 7 ช่วง กล่าวคือ (Hatada 1969, p. 37)

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเกาหลี

1.1 อาณาจักรโซซอนโบราณหรือ (E: Gojoseon, Kr: 고조선: 2223 BC-108 BC)³

2. ยุคประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเกาหลี

2.1 ยุคสามอาณาจักร (The Period of Three Kingdoms)

2.1.1 อาณาจักรโคกูรยอ (Goguryeo, Kr: 고구려: 37 BC.- 668 A.D.)

2.1.2 อาณาจักรแพ็กเจ (Baekje, Kr: 백제 : 18 BC-660 A.D.)

2.1.3 อาณาจักรซิลลา (Silla, Kr: 신라 : 57 BC. – 935 A.D.)

2.2 ยุครวมสามอาณาจักร (The Unified Period)

2.2.1 อาณาจักรรวมซิลลา (New Silla/ Unified Silla, Kr: 후신라: 668 A.D.-935 A.D.)

2.3 ยุคอาณาจักรโครยอ (Goryeo, Kr: 고려: 918A.D.-1392A.D.)

2.4 ยุคอาณาจักรโซซอน (Kingdom of Joseon, Kr: 대조선국; 1392-1897 A.D.)

2.5 ยุคจักรวรรดิเกาหลี (Great Korean Empire, Kr: 대한제국: 1897-1910 A.D.)

2.6 ยุคอาณานิคมญี่ปุ่น (Japanese Colonial, Kr: 일제강점기: 1910-1945 A.D.)

2.7 ยุคสาธารณรัฐ (Republic of Korea, Kr: 대한민국: 1948-Now)

³ อาณาจักรเกาหลีโบราณ “โคโซซอน” หรือ Gojoseon(Kr. 고조선 :2333 BC-108 BC) เป็นคนละอาณาจักรกับ “อาณาจักรโซซอน” หรือ Joseon (K. 조선) หรือ ราชอาณาจักรโซซอน (Kingdom of Great Joseon, Kr .대조선국 : 1392 A.D.-1897 A.D.) ดังนั้นในภาษาเกาหลีจึงใช้คำว่า “โก” หรือ สะกดตามอักษรเกาหลีว่า “고” ซึ่งแปลว่าโบราณเป็นตัวนำหน้าชื่อของอาณาจักรโบราณดังกล่าว

ถึงแม้ด้วยตำแหน่งที่ตั้งในบริเวณดังกล่าวของคาบสมุทรเกาหลีจะส่งผลต่อความวุ่นวายทางการเมืองและการสงครามต่อคาบสมุทรเกาหลีแต่อย่างไรก็ตามด้วยการมีที่ตั้งอยู่ติดใกล้กับอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอารยธรรมจีน จึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการเอื้ออำนวยให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือความรู้ต่างๆทั้งในเชิงความเชื่อ ปรัชญา ศาสนา ระบบการเมืองและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตให้เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีผ่านทางความสัมพันธ์ในระดับผู้ปกครองไปถึงผ่านทางความสัมพันธ์ทางการค้าพาณิชย์กล่าวคือการติดต่อค้าขายระหว่างประชาชนในทั้งสองอาณาจักรจนส่งผลให้คาบสมุทรเกาหลีได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมอันเจริญรุ่งเรืองและได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาเหล่านั้นพัฒนาต่อยอดและประสานเข้ากับความรู้และอารยธรรมเดิมของตนจนสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและกลายมาเป็นรูปแบบของอารยธรรมและวัฒนธรรมที่สำคัญบ่งชี้ถึงความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมแห่งนี้ในดินแดนตะวันออกไกลตลอดช่วงสองพันปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาในมิติเชิงจิตวิญญาณ “ศาสนาและความเชื่อ” คือตัวแทนของวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณที่สำคัญในคาบสมุทรเกาหลีซึ่งดำรงอยู่คู่กับคาบสมุทรเกาหลีมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วงระยะเวลาอันยาวนานก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแพร่มาจากอารยธรรมจีนนั้น คาบสมุทรเกาหลีรวมไปถึงตอนเหนือของรัสเซีย กล่าวคือ แแถบไซบีเรีย, มองโกลเลีย ไส้ขึ้นไปถึงตอนเหนือของญี่ปุ่นต่างมีชุดของความเชื่อดั้งเดิมหรือความเชื่อพื้นถิ่นหรือศาสนาพื้นถิ่น (Indigenous Religions) นักวิชาการเช่น Lee Jung Young อธิบายบทบาทและความสำคัญของศาสนาดังกล่าวไว้ว่า

ศาสนาหรือความเชื่อเหล่านี้มักจะอยู่ในรูปแบบของความเชื่อในลักษณะเหนือธรรมชาติ สิ่งลึกลับ วิญญาณ พลังเหนือธรรมชาติ และคำสอนในเชิงพิธีกรรมต่างๆที่สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติเพื่อลดบันดาลก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารอันเป็นเงื่อนไขสำคัญของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม หรือแม้กระทั่งเพื่อการปิดเป่าความชั่วร้ายและนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของสุขภาพร่างกายเพื่อปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

(Lee, 1981, pp. 17-18)

ในประวัติศาสตร์ของศาสนาและความเชื่อในคาบสมุทรเกาหลี “ชาแมน” (Shamanism) ถือเป็นศาสนาพื้นถิ่นที่สำคัญที่สุด ศาสนาชาแมนนั้นเป็นศาสนาโบราณในกลุ่มศาสนาเชิงเทวนิยมที่มีความเชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ ภูเขา แม่น้ำลำธาร สัตว์รวมถึงมนุษย์ล้วนแต่มี “จิตวิญญาณ” (Spirit) ด้วยกันทั้งสิ้น ระบบความคิดของศาสนาชาแมนมองว่าในบรรดาวิญญาณ

ทั้งหลายนั้น วิญญาณหรือจิตที่สำคัญอันเป็นที่เคารพบูชาสูงสุดนั้นประกอบไปด้วย “วิญญาณยิ่งใหญ่ทั้งสาม” คือ วิญญาณแห่งภูเขาหรือเทพแห่งภูเขา (sanshin , Kr. 산신, The Mountain Spirit) เทพแห่งความสันโดษ (Toksong , Kr. 독성, The Recluse) และเทพแห่งดวงดาว (Ch'ilsong , Kr. 칠성 The seven stars Spirit) (Eui-hyun, 1988, p. 12) นักวิชาการที่ศึกษาระบบความเชื่อหรือวัฒนธรรมทางความคิดดังกล่าวเช่น Lee Jung Young ได้อธิบายถึงแนวคิดในลักษณะดังกล่าวเอาไว้ อย่างน่าสนใจว่า

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องราวเหนือธรรมชาติในลักษณะเช่นนี้พบได้แพร่หลายในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกไกลจนกระทั่งถึงที่ราบสูงในไซบีเรีย แนวคิดลักษณะดังกล่าวมีรากฐานความคิดเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทพเจ้าในรูปแบบของเทพเจ้าแห่งธรรมชาติ การสื่อสารกับเทพเจ้าสามารถทำได้ผ่านร่างทรงหรือผู้ทรงหรือ “มูตัง” (E: Mudang, K: 무당) หรือเพิกซุ หากร่างทรงเป็นเพศชาย การติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้าหรือสิ่งลี้ลับทางธรรมชาตินี้จะกระทำ การผ่านพิธีกรรมที่สำคัญที่เรียกว่า “กูต” หรือ Gut (K: 굿) ซึ่งถือเป็นแกนหลักของแนวคิดที่สามารถเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของบุคคลได้อย่างกลมกลืน แนวคิดหรือความเชื่อทางศาสนาในลักษณะเช่นนี้อาจจะสามารถเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า “ลัทธิมู” (K: 무교) หรือ ลัทธิชาแมน (Shaman)

(Lee, 1981, p. 18)

แนวคิดของกลุ่มชาแมนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมของคาบสมุทรเกาหลี และเป็นแนวคิดทางศาสนาพื้นถิ่นของคาบสมุทรเกาหลีมาอย่างยาวนานก่อนการเผยแพร่ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรดังกล่าว แนวคิดดังกล่าวนี้มีนัยที่สะท้อนถึงความเป็นศาสนาเชิงสังคม เพราะแนวคิดหลักของศาสนาเช่นเรื่องวิญญาณหรือทวยเทพดังกล่าวนี้ได้ถูกประยุกต์ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขแห่งการมีชีวิตที่ดีทั้งในรูปแบบของการดำรงชีพหรือในเชิงพลานามัยที่สมบูรณ์ หรือคติความเชื่อและเกี่ยวพันกับพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตเช่นการเกษตรกรรม อันมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ, วัฒนธรรมและประเพณีของชนพื้นถิ่นอย่างเด่นชัด จนแม้กระทั่งถึงในปัจจุบันแนวคิดหรือความเชื่อดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นหนึ่งในชุดความเชื่อที่สำคัญของประชาชนในคาบสมุทรเกาหลี และยังคงได้รับความเคารพจากประชาชนบนคาบสมุทรดังกล่าว ดังเห็นได้จากในปัจจุบันศาลเจ้าของเทพในศาสนาชาแมนก็ยังคงพบได้ทั่วไปในบริเวณใกล้เขตอารามของศาสนาพุทธ และได้รับการเคารพบูชาจากประชาชนในท้องถิ่นในลักษณะเดียวกันกับพระพุทธศาสนาเช่นกัน

2.2 การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี

นักวิชาการผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ทางศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีเช่น Chung Byung Jo กล่าวว่าพระพุทธศาสนาได้เผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4 ในยุคสมัย “สามอาณาจักร” (The Period of Three Kingdoms) กล่าวคือ อาณาจักรโคกูรยอ อาณาจักรแพ็กเจ และอาณาจักรซิลลา (Chung, 2007, pp. 1-3) จุดเริ่มต้นของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 372 ที่อาณาจักรโคกูรยอซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าโซซูริมมหาราช (371-384 A.D.) ด้วยพระราชประสงค์ของพระเจ้าโซซูริมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐฉิน (Qin) อันมีจักรพรรดิฟูเจียน (Fu-Jian, Ch. 苻坚: 357-385 A.D.)⁴ เป็นผู้นำคนสำคัญ จักรพรรดิฟูเจียนจึงได้ทรงตอบรับความต้องการในการเจริญพระราชไมตรีดังกล่าวโดยทรงส่งพระสมณทูตนาม *ฮุนเตา* (Shundao) พร้อมด้วยคัมภีร์และคำสอนต่าง ๆ จำนวนมากเดินทางมาสู่คาบสมุทรเกาหลีและต่อมาในราวปีคศ 384 พระสมณทูตนาม *มาลานันตะ* (Marananta) ได้เดินทางเข้าสู่อาณาจักรแพ็กเจ และในราวคริสต์ศตวรรษที่ 5 พระพุทธศาสนาจึงได้เผยแพร่เข้าสู่อาณาจักรซิลลาเป็นอาณาจักรสุดท้าย ภายหลังจากการตอบรับการเจริญพระราชไมตรีดังกล่าว พัฒนาการที่สำคัญในเชิงรูปธรรมของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีปรากฏชัดในราวปี ค.ศ. 375 ภายหลังราชสำนักแห่งอาณาจักรโคกูรยอได้อุปถัมภ์และสนับสนุนการก่อสร้างอารามแห่งแรกของพระพุทธศาสนาบนคาบสมุทรเกาหลีคืออาราม “ซองมุนซา” (Seongmunsa) เพื่อถวายเป็นที่จำพรรษาแต่สมณะสงฆ์ฮุนเตา และตามมาด้วยอาราม “อิบูลันซา” (Ibullansa) ก็ถูกสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นที่พำนักแต่สมณะสงฆ์คณะต่าง ๆ ที่เดินทางเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในระยะเวลาดังกล่าว ด้วยการตอบรับและการสนับสนุนของราชอาณาจักรที่มีต่อพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้พระพุทธศาสนาจึงเริ่มมีบทบาทต่อประชาชนในคาบสมุทรเกาหลีในฐานะที่เป็นผู้วางกรอบเงื่อนไขของการมีชีวิตที่ดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้าและได้พัฒนาไปสู่การเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆทั้งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับราชสำนักหรือราชอาณาจักร จนการยอมรับและการเคารพจากประชาชนและพระราชวงศ์ชั้นสูงซึ่งสามารถดำรงความสำคัญสืบเนื่องมาได้ถึง 1700 ปีมาจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงแรกเริ่มของพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนั้นนิกายสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ได้รับการเผยแพร่จากอารยธรรมจีนเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้นคือตัวแทนของกลุ่ม

⁴ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าพระพุทธศาสนานั้นได้รับการเผยแพร่เข้าสู่ดินแดนจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 BC.-220 CE.) แต่การเผยแพร่แนวคิดทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้นปรากฏขึ้นอย่างเป็นทางการในราวคริสต์ศตวรรษที่สี่ในสมัยของอาณาจักรโคกูรยอ

นิกายฝ่าย “เน้นการศึกษาคัมภีร์” หรือ Textual Studies School /The Doctrinal School (Kyo/Gyo, Kr. 교)⁵ กล่าวคือกลุ่มแนวคิดที่ให้ความสำคัญในการศึกษาแนวคิดหรือหลักการของพระพุทธศาสนาเช่นแนวคิดทางปรัชญาอันลึกซึ้งซึ่งปรากฏอยู่ในฐานะเนื้อหาหลักหรือข้อคำสอนหลักที่ได้รับการบันทึกอยู่ในพระสูตรหรือคัมภีร์ที่สำคัญทางศาสนา ในฐานะที่เป็นการแสดงถึงข้อคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา โดยมองว่าการให้ความสำคัญกับการมุ่งมั่นศึกษาความหมายของคัมภีร์ที่สำคัญต่างๆเป็นหนทางที่สำคัญในการนำพาบุคคลให้เข้าถึงความจริงแห่งพุทธธรรมได้ในที่สุด

ท่าทีในการให้ความสำคัญกับการศึกษาพระสูตรหรือคัมภีร์สำคัญทางศาสนา รวมถึงการมุ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักการหรือทฤษฎีทางปรัชญาที่ลึกซึ้งในลักษณะดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกระแสความคิดหลักของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุผลเช่นนี้จึงพบว่าพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีช่วงแรกนั้นมีการผลิตคัมภีร์ชั้นอรรถกถาที่สำคัญออกมาเป็นจำนวนมากตัวอย่างเช่น *อรรถกถาธิบายมหายานศรัทธาโตปาศาสตร์* (The Awakening of Faith) และ *อรรถกถาธิบายมหายานมหาปรินิรวารณสูตร* (Mahayana Mahaparinirvana Sutra) ของพระภิกษุในสมัยอาณาจักรรวมซิลลานาม วอนฮโย (Wonhyo : Kr. 원효 617- 686 A.D.) ซึ่งได้รับการยอมรับในวงการศึกษามหายานพุทธศาสนาฝ่ายตะวันออกไกลในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาสำนักเน้นการศึกษานี้จึงถือได้ว่าเป็นนิกายฝ่ายกระแสหลัก (Orthodox School) แต่เพียงฝ่ายเดียวของพระพุทธศาสนาที่กระจายอยู่ในคาบสมุทรเกาหลีนับตั้งแต่ที่พระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งประกอบไปด้วยสำนักคิดที่สำคัญทั้งห้าสำนักคือ (Shim, 1999, p. 40)

ตารางที่ 2 : พระพุทธศาสนาห้านิกายแรกในคาบสมุทรเกาหลี

SECTS	Founder	Monastery
Niravana Sect	Podok : fl.650	Kyonboksa
Vinaya Sect	Chajan : 608-677	T'ongdosa
Madhayamika Sect	Wonhyo : 617-686	Punhwangsa
Avatamsaka Sect	Uisang : 620-702	Pusoksa
Yocagara Sect	Chinp'yo : fl740	Kumansa

⁵ ในภาษาเกาหลีออกเสียงเรียกชื่อนิกายนี้ว่า “Kyo” หรือ “Gyo” หรือ “교” ในภาษาเกาหลี

ภายใต้การเผยแพร่ของพระพุทธศาสนาทั้งห้าสำนักดังกล่าว *นิกายอวตัมสกะและนิกายโยคจาร* เป็นสองนิกายที่มีอิทธิพลทางความคิดมากที่สุดต่อพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี โดยเฉพาะนิกายอวตัมสกะ (นิกายฮวาออมในการออกเสียงตามภาษาเกาหลี , Hua-Yen Sect ,Ch.華嚴 ,Kr. 화엄 : Hwa-om) เนื่องด้วยการได้รับพระราชอุปถัมภ์จากราชวงศ์และการค้าจากชนชั้นปกครองในสมัยรวม ซิลลา คำสอนที่ปรากฏเป็นหลักการพื้นฐานของนิกายอวตัมสกะจึงมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานทางความคิดของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีอย่างมีนัยที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ “อวตัมสกะสูตร” ซึ่งเป็นพระสูตรที่สำคัญของนิกายนี้จึงได้รับความสนใจและศึกษาเล่าเรียนอย่างกว้างขวางในหมู่ชนชั้นสูงและผู้มีการศึกษาในคาบสมุทรเกาหลี อีกทั้งแนวคิดทางอภิปรัชญาที่ลึกซึ้งและซับซ้อนซึ่งปรากฏอยู่ในอวตัมสกะสูตรเช่นแนวคิดเรื่องธรรมชาติทั้งสี่ (The Principles of four Dharmmadhatu) ซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์ทั้งสี่รูปแบบของธรรมชาติ หรือ The Four Relations of Li and Shin ได้กลายเป็นแกนหลักในบริบทการศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและมีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อการสร้างกรอบความเข้าใจของนักคิดในคาบสมุทรเกาหลีที่มีต่อคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน

นับจากช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 4 เป็นต้นมา พระพุทธศาสนาก็ได้หยั่งรากลึกในสังคมและวิถีชีวิตของคาบสมุทรเกาหลีอย่างมั่นคง จนเข้าสู่ยุคสมัยแห่งความเจริญสูงสุดของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงแห่งการ “การรวมอาณาจักรทั้งสาม” (The Three Kingdoms) ให้กลายมาเป็นอาณาจักรเดียวกันภายใต้ชื่อว่า “ยุครวมสามอาณาจักรซิลลา” หรือ The Unified Silla (668 A.D.–935 A.D.) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าช่วงรัชสมัยของอาณาจักรรวมซิลลานั้นนับเป็นยุคทองทางวัฒนธรรมของคาบสมุทรเกาหลี (The Golden Age) โดยแท้จริง ในยุคนี้ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาประจักษ์ได้ชัดทั้งในแง่ภูมิของผู้นับถือศรัทธาที่แพร่หลายไปยังทุกชนชั้นของอาณาจักร อันประกอบไปด้วยชนชั้นล่าง เช่น ชาวบ้าน กระทั่งถึงชนชั้นสูง เช่น ข้าราชการ รวมไปถึงองค์พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ในยุคสมัยดังกล่าวสถานภาพทางสังคมของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีวางอยู่บนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสถาบันการปกครองและราชสำนักอย่างมีนัยที่สำคัญ นักวิชาการ เช่น Kim Young Tae ให้คำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของพระพุทธศาสนาในลักษณะดังกล่าวว่า

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาความทุกข์ร้อนของประชาชนใน “โลกแห่งความเป็นจริง” ผ่านทางการปลอบโยนทางจิตใจด้วยเป้าหมายปลายทางแห่งโลกหน้ารวมถึงพระพุทธศาสนายังถูกใช้เป็นสถาบันที่สำคัญในการสร้างความรู้สึกอันเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาชนในอาณาจักรต่างๆบนคาบสมุทรเกาหลี เพื่อให้การรวมอาณาจักรทั้งสามของคาบสมุทรเกาหลีเข้าสู่อาณาจักรรวมซิลล่านั้นเกิดความราบรื่นและปราศจากการต่อต้านจากประชาชน

(Kim, 2014, p. 60)

การยอมรับในสำคัญของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะจากชนชั้นปกครองนั้นปรากฏได้ชัดเจนภายใต้แนวคิดของอาณาจักรรวมซิลล่านั้นให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็น “ศาสนาแห่งรัฐ” หรือ State Religion ในแง่ที่ชนชั้นปกครองของอาณาจักรรวมซิลล่ายกย่องศาสนาพุทธให้เปรียบเสมือนพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยปกป้องรักษาให้อาณาจักรดำรงอยู่ได้อย่างผาสุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกป้องรักษาจากการรุกรานของอาณาจักรอื่นเป็นสำคัญ⁶ มุมมองที่มีต่อพระพุทธศาสนาในลักษณะดังกล่าวนี้ถูกเน้นขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 ซึ่งตรงกับสมัยราชอาณาจักรโครยอ สภาวะทางสังคมการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงยุคเวลาที่ถือว่าไร้เสถียรภาพทางการเมืองอย่างรุนแรง⁷ ในยุคดังกล่าวได้เกิดการปฏิวัติโดยคณะทหารเพื่อแย่งชิงอำนาจในการปกครองราชอาณาจักรจากฝ่ายพระราชวงศ์ และภายหลังจากการปฏิวัติสำเร็จจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของราชอาณาจักรโครยอให้กลายเป็นรัฐเผด็จการทหาร (Military State) พระมหากษัตริย์อยู่ในสภาวะที่เป็นหุ่นเชิดทางการเมือง สภาวะทางการเมืองเช่นนี้ส่งผลโดยตรงไปยังบทบาทและสถานะภาพทางสังคมของพระพุทธศาสนา เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง

⁶ แนวคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นพลังหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของรัฐและผู้ปกครอง จนนำไปสู่การสร้างกรอบความเข้าใจในเชิงพิธีกรรมและการเคารพบูชาให้เกิดขึ้นแก่ศาสนาพุทธนั้นมีความเชื่อได้ว่าอาจจะเกิดจากอิทธิพลของศาสนาดั้งเดิมกล่าวคือศาสนาชาแมนที่มีความเชื่อเรื่องการบูชาเทพเจ้าหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกอยู่ในแนวคิดของชุมชนบาทคาบสมุทรเกาหลีมายาวนานกว่าศาสนาพุทธ จนถึงแม้ในปัจจุบันนักวิชาการบางคนยังมองว่าลัทธิชาแมนนั้นยังคงมีอิทธิพลต่อความเชื่อทางศาสนาของคาบสมุทรเกาหลีแม้กระทั่งศาสนาพุทธที่ปฏิเสธแนวคิดเรื่องเหนือธรรมชาติก็ยังคงได้รับอิทธิพลทางความคิดจากศาสนาชาแมนจนก่อให้เกิดพิธีกรรมทางศาสนาที่แปลกแยกไปจากคำสอนของพระพุทธศาสนาดั้งเดิม โปรตดู Sung-Eun T. Kim. (2018). Korean Buddhist adoption of Shamanic Religious Ethos: Healing, Fortune Seeking, and the Afterlife. *International Journal of Buddhist Thought and Culture*, Vol 28, 60-85

⁷ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ โบโจ โบโจ จินุล เกิดความคิดในการ “ปฏิรูปศาสนา” อย่างจริงจังของเขาในอีกราวหนึ่งร้อยปีถัดไป

ระหว่างสถาบันทางการเมืองและสถาบันทางศาสนาในแง่ที่ว่าราชอาณาจักรโครยอโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายพระราชวงศ์ได้ใช้พระพุทธศาสนาในเชิงที่เป็น “ศาสนาเชิงพิธีกรรม”⁸ ที่มุ่งเน้นการประกอบพิธีกรรมเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองหรือเพื่อเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ปกป้องความสงบสุขของราชอาณาจักรโดยเฉพาะความรู้สึกลดถอยในสถานะภาพทางการเมืองของพระราชวงศ์เอง

ความวุ่นวายทางการเมืองที่มีสถาบันกษัตริย์เป็นจุดศูนย์กลางนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อสถาบันทางศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภายใต้สภาวะการณดังกล่าวการพระพุทธศาสนาจึงกลายเป็นสถาบันหลักที่ราชอาณาจักรมอบความมุ่งหมายให้ในฐานะที่เป็นศาสนาเชิงพิธีกรรมหรือสถาบันอันทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจในทางเหนือธรรมชาติ) ในการลดบันดาลให้เกิดความสงบสุขและความสงบร่มเย็นให้เกิดขึ้นแก่ราชอาณาจักร อันตรงไว้ซึ่งอำนาจลับเหนือธรรมชาติบทบาทของพระพุทธศาสนา ดังกล่าวนี้องที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเหนี่ยวรั้งให้พระพุทธศาสนา (อันหมายรวมถึงพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติ) เข้ามีส่วนร่วมสัมพันธ์กับมรดกวิถีทางโลก (โลกิยะมรดก) หรือเรื่องราวทางโลก การแสวงหาลาภยศสรรเสริญจากราชสำนักเป็นปัจจัยที่สำคัญในการชักพาให้พระพุทธศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มถอยห่างจากวัตรปฏิบัติอันงดงามบริสุทธิ์ นั้นนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการโน้มนำให้พระพุทธศาสนาเริ่มออกห่างจากพุทธธรรมเดิมแท้อันเน้นซึ่งความสงบและการมุ่งสู่วิถีแห่งธรรม (โลกุตระมรดก) ด้วยมุมมองอัน “บิดเบี้ยว” ที่มีต่อความหมายที่แท้จริงของข้อเท็จจริงแห่งพุทธธรรมทางศาสนาและการ “เบี่ยงเบน” ของวัตรปฏิบัติและการวางบทบาทหรือสถานะภาพของนักบวชในพระพุทธศาสนา นี้เองที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการชักพาให้พระพุทธศาสนาเริ่มหันเหออกจากแนวทางที่ถูกต้องและสมบูรณ์ และปัญหาของพระพุทธศาสนาในลักษณะดังกล่าวนี้นี้ คือวิกฤตอันสำคัญในการสั่นคลอนความมั่นคงและความถูกต้องสมบูรณ์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา

⁸ นักวิชาการเช่น Kim ว่าราชสำนักโครยอนั้นพยายามแบ่งแยกศาสนาพุทธออกจากความสัมพันธ์ทางการเมืองของราชอาณาจักร และต้องการให้พระพุทธศาสนาทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นศาสนาเชิงพิธีกรรม และยอมรับในแนวคิดของลัทธิขงจื้อ (Confucianism) ในฐานะที่เป็นหลักการพื้นฐานของแนวคิดทางการเมือง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระพุทธศาสนานั้นก็ยังคงมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองและต่อราชสำนักผ่านทางความศรัทธาและความเชื่อของชนชั้นสูง หรือชนชั้นปกครองหรือแม้แต่เหล่าพระราชวงศ์ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา รวมถึงพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ทั้งหลายส่วนใหญ่ก็มาจากเหล่าเชื้อสายราชสกุลหรือเหล่าขุนนางชนชั้นปกครองหรือแม้แต่เหล่าพระบรมวงศานุวงศ์ของราชอาณาจักรโครยอเอง ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อราชอาณาจักรโครยออย่างมีนัยที่สำคัญ โปรดดู Kim Young Tae , *Glocal History of Korean Buddhism*. (Seoul :Dongguk University Press , 2014), p.80.

2.3 พระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี

ภายใต้บริบททางสังคมศาสนาซึ่งพระพุทธศาสนานิกายฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ (Scholastic School / Textual Studies) เช่นนิกายอวตัมสกะได้แพร่หลายและพัฒนาเติบโตขึ้นในคาบสมุทรเกาหลีอย่างเข้มแข็งนั้น พระพุทธศาสนานิกายเซน (Zen School, Kr. 선 : Seon)⁹ ซึ่งเป็นสำนักคิดทางพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติหรือ Meditation school นั้นกลับได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีล่าช้ากว่าที่สำนักการศึกษาเล่าเรียนถึงราว 400 ปี พระพุทธศาสนานิกายเซนเริ่มเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในช่วงราวปลายสมัยอาณาจักรซิลลาใหม่ (The Unified Silla, 668–935 A.D.) หรือในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 9 ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์การปราบปรามพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่ในจีน (Hui ch'ang persecution) ในรัชสมัยของจักรพรรดิ “ถังหวู่จง” (Emperor Táng Wuzong ,Ch. 唐武宗) ในปี ค.ศ. 842-845 ซึ่งตรงกับรัชสมัยช่วงปลายของราชวงศ์ถัง (Tang Dynasty : 618-907 A.D.) ของอารยธรรมจีน¹⁰ (Chen, 1973)

นักวิชาการเช่น Kenneth Ch'en มองว่าเหตุการณ์การปราบปรามพระพุทธศาสนาดังกล่าวนี้มีได้เป็นเพียงการแสดงออกถึงแนวคิดและความเชื่อในเชิงต่อต้านขององค์จักรพรรดิซึ่งทรงมีต่อศาสนาหรือลัทธิความเชื่อที่มีที่มาจากต่างอารยธรรม (เช่นพระพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่มาจากอารยธรรมอินเดีย) ซึ่งทรงมองว่าเป็นอิทธิพลครอบงำทางความคิดจากแนวคิดที่ต่างเชื้อชาติและอารยธรรมแต่เพียงเท่านั้น แต่การปราบปรามดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยที่สำคัญกับประเด็นที่สำคัญในเรื่องเศรษฐกิจและความอยู่รอดของอาณาจักรกล่าวคือการทำสงครามกับชนเผ่าอูยกูร์ในปี ค ศ 842 ส่งผลให้ราชสำนักมีการใช้งบประมาณมากกว่ารายรับอย่างมากมายมหาศาล การเรียกเก็บภาษีจากเหล่าขุนนางชั้นสูงหรือจากเหล่าแม่ทัพนายกองย่อมส่งผลให้ความจงรักภักดีที่

⁹ การออกเสียงในภาษาเกาหลีนั้นคำว่า เซน (Zen) นั้นจะออกเสียงว่า “ซอน” (선) หรือ “seon” ในภาษาอังกฤษ

¹⁰ ช่วงเวลาในการเผยแพร่แนวคิดของนิกายเซนเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้นถือเป็นช่วงสถานการณ์หัวเลี้ยวหัวต่อของพระพุทธศาสนาในอารยธรรมจีนเนื่องด้วยเกิดการปราบปรามพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่ในประเทศจีน (Hui-ch'ang Persecution) ในราวปี คศ 814-845 ซึ่งส่งผลอย่างใหญ่หลวงต่อสำนักทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสถาบันทางการเมืองตัวอย่างเช่น นิกายอวตัมสกะ นิกายเทียนไท่ ต่างได้รับผลกระทบจากการปราบปรามพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่นี้อย่างถ้วนหน้ากัน จะยกเว้นก็เสียแต่พระพุทธศาสนานิกายเซนที่ได้รับผลกระทบจากการปัญหาในครั้งนี้้นน้อยกว่าสำนักพุทธศาสนาอื่นๆ ด้วยการรักษาพรหมจรรย์โดยไม่ยุ่งข้องเกี่ยวกับการเมือง, เน้นการปฏิบัติในสถานที่ห่างไกลเงียบสงบและการพึ่งพาตนเองในเรื่องปากท้องในระบบเศรษฐกิจแบบปิด

มีต่อราชสำนักย่อมสั้นคลอน ในแง่นี้วัดและอารามต่างๆของศาสนาพุทธที่มีอยู่อย่างมากมายนั้น นอกจากจะมีสิทธิพิเศษในเรื่องการยกเว้นภาษีแล้ว อารามเหล่านี้ล้วนแต่เป็นแหล่งสะสมเงินทองและความมั่งคั่งจากการบริจาคและการทำบุญของศาสนิกชน การเข้ายึดครองทรัพย์สินอันมีค่าเช่นเหล่าโลหะมีค่าหรืออัญมณีที่ใช้ในการประดับเครื่องบูชาต่างๆเพื่อนำมาเป็นทรัพย์สินสมบัติในการเพิ่มความมั่งคั่งให้กับราชสำนัก รวมถึงการเข้าควบคุมระบบการเงินของอารามต่างๆ และการลดจำนวนนักบวชลง เพื่อให้กลับไปสู่เพศฆราวาสย่อมส่งผลให้สถานะทางการเงินและความมั่นคงทางการทหารของราชสำนักกลับมีความเข้มแข็งขึ้นอย่างชัดเจน (Ch'en, 1964, pp. 226-233)

นอกจากนี้นักวิชาการเช่น Edwin O. Reischauer ยังให้ความเห็นว่าจักรพรรดิถังหวู่จง อาจจะทรงมองว่าวิถีทางของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติละทิ้งเพศฆราวาสและอุปสมบทเป็นนักบวชในศาสนานั้นเป็นการขัดแย้งกับระบบคุณธรรมของลัทธิขงจื้อ ซึ่งให้ความสำคัญกับรูปแบบความสัมพันธ์ทั้ง 5 ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์เรื่องความกตัญญูระหว่าง บิดาและบุตร (เมื่อเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาย่อมไม่เกิดการสืบเนื่องทางตระกูลหรือสายสกุล เมื่อเป็นเช่นนั้นความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวย่อมถูกระงับหรือขาดช่วงลง ในแง่นี้พระพุทธศาสนาจึงถูกพิจารณาว่าเป็นแนวคิดที่ต่อต้านระบบวัฒนธรรมที่ฝังงอของลัทธิขงจื้อซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิมของอาณาจักร นอกจากนั้นในท้ายที่สุดแนวคิดเรื่องการถือครองเพศพรหมจรรย์จะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องจำนวนของพลเมืองที่ลดลงอันนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการทหารและเศรษฐกิจในระยะยาว¹¹ และนอกจากนั้นการถือครองสมณเพศและการมุ่งสู่การปฏิบัติธรรมนั้นได้ถูกพิจารณาว่าเป็นการสูญเสียแรงงานที่สำคัญของรัฐเช่นแรงงานทางการเกษตรในแง่ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจของอาณาจักรจึงไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Reischauer, 1955, p. 221)

ในช่วงระยะเวลาแห่งความวุ่นวายในอารยธรรมจีนนั่นเองที่พระพุทธศาสนานิกายเซนได้เริ่มเผยแผ่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีผ่านทางสมณะสงฆ์ผู้เดินทางไปศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาจากอารยธรรมจีนและนำคำสอนและหลักการความคิดของนิกายเซนจากอารยธรรมจีนกลับเข้ามา

¹¹ เป็นที่น่าสนใจว่าทัศนะที่สำคัญทั้งสองประการของราชสำนักของจักรพรรดิถังหวู่จงที่มีต่อพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกับทัศนะของราชสำนักโครยอที่มีต่อพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของวัดหรืออารามต่างๆ และปัญหาเรื่องการถือครองเพศพรหมจรรย์ของนักบวชในพระพุทธศาสนา ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าปัญหาพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจทั้งสองประการดังกล่าวเป็นปัญหาร่วมของอารยธรรมทั้งสองและเป็นที่มาของรูปแบบการวางความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรและสถาบันทางศาสนาของอารยธรรมทั้งสองในท้ายที่สุด

เผยแพร่และสั่งสอนในคาบสมุทรเกาหลี แต่ด้วยบริบททางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยโครงสร้างทางอำนาจและความสัมพันธ์ที่ศาสนาพุทธนิกายอวตัมสกะซึ่งเป็นพระพุทธรศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีที่มีต่อราชสำนักและสถาบันทางการเมือง และการเห็นตัวอย่างของการปราบปรามพระพุทธรศาสนาในดินแดนจีนอันสะท้อนถึงความสำคัญของ “ระยะห่าง” ระหว่างศาสนาและราชสำนัก จึงส่งผลให้นักบวชนิกายเซนกลุ่มแรกมองว่าการเผยแพร่แนวคิดของพระพุทธรศาสนาิกายเซนนี้ไปในเขตภูมิภาคดินแดนที่ห่างไกลจากเมืองหลวงของอาณาจักรนั้นคือหนทางในการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของนิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี ด้วยเหตุนี้นิกายเซนจึงได้บายหน้าสู่ท้องถิ่นในชนบทที่ห่างไกลจากจุดศูนย์กลางของอารยธรรมและจัดได้ตั้งอารามศูนย์กลางแห่งการปฏิบัติของนิกายเซนสายต่างๆขึ้นในบริเวณชนบททั่วทั้งคาบสมุทรเกาหลี

การเลือกที่จะรักษา “ระยะห่าง” ระหว่างนิกายเซนกับราชอาณาจักรหรือราชสำนักในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการสะท้อนปัญหาที่สำคัญของสถาบันศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างน้อยสองประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่งปัญหาในเชิงโครงสร้างทางอำนาจและสภาวะทางสังคมการเมืองของราชอาณาจักร และประการที่สองปัญหาในเชิงข้อขัดแย้งในเชิงโครงสร้างทางความคิดของพระพุทธรศาสนาทั้งสองนิกายกล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ด้วยการพิจารณาบริบทของปัญหาทางสังคมในอาณาจักรซิลล่าใหม่ พบว่าในช่วงปลายสมัยของอาณาจักรกล่าวคือในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 10 ราชสำนักซิลล่าใหม่ต้องประสบปัญหาทางการเมืองที่สำคัญอันสืบเนื่องมาจากปัญหาเรื่องการสืบราชสมบัติและการแย่งชิงราชบัลลังก์ จนนำไปสู่การแบ่งฝ่ายแบ่งพวกทางการเมืองและนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรงในสังคมทางการเมืองภายในจุดศูนย์กลางของราชอาณาจักร ภายใต้ปัญหาความขัดแย้งอันรุนแรงภายในเมืองหลวงหรือจุดศูนย์กลางของอาณาจักรนี้ส่งผลให้ ความสามารถในการควบคุมอำนาจอันเด็ดขาดในจุดศูนย์กลางของอาณาจักรของราชวงศ์นั้นเริ่มเสื่อมถอยลง ความระส่ำระสายทางการเมืองนี้ส่งผลเป็นวงกว้างออกไปถึงดินแดนห่างไกลหรือดินแดนในชนบทของอาณาจักรซิลล่าใหม่อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือด้วยความระส่ำระสายทางการเมืองที่เกิดขึ้นในจุดศูนย์กลาง ส่งผลให้ความสามารถในการควบคุมผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่น (Local Warlord) นั้นเกิดความเสื่อมถอยลงด้วยอย่างชัดเจน ในแง่การจัดการกับปัญหาความขัดแย้งในจุดศูนย์กลางที่ดูไม่มีที่ท่าที่จะสงบลงได้อย่างง่ายดาย ส่งผลให้ผู้นำทางการเมืองหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองในเขตหัวเมืองที่ห่างไกลเริ่มมีบทบาทและอำนาจในการแข่งขันต่ออำนาจการปกครองของส่วนกลางอันอ่อนแอลงมากขึ้นในทุกขณะ ด้วยจำนวนผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วทั้งคาบสมุทรเกาหลีประกอบกับความสามารถในการเพิ่มพูนอำนาจในการปกครองท้องถิ่นของตนที่มีมากขึ้นโดยปราศจากการแทรกแซงหรือควบคุมโดยรัฐซึ่งต้องเผชิญปัญหาทางการเมืองภายในอยู่ จึงส่งผลให้รูปแบบการควบคุมอำนาจทางการเมืองของ

อาณาจักรชิล่านั้นเริ่มเข้าสู่สภาวะแห่งการกระจายอำนาจ (Decentralization) ผู้นำท้องถิ่นต่างตั้งตนเป็นผู้ถืออำนาจเด็ดขาดในการควบคุมแคว้นแคว้นหรือท้องถิ่นนั้นๆ อย่างชัดเจน

ประการที่สอง ประเด็นเรื่องความขัดแย้งที่สำคัญในเชิงโครงสร้างทางความคิดของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายคือปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการวางรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างนิกายเซนและราชอาณาจักรหรือราชสำนักให้วางอยู่บนความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ในแง่นี้ดูเหมือนว่าพระพุทธศาสนาทั้งสองกลุ่มในคาบสมุทรเกาหลีนั้นมีพื้นฐานใน “การให้ความสำคัญ” กับการเข้าใจแนวคิดของพระพุทธศาสนาในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะซึ่งทรงอำนาจและอิทธิพลในฐานะพระพุทธศาสนากระแสหลัก (Orthodox School) บนคาบสมุทรเกาหลีคือตัวแทนของสำนักคิดในฝ่ายที่เน้นรูปแบบการศึกษาความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ปรากฏในรูปแบบของข้อคำสอนหรือเนื้อหาอันสำคัญของคัมภีร์ (Textual Studies) ในฐานะที่เป็นวิถีทางอันสำคัญในการสร้างความ “เข้าใจ” ที่มีต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมในขณะ “ผู้มาใหม่” หรือพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นเน้นการให้ความสำคัญกับรูปแบบของการปฏิบัติ กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสมาธิ (Meditation) ในฐานะที่เป็นรากฐานสู่การพุ่งตรงเข้าสู่ความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมอันปรากฏขึ้นอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น “ประสบการณ์เดิมแท้แห่งการรับรู้” กล่าวคือการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของข้อคำสอนแห่งพุทธธรรมซึ่งปรากฏขึ้นในรูปแบบของ “ประสบการณ์เดิมแท้” ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะที่มนุษย์มีต่อสรรพสิ่งซึ่งเป็นการรับรู้ที่ “บิดเบี้ยว” ไปจากข้อเท็จจริงของสรรพสิ่งในแบบที่มันเป็น

ด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างทั้งในเชิงหลักการและการปฏิบัติของพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายในคาบสมุทรเกาหลีจึงเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้นักบวชในนิกายเซนซึ่งพึงจะได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีและยังคงปราศจากความมั่นคงทั้งในทางสังคมและทางการยอมรับจากประชาชนจึงเลือกที่จะเผยแพร่แนวคิดเชิงการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวในดินแดนชนบทที่ห่างไกลจากอิทธิพลของพระพุทธศาสนากระแสหลักในเมืองหลวง ภายใต้สังคมชนบทซึ่งความคิดความอ่านทางพระพุทธศาสนาฝ่ายศึกษาคัมภีร์ที่มีพื้นฐานอยู่บนการคิดวิเคราะห์ในระบบปรัชญาอันซับซ้อนเช่นอวตัมสกะสูตรนั้นยังไม่ฝังรากลึกในระบบความเชื่อของประชาชน ซึ่งแตกต่างกับวัฒนธรรมและความนิยมในการศึกษาพระพุทธศาสนาของเหล่าพระราชวงศ์หรือชนชั้นสูงในเมืองหลวงที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวคิดเรื่องระบบพุทธปรัชญาอันซับซ้อน การเลือกแนวทางดังกล่าวซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การเผยแพร่ธรรมของนิกายเซนนั้นค่อนข้างที่จะเป็นไปได้อย่างรวดเร็วโดยปราศจากความขัดแย้งกับฝ่ายกระแสหลักดังกล่าว¹²

¹² ในแง่นี้เป็นที่น่าสังเกตว่าปฏิภิกิริยาที่ราชสำนักและพระพุทธศาสนากระแสหลักเช่นอวตัมสกะนั้นมีต่อแนวคิดและการเผยแพร่ของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าวคือถึงแม้ราชสำนักจะมี

บริบทของความขัดแย้งระหว่างผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นและอำนาจในการปกครองของในเชิงการรวมอำนาจจากส่วนกลาง ประกอบกับความขัดแย้งทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ทั้งสองนิกายส่งผลผลักดันให้พระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นจึงเริ่มได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากผู้นำหรือผู้ปกครองท้องถิ่น (Local Warlord) ซึ่งมีแนวโน้มในการปฏิเสธอำนาจจากส่วนกลางเป็นพื้นฐานเดิม แต่อย่างไรก็ตามพัฒนาการและความเข้มแข็งของนิกายเซนซึ่งเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่องในดินแดนอันห่างไกลนั้นก็มิอาจจะสามารถหลุดรอดสายตาของราชสำนักในเมืองหลวงได้ ในแง่นี้ราชสำนักเริ่มตระหนักได้ถึงบทบาทที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในลักษณะดังกล่าว จนนำไปสู่ความพยายามของราชสำนักในการ “สนับสนุน” ซึ่งอยู่ภายใต้ “การควบคุม”¹³ ที่มีต่อกิจกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะของฝ่ายนิกายเซน เพื่อสร้างสมดุลแห่งอำนาจทางการเมืองให้กลับเข้าสู่การควบคุมของราชอาณาจักรอันเป็นการลดทอนบทบาทของเหล่าผู้นำท้องถิ่นซึ่งอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองภายในราชอาณาจักรได้ในอนาคต การ “สนับสนุนภายใต้การควบคุม” พระพุทธศาสนาจากฝ่ายราชอาณาจักรแสดงออกอย่างชัดเจนภายใต้การประกาศพระราชกำหนดเรื่องการควบคุมกิจกรรมทางศาสนาจากฝ่ายราชอาณาจักรเช่นการติดตามและตรวจสอบระบบการเงินของเหล่าอารามต่างๆ เพื่อมิให้เป็นแหล่งสะสมความมั่งคั่งจนนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตัวเองอย่างมากเกินไปจนสามารถปฏิเสธการช่วยเหลือหรือการพึ่งพาจากราชอาณาจักร ในขณะเดียวกันก็พยายามสนับสนุน

แนวคิดในการยอมรับหลักการคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนและการมีพระราชศรัทธาในการสนับสนุนกิจการทางศาสนาของนิกายเซนอย่างพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามการเพ่งมองและความต้องการในการควบคุมบทบาท อิทธิพลรวมถึงการขยายตัวของพระพุทธศาสนานิกายเซนโดยเฉพาะในดินแดนที่ห่างไกลนั้นก็ในสิ่งที่ยืนยันได้ว่าราชสำนักนั้นมีทัศนคติในเชิงลบบางประการต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนในช่วงแรก ในขณะที่พระพุทธศาสนานิกายหลักเช่นนิกายอวตัมสกะเองนั้นดูเหมือนจะมีปฏิภินิยาในการต่อต้านแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนอย่างชัดเจน ในแง่นี้พระพุทธศาสนานิกายเซนจึงได้รับการต่อต้านจากพระพุทธศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีโดยเฉพาะนิกายอวตัมสกะ ที่มองว่าคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นเป็นเพียง “คำสอนชั่วร้าย” (魔語) จนเมื่อกระทั่งนักบวชนิกายเซนได้ทยอยเดินทางกลับมาจากอารยธรรมจีนในช่วงเวลาถัดมา พระพุทธศาสนานิกายเซนจึงได้เริ่มมีบทบาทและความเข้มแข็งมากขึ้นในภายหลัง

¹³ ในแง่นี้เป็นที่น่าสนใจว่าราชสำนักเองนั้นยังคงมีแนวคิดในการ “สนับสนุน” พระพุทธศาสนานิกายเซนในลักษณะที่เคยปฏิบัติสืบเนื่องกันมากกล่าวคือการพิจารณาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอำนวยผลในเชิงพลังเหนือธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับราชอาณาจักร และในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะ “ควบคุม” ระบบความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนานิกายเซนและเหล่าผู้นำในท้องถิ่นเพื่อป้องกันการไร้ความเชื่อและความศรัทธาที่ศาสนาดีต่อประชาชนในพื้นที่ห่างไกลนั้นเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งข้อต่ออำนาจในการปกครองจากฝ่ายราชสำนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อาจเข้าใจได้ว่าบทบาทของการเป็น “ศาสนาแห่งรัฐ” หรือ State Religion ของพระพุทธศาสนานั้นมีบทบาทที่ครอบคลุมทั้งในเชิงการเป็นหนึ่งในสถาบันที่เป็นโครงสร้างหลักในทางความคิด ความเชื่อ รวมถึงการเป็นหนึ่งในสถาบันที่เป็นโครงสร้างหลักในเชิงอำนาจที่สำคัญของราชอาณาจักรด้วยเช่นกัน

กิจกรรมทางศาสนาของพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายราชอาณาจักรและศาสนาให้ประสานกลมกลืนกันผ่านทางารมอบความเคารพนับถือที่มีต่อนักบวชในพระพุทธศาสนา รวมถึงการมอบอำนาจหรือสิทธิพิเศษบางประการให้กับอารามในชนบทห่างไกลเช่น ข้อยกเว้นทางภาษีและความสามารถในการถือครองที่ดินอันเป็นอภิสิทธิ์จากราชาอาณาจักร

ถึงแม้การควบคุมของราชอาณาจักรที่มีต่อพระพุทธศาสนาในดินแดนอันห่างไกลจากเมืองหลวงจะได้รับผลตอบแทนอย่างน่าพอใจแต่ด้วยความเคารพและความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาจากเหล่าชนชั้นสูงในราชสำนัก รวมถึงจากผู้นำท้องถิ่นที่เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการสั่งสมอำนาจทั้งในทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมของเหล่านักบวชและอารามต่างๆในเขตท้องที่ห่างไกลอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพระพุทธศาสนานิกายเซนจึงเริ่มมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้นในปริมาณพลที่ห่างไกลจากจุดศูนย์กลางของอารยธรรม และเริ่มสร้างความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นภายใต้ความมั่งคั่งทางการเงินของอาราม จึงส่งผลให้ในช่วงปลายของอาณาจักรซิลล่าใหม่ พระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นจึงได้พัฒนาขึ้นเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีความสำคัญซึ่งมีอำนาจทั้งต่อความคิดของบุคคลและอำนาจในทางเศรษฐกิจที่อาจจะเทียบเท่าราชสำนักหรือชนชั้นนำในราชอาณาจักรอย่างชัดเจน จนกระทั่งในราวศตวรรษที่ 9 พระพุทธศาสนานิกายเซนจึงสามารถสร้างความเข้มแข็งและวางรากฐานได้อย่างมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลี และกระจายอิทธิพลอยู่ทั่วคาบสมุทรเกาหลีถึง 9 สำนักภายใต้ชื่อ “นิกายเซน 9 ขุนเขา” หรือ “*Nine Mountains Seon*”

ในประเด็นดังกล่าวนี้ นักวิชาการเช่น Shim ได้ชี้ให้เห็นว่า ภายใต้สายสกุลทางความคิดทั้งเก้าสายดังกล่าวนี้ สำนักเซนฝ่ายเหนือหรือฝ่ายสำนักค่อยเป็นค่อยไป (Gradual school of Seon / The northern school of Seon) ได้รับการส่งผ่านมาสู่สำนักฮุยยาง (Huiyang school) เพียงสำนักเดียวในคาบสมุทรเกาหลี และสำนักเซนฝ่ายใต้หรือสำนักฉับพลัน (Sudden School of Seon / The southern school of Seon) ที่ได้รับการส่งผ่านมาสู่อีก 8 สำนักที่เหลือและถือว่าเป็นนิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี (Shim, 1999, p.43)

ตารางที่ 3 : รายชื่อของนิกายเซนทั้ง 9 สายในคาบสมุทรเกาหลี

Founder	Mountain/Founding Place	Monastery
1 Toui : 825AD.	Mt. Kaji	Porimsa
2 Hyech'ol : 748-861	Mt.Tongni	T'aeansa
3 Hongchok : fl 862	Mt. Shilsang	Shilsangsa
4 Pomil : 810-889	Mt. Sagul	Gulsansa
5 Hyonuk : 787-869	Mt. Pongnim	Hungnyonsa
6 Toyun : 797-868	Mt.Songju	Pongnimsa
7 Muyom : 799-888	Mt.Huiyang	Songjusa
8 Tohon : 824-882	Mt.Huiyang	Pongamsa
9 Iom : 870-936	Mt. Sumi	Kwangjosa

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเช่น Kim มองว่าแนวคิดเรื่องการแบ่งสายสกุลทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีออกเป็น 9 สำนักที่สำคัญดังกล่าวนั้นค่อนข้างมีลักษณะที่แตกต่างจากแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในอารยธรรมจีนโดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งให้ความสำคัญในการแบ่งแยกสายสกุลทางความคิดจากลักษณะของพื้นฐานในการเข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจากมุมมองที่ต่างกันจนนำไปสู่การมีรูปแบบของการปฏิบัติของแต่ละสายสกุลที่แตกต่างกัน¹⁴ และด้วยความแตกต่างในเชิงมุมมองและรูปแบบของความหมายของการปฏิบัติที่มีลักษณะที่แตกต่างกันเช่นนี้ของพระพุทธศาสนานิกายเซนในอารยธรรมจีนในท้ายที่สุดได้เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในสมัยราชวงศ์ซ่งให้แบ่งแยก

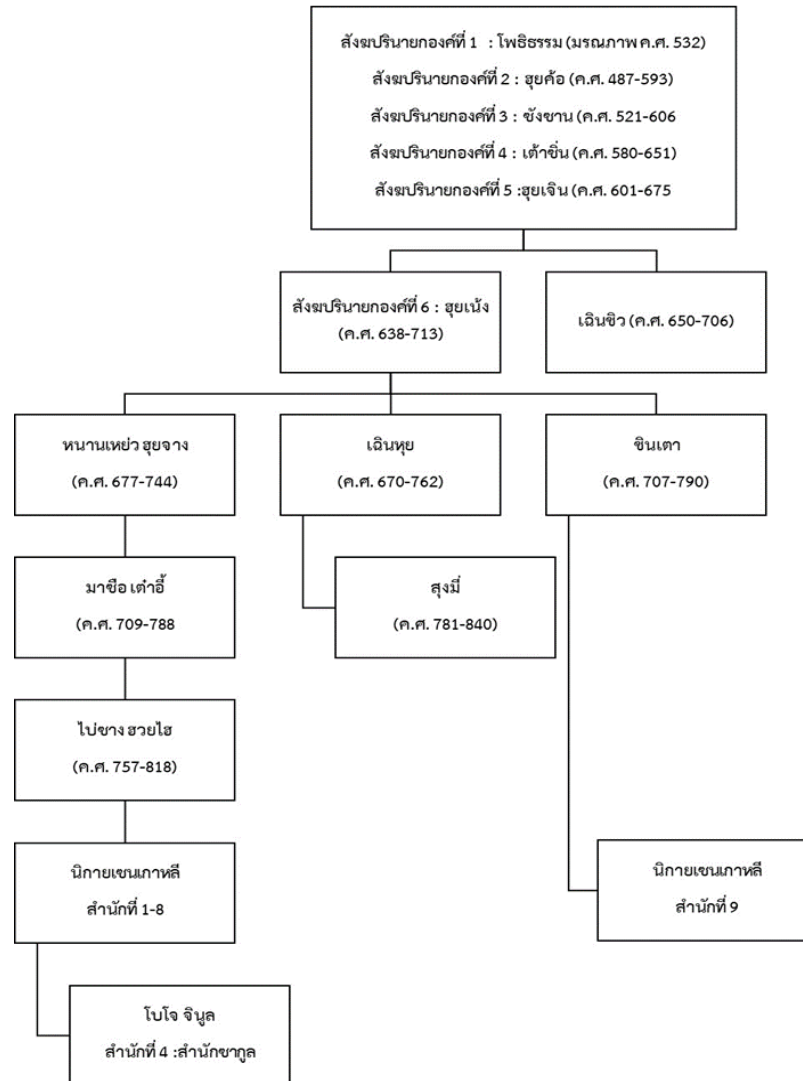
¹⁴ ทศนะเช่นนี้ปรากฏเด่นชัดในฐานะที่เป็นข้อวิจารณ์หลักของ Tsung mi (780-841 A.D.) ที่มีต่อการอธิบายความหมายของของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ (True Mind) ของนิกายเซนในสำนักต่างๆที่ปรากฏในสมัยราชวงศ์ถัง (Tang Dynasty) ซึ่ง แนวการอธิบายในลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อการวางกรอบทางความคิดของ โบโจ โบโจ จินูล ในประเด็นเรื่อง ญาณวิทยาหรือประเด็นเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening)

ออกเป็นห้าสายสกุลทางความคิด หรือ “The Five Schools of Chan”¹⁵ แต่ในกรณีของคาบสมุทรเกาหลีนั้น Kim มองว่าแนวคิดและหลักการเชิงปฏิบัติของนักบวชในพระพุทธศาสนานิกายเซนบนคาบสมุทรเกาหลีนั้นมีจุดเน้นอยู่บนรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างครูและศิษย์ (master-disciple relationships) ในความหมายของการถ่ายทอดธรรมภายใต้คำชี้แนะของอาจารย์และการฝึกฝนปฏิบัติของผู้ปฏิบัติโดยปราศจากการตีกรอบแต่เพียงการถ่ายทอดธรรมะในสายสกุลหรือในสายสำนักของตนเองแต่เพียงเท่านั้น แนวคิดเช่นนี้คือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติของนักบวชในนิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี อาจารย์และศิษย์ในสายสำนักเดียวกันอาจจะมีแนวคิดและการปฏิบัติที่แตกต่างกันย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในบริบททางความคิดในลักษณะดังกล่าว (Kim, 2014, pp. 91-92) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเซนสายเกาหลีเช่น Buswell มีแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Kim ดังกล่าวโดยมองว่าการเข้าเป็นสมาชิกของสังฆมณฑลผ่านทาง การอุปสมบทในสายสกุลต่างๆหนึ่งใน 9 สายนั้น เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการดำเนินชีวิตในทางธรรมในรูปแบบประเพณี หากแต่การแสวงหาความรู้ที่แท้จริงหรือประสบการณ์ทางศาสนาอันเป็นเนื้อหาหลักของชีวิตแห่งธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติพึงจะต้องแสวงหาและเข้าถึงได้โดยตนเอง (Buswell Jr, 1983, p. 42)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁵ ภายหลังจากการปราบปรามพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่ในประเทศจีน (Hui-ch'ang Persecution) ในราวปี คศ 814-845 พระพุทธศาสนานิกายที่มีความเกี่ยวข้องกับราชสำนักและระบบการเมืองโดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่มีความคิดในเชิงปรัชญาแบบลี้กซิ่งเช่น อวตัมสกะหรือเทียนไท่ ต่างได้รับผลกระทบอย่างใหญ่หลวงจนขาดช่วงสืบต่อและสูญหายไปจากดินแดนจีนโดยสิ้นเชิง จะมีไว้ก็แต่เพียงพระพุทธศาสนานิกายเซนที่รักษาระยะห่างของความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรจึงได้รับผลกระทบน้อยกว่าพระพุทธศาสนานิกายอื่นๆ แต่ก็ทำให้นิกายเซนแตกออกเป็น 5 สาขาใหญ่ซึ่งมีลักษณะของการฝึกและการปฏิบัติที่แตกต่างจากกัน อันประกอบด้วย สาขาหยุนเหมิน สาขาฟาเหิน สาขาลินซี สาขาเต้าซุง และสาขาคุ้ยหยางหรือเว่ยหลาง

2.3.1 การสืบสายสกุลทางความคิดและที่มาของปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลี

ภาพที่ 1 แผนผังการสืบสายสกุลทางความคิดของพระพุทธศาสนาจากอารยธรรมจีนสู่คาบสมุทรเกาหลี

ท่ามกลางสายสกุลทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในอารยธรรมจีนดังกล่าว “Hung Chou School” (Ch: 洪州宗, pinyin: Hong Zhou Zong) ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในนิกายหลัก

ที่สำคัญของเซนในสมัยราชวงศ์ถัง และเป็นเพียงพระพุทธรศานานิกายเซนกลุ่มหลักเพียงกลุ่มเดียวที่มีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อพัฒนาการของพระพุทธรศานานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีในยุคสมัยปลายอาณาจักรซิลลาและต่อเนื่องถึงสมัยอาณาจักรโครยอ พระพุทธรศานานิกายเซน สำนัก Hung Chou จัดอยู่ในสายสกุลของนิกายเซนฝ่ายใต้หรือ The Southern School of Zen ซึ่งมีแนวคิดและการปฏิบัติที่ตรงข้ามกับแนวคิดของพระพุทธรศานานิกายเซนฝ่ายเหนือหรือ The Northern School of Zen ความแตกต่างระหว่างนิกายเซนทั้งสองดังกล่าวเกิดปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนภายหลังจากบันทึกประวัติศาสตร์เรื่องข้อโต้แย้งเรื่องบทโคลกตันโพธิอันเลื่องชื่อของ เฉินซิ่ว (Shen hsiu: 650-706 A.D.) และ ฮุยเน้งหรือเว่ยหลาง (Hui Neng: 638-713 A.D.)

พระพุทธรศานานิกายเซนในอารยธรรมจีนสมัยราชวงศ์ถังจึงแยกสายออกเป็นสองฝ่ายโดยในฝ่ายเหนือซึ่งเจริญในแถบทิศเหนือของดินแดนจีน เช่น นครลั่วหยาง (Loyang) และนครฉางอัน (Chang an) ได้ยอมรับเฉินซิ่วให้ดำรงตำแหน่งเป็นสังฆปริณายกองค์ที่ 6 และสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป นิกายฝ่ายเหนือนี้ไม่ปรากฏว่าสามารถพัฒนาต่อยอดได้ในอารยธรรมจีนภายหลังจากช่วงศตวรรษที่ 9 ด้วยเพราะความสัมพันธ์ระหว่างนิกายเซนฝ่ายเหนือและราชสำนักแห่งนครลั่วหยาง ส่งผลให้เมื่อเกิดความวุ่นวายทางการเมืองและการกวาดล้างพระพุทธรศานาครั้งใหญ่ในสมัยราชวงศ์ถัง หรือ Hui-ch'ang Persecution ในราวปี คศ 814-845 นิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งมีจุดศูนย์กลางอยู่ในเมืองหลวงจึงรับผลกระทบอย่างหนักและภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวการสืบทอดสายสกุลทางความคิดของนิกายเซนฝ่ายเหนือจึงได้จบสิ้นลงตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ในขณะที่นิกายเซนในฝ่ายใต้ซึ่งก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวแต่ไม่เทียบเท่ากับนิกายในฝ่ายเหนือ ด้วยเพราะการมีจุดศูนย์กลางอยู่ห่างไกลจากเขตการปกครองของนครหลวงและความสัมพันธ์กับราชสำนักที่มีน้อยกว่า การได้รับผลกระทบทางการเมืองที่น้อยกว่าในแง่นี้จึงส่งผลให้นิกายเซนฝ่ายใต้จึงได้ขยายตัวและพัฒนาแตกสายสกุลย่อยออกไปถึงสามสายหลักจนพัฒนาต่อมาเป็นนิกายเซนห้าสำนักหลักในสมัยราชวงศ์ซ่งต่อมาสายสกุลของนิกายเซนฝ่ายใต้ทั้งสามนั้นประกอบด้วย

1. สาย Hotse School หรือสายของ เฉินหุยซึ่งนับตนเองเป็นสังฆปริณายกองค์ที่ 7 ต่อจากฮุยเน้ง และมีการสืบสายทางความคิดต่อมาจนถึง สุงมี (ค.ศ.780-841) แต่ภายหลังจากการมรณภาพของสุงมีแนวคิดของสายนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากนิกายเซนในฝ่ายใต้ด้วยเหตุที่มีแนวคำสอนที่ค่อนข้างจะแปลกต่างออกไปจากนิกายในฝ่ายใต้หลายประการ จนท้ายที่สุดสายนี้จึงถือว่าขาดช่วงไปอย่างสมบูรณ์ภายหลังจากการมรณภาพของสุงมี

2. สายที่พัฒนาขึ้นในนครเจียงซี (Kiangsi) ยอมรับ “หนานเหว่ย” (Nan yueh :677-744 A.D.) และ “มาซือ เต้าอี้” (Matsu Taoi : 709-788 A.D.) เป็นคณาจารย์ที่สำคัญไล่ตามลำดับลงมา รวมถึงเป็นสายที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการบรรลุธรรมอย่างฉับพลันของท่านสังฆปริณายกองค์ที่ 6

อย่างชัดเจน นิกายเซนสายนี้เองที่ได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีแนวคิดของนิกายเซนสายนี้จึงและกลายเป็นแนวคิดกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี

3. สายที่พัฒนาขึ้นในนครหูหนาน (Hunan) ยอมรับ ฉิงหยวน (Ching yuan: d.740) และชินเต้า (Shin tou: 707-790 A.D.) เป็นคณาจารย์ที่สำคัญต่อมาจากฮุยเน้ง ในฐานะสังฆปริณายกองค์ที่ 6

ตารางที่ 4 : สำนักเซนฝ่ายใต้ในอารยธรรมจีน

สังฆปริณายกองค์ที่ 6 : เว่ยหลง (ค.ศ. 638- 713)

6th Patriarch : Hui-neng (638- 713)

	1 Ho tse Line	2 Kiangsi Line	3 Hunan Line
Tang Dynasty 618-907 AD.	Shen hui : 684-758	Nan yueh : 677-744	Ching yuan :d.740
	Tsung mi :780-841	Matsu Taoi :709- 788 “Hung-chou School”	Shin tou : 709-790
	↓	↓	↓
Song Dynasty 960-1279 AD. <i>Five Schools of Zen</i>	-	Guiyuan School	Fayen School
	-	Linchi School	Yumen School
			Caodong School

การพิจารณาตารางการสืบสายสกุลทางความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจบสิ้นซึ่งการสืบทอดความคิดของสำนัก Ho tse School ภายหลังจากการมรณะภาพของ *Tsung Mi*¹⁶ ซึ่งเป็น

¹⁶ Tsung mi ถือเป็นสังฆปริณายกหรืออาจารย์ใหญ่ลำดับที่ห้าของนิกายอวตัมสกะในจีนและถือเป็นสังฆปริณายกองค์สุดท้ายของนิกายอวตัมสกะก่อนการเกิดความวุ่นวายทางการเมืองและการกวาดล้างพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่จนไม่ปรากฏว่านิกายอวตัมสกะนั้นสามารถกลับขึ้นมาสืบมาอีกสักครั้งหนึ่งและได้สิ้นสุดการสืบช่วงในอารยธรรมจีนภายหลังจากการมรณะภาพของ Tsung Mi นั่นเอง

คณาจารย์คนสำคัญนั้นอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้อย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือแนวคิดหลักที่สำคัญของ *Tsung Mi* และนิกายเซนสำนัก *Ho tse school* นั้นมีพื้นฐานอยู่บนการยอมรับและการให้ความสำคัญของการศึกษาทฤษฎีหรือทำความเข้าใจคำสอนที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ เพื่อเป็นพื้นฐานสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของนิกายเซนสำนัก *Hung Chou School* ที่มุ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลันและปฏิเสธการให้ความสำคัญของพระสูตร ตำรา หรือข้อเขียนทางศาสนาอย่างชัดเจน

ในแง่ที่ทำที่ในเชิงการปฏิเสธความสัมพันธ์ในเชิงสอดคล้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสำนักฝ่ายที่เน้นการศึกษาคัมภีร์นั้นเป็นทำที่หลักของนิกายเซนสำนัก *Hung Chou School* ที่ซึ่งปฏิเสธแนวคิดของฝ่ายสำนักการศึกษาคัมภีร์และมุ่งเน้นการ “ชี้ตรงสู่จิตของบุคคล ตระหนักถึงธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะและการส่งผ่านความจริงแท้แห่งพุทธธรรมจากจิตสู่จิตอันปราศจากคำสอน” ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำความคิดของพระพุทธศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างค่อนข้างชัดเจน นี่เองที่เป็นอิทธิพลทางความคิดหลักของนิกายเซนในดินแดนจีนและนิกายเซนสำนักดังกล่าวนี้เองที่ได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 8 และได้กลายเป็นพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักที่ปรากฏในคาบสมุทรเกาหลี ดังนั้นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายจึงได้ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดนับตั้งแต่ที่นิกายเซนได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี ในราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 8 และข้อขัดแย้งดังกล่าวได้กลายเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี เมื่อพระพุทธศาสนานิกายเซนได้พัฒนาขึ้นจนกลายเป็นหนึ่งในนิกายหลักของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในราวคริสต์ศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา

2.3.2 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี

ภายหลังจากการเผยแพร่แนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนโดยเฉพาะจากสายสกุล *Hung Chou School* ของ มาซือ เต้าอี้ เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในราวศตวรรษที่ 9 นั้นปัญหาความตึงเครียดขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนากระแสหลัก (Orthodox school) และพระพุทธศาสนานิกายเซนจึงเริ่มก่อตัวขึ้นบนคาบสมุทรเกาหลี ความขัดแย้งที่ปรากฏขึ้นในบริบทของพระพุทธศาสนา ดังกล่าวนั้นสามารถพิจารณาภายใต้ข้อวิจารณ์ที่พระพุทธศาสนานิกายเซนมีต่อพระพุทธศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีโดยสามารถแยกออกได้เป็นสองประการคือ ประการที่หนึ่ง ข้อปัญหาในเชิงสังคมหรือความขัดแย้งทางความคิดที่นิกายเซนที่มีต่อสถานะและบทบาทและความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนาที่มีต่อเรื่องราวในทางโลกเช่นความขัดแย้งทางการเมืองหรือความสัมพันธ์กับราชสำนัก และสองข้อปัญหาในทางปรัชญา หรือข้อวิจารณ์ที่นิกายเซนมีต่อแนวทางในการศึกษาข้อคำสอนของพระพุทธศาสนากระแสหลักที่มุ่งเน้นในการให้ความสำคัญกับการศึกษา

วิเคราะห์ข้อคำสอนทางศาสนาในพระสูตรที่สำคัญเพื่อความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม หากแต่ละเลยการให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์เดิมแท้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยะแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง จากข้อวิจารณ์ทั้งสองประการดังกล่าวนี้ทำให้พระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นมีท่าทีที่แตกต่างไปจากพระพุทธศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีอย่างน้อยสองประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง พระพุทธศาสนานิกายเซนมองว่าท่าทีในการวางความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและฝ่ายอาณาจักรเช่นเช่นสถาบันทางการเมืองหรือราชสำนักเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนานั้นเป็นเสมือนดาบสองคมที่ย้อนกลับเข้ามาสร้างปัญหาให้กับพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอเสียเอง กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือปัญหาความมั่นคงของราชสำนักย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยที่สำคัญ ในแง่นี้พระพุทธศาสนากระแสหลักในอาณาจักรโครยอจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเช่นการแย่งชิงอำนาจในราชสำนักหรือการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวความแกว่งไหวไม่มั่นคงของพระพุทธศาสนาจึงปรากฏขึ้นโดยสอดคล้องไปกับตามความไร้เสถียรภาพของราชอาณาจักร นอกไปจากนั้นด้วยการพึ่งพาการสนับสนุนจากราชอาณาจักรหรือราชสำนักเป็นหลักจึงส่งผลให้เมื่อความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเกิดขึ้นความมั่นคงทางการเงินและอำนาจของสถาบันทางศาสนาจึงถูกสั่นคลอนตามไปด้วยอย่างชัดเจน

นอกจากนั้นการวางสถานะซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวในทางโลกหรือโลกียะวิถีของพระพุทธศาสนาจนเกินขอบเขตวัตรปฏิบัติของสังคัมสงฆ์ที่ควรจะเป็น ภายใต้ความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรหรือราชสำนักในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนานั้นจึงถูกใช้เป็นหนึ่งเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญในการรักษาฐานอำนาจของราชสำนักผ่านทางการสถาปนายศศักดิ์ อำนาจหรือความมั่นคงด้วยทรัพย์สินเงินตราให้กับสมณสงฆ์ในอารามต่างๆ เมื่อสงฆ์ผู้ปกครองอารามมีความสัมพันธ์กับราชสำนักการเข้าควบคุมพระพุทธศาสนานั้นได้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน ภายใต้บริบทเช่นนี้สมณสงฆ์ในอารามต่างๆจึงกลายเป็น “กอกกำลัง” ที่สำคัญของราชสำนักในการต่อรองและรักษาเอาไว้ซึ่งความมั่นคงและอำนาจทางการเมือง ความพยายามในการเพิ่มจำนวนของนักบวชโดยการชักจูงด้วยสิทธิพิเศษแก่สงฆ์ทั้งหลายเช่นการยกเว้นการเกณฑ์ทหารหรือการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมจึงกลายเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักที่สำคัญของราชอาณาจักร ความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักและพระพุทธศาสนาดังกล่าวนี้กลับยิ่งเป็นการส่งผลในเชิงลบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยที่สำคัญ เพราะในแง่นี้ถึงแม้พระพุทธศาสนาจะมีสมาชิกหรือเหล่าสมณสงฆ์เป็นจำนวนมากแต่ในทางกลับกัน สมณะสงฆ์เหล่านั้นก็ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาหรือการปฏิบัติตามแนวคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาการเข้าสู่เพศบรรพชิตนั้นเป็น

เพียงเพราะความต้องการในการหลุดพ้นจากการมีสถานะทางสังคมที่ด้อยต่ำเช่นการเป็นชนชั้นกรรมกร หรือการต้องถูกเกณฑ์เพื่อเป็นทหารในการศึกสงครามแต่เพียงเท่านั้นปัญหาดังกล่าวมานี้ส่งผลให้สังคมสงฆ์และพระพุทธรูปศาสนานั้นตกอยู่ในสภาวะไร้แก่นสาร การเข้าเป็นสมาชิกของศาสนาจึงวางอยู่บนความคาดหวังแต่ในเพียงเรื่องทรัพย์สินเงินทองและอำนาจยศศักดิ์ ซึ่งเป็นเพียงความสวยงามแต่เพียงเปลือกนอก แต่การมุ่งหมายในการเข้าถึงแก่นแท้แห่งพุทธธรรมนั้นกลับเลื่อนหายไปจากสังคมศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าว ในทัศนะของนิกายเซน สังคมสงฆ์ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนของเน่าเสียที่รอวันทรุดโทรมและพังทลาย

ประการที่สองนอกจากข้อวิจารณ์ที่มีต่อบทบาทและความสัมพันธ์กับเรื่องราวทางโลกของพระพุทธรูปศาสนากระแสหลักในอาณาจักรโครยอแล้ว ในทัศนะของนิกายเซน พระพุทธรูปศาสนากระแสหลักที่ได้รับการสนับสนุนจากราชอาณาจักรและราชสำนักเช่นนิกายอวตัมสกะนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการศึกษาในตัวบทหรือคัมภีร์ทางศาสนาและระบบความคิดทางปรัชญาที่ซับซ้อนซึ่งถูกพรรณนาไว้ในพระสูตรขนาดใหญ่เช่น อวตัมสกะสูตรรวมถึงการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ในเชิงหลักการที่ลึกซึ้งต่อข้อคำสอนหรือการสร้างข้อโต้แย้งในเชิงปัญญาญาณ (Intellectual Argument) ที่มีต่อข้อคำสอนทางศาสนา อันเป็นไปเพื่อการสร้าง “ความชอบธรรม” หรือความถูกต้องอันเป็นที่สุดของข้อคำสอนของสำนักตนที่มีเหนือไปกว่าหรือเที่ยงตรงต่อพุทธธรรมมากไปกว่าข้อคำสอนหรือแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธรูปศาสนาสำนักอื่นๆ ในแง่นี้การศึกษาพระสูตรที่สำคัญดังกล่าวของพระพุทธรูปศาสนากระแสหลักจึงเป็นการมุ่งชี้ให้เห็นว่าคำสอนที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรนั้นเป็นเพียงคำสอนที่เที่ยงแท้หนึ่งเดียวที่สมบูรณ์สูงสุด ในความหมายคือการเป็นคำสอนที่อธิบายและเปิดเผยความที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้องที่สุดแต่เพียงเท่านั้น¹⁷

ในขณะที่ท่าทีของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซนที่แตกต่างไปจากพระพุทธรูปศาสนานิกายฝ่ายเน้นการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นภายใต้ความพยายามในการหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรหรือราชสำนักและให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูตัวเองโดยพยายามพึ่งพิงความช่วยเหลือ

¹⁷ ในประวัติของพระพุทธรูปศาสนาฝ่ายมหายานนั้นสำนักคิดฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ทั้งหลายก็มีความแตกแยกทางความคิดในลักษณะดังกล่าว กล่าวคือการพยายามอธิบายว่าคำสอนหลักของคัมภีร์ที่ฝ่ายตนยอมรับนั้นเป็นคำสอนที่ถูกต้องและเที่ยงแท้ที่สุดมากกว่าคัมภีร์อื่นๆ วิวาทะดังกล่าวในท้ายที่สุดนำไปสู่ความพยายามในการสร้างระบบการจัดลำดับชั้นของคำสอนทางศาสนา (The Doctrinal Classification) ของนิกายอวตัมสกะ ที่พยายามชี้ให้เห็นว่าคำสอนของสำนักต่าง ๆ นั้นถึงแม้จะมีใช่คำสอนที่ผิดพลาดแต่คำสอนต่าง ๆ นั้นก็เป็นเพียงเพียงอุปายะที่พระพุทธรูปองค์ทรงใช้ในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของคำสอน ในขณะที่ อวตัมสกะสูตรนั้นเป็นเพียงคำสอนเดียวเท่านั้นที่เป็นการเปิดเผยความจริงแท้ของคำสอนอย่างสมบูรณ์

จากราชสำนักให้น้อยที่สุด¹⁸ และด้วยท่าทีในการลดบทบาทของความสัมพันธ์ระหว่างราชาอาณาจักรหรือราชสำนักจึงทำให้ความพยายามในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงความถูกต้องอันเป็นที่สุดของแนวคิดในนิกายตนเพื่อการได้รับพระราชอุปถัมภ์โดยการให้ความสำคัญกับการรจนาคัมภีร์หรือการแสดงข้อความสอนทางปรัชญาอันมีความซับซ้อนจึงมิได้ปรากฏเป็นท่าทีทางปรัชญาของพระพุทธรศาสนาิกายเซนและนอกจากนั้นพระพุทธรศาสนาิกายเซนที่เผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้นได้สืบสายธารทางความคิดโดยตรงมาจากนิกายเซนสายสุดโต่ง (Radicalism)¹⁹ เช่นสำนัก *Hung chou school* ซึ่งมีทัศนะในการให้ความสำคัญกับ “การปฏิบัติ” ในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” (Awakening) สู่อรรถชาติเดิมแท้ของมนุษย์ การตื่นรู้ในความหมายดังกล่าวนี้คือการปรากฏขึ้นของประสบการณ์ทางศาสนาในฐานะที่เป็นการปรากฏขึ้นของความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมภายในประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นสภาวะที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน ภายใต้มุมมองเช่นนี้ทัศนะของนิกายเซนสายสุดโต่งจึงมุ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้หรือประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ความหมายที่แท้จริงของตัวตนในความสัมพันธ์กับโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งอยู่พ้นออกไปจากการมุ่งเน้นศึกษาที่มีต่อความหมายของข้อเขียนทางศาสนาหรือพระสูตรและตำราและการครุ่นคิดทางปรัชญาที่ลึกซึ้งซับซ้อน (Special transmission outside the scriptural teaching) (Shim, 1998, p.11)

ภายใต้บริบทความขัดแย้งทางความคิดในลักษณะดังกล่าว จึงส่งผลให้สำนักคิดของพระพุทธรศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนั้นแตกแยกออกเป็นสำนักทางความคิดหลักสองฝ่ายจนในท้ายที่สุดความขัดแย้งดังกล่าวนี้ในภายหลังได้ถูกพัฒนาจนนำไปสู่ข้อโต้แย้งทางศาสนาที่สำคัญเรื่อง “วิถีแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรม” ของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือการเน้นการศึกษาอย่างเป็น

¹⁸ เป็นที่น่าสนใจว่าแนวคิดเรื่องการดูแลตัวเองดังกล่าวซึ่งปรากฏเป็นข้อปฏิบัติของนักบวชในนิกายเซนเช่นการทำอาหารเองภายในอาราม การดูแลความสะอาดเรียบร้อยของอาราม การทำนุบำรุงซ่อมแซมอารามหรือการปฏิเสธลาภยศเงินทอง นั้นได้รับการสนับสนุนและผลักดันขึ้นอย่างชัดเจนภายใต้การปรากฏขึ้นของกระบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาในรูปแบบใหม่ หรือ New Religious Movement ที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรเกาหลีช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นกระบวนการทางศาสนาที่มีเป้าหมายที่สำคัญในการปรับใช้ข้อสอนทางศาสนาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและต่อมนุษย์อย่างแท้จริง กระบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาดังกล่าวจึงมุ่งเน้นให้นักบวชหรือผู้ศรัทธามุ่งมีกิจกรรมทางศาสนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสังคม ตัวอย่างเช่นพระพุทธรศาสนาิกายวอน (Won Buddhism , Kr. 원불교 : Wonbulgyo) ซึ่งเป็นกลุ่มแนวคิดทางศาสนาในรูปแบบใหม่ที่ได้รับคามนิยมในประเทศเกาหลีในปัจจุบัน

¹⁹ เหตุที่ต้องอธิบายความหมายของนิกายเซนในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นนิกายเซนสายสุดโต่งเป็นเพราะว่าเมื่อพิจารณาแนวคิดของโบโจ จินูล ในประเด็นถัดไปจะพบว่าแนวคิดของโบโจ จินูล มีลักษณะที่เป็นแนวคิดในเชิงประนีประนอมและพร้อมที่จะยอมรับความคิดที่แตกต่างเพื่อนำมาประสานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการเข้าถึงพุทธธรรมที่สมบูรณ์

ระบบของนิกายอวตัมสกะเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายแห่งพุทธธรรมและการปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้อฝึกฝนหรือกิจกรรมทางศาสนาซึ่งดำเนินอย่างต่อเนื่องไปอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งทอดยาวไปสู่เป้าหมายแห่งการบรรลุธรรม ในขณะที่นิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีให้ความสำคัญกับการเข้าถึงความจริงแท้แห่งธรรมด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันในธรรมชาติแห่งพุทธะที่มีในตนในแง่นี้ ฅณาจารย์นิกายเซนเกาหลีสายสุตโต่งเช่นโทอึ (Toui) หรือมูยอม (Muyeom) จึงมีทัศนะในการปฏิเสธแนวทางในการศึกษาคัมภีร์พระสูตรที่สำคัญทางศาสนาซึ่งเป็นที่ทางปรัชญาหลักของพระพุทศาสนากระแสหลักในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมองว่าทำที่ดังกล่าวนั้นเป็นเพียงการสร้างควม “เข้าใจ” ที่มีต่อความหมายของพุทธธรรมที่ “ปรากฏอยู่ในคัมภีร์” ซึ่งแตกต่างไปจากทัศนะของนิกายเซนซึ่งเป็นการ “เข้าถึง” ความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ “ปรากฏขึ้นในประสบการณ์” แห่งการรับรู้ของมนุษย์โดยแท้จริง

ด้วยความขัดแย้งดังกล่าวพระพุทศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีจึงได้แสดงท่าทีในการต่อต้านแนวคิดของพระพุทศาสนาฝ่ายศึกษาคัมภีร์อย่างชัดเจนด้วยการกล่าวอ้างว่าพระพุทศาสนาสำนักฝ่ายการศึกษาคัมภีร์นั้นเป็นแนวทางหรือวิถีทางในการศึกษาที่ “ลุ่มหลงและยึดติดอยู่ด้วยภาษา, และอักษร” กล่าวคือการมุ่งให้ความสำคัญคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา โดยปราศจากการ “เข้าถึง” ความจริงแท้อันสมบูรณ์ซึ่งอยู่พ้นออกไปจากความสามารถของภาษาและอักษรเหล่านั้นทั้งนิกายเซนและอวตัมสกะต่างใช้กระบวนการในการ “สร้างความชอบธรรม” (Legitimization) เพื่อการปฏิเสธหรือชี้ให้เห็นว่าหลักการและแนวคิดของฝ่ายอื่นนั้นเป็นหลักการที่ไม่สามารถสะท้อนความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมและไม่สามารถนำบุคคลเข้าถึงพุทธธรรมอันสมบูรณ์ได้ ข้อโต้แย้ง (Argument) หลักที่สำคัญของนิกายเซนที่มีต่อฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ในลักษณะดังกล่าวนี้ วางอยู่บนคำสอนที่ว่า “ชี้ตรงสู่จิตของบุคคล ตระหนักถึงธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะ” รวมถึง “การส่งผ่านความจริงแท้แห่งพุทธธรรมจากจิตสู่จิตอันปราศจากคำสอน” และ “ทอนการให้ความสำคัญของการศึกษาคัมภีร์หรือตำราและให้ความสำคัญกับวิธีการหรือรูปแบบการปฏิบัติพิเศษบางประการที่มุ่งเน้นสู่การมีประสบการณ์ในจิตเดิมแท้อย่างฉับพลัน”²⁰ รวมไปถึงการปฏิเสธรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นขั้นเป็นตอนและยาวนานเช่นที่ปรากฏในข้อคำสอนของฅณาจารย์ฝ่ายอวตัมสกะ เช่น ฟาซัง (Fazang) (634-712 A.D.)

แนวคิดที่สำคัญของ Hung Chou School ในลักษณะดังกล่าวถึงแม้จะพิจารณาได้ว่าเป็นแบบแผนทางความคิดที่สืบเนื่องมาจากสายสกุลของนิกายเซนฝ่ายใต้หรือ The Southern Line of

²⁰ *de-emphasis textual studies and strong inclination for the extraordinary performatory technique of directly imparting the Chan experience*

Zen²¹ โดยเฉพาะเรื่องการตื่นรู้สู่ความจริงอย่างฉับพลัน (The Concept of Sudden Awakening) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพระสูตรที่สำคัญของนิกายเซนฝ่ายใต้เช่น *The Platform Sutra* ของสังฆปริณายกองค์ที่ 6 หรือ ฮุยเน้ง แต่กระนั้นก็ตามภายใต้ห้วงระยะเวลาแห่งการส่งผ่านทางความคิดในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 8 จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 9 ซึ่งพระพุทธศาสนาฝ่ายเซนสายนี้ได้เผยแพร่เป็นนิกายหลักบนคาบสมุทรเกาหลีนั้น การเปลี่ยนแปลงในเชิงความคิดอย่างมีนัยที่สำคัญบางประการได้ก่อตัวขึ้นภายในกระบวนการเคลื่อนไหวอย่างเป็นพลวัติของพระพุทธศาสนานิกายเซน กล่าวคือการที่ *Hung Chou School* โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 8 ในสมัยของ มาซือ เต้าอี้ ได้พัฒนาแนวคิดของสำนักฉับพลันของสังฆปริณายกองค์ที่ 6 นี้ให้มีความ “เข้มข้นและแข็งแกร่ง” มากขึ้นด้วยการย้ำเน้นถึงความสำคัญอันเป็นที่สุด ของตัวสภาวะแห่งการบรรลุธรรมโดยฉับพลันซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดย “ปราศจาก” การหลงติดอยู่ใน “กัณฑ์แห่งภาษา” หรือความรู้เชิงเหตุผลหรือความรู้ทางปัญญา (Intellectual Knowledge) “เซนคือการพุ่งตรงสู่จิต ตระหนักในธรรมชาติและตื่นรู้สู่พุทธภาวะ” ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ที่ “ไม่พึ่งพิงอยู่ด้วยอักษร” และเป็นการตื่นรู้ซึ่ง “ส่งผ่านโดยตรงจากจิตสู่จิต” อันเป็นข้อคำสอนที่สำคัญของนิกายเซน

ความหมายเรื่อง “ความเข้มข้น” ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้นอาจจะสามารถขยายความได้ในอีกมุมหนึ่งว่า ถึงแม้ฮุยเน้งจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพุ่งตรงเข้าสู่ประสบการณ์เดิมแท้แห่งธรรมเป็นหลัก แต่กระนั้นก็ตามแนวคิดของฮุยเน้งยังคงสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในสำคัญของภาษาและคัมภีร์ ก็ยังคงให้ความสำคัญ ต่อแนวคิดเรื่องภาษาที่มีผลต่อการเข้าใจในความจริงแห่งพุทธธรรม ตัวอย่างเช่นโดย การลุกโผล่ซึ่งดวงตาแห่งธรรมของฮุยเน้งนั้นเกิดขึ้นครั้งแรกจากการได้ยินการท่องบท “วัชรสูตร” ซึ่งเป็นพระสูตรที่สำคัญในฝ่ายมหายาน อีกทั้งท่านเองยังรจนา “สูตรของฮุยเน้ง” หรือ *The Sutra of Hui Neug / The Platform Sutra* และใช้เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอนของนักเรียนและผู้ฝึกปฏิบัติธรรม ทักษะคติในลักษณะดังกล่าวของฮุยเน้งผู้วิจัยมองว่าเป็นท่าทีที่ผ่อนปรนต่อการใช้ภาษาเพื่อการสร้างความเข้าใจ อันสื่อแสดงถึงความเข้าใจซึ่งขอบเขตและข้อจำกัดของ

²¹ ภายหลังจากการได้รับมอบตำแหน่งจากสังฆปริณายกองค์ที่ 5 แล้ว ฮุยเน้งได้เดินทางลงไปทางใต้และเผยแพร่แนวคิดเรื่องการบรรลุธรรมโดยฉับพลันนี้ ตรงข้ามกับ เฉินฉิว (Shen-shsiu : 650-706 A.D.) ซึ่งมีแนวคิดเรื่องการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่การบรรลุธรรมอย่างเป็นระบบ และค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพของผู้ปฏิบัติซึ่งได้เดินทางขึ้นไปยังทิศเหนือเพื่อทำการเผยแพร่แนวคิดและคำสอนดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงมีการเรียกคำสอนของฮุยเน้งว่า คำสอนฝ่ายใต้หรือคำสอนแบบฉับพลัน (Southern Chan/Sudden Teaching) และคำสอนของเฉินฉิว ว่าคำสอนฝ่ายเหนือหรือคำสอนแบบเป็นขั้นเป็นตอน(Northern Chan/Gradual Teaching)

ภาษาที่มีต่อความจริง อันนำไปสู่การตระหนักถึงระยะห่างอย่างถูกต้องระหว่าง “ผู้ใช้” และ “ภาษา” เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อ “ความจริง”²²

ในขณะที่ ฮุยเน้ง วางหลักการของเซนอยู่บนแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างขอบเขตของภาษา และการเข้าถึงความจริง แต่สำหรับมาซือเต้าอี๋และ *Hung Chou School* นั้นถึงแม้จะรับแนวคิด เรื่องการบรรลุธรรมอย่างฉับพลันนั้นจะเป็นมรดกทางความคิดที่รับมาจากอิทธิพลของ ฮุยเน้ง แต่ กระนั้นก็ตามทัศนคติทางปรัชญาของ *มาซือ เต้าอี๋* กลับมีทัศนคติต่อภาษาและการปฏิบัติที่แตกต่าง ออกไปจากแนวคิดของฮุยเน้ง อย่างมีนัยที่สำคัญกล่าวคือ *มาซือ เต้าอี๋* มองว่าหากภาษามีข้อจำกัดใน การเข้าถึงความจริงแล้วการหลุดพ้นออกจากกรอบของการใช้ภาษาในแบบธรรมดาสามัญซึ่งวางอยู่ บนแนวคิดเรื่องทัศนคติในการแบ่งแยกและตรรกะคือมรรควิธีที่เที่ยงแท้ที่สามารถพุ่งตรงสู่เป้าหมาย แห่งธรรม มรรควิธีอันหลุดพ้นจากกับดักของภาษาดังกล่าวของ *มาซือ เต้าอี๋* ได้รับการอธิบายหลักการ ที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ

1. บทสนทนาอันข้ามพ้นเหตุผล หรือ Illogical Conversation between Master and Disciple.
2. ปริศนาปฏิบัติ/ปริศนาธรรม หรือ Koan
3. พฤติกรรมแปลกประหลาด หรือ Bizarre Performances เช่นการกระทำพฤติกรรม บางอย่างโดยตรงเช่นการทาบ หรือฟาดตีต่อร่างกายเพื่อผลแห่งการบรรลุธรรม (Shim, 1999, p. 37)

แนวคิดดังกล่าวของ *มาซือ เต้าอี๋* นั้นเปรียบเสมือนการสนับสนุน “วิถีตรง” (direct approach) ที่สามารถเปิดเผยถึงบ่งชี้ถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมในประสบการณ์ของมนุษย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

²² เป็นที่น่าสนใจว่าอัตชีวประวัติของฮุยเน้งนั้นล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตำรา คัมภีร์และข้อคำ สอนทางศาสนาเช่นพระสูตรต่างๆ ในแง่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในทัศนะของฮุยเน้ง “การไม่พึ่งพิงอยู่ด้วยตัวอักษร” อาจจะมีได้หมายความว่าถึงการปฏิเสธการความจำเป็นของตัวอักษรตามที่บุคคลทั่วไปเข้าใจโดยพิจารณาตามรูปศัพท์ และความหมายที่ปรากฏ แต่ในทางกลับกันเป็นการเรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเข้าใจ ความหมายและบทบาทอันแท้จริงของ “ภาษา” ในฐานะที่เป็นหนึ่งในเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญของการบรรลุเป้าหมาย อันสูงสุดทางศาสนา การพิจารณาในแง่นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องภาษาและความจริงในทัศนะของพระพุทธรศาสนา นิิกายเซนนั้นมีได้ตั้งอยู่บนประเด็นเรื่องการปฏิเสธหรือการยอมรับความจำเป็นของภาษาในการเข้าถึงความจริง หากแต่ปัญหาเรื่องภาษาดังกล่าววางอยู่บนกรอบเรื่องการเข้าใจบทบาท และขอบเขตหน้าที่ของภาษาที่มีผลต่อการ สะท้อนถึงความจริงในเชิงพุทธธรรม แนวคิดในลักษณะดังกล่าวค่อนข้างมีท่าทีที่แตกต่างกับแนวคิดของนิิกายเซน โดยเฉพาะ *Hung Chou School* ในศตวรรษที่ 8 อย่างมีนัยที่สำคัญ ในแง่นี้ผู้วิจัยค่อนข้างมีความเห็นว่า ทัศนคติ ในเรื่องการยอมรับและการให้ความสำคัญกับภาษาหรือการให้ความสำคัญกับการศึกษาคัมภีร์ของโบโจ จินูลนั้นน่าจะมี ลักษณะที่ใกล้เคียงกับแนวคิดของฮุยเน้งมากกว่า มาซือเต้าอี๋

ซึ่งแตกต่างกับ “วิธีแห่งมโนทัศน์” (conceptual approach) เช่นการอธิบายในเชิงหลักการหรือความเข้าใจในแต่เพียงในเชิงทฤษฎี ซึ่งรังแต่จะก่อให้เกิดการสร้างกรอบมโนทัศน์ชุดต่างๆขึ้นซ้อนทับจนไม่สามารถเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์²³ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้พบว่าในช่วงศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่พระพุทธศาสนานิกายเซนได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้น แนวคิดเรื่องการประสานความขัดแย้งหรือการสร้างหลักการเพื่ออยู่ร่วมกันของทั้งสองฝ่ายนั้นจึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างหาพบได้ยากมากท่ามกลางข้อคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซน แต่ในทางกลับกันแนวคิดเรื่องการต่อต้านหรือการปฏิเสธแนวคิดคู่ตรงข้ามทางความคิดกลับพบได้อย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ตัวอย่างที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งตึงเครียดดังกล่าวปรากฏชัดที่สุดในทัศนคติของคณาจารย์เซนรุ่นแรกในคาบสมุทรเกาหลี เช่น ในสำนักของ *Toui* ซึ่งรับแนวคิดเรื่องการเน้นให้ความสำคัญกับการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้โดยย้ำเน้น “การปราศจากความข้องเกี่ยว” กับคำสอนในเชิงตำราโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสูตรหรือคัมภีร์ของนิกายอวตัมสกะกล่าวคืออวตัมสกะสูตรเช่นที่ผู้วิจัยได้กล่าวมา

ด้วยการปฏิเสธข้อคำสอนในรูปแบบตำราของ *Toui* แนวคิดที่สำคัญต่างๆที่ปรากฏในอวตัมสกะสูตรจึงถูกแทนที่ด้วยคำสอนของนิกายเซน เช่นแนวคิดเรื่อง “ธรรมธาตุ” ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญของนิกายอวตัมสกะถูกแทนที่ด้วยคำสอนเรื่อง “สุญญตา” ของนิกายเซน ในขณะที่อิทธิพลทางความคิดของคณาจารย์คนสำคัญของนิกายอวตัมสกะเช่น Fazang เรื่องการปฏิบัติอันยาวนานอย่างเป็นขั้นตอน (Gradual cultivation) ซึ่งปรากฏเป็นแก่นคำสอนที่สำคัญในอวตัมสกะสูตร ผ่านทางมโนทัศน์เรื่อง ความเชื่อ(Faith) ความเข้าใจ(Understanding) การปฏิบัติ (Practice) และการเข้าถึงความจริงแท้(Realization) นั้น ได้ถูกทอนความสำคัญลงในฐานะ “กระบวนการแห่งการทอดยาวในเชิงเวลาอันไร้ความจำเป็น” และถูกแทนที่ด้วยแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้สู่ธรรมชาติและพุ่งตรงต่อจิตเดิมแท้อย่างฉับพลัน” นักวิชาการเช่น Shim ที่ชี้ให้เห็นว่าภายใต้แนวคิดเช่นนี้พระพุทธศาสนานิกายเซนสายสุดโต่งจึงปฏิเสธการให้ความสำคัญกับการมุ่งศึกษาในคัมภีร์หรือพระสูตรทางศาสนาอย่างชัดเจน นักคิดเช่นโทอิจึงมุ่งเน้นการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้โดยปราศจากการพึ่งพาด้วยการยึดมั่นในคัมภีร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอวตัมสกะสูตร อีกทั้งยังมองว่าการเข้าสู่ความจริงแท้แห่งพุทธธรรมนั้นมิได้เป็นสิ่งที่อื่นใดนอกจากการตื่นรู้อย่าง “ฉับพลัน” สู่จิตเดิมแท้เดิมแท้อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ การปฏิบัติในทัศนะของนิกายเซนสายสุดโต่งจึงมีความหมายถึงการทำให้ “ธรรม” ได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ มิใช่มีความหมายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการในฐานะที่เป็นเครื่องมือ หรือวิถีในการ

²³ แนวคิดที่สำคัญของ *มาซื่อ เต้าอี้* เช่นนี้ภายหลังได้รับการพัฒนาขึ้นสู่จุดสูงสุดในสมัยของ Linji Yixuan (d. 866) จนกลายเป็นที่มาของนิกาย Rinzai Zen ในประเทศญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

เข้าถึง “ธรรม” ภายใต้กระบวนการที่ทอดยาวต่อเนื่องผ่านทางเงื่อนไขของเวลาอันยาวนาน (Shim, 1999, p. 43)

จากการศึกษาในประวัติศาสตร์ทางความคิดของพระพุทธศาสนาบนคาบสมุทรเกาหลี ยังคงพบว่าข้อโต้แย้งที่สำคัญในการปฏิเสธความสำคัญของคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาที่นิกายเซนมีต่อนิกายอวตัมสกะ นอกจากอยู่ในรูปแบบของการโต้แย้งในเชิงหลักการหรือทฤษฎีตามที่กล่าวมาแล้ว เรายังพบว่านิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลียังคงพยายามสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับ “วิถีแห่งการส่งผ่านความจริงแห่งพุทธธรรมระหว่างครูและศิษย์” ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่นอกเหนือและไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผ่านทางคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาซึ่งเป็นรูปแบบที่นิกายอวตัมสกะให้ความสำคัญการสร้าง “ความชอบธรรมของวิถีทาง” ในลักษณะดังกล่าวโดยแท้จริงก็คือสร้างความชอบธรรมแห่งสถานะของคำสอนที่ถูกต้องแท้จริงและสมบูรณ์ของนิกายเซนที่มีเหนือกว่านิกายฝ่ายศึกษาคัมภีร์นั่นเอง การให้ความสำคัญกับแนวคิดในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่มาของปรากฏการณ์ในการสร้างคำอธิบายหลักการเรื่องการบรรลุธรรมของพระพุทธเจ้าขึ้นมาในรูปแบบใหม่เพื่อใช้ในการสนับสนุนความจริงแท้ของนิกายเซนภายใต้แนวคิดของ *Pomil* (โปมิล: ค.ศ. 810-889/ Mt. Sagul/ Gulsansa Monastery) โดยกล่าวว่า

ภายหลังจากที่พระองค์ทรงละทิ้งชีวิตแห่งความเป็นกษัตริย์ พระองค์ทรงเข้าถึงธรรมอันสูงสุดในขณะที่ทรงทอดพระเนตรดวงดาวอันแวววาว แต่กระนั้นก็ตามพระองค์ทรงตระหนักได้ว่าสิ่งนี้มีได้เป็นการบรรลุถึงธรรมเป็นสมบูรณ์เป็นความจริงแท้สูงสุดดังนั้น พระองค์จึงทรงเสด็จไปพบกับ ฉินกวี (Ching'wi) เพื่อรับการถ่ายทอดธรรมอันสมบูรณ์ สิ่งนี้คือการถ่ายทอดธรรมแบบพิเศษซึ่งข้ามพ้นออกไปจากข้อคำสอนในตำรา

CHULALONGKORN UNIVERSITY (Shim, 1999, p. 46)

คำอธิบายของ โปมิล นั้นเปรียบดั่งการเติมเชื้อไฟแห่งความขัดแย้งให้ครุกรุ่นมากขึ้นอีกเป็นเท่าทวี เนื่องด้วยคำอธิบายเช่นนี้คือการสร้างข้อสนับสนุน (อย่างไร้หลักฐาน) ต่อความสำคัญของแนวคิดเรื่องการยืนยันความถูกต้องของหลักธรรมอันวางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งมอบและผู้รับมอบ (Subjective Approval Transmitted from Master to Disciple) ที่มีเหนือกว่าแนวคิดเรื่องการเข้าถึงความจริงหรือสัจธรรมอันปรากฏอยู่ในข้อคำสอนและคัมภีร์ที่สำคัญสูงสุดของนิกาย (The Perception of Objective Truth Embodied in the Teaching of Sacred Scriptures) อันเป็นพื้นฐานแนวคิดซึ่งแสดงออกถึงความสำคัญอันเป็นที่สุดของหลักการของนิกายเซนที่มีเหนือกว่าหลักการของฝ่ายศึกษาคัมภีร์ และอาจจะเกินเลยไปถึงการอธิบายว่าวิธีการศึกษาหาความรู้โดยวางพื้นฐานอยู่ที่การศึกษาในคัมภีร์นั้นโดยแท้ที่จริงแล้วเป็นเพียงวิธีที่เข้าถึงความจริงแห่ง

พุทธธรรมได้เพียงส่วนหนึ่งส่วนเดียวเท่านั้น การสร้างคำอธิบายเรื่องการยืนยันความรู้ที่แท้จริงดังกล่าวหากพิจารณาในอีกมุมหนึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าแนวทางดังกล่าวเป็นความพยายามของคณาจารย์ในฝ่ายเซนที่มุ่งลดทอนความสำคัญของการแสวงหาความจริงของพุทธธรรมซึ่งวางอยู่บนการวิเคราะห์และศึกษาอย่างลึกซึ้งในคัมภีร์ตำราหรือข้อเขียนทางศาสนา มาสู่การให้ความสำคัญกับ “การถ่ายทอดแบบพิเศษนอกตำรา” หรือ “การส่งผ่านจากจิตสู่จิต” กล่าวคือ “ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์และอาจารย์ในการกระตุ้นให้ศิษย์เกิดประสบการณ์เดิมแท้แห่งการรับรู้โลกและสรรพสิ่งก่อนการแยกแยะในเชิงมนทัศน์ใด ๆ และการยืนยันในความเข้าใจที่แท้จริงดังกล่าวของศิษย์ย่อมต้องเกิดขึ้นภายใต้ประสบการณ์ที่อาจารย์นั้นมิต่อการปรากฏขึ้นของประสบการณ์ในการรับรู้และการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของศิษย์นั่นเอง” (Hee, 1981b, pp. 203-204)

2.4 โบโจ จินูล และนิภายเซนในคาบสมุทรเกาหลี

เช่นเดียวกับนักคิดคนสำคัญอื่น ๆ ในยุคอดีต หลักฐานที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับอัตชีวประวัติของโบโจ จินูล นั้นหลงเหลือผ่านกาลเวลามาสู่ยุคปัจจุบันอย่างไม่สมบูรณ์แน่ชัด หลักฐานชิ้นสำคัญที่ถูกใช้เป็นข้ออ้างอิงถึงอัตชีวประวัติของ โบโจ จินูล นั้นล้วนได้รับจากงานเขียนของสานุศิษย์รุ่นหลัง ในขณะที่หลักฐานปฐมภูมิที่สำคัญซึ่งปรากฏอยู่ถึงปัจจุบันคือข้อมูลที่ปรากฏบนจารึกหน้าแผ่นศิลาจารึกของโบโจ จินูล ²⁴ (Stupa Stele) อันถูกเก็บรักษาไว้ที่อาราม “ซองกวางซา” (Songgwangsa) ²⁵ ซึ่งถูกจารึกโดย Kim Kan Su ในราวปี คศ 1211 หรือภายหลังจากการมรณภาพของ โบโจ จินูล ได้ 1 ปี ²⁶ จารึกดังกล่าวได้บรรยายว่า โบโจ จินูล นักบวชคนสำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีถือกำเนิดในปี คศ 1158 ในแคว้น ทงจู (Tongju District) ²⁷ ทางด้านตะวันตกของนครแกซอง

²⁴การจารึกประวัติหรือคุณงามความดีของผู้วายชนม์โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองถือเป็นประเพณีที่สำคัญของอาณาจักรโบราณในคาบสมุทรเกาหลี ด้วยเหตุนี้เราจึงพบได้ว่าวัฒนธรรมในการสร้างแผ่นศิลาจารึกเหล่านี้ถือเป็นประเพณีหลักซึ่งกระจายอยู่แพร่หลายในวัฒนธรรมของอาณาจักรโครยอ

²⁵ ซึ่งถือเป็นอารามที่ โบโจ จินูล ได้บูรณะและสร้างขึ้นเพื่อเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการศึกษาพระพุทธศาสนาในราวศตวรรษที่ 12 ในปัจจุบันอารามดังกล่าวตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาเล็กในเขตเมืองซุนซอน (Suncheon-si) ในแคว้น ซอนลาใต้ (South Jeolla Province, Jeollanam do) ห่างจากกรุงโซลลงไปทางใต้ราว 300 กิโลเมตร

²⁶การจารึกดังกล่าวนี้เกิดขึ้นด้วยความศรัทธาของพระเจ้าฮุยจง (King Huijong, Kr. 熙宗 :1204–1211 A.D.) ผู้ซึ่งศรัทธาและเคารพในศีลวัตรปฏิบัติและหลักการของ โบโจ จินูล พระเจ้าฮุยจงผู้ที่ประกาศนามเรียกขานให้กับ โบโจ จินูล ภายหลังจากการมรณภาพว่า Puril Pojo Kuksa ซึ่งมีความหมายว่า “คณาจารย์แห่งวิปัสสนาธรรมผู้ส่องสว่างด้วยแห่งความสว่างไสวแห่งพุทธะ”

²⁷ ปัจจุบันคาดว่าคือจังหวัด ฮวังแฮ (Hwanghae, Kr. 황해도) ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในเขตแดนของประเทศเกาหลีเหนือ

(Gaesong) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของราชอาณาจักรโครยอ (คศ 918-1392) ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอึยจง (Uijong, Kr. 의종 : 1146-1170 A.D.) พระมหากษัตริย์ลำดับที่ 18 แห่งราชอาณาจักรโครยอ ชื่อสามัญแรกเกิดของ โบโจ จินุล คือ “ชง” (Chong) ในขณะที่ชื่อ “โบโจ จินุล” (Kr. 지눌 Ch. 法名) นั้นเป็นชื่อทางธรรมซึ่งรับมาภายหลัง ในการบรรยายธรรมแก่สานุศิษย์หรือในงานเขียนชิ้นสำคัญ โบโจ จินุล มักเรียกขานตัวเองว่า “Moguja” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้ดูแลฝึกฝนวัว”²⁸

ด้วยการพิจารณาเรื่องชาติกำเนิด โบโจ จินุล ถือกำเนิดมาในครอบครัวของขุนนางชั้นกลาง โดยบิดามีหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานในกองการศึกษาแห่งราชสำนัก²⁹ จากการพิจารณาถึงสถานะทางครอบครัวอาจจะพิจารณาได้ว่าโบโจ จินุล น่าจะได้รับการศึกษาในช่วงแรกเริ่มจากบิดาจนมีพื้นฐานสามารถอ่านออกและเขียนได้อย่างพอสมควรเทียบเท่ากับบุตรของขุนนางในเวลาดังกล่าว จากข้อมูลที่ปรากฏในป้ายจารึกดังกล่าวอธิบายชีวิตช่วงวัยเด็กว่าโบโจ จินุล เป็นเด็กที่มีสุขภาพที่ไม่แข็งแรงและมีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งไม่สามารถหาทางรักษาอย่างหายขาดได้ด้วยความสามารถทางการแพทย์ในขณะนั้น ด้วยเหตุนี้บิดาของโบโจ จินุล จึงได้หาทางรักษาบุตรชายด้วยการพึ่งพิงในพลังอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการพร้อมมอบบุตรชายให้เข้าอุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนาหากสามารถช่วยดลบันดาลให้บุตรชายหายป่วยจากอาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ได้ ในท้ายที่สุดเมื่ออาการเจ็บป่วยดังกล่าวของโบโจ จินุล ได้หายขาดเมื่อราวอายุได้ 8 ปี บิดาของโบโจ จินุล จึงได้นำบุตรของตนเข้าบวชในพระพุทธศาสนาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จากบันทึกที่กล่าวมาข้างต้นนี้จึงถือว่าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองคือจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่สมณะเพศของ โบโจ จินุล และมีได้หวนกลับสู่เพศฆราวาสอีกเลยตราจบจนกระทั่งมรณภาพลงในปี คศ 1210

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกาหลีคนสำคัญเช่น Hee Keel Sung (1984, p 11) และ Robert E Buswell (1991, p 20) ต่างมีความเห็นร่วมกันอย่างน่าสนใจว่าข้อความที่ปรากฏอยู่บนป้ายศิลาจารึกดังกล่าวนี้มีข้อปัญหาบางประการที่น่าสนใจจนอาจจะสามารถเชื่อได้ว่าการบันทึก

²⁸ ความหมายของชื่อ Mojuga นั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งกล่าวคือ โบโจ จินุล มีความเห็นว่าคำสอนและวิธีในการปฏิบัติในทัศนะทางศาสนาของเขานั้นมีลักษณะที่คล้ายกับการฝึกวัว ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติต้องปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนกว่าจะถึงเวลาหนึ่งซึ่งผู้เลี้ยงสามารถที่จะปลดแอกออกจากวัวโดยที่วัวเหล่านั้นไม่วิ่งเตลิดหรือแตกฝูงออกอย่างไร้ทิศทาง ฉะนั้นดังนั้น การฝึกปฏิบัติของบุคคลต้องเริ่มต้นจากการค่อยฝึกฝนอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนสามารถเข้าสู่สภาวะแห่งการปฏิบัติอันไร้การปฏิบัติหรือ Cultivation without Cultivation อันเป็นรูปแบบของการปฏิบัติที่สมบูรณ์ในทัศนะของ โบโจ โบโจ จินุล

²⁹ Keel ตีความว่า บิดาของ โบโจ จินุล น่าจะมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าผู้ดูแลบรรดานักเรียนนักศึกษาในราชสำนักหรือ “Hakchong” ในขณะที่ Buswell ตีความว่าบิดาของ โบโจ จินุล นั้นมีหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในแผนกเล่าเรียนแห่งราชสำนัก

อัตชีวประวัติเบื้องต้นแรกของโบโจ จินูล โดย Kim Kan Su มีความคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างน้อยสองประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่ง นักวิชาการทั้งคู่มองว่าหากบันทึกที่ปรากฏอยู่บนแผ่นศิลาจารึกนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ตามบันทึกนั้นโบโจ จินูล ได้มรณภาพลงในปี คศ 1210 ด้วยอายุ 52 ปี โดยได้ครองสมณะเพศอยู่ด้วยระยะเวลา 36 ปีบริบูรณ์ หากบันทึกในส่วนนี้มีความถูกต้องก็ย่อมแปลความได้ว่าโบโจ จินูลนั้นได้อุปสมบทเป็นพระสงฆ์ในช่วงอายุราว 15-16 ปี มิใช่ 8 ปี ตามที่ได้บันทึกเอาไว้³⁰ อีกทั้งในประการที่สองด้วยการพิจารณาข้อเท็จจริงทางประเพณีของการอุปสมบทจะพบได้ว่าด้วยอายุเพียงแค่ 8 ปี นั้นไม่ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่คุณจะสามารถอุปสมบทเข้าเป็นภิกษุพร้อมกับการสมาทานรับศีลอันสมบูรณ์ของภิกษุได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้ Keel มองว่าจากการพิจารณาข้อโต้แย้งทั้งสองประการดังกล่าวอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าโบโจ จินูลได้สมาทานรับศีล 10 กล่าวคือการบรรพชาเข้าเป็น “สามเณร”(Novice, Kr.sami, 사미) เมื่ออายุราว 8-9 ปี จากนั้นจึงอุปสมบทเป็นภิกษุ (Priests/Monk, Kr.pigu, 비구) อย่างสมบูรณ์ในช่วงอายุ 15-16 หรือในราวปี คศ 1173

จากการวิเคราะห์บริบททางประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองของคาบสมุทรเกาหลีในประเด็นที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่าช่วงชีวิตของโบโจ จินูล นั้นอยู่ในช่วงที่สภาพสังคมของอาณาจักรโครยอในช่วงเวลานั้นอยู่ในสภาวะวิกฤติ เกิดความขัดแย้งทางการเมือง การช่วงชิงอำนาจในราชสำนักหรือการช่วงชิงการมีอำนาจในทางการเมืองอันนำมาสู่ความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจระหว่างขุนนางฝ่ายพลเรือนในราชสำนักและขุนนางฝ่ายทหาร จนในบางครั้งเกิดการกระทบกระทั่งและลุกลามไปเป็นข้อโต้แย้งทางการเมืองและขยายขอบเขตของปัญหาออกไปสู่ความสั่นคลอนไม่มั่นคงและความตกต่ำของสภาวะทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางการเมืองและราชสำนักดังกล่าว จุดเริ่มต้นของสภาวะล่มสลายทางสังคมในยุคสมัยของโบโจ จินูลเริ่มต้นขึ้นด้วยการปฏิวัติของกลุ่มทหารในปี คศ 1170 ภายใต้การนำของนายพล Jeong Jung Bu (คศ 1106-1179) ที่ได้โค่นล้มระบบการปกครองของราชสำนักของพระเจ้าอึยจง (Uijong) ซึ่งตามมาด้วยการปกครองในรูปแบบของรัฐทหารหรือ Military State โดยการควบคุมอำนาจของสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจของราชสำนักและเหล่าขุนนางฝ่ายพลเรือนให้อยู่ภายใต้ระบบการควบคุมแบบเผด็จการในรูปแบบรัฐทหาร ความระส่ำระสายของราชสำนักส่งผลให้ผู้นำในท้องถิ่นรวมถึงกลุ่มชาวนาหรือเหล่าเกษตรกรใน

³⁰ หาก โบโจ จินูล ได้อุปสมบทเข้าสู่สมณะเพศในขณะที่มีอายุได้ 8 ปี และครองสมณะเพศได้ 36 ปีตามข้อมูลดังกล่าว ย่อมมีความหมายว่า โบโจ จินูล จะมรณภาพลงในปี คศ 1202 ซึ่งขัดแย้งกับหลักฐานที่บันทึกไว้ในงานเขียนของศิษย์คนสำคัญของ โบโจ จินูล กล่าวคือ Hyseim ซึ่งถูกรจนาขึ้นภายหลังจากการมรณภาพของ โบโจ จินูล และได้บันทึกช่วงปีของการมรณภาพเอาไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นปี คศ 1210

หัวเมืองต่างๆทั่วราชอาณาจักรโครยอได้รวมตัวกันก่อการปฏิวัติที่สำคัญขึ้นในราวปี คศ 1176 ภายใต้ชื่อ “กบฏชวานา” เพื่อต่อต้านนโยบายชุนรีตเรื่องภาษีและการถูกเกณฑ์เพื่อเป็นแรงงานทาสให้กับรัฐอย่างไร้ความปราณีจากราชสำนัก การต่อต้านดังกล่าวได้รับการปราบปรามจากผู้นำฝ่ายทหารจนนำไปสู่สภาวะจลาจลทั่วราชอาณาจักรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ. 1190 ที่เกิดการจลาจลของชวานาครั้งใหญ่จนกระทั่งมีการปราบปรามและมีผู้เสียชีวิตหลายพันคน (Kim, 2014, p. 52) รวมระยะเวลาของความวุ่นวายทางสังคมการเมืองดังกล่าวกินเวลารวมได้ถึงราว 100 ปี ในช่วงนี้ความมั่นคงทางการเมืองรวมถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของอาณาจักรโครยอนั้นถือว่ามีความเปราะบางมากที่สุด และสภาวะเร้นแค้นดังกล่าวก็ได้กระจายออกไปสู่ทุกขอบเขตของอาณาจักรโครยอ

ปัญหาทางสังคมการเมืองและปัญหาความขัดแย้งทางศาสนาที่กล่าวมาทำให้ โบโจ จินูล มองว่าพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องถึงเวลาที่ได้รับการ “ปฏิรูป” อย่างจริงจังเพื่อความ “อยู่รอด” อย่าง “รอดพ้น” ของพระพุทธศาสนาเองทำให้ในแง่ปัญหาข้อแรกกล่าวคือปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสถาบันทางการเมืองของพระพุทธศาสนานั้นจึงได้รับการปฏิรูปโดยการนำเซนปลีกตัวออกจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสังคมทางการเมืองพร้อมทั้ง “ปฏิเสศลาภยศตำแหน่ง, ถอยกลับสู่ป่าเขา, ฝึกปฏิบัติสมาธิและปัญญา” จนกลายเป็นที่มาของสมาคมสมาธิและปรัชญาซึ่งก่อตั้งในราวปีค.ศ. 1190 (*The Society for Samadhi and Prajna*) ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นวัดของกวางซา (*Songgwangsa Temple*) ศูนย์กลางในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกายเซนในเกาหลี

นอกจากนี้ปัญหาเรื่องความแตกต่างทางความคิดของนิกายต่างๆที่สำคัญในอาณาจักรโครยอ เป็นสิ่งที่ โบโจ จินูล มองว่าเป็น “อุปสรรคสำคัญที่สุด” ที่กั้นขวางระหว่างผู้ปฏิบัติกับความจริงแท้แห่งพุทธธรรม อุปสรรคที่กล่าวมานี้ในทัศนะของ โบโจ จินูล ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการมีความเข้าใจที่ผิดพลาดต่อความจริงแท้ที่พระพุทธศาสนาได้สั่งสอน รากฐานทางความคิดที่สำคัญของ โบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องนี้คือ ความจริงแท้แห่งพุทธธรรมคือหนึ่งเดียว ความหมายทางตัวอักษรคือการสื่อแสดงถึงความจริงแท้ในรูปแบบหนึ่งภาษาหรือตัวอักษรเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่น่าพบบุคคลไปสู่ความเข้าใจที่แท้จริงในพุทธธรรม ในแง่นี้ โบโจ จินูล มีเป้าประสงค์ในการเสนอว่าในท้ายที่สุดแล้ววิถีทางต่างๆ ที่มีมนุษย์ต่างรังสรรค์ขึ้นมานั้นแท้ที่จริงก็คือการแสดงออกของความจริงแห่งพุทธธรรมในรูปแบบที่ต่างกันไป³¹ การมุ่งให้ความสำคัญกับเครื่องมือเหล่านั้นถือเป็นการบดบังตัวความจริงแท้แห่ง

³¹ Robert E Buswell อธิบายว่า โบโจ จินูล พัฒนาแนวคิดที่สำคัญของตนขึ้นมาโดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คำสอนทางทฤษฎีที่สำคัญของอวตัมสกะเช่นแนวคิดเรื่อง “ทฤษฎีแห่งการแทรกซึมซึ่งกันและกัน” (Theory of Mutual Interpenetration) สามารถถูกใช้เป็นหลักการพื้นฐานสนับสนุนมุมมองเชิงญาณวิทยาและวิมุติวิทยา (Soteriology) ของนิกายเซนได้เป็นอย่างดี โปรดดู Robert E Buswel. *The collected work of Jinul* Hawaii.University of Hawaii Press.pp.38,1983.

พุทธธรรมในระดับหนึ่ง ส่วนการถกเถียงเพื่อแสวงหาความเป็นที่สูงสุดของวิถีทางเหล่านั้นถือเป็นความผิดพลาดในระดับที่สองที่ทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นถอยห่างจากพุทธธรรมไปอีกขั้นหนึ่ง ในขณะที่การบรรลุธรรมโดยฉับพลันก็ไม่อาจจะสามารถกล่าวอ้างได้ว่าเป็นประสิทธิผลโดยตรงจากการครุ่นคิดปริศนาธรรมหรือการฝึกสมาธิ(ซาเซน)เพียงวิธีใดวิธีหนึ่ง การเลือกและยืนยันความถูกต้องและเป็นที่สุดของวิธีหนึ่งหมายความว่าความบังคุ่นค่าและความเที่ยงแท้ของอีกวิธีหนึ่งไปพร้อมกันในแง่นี้หากมองว่าความจริงแท้แห่งพุทธธรรมนั้นมีเพียงหนึ่งเดียวยิ่งกลับเป็นสิ่งยืนยันว่าวิธีต่างๆเหล่านั้นควรมีสถานภาพส่งเสริมระหว่างกันเพื่อพัฒนาบุคคลไปสู่การเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรม

ด้วยเหตุนี้ในทัศนะของโบโจ จินูล ความขัดแย้งระหว่างพระพุทธรศาสนาทั้งสองนิกายในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากข้อถกเถียงในประเด็นเรื่อง “วิธี” ในการเข้าถึงพุทธธรรม มิได้เป็นข้อถกเถียงที่มีต่อสัจธรรมทางศาสนา เนื่องด้วยทัศนะที่มีต่อพุทธธรรมสัจธรรมหรือทางศาสนาของทั้งสองฝ่ายนั้นมิได้มีความแตกต่างกัน ในแง่นี้ ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโบโจ จินูล การยอมรับวิธีในการเข้าถึงพุทธธรรมที่หลากหลายอาจจะเป็นคำตอบที่สำคัญที่ตอบสนองต่อเงื่อนไขในชีวิตจริงของมนุษย์ปุถุชนที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อเป้าหมายข้อเสนอพื้นฐานของพระพุทธรศาสนา นิกายเซนที่เชื่อว่า “ทุกคนมีพุทธภาวะ” และสามารถบรรลุธรรมได้อย่างสมบูรณ์

2.4.1 ชีวิตแห่งธรรม และความตึงแย้งในสังคมศาสนา

ดูเหมือนว่าประวัติชีวิตของโบโจ จินูล ในช่วงภายหลังจากการอุปสมบทในราวปี คศ 1173 จนถึงช่วงรอยต่อที่สำคัญในการละทิ้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสังคมสงฆ์กระแสหลักของอาณาจักรโครยอ (Goreyo Samgha's Community) จะเป็นข้อมูลที่คลุมเครือไม่มีแน่ชัด เนื่องด้วยหลักฐานที่สำคัญในช่วงนั้นมิได้รับการจดบันทึกอย่างชัดเจนทั้งจาก โบโจ จินูลและบรรดาลูกศิษย์ แต่ถึงกระนั้นก็ตามด้วยด้วยรูปแบบของวัฒนธรรมทางศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีที่ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมจีน พระพุทธรศาสนา นิกายเซนในอาณาจักรโครยอ จึงมีรูปแบบการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติในลักษณะที่คล้ายกับพระพุทธรศาสนา นิกายเซนในอารยธรรมจีน กล่าวคือให้ความสำคัญกับระบบความสัมพันธ์ระหว่าง “อาจารย์และศิษย์” ในแง่นี้ศิษย์จะได้รับการศึกษาทั้งในเชิงหลักการของศาสนารวมถึงแนวทางในการฝึกปฏิบัติโดยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอาจารย์หรือคณาจารย์ในสำนักหรือนิกายที่ตนเองได้สัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่ ตัวอย่างเช่นการได้รับปริศนาธรรม (Koan, 公案) จากอาจารย์และการตรวจสอบหรือการขบคิดในปริศนาธรรม (Zanzen, Ch. 參禪) ที่ได้รับมาดังกล่าวของศิษย์แต่ละคน ซึ่งคำตอบของศิษย์แต่ละคนซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพจิตหรือคุณสมบัติของบุคคล หรือการสนทนาตอบถามระหว่างอาจารย์และศิษย์อย่างฉับพลัน (Mondo Ch. 問答) โดยปราศจากการคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลหรือกรอบความคิดในเชิง

ตรรกะ เพื่อเป็นแนวทางในการก้าวพ้นการสร้างกรอบความคิดและเข้าสู่การรับรู้โลกและสรรพสิ่งตามความเป็นจริง รูปแบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับระบบของ “ความสัมพันธ์ในเชิงกลุ่มนิกาย” (Sectarian Relationship) ในแง่ที่ว่าแม้ประสบการณ์ทางศาสนาจะเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นและรับรู้ได้โดยปัจเจกบุคคลและอาจมีความแตกต่างกันไปแม้กระทั่งระหว่างครูและศิษย์ในสำนักเดียวกัน หากแต่การกระตุ้นหรือการชี้แนะแนวทางที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของประสบการณ์ทางศาสนาดังกล่าวย่อมต้องได้รับการสนับสนุนและชี้แนะจากคณาจารย์ในสำนักหรือนิกายของตนเป็นข้อสำคัญ

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาอัตชีวประวัติของโบโจ จินูล พบว่าแนวทางการศึกษาและปฏิบัติของโบโจ จินูลนั้นดูเหมือนที่จะมีความแตกต่างอย่างมีนัยที่สำคัญไปจากรูปแบบการปฏิบัติอันเป็นระบบแบบแผนของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างน้อยสามประการ กล่าวคือหนึ่ง การศึกษาโดยปราศจากการมีอาจารย์หรือผู้ชี้แนะ สอง การไม่ได้รับการยืนยันในสภาวะแห่งการบรรลุธรรมจากคณาจารย์ในดินแดนจีน³² และ สามการให้ความสำคัญกับการศึกษาและแสวงหาความหมายที่แท้จริงผ่านทางตำราและหนังสือ ประเด็นที่สำคัญทั้งสามประการดังกล่าวเปรียบเสมือนการปรับเปลี่ยนแนวทางในการแสวงหาความจริงซึ่งถูกวางกรอบอยู่ด้วยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่าง “อาจารย์และศิษย์” ในฐานะวิถีทางสู่การเกิดขึ้นของประสบการณ์ทางศาสนาไปสู่การมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการได้รับประสบการณ์ทางศาสนาซึ่งเป็นวางอยู่บนเงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติและข้อเท็จจริงแห่งพุทธธรรม³³ นักวิชาการเช่น Keel ชี้ให้เห็นว่า

³² ประเด็นเรื่องการปราศจากการยืนยันในความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพุทธธรรมจากคณาจารย์ในดินแดนจีนนี้เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ Songchol (1912-1993 A.D.) คณาจารย์ในนิกายเซนคนสำคัญในศตวรรษที่ 20 ใช้เป็นข้ออ้างหลักในการโจมตีหลักการเชิงวิมุติวิทยาของ โบโจ จินูล กล่าวคือ แนวคิดเรื่อง Sudden awakening and Gradual Cultivation ว่าเป็นหลักการที่ปราศจากการยืนยันในความถูกต้องเนื่องด้วยเพราะ โบโจ จินูล ไม่ได้รับการยืนยันในความเข้าใจที่ถูกต้องจากคณาจารย์ในดินแดนจีนดังกล่าวมา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าข้อโต้แย้งต่อข้อโจมตีของ Songchol ในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นเพียง “ข้ออ้างทางประวัติศาสตร์” (Historical Argument) ซึ่งถูกใช้เพื่อเป็นข้อโต้แย้งในสถานะภาพของการเป็นผู้สืบทอดทางความคิดของสายสกุลเซนของ โบโจ จินูล แต่เพียงเท่านั้น ข้อโต้แย้งดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธความถูกต้องในเชิงหลักการของแนวคิดเรื่อง วิมุติวิทยาของ โบโจ จินูล ซึ่งต้องได้รับการโต้แย้งในเชิงปรัชญา (Philosophical Argument) และแม้แต่ข้อโต้แย้งในเชิงปรัชญาของ Songchol เองนั้นก็ยิ่งอาจจะต้องถูกวิเคราะห์ว่าเป็นข้อโต้แย้งที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ได้หรือไม่ ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยได้ได้ขยายความบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

³³ ผู้วิจัยมองว่าในขณะที่ Hung Chou School นั้นพยายามที่จะให้ความสำคัญกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และศิษย์เพื่อเป็นการยืนยันรูปแบบของการเข้าใจธรรมธรรมที่อยู่นอกเหนือพ้นไปจากการศึกษาด้วย

ข้อความที่สำคัญซึ่งปรากฏอยู่ในป๋ายศิลาจารึกของโบโจ จินูลนั้นแสดงถึงแนวทางการศึกษาอันเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญของ โบโจ จินูล เนื้อหาส่วนหนึ่งของป๋ายศิลาจารึกได้กล่าวถึงบรรยายรูปแบบการศึกษาและการปฏิบัติของโบโจ จินูล เอาไว้อย่างน่าสนใจว่า (Hee, 1984, p. 15)

“ไม่มีติดใจในอาจารย์ ดำเนินตามมรรคาแห่งเต๋า”³⁴

ข้อความสั้นๆที่ปรากฏอยู่บนป๋ายศิลาจารึกของ โบโจ จินูล นั้นสะท้อนให้เห็นแนวคิดของโบโจ จินูล ที่อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการก้าวข้ามจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนา นิิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี กล่าวคือในทัศนะของ โบโจ จินูล ความสัมพันธ์ระหว่าง “บุคคลและความจริง” หรือสังขธรรมทางศาสนานั้นดูเหมือนจะมีความหมายและมีคุณค่า “มากกว่า” ความสัมพันธ์ระหว่าง “บุคคลและบุคคล” หากแต่ ความ “สำคัญมากกว่า” ในทัศนะนี้มิได้มีความหมายบ่งชี้ถึงการปฏิเสธแนวทางหนึ่งและยอมรับอีกแนวทางว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด แต่ความหมายของ “สำคัญมากกว่า” ในทัศนะของ โบโจ จินูล คือการมุ่งให้ความสนใจกับ “ความจริง” มากกว่าการมุ่งแสวงหา “ผู้ชี้ทางไปสู่ความจริง” ในแง่นี้ “ผู้ชี้ทางไปสู่ความจริง” ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่ง หากแต่การไตร่ตรองพิจารณา “ความจริง” ถือเป็นเงื่อนไขอันเป็นเนื้อหาที่สำคัญในการเข้าถึงประสบการณ์ทางศาสนาของปัจเจกชน การยืนยันความสำคัญของชุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลในลักษณะดังกล่าว (Man-Man Relation) ถือเป็นรองต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความจริง (Truth- Man Relation) รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนและความจริงคือวิถีทางที่สำคัญซึ่งจะก่อให้เกิด “การเข้าถึง” พุทธธรรมคำสอนซึ่งมิใช่เป็นเพียงการเข้าใจความหมายของพุทธธรรมคำสอนที่ถูกรจนาเอาไว้ในคัมภีร์ หากแต่พุทธธรรมคำสอนนั้นต้องถูกทำให้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์

ในแง่นี้การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง “บุคคลและความจริง” จึงกลายเป็นข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากจารีตทางความคิดของ

ตำราหรือหนังสือ แต่โบโจ โบโจ จินูล กลับให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่เกิดขึ้น “ระหว่าง” ตัวตนและความจริงซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นการยืนยันว่าความแตกต่างระหว่างตัวตนและความจริงนั้นมิใช่สังขธรรมที่แท้จริง ในแง่นี้โบโจ จินูลพยายามชี้ให้เห็นว่าตัวตนที่ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระนอกเหนือไปจากสังขธรรมนั้นไม่มีจริง การดำรงอยู่ของตัวตนคือการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของสังขธรรมอันเที่ยงแท้แน่นอน

³⁴ Jinul had no permanent master and only followed the Tao

พระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีอย่างสำคัญตั้งข้อเขียนสำคัญของ โบโจ จินูลที่บันทึกไว้ในงานเขียนเรื่อง “Admonition to Beginning Students”³⁵ ที่อธิบายว่า

ท่านจงฟังการบรรยายธรรมด้วยจิตอันว่าง นี่คือโอกาสสำหรับท่านในการบรรลุธรรม จงอย่าทำตัวราวกับพวกนักกวางทะเล(Sophist) ที่สนใจใฝ่ศึกษาแต่เรื่องวาทศาสตร์และตัดลิ้น ปัญหาของบุคคลเพียงแต่ด้วยวาจาของพวกเขาเหล่านั้น ดังเช่นที่พวกเขาบอกว่า อสรพิษ เมื่อดื่มน้ำเข้าไปแล้วน้ำเหล่านั้นย่อมกลายเป็นยาพิษร้าย ผงว้าวเมื่อดื่มน้ำเข้าไปย่อมผลิตผลออกมาเป็นน้ำนมหอมหวาน อีกทั้งเมื่อท่านฟังธรรมจงอย่าดูแคลนผู้เทศนาธรรม อุปมาว่า ในขณะที่ท่านหลงทางอยู่ในค้ำคืนที่มีมดเม เมื่อมีผู้ยื่นดวงตะเกียงอันสว่างให้แก่ท่าน หากแต่ท่านกลับให้ความสนใจกับบุคคลผู้มอบดวงตะเกียงดังกล่าว และได้ปฏิเสธการรับตะเกียงดวงนั้น เหตุเพียงเพราะการพิจารณาแต่เพียงคุณลักษณะของบุคคลดังกล่าว ในท้ายที่สุดท่านย่อมที่จะเดินตกลงสู่ปลักตมเนื่องด้วยการปราศจากความสว่างจากแสงตะเกียง³⁶

บทอุปมาดังกล่าวสามารถสะท้อนแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูลในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความจริงทางศาสนาและผู้ปฏิบัติธรรมได้อย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือ แม้ว่าการ

³⁵ “Admonition to Beginning Students” เป็นงานเขียนขนาดสั้นที่ถูกรจนาขึ้นในราวปี ค.ศ. 1205 เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้เริ่มต้นฝึกปฏิบัติตนตามวิถีแห่งธรรมในชุมชนแห่งการปฏิบัติธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ Buswell ที่มองว่างานเขียนชิ้นนี้น่าจะเป็นงานเขียนเพียงชิ้นเดียวของ โบโจ จินูล ที่มีลักษณะเป็นการวางกฎระเบียบข้อบังคับพื้นฐานในเชิงศีลธรรม (Moralistic Rules) ให้กับผู้ร่วมฝึกฝนและปฏิบัติธรรมในชุมชนแห่งการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีที่มาจากหลายหลายชนชั้นและหลากหลาย ในขณะที่งานเขียนชิ้นอื่นนั้นมุ่งให้ความสนใจกับแนวทางหรือหลักการในการเข้าใจความหมายของธรรม รวมถึงวิธีแห่งการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติธรรม

³⁶ Bojo Jinul , *Admonitions to Beginning to Students*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 137.

“Listen to the sermon with an empty mind; then it will certainly be an occasion for you to attain enlightenment. Do not be like those sophists who have studied rhetoric and judge a person's wisdom only by his eloquence. As it is said, "A snake drinks water and produces poison; a cow drinks water and produces milk." If you train wisely, bodhi is produced; if you train stupidly, samsara is produced-this is my meaning. Furthermore, do not think slightly of your dharma instructors. By doing so, you create obstacles on the path and your cultivation cannot progress. You must be careful about this! The sastras say, "It is like a man traveling at night with a wicked person who carries a torch to show the way. If the man will not accept the service of his light because the person is bad, he could fall in a hole or drop into a pit.”

พิจารณาบทอุปมาดังกล่าวอาจจะดูคล้ายกับว่าเป็นเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับ “ตัวผู้ส่งมอบความรู้” กล่าวคืออาจเข้าใจได้ว่าเป็นการกล่าวเตือนของโโบโจ จินูลที่มีต่อผู้ปฏิบัติธรรมในการไม่ตัดสินคุณค่าของผู้ส่งมอบความรู้ โดยพิจารณาแต่เพียงภาพลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ในทัศนะของผู้วิจัยดูเหมือนว่าการ “กล่าวถึง” ผู้ส่งมอบความรู้ในบทอุปมาดังกล่าวนั้นกลับถูกใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญของโโบโจ จินูล ในการชักชวนให้ผู้ปฏิบัติตระหนักได้ถึงความสำคัญของ “ความจริงทางศาสนา” ซึ่งอยู่พ้นออกไปจากความหมายของผู้ส่งมอบความจริงดังกล่าวได้ โดยมีเหตุผลอย่างน้อยสองประการกล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าในบทอุปมาดังกล่าว โโบโจ จินูลกำลังชี้ให้เห็นว่า ความจริงแท้ของพุทธธรรมนั้นมิได้แปรผันไปตาม “ผู้รรถถาธิบายหลักธรรม” กล่าวคือความจริงของพุทธธรรมนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการอธิบายธรรมหรือผู้อธิบายธรรม ในแง่นี้ไม่ว่าตัวตนของผู้ส่งมอบธรรมจะแปรผันเปลี่ยนผ่านไปตามสภาวะแวดล้อมใด ธรรมเหล่านั้นจักคงสภาวะความเที่ยงตรงเสมอไม่เปลี่ยนแปลง ในแง่นี้พุทธธรรมคือสภาวะแห่งการบังชี้ถึงสภาพที่เป็นอยู่ (suchness) อันเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงอยู่ของตัวตน โลก และสรรพสิ่ง

ประการที่สอง บทอุปมาดังกล่าวของโโบโจ จินูล มีเป้าหมายในการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “ความจริง” หรือสัจธรรมทางศาสนาที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมนุษย์ผ่านทางประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อสัจธรรมทางศาสนานั้น บทเปรียบเปรยระหว่าง การตัดสินความถูกต้องด้วยเพียงวาจาหรือคำพูดบุคคลต่างๆ ซึ่งเป็นหลักการของเหล่านักวาทะเปรียบได้กับการผูกโยงความถูกต้องเพียงแท้ของสัจธรรมเข้ากับ “ผู้ที่พรรณนาถึงสัจธรรมเหล่านั้น” อุปมาได้กับการมองว่าสิ่งที่ออกมาจากเหล่า “อสรพิษ” ย่อมต้องเป็น “พิษร้าย” และสิ่งที่ได้รับมาจาก “ฝูงวัว” ย่อมต้องเป็น “น้ำนมหอมหวาน” หากพิจารณาเช่นนี้ความเป็นพิษร้ายหรือความเป็นประโยชน์ของสิ่งหนึ่งนั้นจึงขึ้นอยู่กับที่มาของสิ่งเหล่านั้น แต่ในทางกลับกัน โโบโจ จินูลกลับพยายามชี้ให้เห็นว่าการผูกโยงในลักษณะดังกล่าวนั้นก็กลับมีโอกาสเป็นสิ่งที่สะท้อนความหมายของการเข้าถึงพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ในบทอุปมาดังกล่าวโโบโจ จินูลพยายามชี้ให้เห็นว่า “ที่มาของพิษเหล่านั้นนั้นอาจจะเกิดหรือมิได้เกิดขึ้นจากอสรพิษก็ตาม หากแต่ “ประสบการณ์” ของปัจเจกบุคคลที่เกิดขึ้นจากความร้ายกาจของพิษร้ายแต่เพียงเท่านั้นที่เป็นสิ่งยืนยันได้ถึง “ความเป็นพิษ” ของสิ่งดังกล่าว ในแง่นี้การยืนยันความเป็นพิษร้ายของสิ่งเหล่านั้นจึงมิได้ขึ้นอยู่กับอสรพิษหากแต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อความร้ายกาจของพิษเหล่านั้น

ในแง่นี้เมื่อพิจารณาเข้ากับประเด็นเรื่องความจริงทางศาสนาย่อมเห็นได้ว่าการอ่านและตีความบทอุปมาในลักษณะนี้สะท้อนได้ว่า “ประสบการณ์” ที่ได้จากความจริงทางศาสนานั้นคือเครื่องยืนยันความเป็นจริงของพุทธธรรม ความจริงแห่งพุทธธรรมจึงมิได้ขึ้นอยู่กับ “ผู้ส่งมอบ” หากแต่ประสบการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติเท่านั้นที่จะสามารถเป็นสิ่งยืนยันถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ในกรณีเรื่องตะเกียงและแสงสว่างในบทอุปมาเดียวกันนี้ก็

สามารถถูกเข้าใจได้ในลักษณะเดียวกันกล่าวคือ ผู้หยิบยื่นตะเกียงนั้นจะเป็นนักปราชญ์หรือยากก็แล้วแต่สิ่งนั้นมิใช่ความสำคัญ หากแต่ประโยชน์อันเกิดจากการใช้แสงสว่างของตะเกียงเพื่อนำทางไปสู่ทางออกโดยไม่ลู่กล้มไปบนหนทางอันมีมิติต่างหากที่เป็นสิ่งที่สำคัญ “ความสัมพันธ์ระหว่างแสงตะเกียงกับผู้ใช้แสงตะเกียง” จึงย่อมมีความสำคัญกว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มอบตะเกียงและผู้รับตะเกียง”

ในแง่นี้ชุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความจริงเพียงเท่านั้นที่จะเป็นที่มาของการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของสภาวะที่แท้แห่งธรรม ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล จึงมองว่าสังขารหรือความจริงอาจจะมิได้ถูกตีกรอบให้อยู่ภายใต้แนวคิดในแบบใดแบบหนึ่งแต่เพียงเท่านั้น ความถูกต้องวิถีแห่งพุทธธรรมจึงมิได้ขึ้นอยู่กับบุคคลใดกลุ่มใด หรือสำนักใด หากแต่ขึ้นอยู่กับว่าวิถีดังกล่าวนั้นสามารถสะท้อนถึงความจริงแห่งพุทธธรรมในประสบการณ์การรับรู้ที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลหรือไม่ ความสำคัญของการแสวงหาวิถีทางอันสมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “ปัจเจกบุคคลและความจริง” จึงเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญในโครงสร้างของระบบพุทธปรัชญาของ โบโจ จินูล ด้วยเหตุนี้ การปราศจากอาจารย์ผู้แนะนำ การปราศจากการได้รับข้อยืนยันในความถูกต้องของประสบการณ์ทางศาสนา และการยอมรับความสำคัญการศึกษาพุทธธรรมผ่านทางข้อเขียนหรือตำราทางศาสนาของ โบโจ จินูล จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ความจริงและประสบการณ์ทางศาสนาได้อย่างชัดเจน

การยืนยันในแนวคิดเช่นนี้ของ โบโจ จินูล สะท้อนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมในปี คศ 1182 ภายหลังจากการอุปสมบทของ โบโจ จินูล ได้ราว 9 ปี ในปีนั้น โบโจ จินูล ต้องเดินทางออกจากอารามในหัวเมืองเพื่อเข้าสู่สนามสอบที่สำคัญสำหรับนักบวชในนิกายซอนซึ่งจัดขึ้นที่อาราม Poje (Poje sa) ในเขตเมืองหลวง ข้อมูลเรื่องการสอบดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏแน่ชัดในหลักฐานปัจจุบัน แต่เท่าที่มีหลักฐานหลงเหลือพอจะทราบว่าการสอบดังกล่าวเป็นการสอบที่จัดขึ้นสำหรับนักบวชในพระพุทธรศาสนาิกายเซน เพื่อเป็นทางผ่านไปสู่การได้รับตำแหน่งทางบริหารเช่นตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือตำแหน่งในทางวิชาการเช่นตำแหน่งผู้ฝึกสอน รวมไปถึงการได้รับตำแหน่งที่สำคัญในระดับชาติซึ่งผูกพันเกี่ยวข้องกับราชสำนัก ตัวอย่างเช่น ตำแหน่งพระราชครู (National Master/Guksa, K:국사)³⁷ หรือตำแหน่งพระสังฆราช (Supreme Patriarch/Wang sa, Kr: 왕사) (Chung, 2007, p. 164)

³⁷ ภายหลังจากการมรณภาพลงในปี ค ศ 1210 โบโจ จินูล ได้รับการเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าฮุยจงให้เป็น “National Master” หรือ Poril Pojo Guksa

ในบันทึกอัตชีวประวัติกล่าวว่า โบโจ จินูล สามารถผ่านการสอบที่สำคัญในครั้งนี้ได้ และยอมที่จะมีสิทธิ์ได้รับการเลื่อนขั้นขึ้นเป็นคณะสงฆ์ฝ่ายบริหารหรือได้รับตำแหน่งในฐานะเป็นคณาจารย์ฝ่ายการสอนที่สำคัญในอารามขนาดใหญ่ในเขตนครหลวง (Buswell ,1983,p 21) หากแต่ภายหลังจากการสอบจบลง โบโจ จินูล กลับมีท่าทีในการปฏิเสธตำแหน่งหรือผลประโยชน์ต่างๆอันพึงได้จากการสอบครั้งนี้ ในกรณีนี้ โบโจ จินูล มองว่าประเพณีของฝ่ายสงฆ์ในขณะนั้นเป็นไปเพื่อการแข่งขันและช่วงชิงโอกาสแห่งอำนาจ ลาภยศ สรรเสริญ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการได้รับผลประโยชน์เนื่องด้วยอำนาจและเงินตรา ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมหรือวัฒนธรรมของหมู่สงฆ์กระแสหลักของอาณาจักรโครยอจึงมิได้เป็นไปเพื่อการแสวงหาหนทางแห่งสัจธรรม หากแต่กลับยังเป็นการพอกพูนซึ่งกิเลสและตัณหาให้เกิดขึ้นแก่เหล่าสงฆ์จนท้ายที่สุดก็จะพัวพันรัดแน่นจนไม่สามารถจะหลุดพ้นออกไปจากบ่วงกิเลสดังกล่าวได้โดยแท้จริง ด้วยเหตุผลเช่นนี้ โบโจ จินูล จึงมองว่าสถานะทางสังคมของเหล่าคณะสงฆ์ของอาณาจักรโครยอในช่วงเวลานั้นมีความวุ่นวายและสับสนไม่แตกต่างกับสภาวะกสิยูกทางการเมืองในขณะนั้นอันเนื่องด้วยความขัดแย้งทางการเมืองของอาณาจักรโครยอ โบโจ จินูล ถึงกับบันทึกสภาพความเหลวแหลกทางศาสนาดังกล่าวไว้ในงานเขียนชิ้นสำคัญชิ้นแรกของเขาว่า

เมื่อพฤติกรรมของท่านโน้มเอียงจากความสว่างไสวไปสู่ความมืดมน เมื่อพุทธธรรมที่เที่ยงแท้ถูกเติมแต่งไปด้วยแนวคิดแห่งอัตตา ความลุ่มหลงในทรัพย์สมบัติและเกสีกกลัวในชีวิตทางโลก เมื่อนั้นท่านมิได้พัฒนาคุณธรรมท่านเพียงบำเรอร่างกายและคลุมครอบกายหยาบของท่านด้วยจีวรแห่งสงฆ์เพียงเท่านั้น แม้ว่าท่านจะจากบ้านรอนแรมออกมาด้วยความลำบาก หากท่านประพฤติเหลวแหลกเช่นนั้นประโยชน์อันใดเล่าจักเกิดขึ้นแก่ท่าน ท่านต้องการที่จะหลุดพ้นออกจากวัฏฏะสงสาร แต่กลับมิได้ปลีกตัวออกห่างจากความลุ่มหลงแห่งผัสสะ ร่างกายของท่านนั้นกลับเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์อันเนื่องด้วยการที่ท่านขาดเจตจำนงอันเที่ยงแท้แห่งวิญญูชนเป็นเครื่องเหนี่ยวนำ³⁸

³⁸Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.98 .

“ When we examine the inclination of our conduct from dawn to dusk, we see that we rely on the Buddha-dharma while adorning ourselves with the signs of self and person. Infatuated' with material welfare and submerged in secular concerns, we do not cultivate virtue but only waste food and clothing. Although we have left home, what merit does it have? How

ความผิดหวังสภาพความไร้อารยะของสังคมทางการเมืองในอาณาจักรโครยอในช่วงต้นของชีวิตประกอบกับความผิดหวังต่อหมู่สงฆ์และพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอจึงเปรียบเสมือนปางเส้นสุดท้ายที่เป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้ โบโจ โบโจ จินุล ลูกขึ้นและหลีกเลี่ยงออกจากวังวนแห่งความเหลวแหลกทั้งในทางโลกและในทางธรรมเพื่อมุ่งแสวงหา “วิถีทาง” อันเที่ยงแท้ที่สามารถนำพาให้ปัจเจกบุคคลนั้นสามารถหลุดพ้นออกจากบ่วงวังวนแห่งปัญหาดังกล่าวได้ โบโจ จินุลมองว่าหนทางเดียวเท่านั้นที่จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปได้มากที่สุด ในสถานะเช่นนั้นคือการถอนตัวออกจากสถานะแห่งความเหลวแหลกนั้น ถอยกลับเข้าสู่พื้นฐานที่แท้จริงของพุทธธรรมและสถาปนา “สังคมสงฆ์อุตมคติ” ที่ซึ่งห่างพ้นจากความข้องเกี่ยวในปัญหาทางศาสนาทั้งปวง แนวคิดเช่นนี้เป็นพื้นฐานในการนำไปสู่การพัฒนาขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมของ “ชุมชนแห่งการพัฒนาสมาธิและปัญญา” หรือ *The Common Society of Devolvement of Samadhi and Prajna*

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้ทำสัญญากับเหล่าสหายฝ่ายเซนซึ่งมีความคิดเห็นตรงกันว่า ภายหลังจากการสอบครั้งนี้จบสิ้นลงพวกเราจะปฏิเสธชื่อเสียงและผลประโยชน์ถอยกลับเข้าสู่ชุมชนและร่วมกันสร้างชุมชนอันเรียบง่าย (*Common Society*) มีการฝึกปฏิบัติในสมาธิและปัญญาอย่างสมดุล บูชาพุทธะ ท่องสวดและศึกษาในคัมภีร์รวมถึงการทำงานด้วยแรงงานตนเองเพื่อช่วยเหลือตัวเอง บำรุงเลี้ยงเชื้อหน่อแห่งพุทธะในทุกเวลาในที่ปรารถนา ในการข้ามพ้นสังสารวัฏ และเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง สิ่งเหล่านี้มิได้ถือว่าเป็นความมั่งคั่งได้อีกหรือ³⁹

sad! We want to leave the triple world, but we do not practice freeing ourselves from sensual objects. Our male body is used in vain for we lack a man's will.”

³⁹Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.98 .

“One day I made a pact with more than ten fellow meditators which said After the close of this convocation we will renounce fame and profit and remain in seclusion in the mountain forests. There we will form a community designed to foster constant training in samadhi and prajna Through worship of the Buddha, recitation of sutras, and even through common work, we will each discharge the duties to which we are assigned and nourish the [self-

ในแง่นี้ทัศนะที่สำคัญของ โบโจ จินุล ที่มีต่อการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมจึงเป็นข้อยืนยันที่หนักแน่นอันมีต่อข้อเหี้ยมหยามของกลุ่มคนส่วนมากในสังคมที่เชื่อว่าในขณะนั้นยุคแห่งความเสื่อมของพุทธธรรมได้เดินทางมาถึงจุดสูงสุดที่สุดซึ่งส่งผลให้มนุษย์ปุถุชนนั้นไม่สามารถที่จะเข้าถึงหรือเข้าใจความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์ไม่ว่าจะด้วยความพยายามแต่เพียงเท่าใดก็ตาม ทัศนะดังกล่าวปรากฏในบทนิพนธ์เรื่อง Encouragement to Practice ซึ่ง โบโจ จินุล ได้กล่าวว่า

“ช่วงเวลาของพวกเราคือยุคแห่งการเสื่อมลงแห่งพุทธธรรม มรรคาที่ถูกต้องกลับถูก
ซ่อนเร้น เช่นนี้แล้วเราจะสามารถมุ่งหวังสมาธิและปัญญาได้เช่นไร”

(Jinul, 1983c, p. 98)⁴⁰

“ความเชื่อมั่นอย่างผิดพลาด” เช่นนี้ถือเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญของ โบโจ จินุล ในการยอมรับและการพยายามยืนยันในความหมายที่แท้จริงของการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรมอันเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงและเป็นประสบการณ์อันเป็นสากลแก่สรรพชีวิต ความพยายามของ โบโจ จินุล ในการก้าวผ่านข้อจำกัดทั้งหลายนั้นจึงเริ่มต้นอยู่บนการปรากฏขึ้นของประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตัวตน โลกและสรรพสิ่ง และภายใต้ประสบการณ์ดังกล่าวนี้เองที่เป็นสิ่งยืนยันถึงความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติอันเป็นพื้นฐานของแนวความคิด วิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ของโบโจ จินุล ซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี

2.4.2 การมุ่งแสวงหาชุมชนทางศาสนาและสังคมสงฆ์ในอุดมคติ

การประกาศเจตนารมณ์ของ โบโจ จินุล ภายหลังจากการเสร็จสิ้นการทดสอบ ณ อาราม Pojesa เป็นจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานชุมชนทางศาสนาในฐานะที่เป็นสังคมสงฆ์อันมีวิถีปฏิบัติเพื่อ

In nature in all situations. We vow to pass our whole lives free of entanglements and to follow the higher pursuits of accomplished and true men. Would this not be wonderful?”

⁴⁰ Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 98.

“Many people heard this and said, “This is the degenerate age of the dharma; the right path has vanished. How can we devote ourselves to the practice of samadhi and prajna.”

ซึ่งแสดงถึงแนวทางที่สอดคล้องกับการเข้าใจในความจริงแท้พื้นฐานแห่งพุทธธรรมอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการหลุดพ้นจากห้วงปัญหาต่างๆของปัจเจกบุคคล จากคำประกาศเจตนารมณ์ดังกล่าว อาจจะพิจารณาได้ว่าแนวคิดหลักของชุมชนสงฆ์ในอุดมคติของ โบโจ จินูล นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งสิ้น 4 ประการคือ

- 1 การปฏิเสศ สรรเสริญ และลาภยศ
- 2 การฝึกปฏิบัติท่ามกลางความสงบเงียบของขุนเขาและป่าไม้
- 3 จัดตั้งชุมชนแบบเรียบง่าย เลี้ยงดูตัวเอง ช่วยเหลือตนเอง ลดการพึ่งพาจากสังคมทางการเมือง⁴¹

- 4 สร้างการปฏิบัติที่สมดุลระหว่างการพัฒนาสมาธิและปัญญา

ด้วยแนวคิดดังกล่าวเป็นพื้นฐาน ในปี ค.ศ. 1182 โบโจ จินูล จึงได้เดินทางออกจากนครหลวงแกซองมุ่งหน้าลงไปยังทิศตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทรเกาหลี และพำนักอยู่ที่วัดชงวอนซา (Chongwon sa)⁴² ในบริเวณใกล้เคียงกับชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทรเกาหลีในปัจจุบัน ภายหลังจากการศึกษาธรรมอยู่ ณ อารามชงวอนซาอยู่ได้ราว 3 ปี ในปีค.ศ. 1185 อารามแห่งนี้รองรับผู้สนใจใฝ่ศึกษาในธรรมจนไม่อาจจะสามารถขยายตัวออกไปได้อีก ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล และลูกศิษย์จึงได้ออกเดินทางเพื่อแสวงหาสถานที่สงบเงียบแห่งใหม่ในการปฏิบัติธรรม ณ อาราม โปมนุซา (Pomun sa) บริเวณภูเขาฮาเกา (Haga Mountain) ในบริเวณแคว้นซอนลาเหนือของคาบสมุทรเกาหลีในปัจจุบัน โดยประวัติกล่าวว่า โบโจ จินูล ตั้งใจว่าจะพัฒนาอาราม โปมนุซา บริเวณภูเขาฮาเกา นี้ให้เป็นชุมชนสงฆ์ในอุดมคติตามที่ตั้งเจตนารมย์ไว้แต่ช่วงแรก แต่ภายหลังปัญหาเรื่องจำนวนผู้ติดตามและจำนวนคณะสงฆ์ที่มีมากขึ้นในลักษณะเดิมจึงทำให้ โบโจ จินูล มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาสถานที่อันเงียบสงบแห่งใหม่เพื่อจัดตั้งชุมชนสงฆ์ดังกล่าว

ในท้ายที่สุดในปีค.ศ. 1197 ลูกศิษย์จำนวนหนึ่งได้ของ โบโจ จินูล ได้เดินทางล่วงหน้าเพื่อมองหาชัยภูมิแห่งใหม่สำหรับการสร้างชุมชนทางศาสนาจนกระทั่งได้เดินทางมาถึงภูเขา “ซอง

⁴¹ การลดการพึ่งพาจากสังคมทางการเมืองเป็นประเด็นหลักที่สำคัญที่ โบโจ จินูลมองว่าทำให้พระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองน้อยกว่าพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรและสังคมการเมือง

⁴² ที่ตั้งของอารามชงวอนซานั้นไม่ปรากฏมีหลักฐานที่แน่ชัด แต่นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาเกาหลี เช่น Buswell วิเคราะห์ว่าน่าจะมีสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณ แคว้นซอนลาใต้ของสาธารณรัฐเกาหลีในปัจจุบัน โปรดดู Robert E. Buswell , *The Korean Approach to Zen: The Collected Works of Chinul* , (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.83.

กวาง” (Songwang Mountain) ซึ่งในปัจจุบันอยู่บริเวณเมืองซุนซอน ในแคว้นซอนลาใต้ ณ บริเวณนั้นเหล่าศิษย์ของ โบโจ จินูล ได้พบกับอารามร้าง “กิลซางซา” (Kilsangsa Temple) ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าอารามร้างดังกล่าวนี้มีขนาดที่พอเหมาะกับจำนวนผู้ปฏิบัติในราว 30-50 คน และมีทำเลที่สงบเงียบอยู่ในหุบเขาที่ห่างไกล เมื่อพบสถานที่อันเหมาะสมดังกล่าวแล้ว จึงได้ร่วมกันบูรณะปฏิสังขรณ์อารามแห่งนี้พร้อมทั้งส่งข่าวสารนี้กลับไปยัง โบโจ โบโจ จินูล ซึ่งยังคงจำพรรษาอยู่ ณ อาราม โพนุนซา เมื่อทราบข่าวดังนั้นโบโจ โบโจ จินูล พร้อมด้วยสานุศิษย์จำนวนหนึ่งจึงได้เดินทางมาสู่ อารามกิลซางซา และได้เริ่มปฏิสังขรณ์อารามดังกล่าวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในราวปี ค.ศ. 1200 และเสร็จสิ้นลงในปี ค.ศ. 1205 และนำไปสู่การจัดตั้งชุมชนทางศาสนาเพื่อการปฏิบัติสมาธิและปัญญา (The Common Society of Samadhi and Prajna) ขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและเมื่อการบูรณะอารามและการก่อตั้งชุมชนทางศาสนาดังกล่าวสำเร็จลงในราวปี ค.ศ. 1205 ซึ่งนับเป็นเวลาถึง 23 ปี ภายหลังจากการประกาศเจตนารมณ์ในการแสวงหาสังคมสงฆ์ในอุดมคติภายหลังจากการประชุมและทดสอบความรู้ครั้งสำคัญที่อาราม Poje sa ในปี ค.ศ. 1182

ความศรัทธาในวัตรปฏิบัติของ โบโจ จินูล ขององค์พระเจ้าแผ่นดินนั้นแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจนภายหลังจากที่การบูรณะอารามดังกล่าวสำเร็จลง พระเจ้าฮุยจงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานนามของชุมชนทางศาสนาแห่งนี้ว่า “Suson Sa” อันมีความหมายว่า “ชุมชนแห่งการแห่งการฝึกปฏิบัติซอน” (The Son Cultivation Community) รวมถึงการมีพระราชโองการให้เปลี่ยนชื่อภูเขา Songgwang san อันเป็นที่ตั้งของชุมชนดังกล่าวดังกล่าวเป็น Chogye san (โชเกซาน) ซึ่งเป็นของภูเขาเดียวกันกับที่ท่านสังฆปริณายกองค์ที่ 6 หรือท่านเว่ยหลางได้พำนักอาศัยในดินแดนจินอันแสดงถึงความสำคัญของ โบโจ จินูล ที่มีต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนในอาณาจักรโครยอ เฉกเช่นเดียวกับที่ท่านเว่ยหลางมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนในดินแดนจีน

2.4.3 ประสบการณ์ทางศาสนาที่สำคัญของ โบโจ จินูล : การตกผลึกทางความคิดในฐานะพื้นฐานของโครงสร้างเชิงญาณวิทยาของ โบโจ จินูล

ในช่วงระหว่างการศึกษาปฏิบัติและมุ่งแสวงหาชุมชนสงฆ์ในอุดมคติของ โบโจ จินูล ในช่วงราวปี ค.ศ. 1182 -1205 อาจถือได้ว่าเป็นช่วงระยะเวลาในการครุ่นคิดและช่วงเวลาแห่งการไตร่ตรองที่โบโจ จินูล มีต่อปัญหาของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีทั้งในแง่ความขัดแย้งระหว่างนิกายในพระพุทธศาสนาและปัญหาเรื่องความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวทางโลกของพระพุทธศาสนาที่บ่อนทำลายความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้วงระยะเวลาแห่งการไตร่ตรองดังกล่าวนี้เองที่ได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญของการปรากฏขึ้นของ “การตกผลึกทางความคิด” ของ

โบโจ จินูล ซึ่งปรากฏขึ้นถึงสามครั้งโดยเริ่มต้นจากครั้งแรกในช่วงราวปี ค.ศ. 1183 ครั้งที่สอง ค.ศ. 1185 และครั้งสุดท้ายในราวปี ค.ศ. 1198

การตกผลึกทางความคิดดังกล่าวมีความหมายสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันต่อพื้นฐานความเข้าใจในหลักการเชิงพุทธธรรมของ โบโจ จินูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่อง ความจริงพื้นฐานในเชิง ภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์หรือหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ และประเด็นปัญหาเรื่อง ความขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี รวมไปถึงการยืนยันในทัศนะเรื่องวิมุตติวิทยา ซึ่งวางอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาที่แตกต่างออกไปจากจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี อย่างมีนัยที่สำคัญ การศึกษาความหมายของการตกผลึกทางความคิดที่สำคัญทั้งสามประการดังกล่าว จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นฐานในการเข้าใจถึงทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่จะได้รับการวิเคราะห์ต่อไป

1 การตื่นรู้ครั้งที่หนึ่ง : สูตรของเว่ยหลง, ความคิดและจิตเดิมแท้ (The Platform Sutra, Thought and the True Mind)

ในระหว่างปี ค.ศ. 1182-1184 ในขณะที่ โบโจ จินูล จำพรรษาศึกษาเล่าเรียนอยู่ ณ อาราม Chongwon Sa ในระหว่างการศึกษาอยู่ ณ อารามดังกล่าว โบโจ จินูล ได้เริ่มค้นคว้าและศึกษาหนึ่งในพระสูตรที่สำคัญของนิกายเซนกล่าวคือ “สูตรของเว่ยหลง” หรือ The Platform Sutra (Ch.壇經, Kr. Dangyeong) ของท่านฮุยเน้ง (Huineng : 638-713 A.D.) สังฆปริณายกองค์ที่ 6 แห่งนิกายเซน ในอัตชีวประวัติของ โบโจ จินูล กล่าวว่า ในขณะที่ได้ศึกษาบททวนพระสูตรดังกล่าว โบโจ จินูล พลันได้พบข้อความหนึ่งซึ่งถูกพรรณนาไว้ในพระสูตรดังกล่าวโดยบังเอิญ ภายใต้การครุ่นคิดไตร่ตรองต่อข้อความดังกล่าวนั่นเองจึงเป็นที่มาของการตกผลึกทางความคิดในครั้งที่หนึ่งซึ่งปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน ศิลจารีอัตชีวประวัติของโบโจ จินูล กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

ในขณะที่ศึกษาหาความรู้อยู่ โบโจ จินูล ได้พบกับประโยคในสูตรของเว่ยหลงโดยบังเอิญซึ่งได้อรรถาธิบายว่า ธรรมชาติแห่งตัวตนอันเป็นตถตาได้ก่อให้เกิดความคิด ผ่านทางอายตนะทั้งหก แต่ภระนั้นก็ตาม ธรรมชาติดังกล่าวนั้นก็กลับมิได้แปดเปื้อนด้วย “ภาพปรากฏ” ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ธรรมชาติที่แท้จริงอันเป็นที่มาของสิ่งปรากฏเหล่านั้นกลับเป็นอิสระจากสิ่งเหล่านั้นตลอดเวลา ภายหลังจากตื่นรู้อย่างฉับพลัน ความประหลาดใจและความเบิกบานได้กลับท่วมท้นเข้าสู่จิตในของเขาอย่างอัศจรรย์ในประสบการณ์ซึ่งมิเคยได้รับมาก่อน โบโจ จินูล ได้ตระหนักในความหมายที่แท้จริงของประโยคนั้นพร้อมกับการท่อง

สวดและก้าวเดินวนไปมาอย่างสุขใจ จิตใจของเขาเต็มเปี่ยมไปด้วยความเอมอ้มใจ ดวงจิตได้
ละทิ้งต่อความยินดีในลาภยศสรรเสริญและมุ่งสู่หนทางแห่งการปฏิบัติอย่างเรียบง่ายอยู่ใน
ป่าเขา”

(Buswell Jr, 1991, p. 23)

การตื่นรู้ในเชิงญาณทัศน์ในครั้งที่หนึ่งของ โบโจ จินูล นั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงหลักการในเชิงวิ
มุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของ โบโจ จินูล ได้ดีที่สุด เหตุผล
เพราะว่าการตกผลึกทางความคิดในครั้งที่หนึ่งนี้สะท้อนแก่นทางความคิดที่เป็นโครงสร้างหลักของ
ระบบวิมุติวิทยาของ โบโจ จินูล ทั้งหมด 3 ประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การตื่นรู้อย่างฉับพลัน
ดังกล่าวสะท้อนถึงภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของมนุษย์ซึ่งในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้บริสุทธิ์
(Awareness, Ch. 知:zhi, Kr. 지:ji) ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ประการที่สอง
ความหมายของภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ดังกล่าวนี้คือตัวแบบที่สำคัญในการยืนยันสถานะที่แท้จริง
และบทบาทที่ถูกต้องของ “ความคิด” (Thought ,Ch. 念:nian , Kr. 念:nyom) ในฐานะที่เป็นกิจกรรม
ทางจิตในแง่การแยกแยะซึ่งในระบจาริตของปรัชญาเซนสายเกาหลีได้ครอบคลุมความหมายของ
กิจกรรมการแยกแยะในลักษณะต่างๆซึ่งอาจเป็นการยืนยันหรือปฏิเสธ การให้คุณค่า หรืออารมณ์
ความปรารถนาหรือความเกลียดกลัว ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่ความคิดหรือกิจกรรมทางจิตในแง่
การแยกแยะที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้แห่งการ
รับรู้ของจิตเดิมแท้ ด้วยเหตุนี้ ในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล “ความคิด” หรือกิจกรรมทางจิต
อันสัมพันธ์กับจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสาร (Non
Substantial) ปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิง
ประจักษ์ของมนุษย์ ประการที่สาม การตื่นรู้ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการยอมรับและการให้ความสำคัญ
ของพระสูตรหรือข้อเขียนทางศาสนาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการปรากฏขึ้นของประสบการณ์
แห่งการตื่นรู้ ซึ่งผิดแปลกไปจากจารีตในการปฏิเสธตำราของนิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทร
เกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าว

2 การตื่นรู้ครั้งที่สอง : อวตัมสกะสูตร และความสอดประสานระหว่างนิกาย (Avatamsaka Sutra and The Concept of Harmonization)

การตกผลึกทางความคิดครั้งที่สองของ โบโจ จินูล เกิดขึ้นในราวปี ค.ศ. 1185 ในระหว่างการเดินทางเพื่อแสวงหาสถานที่ก่อตั้งชุมชนสงฆ์ในอุดมคติแห่งใหม่ เนื่องด้วยสถานที่เก่า กล่าวคือ อาราม
Chongwon sa นั้นไม่สามารถที่จะรองรับจำนวนผู้ปฏิบัติใฝ่ศึกษาในธรรมที่มีจำนวนมากขึ้นอย่าง
ต่อเนื่องได้ ในระหว่างการเดินทางรอนแรมนั้น โบโจ จินูล ได้หยุดเพื่อพำนักเป็นการชั่วคราว ณ

อาราม Pomun sa ณ ที่นั่น โบโจ จินูล ได้เริ่มห้วงเวลาแห่งการไตร่ตรองในประเด็นปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างแนวคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายกล่าวคือฝ่ายนิกายด้านการศึกษา(Scholastic School) ซึ่งมีนิกายอวตัมสกะเป็นหลักที่สำคัญ และพระพุทธศาสนาฝ่ายการปฏิบัติ (Meditation School) ซึ่งมีนิกายเซนเป็นหลักที่สำคัญ

ด้วยพื้นฐานความคิดที่เชื่อมั่นที่ว่า “คำสอนในพระสูตรและการส่งผ่านจากจิตสู่จิตในแบบของเซนนั้นโดยแท้จริงคือสิ่งที่มีความหมายบ่งชี้ถึงพุทธธรรมอันเที่ยงแท้เดียวกัน”(Buswell Jr, 1991, p. 50) ด้วยความเชื่อมั่นดังกล่าว โบโจ จินูล จึงมีความมั่นใจว่าในข้อเขียนหรือเอกสารทางศาสนาชิ้นสำคัญของฝ่ายการศึกษาคัมภีร์นั้นต้องปรากฏข้อความหรือเนื้อหาซึ่งสนับสนุนแนวคิดเรื่องความสอดคล้องสนับสนุนกันระหว่างแนวคิดที่สำคัญทั้งสองประการกล่าวดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล จึงได้เริ่มศึกษาค้นคว้าความสอดคล้องกันระหว่างแนวคิดของทั้งสองนิกายโดยเริ่มจากการศึกษาคัมภีร์ที่สำคัญของนิกายฝ่ายการศึกษาโดยเฉพาะนิกายหัวเหิน กล่าวคือ อวตัมสกะสูตร โดยเฉพาะบท “การปรากฏแห่งตถาคต” (The Appearance of Tathagatas) และในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก “อรรถกถาขยายความอวตัมสกะสูตร” หรือ The Exposition of Avatamsaka Sutra ของ Li T’ung Hsuan (635-730 A.D.)⁴³ และได้พบเนื้อหาที่สำคัญบางประการปรากฏอยู่ในงานเขียนชิ้นดังกล่าวซึ่งอรรถกถาธิบายว่า

หากปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งมีสติปัญญาที่ผ่องใสและปราศจากเครื่องกีดกันและมีดวงตาอันบริสุทธิ์ได้มองเห็นพระสูตรซึ่งถูกบรรจุอยู่ในเศษฝุ่นผงธุลีแล้วไซ้ร้ ประโยชน์อันประมาณมิได้ จะเกิดแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างเหลือประมาณ และด้วยความเป็นเลิศในอุปายะ เขาเหล่านั้นจักได้หยิบบัวเหล่าพระสูตรดังกล่าวอันบรรจุอยู่ในเศษแก้วรู้ออกมาเพื่อรังสรรประโยชน์อย่างอนันต์ให้เกิดแก่เหล่าสรรพชีวิต บุตรแห่งพุทธะทั้งหลาย! ปัญญาญาณแห่งพระตถาคตนั้นก็เปรียบเช่นนี้ ปราศจากขีดจำกัดและข้อกีดขวาง สามารถสรรประโยชน์อัน

⁴³ เป็นที่น่าสนใจว่าคัมภีร์อรรถกถาที่เกี่ยวข้องกับอวตัมสกะสูตรที่ได้รับความนิยมและถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าวคือคัมภีร์อรรถกถาของ Fa-tsang หรือ Fazang (คศ 643-712) คณาจารย์ลำดับที่สามจากทั้งหมด 5 ท่านของนิกายหัวเหิน แต่ในที่พบว่า โบโจ จินูล กลับเลือกที่จะใช้อรรถกถาของ Li T’ung Hsuan ซึ่งไม่ได้รับความนิยมแพร่หลาย เป็นพื้นฐานในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของทั้งสองนิกายดังกล่าว นักวิชาการทางศาสนาบางท่านเช่น Buswell ให้ข้อคิดเห็นว่าการตีความอวตัมสกะสูตรของ Li นั้นแฝงนัยที่สำคัญที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของนิกายเซนเอาไว้ รวมไปถึงว่าการตีความอวตัมสกะสูตรของ Li นั้นอาจจะสามารถสนับสนุนของ โบโจ จินูลในประเด็นเรื่องวิมุติวิทยาของ โบโจ จินูล ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์อย่างละเอียดในบทถัดไป

เป็นอนันต์ให้แก่สรรพชีวิต ปัญญาญาณเหล่านั้นได้ถูกแสดงออกมาจากร่างกายของเหล่าสรรพสัตว์ทั้งหลายโดยเดิมแท้ ผู้โง่เขลาต่างไม่ตระหนักในความจริงข้อนี้เหตุผลด้วยเพราะต่างยึดติดอยู่ด้วยความคิดลุ่มหลง เช่นนั้นแล้วเขาเหล่านั้นจักมิได้รับประโยชน์อันใดจากสิ่งเหล่านี้เลย

(Hee, 2012, p. 29)

ในจารีตของการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล อธิบายการตกผลึกทางความคิดครั้งที่สองนี้ในฐานะที่เป็นความพยายามในการแสวงหาจุดร่วมทางความคิดระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายซึ่งมีความขัดแย้งกันในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรมหาลี เนื้อหาของบทนิพนธ์ดังกล่าวโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์ในทัศนะของนิกายเซนและหลักการเรื่องธรรมชาติในฐานะที่ธรรมชาติพื้นฐานของชีวิตของนิกายอวตัมสกะนั้นโดยแท้จริงแล้วก็คือการสะท้อนความหมายระหว่างกันและกันของพุทธธรรมที่สมบูรณ์ที่ปรากฏขึ้นภายใต้มุมมองที่แตกต่างกัน แก่นแท้ของข้อคำสอนนั้นจึงมิได้มีความแตกต่างกัน นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกาหลีเช่น Keel ขยายความบทอุปมาดังกล่าวโดยกล่าวว่า

บทอุปมาดังกล่าวนี้เป็นที่กระจ่างชัดว่า พระสูตรอันสำคัญอุปมาเหมือนดั่งกับพุทธภาวะและเศษฝุ่นธุลีนั้นเปรียบได้กับสรรพชีวิตทั้งหลาย เนื้อความดังกล่าวนี้มิได้แตกต่างไปจากคำสอนของคณาจารย์ฝ่ายเซนที่ว่าจิตเดิมแท้นั้นมิได้แตกต่างไปจากพุทธะ สิ่งซึ่งสำคัญนั้นอยู่ที่ว่าเราจะตระหนักได้หรือไม่

(Hee, 2012, p. 29)

ในมุนีโบโจ จินูล จึงได้ยืนยันความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างทัศนะทางปรัชญาของทั้งสองนิกายภายใต้บทเปรียบเทียบที่ดังมาว่า

“สิ่งซึ่งตถาคตได้ตรัสด้วยพระโอษฐ์นั้นคือเหล่าคำสอนทั้งหลาย สิ่งซึ่งคณาจารย์ทั้งหลายได้ส่งมอบด้วยจิตของท่านนั้นคือเซน วาจาแห่งตถาคตและจิตแห่งคณาจารย์นั้นมิได้เป็นสิ่งซึ่งขัดแย้งตรงข้ามกัน เหตุใดสานุศิษย์ทั้งสองสำนักจึงไม่พยายามที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ถึงรากฐานคำสอนดังกล่าวหากแต่ยังคงเพียงพึงพอใจกับทัศนะของตนและเสียเวลาไปกับการโต้แย้งถกเถียงอย่างไร้สาระ”⁴⁴

แต่กระนั้นก็ตามการตกผลึกทางความคิดในครั้งที่สองนั้นถือได้ว่าเป็นจุดยืนที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่มีต่อแนวคิดทางพุทธปรัชญาในดินแดนจีนกล่าวคือ การอธิบายความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายดังกล่าว นั่นคือ “กระบวนการ” ในการเปลี่ยนผ่านการให้ความสำคัญกับพุทธธรรมจากมุมมองทางอภิปรัชญาของนิกายอวตัมสกะมาสู่การเข้าใจพุทธธรรมด้วยมุมมองทางภววิทยาและญาณวิทยาของมนุษย์ในฐานะที่เป็น “จิตเต็มแท้” หรือเป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของพุทธปรัชญานิกายเซน ในแง่นี้การเปลี่ยนผ่านการให้ความสำคัญกับพุทธธรรมจากมุมมองทางอภิปรัชญาที่ซับซ้อนซึ่งเป็นแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนไปสู่การให้ความสำคัญกับพุทธธรรมจากมุมมองทางญาณวิทยาในฐานะที่เป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่ง จึงถือได้ว่าเป็นท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ในแง่นี้หลักการทางอภิปรัชญาซึ่งสะท้อนถึงความเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่ง จะมีความหมายต่อมนุษย์ก็แต่เพียงในประสบการณ์เต็มแท้แห่งการรับรู้ของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น

ในแง่นี้ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพุทธธรรมที่มีต่อมนุษย์ผ่านทางมุมมองเชิงอภิปรัชญา ญาณวิทยาและภววิทยา ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ย้อนกลับไปอธิบายมุมมองทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มีนัยในเชิงประนีประนอมและให้ความสำคัญกับการศึกษาพระสูตร ตำราหรือข้อเขียนทางศาสนาซึ่งแตกต่างไปจากจารีตของนิกายเซนในช่วงเวลาดังกล่าว ในแง่นี้ความสัมพันธ์ระหว่างตำราหรือเอกสารทางศาสนาและประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ในทัศนะของนิกายเซนจึงมิได้วางอยู่บนความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเพียงแต่ “นิ้ว” ที่ชี้ไปสู่ “พระจันทร์” หากแต่ภาษาหรือข้อเขียนทางศาสนานั้นเองคือตัวพระจันทร์ที่ “กำลังชี้กลับเข้าสู่ตัวเอง” เพื่อเปิดเผยซึ่งความหมายที่แท้จริงของตนเอง ด้วยเหตุนี้การตกผลึกทางความคิดในครั้งที่สองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักการในเชิงวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

3 การตื่นรู้ครั้งที่สาม : Kanwha Seon และการตระหนักรู้อย่างฉับพลัน (Ganwha Seon and the Sudden Enlightenment)

⁴⁴ Bojo Jinul , *Hwaomnon choryo*, Trans by Hee-Sung Keel. (California :Jain Publishing Company, 2012), p.31.

ภายหลังจากที่ชุมชนทางศาสนาแห่งที่สองได้ถูกก่อตั้งขึ้นในบริเวณอาราม Pomun sa ในราวปี ค.ศ. 1185 ความศรัทธาและความต้องการในการเข้าร่วมในสมาคมทางศาสนาดังกล่าวนั้นได้เพิ่มทวีคูณมากขึ้น ซึ่งตามมาด้วยผู้ศรัทธาที่ต้องการเดินทางมายังสถานที่แห่งการปฏิบัติบริเวณอาราม Pomun sa ดังกล่าวเป็นจำนวนมากขึ้นจนเกินความสามารถของอารามที่จะรองรับและตามมาด้วยความวุ่นวายไร้ซึ่งความสงบจากปริมาณของผู้ปฏิบัติที่มากมายดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ในราวปี ค.ศ. 1187 โบโจ จินูล และศิษย์จำนวนหนึ่งจึงได้ออกเดินทางเป็นครั้งที่สามเพื่อแสวงหาสถานที่อันเงียบสงบแห่งใหม่ในการจัดตั้งชุมชนสงฆ์ทางศาสนาขึ้น โดยเดินทางลงไปทางทิศใต้เข้าสู่เขตภูเขาสิกและป่าไม้ระหว่างการเดินทางดังกล่าว โบโจ จินูล ได้ตัดสินใจพักในบริเวณที่เขาจิริ (Jirisan)⁴⁵ ซึ่งเป็น “สถานที่อันห่างไกลและเงียบสงบเหมาะสมเป็นสถานที่ในการวิปัสสนาสมาธิและการปฏิบัติธรรม”

ในระหว่างการหยุดพักเพื่อปฏิบัติธรรมดังกล่าว โบโจ จินูล ได้มีโอกาสทบทวนวรรณกรรมชิ้นสำคัญของ Ta-hui (Ta-Hui Tsung-Kao : 1089-1163 A.D.) คณาจารย์รุ่นที่ 17 ของนิกายเซนสายรินไซเซน (Lin-chi Zen) ในดินแดนจีน วรรณกรรมที่กล่าวถึงคือ “บันทึกคำสอนของอาจารย์เซนต้าหุย” (The Record of Son Master Ta-Hui)⁴⁶, Ch. 大慧普覺禪師語錄, Kr. Daehye Bogak Seonsa Eorok) ในการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวนี้เอง โบโจ จินูล กล่าวว่าตนเองได้พบการตื่นรู้เชิงญาณทัศน์ที่สำคัญในครั้งที่สามภายหลังจากการพิจารณาข้อความหนึ่งซึ่งกล่าวถึงในวรรณกรรมดังกล่าวโดยมีใจความว่า

เขานั้นมิได้ดำรงอยู่ในสถานที่อันเงียบสงบ มิได้ดำรงอยู่ในสถานที่อันอึกทึก มิได้ข้องเกี่ยวกับกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมิได้เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกในเชิงตรรกะ แต่ถึงกระนั้นก็ตามสิ่งที่สำคัญที่สุดประการแรกคือการไม่ปฏิบัติเซนในขณะที่ปฏิเสธซึ่งความสงบเงียบและความอึกทึก การใช้วิถีชีวิตประจำวัน หรือการคิดแยกแยะในเชิงตรรกะ

⁴⁵ ปัจจุบันภูเขาจิริซานตั้งอยู่ในเขตจังหวัด คยองซังใต้ (South Gyeongsang) ซึ่งอยู่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐเกาหลีในปัจจุบัน

⁴⁶ เป็นข้อน่าสังเกตว่า การศึกษาเล่าเรียนหรือการแสวงหาความรู้ของ โบโจ จินูล นั้นโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากการศึกษาเล่าเรียนโดยตัวเองผ่านทางทำให้ความสำคัญกับเอกสารหรือตำราทางศาสนา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ของ โบโจ จินูล ดูจะขัดกับแนวทางการปฏิบัติของนักบวชนิกายซอนสายฉับพลันส่วนใหญ่ในอาณาจักรโครยอที่เน้นให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติสมาธิและการมุ่งมั่นสู่การบรรลุธรรมอย่างฉับพลัน โดยให้ความสำคัญที่ค่อนข้างน้อยหรือจนกระทั่งบางสายสกุลทางความคิดอาจจะถึงขั้นปฏิเสธความสำคัญต่อการศึกษาในลักษณะดังกล่าวเลย ด้วยเหตุนี้ โบโจ จินูล จึงถือว่าเป็นนักบวชนิกายเซนที่ถูกพิจารณาจากนักบวชฝ่ายเซนกระแสหลักว่าเป็นนักบวชนอกนิกายหรือนักบวชนอกรีตของนิกายซอนทั้งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวและในช่วงปัจจุบัน

หากดวงตาของท่านทั้งหลายได้เปิดขึ้นอย่างฉับพลัน เมื่อนั้นเซนคือบางสิ่งซึ่งดำรงอยู่ภายในท่าน⁴⁷

(Buswell Jr, 1991, p. 28)

ภายหลังจากการตระหนักชัดถึงความหมายอันแท้จริงจากการศึกษาข้อความดังกล่าว โบโจ จินูล ได้กล่าวว่า

สิ่งซึ่งกดทับกายข้าพเจ้าอยู่นั้นได้ถูกปลดออกอย่างฉับพลัน ศัตรูของข้าพเจ้าได้หมดหายโดยสิ้นเชิง ความโล่งสบายจึงได้บังเกิดแก่ข้าพเจ้า

(Hee, 2012, p. 38)

ในการตกผลึกทางความคิดในครั้งที่สามนี้ โบโจ จินูล ได้รับอิทธิพลทางความคิดที่สำคัญจาก Tahui Zongao (1089–1163 A.D , Ch. 大慧宗杲) ในประวัติศาสตร์ทางศาสนาพบว่า Tahui คือคณาจารย์คนสำคัญของนิกายเซนสายรินไซในดินแดนจีนช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 แนวคิดที่โดดเด่นของ Tahui คือแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เรียกว่า “Kanhwa Son” (Ch. 看話禪, Kànhuà Chán, Kr. 간화선 : Ganghwa Seon) ซึ่งมีความหมายตามตัวอันหมายถึง “การปฏิบัติโดยการพิจารณา (Kan) ที่หัวใจหรือประเด็นสำคัญ(Hua) ของปริศนาธรรม(Koan)” ซึ่งในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี โบโจ จินูล ถือเป็นนักคิดคนแรกในคาบสมุทรเกาหลีที่รับแนวคิดเรื่อง Kanhwa Son จากพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายจีนเข้ามาเป็นรูปแบบหนึ่งของการปฏิบัติธรรม และในท้ายที่สุดแนวคิดเรื่องการปฏิบัติธรรมในลักษณะเช่นนี้ได้กลายเป็นแกนหลักที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีตราบจนกระทั่งในปัจจุบัน

ในบริบทของ โบโจ จินูล ปริศนาธรรมหรือ Koan (Gong an, Kr. 공안) กับ Kanhwa Son (Kr. 간화선) นั้นต่างเป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปริศนาธรรมหรือ Koan คือบันทึกเรื่องราวคำสอนและปริศนาธรรมระหว่างอาจารย์และศิษย์ บันทึกดังกล่าวเป็นการรวบรวมและ

⁴⁷ “Seon does not consist in quietude; it does not consist in bustle. It does not involve the activities of daily life; it does not involve logical discrimination. Nevertheless, it is of first importance not to investigate seon while rejecting quietude or bustle, the activities of daily life, or logical discrimination. If your eyes suddenly open, then seon is something which exists inside your very own home.”

จัดระบบคำสอนที่เกี่ยวข้องกับ ปรัชญาธรรมต่างๆ เหล่านั้นเพื่อสืบทอดต่อไปให้ศิษย์รุ่นหลังได้ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาความหมายของปรัชญาธรรมของอาจารย์ท่านต่างๆ ภายหลังจากที่ท่านได้มรณภาพไปแล้ว ในขณะที่หลักการเชิงปฏิบัติที่เน้นการพิจารณาหรือการขบคิดในปรัชญาธรรมเหล่านี้คือ Kanhwa son ซึ่งในภาษาเกาหลีเรียกว่า Ganghwa Son ซึ่งประกอบขึ้นจากความหมายสองประการคือ Kan/Gang อันมีความหมายถึง การเพ่งพินิจ การพิจารณา หรือการตรวจสอบ และ hwa อันมีความหมายถึง หัว, ประเด็นหรือจุดสำคัญของปรัชญาธรรม (Koan) ในเรื่องนั้นๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าว Ganghwa Son จึงมีความหมายถึงรูปแบบหรือวิถีแห่งการปฏิบัติพุ่งตรงเข้าสู่การพิจารณาหรือการเพ่งพินิจ ในประเด็นหลักที่สำคัญหรือหัวเรื่องที่สำคัญของปรัชญาธรรมต่างๆ นั้นเอง⁴⁸

ความสัมพันธ์ประเด็นที่สำคัญทั้งสามประการนี้อธิบายได้ว่า Kanhwa Son คือรูปแบบของหลักการในเชิงปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาไตร่ตรองในหัวเรื่องหรือหัวข้อหลัก (Hwadu) อันถือเป็นหัวใจหลักที่สำคัญของปรัชญาธรรม (Koan) ซึ่งเป็นเรื่องราวได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากคณาจารย์ในรุ่นอดีตและบันทึกเอาไว้ในรูปเอกสารต่างๆ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้คือแกนความคิดหลักของ โบโจ จินูล ซึ่งเกิดขึ้นและถือเป็นการตกลึกทางความคิดครั้งที่สามของ โบโจ จินูล ในราวปี ค.ศ. 1187

การปฏิบัติแบบ Kanhwa Son นั้นโดยหลักการแล้วการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัตินั้นสามารถหลุดพ้นจากออกจากห้วงความคิดที่วางอยู่บนการแบ่งแยกในเชิงทวิลักษณ์ (Dualism) ซึ่งการคิดในเชิงทวิลักษณ์ดังกล่าวคือรากฐานที่สำคัญที่ก่อให้เกิด “การสร้างกรอบของความหมาย” (Conceptualization) หรือกรอบมโนทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่นี้กรอบทางความคิดที่ผิดพลาดในลักษณะดังกล่าวคือจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแบ่งแยกกระบวนการรับรู้อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของจิตออกเป็นสองขั้วกล่าวคือตัวการรับรู้และเป้าหมายแห่งการรับรู้ซึ่งดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน จากนั้นกระบวนการดังกล่าวจะพัฒนาต่อไปยังการให้คุณค่าหรือความหมายบางประการกับเป้าหมายแห่งการรับรู้ นั้น และนำไปสู่การปฏิบัติหรือการตอบสนองต่อเป้าหมายแห่งการรับรู้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่สภาพการปรุงแต่งที่มีต่อเป้าหมายแห่งการรับรู้ นั้น ในกรณีของ โบโจ จินูล

⁴⁸ หัวเรื่องหรือประเด็นหลักของปรัชญาธรรมต่างๆ นั้นสามารถถูกอธิบายโดยภาษาเกาหลีด้วยคำว่า “Hwadu” ซึ่งมีที่มาจากคำว่า “hua-t’ou” ในภาษาจีน “Hua” มีความหมายว่า “คำพูด” ในขณะที่ “t’ou” มีความหมายว่า “หัวหรือหัวเรื่อง” ในภาษาเกาหลีคำว่า “Hwa”(화) มีความหมายถึง “คำพูดหรือเรื่องราว” ในขณะที่ “du”(두) คือคำปัจจัยต่อท้ายซึ่งปกติไม่มีความหมาย ดังนั้นทั้ง Hua t’ou หรือ Hwadu จึงมีความหมายบ่งชี้ถึงประเด็นหลักหรือหัวข้อหลักหรือจุดเน้นหลักของเรื่องราวหรือของประโยคนั้นเอง

ปริศนาธรรมหรือ Koan ดังกล่าวปรากฏออกมาในรูปของประโยคที่ผิดตรรกะ (Illogical Sentence) กล่าวคือ

1 ประโยคดังกล่าว กล่าวว่าเซนนั้นมีได้อยู่ในสภาวะ x และในขณะเดียวกันเซนก็มีได้ดำรงอยู่ในสภาวะ $\sim x$ เช่นเดียวกัน

2 การปฏิบัติเซนนั้นก็มิใช่การปฏิบัติที่เกิดจากการปฏิเสธสภาวะทั้งสองดังกล่าว

“ความงุนงง” ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ศึกษาความหมายของปริศนาธรรมข้อนี้ประการแรกคือ หากเซนมิใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ในทั้งสภาวะ x และสภาวะ $\sim x$ เช่นนั้นแล้วเซนจักดำรงอยู่ภายใต้สถานะหรือสภาวะใด ประการที่สองหากเซนมิได้ดำรงอยู่ในสภาวะ x ดังนั้นรูปแบบการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงเซนก็ต้องเป็นการปฏิบัติที่วางพื้นฐานอยู่บนการปฏิเสธ x แต่ Ta Hui กลับบอกว่า การปฏิบัติเซนนั้นก็มิใช่เป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ “ปฏิเสธ x ” (ในกรณีของ $\sim x$ ก็เช่นเดียวกัน) ในแง่ของความงุนงงในการคิดโดยวางพื้นฐานอยู่บนระบบการคิดเชิงตรรกะ จึงก่อให้เกิดความงุนงงสงสัยอย่างชัดเจนว่าความหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติเซนโดยจะมีความหมายถึงรูปแบบในการปฏิบัติแบบใด? เป้าหมายที่สำคัญของ Ganghwa Seon หรือ การพิจารณา Hwadu นั้นการก่อให้เกิดความงุนงงสงสัยอันเป็นที่สุดในลักษณะเช่นนี้เอง

ในมุมมองวิธีการที่สำคัญของ Kanhwa Son คือความพยายามในการชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของมโนทัศน์ต่างๆที่ถูกสร้างขึ้นและถูกใช้เป็นการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งต่างๆ ข้อจำกัดของกรอบมโนทัศน์ที่ถูกผลิตขึ้นมานั้นคือการ “ขวางกั้น” กระแสแห่งการรับรู้อันแท้จริงซึ่งเป็น “ตัวแท้” ของประสบการณ์แห่งการรับรู้ในลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้นของมนุษย์ การขวางกั้น ดังกล่าวส่งผลอย่างสำคัญต่อความเข้าใจความเป็นจริงข้อของโลกและสรรพสิ่งซึ่งไม่สะท้อนถึงรูปแบบการดำรงอยู่ที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่งรวมถึงไม่สามารถสะท้อนถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล โลก และสรรพสิ่งได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดของรูปแบบในการเข้าใจโลกและความจริงอันวางอยู่บนพื้นฐานของการคิดในเชิงทวิลักษณ์ในลักษณะดังกล่าว

Kanhwa Son ในมุมมองนี้อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นแนวทางหรือข้อเรียกร้องในเชิงปรัชญาให้ผู้ฝึกปฏิบัติตระหนักได้ถึงพื้นฐานที่แท้จริงแห่งการรับรู้หรือโครงสร้างแห่งการรับรู้อันดำรงอยู่ก่อนการคิดแบ่งแยกในเชิงประสบการณ์ การชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดและความผิดพลาดของระบบความคิดในลักษณะดังกล่าวของอาจารย์เซนมักจะถูกแสดงออกมาโดยการใช้ประโยคหรือข้อความอันมีความผิดตรรกะ (Illogical Sentence) ซึ่งเมื่อบุคคลพิจารณาข้อความดังกล่าวด้วยการใช้โครงสร้างความคิดในเชิงตรรกะหรือการคิดในเชิงแบ่งแยกเมื่อนั้น “ความงุนงงและสับสน” ต่อความหมายของประโยคหรือข้อความอันผิดเพี้ยนด้วยหลักการแบ่งแยกเชิงตรรกะดังกล่าวจึงบังเกิดขึ้นกับผู้ศึกษาในปริศนาธรรม ความงุนงงเช่นนี้ในแง่หนึ่งแสดงออกถึงข้อจำกัดและความไม่สมบูรณ์

ของระบบการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งโดยใช้ตรรกะหรือการคิดในเชิงแบ่งแยก ซึ่งไม่สามารถจัดการกับข้อความดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์

ในบริบททางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีจากกล่าวได้ว่า โบโจ จินูล คือบุคคลแรกได้นำแนวการปฏิบัติเรื่อง Ganghwa Son หรือการใช้ปริศนาธรรมนี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติธรรม จนทำให้การปฏิบัติดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีตราบจนกระทั่งปัจจุบัน แต่ถึงกระนั้นก็ตามเราพบว่าการพิจารณาการตกผลึกทางความคิดครั้งที่สามของ โบโจ จินูล นั้นกลับมีปัญหาคrucialต่อหลักการเชิงวิมุติวิทยาที่สำคัญของ โบโจ จินูล เรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ หลักการเรื่อง Kanhwa Son หรือการพิจารณาปริศนาธรรมนั้นเป็นหลักการเชิงวิมุติวิทยาที่วางรากฐานอยู่บนแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน หรือ Sudden Awakening and Sudden Cultivation อันมีความหมายว่าการปฏิบัติพัฒนาทั้งหลายนั้นจะสมบูรณ์พร้อมในทันใดภายหลังจากสภาวะแห่งการตื่นรู้สู่ความจริงเกิดขึ้น (Satori) ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้จึงปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันสมบูรณ์

แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาประวัติทางความคิดที่สำคัญของ โบโจ จินูล ที่ผ่านมาพบว่า หลักการเชิงวิมุติวิทยาที่ โบโจ จินูล ให้ความสำคัญเป็นที่สุดนับตั้งแต่การเริ่มต้นแสวงหาชุมชนแห่งการศึกษาและปฏิบัติในอุดมคติราวปีค.ศ. 1182 จนกระทั่งถึงการก่อตั้งสมาคมแห่งการพัฒนาสมาธิและปัญญาญาณอารามของกวางซาในราวปีค.ศ. 1197 คือหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือ Sudden Awakening and Gradual Cultivation ซึ่งเป็นหลักการที่ย้ำเน้นถึงความจำเป็นแห่งการปฏิบัติซึ่งยังคงต้องเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปแม้ภายหลังจากที่บุคคลผู้นั้นจะตื่นรู้สู่ข้อเท็จจริงในหลักการเชิงพุทธธรรมแล้วก็ตาม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับการยืนยันในความสมบูรณ์ของหลักการปฏิบัติที่เกิดขึ้นอย่างทันทีภายหลังจากการตื่นรู้สู่ความจริงของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของการปฏิบัติ Kanwha seon ตามที่ได้กล่าวไปอย่างชัดเจน

อีกทั้งยังคงเป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อพิจารณาในมิติเชิงเวลา Ta-Hui และ โบโจ จินูล นั้นถือว่ามีอายุอยู่ในช่วงคาบเกี่ยวกัน (Ta-Hui: 1089-1163 A.D. และ Boji Jinul :1158-1210 A.D.) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงที่ โบโจ จินูล เองนั้นต้องได้รับข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการเรื่อง Hua T'ou ดังกล่าวผ่านทางการศึกษาค้นคว้าในเชิงศาสนาซึ่งเป็นนิสัยอันเป็นกิจวัตรของ โบโจ จินูล ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุใด โบโจ จินูล จึงมีเคยกล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญเรื่อง Hua t'ou หรือเรื่องปริศนาธรรมนี้ในงานเขียนหรือในการอบรมสั่งสอนธรรมมาก่อนนับตั้งแต่ที่ได้เริ่มจัดตั้ง

สมาคมทางศาสนาครั้งแรกในราวปี ค.ศ. 1182 ในขณะที่ช่วงเวลาดังกล่าว โบโจ จินูล กลับให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับหลักการเชิงวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากคณาจารย์ในดินแดนจีนเช่นเดียวกัน⁴⁹

มากไปกว่านั้นเราพบว่าเมื่อตรวจสอบงานเขียนที่สำคัญทั้งหมดของ โบโจ จินูล แล้วแนวคิดเรื่องปริศนาธรรม หรือ Hua t'ou นั้นกลับได้รับการกล่าวถึงเพียงแคในงานเขียนชิ้นสุดท้าย(และยังถูกกล่าวถึงเพียงในบทสรุปท้ายเล่มของงานเขียนชิ้นดังกล่าว) คือ “Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes”⁵⁰ ซึ่งถูกเขียนขึ้นในราวปีค.ศ. 1209 หรือเพียงหนึ่งปีก่อนการมรณภาพของ โบโจ จินูล นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกาหลีหลายท่านเช่น Buswell ได้ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า ด้วยรากฐานทางหลักการที่แตกต่างกันระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกับหลักการปฏิบัติ Ganghwa Son ตามที่ได้กล่าวมา โบโจ จินูล จึงมีท่าทีที่ลังเลในการยืนยันที่จะเสนอหลักการเรื่อง Ganghwa Son นี้ให้ขึ้นเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญในทัศนะของตนเอง อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเที่ยงแท้ของแนวคิดเชิงวิมุติวิทยาที่ตนได้สนับสนุนมาตลอดชีวิต

2.4.4 มรณกรรมของ โบโจ จินูล

ภายหลังจากการตกผลึกทางความคิดที่สำคัญทั้งสามครั้งดังกล่าวจบสิ้นลง โบโจ จินูล ได้วางรากฐานในการปฏิบัติและการพัฒนาด้วยความรู้ความเข้าใจดังกล่าวจนกระทั่งสามารถพัฒนาชุมชนแห่งการปฏิบัติธรรม “ซูซอนซา”(Susonsa) ให้มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในหมู่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งในฝ่ายฆราวาสและฝ่ายบรรพชิตเป็นอย่างมากจนกลายเป็นศูนย์กลางในการศึกษาและปฏิบัติธรรมที่สำคัญในอาณาจักรโครยอ

แต่ถึงอย่างไรก็ตามด้วยภาวะสุขภาพที่ย่ำแย่ลงของ โบโจ จินูล ทำให้ในช่วงฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 1210 (ราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม) โบโจ จินูล ได้เริ่มสื่อแสดงสัญญาณอันเกี่ยวข้องกับ

⁴⁹ แนวคิดดังกล่าวได้รับอิทธิพลจาก Tsung Mi (780-841 A.D.) คณาจารย์ที่สำคัญของฝ่ายหัวเหียนและเซนในดินแดนจีนช่วงปลายศตวรรษที่ 8

⁵⁰ ถึงแม้ว่าจะอ้างได้ว่าในข้อเขียนเรื่อง Resolving Doubts About Observing the Hwadu จะเป็นข้อเขียนที่บรรยายถึงหลักการเรื่อง Hwadu นี้เอาไว้อย่างชัดเจน แต่งานเขียนชิ้นนี้มิได้เป็นเอกสารที่เกิดขึ้นจากการกลั่นกรองและรจนาขึ้นโดยตรงจาก โบโจ จินูล หากแต่เป็นงานเขียนของ Hyesim (1178-1234 A.D.) ซึ่งอ้างว่าได้รวบรวมข้อคำสอนที่สำคัญของ โบโจ จินูล ในประเด็นเรื่อง Hwadu และ Hyesim นี้เองที่ เป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติแบบ Ganghwa Son โดยปฏิเสธแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติในรูปแบบอื่นทั้งหมด กระทั่งแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นแนวคิดหลักของ โบโจ จินูลเองก็ตาม

มรณะกรรมของตนเองออกมาให้กับเหล่าศาสนิกษียอย่างชัดเจน ตัวอย่างที่ได้รับการบันทึกไว้เช่นในการบรรยายธรรมอันเป็นปรกติในครั้งหนึ่งราวเดือนกุมภาพันธ์ปี ค.ศ. 1210 โบโจ จินูล ได้ประกาศในที่ประชุมสงฆ์ในครั้งนั้นว่า

“ข้าพเจ้าอาจจะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพื่อเผยแพร่ธรรมอันประเสริฐต่อไปอีกได้นาน ท่านทั้งหลายจงพยายามเร่งศึกษาและฝึกปฏิบัติ”

(Buswell Jr, 2012, p. 33)

ภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวอีกราวหนึ่งถึงสองเดือน หรือในช่วงเช้าของวันที่ 22 เมษายน ปี ค.ศ. 1210 ภายหลังจากการปฏิบัติภารกิจส่วนตัวเสร็จสิ้น โบโจ จินูล มีคำสั่งให้ลั่นกลองสัญญาณเพื่อเรียกประชุมเหล่าศาสนิกษย์และผู้ปฏิบัติทั้งหลายในอารามให้เข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันในหอศึกษา (Lecture Hall) ภายหลังจากการประกอบพิธีเปิดการประชุมเสร็จสิ้นลง โบโจ จินูล ได้นั่งลงบนอาสนะประจำตำแหน่งต่อหน้าที่ประชุมสงฆ์พร้อมกล่าวว่า

“คุณค่าของธรรมแห่งขอนั้นมีมากมายเหลือคณา วันนี้ข้าพเจ้าเรียกพวกท่านทั้งหลายให้มาประชุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อจะได้อธิบายขยายความธรรมเหล่านั้นให้กระจ่างแจ้งแก่ท่านทั้งหลาย หากท่านมีข้อติดข้องสงสัยข้าพเจ้าพร้อมจะตอบท่านอย่างชัดเจน”

(Buswell Jr, 2012, p. 33)

เมื่อจบสิ้นประโยคดังกล่าว โบโจ จินูล กวาดสายตามองไปอย่างถ้วนทั่วภายในหอแห่งการศึกษานั้นพร้อมกับยกไม้เท้าประจำกายขึ้นพร้อมชี้ไปที่ไม้เท้าดังกล่าวและกล่าวว่า

“ชีวิตของสงฆ์แห่งภูมิตั้งอยู่ในกำมือของพวกท่านทั้งหลายอย่างสมบูรณ์ ท่านทั้งหลายมีอิสระในการลาภพาข้าพเจ้าไปทางข้างหรือสามารถดึงข้าพเจ้าลง ปล่อยให้ผู้ซึ่งมีเนื้อหนังและกระดูกได้แสดงตัวออกมา”

(Buswell Jr, 2012, p. 33)

ผู้วิจัยมองว่าประโยคดังกล่าวนี้สะท้อนถึงความคิดของ โบโจ จินูล ในประการที่สำคัญได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในที่แท้จริงที่เหล่าลูกศิษย์ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนจาก โบโจ จินูล นั้น คือชีวิต

และตัวตนที่แท้จริงของ โบโจ จินูล เมื่อศิษย์ทั้งหลายมีความเข้าใจในหลักการคำสอนเหล่านี้แล้วก็เสมือนกับว่าชีวิตและตัวตนที่แท้จริงของ โบโจ จินูล นั้นได้ซึมซับฝังตรึงเข้าสู่ตัวตนของศิษย์ทั้งหลาย เปรียบเสมือนกับดวงจิตของท่านได้รับการส่งผ่านไปสู่จิตของศิษย์ได้อย่างสมบูรณ์ ความคิดในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงแนวคิดของ โบโจ จินูล ซึ่งมองว่าความสัมพันธ์ระหว่าง “ปัจเจกบุคคลกับความจริง” นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและผู้นำเสนอความจริง(ศิษย์และอาจารย์) ดังนั้นการแสวงหาและการได้รับประสบการณ์แห่งตระหนักรู้สู่ความจริงโดยตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของผู้ปรารถนาในเป้าหมายแห่งธรรม ในแง่นี้สิ่งที่เหลืออยู่ต่อหน้าศิษย์ในขณะนี้ก็เป็นเพียงร่างกายเชิงกายภาพที่ประกอบขึ้นจากชั้น 5 อันมีอวัยวะทางกายเช่นกระดูก เนื้อหนัง เส้นเอ็นและกล้ามเนื้อซึ่งทำงานเกี่ยวโยงกันอย่างเป็นระบบ ร่างกายเช่นนี้คือตัวตนทางกายภาพ (Physical Self) ซึ่งดำรงอยู่ในขณะที่ตัวตนที่แท้จริง (True Self) นั้นได้ถูกส่งผ่านไปสู่จิตของศิษย์โดยสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ภายหลังจากการกล่าวประโยคข้างต้นเสร็จ โบโจ จินูล จึงเลือกที่จะนั่งในท่ายืดขาออกตรง (Stretched out) ซึ่งมีใช้ทำนองที่เป็นปรกติในขณะที่มีการบรรยายธรรมของอาจารย์เช่น การแสดงออกโดยพฤติกรรมเช่นนี้คือความจงใจของ โบโจ จินูล ที่แสดงให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของประโยคที่ว่า “ปล่อยให้ผู้ซึ่งมีเนื้อหนังและกระดูกได้แสดงตัวออกมา”

ในวาระสุดท้ายของการสนทนาตอบถาม โบโจ จินูล ได้รับคำถามข้อหนึ่งจากศิษย์ผู้หนึ่งซึ่งอยู่ในท่ามกลางที่ประชุมซึ่งได้กล่าวถามว่า

ศิษย์ : ข้าพเจ้ายังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าการป่วยของท่านวิมลเกียรติในครั้งอดีตที่ผ่านมา และการป่วยของท่านอาจารย์ โบโจ จินูล ในวันนี้ นั้นเป็นสิ่งที่เหมือนหรือแตกต่างจากกัน

โบโจ จินูล: ท่านเข้ามาที่นี่เพียงเพื่อที่จะมาศึกษาเรื่อง “ความเหมือน” หรือ “ความต่าง” เพียงเท่านั้นหรือ!

หลังจากนั้น โบโจ จินูล กระแทกไม้เท้าลงบนพื้นสองสามครั้งแล้วกล่าวตอบด้วยประโยคอันสั้นว่า

“ร้อยสิ่งหมื่นประการของสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นรวมอยู่ที่นี้แล้ว!”

(Buswell Jr, 2012, p. 34)

หลังจากกล่าววลีดังกล่าวจบลง โบโจ จินูล ได้นั่งสงบด้วยการค้ำยันโดยไม้เท้า พร้อมอาการสงบนิ่งและมรณะภาพลงด้วยท่าดังกล่าวในอาการสงบ ในช่วงเช้ามีตของวันที่ 22 เมษายน ปี คศ 1210 สิริรวมอายุได้ 52 ปี ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าฮุยจง (King Huijong :1204–1211 A.D.) การ

มรณะภาพของ โปโจ จินูล นั้นได้สร้างความเศร้าโศกต่อบรรดาสาธุศิษย์ทั้งหลายรวมไปถึงราชสำนักด้วยเหตุนี้ภายหลังจากการประกอบพิธีฌาปนกิจศพเป็นที่เรียบบร้อยพระเจ้าสุยจงผู้ซึ่งมีความศรัทธาในวัตรปฏิบัติของ โปโจ จินูล จึงได้ทรงพระราชทานนามของสกุ๊ปเก็บอัฐิของ โปโจ จินูล ในบริเวณเนินเขาเหนืออารามของกวางซาว่า “Sweet Dew Reliquary” และทรงพระราชทานสมณศักดิ์ “พระราชครู” หรือ “Guksa” โดยมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “พูลิล โปโจ” (Puril Pojo) อันมีความหมายว่า “พระราชครูผู้ส่องสว่างด้วยแสงแห่งพุทธะ” (Buddha-Sun Shining Universally) หรือ “Pojo Guksa” ซึ่งได้กลายเป็นชื่อเรียกขานของ โปโจ จินูล ตลอดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2.5 ประเด็นปัญหาทางวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี

จากการพิจามิตินทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี รวมถึงการพิจารณาประวัติทางความคิดของโปโจ จินูล ดังที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาทางวิมุตติวิทยาที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอในทัศนะของโปโจ จินูล นั้นประกอบด้วยประเด็นปัญหาหลักที่สำคัญสองประการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ ประเด็นปัญหาทางสังคม และประเด็นปัญหาทางปรัชญา

จากการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาทางสังคมที่กล่าวในข้างต้นนั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวนี้มีพื้นฐานอยู่ที่ท่าทีของพระพุทธศาสนาที่โน้มเอียงออกไปสู่โลกียวิถี หรือการให้ความสำคัญกับเรื่องราวหรือบริบทในทางโลกเช่น ลาก ยศ สรรเสริญ ความมั่นคงทรัพย์สินหรืออำนาจในราชอาณาจักร ท่าทีดังกล่าวนี้ ส่งผลให้วัตรปฏิบัติหรือบทบาทของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอนั้นเริ่มหลุดพ้นออกไปจากแบบแผนหรือแนวทางของพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกขณะภายใต้บริบทดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปรากฏขึ้นของมรรคาแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรมของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ ข้อปัญหาดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอันเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการในการ “ปฏิรูปศาสนา” ของ โปโจ จินูล ภายใต้การตั้งสมาคมฝึกปฏิบัติสมาธิและปัญญา อันเป็นความพยายามในการพัฒนามรรคาแห่งการเข้าถึงพุทธธรรมที่สามารถปรากฏขึ้นได้จริงและเป็นแนวทางของการปฏิบัติได้อย่างจริงจังภายใต้เงื่อนไขแห่งการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ปุถุชน

ในแง่นี้ภายใต้การให้ความสำคัญกับข้อปัญหาทางสังคมของมนุษย์ปุถุชนในลักษณะดังกล่าวนี้คือจุดเชื่อมโยงที่สำคัญอันนำไปสู่การวางกรอบความเข้าใจในประเด็นทางปรัชญาที่มีต่อปัญหาของหลักการเชิง วิมุตติวิทยาของโปโจ จินูล ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากข้อถกเถียงทางวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งล้วนวางอยู่บนการถกเถียงเพื่อยืนยันใน “ความถูกต้องอันเป็นที่สุด” ของทัศนะทางปรัชญารวมถึงทัศนะเรื่องการปฏิบัติของนิกายฝ่ายตนในฐานะที่เป็นมรรควิธีที่สมบูรณ์และถูกต้องที่สุดที่สามารถนำพามนุษย์เข้าสู่ความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่าง

สมบูรณ⁵¹ ในแง่นี้การถกเถียงเรื่องความถูกต้องอันเป็นที่สุดของมรรควิธีแห่งการบรรลุธรรมของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเด็นหลักคือ

1 ข้อโต้แย้งระหว่างพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะและพระพุทธศาสนานิกายเซน (Kyo-Seon Relation)

2 ข้อโต้แย้งระหว่างพระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝ่ายเหนือและสำนักฝ่ายใต้ (Seon – Seon Relation)

ข้อโต้แย้งทางวิมุตติวิทยาประการแรกนั้นคือตัวแทนของความขัดแย้งในเชิงความคิดระหว่างพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษา (The Scholastic School) ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาพระสูตรหรือคัมภีร์ทางศาสนาในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจอันนำไปสู่มรรควิธีแห่งการเข้าถึงพุทธธรรมอันสมบูรณ⁵² และพระพุทธศาสนานิกายเซนซึ่งให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ

⁵¹ ในหัวข้อที่ผ่านมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า ความพยายามในการสร้างข้อโต้แย้งในเรื่องของความถูกต้องอันเป็นที่สุดของแนวคิดทางศาสนาของนิกายตนนั้นมีความสัมพันธ์กับ “ความอรุด” ของนิกายต่างๆ เหล่านั้นอย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือความสามารถในการชี้ให้เห็นว่าแนวคิดหรือหลักการเรื่องการปฏิบัติของนิกายตนนั้นเป็นแนวทางที่มีความถูกต้องและสมบูรณที่สุดมากกว่าแนวคิดของนิกายอื่นๆ ย่อมเป็นที่มาของการได้รับพระราชอุปถัมภ์จากราชสำนักอันนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งทางอำนาจ ทรัพย์สินและการยอมรับจากประชาชน ในแง่นี้การสร้างข้อถกเถียงทางปรัชญาของนิกายต่างๆ ภายในพระพุทธศาสนาเองนั้นก็ยังคงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเด็นทางสังคมการเมืองในอาณาจักรโครยอ

⁵² ในแง่นี้หากวิเคราะห์เฉพาะประเด็นของพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาจะเห็นได้ว่า แม้แต่ภายในพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาเองนั้นก็ยังมีข้อโต้แย้งที่อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นข้อโต้แย้งทางวิมุตติวิทยาเช่นกัน กล่าวคือข้อโต้แย้งที่มีต่อคัมภีร์ทางศาสนา ดังกล่าว โดยวางอยู่บนพื้นฐานข้อโต้แย้งที่ว่า ข้อคำสอนหรือแนวคิดที่บรรจุอยู่ในคัมภีร์ต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมคำสอนในระดับที่ต่างกัน เช่น นิกายอวตัมสกะให้ความสำคัญกับอวตัมสกะสูตรเนื่องด้วยการยอมรับว่าพระสูตรดังกล่าวนั้นเป็นการแสดงถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ลึกซึ้งกว่าและสมบูรณกว่าพระสูตรหรือคัมภีร์เล่มอื่นๆ ในขณะที่นิกายเทียนไท่หวังให้ความสำคัญกับสัทธรรมปุณฑริกะสูตรนั้นก็มีการอธิบายความสำคัญและความถูกต้องอันเป็นที่สุดของพระพสูตรดังกล่าวในลักษณะเดียวกัน ข้อโต้แย้งในลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดในบริบทความคิดของพระพุทธศาสนาตินแดนจีน ภายใต้แนวคิดเรื่องการจัดลำดับข้อคำสอนของพระพุทธศาสนา หรือ The Classification of Buddha Teachings (Chinese: 教判, jiàopàn, Korean : 교판 : gyopan) แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่าแนวคิดเรื่องการจัดลำดับในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ปรากฏพบว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลเนื่องมาจากว่า ในบริบทของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนั้นนิกายอวตัมสกะถือได้ว่าเป็นนิกายที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัดมากที่สุดภายในฝ่ายสำนักเน้นการศึกษา ดังนั้นข้อโต้แย้งระหว่างสำนักฝ่ายเน้นการศึกษาดังกล่าวนั้นจึงไม่ปรากฏว่าเป็นข้อปัญหาหลักในเชิงวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี เช่นที่ปรากฏในดินแดนจีน แต่อย่างไรก็ตามด้วย

(Meditative School) พื้นฐานความขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายนั้นได้ถูกเน้นให้เด่นชัดขึ้นเมื่อพระพุทธศาสนานิกายเซนที่เผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนั้นได้สืบสายธารทางความคิดโดยตรงมาจากนิกายเซนสายสุดโต่ง (Radical Subitism) เช่นสำนัก Hung chou school ซึ่งมีทัศนะในการให้ความสำคัญกับ “การปฏิบัติ” ในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” (Awakening) ผู้ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ อันเป็นการปรากฏขึ้นของความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมภายในประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นสภาวะที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน ภายใต้มุมมองเช่นนี้ทัศนะของนิกายเซนสายสุดโต่งจึงมุ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้หรือประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ความหมายที่แท้จริงของตัวตนในความสัมพันธ์กับโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งอยู่พ้นออกไปจากการมุ่งเน้นศึกษาที่มีต่อความหมายของข้อเขียนทางศาสนาหรือพระสูตรและตำราและการครุ่นคิดทางปรัชญาที่ลึกซึ้งซับซ้อน (Special transmission outside the scriptural teaching) (Shim, 1998, p.11)

ภายใต้บริบทความขัดแย้งทางความคิดในลักษณะดังกล่าว จึงส่งผลให้สำนักคิดของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนั้นแตกแยกออกเป็นสำนักทางความคิดหลักสองฝ่ายจนในท้ายที่สุดความขัดแย้งดังกล่าวนั้นในภายหลังได้ถูกพัฒนาจนนำไปสู่ข้อโต้แย้งทางศาสนาที่สำคัญเรื่อง “วิถีแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรม” ของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือการเน้นการศึกษาอย่างเป็นระบบของนิกายอวตัมสกะเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายแห่งพุทธธรรมและการปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้อฝึกฝนหรือกิจกรรมทางศาสนาซึ่งดำเนินอย่างต่อเนื่องไปอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งทอดยาวไปสู่เป้าหมายแห่งการบรรลุธรรม ในขณะที่นิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีให้ความสำคัญกับการเข้าถึงความจริงแท้แห่งธรรมด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันในธรรมชาติแห่งพุทธะที่มีในตน โดยมองว่าทำที่ดังกล่าวนี้เป็นเพียงการสร้าง “เข้าใจ” ที่มีต่อความหมายของพุทธธรรมที่ “ปรากฏอยู่ในคัมภีร์” ซึ่งแตกต่างไปจากทัศนะของนิกายเซนซึ่งเป็นการ “เข้าถึง” ความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ “ปรากฏขึ้นในประสบการณ์” แห่งการรับรู้ของมนุษย์โดยแท้จริง

ด้วยความขัดแย้งดังกล่าวพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีจึงได้แสดงท่าทีในการต่อต้านแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายศึกษาคัมภีร์อย่างชัดเจนด้วยการกล่าวอ้างว่าพระพุทธศาสนาสำนักฝ่ายการศึกษาคัมภีร์นั้นเป็นแนวทางหรือวิถีทางในการศึกษาที่ “ลุ่มหลงและยึดติดอยู่ด้วยภาษา, และอักษร” กล่าวคือการมุ่งให้ความสำคัญคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา โดยปราศจากการ

ความเข้มแข็งและการมีอิทธิพลที่ชัดเจนของนิกายอวตัมสกะเช่นนี้เองจึงเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งกับนิกายเซน จึงกลายมาเป็นประเด็นปัญหาทางวิมุติวิทยาที่สำคัญในคาบสมุทรเกาหลี

“เข้าถึง” ความจริงแท้อันสมบูรณ์ซึ่งอยู่พ้นออกไปจากความสามารถของภาษาและอักษรเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากทัศนะของนิกายเซนสายสุโต่งเช่น Hung Chou School ซึ่งได้พัฒนาแนวคิดของสำนักฉัปลันของสังฆปริณายกองค์ที่ 6 นี้ให้มีความ “เข้มข้นและแข็งแกร่ง” มากขึ้นด้วยการย้ำเน้นถึงความสำคัญอันเป็นที่สุด ของตัวสภาวะแห่งการบรรลุธรรมโดยฉัปลันซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดย “ปราศจาก” การหลงติดอยู่ใน “กัณฑ์แห่งภาษา” หรือความรู้เชิงเหตุผลหรือความรู้ทางปัญญา (Intellectual Knowledge) “เซนคือการพุ่งตรงสู่จิต ตระหนักในธรรมชาติและตื่นรู้สู่พุทธภาวะ” ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ที่ “ไม่พึ่งพิงอยู่ด้วยอักษร” และเป็นการตื่นรู้ซึ่ง “ส่งผ่านโดยตรงจากจิตสู่จิต” อันเป็นข้อคำสอนที่สำคัญของนิกายเซน

ในขณะที่ข้อโต้แย้งทางวิมุตติวิทยาประการที่สองนั้นคือข้อโต้แย้งระหว่างแนวคิดเรื่องวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายกล่าวคือเซนฝ่ายใต้ (The Southern School of Zen) และพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ (The Northern School of Zen) ในแง่นี้แนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือมุ่งให้ความสำคัญกับหลักการเรื่อง “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน” (Gradual Cultivation) อุปมาเหมือนการค่อยๆ ปล่อยนกออกจากกรง เมื่อปล่อยได้ก็ปล่อยออกไปจนหมดสิ้นเมื่อนั้นความแวววาวของกระจกก็จะกลับมากระจ่างใสอีกครั้ง การปฏิบัติในความหมายดังกล่าวนี้จึงกลายเป็น “วิถี” ในการขัดเกลาและพัฒนามนุษย์อย่างเป็นลำดับขั้นเรื่อยไปจนในที่สุดประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทาง (End) ของการปฏิบัติฝึกฝนจึงได้บังเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้นักวิชาการเช่น Buswell จึงอธิบายทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนฝ่ายเหนือในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นหลักการทางวิมุตติวิทยาเรื่อง “*Radical Gradualism*” (Gradual Cultivation and Gradual Awakening) (Buswell Jr, 2013, p. 173)

ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้กลับพบว่า นิกายดังกล่าวนี้มีท่าทีที่ชัดเจนในการปฏิเสธการให้คุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ในฐานะที่เป็นวิถีสู่การบรรลุธรรมของนิกายเซนฝ่ายเหนือ นักวิชาการเช่น Buswell ให้คำอธิบายว่าพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้มีท่าทีในการมุ่งให้ความสำคัญกับการเกิดขึ้นอย่างฉัปลันของประสบการณ์แห่งการบรรลุธรรม และมองว่าเมื่อการบรรลุธรรมได้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เมื่อนั้นการปฏิบัติหรือแบบแผนทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏขึ้นจึงมิใช่เรื่องของกฎเกณฑ์หรือความพยายามในการฝึกฝนอีกต่อไป หากแต่เป็นการ “แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ” ของมนุษย์อันสะท้อนถึงประสบการณ์แห่งการเข้าถึงพุทธธรรมของบุคคลเหล่านั้น ในแง่นี้พระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้จึงมองว่าการตรัสรู้และการปฏิบัตินั้นจะเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์โดยฉัปลัน การปฏิบัติจึง

มิใช่วิถีทางหรือเป็นเครื่องมือที่จะถูกใช้เพื่อนำไปสู่การตรัสรู้ธรรม และเมื่อการตรัสรู้ธรรมได้เกิดขึ้น การปฏิบัติในฐานะที่เป็นการฝึกฝนพัฒนาจึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ในแง่นี้ การรู้และการปฏิบัติได้ ดังที่รู้จึงประสานเข้ากันได้อย่างสมบูรณ์ (Buswell Jr, 2013, p. 170) นักวิชาการเช่น Buswell อธิบายแนวคิดทางวิมุตติวิทยาในดังกล่าวว่าเป็นหลักการทางวิมุตติวิทยาเรื่อง “*Radical Subitism*” (Sudden Awakening and Sudden Cultivation) (Buswell Jr, 2013, p. 169)

ภายใต้ประเด็นปัญหาทางวิมุตติวิทยาทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภายใต้ความขัดแย้งในบริบททางสังคมการเมืองระหว่างนิกายต่างๆในพระพุทธศาสนา จึงได้กลายเป็นข้อชนวนเหตุที่สำคัญในการผลักดัน “แนวคิดทางวิมุตติวิทยาที่แตกต่างกัน” เหล่านี้ให้กลายเป็น “แนวคิดทางวิมุตติวิทยาที่ขัดแย้งกัน” ด้วยเหตุนี้ความพยายามในการ “ยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุด” ของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาที่นิกายต่างๆจึงปรากฏเป็นรากฐานทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาจนในท้ายที่สุดแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ถูกผลักดันให้พุ่งเข้าสู่จุด อันเป็นจุดซึ่งนิกายต่างๆนั้นปฏิเสธการยอมรับคุณค่าและความถูกต้องของหลักการทางวิมุตติวิทยาในรูปแบบอื่นๆ

ภายใต้ความพยายามในการยืนยันความถูกต้องหรือข้อโต้แย้งในการปฏิเสธทัศนะทางวิมุตติวิทยาอื่นๆของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอดังกล่าวนี้ จึงกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการทำให้หลักการในเชิงวิมุตติวิทยาซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับความพยายามแสวงหามรรควิถีในการนำพามนุษย์ไปสู่ความจริงแท้แห่งพุทธธรรม กลายเป็นความพยายามในการสร้างข้อโต้แย้งอันซับซ้อนทางปรัชญาเพื่อนำไปสู่การยืนยันในความถูกต้องอันเป็นที่สุดของมรรควิถีดังกล่าว ภายใต้ทัศนะดังกล่าวหลักการทางวิมุตติวิทยาจึงกลายเป็นแนวคิดทางปรัชญาที่ถูกวิเคราะห์แยกแยะด้วยระบบตรรกวิทยาอันเคร่งครัด ภายใต้บริบททางความคิดเช่นนี้ “มรรควิถีแห่งการบรรลุธรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องถูกทำให้ “ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์” จึงกลายเป็นเพียง “มโนทัศน์ทางภูมิปัญญา” (Intellectual Concept) ที่ไว้เพื่อเพียงการวิเคราะห์แยกแยะถึงความถูกต้องในเชิงหลักการอย่างเคร่งครัด การยืนยันในความจริงแท้ของหลักการทางวิมุตติวิทยาซึ่งสมควรที่จะปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์ จึงถูกลดทอนให้กลายเป็นเพียงการวิเคราะห์ความถูกต้องในเชิงตรรกะ การแสวงหาวิธีในการทำให้มรรควิถีดังกล่าวนี้สามารถปรากฏขึ้นได้จริงในประสบการณ์ของมนุษย์ จึงถูกลบเลื่อนไปด้วยทัศนะในการยืนยันความถูกต้องในเชิงหลักการ หลักการทางวิมุตติวิทยาจึงกลายเป็นเพียงหนึ่งในประเด็นข้อโต้แย้งทางปรัชญาที่มีได้เกิดประโยชน์ขึ้นได้อย่างจริงจังสำหรับบุุคคลในโลกเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง

ในแง่นี้ภายใต้บริบทความคิดและทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทร เกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าว จึงทำให้นักวิชาการมีมุมมองต่อข้อเสนอทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินุล ว่า เป้าหมายหลักที่สำคัญของการเสนอแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินุล คือความพยายามในการ แสดงจุดยืนทางปรัชญาเพื่อ “ยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุด” ของทัศนะทางวิมุติวิทยาของตนที่มี เหนือไปกว่าทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายอื่นๆ ตัวอย่างแนวคิดของนักวิชาการเช่น Shim ได้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่จารีตทางวิชาการนั้นมีการเสนอแนวคิดทางวิมุติวิทยาของ โบโจ จินุล โดยกล่าวว่า

“แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาฝ่ายอวตัมสกะและฝ่ายเซนนั้น ปรากฏขึ้นในสามทัศนะคือหนึ่งการให้ความสำคัญกับแนวคิดของนิกายอวตัมสกะว่าอยู่ เหนือแนวคิดของนิกายเซน สองการให้ความสำคัญกับแนวคิดของอวตัมสกะและนิกายเซน ว่ามีความเท่าเทียมกัน และสามการให้ความสำคัญกับแนวคิดของนิกายเซนว่าอยู่เหนือ แนวคิดของนิกายอวตัมสกะ และในทัศนะที่สามนี้คือทัศนะของ โบโจ จินุล”

(Shim, 1999, p. 52)

ด้วยมุมมองที่มีต่อทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินุล ในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นการเข้าใจ แนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินุล ในฐานะที่เป็นหนึ่งในข้อเสนอทางปรัชญาที่ถูกเสนอขึ้นเพื่อ เป้าประสงค์ในการร่วมโต้แย้งเพื่อยืนยันในความถูกต้องอันเป็นที่สุดของหลักการทางวิมุติวิทยา ดังกล่าว และการวิเคราะห์โต้แย้งดังกล่าวนี้คือเป้าหมายทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินุล ภายใต้ มุมมองของจารีตทางวิชาการในให้ความสำคัญกับทัศนะทางปรัชญาของ โบโจ จินุล ในการสร้างข้อ โต้แย้งทางปรัชญาดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญในการมองว่า “*โจทย์ทางปรัชญา*” หลักของโบโจ จินุล นั้น ในประเด็นเรื่องวิมุติวิทยานั้นคือ “*ความพยายามในการยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุดของ ทัศนะในเชิงวิมุติวิทยาของตน*” และความถูกต้องของหลักการทางวิมุติวิทยาดังกล่าวนั้นจะปรากฏ ขึ้นได้ก็แต่เพียงการให้ความสำคัญกับหลักการเรื่อง “*การปราศจากแก่นสารสาระ*” (Non-Substantial) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แต่เพียงเท่านั้น

นักวิชาการเช่น Buswell มองว่า การวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินุล เรื่อง “การ ตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” นั้นคือการชี้ให้เห็นว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันต่อ ความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้คือการเข้าใจถึงสภาวะแห่งจิตเดิมแท้และการปราศจากแก่นสาร สาระของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเพียงการแสดงตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้

ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์ ความเข้าใจดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญอันนำไปสู่การยืนยันในการปฏิบัติที่ “ถูกต้อง” หรือการปฏิบัติที่ “แท้จริง” (True Cultivation) (Buswell Jr, 1983, p. 56) ในแง่นี้ภายใต้การให้ความสำคัญกับ “โทษทางปรัชญา” ของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้จารีตทางวิชาการในการศึกษาแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล จึงมุ่งให้ความสำคัญกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในฐานะที่เป็นเพียง “ปรากฏการณ์อันปราศจากแก่นสารสาระ” ความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่สำคัญของ “การปฏิบัติที่ถูกต้อง” และการยืนยันในความถูกต้องของหลักการเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้เองที่เป็นคำตอบที่สำคัญต่อโทษทางปรัชญาของโบโจ จินูล ตามทัศนะของนักวิชาการ

อย่างไรก็ตามถึงแม้การเข้าใจโทษทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวในการแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องของหลักการทางวิมุตติวิทยาจะถือได้ว่าเป็นการสะท้อนต่อท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินูล แต่ในทัศนะของผู้วิจัยความเข้าใจดังกล่าวนี้ อาจจะยังไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายของการเสนอหลักการทางวิมุตติวิทยาเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติอันเป็นทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ซึ่งเป็นข้อเสนอหลักทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่แตกต่างออกไปจากนักคิดอื่นบนคาบสมุทรเกาหลี ทัศนะดังกล่าวของผู้วิจัยวางอยู่บนพื้นฐานในการเข้าใจท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นวางอยู่บนการมุ่งให้ความสำคัญกับ “มนุษย์ปุถุชน” ซึ่งยังคงดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดภายในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community* ซึ่งโบโจ จินูล กล่าวว่า

“มีบุคคลในยุคโบราณกาลที่ตื่นรู้สมรรถวิธผู้ซึ่งมิได้มาจากการเป็นเพียงมนุษย์ปุถุชน คนธรรมดาหรือไม่ หรือในพระสูตรไหนหรือไม่มีข้อห้ามมนุษย์ปุถุชนในยุคเสื่อมแห่งธรรมมิให้ปฏิบัติพัฒนาเพื่อเข้าสู่สมรรถวิธแห่งการบรรลุธรรมอันสมบูรณ์?

ในพระสูตรแห่งการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ (*The Complete Enlightenment Sutra*) ได้กล่าวว่า หากมนุษย์ปุถุชนในยุคเสื่อมแห่งธรรมผู้ซึ่งจิตของเขานั้นมิได้ก่อให้เกิดความหมองมัว พุทธะจักกล่าวว่าบุคคลผู้นั้นเองคือโพธิสัตว์ซึ่งปรากฏขึ้นในโลก”⁵³

⁵³ Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 99.

ภายใต้ทำที่ทางปรัชญาดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล จึงชี้ให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่ว่าแนวคิดหรือหลักการเรื่องการปฏิบัตินั้นจึงต้องเป็นสิ่งที่สามารถปรากฏขึ้นได้จริงอันเป็นการตอบสนองต่อเงื่อนไขของการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ภายใต้ทัศนะดังกล่าวนี้ จึงทำให้เห็นว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล ข้อเสนอทางวิมุติวิทยาหรือข้อเสนอเรื่องมรรควิถีแห่งการเข้าถึงความจริงแห่งพุทธธรรมนั้นจึงเป็นไปเพื่อการตอบสนองต่อชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้หากพิจารณาจากพื้นฐานความคิดดังกล่าวจะพบว่า “โจทย์ทางปรัชญา” ของโบโจ จินูล โดยแท้จริงนั้นคือปัญหาเรื่อง “การแสวงหาวิถีในการทำให้กระบวนการทางวิมุติวิทยาในฐานะที่เป็นมรรควิถีสู่การบรรลุธรรมนั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์” และด้วยความเข้าใจดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ชี้ให้เห็นได้ว่า “ความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์” ซึ่งยังคงดำรงชีวิตอยู่ภายใต้วิภูฏสงสารหรือโลกเชิงประจักษ์นั้นจึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานประการแรกที่จะต้องได้รับการพิจารณาในฐานะที่เป็นข้อปัญหาพื้นฐานของหลักการทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

ท่าทีในการให้ความสำคัญกับความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ปุถุชนดังกล่าวนี้คือการชี้ให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ปุถุชนนั้นยังคง “เต็มเปี่ยม” ไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ อีกทั้งมนุษย์ยังคงมี “ความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ว่าการคิดแยกแยะที่ปรากฏขึ้นเหล่านั้นคือธรรมชาติเดิมแท้ของตน ดังนั้นโจทย์ที่สำคัญของหลักการทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นคือปัญหาเรื่องการแสวงหาจุดเริ่มต้นหรือการแสวงหามรรควิถีแห่งการเข้าถึงความจริงแห่งพุทธธรรมที่ต้อง “ปรากฏขึ้นได้จริง” ภายใต้การตระหนักถึง “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในชีวิตของปุถุชน ซึ่งวิมุติวิทยาในลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับเป้าหมายที่สำคัญของปรัชญาเซน กล่าวคือ การสะท้อนถึงหลักการพื้นฐานอันเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่ว่า “มนุษย์ทุกคน” มีพุทธภาวะและ “มนุษย์ทุกคน” สามารถบรรลุธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งวิมุติวิทยาพื้นฐานอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเซนในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่สามารถถูกตอบสนองได้อย่างสมบูรณ์ภายใต้แนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทระกาลในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนั้นหลักการทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการแสวงหามรรควิถีแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรมที่ต้องสามารถปรากฏขึ้นได้จริงในชีวิตของมนุษย์ปุถุชนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิด

แยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล การถกเถียงโต้แย้งในประเด็นเรื่องคุณค่าหรือความถูกต้องของหลักการทางวิมุตติวิทยานั้น จึงมิได้เป็นเพียงเรื่องของข้อถกเถียงที่วางอยู่บนการวิเคราะห์แยกแยะในเชิงปรัชญาซึ่งดูเหมือนจะเป็นโจทย์ทางปรัชญาหลักของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี หากแต่ในทัศนะของโโบโจ จินูล คุณค่าและความจริงแท้ของหลักการทางวิมุตติวิทยาดังกล่าวจึงมิได้ขึ้นอยู่กับการโต้เถียงทางปรัชญาอันซับซ้อนหากแต่ขึ้นอยู่กับว่าหลักการดังกล่าวนั้นจะสามารถ “ปรากฏขึ้นได้จริง” ในประสบการณ์ของมนุษย์และสามารถถูกใช้เป็นมรรคาในการเข้าถึงความจริงแท้แห่งธรรมภายในการดำรงชีวิตอยู่จริงของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยมุมมองดังกล่าวนี้ยังคงมีความสนใจและวิเคราะห์อย่างเพียงพอภายใต้จารีตทางวิชาการที่เข้าใจหลักการทางวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการปราศจากแก่นสาระของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งถูกใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดในการอธิบายความหมายของรูปแบบการปฏิบัติที่ถูกต้องอันเป็นความพยายามในการยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุดของทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล

นอกจากนั้นการยอมรับแนวคิดเรื่อง “การย้อนกลับกระจำงแจ้ง” หรือแนวคิดเรื่อง “ความศรัทธา” เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักการทางวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล ซึ่งเป็นท่าทีที่ขัดแย้งกับแนวคิดของนิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรซึ่งพยายามปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวออกไปจากหลักการทางวิมุตติวิทยาของนิกายเซน รวมถึงความพยายามในการนำแนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจปริศนาธรรม” (Ganhwa Seon) ซึ่งเป็นวิมุตติวิทยาหลักของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทร (Sudden Awakening and Sudden Cultivation : Radical Subitism) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล เองนั้น (Sudden Awakening and Gradual Cultivation : Moderate Subitism) นั้นก็ยังคงอธิบายได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงท่าทีในการให้ความสำคัญของโโบโจ จินูล ในการเข้าใจการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ด้วยมุมมองในมิติ “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) และที่สำคัญวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าการยอมรับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจความสัมพันธ์ของการตื่นรู้และการปฏิบัติ คือสาเหตุที่ทำให้โโบโจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ “ความคิด” เหล่านี้ในฐานะตัวของมันเองและเพื่อถ่วงดุลระหว่างความเข้าใจกับการปฏิบัติให้สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยมุมมองดังกล่าวนี้ยังคงมีความสนใจและวิเคราะห์อย่างเพียงพอภายใต้จารีตทางวิชาการที่เข้าใจหลักการทางวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล ซึ่งมุ่งให้

ความสำคัญกับ การปราศจากแก่นสาระของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งถูกใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดในการอธิบายความหมายของรูปแบบการปฏิบัติที่ถูกต้องอันเป็นความพยายามในการยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุดของทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินุล

บทที่ 3 แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของโบโจ จินูล

แนวคิดเรื่อง “จิตเดิมแท้” (True Mind, Ch. 真心: Zhen xin, Kr. 진심: Jinsim) “ธรรมชาติเดิมแท้” หรือ “พุทธภาวะ” คือแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซน การศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าโบโจ จินูล ได้อธิบายหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ด้วยการเน้นแนวคิดดังกล่าวผ่านทางมโนทัศน์ทาง “ญาณวิทยา” ในฐานะที่เป็น “กระแสแห่งการรับรู้บริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ซึ่งเป็น “เนื้อแท้” ของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง

จากการศึกษาหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานของการอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของโบโจ จินูล นั้นได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทางภววิทยาของนิกายอวตัมสกะในประเด็นเรื่อง อาณาจักรแห่งธรรมชาติทั้งสิ้น” ซึ่งถูกอธิบายด้วยแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง “หลักการและปรากฏการณ์” (Li-Shi , Ch. 理事) อันเป็นวิธีที่พระพุทธศาสนาในดินแดนจีนในดินแดนใช้เพื่ออธิบายหลักการเรื่อง “ปฏิจจนุปบาท” อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในการอธิบายสภาวะแห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่งด้วยอาศัยเหตุปัจจัยอื่นๆ ประจักษ์ กล่าวคือเป็นการอธิบายถึงแนวคิดเรื่อง “ความว่าง” หรือหลักการเรื่อง “สุญญตา” ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

ด้วยพื้นฐานของนิกายอวตัมสกะ โบโจ จินูล ได้ปรับประยุกต์แนวคิดดังกล่าวโดยการเปลี่ยนผ่านมุมมองที่สำคัญทางปรัชญาจากการให้ความสำคัญกับการเข้าใจ “ภววิทยาพื้นฐานของโลกและสรรพสิ่ง” มาสู่การให้ความสำคัญกับ “ญาณวิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของมนุษย์” ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของมนุษย์อันเป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อการเข้าใจโลกในเชิงประจักษ์ การเปลี่ยนผ่านทางความคิดเช่นนี้ ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนภายใต้การปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์เรื่อง “หลักการและปรากฏการณ์” (Li-Shi , Ch. 理事) ของนิกายอวตัมสกะมาสู่ มโนทัศน์เรื่อง “เนื้อแท้และหน้าที่” (essence-function , Ch 體用) อันเป็นจุดเด่นที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี

การเน้นถึงความสำคัญของหลักการทางญาณวิทยาหรือ “ประสบการณ์” ของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักการทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล นั้นคือพื้นฐานทางความคิดที่สำคัญ ในการเปิดกว้างและต่อการยอมรับต่อประสบการณ์ของ “มนุษย์ปุถุชน” ซึ่งยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ การเปิดพื้นที่ทางความคิดในการยอมรับเงื่อนไขของปุถุชนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นความจริงแห่งพุทธธรรมหรือข้อคำสอนทางศาสนาจะปรากฏขึ้นได้ก็แต่

เพียงในประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์ที่เที่ยงตรงต่อภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของโลกและสรรพสิ่ง หากแต่ด้วยประสบการณ์ของ “มนุษย์ปุถุชน” ซึ่งยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ จึงกลายเป็นข้อปัญหาที่สำคัญที่มีต่อการปรากฏขึ้นของความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม ดังนั้นในระบบปรัชญาของโวจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับ ประสบการณ์แห่งการแยกแยะของปุถุชน กล่าวคือมนุษย์ “ทุกคน” ซึ่งทัศนะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้แนวคิดทางปรัชญาของโวจ จินูล จึงสอดคล้องกับเป้าหมายที่แท้จริงของพุทธปรัชญานิกายเซนที่มองว่า “ทุกคน” มีพุทธภาวะ การให้ความสำคัญกับความพยายามในการโอบอุ้ม “มนุษย์ปุถุชน” ด้วยการยอมรับในเงื่อนไขของปุถุชน และการพัฒนาหลักการเรื่องการปฏิบัติที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของปุถุชนดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นคุณูปการที่สำคัญของโวจ จินูล ที่พยายามเชื่อมโยง “ข้อเท็จจริง” ในเชิงหลักการของปรัชญาเซน เข้ากับ “ความเป็นจริง” ในเชิงการดำรงอยู่ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ให้สอดคล้องประสานเข้ากันได้ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่นักคิดของนิกายเซนยังคงมิได้ให้ความสำคัญอย่างเพียงพอ

ในบทที่สามนี้ผู้วิจัยจะได้แบ่งเนื้อหาที่สำคัญออกเป็นสี่ส่วน คือส่วนที่หนึ่งการอธิบายแนวคิดทางภววิทยาของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนภายใต้การอภิปรายแนวคิดเรื่องอาณาจักรแห่งธรรมธาตุทั้งสี่ของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ ส่วนที่สองการอธิบายถึงหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ของโวจ จินูล ภายใต้การอธิบายแนวคิดในเชิงภววิทยาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะในมิติเชิงญาณวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนภายใต้การให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์” ของมนุษย์ ส่วนที่สามการอธิบายบทอุปมาหรือบทปริศนาธรรมที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงมุมมองทางความคิดของโวจ จินูล ในลักษณะดังกล่าว และส่วนที่สี่ การอธิบายความสำคัญของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของปุถุชนที่มีต่อการเข้าใจโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการอธิบายวิมุตติวิทยาเรื่องเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโวจ จินูล ในหัวข้อถัดไป

3.1 มโนทัศน์เรื่องหลักการและปรากฏการณ์ : พื้นฐานทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาสาย

ตะวันออกไกล

หากเปรียบพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนเป็นเสมือนต้นไม้ใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขาให้ความร่มเงาและฝักรากลึกลงในผืนแผ่นดิน นิกายเซนอาจจะเปรียบได้กับเหล่าดอกไม้ที่ผลิบานแรกแย้มอยู่ที่ปลายสุดของกิ่งก้านสาขาอันใหญ่โต และเมื่อดอกไม้อันสวยงามที่ผลิบานออกชอนนั้นย่อมเป็นผลของความสมบูรณ์ของต้นฉันทิ นิกายเซนย่อมเป็นการออกดอกออกชอนที่งดงามของประวัติศาสตร์อันยาวนานของพระพุทธศาสนาฉันทินั้น บทอุปมาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในดินแดนจีนซึ่งได้เริ่มถูกเพาะหว่านลงในราวคริสต์ศตวรรษที่ 6 และผลิดอกชูช่ออย่างงดงามในราวคริสต์ศตวรรษที่ 8

ในแง่นี้หากพิจารณาว่าพระพุทธศาสนานิกายเซนคือส่วนหนึ่งของกระแสแห่งธารทางความคิดของพระพุทธศาสนาที่สืบทอดต่อเนื่องจากอดีตที่ย่อมที่จะพบว่าหลักการคำสอนพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นคือบทสะท้อนต่อพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเถก เช่นเดียวกับสำนักคิดหรือนิกายอื่นๆที่ปรากฏขึ้นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาหายาน หลักธรรมคำสอนที่ปรากฏอยู่ในข้อคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นโดยเนื้อแท้จึงมิได้มีความแตกต่างไปจากคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายอื่นในดินแดนจีนแต่อย่างไร

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้การพิจารณาด้วยเนื้อแท้ของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่ชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องทางความคิดกับพระพุทธศาสนาสำนักอื่นในภาพรวม หากแต่ท่าทีและทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่วางความชอบธรรมของมรรควิธีแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งพุทธธรรมคำสอน ด้วยการเน้นความสำคัญของมิติเชิง “ญาณวิทยา” หรือการให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์ของมนุษย์” ในโลกเชิงประจักษ์ อันเป็นมุมมองที่แตกต่างไปจากทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับมุมมองในเชิงภววิทยาที่มีต่อโลกและสรรพสิ่ง จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของข้อปัญหาที่สำคัญระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกาย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาสู่คาบสมุทรเกาหลีและกลายเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีจนนำไปสู่ความพยายามในการจัดการกับข้อปัญหาดังกล่าวของโบโจ จินุล ซึ่งเป็นคณาจารย์เซนเกาหลีคนสำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 12 ดังนั้นการเริ่มต้นอภิปรายถึงแนวคิดทางภววิทยาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะจึงมีความสำคัญในการเข้าใจระบบปรัชญาของโบโจ จินุล ในภาพรวมได้อย่างสมบูรณ์

ภายใต้การศึกษาพระพุทธศาสนาในมิติทางประวัติศาสตร์พบว่า พระพุทธศาสนา “นิกายอวตัมสกะ” นั้นคือนิกายหลักที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิดของของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีน รวมถึงการมีอิทธิพลต่อราชสำนักและชนชั้นปกครองของนิกายดังกล่าวจึงยังเป็นการทำให้อิทธิพลทางความคิดของนิกายอวตัมสกะนั้นพัฒนาขึ้นไปสู่การเป็นจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนอย่างชัดเจน⁵⁴ แนวคิดที่สำคัญของนิกายนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก

⁵⁴ ในบันทึกทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงครั้งเมื่อฟาซัง คณาจารย์คนสำคัญของนิกายอวตัมสกะ ได้มีโอกาสถวายพระอักษร(สอนหนังสือ) ในด้านพุทธปรัชญาแด่จักรพรรดิบูเซ็คเทียน (Wu Tse Tien) ข้อคำสอนที่ Fa Tsang เลือกใช้ในการบรรยายธรรมดังกล่าวคือเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์หรือเนื้อแท้และหน้าที่ ซึ่งปรากฏอยู่ในอวตัมสกะสูตร ด้วยความซับซ้อนในเชิงปรัชญาของหลักการดังกล่าวฟาซังจึงเลือกใช้วิธีอธิบายธรรมนั้นผ่านทางการใช้รูปปั้นสิ่งใดทองคำและกระจก กล่าวคือการนำรูปปั้นสิ่งใดทองคำในท้องพระโรง มาวางแล้วนำกระจกเงาทั้ง 8 บานมาวางล้อมรูปปั้นดังกล่าว สิ่งที่ปรากฏขึ้นคือในกระจกแต่ละบานนั้นได้ “สะท้อนรูปปั้นของสิ่งใดทองคำ” และกระจกในแต่ละบานก็ได้ “สะท้อน ภาพสะท้อนของสิ่งใดทองคำ” ที่ปรากฏอยู่ในการะจกแต่ละบาน เมื่อพระนางบูเซ็คเทียนทรง

พระสูตรที่สำคัญของฝ่ายมหายานชื่อ *อวตัมสกะสูตร*” (Ch. 大方廣佛華嚴經 : Dafangguang Fohuyan Jing) ซึ่งเป็นพระสูตรขนาดยาวอันเกิดขึ้นจากการผู้ร่วมด้วยพระสูตรขนาดย่อยๆ หลายเล่มเช่น ทศภูมิสูตร และคัมภีร์อวตัมสกะ ในแง่เนื้ออวตัมสกะสูตรจึงถือได้ว่าเป็นพระสูตรที่มีความโดดเด่นในแง่ของเนื้อหาหลักซึ่งและมีข้อคำสอนที่แสดงถึงความความซับซ้อนของพุทธปรัชญาจนอาจถือได้ว่าเป็นพระสูตรที่มีความสำคัญเป็นลำดับต้นๆของพระพุทธศาสนา มหายานสายตะวันออกไกล⁵⁵ รวมถึงยังคงเป็นคัมภีร์ที่ได้รับความเคารพจากนักบวชในพระพุทธศาสนา ด้วยพื้นฐานความเชื่อที่ว่าอวตัมสกะสูตรที่เป็นคัมภีร์ที่บรรจุข้อคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงธรรมอันสมบูรณ์ซึ่งเป็นการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาอันสมบูรณ์⁵⁶

แนวคิดสำคัญที่ปรากฏอยู่ในอวตัมสกะสูตรนั้นคือ การอธิบายถึงสถานะแห่งการดำรงอยู่อย่างสัมพันธ์กันของสรรพสิ่งซึ่งสะท้อนออกมาผ่านแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ นั่นก็คือคือแนวคิดเรื่อง “อาณาจักรของธรรมธาตุทั้งสิ้น” ซึ่งปรากฏขึ้นภายใต้ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่อง “หลักการ” (Li , Ch. Principle, Ch.理) และ “ปรากฏการณ์” (Shi ,Ch . Phenomena, Ch.事) อันเป็นความพยายามหรือเป็นวิธีในการอธิบายมโนทัศน์เรื่อง “ปฏิจสมุปบาท” ซึ่งเป็นมโนทัศน์

พิจารณาคุณสิ่งที่ปรากฏขึ้นจึงทรงเข้าใจโดยนัยว่า สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนั้นต่างเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่สะท้อนมาจากหลักการหนึ่งเดียวกัน และปรากฏการณ์ทั้งหลายเหล่านั้นต่างสะท้อนซึ่งกันและกันเอง ด้วยเหตุนี้ สรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจึงแทรกซึมอยู่ในกันและกันอย่าง เป็นเนื้อเดียว ข้อบรรยายธรรมดังกล่าวเป็นที่มาของบทนิพนธ์ชิ้นสำคัญของ Fa Tsang เรื่อง “บทนิพนธ์ว่าด้วยสิงโตทองคำ” (The Essay on the Golden Lion)

⁵⁵ ในประวัติของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานนั้นสำนักคิดฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ทั้งหลายก็มีความแตกแยกทางความคิดในลักษณะดังกล่าว กล่าวคือการพยายามอธิบายว่าคำสอนหลักของคัมภีร์ที่ฝ่ายตนยอมรับนั้นเป็นคำสอนที่ถูกต้องและเที่ยงแท้ที่สุดมากกว่าคัมภีร์อื่นๆ วิวาทะดังกล่าวในท้ายที่สุดนำไปสู่ความพยายามในการสร้างระบบการจัดลำดับชั้นของคำสอนทางศาสนา (The Doctrinal Classification) ของนิกายอวตัมสกะ ที่พยายามชี้ให้เห็นว่าคำสอนของสำนักต่างๆนั้นถึงแม้จะมีใช้คำสอนที่ผิดพลาดแต่คำสอนต่างๆนั้นก็ เป็นเพียงเพียงอุปายะที่พระพุทธองค์ทรงใช้ในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของคำสอน ในขณะที่ อวตัมสกะสูตรนั้นเป็นเพียงคำสอนเดียวเท่านั้นที่เป็นการเปิดเผยความจริงแท้ของคำสอนอย่างสมบูรณ์

⁵⁶ อิทธิพลทางความคิดของนิกายอวตัมสกะมีความรุ่งเรืองจนกลายเป็นจารีตทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนจนกระทั่งเมื่อมีการปราบปรามพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่ในดินแดนจีนในราวคริสต์วรรษที่ 8 พระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะจึงได้ขาดช่วงต่อและสูญหายไปจากดินแดนจีน

พื้นฐานของพระพุทธศาสนาในแบบของจีน ในแง่นี้นักวิชาการเช่น Keel ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อประเด็นความสำคัญของหลักการดังกล่าวว่า

“ระบบความคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในปรัชญาของสำนักอวตัมสกะภายใต้แนวคิดของ ฟาชัง (Fa Tsang” (643-712 A.D.) ประเด็นที่สำคัญของหลักการดังกล่าวนั้นคือมุมมองที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์ ด้วยมุมมองที่มีดมนด้วยวิชาโลกปรากฏการณ์นั้นจะแยกขาดจากหลักการ ในมุมมองนี้สังสารวัฏนั้นจะมีได้เป็นสิ่งที่อื่นใดนอกจากสังสารวัฏ แต่จากมุมมองของผู้ตื่นรู้ จักมองเห็นมันในฐานะที่เป็นการปรากฏขึ้นของหลักการ ดังนั้นสังสารวัฏนั้นคือนิพพาน ในหลักการของสำนักอวตัมสกะ ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์นั้นจึงมิได้มีอุปสรรคระหว่างกัน”

(Hee, 2012, p. 82)

นักวิชาการเช่น Buswell มองว่าหลักการที่สำคัญดังกล่าวนี้ปรากฏอย่างชัดเจนภายในพระสูตรที่สำคัญของนิกายอวตัมสกะโดยเฉพาะใน “อวตัมสกะสูตร” และแนวคิดของฟาชังนั่นเองคือตัวแบบทางความคิดที่สำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องหลักการและปรากฏการณ์จากมุมมองทางอภิปรัชญาซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือการแทรกซึมอยู่ในกันและกันของสรรพสิ่งทั้งหลาย⁵⁷ (Buswell Jr, 1983, p. 52) ในแง่นี้ คำอธิบายของ Keel และ Buswell ที่มีต่อแนวคิดเรื่องอาณาจักรแห่งธรรมธาตุทั้งสี่ประการนั้นโดยแท้จริงคือการชี้ให้เห็นถึงสถานะที่ดำเนินไปของสิ่งต่างๆและความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยระหว่างสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงสถานะแห่งการปราศจากแก่นสารสสาระตายตัวหรือหลักการเรื่องสุญญตาในพระพุทธศาสนาเถรวาท หรือกล่าวได้ว่าเป็นวิธีที่พระพุทธศาสนาในดินแดนจีนอธิบายถึงแนวคิดเรื่อง “ปฏิจจนุปบาท” อันเป็นหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนานั่นเอง

นักวิชาการทางพุทธศาสนาเกาหลีเช่น Sung Bae Park⁵⁸ ได้อธิบายถึงถึงความหมายของอาณาจักรแห่งธรรมธาตุทั้งสี่โดยการวิเคราะห์แจกแจงความหมายของหลักการดังกล่าวออกเป็นสี่ลักษณะที่สำคัญกล่าวคือ (Park, 2009, pp. 91-92)

⁵⁷ Unimpeded Interpenetration of all Phenomena

⁵⁸ ศาสตราจารย์ Sung Bae Park (Ph.D in Buddhist Studies at the University of California at Berkeley in 1978) นักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญในพระพุทธศาสนา, ปรัชญาและศาสนาในเอเชียตะวันออก, ปรัชญาขงจื้อ และปรัชญาเต๋า งานเขียนที่ได้รับการยอมรับของศาสตราจารย์ Park ในวงวิชาการทางพระพุทธศาสนาเอเชียตะวันออกนั้นมีอยู่อย่างมากมาย เช่น “*Buddhist Faith and Sudden Enlightenment*” (SUNY Press, 1983) หรือ “*The Korean Buddhist Canon: A Descriptive Catalogue*”

1 อาณาจักรแห่ง “ปรากฏการณ์” หรือ “The Realm of Shi” (Phenomena, Ch. ๓)

คือปรากฏการณ์ทั้งหลายที่ปรากฏในโลก ความหมายของปรากฏการณ์ดังกล่าวมิได้มีความหมายเพียงแต่สิ่งต่างๆในเชิงรูปธรรม เช่นวัตถุทางกายภาพ หากแต่หมายความรวมไปถึงปรากฏการณ์ทางจิต (Mental) เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ในอาณาจักรแห่งปรากฏการณ์นั้นสรรพสิ่งทั้งหลายต่างมีอัตลักษณ์ที่สำคัญเป็นของตัวเองซึ่งมีลักษณะ “เฉพาะตัว” (exclusive) แยกขาดไปจากอัตลักษณ์ของสิ่งอื่น เช่น “กระต่ายนั้นคือกระต่ายมิใช่น้ำ” หรือ “ตัวฉันคือตัวฉันมิใช่เธอ” ในอาณาจักรนี้สรรพสิ่งทั้งหลายจึง “ดูเหมือน” มีอัตลักษณ์และดำรงอยู่อย่างป็นอิสระจากสิ่งอื่นอย่างชัดเจน Park มองว่าการเข้าใจสรรพสิ่งในลักษณะดังกล่าวสะท้อนโลกทัศน์ที่วางอยู่บนการตัดสินหรือการกำหนดความหมายของสิ่งต่างๆด้วยเพียงผ่านทางประสาทสัมผัส เช่น “การเห็นกระต่าย” ก็แปลว่าสิ่งนี้คือกระต่ายมิใช่แก้วน้ำ หรือ “การเห็นผู้อื่น” ก็แปลว่าสิ่งนั้นคือผู้อื่นมิใช่ตัวเรา ในแง่ นี้ “สิ่งที่เห็นคือสิ่งที่ป็น”

2 อาณาจักรแห่ง “หลักการ” หรือ “The Realm of Li” (Principle, Ch. ๓)

ในอาณาจักรนี้สรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลอาจจะถูกมองหรือเข้าใจในมิติของ “หลักการอันเป็นเอกภาพ” (one unifying principle) ซึ่งแผ่ซ่านแทรกซึมอยู่ในทุกปรากฏการณ์ ในพระพุทธศาสนาแนวคิดดังกล่าวถูกเรียกว่าพุทธภาวะ (Buddha Nature) ในขณะที่ศาสนาในฝ่ายเทวนิยมอาจจะเข้าใจ “หลักการ” ดังกล่าวในฐานะที่เป็นพระผู้สร้าง (Creator) ผู้ทรงสร้างปรากฏการณ์ทั้งหลายในจักรวาล ในแง่นี้นักวิชาการเช่น Park ได้ให้ข้อเสนอว่า ด้วยความเข้าใจในลักษณะดังกล่าว “หลักการ” นั้นอาจจะสามารถถูกเข้าใจได้ในฐานะที่เป็นกฎอันเป็นรากฐานของปรากฏการณ์ต่างๆ เช่นกฎแรงโน้มถ่วงหลักกฎสัมพันธภาพ อีกทั้ง Park ยังมองว่าการเข้าถึงอาณาจักรแห่งหลักการดังกล่าว (สำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรทั้งสอง) ย่อมก่อให้เกิดประสบการณ์แห่งความขัดแย้งในเชิงการรับรู้ระหว่าง ปรากฏการณ์ (อาณาจักรแรก) และหลักการ(อาณาจักรที่สอง) อันนำไปสู่ความคิดที่ว่าอาณาจักรทั้งสองนั้นมีความแตกต่างกันในแง่ที่ว่า “หลักการ” นั้นคือสภาวะธรรมที่ “สูงส่ง” “ลึกซึ้ง” หรือ “จริงแท้” มากไปกว่าปรากฏการณ์ การเข้าถึงอาณาจักรแห่งหลักการด้วยการ ละทิ้ง หรือปฏิเสธ ปรากฏการณ์คือแนวทางในการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงอันสูงสุด

3 อาณาจักรแห่งการไม่ขวางกั้นระหว่างหลักการและปรากฏการณ์ หรือ *The realm of Non-obstruction of 'Li' against 'Shi' (Ch: 理事無礙法界)*

ในอาณาจักรนี้ ปรากฏการณ์ทั้งหลายที่มีความแตกต่างกันนั้นจะถูกเข้าใจในฐานะที่เป็นการแสดงออกของหลักการพื้นฐานเดียวกัน หลักการนั้นมีได้ดำรงอยู่อย่างแยกขาดไปจากปรากฏการณ์ ปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นโดยแท้จริงเป็นการปรากฏขึ้นของหลักการ ในแง่นี้ตัวปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงเป็นสิ่งซึ่งว่าง (Non Substantiality) เพราะเป็นสิ่งซึ่งสะท้อนการดำรงอยู่ของหลักการ Park มองว่า อุปมาว่า “หลักการ” คือความเป็นหนึ่งเดียวและ “ปรากฏการณ์” คือ ความหลากหลาย ความสัมพันธ์ในข้อนี้อาจจะแสดงได้ว่า สิ่งหนึ่งนั้นปรากฏอยู่ในความ “หลากหลาย” และในสิ่งซึ่งมีความหลากหลายต่างมีพื้นฐานเดียวกันคือ “สิ่งหนึ่ง” และในทางกลับกันการดำรงอยู่ของความหลากหลายโดยแท้จริงก็เป็นเพียงการปรากฏขึ้นของสิ่งหนึ่งในรูปแบบที่ต่างกัน ประดุจได้กับบทอุปมาที่ว่า “ในหนึ่งฝนฝนนั้นประกอบอยู่ด้วยจักรวาลอันไพศาล” นอกจากนั้นในความสัมพันธ์เช่นนี้ ถึงแม้จะมีได้เป็นการปฏิเสธการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์ต่างๆ แต่ความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวคือความพยายามในการเน้นย้ำให้เห็นว่าปรากฏการณ์ที่แตกต่างหลากหลายนั้นโดยแท้จริงต่างเป็นปรากฏการณ์ที่ว่างจากแก่นสาระสสาร เกิดขึ้นและดำรงอยู่ด้วยความสัมพันธ์กับหลักการ อาณาจักรที่สามนี้อาจถูกเรียกว่าอาณาจักรแห่ง “การก่อเกิดจากธรรมชาติ” หรือ Nature Origination , Ch.性起: xing qi, Kr.성지 :Songgi

4 อาณาจักรแห่งการปราศจากความขวางกั้นระหว่างปรากฏการณ์และปรากฏการณ์ หรือ *The realm of Non-obstruction of 'Shi' against 'Shi' (Ch: 事事無礙法界)*

ในอาณาจักรนี้ปรากฏการณ์ทั้งหลายจะถูกเข้าใจในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันในการเข้าใจว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายเป็นการแสดงออกของหลักการเดียวกัน(อาณาจักรที่สาม) ปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงเป็นการสะท้อนความจริงเดียวกัน ในแง่นี้ปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงเป็นสิ่งซึ่งสะท้อนอยู่ในกันและกันหรือแทรกซึมอยู่ในกันและกันอย่างสมบูรณ์ การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์หนึ่งย่อมสัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์อื่น ปรากฏการณ์ทั้งหลายสากลจักวาลต่างเป็นสิ่งซึ่งแทรกซึมอยู่ในกันและกันด้วยเหตุแห่งการสะท้อนใน “หลักการ” เดียวกันนั่นเอง ความเข้าใจดังกล่าวคือการพังทลายของโลกทัศน์ที่บิดเบี้ยวซึ่งมองสรรพสิ่งทั้งหลายในรูปแบบที่ “แยกขาด” จากกัน โลกทัศน์ในลักษณะดังกล่าวสรรพสิ่งทั้งหลายดำรงอยู่ในสภาวะอิงอาศัยซึ่งกันและกัน หลักการนี้โดยแท้จริงก็คือหลักปัจจัยการ หรือหลักปฏิจกสมุปบาท หรือ dependent origination , Ch.緣起 : yuanqi, Kr.연기 : yeongi) ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้นเองซึ่งเป็นที่พระพุทธศาสนา นิกายอวตัมสกะให้ความสนใจ

เมื่อพิจารณาอาณาจักรทั้งสี่ดังกล่าวจะพบว่า ในอาณาจักรที่หนึ่งหรืออาณาจักรแห่งปรากฏการณ์ บุคคลผู้ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ด้วยขอบเขตปริมนขลของอาณาจักรแรกนั้น ย่อมมองเห็นและ

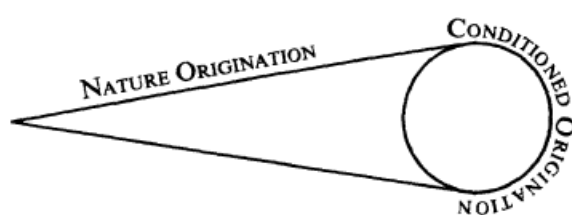
เข้าใจแต่ในเพียงสภาวะซึ่งปรากฏที่เกิดขึ้นอยู่ในชีวิตประจำวันเช่น ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงวัตถุเช่นสิ่งของต่างๆหรือในเชิงความคิดความรู้สึกเช่นกิจกรรมทางจิตในลักษณะต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเองไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งอุปมาได้กับการมองเห็นสีสันต่างๆทั้งเจ็ดสีที่ “แตกต่างกัน” กันกระจายออกมาจากเพชรเม็ดงาม

ในอาณาจักรแห่งหลักการหรืออาณาจักรที่สอง บุคคลเริ่มตระหนักได้ถึง “หลักการ” ในแง่นี้ การเข้าใจในทศน์เรื่อง “หลักการ” ด้วยขอบเขตปริมณฑลแห่งอาณาจักรที่สองนั้นย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองที่บุคคลมีต่อภาพปรากฏหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ไปสู่การเพ่งพิเคราะห์ใน “หลักการ” ในฐานะที่เป็นรากฐานที่ “ลึกกว่า” และ “จริงแท้กว่า” ภายในขอบเขตของปริมณฑลนี้ “หลักการ” และ “ปรากฏการณ์” จึงเป็นสองสิ่งที่ดำรงอยู่แยกขาดออกจากกัน จากนั้นจึงนำไปสู่การให้คุณค่าที่ตึงงามและเที่ยงแท้กว่าของหลักการและการลดทอนคุณค่าของปรากฏการณ์ลงในฐานะที่เป็นเพียงสิ่งสมมุติ หรือภาพปรากฏ ซึ่งมีได้มีความเที่ยงแท้ถูกต้อง อุปมาได้กับการพิเคราะห์เห็นถึงเนื้อแท้แห่ง “ความแวววาวกระจ่างใส” อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของเพชรซึ่งเป็นสิ่งที่ปราศจากสีสันใดๆ

ในอาณาจักรที่สาม ความคิดในการแบ่งแยกหลักการและปรากฏการณ์นั้นได้หมดไป การตระหนักได้ถึงความสัมพันธ์ของหลักการและปรากฏการณ์จึงเกิดขึ้น ปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงเป็นภาพสะท้อนของหลักการ ในแง่นี้จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิเสธปรากฏการณ์เพราะทุกปรากฏการณ์นั้นมีความจริงแท้ในฐานะที่เป็นหลักการแฝงอยู่ ในทางกลับกันการตระหนักถึงความจริงแท้สูงสุดย่อมเกิดขึ้นภายใต้กระบวนการแห่งความเข้าใจที่มีต่อปรากฏการณ์นั่นเอง ปรากฏการณ์จึงมิได้เป็นสิ่งที่ขวางกั้นการเข้าถึงหลักการ นอกจากนั้นในขอบเขตปริมณฑลแห่งอาณาจักรที่สามนี้ บุคคลจะมีได้ยึดติดอยู่ในเพียงภาพที่ปรากฏและเข้าใจว่าสิ่งที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นสารัตถะอันสมบูรณ์ของตัวตนเหตุเพราะภาพปรากฏคือการสะท้อนความหมายที่แท้จริงของสัจธรรม ความไม่ยึดติดนี้จึงมิได้มีความหมายถึงการปฏิเสธปรากฏการณ์ หากแต่เป็นการเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของปรากฏการณ์ในแบบที่มันเป็น อุปมาได้กับการตระหนักได้ว่าสีสันต่างๆทั้งเจ็ดสีที่ต่างกันและกระจายออกมาจากเพชรนั้นโดยแท้จริงเป็นภาพปรากฏหรือเป็นการแสดงออกซึ่งความแวววาวกระจ่างใสอันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของเพชรเท่านั้น การรับรู้ถึงสีสันต่างๆโดยแท้จริงนั้นคือ ยืนยันในการรับรู้ถึงคุณสมบัติอันแวววาวของเพชรนั่นเอง

ในอาณาจักรสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งในสากลจักรวาลจึงได้ปรากฏขึ้น ปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงดำรงอยู่อย่างสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเนื่องด้วยเพราะปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นเป็นภาพสะท้อนของหลักการหรือความจริงเดียวกัน ปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงถือว่าแทรกซึมอยู่ในกันและกัน ความเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมดำรงอยู่ภายใต้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งอื่นเสมอ อุปมาเหมือน สีสันต่างๆของเพชรต่างสะท้อนซึ่งกันและกันจนสวยงามระยิบระยับจนไม่สามารถแยก

นอกจากกันได้ว่าความสวยงามระยิบระยับนั้นเกิดจากการประกอบขึ้นจากสีสันไต่ของเพชรบ้าง ในแง่สิ่งต่างๆในสากลจักรวาลคือองค์รวมแห่งความสมบูรณ์ ซึ่งดำรงอยู่ “ในกันและกัน” และ “เพื่อกันละกัน” ในอาณาจักรนี้ หลักการอันเป็นหนึ่งและปรากฏการณ์หนึ่งและปรากฏการณ์อื่นๆ จึงแทรกซึมอยู่ในกันและกันอย่างสมบูรณ์ โลกทัศน์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาถูกเผยแผ่ผ่านความสัมพันธ์อันกลมกลืนในอาณาจักรดังกล่าวนี้เอง

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์

จากภาพดังกล่าว (Gregory, 1985, p. 269) องค์รวมแห่งความสมบูรณ์ ซึ่งดำรงอยู่ “ในกันและกัน” และ “เพื่อกันละกัน” ตามที่กล่าวมานั้นสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์ ในรูปแบบของเนื้อแท้และหน้าที่ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ หนึ่งหากพิจารณาจากภาพวงกลมเป็นลำดับแรก อุปมาได้ว่าจุดทุกจุดที่อยู่บนเส้นวงกลมนั้นแสดงถึงปรากฏการณ์แต่ละปรากฏการณ์ การเกิดขึ้นหรือการดำรงอยู่ของจุดแต่ละจุดย่อมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับจุดอื่นๆภายในเส้นวงกลมนั้นๆ ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นก็ย่อมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปรากฏการณ์อื่นๆ ไม่มีปรากฏการณ์ใดสามารถดำรงอยู่อย่างค้ำจุนตัวเองโดยที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับปรากฏการณ์อื่นๆ เปรียบเสมือนไม่มีจุดใดบนเส้นวงกลมที่ไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับจุดอื่นๆบนเส้นวงกลมนั้น หลักการนี้คือตัวแทนของแนวคิดเรื่องการดำรงอยู่อย่างพึ่งพากันเลยกันของปรากฏการณ์ (Conditioned Origination) สอง หากพิจารณาจากภาพกรวย ย่อมอุปมาได้ว่า เส้นทั้งสองเส้นของภาพกรวยนั้นต่างโอบล้อมและครอบคลุมภาพวงกลมเอาไว้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้ไม่มีจุดใดบนพื้นที่วงกลมที่ไม่ถูกเส้นตรงนั้นสัมผัสหรือลากผ่าน ภาพเช่นนี้ย่อมหมายความว่าทุกจุดบนเส้นวงกลม (ปรากฏการณ์) นั้นมีความสัมพันธ์กับเส้นตรง (หลักการ) ด้วย หลักการนี้คือตัวแทนของแนวคิดเรื่อง การปรากฏขึ้นของปรากฏการณ์จากพื้นฐานของหลักการ (Nature Origination)

ภาพตัวอย่างเรื่องเส้นตรงและวงกลมดังกล่าวอาจจะถูกอธิบายให้ง่ายด้วยการใช้บทอุปมาเรื่องเพชรและการกระจายแสงของเพชร กล่าวคือเราอาจจะเข้าใจได้ว่า “ความแวววาวใสกระจ่าง” (Brightness/ Luminous) ของเพชรนั้นเปรียบได้กับหลักการ (Li) ส่วน “สีสันต่างๆทั้งเจ็ดสี” ที่

กระจายออกมาจากเพชรนั้นเปรียบได้กับปรากฏการณ์ (Phenomena) หากพิจารณาเพียงจากประสาทสัมผัสเช่นการมองเห็นนั้นจะพบว่า เนื้อแท้และหน้าที่นั้นดำรงอยู่ในฐานะที่ไม่มี ความเกี่ยวข้องกัน เพราะภาพที่ปรากฏออกมานั้นแสดงให้เห็นว่าทั้งสองสิ่งนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน โลกทัศน์เช่นนี้คือการมองว่า สิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นอิสระ โดดเดี่ยว เฉื่อยและตายตัว (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546, p. 280) หากแต่ในความเป็นจริงพบว่าสีสันต่างๆที่กระจายออกมาทั้งเจ็ดสีนั้น โดยแท้จริงก็คือภาพปรากฏของความแวววาวของเพชรนั่นเอง สีสันที่สะท้อนออกมาอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการปรากฏขึ้นของความแวววาวของเพชรในสภาวะการณ์ต่างๆ เช่นเมื่อกระทบเข้ากับไปสีแดง เพชรก็สะท้อนสีสันออกมาเป็นสีแดง เมื่อกระทบเข้ากับไฟสีเขียวเพชรก็สะท้อนออกมาเป็นสีเขียว การสะท้อนออกมาเป็นสีสันต่างๆของเพชรนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันใดกับ ความแวววาวอันเป็นเนื้อแท้ของเพชร ต่อให้เพชรนั้นสะท้อนสีดำมืดซึ่งทำให้สีสันที่กระจายออกมาจากเพชรนั้นจะเป็นสีดำและมีมืดมัว หากแต่ความแวววาวสว่างไสวของเพชรนั้นก็ยังคงดำรงอยู่และไม่ได้มืดดำไปตามสีสันที่ปรากฏขึ้นมา

ในแง่ของความแวววาวของเพชรคือเนื้อแท้ของสีสันต่างๆที่ปรากฏ และสีสันต่างๆที่ปรากฏก็เป็นเพียงการปรากฏตัวหรือการแสดงตัวของความแวววาวอันเป็นเนื้อแท้ของเพชรแต่เพียงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้นิกายอวตัมสกะจึงอธิบายว่าหลักการคือเนื้อแท้ของปรากฏการณ์ และ ปรากฏการณ์คือการแสดงหรือการปรากฏขึ้นหลักการ ซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นจึงสัมพันธ์ต่อกันและกันภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์นั่นเอง สิ่งนี้คือความหมายที่นิกายอวตัมสกะเรียกว่า “องค์รวมแห่งความสมบูรณ์ ซึ่งดำรงอยู่ “ในกันและกัน” และ “เพื่อกันละกัน”

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกาหลีเช่น Sun และ Woo ความเห็นว่า มโนทัศน์เรื่อง “หลักการและปรากฏการณ์” ในฐานะที่เป็นความพยายามในการสร้างระบบการอธิบายหลักการทางภววิทยาเรื่อง “ปฏิจจนสมุปบาท” ของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนดังกล่าวนั้นได้ถูกพัฒนาขึ้นในช่วงขณะที่พระพุทธศาสนาเริ่มแพร่หลายเข้าสู่ดินแดนจีนในราวคริสต์ศตวรรษที่ 1 และได้พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นมโนทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มศึกษาคัมภีร์ (The Scholastic School) เช่นนิกายอวตัมสกะ (Kwon & Woo, 2019, pp. 271-272) และด้วยอิทธิพลความคิดทางปรัชญาดังกล่าวของนิกายอวตัมสกะที่มีต่อพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนนั้นทำให้ภายหลังเมื่อพระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่จากดินแดนจีนออกไปสู่คาบสมุทรเกาหลีในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 นั้นแนวคิดดังกล่าวนี้จึงปรากฏขึ้นพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีอย่างชัดเจน

จากการศึกษาพบว่าโครงสร้างทางความคิดในเชิงภววิทยาดังกล่าวของนิกายอวตัมสกะได้ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินุล ซึ่งได้เน้นโครงสร้างทางความคิด

ดังกล่าวผ่านทางมิติมุมมองในทาง “ญาณวิทยา” หรือการอธิบายหลักการดังกล่าวผ่านทางมุมมอง เรื่อง “จิตเดิมแท้” อันเป็นหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซน ในแง่การเน้นมุมมองในเชิงญาณวิทยาในลักษณะดังกล่าวนั้นถือว่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญของโบโจ จินูล ในการ “ยอมรับ” แนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีน และมีการ “ปรับประยุกต์” มุมมองในการเข้าใจแนวคิดดังกล่าวให้หลุดพ้นจากการเป็นเพียงข้อคำสอนทางปรัชญาอันซับซ้อนอันเป็นเนื้อหาของคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา ให้กลายมาเป็นพื้นฐานของการปรากฏขึ้นของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อตัวตนที่แท้จริงในฐานะที่เป็นการสะท้อนความหมายของพุทธธรรม

ในแง่ที่ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล คือกระบวนการในการทำให้หลักการทางภววิทยาของนิกายอวตัมสกะนั้นได้ปรากฏขึ้นในระดับญาณวิทยากล่าวคือการเปลี่ยนผ่านทัศนะทางภววิทยา เรื่อง “หลักการและปรากฏการณ์” (Principle and Phenomena) ของอวตัมสกะ ให้กลายมาเป็นแนวคิดเรื่อง “เนื้อแท้และหน้าที่” (essence and function) ซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลักการเรื่อง “จิตเดิมแท้” ในฐานะที่เป็นเนื้อแท้แห่งประสบการณ์ของมนุษย์ อันเป็นแนวคิดหลักที่สำคัญของพุทธปรัชญานิกายเซน

3.2 ความสำคัญของมโนทัศน์เชิงญาณวิทยาของโบโจ จินูล

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเช่น Hee Sung Keel ⁵⁹ซึ่งมองว่าการหลักการที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนเช่น “การส่งผ่านความจริงแท้แห่งพุทธธรรมจากจิตสู่จิตอันปราศจากคำสอน” หรือการอธิบายแนวคิดเรื่องการบรรลุธรรมในฐานะที่เป็น “การชี้ตรงสู่จิตของบุคคล ตระหนักถึงธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะ” ดังกล่าวนั้นเองที่เป็นจุดเปลี่ยนทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มีต่อจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนด้วยการพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมิติในเชิง “ญาณวิทยา” และการเน้นคุณค่าในเชิง “วิมุติวิทยา” ของมนุษย์ที่มีต่อพุทธธรรมคำสอนในศาสนา ในแง่ Keel ชี้ให้เห็นว่าการเน้นมิติทางญาณวิทยา

⁵⁹ ศาสตราจารย์ Hee Sung Keel นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาศาสนา , พุทธปรัชญาและปรัชญา มหายานสายเกาหลี ศาสตราจารย์ Keel สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัย Harvard สหรัฐอเมริกา โดยเขียนวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอกเรื่อง *Chinul, the Founder of Korean Seon Tradition. Ph.D dissertation (Cambridge ,Mass: Harvard University , 1997)* ตำราและผลงานทางวิชาการของศาสตราจารย์ Keel นั้นเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการสายพุทธปรัชญาเกาหลีอย่างกว้างขวางตัวอย่างเช่น

1 *Chinul, the Founder of Korean Seon Tradition.*(2012), Berkeley Buddhist Studies Series. Jain Publishing Company.

2 *Understanding Shinran: A Dialogical Approach.*(1995), Fremont: Asian Humanities Press.

3 *Meister Eckhart: An Asian Perspective.* Louvain:(2007) Peters Press

และการเน้นคุณค่าในเชิงวิมุติวิทยาต่างกล่าวนั้นส่งผลให้พระพุทธรูปศาสนานิกายเซนนั้นมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างไปจากจารีตทางความคิดของพระพุทธรูปศาสนากระแสหลักในดินแดนจีน (Hee, 2012, p. 59) นักวิชาการผู้ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาชาวไทยเช่น สุมาลี มหณรงค์ชัย อธิบายถึงบริบททางสังคมและจารีตทางความคิดของพระพุทธรูปศาสนาในดินแดนจีนที่ปรากฏอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวว่า

“เมื่อท่านโพธิธรรมเดินทางมาสู่ประเทศจีนในราวปี ค.ศ. 520 ปรากฏว่าในเวลานั้น พระพุทธรูปศาสนาในเมืองจีนกำลังอยู่ในยุคของการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก มีการเขียนและการแปลตำราทางพระพุทธรูปศาสนาอยู่ทั่วไปมีการสอนและการอภิปรายพระอภิธรรมกันอย่างคร่ำครึ่ง บรรยากาศคอบอบวนไปด้วยความคิดที่เป็นระบบต่างๆ รวมทั้งมีความวุ่นวายในการก่อตั้งสำนักพุทธใหม่ๆ อยู่เสมอ พุทธศาสนิกให้ความสนใจกับเรื่องเหล่านี้มากกว่าจะหันมาปฏิบัติทางจิตเพื่อมุ่งความหลุดพ้น กล่าวคือ สังคมสังคมพุทธเต็มไปด้วยทฤษฎีแต่ย่อหย่อนในทางปฏิบัติ”

(สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546, p. 318)

หากพิจารณาทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซนในลักษณะอาจเห็นได้ว่าทัศนะดังกล่าวอาจจะถือได้ว่าเป็น “บทปฏิบัติศัน” อันสำคัญในการชี้ชวนให้ตระหนักถึงความสำคัญของพุทธธรรมซึ่งต้องถูกทำให้ปรากฏขึ้นภายใน “ประสบการณ์ของมนุษย์” การให้ความสำคัญกับ “การส่งผ่านความจริงแท้แห่งพุทธธรรมจากจิตสู่จิตอันปราศจากคำสอน” ซึ่งเป็น “ข้อท้วงติง” ที่สำคัญของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซนที่มีต่อจารีตทางความคิดของพระพุทธรูปศาสนาด้วยการชี้ให้เห็นว่า “พุทธธรรม” นั้นมิได้เป็นเพียงข้อคำสอนหรือหลักการทางปรัชญาของพระพุทธรูปศาสนาที่ถูกบรรยายหรือพรรณนาเอาไว้ “ในพระสูตร” เพื่อการตรวจสอบหรือเพื่อการวิเคราะห์ในเชิงตรรกะที่เคร่งครัด ในฐานะที่เป็นข้อ “ถกเถียงในเชิงปรัชญา” (Philosophical Discussion) ที่มีต่อข้อคำสอนอันลึกซึ้งดังกล่าว หากแต่ข้อคำสอนของพระพุทธรูปศาสนาหรือ “พุทธธรรมคำสอน” เหล่านั้นจะมีความหมาย “ต่อมนุษย์” ก็ต่อเมื่อพุทธธรรมคำสอนเหล่านั้นได้ถูกทำให้เป็นจริงขึ้นใน “ประสบการณ์” แห่งการปฏิบัติของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น ในทัศนะของนิกายเซนพุทธธรรมคำสอนต่างๆ นั้นจึงมิได้เป็นไปเพื่อ “ความเข้าใจ” ที่มีต่อ “ข้อความคำสอน” เหล่านั้นเช่น การ “เข้าใจคำสอน” ที่ว่าโลกนี้เป็นอนิจจัง หรือสรรพสิ่งเป็นอนัตตา หากแต่พุทธธรรมคำสอนเหล่านั้นมิได้เพื่อปฏิบัติให้ “เห็นจริง” และปรากฏขึ้นใน “ประสบการณ์เดิมแท้” หรือจิตเดิมแท้ในภาษาของโง่ จินล อันเป็น กระแสแห่งการรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง “ในแบบที่มัน” เป็น โดยปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แต่เพียงเท่านั้น

ในแง่นี้ถึงแม้การทำลายจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนจะด้วยความพยายามในการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมิติในเชิงญาณวิทยาอันเกี่ยวข้องกับ “ประสบการณ์” ของมนุษย์ รวมถึงการมองว่าคุณค่าหรือประโยชน์ของพุทธธรรมนั้นจะต้องปรากฏขึ้น “ในชีวิตจริง” ของ “มนุษย์ปุถุชน” ดังที่กล่าวมานั้นจะเป็นกระแสความคิดที่เกิดขึ้นหลังจากการพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนได้วางรากฐานอย่างมั่นคงมาแล้วเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่กระนั้นก็ตามความคิดดังกล่าวนั้นอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นข้อทักท้วงที่สำคัญในการชี้ชวนให้เห็นถึงเนื้อแท้ของคำสอนของพระพุทธศาสนาอันเป็นทัศนะแรกเริ่มของพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลก่อนการแบ่งแยกในเชิงนิกายจนนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดภายในพระพุทธศาสนา ดังที่นักวิชาการทางพุทธปรัชญา เช่น สุวรรณ สถาอานันท์ ให้ความเห็นไว้ว่า

พระพุทธศาสนาในยุคพุทธกาลเน้นผลเชิงปฏิบัติ มีโลกทัศน์แบบประจักษ์นิยม เห็นความสำคัญของการใช้สามัญสำนึกอย่างมีเหตุมีผลไม่ส่งเสริมการวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาอย่างซับซ้อนด้วยเห็นว่าจะช่วยนำบุคคลไปสู่การบรรลุธรรมอันสูงสุด

(สุวรรณ, 2534, p. 39)

ความคิดดังกล่าวดูเหมือนจะสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการทางศาสนาเช่นพระธรรมปิฎก ที่ให้ความเห็นต่อพุทธประสงค์และท่าทีของพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า

พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหมายและการสั่งสอนเฉพาะสิ่งที่จะนำมาใช้ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ เกี่ยวข้องกับชีวิตและการลงมือทำจริงๆ ไม่ทรงสนับสนุนการพยายามเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีครุ่นคิดและถกเถียงหาเหตุผลในทางอภิปรัชญา

CHULALONGKORN UNIVERSITY (พระธรรมปิฎก 2545, p. 87)

ทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่เน้นความสำคัญของมโนทัศน์ทางญาณวิทยาหรือประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์รวมถึงการเน้นคุณค่าในทางวิมุติวิทยาที่จะปรากฏขึ้นในชีวิตของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในข้างต้นนั้นดูเหมือนจะสอดคล้องกับ “การเน้นผลในเชิงปฏิบัติและการมีโลกทัศน์แบบประจักษ์นิยม” ในทัศนะของสุวรรณ สถาอานันท์ และ “การมุ่งหมายสั่งสอนสิ่งที่จะนำมาใช้ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง” อันเป็นทัศนะของพระพุทธองค์และท่าทีของพระพุทธศาสนาในยุคแรกอย่างน้อยสองประการคือ

ประการที่หนึ่งข้อคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นต้องเป็นสิ่งที่สามารถ “ปฏิบัติได้จริง” สำหรับมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ข้อคำสอนในเชิงอภิปรัชญาหรือการมุ่งถกเถียงในเชิงปรัชญาด้วยความคิดที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมนั้นจึงมิได้เป็นการทำให้ความหมายที่แท้จริง

ของพุทธธรรมได้ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ ในทัศนะของนิกายเซนข้อถกเถียงที่ซับซ้อนและระบบปรัชญาที่ลึกซึ้งกลับยิ่งเป็นการดึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมให้กลายเป็นสถานะในเชิงนามธรรมที่สูงที่สุด หลุดพ้นออกไปจากโลกในเชิงประจักษ์เข้าถึงได้แต่เพียงการวิเคราะห์ด้วยตรรกะที่เคร่งครัดซับซ้อน วิธีดังกล่าวนั้นเองที่กลับเป็นการปิดกั้นโอกาสในการปรากฏขึ้นของความจริงแท้แห่งพุทธธรรมในชีวิตของปุถุชน

ประการที่สอง “การเป็นประโยชน์ในชีวิตจริง” หรือ “การเน้นผลในเชิงปฏิบัติ” ซึ่งเป็นพุทธประสงค์ดั้งเดิมตามที่นักวิชาการทั้งสองได้กล่าวมานั้นจึงสอดคล้องกับทัศนะของพระพุทธานิกายเซนที่มองว่าประสบการณ์ที่เที่ยงตรงต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมแต่เพียงเท่านั้นที่เป็นการยืนยันใน “ความจริง” และ “คุณค่า” ของพุทธธรรมคำสอนที่ปรากฏขึ้น “ต่อชีวิตของมนุษย์” ในโลกเชิงประจักษ์ “ผลลัพธ์” หรือ “ประโยชน์” ของพุทธธรรมคำสอนจึงมิได้ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็น “ความเข้าใจ” ที่มีต่อพุทธธรรมคำสอน หากแต่เป็น “การเข้าถึง” พุทธธรรมด้วยประสบการณ์ของมนุษย์นั่นเอง

หากพิจารณาจากข้อเสนอของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในการรับรู้ของโบล โจ จินูล และพระพุทธานิกายเซนนั้นอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นการสะท้อนความหมายสำคัญของแนวคิดในพระพุทธานิกายเซน ข้อพิจารณาที่น่ารับฟังจากนักวิชาการดังกล่าว อาจจะเป็นแนวทางในการชี้ให้เห็นว่า แนวคำสอนในเชิงปฏิบัติของนิกายเซนที่ดังกล่าว นั้น คือข้อบ่งชี้ว่าในทัศนะของนิกายเซน “หลักการอันซับซ้อนในเชิงทฤษฎี” โดยแท้จริงนั้นก็มิได้เป็นอื่นใดนอกจาก “ข้อความในเชิงอรรถาธิบายถึงเนื้อหานั้นและกระตุกอันสะท้อนถึงตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์” การแสวงหา “ข้อสนับสนุนให้แก่ทฤษฎี” นั้นจึงมิได้เป็นอื่นใดเสียนอกจากการ “ยืนยันในประสบการณ์เดิมแท้ของตน” “เป้าหมายแห่งพุทธธรรมคำสอน” จึงมิได้เป็นอื่นใดนอกเสียจากการ “ชี้ตรงสู่จิตของบุคคล ตระหนักถึงธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะ” และ “ความชอบธรรม” ของคำสอนแห่งพระพุทธานิกายเซนนั้นโดยแท้จริงจึงมิได้เป็นอื่นใดนอกจากการ “ปรากฏขึ้นของประสบการณ์เดิมแท้” ภายใต้กระบวนการแห่งความสัมพันธ์อันเป็นพลวัตของโลก ปรากฏการณ์แต่เพียงเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ความสำคัญของมุมมองทางญาณวิทยาที่มีต่อพุทธธรรมคำสอนในทัศนะของนิกายเซน และการให้ความสำคัญกับมุมมองทางภววิทยาที่มีต่อพุทธธรรมของพระพุทธานิกายอวตัมสกะในดินแดนจีนตั้งที่ได้อภิปรายในข้างต้นนั่นเอง คือพื้นฐานปัญหาที่สำคัญซึ่งถูกเน้นขึ้นอย่างเด่นชัดและได้พัฒนาไปเป็น “ความขัดแย้ง” ระหว่างพระพุทธานิกายทั้งสองนิกายใน *คาวสุมุทธเภทลี* ที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในราวคริสต์ศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมาในแง่ “ช่องว่างทางความคิด” ระหว่างพระพุทธานิกายทั้งสองฝ่ายซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานในการยืนยันความถูกต้องอันเป็นที่สุดของมุมมองที่มีต่อพุทธธรรมในทัศนะของนิกายตนในลักษณะดังกล่าวนี้ได้กลายเป็น “ช่องว่าง

แห่งโอกาส” ที่สำคัญในการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญและความโดดเด่นของทัศนะทางปรัชญาของ “โบลโจ จินูล” ซึ่งถือได้ว่าเป็นมรดกทางความคิดที่สำคัญที่มีต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนใน คาบสมุทรเกาหลี

กล่าวคือถึงแม้ทัศนะทางปรัชญาของโบลโจ จินูล จะเน้นถึงความสำคัญของมิติทางญาณวิทยา หรือประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์ ภายใต้หลักการเรื่องจิตเดิมแท้ อันเป็นแนวคิดที่สำคัญของ พระพุทธศาสนานิกายเซน ดังที่ได้อภิปรายไปข้างต้น แต่กระนั้นก็ตาม โบลโจ จินูล ก็ “มีได้” แสดง ทัศนะในเชิงโต้แย้งหรือต่อต้านปฏิเสธคุณค่าความสำคัญของมโนทัศน์ในเชิงภววิทยาของ นิกายอวตัมสกะ และมากไปกว่านั้น โบลโจ จินูล ยัง “เข้าร่วม” และ “จัดการ” กับปัญหาความ ชัดแย้งดังกล่าวด้วยทัศนะทางปรัชญาที่โดดเด่นซึ่ง “แตกต่าง” ไปจากพระพุทธศาสนานิกายเซน กระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างมีนัยที่สำคัญกล่าวคือ

ในขณะที่พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีมีท่าทีในการปฏิเสธและ ต่อต้านแนวคิดคำสอนของนิกายอวตัมสกะอย่างชัดเจน แต่ในกลับกัน โบลโจ จินูล กลับมีท่าทียอมรับ และให้ความสำคัญของแนวคิดทางปรัชญาดังกล่าวของนิกายอวตัมสกะที่มีต่อแนวคิดของ พระพุทธศาสนานิกายเซน ด้วยการชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของ พระพุทธศาสนานิกายเซนจะวางอยู่บนการให้ความสำคัญกับมโนทัศน์ในทาง “ญาณวิทยา” หรือ ประสบการณ์ที่เดิมแท้ของมนุษย์อันเป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิง มโนทัศน์ ในฐานะที่เป็นสภาวะแห่งการรับรู้ที่เที่ยงตรงต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมคำสอน แต่กระนั้นก็ตามความคิดในเชิงภววิทยาซึ่งวางอยู่บนมโนทัศน์เรื่อง “หลักการและปรากฏการณ์” อัน เป็นการอธิบายภาวะแห่งการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งในมุมมองของนิกายอวตัมสกะ นั้นก็มีได้เป็นมโน ทัศน์ที่ไร้คุณค่าหรือปราศจากสำคัญซึ่งต้องถูกปฏิเสธหรือต่อต้านเช่นมุมมองที่พระพุทธศาสนา นิกายเซนกระแสหลักมีต่อมโนทัศน์ดังกล่าว และมากไปกว่านั้นโบลโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่ามโนทัศน์ ทางภววิทยาของนิกายอวตัมสกะดังกล่าวนั้นก็กลับมีคุณค่าต่อหลักการในเชิงญาณวิทยาของ พระพุทธศาสนานิกายเซนอย่างชัดเจน

แนวคิดดังกล่าวของโบลโจ จินูล นั้นวางอยู่บนแนวคิดพื้นฐานที่ของพระพุทธศาสนานิกายเซน ซึ่งมองว่าแนวคิดทางภววิทยา แนวคิดทางญาณวิทยา แนวคิดเรื่องการปฏิบัติ และแนวคิดเรื่องการ บรรลุธรรม (วิมุตติวิทยา) นั้นโดยแท้จริงเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์และต้องดำเนินควบคู่กันไป อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือในทัศนะของโบลโจ จินูล แนวคิดทาง “ญาณวิทยา” นั้นคือการตื่นรู้สู่ “ภว วิทยาเดิมแท้” แห่งของตัวตน และการตื่นรู้ดังกล่าวนี้คือพื้นฐานที่สำคัญของ “การปฏิบัติที่แท้จริง” (True Cultivation) กล่าวในอีกภาษาหนึ่งคือการปฏิบัติที่แท้จริงนั้นจะเกิดขึ้นได้ในฐานะที่เป็น กระบวนการซึ่ง “สืบเนื่องต่อจาก” (consequence) การตื่นรู้สู่ “ความหมายที่แท้จริงของตัวตน”

และความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างหลักการทั้งสองดังกล่าวนั้นย่อมนำไปสู่เป้าหมายทางวิมุติวิทยา หรือการบรรลุธรรมอันสมบูรณ์ได้โดยแท้จริง

หากพิจารณาว่าภาพรวมทางความคิดของโบล โจ จินูล วางอยู่บนโครงข่ายความสัมพันธ์ ดังกล่าว การสนับสนุนแนวคิดทางภววิทยาของนิกายอวตัมสกะที่มีต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้น จึงวางอยู่บนแนวคิดที่ว่ามนทัศน์ดังกล่าวนั้นเป็นการสนับสนุน “ศักยภาพในเชิงวิมุติวิทยา”⁶⁰ ด้วยการชี้ให้มนุษย์ได้มองเห็นและตระหนักถึง “จิตเดิมแท้” หรือ “พุทธภาวะ” หรือ “ภาวะแห่งความเป็นพุทธะ”⁶¹ อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้อันปราศจากการคิดแยกแยะของมนุษย์ซึ่งเป็น “ตัวตนที่แท้จริง” ที่ดำรงอยู่ใน “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” ของมนุษย์ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยการรับรู้ และการเข้าใจโลกด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ และด้วยศักยภาพในเชิงวิมุติวิทยา ดังกล่าวนั้นจึงเป็น “จุดเริ่มต้น” ที่สำคัญของกระบวนการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “ปรับประยุกต์” มุมมองแห่งธรรมชาติเดิมแท้ของการรับรู้ดังกล่าวให้เป็น “กระบวนการในการตอบสนอง” ต่อโลกปรากฏการณ์ หรือกระบวนการในการ “ยืนยัน” ความหมายที่แท้จริงของโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ซึ่งต้องดำเนิน “ต่อเนื่อง” ไปอย่างเป็นพลวัต ในฐานะที่เป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์⁶² ในแง่นี้ประสบการณ์แห่งการรับรู้และเข้าใจโลกจากมุมมองของจิตเดิมแท้ที่ดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตนี้เองคือเป้าหมายในเชิงวิมุติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซน

นักวิชาการทางพุทธปรัชญา เช่น สุวรรณา สถาอานันท์ ให้ความเห็นที่สำคัญที่กล่าวถึงทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนในเรื่อง “ตัวตนที่แท้จริง” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่อง “จิตเดิมแท้” ของโบล โจ จินูล โดยกล่าวว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁶⁰ ความสำคัญของ “ศักยภาพในเชิงวิมุติวิทยา” ของแนวคิดทางภววิทยาที่มีต่อพระพุทธศาสนานิกายเซน เช่นนี้จะปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อแนวคิดเรื่องเนื้อแท้และหน้าที่ของจิตเดิมแท้ได้รับการอธิบายในบริบทของการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ในประเด็นถัดไป

⁶¹ แนวคิดดังกล่าวคือหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

⁶² แนวคิดดังกล่าวคือหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 5 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

พระพุทธศาสนานิกายเซนเรียกร้องให้กลับสู่ประสบการณ์บริสุทธิ์ด้วยจุดหมายอีกชนิดหนึ่งซึ่งมิใช่การหาพื้นฐานเพื่อสร้าง “ระบบ” ความรู้ทางปรัชญาแต่เป็นการผลักดันให้มนุษย์กลับไปเผชิญหน้ากับความจริงกับตนเองและกับความจริงที่ว่า “ตัวตน” นั้นไม่มี

(สุวรรณา, 2534, p. 39)

“ประสบการณ์บริสุทธิ์” ในคำอธิบายของสุวรรณา สถาอานันท์ ดังกล่าวนั้นสะท้อนถึงพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล เรื่อง “จิตเดิมแท้” ซึ่งปรากฏอยู่ในฐานะที่เป็นประสบการณ์เดิมแท้หรือ “กระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์” (Awareness, Ch. 知:zhi, Kr.지 :ji) อันเป็นประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกสรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” การรับรู้โลกและสรรพสิ่งในแบบที่มันเป็นดังกล่าวนั้นโดยแท้จริงก็คือ “การปรากฏขึ้นของความจริงแห่งพุทธธรรมในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์” และการปรากฏขึ้นของความจริงแท้แห่งพุทธธรรมดังกล่าว นั้นโดยแท้จริงก็คือการ “เผชิญหน้า” กับความจริงที่ว่า “ตัวตน” ที่ดำรงอยู่อย่าง เป็นเอกเทศและมีแก่นสารสาระนั้นไม่มี ตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์นั้นจึงเป็นเพียง “กระแสแห่งการรับรู้” ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต

ในแง่การเน้นมิติทางญาณวิทยาหรือประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์ของโบโจ จินูล ดังกล่าวนั้นคือความความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า “การปราศจากตัวตน” นั้นเองที่มีความหมายถึง “ตัวตนที่แท้จริง” ภายในบริบทดังกล่าว “พื้นฐานภาววิทยาแห่งตัวตนอันปราศจากตัวตน” และ “กระบวนการทัศนในเชิงญาณวิทยาในฐานะกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์” จึงได้ประสานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวโดยสมบูรณ์ ธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้จึงเป็น “กระบวนการแห่งการรับรู้อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานของตัวตน” และตัวตนที่แท้จริงจึงเป็น “กระแสการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะในเชิงมนทัศน์” ความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของตัวตน โลก และสรรพสิ่งในทัศนะของ โบโจ จินูล ดังกล่าวนี้อาศัยปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets on Cultivating the Mind” (Ch. 修心訣 : Susim Kyol) โดยมีเนื้อหาว่า

“โลกทั้งสาม(ไตรภูมิ) นั้นต่างลุกโชนไปด้วยความร้อนประดุจบ้านที่ลุกไหม้ด้วยเปลวเพลิง ท่านทั้งหลายจักอยู่พัก ณ ที่นี้โดยพร้อมด้วยความทุกข์ร้อนเช่นนั้นอย่างยาวนานได้อย่างไร หากท่านต้องการหลีกเลี่ยงออกจากสังสารวัฏนี้แล้วไซ้ มันไม่มีทางอื่นใดที่ดีไปกว่าการแสวงหาความเป็นพุทธะ หากท่านต้องการที่จะเป็นพุทธะโดยสมบูรณ์ท่านก็จงเข้าใจไว้ว่าพุทธะนั้นคือจิต ท่านจักแสวงหาจิตนั้นจากสถานที่อันแสนห่างไกลอย่างไรเพราะว่าสิ่งนี้มีได้อยู่นอกพ้นไปจากร่างกาย ร่างกายทางกายภาพนั้นเปรียบเสมือนปีศาจอันไร้ตัวตนเนื่องด้วยมันต้องหมุนเวียนว่ายตายเกิด จิตเดิมแท้ นั้นประดุจอวกาศเนื่องด้วยมันไม่มีจุดจบ

และไม่เปลี่ยนแปลง ชีวิตจักหมุนเวียนกลับสู่ธรรมชาติ แต่สิ่งหนึ่งซึ่งประเสริฐจักดำรงอยู่ทั้ง เบื้องบนสวรรค์และบนพื้นโลก

มันน่าสังเวช! ปัจเจกบุคคลนั้นต่างหลับไหลมาอย่างยาวนาน พวกเขาเหล่านั้นไม่ ตระหนักว่าจิตของเขานั้นเองก็คือพุทธะที่แท้ เขาไม่ได้ตระหนักว่าธรรมชาติของเขา นั้นเองที่เป็นธรรมะที่แท้ เขาต้องการแสวงหาธรรมะแต่เขากลับมองหาออกไปจากความดี แท้ที่นี้ พวกเขาต้องการแสวงหาพุทธะแต่เขากลับไม่ได้สังเกตที่จิตของเขา เขาต้องการ แสวงหาวิถีทางแห่งการเข้าถึงพุทธะที่สมบูรณ์แต่กลับยึดมั่นกับความรู้สึกที่ว่าพุทธะนั้นอยู่นอกพ้นออกไปจากจิตของเขาหรือเชื่อว่าธรรมะนั้นอยู่นอกพ้นออกไปจากธรรมชาติ ถึงแม้มัน นุชย์ทั้งหลายจะเวียนว่ายตายเกิดไปก็ภพก็ชาติหรือขีดเขียนพระสูตรต่างๆ ด้วยโลหิตของเขา หรือจะมียอมเอนกายหลับนอนตลอดเวลา แม้จะยอมทานอาหารแค่เพียงมือเดียวในช่วงวัน กระทั่งศึกษาพระไตรปิฎกและบำเพ็ญเพียรอย่างเข้มงวดก็ตาม สิ่งเหล่านั้นเปรียบประดุจ หนึ่งการหุงข้าวจากกรวดทรายซึ่งก็รังแต่จะสร้างความลำบากและไร้ประโยชน์แต่เขา ทั้งหลาย

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ข้าพเจ้าตระหนักถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหลายนั้นประกอบอยู่ด้วย คุณธรรมและสติปัญญาแห่งพระตถาคต เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วท่านควรที่จะเข้าใจว่านอก พ้นไปจากจิตแล้วก็ไม่มีพุทธะอื่นใดที่จะสามารถบรรลุถึงได้ พุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตคือ บุคคลธรรมดาที่เพียงแค่ตระหนักรู้อย่างชัดเจนในธรรมชาตินี้ นักคิดทั้งหลายในกาลปัจจุบัน คือผู้ที่กำลังศึกษาและกำลังพัฒนาจิตดวงนี้ ผู้ปฏิบัติในอนาคตล้วนแต่ต้องปฏิบัติโดยวาง เงื่อนไข้อยู่บนธรรมะนี้เช่นกัน” (Jinul, 1983f, pp. 140-141)⁶³

⁶³ Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.140-141 .

The triple world is blazing in defilement as if it were a house on fire. I How can you bear to tarry here and complacently undergo such long suffering? If you wish to avoid wandering in samsara there is no better way than to seek Buddhahood. If you want to become a Buddha, understand that Buddha is the mind. How can you search for the mind in the far distance? It is not outside the body. The physical body is a phantom, for it is subject to birth and death; the true mind is like space, for it neither ends nor changes. Therefore, it is said, "These hundred bones will crumble and return to fire and wind. But One Thing is eternally numinous and covers heaven and earth

It is tragic. People have been deluded for so long. They do not recognize that their own minds are the true Buddhas. They do not recognize that their own natures are the true dharma. They want to search for the dharma, yet they still look far away for holy

ถึงแม้เนื้อหาของบทนิพนธ์ดังกล่าวนั้นจะสามารถชี้ให้เห็นทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนเช่นแนวคิดเรื่อง “พุทธะนั้นคือจิต” หรือ “การตื่นรู้สู่จิตเดิมนั้นคือมรรควิธีแห่งพุทธะที่สมบูรณ์” ซึ่งเป็นบทสะท้อนที่สำคัญถึงการให้ความสำคัญกับมิติในเชิงญาณวิทยาหรือประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามด้วยการพิจารณาบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นที่สำคัญของทัศนะทางปรัชญาของ โโบโจ จินูล ที่มีความแตกต่างไปจากนักคิดของนิกายเซนร่วมสมัยอย่างมีนัยที่สำคัญกล่าวคือ ถึงแม้ในบทนิพนธ์ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาในการให้ความสำคัญกับ “ข้อเท็จจริง” ของชีวิตที่ชี้ว่าโดยแท้จริงแล้ว “พุทธะนั้นคือจิต” หรือ “พุทธะกับมนุษย์นั้นมีได้มีความแตกต่างกัน” หากแต่ใน “ความเป็นจริง” ชีวิตมนุษย์ปุถุชนนั้นยังคงดำรงอยู่ภายใต้โลกสังสารวัฏซึ่งผูกมัดอยู่ด้วยอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเป็น “พุทธะที่สมบูรณ์ในความเป็นจริง”

ด้วยเหตุนี้หากมองว่าความหมายและคุณค่าของพุทธธรรมคำสอนจะปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ และเมื่อประสบการณ์แห่งการรับรู้ นั้นคือ จิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ที่เป็นพื้นฐานทางญาณวิทยาของมนุษย์ที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน การให้

ones. They want to search for the Buddha, yet they will not observe their own minds. If they aspire to the path of Buddhahood while obstinately holding to their feeling that the Buddha is outside the mind or the dharma is outside the nature, then, even though they pass through kalpas as numerous as dust motes, burning their bodies, charring their arms; crushing their bones and exposing their marrow, or else write sutras with their own blood, never lying down to sleep, eating only one offering a day at the hour of the Hare or even studying through the entire tripitaka and cultivating all sorts of ascetic practices, it is like trying to make rice by boiling sand-it will only add to their tribulation.

If they would only understand their own minds, then, without searching, approaches to dharma as numerous as the sands of the Ganges and uncountable sublime meanings would all be understood. As the World Honored One said, "I see that all sentient beings everywhere are endowed with a tathagata's wisdom and virtue." He also said, "All the illusory guises in which sentient beings appear take shape in the sublime mind of the tathagata's complete enlightenment." Consequently, you should know that outside this mind there is no Buddhahood which can be attained. All the Buddhas of the past were merely persons who understood their minds. All the sages and saints of the present are likewise merely persons who have cultivated their minds. All future meditators should rely on this dharma as well.

ความสำคัญกับประสบการณ์แห่งการรับรู้ จึงต้องมีความหมายรวมไปถึงประสบการณ์ของ “มนุษย์ทุกคน” ทศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล มีความแตกต่างไปจากนักคิดเช่นร่วมสมัยคือ การตระหนักถึงความแตกต่างในเชิงความสามารถของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ที่มีต่อการเข้าถึงพุทธธรรม หรือการตระหนักถึงเงื่อนไขและอุปสรรคของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง

กล่าวคือภายใต้เงื่อนไขและอุปสรรคของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ซึ่ง “ไม่ตระหนักได้ว่าจิตของเขานั้นเองก็คือพุทธะที่แท้ และเขาไม่ได้ตระหนักว่าธรรมชาติของเขานั้นเองที่เป็นธรรมะที่แท้” จึงทำให้ โบโจ จินูล มิได้เป็นเพียง “ปราชญ์” ผู้ทำหน้าที่ในการ “อธิบาย” พุทธธรรมคำสอนด้วยมุมมองความเข้าใจ “ของตนเอง” ที่มีต่อข้อคำสอนเหล่านั้นให้กับปุถุชน หากแต่สิ่งที่ โบโจ จินูล พยายามที่จะทำคือการกลับเข้าไปยอมรับเงื่อนไขและอุปสรรคในการเข้าใจพุทธธรรมของมนุษย์ปุถุชน และพยายามแสวงหาวิธีในการอธิบายพุทธธรรมเพื่อให้มนุษย์ “มนุษย์ปุถุชน” นั้นสามารถมองเห็นหรือเข้าใจความหมายของพุทธธรรมได้โดยแท้จริง กล่าวคือ โบโจ จินูล มิได้เป็นเพียงผู้ที่ “พยายามอธิบาย” หากแต่ยังเป็นผู้ที่ “พยายามหาทางในการอธิบาย” ข้อคำสอนพุทธธรรมเพื่อให้ตอบสนองต่อเงื่อนไขและอุปสรรคในโลกแห่งความเป็นจริงของปุถุชนได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้การยอมรับและปรับประยุกต์ใช้โครงสร้างทางความคิดของนิกายอวตัมสกะภายใต้การยอมรับศักยภาพในเชิงวิมุติวิทยาของแนวคิดดังกล่าวที่มีต่อมนุษย์ปุถุชน อาจจะถูกถือได้ว่าเป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของจุดเด่นของทศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ได้อย่างชัดเจน

จากแนวคิดดังกล่าวนี้เองได้ทำให้เห็นว่า ภายใต้การยืนยันทศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มองว่า ความหมายและคุณค่าของพุทธธรรมต้องถูกทำให้ปรากฏขึ้นจริง “ในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์” นั่นคือรากฐานและข้อสนับสนุนหลักที่สำคัญที่ทำให้ โบโจ จินูล เลือกที่จะ “ปรับ” มุมมองในเชิงภววิทยาที่มีต่อพุทธธรรมคำสอนมาสู่มุมมองในเชิงญาณวิทยาด้วยการ “ปรับ” การใช้ภาษาที่สื่อถึงมโนทัศน์ทางภววิทยาซึ่งเป็นหลักการใน “เชิงนามธรรม” มาสู่ภาษาที่สื่อถึงมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของ “ร่างกาย” และ “การแสดงออก” หรือ “หน้าที่” หรือ “บทบาท” ของอวัยวะซึ่งเป็นเรื่องของการรับรู้หรือประสบการณ์ใน “เชิงประจักษ์” ของชีวิตมนุษย์ ซึ่งได้รับการอธิบายผ่านทางบทปริศนาธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ ด้วยเหตุผลที่สำคัญว่าร่างกายหรืออวัยวะนั้นเองคือที่ตั้งหรือพื้นฐานของประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นการปรับคำหรือความหมายที่ใช้สื่อถึงโลกเชิงประจักษ์นั้นดังกล่าวนี้ จึงกลายเป็นเงื่อนไขในการเน้นความสำคัญของ “ประสบการณ์” มนุษย์ในทศนะของโบโจ จินูล ให้ปรากฏขึ้นได้อย่างชัดเจน ภายใต้ทศนะดังกล่าว โบโจ จินูล ได้ปรับประยุกต์โครงสร้างทางความคิดในเชิงภววิทยาซึ่งใช้ในการอธิบายสถานะแห่งการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งหรือมโนทัศน์ ภายใต้มโนทัศน์เรื่อง “หลักการ” Li (Principle, Ch.理) และ “ปรากฏการณ์” หรือ Shi (Phenomena, Ch.事) ของนิกายอวตัมสกะ มาเป็น

โครงสร้างพื้นฐานในการอธิบายความหมายของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ ด้วยมโนทัศน์เรื่อง “เนื้อแท้ และหน้าที่” (essence - function, Ch . 體用: TI Yong, Kr.체용: Che Yong)⁶⁴

3.3 บทปริศนาธรรม : การขยายความทัศนะทางญาณวิทยาของโบโจ จินูล

จากการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล การเน้นความสำคัญของมิติทางญาณวิทยา หรือแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ภายใต้มโนทัศน์เรื่องเนื้อแท้และหน้าที่ดังกล่าวนั้นสามารถพิจารณาได้จากบทปริศนาธรรม (Gong an, Kr.공안) หรือบทอุปมาเทียบเคียงที่โบโจ จินูล ใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมุมมองในเชิงญาณวิทยา เช่น “การรับรู้” ทั้งในฐานะที่เป็น “กระแสแห่งการรับรู้ อันบริสุทธิ์ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ในฐานะที่เป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์ของมนุษย์ และ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกประจักษ์ รวมถึงการเน้นถึงความสำคัญของประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับร่างกายหรืออวัยวะอันเป็นที่ตั้งแห่งการรับรู้เช่น ดวงตาและการมองเห็น การวิเคราะห์บทปริศนาธรรมที่สำคัญดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการศึกษาแนวคิดทางภววิทยาของโบโจ จินูล

บทปริศนาธรรมที่สำคัญทั้งสามเรื่องดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on the Cultivating the Mind* (修心訣 : Susim Kyol) ซึ่งประกอบด้วยปริศนาธรรมเรื่องการแสวงหาดวงตา ปริศนาธรรมเรื่องเสียงนกร้อง และปริศนาธรรมเรื่องพระราช

1 ปริศนาธรรมเรื่องการแสวงหาดวงตา

“ปุจฉา : ด้วยวิธีใดที่จะทำให้เกิดการย้อนกลับของความกระจ่างแจ้งแห่งอายตนะจักบังเกิดขึ้นได้ในห้วงแห่งความคิดและตื่นรู้สู่ธรรมชาติแห่งตัวตน

โบโจ จินูล : ธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นคือจิตของท่านวิธีอื่นใดเล่าที่ท่านจักต้องการ หากท่านถามหาวิธีในการแสวงหาความเข้าใจ ท่านก็จักเหมือนกับบุคคลผู้ซึ่งเพราะว่าเขานั้นไม่เห็นดวงตาของเขา เขาจึงทึกทักเอาว่าตัวเขานั้นปราศจากดวงตา และจึงตัดสินใจที่จะแสวงหาวิธีอื่นในการมองเห็น แต่เนื่องจากเขามีดวงตาอยู่แล้วเหตุใดเขาจักหาวิธีอื่นเพื่อการมองเห็นอีกเล่า?

⁶⁴ ในภาษาจีน ความหมายของ “Ti” หรือ 體 นั้นสามารถแปลความหมายได้ในหลายรูปแบบ เช่น ร่างกาย (Body) รูปทรง (form) ระบบ (system) แก่นสาร (essence) หรือสารัตถะ (substance) ในขณะที่ “Yong” หรือ 用 นั้นก็สามารถแปลความหมายได้ในหลากหลายรูปแบบเช่นกัน เช่น ใช้ (use) ประยุกต์ (apply) การทำหน้าที่ (function) หรือการปฏิบัติ (operation)

ถ้าเขาตระหนักได้ว่าโดยความเป็นจริงแล้วดวงตาของเขานั้นมิเคยได้สูญหายไปไหน สิ่งนั่นเองคือสิ่งเดียวกับการมองเห็นดวงตาของเขา และมีต้องเสียเวลาไปกับการแสวงหาวิธีอื่นใดเพื่อการมองเห็น เขาก็จะมีความคิดที่ว่าเขานั้นไม่สามารถมองเห็นได้อย่างไรแล้ว ดังนั้น เมื่อการรับรู้นั่นเองคือจิตของท่าน ท่านจักหาวิธีอื่นใดเพื่อการเข้าใจ หากท่านแสวงหาวิธีอื่นใดเพื่อที่จะเข้าใจ ท่านจักไม่มีทางที่จะเข้าใจ เพียงแค่รู้ว่ามีวิธีอื่นใดเพื่อที่จะเข้าใจ ท่านก็ได้กำลังมองเห็นธรรมชาตินั่นเอง”⁶⁵

นักวิชาการเช่น Keel ขยายความความหมายของปริศนาธรรมเรื่องการแสวงหาดวงตาที่ปรากฏในบทนิพนธ์ดังกล่าวว่า

“การมองเห็นธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นต่างจากการมองเห็นสิ่งอื่นๆ เพราะการมองเห็นธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นมิได้วางอยู่บนความสัมพันธ์เรื่องผู้รับรู้และสิ่งที่ถูกรับรู้ (Subject and Object Relationship) ซึ่งเป็นกิจกรรมทางจิตเกี่ยวกับการรับรู้ของมนุษย์ (ordinary cognitive activity) โบโจ จินูล เปรียบการตื่นรู้กับการมองดวงตาของตน กล่าวคือบุคคลย่อมไม่สามารถมองเห็นตาของตนเองในฐานะที่เป็นเป้าหมายแห่งการมองเห็นได้ (object of seeing) เช่นเดียวกันเราจึงไม่สามารถมองเห็นธรรมชาติของเราในฐานะที่เป็นเป้าหมายแห่งการมองเห็นได้เช่นกัน สิ่งที่ดีที่สุดคือการตระหนักได้ว่าไม่มีดวงตาที่สามารถถูกมองเห็นได้และไม่มีจิตที่สามารถแสวงหาได้ การมองธรรมชาติแห่งจิตในฐานะที่เป็นเป้าหมายแห่ง

⁶⁵ Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 145.

Through what expedients is it possible to trace back the radiance of one's sense-faculties in one thought and awaken to the self-nature?

Chinul: The self-nature is just your own mind. What other expedients do you need? If you ask for expedients to seek understanding, you are like a person who, because he does not see his own eyes, assumes that he has no eyes and decides to find some way to see. But since he does have eyes, howelse is he supposed to see? If he realizes that in fact he has never lost his eyes, this is the same as seeing his eyes, and no longer would he waste his time trying to find a way to see. How then could he have any thoughts that he could not see? Your own numinous awareness is exactly the same. Since this awareness is your own mind, how else are you going to understand? If you seek some other way to understand, you will never understand. Simply by knowing that there is no other way to understand, you are seeing the nature.

การแสวงหาที่นั่นย่อมนำไปสู่การตื่นรู้ที่จุ่มปลอม (pseudo-enlightenment) (Hee, 1981a, p. 208)

ถึงแม้การอ่านและตีความของ Keel ที่มีต่อบทปริศนาธรรมดังกล่าวนั้นจะสะท้อนต่อความหมายที่แท้จริงของสภาวะพื้นฐานแห่งชีวิตกล่าวคือจิตเดิมแท้หรือเนื้อแท้ของจิตซึ่งเป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ เช่นที่ Keel ยกตัวอย่างเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับรู้และสิ่งที่ถูกรับ (*Subject and Object Relationship*) ซึ่งสะท้อนทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล และของพระพุทธศาสนานิกายเซนในภาพรวมได้อย่างถูกต้อง หากแต่ในทัศนะของผู้วิจัย บทปริศนาธรรมของโบโจ จินูล ดังกล่าวนั้นยังคงแฝงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล เอาไว้อีกหลายประการซึ่งยังไม่ได้รับการตีความและบ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนภายใต้การตีความของ Keel โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่โบโจ จินูล ได้ พยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “การรับรู้อันบริสุทธิ์แห่งจิตเดิมแท้ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” หรือ ๔ ในฐานที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ในทัศนะของโบโจ จินูล ในแง่ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์บทปริศนาธรรมของ โบโจ จินูล เรื่องการแสวงหาดวงตาโดยมีพื้นฐานว่าการวิเคราะห์ดังกล่าวนั้นเป็นการขยายความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง “ธรรมชาติเดิมแท้ของจิต”, “วิธีที่แท้จริงในการเข้าใจ” และ “วิธีอื่นที่ถูกแสวงหาเพื่อการเข้าใจ”

กล่าวคือโดยปกติ การมองเห็น (Seeing) อันเป็นธรรมชาติหนึ่งของมนุษย์นั้นเป็น “รากฐาน” (basis) ที่มนุษย์ใช้ในการเข้าใจและรับรู้สิ่งต่างๆ เช่นการมองเห็นวัตถุหรือสิ่งของ เช่นการมองเห็นปรากฏการณ์ต่างๆ หรือการมองเห็นสิ่งต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจในบทปริศนาธรรมดังกล่าวนี้คือ ถึงแม้มนุษย์จะสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้แต่ในความเป็นจริงนั้นสิ่งหนึ่งที่มนุษย์ไม่สามารถทำได้คือมนุษย์ไม่สามารถที่จะมองเห็นดวงตา (Eyeball) ของตนเองได้

ปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้คือ สำหรับบุคคลบางคนนั้น “ด้วยเพราะเขามองไม่เห็นดวงตาของตนเอง” (*because he does not see his own eyes*) “เขาจึงทึกทักเอาว่าตัวเขานั้นไม่มีดวงตา” (*assumes that he has no eyes*) “และจึงตัดสินใจที่จะแสวงหาวิธีที่จะมองเห็น” (*and decides to find some way to see*) ในแง่นี้กระบวนการดังกล่าวสามารถสรุปได้เป็นขั้นตอนดังนี้

A นาย ก มองไม่เห็นดวงตาของตนเอง

B จึงทึกทักว่าเขานั้นไม่มีดวงตา

C เขาจึงตัดสินใจที่จะแสวงหาวิธีที่จะมองเห็น⁶⁶

ในแง่นี้เนื้อหาของบทนิพนธ์ดังกล่าวนั้นสอนให้เห็นถึงนัยทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งสามารถพิจารณาได้สามประเด็นกล่าวคือ

ประเด็นที่หนึ่ง โดยตัวของมันเองนั้น “การแสวงหา”(searching) วิธีที่จะมองเห็น นั้นโดยแท้จริงก็คือการปรากฏขึ้นและการดำรงอยู่ของ “การมองเห็น” (seeing) อุปมาเหมือน นาย ก มองไม่เห็นดวงตาของตนเองและคิดว่าตัวเองนั้นไม่มีดวงตาจึงทำให้ตัวเองนั้นมองไม่เห็น และเมื่อเป็นเช่นนี้ นาย ก จึงแสวงหาวิธีที่จะทำให้ตัวเขาเองนั้นมาสามารถมองเห็นได้ หากแต่ประเด็นที่สำคัญที่ถูกซ่อนเอาไว้ในกระบวนการดังกล่าวนี้คือ การวิ่งแสวงหาวิธีที่จะมองเห็น หรือวิธีในการมองเห็นนั้นคือการย้อนกลับมายืนยันว่าในขณะนั้น นาย ก เอง นั้นกำลังมองเห็นอยู่ กล่าวคือ นาย ก ไม่ได้ปราศจากดวงตาตามที่ตนเองได้ทึกทักไว้ ในแง่นี้กิจกรรมในการแสวงหาดวงตาที่กำลังปรากฏขึ้นอยู่นั้นย่อมเป็นการเปิดเผย (disclose) หรือการปรากฏขึ้นของ “การมองเห็น” โดยปริยาย

ประการที่สอง หากนาย ก ตระหนักได้ว่าโดยแท้จริงแล้ว “การแสวงหา” หนทางหรือวิธีในการมองเห็นนั่นเองที่เป็นการยืนยันได้ว่า “การมองเห็น” ของเขานั้นดำรงอยู่เสมอ การตระหนักดังกล่าวย่อมทำให้นาย ก นั้นเข้าใจได้ว่า ดวงตาของเขานั้น (ซึ่งไม่สามารถที่จะมองเห็นได้) ก็ไม่เคยสูญหายไปไหนเลย เพราะหากการปรากฏขึ้นของ “การแสวงหา” คือการปรากฏขึ้นของ “การมองเห็น” และการปรากฏขึ้นของการมองเห็นนั่นเองคือการยืนยันถึงการดำรงอยู่ของ “ดวงตา” ดังนั้น “การมองเห็นดวงตา” ในทัศนะของโบโจ จินูล จึงมิใช่การ “มองเห็นลูกนัยน์ตา” หรือ “Seeing the Eyeball” หากแต่เป็นการตระหนักรู้ได้ว่า ประสบการณ์แห่งการรับรู้ (การมองเห็น) ที่กำลังเกิดขึ้นนั่นเองคือการยืนยันถึงการมีอยู่ของดวงตา และในแง่นี้การตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เองที่เป็นความหมายของการมองเห็นดวงตาและการเป็นการยืนยันในการมีอยู่ของดวงตาของตนเองโดยแท้จริง

ประการที่สาม ผู้วิจัยมองว่าจากการวิเคราะห์ความหมายทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น เป็นการทำให้เห็นว่า ยิ่งกิจกรรมใน “การแสวงหา” หนทางในการมองเห็นดวงตานั้นปรากฏขึ้นมากมาย

⁶⁶ A) : because he does not see his own eyes,

B) : assumes that he has no eyes.

C) :and decides to find some way to see.

หลากหลายเท่าไร การปรากฏขึ้นของกิจกรรมเหล่านั้นก็ยิ่งเป็นสิ่งยืนยันได้ถึงการดำรงอยู่ของ “การมองเห็น” (seeing) ได้ชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น อุปมาว่านาย ก ได้แสวงหาหนทางในการมองเห็น และ(เชื่อว่า) ตนเองได้พบหนทางในการมองเห็น (ซึ่งผิดพลาด)หลายสิบหลายร้อยหนทาง จำนวนหนทางอันผิดพลาดอันมากมายหลายสิบหลายร้อยที่นาย ก ได้พบเหล่านั้นเองคือสิ่งยืนยันได้ถึงการปรากฏขึ้นของ “การมองเห็นของนาย ก” ได้อย่างชัดเจนมากเป็นทวีคูณ

จากการวิเคราะห์ทั้งสามประการดังกล่าวนี้จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่มีต่อปัญหาเรื่องการแสวงหาดวงตาดังกล่าวไว้ว่า

A ถ้าเขาตระหนักได้ว่าในความเป็นจริงนั้นเขามีเคยสูญเสียดวงตา นี่เป็นสิ่งเดียวกับกับการมองเห็นดวงตาของเขา

B และเขาจะไม่เสียเวลาของเขาในการแสวงหาวิธีในการมองเห็น

C เขาก็สามารถมีความคิดที่ว่าเขานั้นมองไม่เห็นได้อย่างไร?⁶⁷

หากพิจารณาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าในบริบทนี้ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าการตระหนักรู้ได้ว่า “การมองเห็น” ที่กำลังปรากฏขึ้นอยู่นั้นเองที่เป็นการยืนยันถึงการมีอยู่จริงของดวงตาซึ่งในความเป็นจริงก็ไม่เคยที่จะสูญหายไปไหน ในขณะที่ความหมายของประโยคที่กล่าวว่า “เขาจักไม่เสียเวลาของเขาในการแสวงหาวิธีในการมองเห็น” จึงสามารถเข้าใจได้ว่า หากการตระหนักรู้ดังกล่าวได้เกิดขึ้นนั้น บุคคลผู้นั้นจึงเข้าใจได้ว่า การมองเห็น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตต่อเนื่องในชีวิตนี้เองที่เป็นการแสดงถึงการดำรงอยู่ของดวงตา กระบวนการในการแสวงหาดวงตาในฐานะที่เป็นเป้าหมายแห่งการมองเห็นนั้นจึงไม่ปรากฏขึ้นกับบุคคลผู้ตระหนักรู้ดังกล่าว และประโยคที่ว่า “เขาจักสามารถมีความคิดที่ว่าเขานั้นมองไม่เห็นได้อย่างไร” จึงสามารถเข้าใจได้ว่า ถึงแม้การตระหนักรู้ที่ปรากฏขึ้นนั้น จะมีได้เป็นการทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถ “มองเห็นลูกนัยตา” ของเขา (Seeing the Eyeball) หากแต่ประเด็นที่สำคัญคือสำหรับบุคคลเหล่านั้นแล้ว “ความคิดที่ว่าฉันนั้นมองไม่เห็น” ก็จะไม่มีความที่จะปรากฏขึ้นอีก เพราะบุคคลเหล่านั้นได้ตระหนักรู้แล้วว่า โดยแท้จริงดวงตาของเขานั้นมิเคยสูญหายไปไหนเลย และเขาอย่าตระหนักรู้ได้ว่า

⁶⁷ A) : *If he realizes that in fact he has never lost his eyes, this is the same as seeing his eyes*

B) : *and no longer would he waste his time trying to find a way to see.*

C) : *How then could he have any thoughts that he could not see?*

แม้ “ความคิด” ที่ว่าเขา “มองไม่เห็น” นั้นเองก็คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจาก “การมอง”(ที่ไม่เห็น) ดวงตาของเขานั้นเอง

ผู้วิจัยมองว่า หากตีความในลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นว่าความคิดที่ผิดพลาด (การวิ้งแสวงหาหนทางในการมองเห็น) นั้นอาจจะไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นต้องถูกกำจัด หรือถูกพิจารณาว่าเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความหมายที่แท้จริง แต่ในทางกลับกันผู้วิจัยมองว่า ในทัศนะของโบล โจ จินูล นั้น การเข้าใจความหมายที่แท้จริงของความคิดที่ผิดพลาดในแบบที่มันเป็น (as it is) นั้นเองที่เป็นมรรควิธีที่สำคัญในการสนับสนุนให้ความเข้าใจที่ถูกต้องนั้นเกิดขึ้นได้ โดยเหตุนี้ความคิดผิดพลาดจึงน่าจะมีใช้สิ่งที่ต้องถูกปฏิเสธแต่เป็นสิ่งที่ควรถูก “เข้าใจในแบบที่มันเป็น” ในแง่นี้หากดวงตามีธรรมชาติคือ “การมองเห็น” และการแสวงหาวิถีทางแห่งการมองเห็นนั้นโดยตัวมันเองคือการยืนยันถึงการปรากฏขึ้นของ “การมองเห็น” ดังนั้น การแสวงหาวิธีอื่นในการมองเห็นโดยตัวมันคือการ “ยืนยัน” ถึงความสามารถในการมองเห็นซึ่งเป็นธรรมชาติของดวงตานั่นเอง

หากใช้แนวทางในการเข้าใจบทปริศนาธรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางในการเข้าใจความหมายของข้อความที่มีต่อแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ที่ปรากฏในบทอุปมาดังกล่าวนี้น่าจะทำให้เห็นมุมมองที่น่าสนใจของคำตอบของโบล โจ จินูล ในประเด็นดังกล่าวที่สะท้อนกลับไปสู่การเข้าใจความหมายของจิตเดิมแท้หรือประสบการณ์เดิมแท้อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานของตัวตนได้อย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือ หากพิจารณาการวางเงื่อนไขในการตอบปริศนาธรรมของโบล โจ จินูล จะพบว่า การตอบคำถามดังกล่าวนี้ถูกวางอยู่บนเงื่อนไขระหว่างข้อความที่ว่าที่ “ถ้าธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นคือจิต” และ “วิธีอื่นใดเล่าที่ท่านจักต้องการ” ข้อความทั้งสองประการนี้อาจจะแปลความหมายในอีกรูปแบบหนึ่งได้ว่า

“ถ้าธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นคือจิตแล้ว ทำไมจึงต้องการวิธีในการแสวงหาธรรมชาติเช่นนั้น”

ข้อความที่ได้รับการขยายความดังกล่าวนี้สะท้อนแผงทัศนะทางปรัชญาบางประการที่สำคัญของโบล โจ จินูล ว่า “ธรรมชาติเดิมแท้ของจิต” นั้นจึงต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “วิธีในการเข้าใจธรรมชาติเดิมแท้ของจิต” และความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ได้รับการอธิบายภายใต้การเชื่อมโยงแนวคิดที่สำคัญในสามประเด็นเข้าด้วยกัน กล่าวคือการอธิบายความหมายของหลักการเรื่อง “จิต”(Kr.๘) เข้ากับ “ธรรมชาติแห่งตัวตน”: (Kr.๙) และ “การรับรู้” : (Kr. ๙) โดยชี้ว่า

“ธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นคือจิตของท่าน”(The self-nature is just your own mind) และ

“การรับรู้ที่ตนเองคือจิตของท่าน” (Since this awareness is your own mind)

ดังนั้นการวางความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวคือการชี้ให้เห็นว่า

“ธรรมชาติแห่งตัวตนนั้นย่อมมิได้เป็นสิ่งอื่นใดเลยนอกเสียไปจาก “การรับรู้” หรือ \sphericalangle นั้นเอง”

จากการอธิบายความหมายของ “จิต” “ธรรมชาติแห่งตัวตน” และ “การรับรู้” ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า การ “แสวงหา” วิธีการต่างๆในการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้จึงมีรูปแบบลักษณะที่คล้ายกับการรูปแบบของแสวงหาวิธีทางต่างๆในการมองเห็นของบทอุปมาเรื่องดวงตา กล่าวคือ การ “แสวงหา” วิธีการต่างๆในการเข้าใจจิตเดิมแท้นั้น “โดยตัวของมันเอง” คือการแสดงออกของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ (\sphericalangle) ในแง่การปรากฏขึ้นของกระบวนการในการรับรู้โลกในลักษณะต่างๆเช่นการรับรู้ การเข้าใจ การแสวงหา การยอมรับ หรือการปฏิเสธ โดยแท้จริงแล้วก็คือปรากฏการณ์ที่เป็นการสะท้อนถึงการดำรงอยู่ของคุณลักษณะแห่งการรับรู้ (\sphericalangle) ของจิตเดิมแท้นั้นเอง

ในแง่ประเด็นทางปรัชญาที่สำคัญซึ่งสามารถถูกวิเคราะห์ต่อได้จากการเข้าใจความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนั้นคือ การเข้าใจได้ว่าบทปริศนาธรรมดังกล่าวคือการชี้ให้เห็นว่าการ “แสวงหาวิธีในการเข้าใจจิตเดิมแท้” และ “การแสวงหาดวงตา” นั้นยังคงถูกใช้เป็นตัวแทนทางความคิดที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่ากระบวนการในการแสวงหาจิตเดิมแท้และดวงตา นั้นมิได้ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นวิถี (Means) ในการเข้าถึงสภาวะดังกล่าวในฐานะที่เป็นเป้าหมาย (End) ของการแสวงหา นั้น กล่าวคือจิตเดิมแท้หรือดวงตานั้นมิได้วางอยู่บนความสัมพันธ์ในเชิงทวิลักษณ์กับการแสวงหา

ในแง่การเข้าใจ “การแสวงหา” ในความหมายที่เป็นการได้มาหรือการได้รับซึ่งบางสิ่งนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติในการเข้าใจโลกซึ่ง วางอยู่บนการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ (Dualistic Perspective Point of View) การเข้าใจโลกในลักษณะดังกล่าวนี้มีใช้การเข้าใจโลกจากมุมมองของจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะดังกล่าวนั้นคือกระบวนการในการสร้าง “กรอบแห่งมนทัศน์” ที่กำหนดความหมายอันตายตัวให้กับสรรพสิ่งซึ่งแปรเปลี่ยนหมุนเวียนไปภายใต้ความสัมพันธ์กับเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งก็เกี่ยวพันต่อเนื่องไปกับปัจจัยอื่นๆไปอย่างต่อเนื่อง ในแง่จึงเป็นเหตุผลที่ว่ามุมมองแห่งการแยกแยะดังกล่าวนี้จึงไม่สามารถสะท้อนความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมให้ปรากฏขึ้นได้ในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์

การเข้าใจความหมายของปริศนาธรรมดังกล่าวนี้ทำให้สามารถอ่านบทสรุปของปริศนาธรรมซึ่งถูกอธิบายจากโวจ จินูล ว่า “หากท่านแสวงหาหนทางอื่นๆเพื่อที่จะเข้าใจท่านจักไม่มีทางเข้าใจ” (If you seek some other way to understand, you will never understand) ได้ว่าหากท่านมอง

“การแสวงหาหนทาง” ในฐานะที่เป็นวิถี (means) ในการได้มาซึ่งความเข้าใจ (End) ต่อธรรมชาติของจิตเดิมแท้ ความเข้าใจที่มีต่อ “สถานะภาพ” ของ “การแสวงหา” ในลักษณะดังกล่าวคือความเข้าใจในเชิงทวิลักษณ์ระหว่างวิถีและเป้าหมายซึ่งไม่สามารถสะท้อนความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ได้

ในขณะที่ข้อความที่ว่า “เพียงแค่ว่าไม่มีหนทางอื่นใดเพื่อที่จะเข้าใจ ท่านจักมองเห็นซึ่งธรรมชาติ” (*Simply by knowing that there is no other way to understand, you are seeing the nature*) จึงสามารถตีความได้ว่า การเข้าใจในธรรมชาติแห่งตัวตนคือการเข้าใจใน “สถานะภาพที่แท้จริง” ของ “การแสวงหา” ซึ่งได้ปรากฏขึ้นนั้นโดยแท้จริงคือการแสดงออก (manifestation) หรือการเปิดเผย (reveal) หรือการปรากฏขึ้นของธรรมชาติแห่งการรับรู้ (𑖀) อันคุณลักษณะพื้นฐานเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจิตเดิมแท้

ความหมายที่แท้จริงของ “การแสวงหา” จึงมิได้เป็นเพียง “วิถีทางสู่ความเข้าใจธรรมชาติแห่งตัวตน” (The Means to Understand Self Nature) หากแต่เป็น “การปรากฏขึ้นของธรรมชาติแห่งตัวตน” (The Manifestation of the Self Nature) ภายใต้อันที่ตนะดังกล่าวเช่นนี้เองคือการยืนยันว่า “การเข้าถึง” ความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้นั้นย่อมปรากฏขึ้นภายใน “ธรรมชาติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้นั้นเอง”

2 ปรีศนาธรรมเรื่องพระราชา

เมื่อครั้งนานมาแล้วพระราชาผู้ซึ่งมีพระราชศรัทธาในคำสอนนอกรีตได้ตรัสถามสมณอาจารย์ภราดาว่า

“พระราชา : อะไรคือพุทธะ?

อาจารย์ : การเห็นธรรมชาตินั้นคือพุทธะ

พระราชา : ท่านอาจารย์ได้เห็นธรรมชาตินั้นแล้วหรือไม่?

อาจารย์ : อาตมภาพได้เห็นแล้ว

พระราชา : แล้วพุทธะภาวนานั้นอยู่ไหนเล่า?

อาจารย์ : ธรรมชาตินั้นแสดงตัวในขณะที่มีการแสดงพฤติกรรมต่างๆ

พระราชา : ขณะที่มีการแสดงพฤติกรรมต่างๆนั้นหรือเหตุใดเราจึงไม่สามารถเห็นมันได้?

อาจารย์ : มันได้ปรากฏขึ้นในพฤติกรรมของมหาบพิตรในขณะนี้ แต่ท่านเพียงแค่มองไม่เห็นมันเองเท่านั้น

พระราชากล่าวว่า ข้าพเจ้ามีธรรมชาติแห่งพุทธะนั้นจริงๆใช่ไหม?

อาจารย์ : ถ้ามหาบพิตรได้แสดงการกระทำ มันจะไม่มีการกระทำอันใดที่สิ่งนี้ไม่ถูกแสดง ถ้ามหาบพิตรมิได้มีการกระทำ เนื้อแท้จึงยากที่จะสามารถหยั่งเห็นได้

พระราชา : เมื่อได้กระทำ ธรรมชาตินี้ที่แท้จะแสดงออกมาได้ในทบตบทุกประการ?

อาจารย์ :มันจะปรากฏในแปดบทบาทที่ต่างกัน

ในครรภ์มันถูกเรียกว่าตัวอ่อน เมื่อกำเนิดขึ้นมันถูกเรียกว่าบุคคล ในดวงตามันถูกเรียกว่าการมอง ในหูมันถูกเรียกว่าการได้ยิน ในจมูกมันเรียกว่าการได้กลิ่น ในลิ้นเรียกว่าการพูด ในมือทั้งสองมันถูกเรียกว่าการยึดจับ และในเท้าทั้งสองมันถูกเรียกว่าการวิ่ง เมื่อมันถูกขยายออกมันจะสามารถบรรจุสรรพสิ่งในโลกทั้งใบราวกับเม็ดทรายในแม่น้ำคงคา เมื่อมันถูกบีบรัดเข้ามันจะดำรงอยู่ภายในเศษธุลีดิน บุคคลผู้ซึ่งตระหนักชัดถึงสิ่งนี้เรียกมันว่าพุทธะภาวะ ผู้ซึ่งไม่ตระหนักถึงมันกลับเรียกมันว่าวิญญาณ เมื่อพระราชาได้ยินดังนั้น จิตของเขาก็เปิดออกสู่การตื่นขึ้นอย่างฉับพลัน ”⁶⁸

⁶⁸ Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.142.

“ Once long ago, a king who believed in a heterodox doctrine asked the Venerable Bharati:

"What is the Buddha?" The venerable answered, Seeing the nature is Buddha."

The king asked, "Has the master seen the nature yet, or not?" The venerable answered, "Yes, I have seen the Buddha-nature."

"Where is the Buddha-nature?"

"This nature is present during the performance of actions."

"During what performance of action? I can't see it now."

"It appears in this present performance of action; your majesty just doesn't see it"

"But do I have it too, or not?"

"If your majesty performs actions, there are none in which it is not present. If your majesty were not acting, its essence would be very difficult to see."

"But when one acts, at how many places does it appear?"

"It appears in eight different places."

"Would you describe these eight places?"

"In the womb it is called a fetus. On being born it is called a person. In the eyes it is called seeing and in the ears it is called hearing. In the nose it smells, in the tongue it talks, in the hands it grasps, and in the feet it runs. 'When it is expanded, it contains worlds as numerous as grains of sand. When it is compressed, it exists within one minute particle of dust. Those who have recognized it know that it is the Buddha-nature; those who have not call it soul or spirit."
As the king listened, his mind opened into awakening.'

ภายใต้ข้อปุจฉาจากพระราชาในปริศนาธรรมดังกล่าวขยายความได้ว่า ข้อปุจฉาโดยเบื้องต้นนั้นคือการที่สมณจารย์ภราตาได้ชี้ให้เห็นถึง “วิธีในการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้หรือพุทธภาวะ” ซึ่งจะปรากฏขึ้นภายใต้ “การแสดงหรือการปรากฏขึ้นของพฤติกรรมหรือการกระทำ” แต่เพียงเท่านั้น และเมื่อวิธีในการเข้าถึงความหมายแห่งธรรมนั้นปรากฏขึ้นผ่านทางพฤติกรรมหรือการกระทำ ดังนั้นเมื่อพระราชาได้ถามถึงวิธีดังกล่าว สมณจารย์จึงชี้ให้เห็นว่า “การไต่ถาม” ดังกล่าวนี้อีกที่เป็นการแสดงถึงธรรมชาติแห่งพุทธะซึ่ง “กำลัง” ปรากฏอยู่ในขณะนั้นเอง ในแง่นี้ประเด็นที่สำคัญในปริศนาธรรมดังกล่าวนั้นคือ สมณจารย์ภราตาได้ชี้ว่า ในขณะที่พระราชาได้สนทนาธรรมอยู่กับสมณจารย์นั้น พระราชาได้ “แสดงพฤติกรรมอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานแห่งการปรากฏขึ้นของพุทธภาวะแล้ว” ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่า ในขณะแห่งปัจจุบันนี้เองพุทธภาวะของพระราชาก็ได้ถูกแสดงตัวออกมาอย่างสมบูรณ์

หากมองว่าการแสดงพฤติกรรมนั้นคือวิธีแห่งการปรากฏขึ้นความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ ดังนั้น “พฤติกรรม” ที่สมณจารย์กล่าวว่าพระราชา “กำลังแสดงอยู่” กล่าวคือ “การเห็น” (seeing) ของพระราชา กล่าวคือ “การมองเห็นสมณจารย์” หรือ “การสนทนา” (talking) ของพระราชา กล่าวคือ “การพูดคุยไต่ถามกับสมณจารย์” หรือ “การได้ยินเสียง” (Hearing) ของพระราชาดังกล่าวคือ “การได้ยินปริศนาธรรมจากสมณจารย์” นั่นเองที่เป็นการปรากฏขึ้นของความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธภาวะในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้บทปริศนาธรรมดังกล่าวพยายามชี้ให้เห็นว่า ความเป็นพุทธะ นั้นมิใช่เป็นสิ่งที่ได้รับมาในฐานะที่เป็นเป้าหมายของกระบวนการในการแสวงหา

หากแต่การรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์ผ่านทางอายตนะหรืออวัยวะของมนุษย์อันเป็นที่ตั้งของประสบการณ์แห่งการรับรู้ดังกล่าวนั่นเองที่มีความหมายถึงการปรากฏขึ้นของพุทธะในโลกเชิงประจักษ์ ดังนั้น “ธรรมชาติเดิมแท้” ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการคิดแยกแยะนั้นจึงปรากฏผ่าน “อวัยวะ” หรือ “ร่างกาย” ของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ในการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์ในบริบทที่ต่างกันไป เช่นการมองเห็นของดวงตา การได้ยินของหู การได้กลิ่นของจมูก หรือการสัมผัสของร่างกาย การอธิบายความหมายของปริศนาธรรมด้วยกรอบความเข้าใจเช่นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปริศนาธรรมดังกล่าวที่มีต่อความหมายของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ในสามประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง คำตอบของสมณจารย์ที่กล่าวว่า “พุทธภาวะที่ปรากฏขึ้นนั้นมิได้มีความหมายเป็นอื่นใดซึ่งแตกต่างไปจากพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่บุคคลได้แสดงออกมา” นั่นคือการชี้ให้เห็นถึง “การตื่นรู้” สู่ความจริงที่ว่าพุทธภาวะหรือธรรมชาติแห่งพุทธะนั้น โดยแท้จริงก็มีได้เป็นสิ่งที่ไปเสียเลยนอกจากธรรมชาติแห่งการรับรู้ หรือกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ เช่นการมอง การได้

ยิน หรือการรับรส ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของการคิดในการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มีมนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ

ประการที่สอง ความเข้าใจพุทธภาวะในฐานะที่เป็นการปรากฏขึ้นของพฤติกรรมหรือกิจกรรมดังกล่าวของมนุษย์ ชี้ให้เห็นว่าบุคคลนั้นจะไม่สามารถตระหนักถึงการปรากฏขึ้นและการดำรงอยู่ของธรรมชาติเดิมแท้ได้ หากการเข้าถึงความหมายของพุทธภาวะหรือธรรมชาติเดิมแท้ยังถูกรวบรวมอยู่ภายใต้มโนทัศน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิถีทางและเป้าหมาย (means-end relation) กล่าวคือการแสวงหาหนทางเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมาย ทั้งที่โดยความจริงแล้วเป้าหมายดังกล่าวคือธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนซึ่ง ดังนั้นการรับรู้อันบริสุทธิ์ ที่มีมนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งโดยแท้จริงคือปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ ในแง่นี้สมณาจารย์ภราติกำลังชี้ให้เห็นว่า “ความหมายของตัวตน” ซึ่งอยู่นอกพ้นไปจากขอบเขตของ “ประสบการณ์ของตนเอง” นั้นไม่มี

ประการที่สาม ด้วยการอธิบายว่า “หากปราศจากการกระทำเนื้อแท้แห่งธรรมชาติจักปรากฏได้ยากยิ่ง” สมณาจารย์ภราติได้ชี้ให้เห็นว่าการปรากฏขึ้นของธรรมชาติแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ ของจิตเดิมแท้ที่ตนเองที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ให้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ ในแง่นี้สมณาจารย์ภราติพยายามชี้ชวนให้พระราชินีเห็นว่า การเข้าใจความหมายของธรรมชาติเดิมแท้หรือพุทธภาวะนั้นมีได้มีความหมายเป็นอื่นใดนอกเสียจากการตื่นรู้สู่ธรรมชาติแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ในฐานะเนื้อแท้แห่งประสบการณ์ของมนุษย์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งซึ่งดำรงอยู่ “ตามที่มันเป็น” ความหมายที่แท้จริงของตัวตนย่อมปรากฏขึ้นก็แต่เพียงภายในประสบการณ์แห่งการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของตนเองแต่เพียงเท่านั้น

3 ปริศนาธรรมเรื่องเสียงนกร้อง

“แม้ว่าจะมีวิธีในการเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้หลากหลายวิธี เราขอมุ่งชี้ไปที่วิธีหนึ่งที่เจ้าจะสามารถย้อนกลับเข้าสู่ธรรมชาติของท่านได้ด้วยตัวท่านเอง

จินุลถามว่า : เจ้าได้ยินเสียงร้องแซ่ซ้องของนกนางเขนเหล่านั้นไหม

ศิษย์ตอบว่า : ได้ยิน

จินุลกล่าวว่า : จงติดตามมันกลับไปและสดับฟังในธรรมชาติแห่งการได้ยินของเจ้า เจ้ายังคงได้ยินเสียงต่างๆอีกหรือไม่

ศิษย์ตอบว่า ในจุดนั้นเสียงทั้งหลายและความแยกแยะเหล่านั้นไม่ปรากฏแก่ศิษย์แล้ว

จินุลกล่าวว่า : อัจจรรย! อัจจรรย! นี่คือนิเวศของอวโลกิตศวรรในการการเข้าสู่ความจริงแท้ เราขอถามเจ้าอีกสักครั้ง เจ้ากล่าวว่าในจุดนั้นเสียงต่างๆและการแยกแยะนั้นมิได้รับ แต่เมื่อมิได้รับสิ่งเหล่านั้น นั่นจึงแปลว่าธรรมชาติแห่งการได้ยินนั้นคือความว่างเปล่า ใช่หรือไม่

ศิษย์ตอบว่า โดยพื้นฐานมันมิได้เป็นความว่างเปล่า สิ่งนี้กระจ่างชัดและมีเคยมีดมนพรา มัวมาตลอด

จินุลถามว่า: สิ่งใดเล่าคือเนื้อแท้ซึ่งไม่ว่างเปล่า

ศิษย์ตอบว่า : ในเมื่อสิ่งนั้นไม่มีรูปทรงมาก่อนภาษาจึงไม่สามารถพรรณนาถึงมันได้”⁶⁹

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกาหลีเช่นศาสตราจารย์ Kun Ki Kang⁷⁰ ได้อธิบายปริศนาธรรมเรื่องเสียงนกร้องดังกล่าวโดยชี้ให้เห็นว่า

⁶⁹ Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.146 .

“There are many points at which to enter the noumenon. I will indicate one approach which will allow you to return to the source.

Chinul: Do you hear the sounds of that crow cawing and that magpie calling?

Student: Yes.

Chinul: Trace them back and listen to your hearing-nature. Do you hear any sounds?

Student: At that place, sounds and discriminations do not obtain.

Chinul: Marvelous! Marvelous! This is Avalokitesvara's method for entering the noumenon. Let me ask you again. You said that sounds and discriminations do not obtain at that place. But since they do not obtain, isn't the hearing-nature just empty space at such a time?

Student: Originally it is not empty. It is always bright and never obscured.

Chinul: What is this essence which is not empty?

Student: As it has no former shape, words cannot describe it.”

⁷⁰ ศาสตราจารย์ Kun Ki Kang คือหนึ่งในนักวิชาการชาวเกาหลีคนสำคัญผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาพุทธศาสนา , ศาสนศึกษา พุทธปรัชญา และโดยเฉพาะพุทธปรัชญามหายานสายเกาหลี ศาสตราจารย์ Kang สำเร็จการศึกษาด้านพุทธศาสนศึกษาจากมหาวิทยาลัย Dongguk ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงที่สุดในประเทศเกาหลี ในระดับปริญญาบัณฑิตในปี ค.ศ.. 1966 ในปี ค.ศ. 1968 ศาสตราจารย์ Kang ได้รับคำเชิญจากราชสำนักในการศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยได้พำนักอยู่ที่กรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลาถึงสองปี ศาสตราจารย์ Kang ได้รับปริญญาเอกสาขาปรัชญาจาก New York University ในปี ค.ศ. 1979 โดยเขียนวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “A Comparative Study of the Spiritual Thought of Thomas Merton and That of National Teacher Bojo” นอกจากนั้น ศาสตราจารย์ Kang มีงานเขียนที่

“การพิจารณาธรรมชาติแห่งการได้ยินคือการถอยกลับไปสู่ธรรมชาติแห่งการได้ยิน เป็นการหมุนกลับความสนใจไปสู่ที่มาของการได้ยินก่อนที่การแยกแยะเสียงต่างๆจะปรากฏขึ้น”

(Kang, 2013, p. 116)

ในขณะที่นักวิชาการเช่น Keel ตีความปริศนาธรรมเรื่องเสียงนกร้องโดยชี้ให้เห็นว่าปริศนาธรรมดังกล่าวนั้นคือ

“กิจกรรมที่บ่งชี้ถึงการแสวงหาความจริงเบื้องต้นภายใน (deep inner reality) ผ่านทางกระบวนการในการใคร่ครวญ”

(Hee, 2012, p. 78)

หากพิจารณาการอธิบายความหมายของบทปริศนาธรรมดังกล่าวของ Keel และ Kang ด้วยทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนจะเห็นได้ว่า ในปริศนาธรรมดังกล่าว “เสียงต่างๆของนก”(Sounds of Bird) ที่ปรากฏขึ้นนั้นจึงเป็นตัวแทนของการคิดในการแยกแยะในเชิงมนโทัศน์ ในขณะที่ “ธรรมชาติแห่งการได้ยิน” (Hearing-nature) นั้นคือตัวแทนของจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะในเชิงมนโทัศน์ และปริศนาธรรมดังกล่าวคือข้อชี้ชวนของโบโจ จินุล ที่ให้ผู้ปฏิบัตินั้น “ย้อนตระหนักกระจ่างแจ้ง” (Turn back and inward illumination, Ch. 迴光返照:Jiongguang fanzhao Kr. 回光返照:Hoewgang panggo) ถึง “ธรรมชาติแห่งการได้ยิน” (Hearing-nature) ของตนเอง ในแง่นี้ Keel และ Kang จึงพยายามชี้ให้เห็นว่าใจความที่สำคัญของบทปริศนาธรรมดังกล่าวคือการเน้นถึง “กระบวนการในการตื่นรู้” สู่ “เนื้อแท้” ของประสบการณ์แห่งการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์นั่นเอง ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าการตีความของ Keel และ Kang ดังกล่าวนั้นสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการชี้ให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญประการหนึ่งของโบโจ จินุล ซึ่งยังไม่ถูกอธิบายอย่างชัดเจนภายใต้การตีความของนักวิชาการในลักษณะดังกล่าว

หากมองว่าทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินุล นั้นวางอยู่บนกรอบความคิดที่สำคัญในการตอบสนองต่อมนุษย์ปุถุชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งยังคงรับรู้โลกและสรรพสิ่งผ่านทางความคิดแยกแยะในเชิงมนโทัศน์ โบโจ จินุล ชี้ให้เห็นว่า “การคิดแยกแยะในเชิงมนโทัศน์” เป็นประเด็นหลักที่สำคัญของหลักการทางปรัชญาของโบโจ จินุล ข้อบ่งชี้ที่สำคัญในบทอุปมาที่

สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธปรัชญาฝ่ายเถรวาทและโบโจ จินุล ที่น่าสนใจเช่น “The Founder of Korean Seon Buddhism : Bojo Jinul His life and Thought.”

สนับสนุนการวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวปรากฏพบในจุดเริ่มต้นของปรัชญาธรรมซึ่ง โบโจ จินูล เริ่มต้นกระบวนการในการย้อนกลับสู่ธรรมชาติของตัวตนด้วยการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

คำถามที่ปรากฏในบทนิพนธ์ดังกล่าวว่า “เจ้าได้ยินเสียงร้องแซ่ซ้องของนกนางเขนเหล่านั้นไหม” คือสิ่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงการเน้นความสำคัญของมิติเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ภายใต้ทัศนะเช่นนี้จึงชี้ให้เห็นได้ว่าบทปรัชญาธรรมดังกล่าวได้เน้นให้เห็นว่ากระบวนการในการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงหรือธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนของมนุษย์ปุถุชนนั้น “ต้อง” เริ่มต้นจากการไตร่ตรองใคร่ครวญ (Introspective) ที่มีมนุษย์ต่อ “การคิดแยกแยะ” ซึ่งเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชน ซึ่งปรากฏขึ้นปรากฏในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์

เนื้อหาของบทปรัชญาธรรมที่ว่า “จงติดตามมันกลับไปและระดับฟังในธรรมชาติแห่งการได้ยินของเจ้า” คือการชี้ให้เห็นว่า “เสียงต่างๆของนกที่ปรากฏแก่การรับรู้ของศิษย์” (Sounds of Bird) นั้นเองคือการการแสดงตัวในโลกเชิงประจักษ์ของ “ธรรมชาติแห่งการได้ยิน” (Hearing-Nature) ในแง่นี้ความสำคัญของบทปรัชญาธรรมดังกล่าวนั้นคือการมุ่งชี้ให้เห็นว่า การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือการแสดงตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์ หากพิจารณาเช่นนี้จะเห็นได้ว่าการเข้าใจความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์และจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ดังกล่าวนี้คือ คือหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการวางโครงสร้างความหมายของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิมุติวิทยาที่สำคัญของโบโจ จินูล กล่าวคือการชี้ให้เห็นว่า “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” นั้นมิใช่ “อุปสรรค” ต่อการเข้าถึง “ธรรมชาติแห่งการรับรู้” ดังนั้นการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิธี” เพื่อการขจัดลบหรือปฏิเสธต่อต้านการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงมิได้เป็นหนทางสู่การเข้าถึงธรรมชาติอันแท้จริงของตัวตน การเข้าใจความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ “ในแบบที่มันเป็น”

นักวิชาการเช่น Park อธิบายถึงบทปรัชญาธรรมเรื่องเสียงนกดังกล่าวโดยเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดทางปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ของนักปรัชญาเช่น แมร์โล ปงตี (Merleau Ponty) ที่เสนอว่า ปรากฏการณ์วิทยานั้นคือหนทางในการท้าทายทัศนะเชิงทวิลักษณ์ในเชิงปรัชญา กล่าวคือการชี้ให้เห็นว่าความจริงแท้ (noumena) และปรากฏการณ์นั้นมีได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงทวิลักษณ์ (Dualism) ในความหมายที่ว่าความจริงแท้นั้นเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่นอกพ้น (beyond) ออกไปจากปรากฏการณ์ (Phenomena) ซึ่งถูกเข้าใจว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง หากแต่ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นโดยตัวของมันเองคือการเปิดเผยให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของความจริงแท้ที่ปรากฏขึ้นใน

รูปแบบต่างๆ ด้วยเหตุนี้การเข้าใจปรากฏการณ์ในแบบที่มันเป็นจึงเป็นจึงมิใช่การยอมรับความเป็น
ทวิลักษณ์ระหว่างความจริงแท้และปรากฏการณ์ หากแต่เป็นการเข้าใจความจริงแท้ภายในการ
มองเห็นปรากฏการณ์ และคือการเข้าใจว่าโดยตัวมันเองนั้นปรากฏการณ์คือการแสดงออกหรือการ
เปิดเผยความจริงแท้ภายในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง(Berman et al., 2010, pp. 104-105)

ในแง่นี้พื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาดังกล่าวนั้นอาจจะสามารถเชื่อมโยงเข้ากับทัศนะทาง
ปรัชญาของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ (Z) อันเป็นธรรมชาติพื้นฐาน
ของจิตเดิมแท้ และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ภายใต้บทอุปมาเรื่อง “เสียงนกอันหลากหลาย”
และ “ธรรมชาติแห่งการได้ยิน” ว่าเสียงต่างๆของนกในบทอุปมานั้นเปรียบได้กับปรากฏการณ์อัน
หลากหลายที่ปรากฏขึ้น ซึ่ง “โดยตัวของมันเอง” นั้นเสียงต่างๆของนกนั้นก็คือการแสดงตัวในโลก
เชิงประจักษ์ของธรรมชาติแห่งการได้ยิน เสียงต่างๆของนกและธรรมชาติแห่งการได้ยินจึงมิได้ดำรง
อยู่ในสถานะในเชิงทวิลักษณ์ (Dualism) บทอุปมาเช่นนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่า ในทัศนะของ
พระพุทธศาสนานิกายเซนจิตเดิมแท้นั้นมีธรรมชาติแห่งการรับรู้ (Z) เป็นคุณสมบัติพื้นฐาน
คุณสมบัติดังกล่าวนี้ถูกอธิบายในฐานะที่เป็นประสบการณ์เดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแส
แห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในขณะที่การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์
(X) ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพียงการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิต
เดิมแท้ ภายใต้ความเข้าใจดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงมิใช่สิ่งที่มีแก่นสาร
สาระซึ่งดำรงอยู่ “นอกพ้น” (beyond) ออกไปจากกระแสแห่งการรับรู้อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐาน
ของจิตเดิมแท้ ในทางกลับกันการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเองคือการ
แสดงออกของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง ด้วยทัศนะ
เช่นนี้บทปริศนาธรรมดังกล่าวจึงชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงสัจธรรมหรือธรรมชาติเดิมแท้แห่งตัวตนจึงมิใช่
การ “ก้าวข้าม” (go beyond) สิ่งหนึ่งเพื่อให้ไปถึง “อีกสิ่งหนึ่ง” หากแต่เป็นการ “เปิดเผย”
(disclose) ความหมายซึ่งดำรงอยู่ใน “อีกด้านหนึ่ง” ของสิ่งนั้น นั่นเอง

จากการพิจารณาบทปริศนาธรรมดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของ
โบโจ จินูล ในสองมิติหลักกล่าวคือ หนึ่ง ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล คือการเน้นให้เห็นถึง
ความสำคัญของมิติทางญาณวิทยาของมนุษย์ที่มีต่อพุทธธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาด้วยการให้
ความสำคัญคุณค่าของพุทธธรรมที่ต้องปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์ มิใช่เป็นเพียงแนวคิด
ทางภูมิปัญญาที่มีไว้เพื่อการสร้างข้อถกเถียงเชิงปรัชญาแต่เพียงเท่านั้น บทปริศนาธรรมจึงเป็น
การสะท้อนความคิดทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวเช่นการย้ำเน้นความสำคัญของ “การแสวงหา”
ดวงตาในความหมายที่เป็นการปรากฏขึ้นของ “การรับรู้” อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของจิตในโลกเชิง

ประจักษ์ หรือการปรากฏขึ้นของความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธภาวะในโลกเชิงประจักษ์ ภายใต้อิทธิพลของพระราชา เช่น “การมอง” หรือ “การได้ยิน” ซึ่งในบทปริศนาธรรมเหล่านี้โวจินุส จึงพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยง “พุทธธรรมคำสอน” เข้ากับมิติในเชิง “ญาณวิทยา” ของมนุษย์ และการปรากฏขึ้นของกระแสแห่งการรับรู้ของมนุษย์อันเป็นมิติเชิงญาณวิทยา ก็คือการปรากฏขึ้นของพุทธธรรมในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง นอกจากนี้บทปริศนาธรรมดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ในฐานะที่เป็นการแสดงตัวในโลกเชิงประจักษ์ของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ เช่นการเน้นความสำคัญของ “เสียงนกร้องที่หลากหลาย” และการมุ่งเสนอแนวทาง “การปฏิบัติ” ที่มีต่อเสียงนกที่หลากหลาย ซึ่งปรากฏในบทปริศนาธรรมเรื่องเสียงนกร้อง ซึ่งทำที่ดังกล่าววั้นคือจุดเด่นที่สำคัญของโวจินุส ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึงพุทธธรรมของ “มนุษย์ปุถุชน” ในโลกเชิงประจักษ์ของโวจินุส ซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาที่สอดคล้องอย่างแท้จริงกับเป้าหมายของปรัชญาเซนที่ชื่อว่า “สรรพชีวิตนั้นมีพุทธภาวะ” ซึ่งเป็นพื้นฐานให้กับแนวคิดที่ว่า การบรรลุธรรมนั้นสามารถเกิดขึ้นได้กับสรรพชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน

3.4 แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

หากพิจารณาจากบทวิเคราะห์ที่ผ่านมาจะเห็นได้พื้นฐานที่สำคัญของทัศนะทางปรัชญาของโวจินุส คือการมุ่งให้ความสำคัญกับ “ชีวิตของมนุษย์” จากพื้นฐานดังกล่าวนี้จึงทำให้โวจินุส มองว่าการเข้าใจพุทธธรรมจากมุมมองในเชิงญาณวิทยาที่เป็นการอธิบายสภาวะแห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่งนั้นเป็นทัศนะทางปรัชญาที่ยังไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมของมนุษย์ ดังนั้นมุมมองในเชิงญาณวิทยาภายใต้การให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้แท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นจึงได้รับการเน้นขึ้นและเป็นประเด็นหลักของแนวคิดทางปรัชญาของโวจินุส

อย่างไรก็ตามหากมองว่ารากฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นคือเรื่องของการปฏิบัติ และการปฏิบัติในความหมายของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนะทางญาณวิทยา กล่าวคือการปฏิบัติในนิกายเซนมีความหมายถึงกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ (epistemological process) ของมนุษย์ที่ “ตอบสนอง” ต่อโลกปรากฏการณ์ที่จากมุมมองของจิตเดิมแท้ กล่าวคือจากมุมมองของกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์อันดำรงอยู่การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ อันเป็นกระบวนการในการทำให้ข้อคำสอนแห่งพุทธธรรมนั้นได้ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งมุมมองดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตของปุถุชน เนื่องด้วยมนุษย์ปุถุชนนั้นยังคงรับรู้และเข้าใจโลกจากมุมมองของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นโโจ จินุล จึงชี้ให้เห็นว่าการมุ่งให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้แต่เพียงเท่านั้นจึงไม่สามารถตอบสนองต่อการให้ความสำคัญกับ “มนุษย์ปุถุชน” ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานหลักที่สำคัญของแนวคิดทางปรัชญาของโโจ จินุล

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า ในหลักการเรื่องญาณวิทยาของโโจ จินุล แนวคิดเรื่อง “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” นั้นจึงเป็นหลักการที่มีความสำคัญเคียงคู่กับแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ การให้ความสำคัญกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อันสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์เช่นนี้ถือได้ว่าเป็นคุณูปการ (Contribution) ที่สำคัญของโโจ จินุล ซึ่งมีความแตกต่างไปจากนักคิดนิกายเซนร่วมสมัย การให้ความสำคัญกับปุถุชนในมิติทางญาณวิทยาของโโจ จินุล นั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้แนวคิดทางปรัชญาของโโจ จินุล นั้นจึงสอดคล้อง (consistency) อย่างเป็นที่สุดกับเป้าหมายของปรัชญาเซนที่มองว่า “มนุษย์ทุกคนนั้นมีพุทธภาวะ” ซึ่งเป็นพุทธธรรมคำสอนที่ถูกกละเลยและไม่ถูกทำให้เป็นจริงในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของปุถุชน จากนักคิดของนิกายเซนอย่างชัดเจน ในขณะที่การพิจารณามุมมองในเชิงปฏิบัติก็ยังคงพบว่า ท่าทีในการให้ความสำคัญกับปุถุชนดังกล่าวนี้ยังคงปรากฏเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแนวคือเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ซึ่งเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ตอบสนองต่อปัญหาเรื่องของปุถุชนที่ไม่สามารถปฏิบัติจนประสบความสำเร็จได้อย่างฉับพลัน

การให้ความสำคัญกับแนวคิดการเข้าถึงธรรมของปุถุชนดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice* โดยกล่าวว่า

ในโบราณกาลที่ผ่านมา มีใครหรือไม่ที่ตื่นรู้ธรรมโดยมิได้มาจากคนธรรมดา ในพระสูตรหรือในอรรถกถา มีการห้ามปุถุชนในยุคเสื่อมแห่งธรรมในการปฏิบัติธรรมหรือไม่ ดังที่ในพระสูตรแห่งการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ได้กล่าวว่าหากมีปุถุชนในสมัยเสื่อมแห่งธรรมผู้หนึ่งใดซึ่งมิได้เกิดความคิดที่ผิดพลาดมัวหมอง พุทธะผู้ประเสริฐท่านจึงได้กล่าวว่า ปุถุชนคนนั้นเองคือโพธิสัตว์ผู้ซึ่งปรากฏขึ้นในโลก⁷¹

⁷¹ Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.99 .

“Were there any ancients who realized the path who did not come from perfectly ordinary men? In all the sutras and sastras is there any which forbids sentient beings in the degenerate age to cultivate the non-outflow path? As it is stated in the Complete

นอกจากนั้นการให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนซึ่งเป็นประเด็นที่เลือนหายไปจากปรัชญาเซน ด้วยการให้ความสำคัญกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าวนั้นยังเป็นการเน้นความสำคัญอย่างเป็นที่สุด ของทัศนะทาง“ญาณวิทยา”ของโบโจ จินูลที่มีต่อความหมายแห่งพุทธธรรม ซึ่งปรากฏขึ้นภายใต้การอธิบายความหมายของ“การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์”และ “จิตเดิมแท้” ด้วยมโนทัศน์เรื่อง “เนื้อแท้และหน้าที่”(Essence-Function ,Ch.體用:t'i-yong, Kr.체용:Che-yong) กล่าวคือแนวคิดเรื่อง “เนื้อแท้และหน้าที่ของจิตเดิมแท้”ซึ่งภายใต้บริบทดังกล่าวนี้โบโจ จินูล ได้เน้นความสำคัญของมุมมองทางญาณวิทยาให้กลายเป็นประเด็นหลักในทัศนะทางปรัชญาของตนได้อย่างสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นเป็นทัศนะทางญาณวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ปุถุชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การอธิบายพื้นฐานแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ภายใต้มโนทัศน์เรื่องเนื้อแท้และหน้าที่ของโบโจ จินูล นั้น จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในหัวข้อถัดไป

3.4.1 เนื้อแท้- สมธิ : ความว่างและความสงบแห่งจิตเดิมแท้

ในปรัชญาของโบโจ จินูล “เนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้” หรือ essence of True Miind นั้นได้รับการอธิบายด้วยแนวคิดเรื่อง “สมธิ” (Samadhi, Ch. 三昧: San mei, Kr.삼매: Sam mea) ซึ่งมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ “ว่างและสงบ”(Void-Calm, Ch. 空寂 :Kongji, Kr. 공적 : Kongjeok ในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice : The Compact of Samadhi and Prajna Society* โบโจ จินูล ได้กล่าวถึงความหมายของเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ภายใต้ความหมายของ “สมธิ” ในลักษณะดังกล่าวว่า

Enlightenment Satra, "If there is any sentient being in the degenerate age whose mind does not give rise to falsity, the Buddha has said that such a man is a bodhisattva who has appeared in the world."

ความบริสุทธิ์ ว่างและสงบนี้เองคือจิตอันบริสุทธิ์และกระจ่างใสแห่งเหล่าพุทธะทั้งหลาย สิ่งนี้คือธรรมชาติแห่งการตรัสรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานเดิมแท้ของสรรพชีวิต⁷²

ในปรัชญาของของ โบโจ จินุล “สมาธิ” คือ “นาม” ที่ถูกใช้เพื่อบ่งชี้ถึงภาวะมูลฐานของจิตเดิมแท้หรือ “เนื้อแท้ของจิตเดิมแท้” “สมาธิ” ในทัศนะของโบโจ จินุล จึงมิได้มีความหมายบ่งชี้ถึงรูปแบบขั้นตอนของการปฏิบัติในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเช่น “การนั่งสมาธิ” หรือ “การนั่งวิปัสสนา” ซึ่งเป็นการเข้าใจสมาธิในฐานะที่เป็น “กิจกรรม” ชนิดหนึ่งในฐานะที่เป็น “วิธี” ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดผลหรือ “เป้าหมาย” บางประการ (Means-End Relation

ในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice* โบโจ จินุล ได้กล่าวอ้างถึงงานเขียนทางศาสนาที่สำคัญชิ้นหนึ่งของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน กล่าวคือ *The Perfection of Wisdom Sastra* ซึ่งมีบทโคลงที่อธิบายความสัมพันธ์ของมนต์ศน์เรื่อง “ความว่างและสงบ” และการ “ปราศจากความแก่งวุ่นวุ่นโดยมีเนื้อความว่า

เกราะแข็งอันแกร่งกล้าแห่งสมาธิ สามารถหยุดยั้งเกาทัณฑ์แห่งความมัวหมอง
สมาธิคือคลังแห่งปัญญา มันคืออาณาจักรแห่งความดี หากเศษผงธุลีแห่งโลกได้บดบังดวง
สุริยาบนฟากฟ้า กลุ่มฝนท่าใหญ่จักสามารถชะล้างมันออกไป หากสายลมแห่งความคิด
และมโนภาพทำให้จิตฟุ้งซ่านกระจัดกระจายสมาธิจักหยุดยั้งมัน ในความสงบเรียบอันเป็น
อาณาจักรอันไร้เงื่อนไขแห่งพุทธะ โพธิอันบริสุทธิ์จักได้รับ การหยามเหยียดผู้ซึ่งดำรงอยู่
ด้วยฉาน จึงเปรียบกับการหยามเหยียดตถาคต⁷³

⁷² Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 147.

“This pure, void, and calm mind is that mind of outstanding purity and brilliance of all the Buddhas of the three time periods; it is that enlightened nature which is the original source of all sentient beings.”

⁷³ Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.105-106 .

The adamantine armor of samadhi Can stop the arrows of defilement. Samadhi is the storehouse for keeping wisdom It is the field of merit for all good qualities. If the dust of the world hides the sun in the sky, A great rain can wash it away. If the wind of thought and imagination scatter the mind Samadhi can halt it. In the tranquil, unconditioned Buddha-sphere

ภายใต้การอ้างอิงถึงบทอุปมาเปรียบเทียบดังกล่าว โบโจ จินุล ชี้ให้เห็นว่าอาการ “ฟุ้งซ่านกระจัดกระจาย” (Scatter) ของจิตนั้นถูกอธิบายด้วยมโนทัศน์เรื่องการคิดแยกแยะ ในแง่การปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าวจึงสะท้อนถึงสภาวะแห่งการปราศจากความสงบของจิต (Calmness ,Ch 寂: ji, Kr. 寂: jeok) หรือสภาวะจิตซึ่งฟุ้งซ่าน, ว้าวุ่น, วอกแวกหรือแกว่งไหวไปตามโลกธรรมหรือปัจจัยภายนอกที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเพียงอาการไหวตัวของจิต ในขณะที่เนื้อแท้ของจิตนั้นยังคงมิได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใดในแง่ “ความไม่เปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตปัจจัยต่างๆ” ของเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้เองคือความหมายของ “ความสงบแห่งจิตเดิมแท้”⁷⁴ อุปมาได้กับสีสันต่างๆของเพชรที่ถูกสะท้อนด้วยปัจจัยต่างๆหากแต่ ตัว “ความแวววาวกระจ่างใส” ของเพชร (Brightness) นั้นยังคงดำรงอยู่และปราศจากสีสันใดๆ สีสันต่างๆของเพชร(เปรียบกับความคิดแยกแยะต่างๆ) นั้นย่อมเกิดจากความแวววาวของเพชร(อุปมากับการรับรู้อันบริสุทธิ์) แต่ตัวคุณสมบัติแห่งการแวววาวของเพชรซึ่งทำหน้าที่อยู่โดยตลอดนั้นกลับมิได้เป็นสีสันใดๆ ความแวววาวยังคงใสกระจ่างอยู่เช่นเดิม

ในแง่ “ความสงบ” จึงมิได้มีความหมายถึงอาการหยุดนิ่งตายตัวปราศจากการรับรู้ หากแต่ความสงบแห่งจิตเดิมแท้นั้นคือการบ่งชี้ถึงสภาวะแห่งธรรมชาติเดิมแท้หรือเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้ซึ่งไม่แกว่งไหวไหวโอน หรือเปลี่ยนแปลงแปรเปลี่ยนตามเป้าหมายแห่งการรับรู้ในลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้น ในแง่ความฟุ้งซ่านกระจัดกระจายหรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จะปรากฏขึ้นอย่างมากมายสักเท่าไร แต่เนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้นั้นยังคงความ “สงบ” อยู่ท่ามกลางปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและดับไป

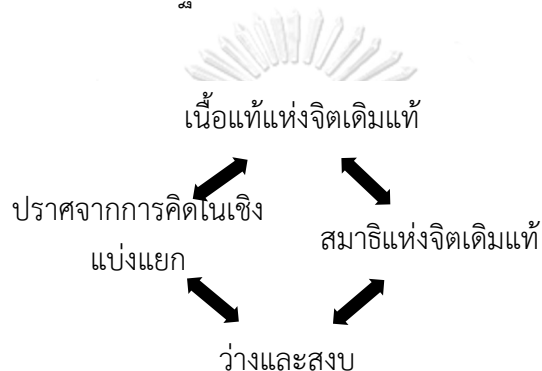
“ความสงบนั้นคือเนื้อแท้ ซึ่งแน่นหนา มั่นคง และไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งนี้คือความหมายของการไม่เปลี่ยนรูปของจิตเดิมแท้”⁷⁵

The pure bodhi can be gained. If one reviles those who abide in chan, This is said to be like reviling all the tathagatas.”

⁷⁴ ด้วยเหตุนี้ “สภาวะแห่งความสงบแห่งจิตเดิมแท้” จึงอาจถูกสะท้อนด้วยแนวคิดเรื่อง “การไม่เปลี่ยนรูป” ของเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ (Immutability, Ch. 不變 :Bu xie, Kr. 불변 : Pulbyon)

⁷⁵ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 342.

หากอธิบายเชื่อมโยงความหมายดังกล่าวมาสู่ประเด็นเรื่อง “ความว่าง” ของจิตเดิมแท้จึงทำให้เห็นว่า ความสงบของจิตเดิมแท้หรือการไม่แกว่งไกวไหวโอนของเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ นั้นเป็นการสะท้อนว่าโดยเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้ “ว่าง” หรือปราศจากการไหวโอน กล่าวคือในทัศนะของโบโจ จินูล “ความว่าง” (Void, Ch. 空 : Kong , Kr. 공: Kong) ดังกล่าวนั้นถูกอธิบายในฐานะที่เป็น “สภาวะแห่งความว่างจากการแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์” หรือ “การปราศจากความคิด” (No thought, Ch. 無念 :Wu nian, Kr.무념: Mu nyom) ซึ่งเป็นสภาวะมูลฐานที่แท้จริงของจิต หรือเป็นภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของชีวิต

แผนภาพที่ 1 : ความสัมพันธ์ของความหมายแห่งเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้

จากแผนภาพดังกล่าว เห็นได้ชัดว่าหลักการทั้งสี่ประการนั้นโดยแท้จริงคือการสะท้อนความหมายของกันและกันซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ เนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ นั้น “ว่าง” จากการแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์ หรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ (อาการแกว่งไกวฟุ้งซ่านแห่งจิต) เนื้อแท้แห่งจิตซึ่งปราศจากการคิดแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์และการแกว่งไกวขึ้นลงไปตามโลกธรรมทั้งหลาย คือภาพสะท้อนของสภาวะพื้นฐานแห่ง “ความสงบ” ของจิตเดิมแท้ ในแง่นี้ความสงบแห่งจิตเดิมแท้คือการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของ “ความว่าง” แห่งจิตเดิมแท้ ในทางกลับการ “ความว่าง” แห่งจิตเดิมแท้ คือการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของ “ความสงบ” แห่งจิตเดิมแท้ นั่นเอง “ความว่าง” และ “ความสงบเรียบ” แห่งจิตเดิมแท้ นั้นจึงมิใช่คุณสมบัติสองประการของจิตเดิมแท้ซึ่งมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุหรือเป็นที่มาของอีกสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุ

“The mind is calm and yet aware. Calmness is the real essence, which is firm, steady and immovable”

และผล หากแต่คุณสมบัติทั้งสองประการนั้นเป็นคุณสมบัติที่ดำรงอยู่ “ในกันและกัน เพื่อกันและกัน”

การปรากฏขึ้นของสภาวะหนึ่งย่อมหมายถึงการดำรงอยู่ของอีกสภาวะหนึ่งอย่างสมบูรณ์ เมื่อความว่างแห่งจิตเดิมแท้ปรากฏขึ้นเมื่อนั้นคือการปรากฏของความสงบแห่งจิตเดิมแท้ และเมื่อความสงบแห่งจิตเดิมแท้ปรากฏขึ้นเมื่อนั้นคือการดำรงอยู่ของความว่างอย่างสมบูรณ์ และด้วยความสัมพันธ์ของคุณสมบัติทั้งสองประการในลักษณะดังกล่าว โบโจ จินูล จึงกล่าวบรรยายถึงเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ด้วยคุณสมบัติทั้งสองประการอย่างเสมอกัน ในนาม “ความว่าง/ความสงบ” (Void-Calm ,Ch. 空寂 :Kongji, Kr. 공적 :Kongjeok)

3.4.2 “ปรัชญา⁷⁶-หน้าที่ : สภาวะแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้

ในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on the True Mind* (真心直說 , Jinsim Jikseol) โบโจ จินูล กล่าวบรรยายถึง “นาม” ต่างๆของจิตเดิมแท้ที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรที่สำคัญของฝ่ายมหายาน และในบรรดาชื่อหรือนามทั้งหลายนั้นโบโจ จินูล เห็นว่า “True Mind” (Ch. 真心: Zhen xin, Kr. 진심: Jinsim) คือชื่อหรือนามที่สะท้อนถึงความหมายของคุณลักษณะที่ปรากฏในชื่อต่างๆได้อย่างชัดเจน ด้วยการให้เหตุผลว่า “จริงแท้” หรือ “True” มีความหมายถึงการ “ปราศจากความผิดพลาด” กล่าวขยายความคือโดยธรรมชาติแรกเริ่ม “ความมืดมัวพลาดผิดนั้นไม่ปรากฏแก่จิตเดิมแท้” ในขณะที่ “จิต” หรือ “Mind” มีความหมายถึงการ “ความสะท้อนกระจ่างสว่างใส” กล่าวขยายความคือโดยธรรมชาติแรกเริ่มคุณสมบัติแห่งการรับรู้ (知) คือตัวแทนของคุณลักษณะที่สำคัญของจิตเดิมแท้ หากพิจารณาด้วยการให้ความหมายในลักษณะดังกล่าว จิตเดิมแท้หรือ True Mind ของ โบโจ จินูล ย่อมมีความหมายถึง “กระแสการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ซึ่งปราศจากความมัวหมองซึ่งสภาวะดังกล่าวคือธรรมชาติเดิมแท้อันแท้จริงของมนุษย์นั่นเอง”

จากรุ่งเช้าถึงพลบค่ำ ตลอดทั้งสิบสองช่วงเวลาแห่งวันซึ่งท่านได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การมอง การได้ยิน การเข้าชั้น การพูดคุย หรือแม้แต่เมื่อท่านโกรธเกรี้ยวหรือมีความสุขไม่ว่าจะกระทำความดีหรือความชั่วก็ตาม ในท้ายที่สุดใครคือผู้ที่สามารถแสดง

⁷⁶ ความหมายของ คำว่า “ปรัชญา” ในบริบทนี้มีความหมายถึง องค์ประกอบพื้นฐานส่วนหนึ่งของ หลักการเรื่องจิตเดิมแท้ของโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นคุณลักษณะแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ซึ่งในภาษาบาลีมีความหมายตรงกับคำว่า “ปัญญา” มิใช่มีความหมายถึง “วิชาปรัชญา” (Philosophy) เช่นที่ใช้กันในความหมายทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้ภาษาอังกฤษว่า “Prajna” ในการกำกับความหมายของคำว่า “ปรัชญา” ที่ปรากฏอยู่ในบริบททางความคิดของโบโจ จินูล ดังกล่าว

พฤติกรรมทั้งหลายเหล่านั้นออกมา หากท่านกล่าวว่าร่างกายในเชิงกายภาพเป็นที่มาของกิจกรรมเหล่านั้น ต่อเมื่อ ณ ช่วงเวลาที่ชีวิตของปัจเจกชนได้มาถึงจุดจบและร่างกายของเขาก็ยังมีได้เน่าเปื่อยเหตุใดเล่าที่ดวงตาของเขานั้นไม่สามารถที่จะมองเห็นได้ หูของเขาก็อาจดับฟัง จมูกของเขาก็ไม่สามารถได้กลิ่น ลิ้นของเขาก็ไม่สามารถเอื้อนเอ่ย ร่างกายก็มีอาจจะขยับขยื่อน มือมีอาจจะจับยึด และเท้าก็มีอาจวิ่งไป

ท่านพึงทราบเอาไว้ว่าสิ่งซึ่งมีความสามารถในการมอง ได้ยิน เคลื่อนไหวและแสดงพฤติกรรมนั้นคือจิตเดิมแท้ของท่านนั่นเอง มิใช่เป็นร่างกายในเชิงกายภาพของท่าน นอกไปจากนั้นองค์ประกอบทั้งสี่ประการที่สร้างร่างกายในเชิงกายภาพขึ้นมานั้นโดยธรรมชาติย่อมว่างเปล่า สิ่งเหล่านั้นประดุจภาพเงาบนกระจกหรือดวงจันทร์ที่สะท้อนในน้ำ สิ่งเหล่านั้นจะมีความสามารถในการรับรู้ สว่างแจ้งและไม่เคยมีตัวอยู่ตลอดเวลาได้เช่นไร⁷⁷

จากการพิจารณาบทนิพนธ์ดังกล่าวในข้างต้นได้ชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของมนุษย์กล่าวคือคุณสมบัติแห่งการรับรู้ (ฯ) อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิตซึ่งปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการแห่งการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ ในแง่ของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ดังกล่าวนี้มิได้มีความหมายเป็นเพียงร่างกายหรืออวัยวะในเชิงกายภาพเช่น ดวงตา ลิ้น หรือร่างกาย หากแต่คุณสมบัติแท้ “การรับรู้” นั้นเป็นพื้นฐานที่ทำให้อวัยวะในทางกายภาพเหล่านั้นสามารถแสดง “บทบาทหรือหน้าที่” ให้ปรากฏขึ้นได้โดยสมบูรณ์⁷⁸

⁷⁷ Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 146.

“ From morning to evening, throughout the twelve periods of the day, during all your actions and activities-whether seeing, hearing, laughing, talking, whether angry or happy, whether doing good or evil-ultimately who is it that is able to perform all these actions? Speak! If you say that it is the physical body which is acting, then at the moment when a man's life comes to an end, even though the body has not yet decayed, how is it that the eyes cannot see, the ears cannot hear, the nose cannot smell, the tongue cannot talk, the body cannot move, the hands cannot grasp, and the feet cannot run? You should know that what is capable of seeing, hearing, moving, and acting has to be your original mind; it is not your physical body. Furthermore, the four elements which make up the physical body are by nature void; they are like images in a mirror or the moon's reflection in water. How can they be clear and constantly aware, always bright and never obscured?”

⁷⁸ และในอีกมุมหนึ่ง เมื่อพิจารณามิติความหมายของ “การรับรู้” ดังกล่าวโดยเชื่อมโยงสัมพันธ์เข้ากับประเด็นเรื่องการปฏิบัติ (Cultivation) จึงเห็นได้ว่าโบโจ จินูล ได้เสนอทัศนะเรื่องการปฏิบัติซึ่งวางอยู่บนพื้นฐาน

โโบโจ จินูล มักเปรียบเทียบว่าสิ่งไร้ชีวิต (Insentient Being) นั้นคือสิ่งซึ่งปราศจากคุณสมบัติแห่งการรับรู้ดังกล่าวนี้ เช่นก้อนหิน หรือขอนไม้ซึ่งไม่สามารถ “รับรู้” สภาพต่างๆได้ ดังนั้น กิจกรรมทางจิตในเชิงแยกแยะซึ่งอาจจะเป็นการยืนยันหรือการปฏิเสธ การให้คุณค่า อารมณ์ความปรารถนา หรือความเกลียดกลัว อันสืบเนื่องมาจากการดำรงอยู่ของพื้นฐานแห่ง “การรับรู้” ดังกล่าวจึงไม่สามารถปรากฏขึ้นในสิ่งไร้ชีวิตได้ ดังนั้นก้อนหินและขอนไม้จึงปราศจากกระบวนการแห่งการรับรู้และกิจกรรมทางจิตที่สัมพันธ์อยู่กับกระบวนการแห่งการรับรู้ดังกล่าวโดยสิ้นเชิง ในแง่ที่ผู้วิจัยพบว่าในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on the Cultivating the Mind* โโบโจ จินูล ได้อธิบายขยายความความหมายของ “การรับรู้” ในฐานที่เป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ โดยมีเนื้อความว่า

*ในจุดที่ธรรมทั้งหลายนั้นว่าง การรับรู้ (ฯ) นั้นไม่เคยถูกปิดบัง มันมิใช่สิ่งเดียวกันกับ
สิ่งไร้ชีวิต เพราะเนื่องด้วยธรรมชาติของมันนั้นปราดเปรื่อง สิ่งนี้เองที่เป็นจิตอันว่างสงบและ
รับรู้ (ฯ) ของท่าน จิตอันบริสุทธิ์ว่างและสงบนั้นคือจิตอันพิสุทธิ์ใสและกระจ่างแจ้งแห่งพุทธะ
ทั้งปวง สิ่งนี้จึงเป็นธรรมชาติแห่งการตรัสรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานเดิมแท้ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย⁷⁹*

แนวคิดที่ว่า เมื่อการรับรู้ นั้นคือคุณสมบัติอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิตที่มีอาจจะสามารถปฏิเสธได้ ผู้ปฏิบัติที่มีความเข้าใจ(อย่างผิดพลาดว่า) การปฏิบัติธรรมนั้นมีความหมายถึงการกดข่มหรือการปฏิเสธกระบวนการในการรับรู้ในทุกประการ นั้นคือรูปแบบของการปฏิบัติที่ขัดแย้งกับกระบวนการอันเป็นพลวัตของธรรมชาติแห่งชีวิต กล่าวคือการปฏิเสธกระบวนการใน “การรับรู้” อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ ในแง่ที่การปฏิบัติดังกล่าวจึงถูกเปรียบเปรยกับการเอาก้อนหินมาวางทับลงบนวัชพืชเพื่อเพียงกดทับไม่ให้วัชพืชเหล่านั้นสามารถเติบโตขึ้นมาได้ แต่การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้มิได้เป็นการกำจัดวัชพืชเหล่านั้นอย่างแท้จริง เมื่อยกก้อนหินออกวัชพืชเหล่านั้นก็จะกลับมาเจริญเติบโตอีกครั้ง ดังนั้นการปฏิบัติที่มุ่งเน้นที่พฤติกรรมในการนั่งนิ่งไม่ไหวติงและการมีกิจกรรมทางจิตในการกดข่มกระบวนการในการรับรู้ดังกล่าวนี้จึงเป็นรูปแบบของการปฏิบัติที่ผิดพลาด (Defiled Cultivation) ในทัศนะของโโบโจ จินูล ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับการปฏิบัติที่แท้จริง (True Cultivation) ซึ่งต้องเกิดขึ้นจากการนำ “ประสบการณ์แห่งความเข้าใจ” ที่ถูกต้องต่อความหมายของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้มาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้โโบโจ จินูล จึงมุ่งเน้นและสนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและตามมาด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” นั้นเอง (Sudden Awakening and Gradual Cultivation) ประเด็นที่สำคัญดังกล่าวนี้จะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียดในบทที่สี่และห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

⁷⁹ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 147.

“ Nevertheless, at that point where all dharmas are empty, the numinous awareness is not obscured. It is not the same as insentience, for its nature is spiritually deft. This is your pure mind-essence of void and calm, numinous awareness. This pure, void, and calm mind is that mind of outstanding purity and brilliance of all the Buddhas

นักวิชาการเช่น Keel ได้ให้คำอธิบายขยายความต่อแนวคิดเรื่องคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on the Cultivating the Mind* โดยกล่าวว่า

โบโจ จินูล แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของจิตเดิมแท้นั้นมิได้เป็นเพียงสิ่งซึ่งความว่าง ความสงบหากแต่ยังคงมีคุณลักษณะเชิงบวก (Positive Aspect) แห่งการรับรู้ ดังนั้นจิตเดิมแท้จึงแตกต่างจากสิ่งไร้ชีวิต จิตเดิมแท้คือสฤญตาที่เพิ่มเติมด้วยคุณลักษณะแห่งการรับรู้ สิ่งนี้คือพุทธภาวะหรือธรรมชาติแห่งการตรัสรู้ธรรมซึ่งเป็นธรรมชาติเดิมแท้แห่งสิ่งมีชีวิต”⁸⁰

(Hee, 2012, p. 74)

ถึงแม้การอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ผ่านทางมโนทัศน์เรื่อง XI ของ Keel ในลักษณะดังกล่าวจะสามารถชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ได้อย่างชัดเจน หากแต่การอธิบายในลักษณะดังกล่าวของ Keel อาจจะยังไม่สามารถสะท้อน ความหมายของจิตเดิมแท้ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือเป็นการอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ที่ถูกต้องแต่ยังไม่เพียงพอที่จะชี้ให้เห็นความความหมายของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ได้อย่างสมบูรณ์⁸¹

ในทัศนะของผู้วิจัยภายใต้การอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าวของ Keel อาจจะมี “มีความโน้มเอียงที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ว่าจิตเดิมแท้นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญสอง

of the three time periods; it is that enlightened nature which is the original source of all sentient being.”

⁸⁰ “The statement are saying that the essence of this ultimate reality, True Mind is not merely empty and quiescent but also has the positive aspect of spiritual knowing so that mind is not like the state of insentient beings. It is sunyata or dharmata plus something luminous call knowing, hence it is the Buddha Nature or the Enlightenment nature that is originally in sentient beings.”

⁸¹ ในการวิเคราะห์การอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของ Keel ในลักษณะนี้ผู้วิจัยได้มีความหมายที่สื่อว่าการเข้าใจในแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของ Keel นั้น “ผิดพลาด” ต่อความหมายที่แท้จริงของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ หากแต่ผู้วิจัยเห็นว่า การอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าวของ Keel นั้น “สื่อให้เกิดการเข้าใจที่ผิดพลาด” ต่อความหมายที่แท้จริงของหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ ในแง่ที่ความแตกต่างระหว่าง “การอ่านที่ผิดพลาด” และ “การอ่านที่สื่อให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาด” จึงเป็นสิ่งที่ควรตระหนักถึงเมื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าว

ประการ กล่าวคือ สภาวะแห่งความเป็นสุญญตา และ คุณสมบัติแห่งการรับรู้ ซึ่งคุณสมบัติทั้งสอง ประการนั้นต่างมีความหมายในตัวเองและดำรงอยู่อย่างเอกเทศจากกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่า การอ่านความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของจิตเดิมแท้ด้วยการใช้ความหมายของคำว่า เพิ่ม (Plus) ใน บริบทที่ว่า จิตเดิมนั้นคือสุญญตาที่ “เพิ่ม” ด้วยบางสิ่งซึ่งเรียกว่า “การรับรู้” (*It is sunyata or dharmata plus something luminous call knowing*) ยิ่งเป็นการทำให้การเข้าใจแนวคิดเรื่อง จิตเดิมแท้ส่อไปในทางที่ว่า การเข้าใจจิตเดิมแท้คือการเข้าใจว่า จิตเดิมนั้นมีความเป็นสุญญตาเป็น พื้นฐานและ “บวกเพิ่ม” เข้าไปด้วยคุณลักษณะแห่งการรับรู้ ปัญหาของการอธิบายด้วยลักษณะดังกล่าวคือความโน้มเอียงไปสู่การสร้างมุมมองในเชิงทวิทัศน์ (dualistic perspective) ให้เกิดขึ้นกับ แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ ซึ่งมุมมองในเชิงทวิทัศน์อันเกิดจากการ อ่าน แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ใน ลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นสิ่งขวางกั้นการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล

ถึงแม้การอธิบายความหมายของ Keel นั้นโดยแท้จริงจะมีได้เป็นการยืนยันถึงสภาวะแห่ง ความเป็นทวิทัศน์ดังกล่าวหากแต่รูปแบบในการอธิบายดังกล่าวอาจจะมีแนวโน้มในการชักพาผู้ ศึกษาไปสู่ความเข้าใจในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นในทัศนะของผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ในทัศนะของโบโจ จินูล ควรที่จะได้รับ การอธิบายภายใต้การเน้นหรือย้ำเน้นในมิติมุมมองว่าคุณสมบัติทั้งสองประการนั้นเป็น “การปรากฏ ขึ้นของสภาวะหนึ่งภายใต้ภาพพจน์ของอีกสภาวะหนึ่ง” (The different mode of one another) ของคุณสมบัติ (ทั้งสองประการ) ของจิตเดิมแท้ เช่นที่ โบโจ จินูล กล่าวไว้

“สมาธิคือเนื้อแท้ปรัชญานั้นคือหน้าที่ เมื่อปรัชญานั้นคือหน้าที่ของเนื้อแท้มันจึงมิได้ แยกออกไปจากเนื้อแท้ และเมื่อสมาธิเป็นเนื้อแท้ของปรัชญามันจึงมิได้แยกออกไปจาก ปรัชญา”⁸²

การอธิบายความหมายเช่นนี้สามารถขยายความได้ว่า “ความว่างและความสงบ” (หรือใน ภาษาของ Keel คือความเป็นสุญญตา) นั้นคือรากฐานที่สำคัญของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ (ฯ)

⁸² Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.150 .

“Samadhi is the essence; *prajna* is the function. Since *prajna* is the functioning of the essence, it is not separate from *samadhi*. Since *samadhi* is the essence of the function, it is not separate from *prajna*”

ดังนั้นจิตเดิมแท้จึงเป็นกระบวนการแห่งการรับรู้ซึ่ง “ว่างจากการแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์” หรือในภาษาของ โปโล จินูล คือ “การปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” และ “สงบ” ด้วยเพราะพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้นั้น มิได้แปรผันเปลี่ยนแปลงไปด้วยเงื่อนไขแห่งการกระทบเข้า ด้วยปัจจัยแวดล้อมที่หลากหลาย การพิจารณาเช่นนี้สื่อให้เห็นว่า “การรับรู้” (≠) จึงมิใช่บางสิ่งที่ถูก “เพิ่ม” เข้าไปในจิตเดิมแท้ซึ่งมีพื้นฐานคือ “ความว่าง” ในแง่นี้เมื่อพิจารณาจากบทนิพนธ์ดังกล่าวจะเห็นการปฏิเสธทัศนคติในเชิงทวิลักษณ์ระหว่างเนื้อแท้และหน้าที่ของจิตเดิมแท้นั้นปรากฏขึ้นด้วยความพยายามของโปโล จินูล ในการยืนยันความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการเรื่องเนื้อแท้และหน้าที่ของจิตเดิมแท้ซึ่งวางอยู่บนความสัมพันธ์ในสองรูปแบบคือหนึ่ง “เนื้อแท้นั้นคือเนื้อแท้แห่งหน้าที่” และ สอง “หน้าที่นั้นคือหน้าที่ของเนื้อแท้”

1 “เนื้อแท้นั้นคือเนื้อแท้แห่งหน้าที่” หรือ “สมาธินั้นคือเนื้อแท้ของปรัชญา” ความหมายของบทนิพนธ์ช่วงนี้คือ “ธรรมชาติซึ่งว่างและสงบนั้นคือเนื้อแท้ของการรับรู้”

2 “หน้าที่นั้นคือหน้าที่ของเนื้อแท้” หรือ “ปรัชญานั้นคือการแสดงหน้าที่ของธรรมชาติซึ่งว่างและสงบ” ความหมายของบทนิพนธ์ช่วงนี้คือ “คุณสมบัติแห่งการรับรู้คือการแสดงตัวของธรรมชาติแห่งความว่างและความสงบ”

ในทัศนะของโปโล จินูล เมื่อ “เนื้อแท้นั้นคือเนื้อแท้แห่งหน้าที่” ความว่างและความสงบจึงเป็นเนื้อแท้ของการรับรู้ เมื่อการรับรู้มีความว่างและความสงบเป็นแก่นสารเป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ “ว่าง” หรือปราศจากการคิดแบ่งแยก และ “สงบ” หรือปราศจากการฟุ้งซ่านไหวโคลนไปตามปรากฏการณ์ต่างๆ ในภาษาสำนวนของนิกายเซน “ใบหน้าที่แท้จริง” หรือ “ตัวตนที่แท้จริง” จึงมีความหมายถึงการบ่งชี้ถึงความจริงในเชิงภววิทยาของมนุษย์ในฐานะที่เป็น การแสดงแห่งการรับรู้อันว่างและปราศจากกระบวนการทัศนคติในเชิงแยกแยะหรือมโนทัศน์ในเชิงแบ่งแยกที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง “การกลับสู่ใบหน้าเดิมแท้ของท่านก่อนที่จะถือกำเนิด” จึงเป็นภาษาและสำนวนของนิกายเซนที่ชี้ให้เห็นถึงการตระหนักรู้ถึงพื้นฐานทางภววิทยาที่สำคัญดังกล่าว ในแง่นี้รากฐานหรือพื้นฐานที่แท้จริงของมนุษย์จึงมิได้บ่งถึงความมีแก่นสารสาระอันเที่ยงแท้ตายตัวในลักษณะอาตมมันของศาสนาฝ่ายเทวนิยม เนื้อแท้หรือความจริงแท้หรือตัวตนที่แท้ของมนุษย์จึงเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้ซึ่งดำรงอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ

ในขณะที่ “หน้าที่นั้นคือหน้าที่ของเนื้อแท้” การปรากฏขึ้นของกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งปราศจากการคิดแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์นั่นเองจึงเป็นเปิดเผยถึงธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นคุณลักษณะในเชิงนามธรรมเรื่องความว่างและความสงบให้ปรากฏเด่นชัดขึ้นในกระบวนการแห่งการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ ในแง่นี้กระบวนการแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ดำเนินไปอย่างเป็น พลวัตย่อมเป็นการแสดงออกหรือการปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงพื้นฐานหรือรากฐานที่แท้จริงของชีวิตกล่าวคือการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้นั่นเอง

เมื่อมีสมาธิเมื่อนั้นก็มีปรัชญา จิตเดิมแท้จึงสงบเรียบร้อยและยังคงมีบทบาทในการรับรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีปรัชญาเมื่อนั้นก็สมาธิ จิตเดิมแท้จึงทำหน้าที่รับรู้อยู่ตลอดเวลาและคงอยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย ท่านเว่ยหลางจึงกล่าวว่พื้นฐานแห่งจิตซึ่งปราศจากความลับสนั่นคือสมาธิแห่งจิตเดิมแท้ และพื้นฐานแห่งจิตซึ่งปราศจากความพร่ามัวนั่นคือปรัชญาของจิตเดิมแท้ เมื่อท่านเข้าใจเช่นนี้แล้ว ท่านจะสงบนิ่งและรับรู้อย่างเป็นธรรมชาติในทุกสถานการณ์”⁸³

3.4.3 การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ : กระบวนการในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของ บุคคล

ถึงแม้ว่าโดยหลักการแล้ว “ความว่างสงบและการรับรู้” นั้นจะเป็นธรรมชาติพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ แต่กระนั้นก็ตามในการพิจารณาชีวิตของมนุษย์บุคคลภายใต้การดำรงอยู่โลกเชิงประจักษ์ ทำให้เห็นว่าการรับรู้และการเข้าใจโลกในเชิงแยกแยะคือนั่นคือเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์บุคคลที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ ด้วยเหตุนี้การอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ ระหว่าง ธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้ซึ่ง “ว่างสงบและมีธรรมชาติแห่งการรับรู้” ในฐานะที่เป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์และการคิดแยกแยะเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลในโลกเชิงประจักษ์ จึงถือว่าเป็นประเด็นหลักที่สำคัญอันเป็นพื้นฐานหลักที่สำคัญในการเข้าใจวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะทำการสำรวจและเสนอบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการคิดแยกแยะในเชิงเชิงมโนทัศน์ซึ่งถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่มี “ความสำคัญ” และ “ความสัมพันธ์” ต่อการทำความเข้าใจวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ภายใต้การวิเคราะห์ดังกล่าวผู้วิจัยจะได้ชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของความสัมพันธ์ระหว่างหลักการเรื่องจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเองเป็นบทสะท้อนถึงคือความหมายที่

⁸³Bojo Jinul , *Secrete on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.150 .

Since samadhi is the essence of the function, it is not separate from prajna. Since in samadhi there is prajna, samadhi is calm yet constantly aware. Since in prajna there is samadhi, prajna is aware yet constantly calm. As Ts'ao-ch'i [the Sixth Patriarch Hui-neng] said, "The mind-ground which is without disturbance is the samadhi of the self-nature. The mind-ground which is without delusion is the prajna of the self-nature. If you have this sort of understanding, you can be calm and aware naturally in all situations.

แท้จริงของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินุล⁸⁴ ในขณะที่การปฏิบัติที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจความหมาย บทบาทและสถานะภาพที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ดังกล่าวนี้คือรูปแบบของการปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของโบโจ จินุล⁸⁵

ในบทนิพนธ์เรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes* (Ch. 法集別行錄節要並入私記 : Popchip pyorhaengnok choryo pyongrip sagi โบโจ จินุล ได้กล่าวถึงความหมายของ “การคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์” ว่า

แม้ว่าความว่างเปล่า สงบเงียบและธรรมชาติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงไว้นั้นถึงแม้ว่ามันจะไม่ใช่ว่าจิตสำนึกในเชิงแยกแยะหรือปัญญาญาณแห่งการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ แต่กระนั้นก็ตามมันก็สามารถก่อให้เกิดทั้งจิตสำนึกและปัญญาญาณ และสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดีและชั่วตั่งเช่นบุคคลธรรมดาหรือผู้ประเสริฐทั้งหลาย บทบาทในเชิงบวกและเชิงลบของมันสามารถแสดงออกมาได้ในหลากหลายทางสิ่งนี้สามารถเป็นไปได้เพราะเนื้อแท้ของมันนั้นคือการรับรู้เมื่อเผชิญหน้ากับสิ่งต่าง มันจึงสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ นั้นออกได้เป็นถูกผิดดีและชั่ว แม้แต่ความชอบและความเกลียด ความโกรธและความสุข จะดูเหมือนได้เกิดขึ้นและดับสูญไปเมื่อได้ประสบพบพานกับสิ่งต่างๆ จิตซึ่งมีความสามารถในการรับรู้ นั้นไม่เคยถูกขัดขวางหยุดยั้งและสงบอยู่เสมอ เมื่อการรับรู้นี้อยู่ภายใต้การครองงำด้วยความมืดมัว จึงกล่าวได้ว่าจิตนั้นเคลื่อนไหว แต่เมื่อได้ตื่นรู้แล้วเราจักทราบว่จิตนั้นเป็นอิสระจากการเกิดขึ้นใดๆทั้งปวง”(Jinul, 1983e, p. 313)⁸⁶

⁸⁴ ซึ่งจะได้รับการวิเคราะห์อย่างต่อเนืองในบทที่สี่ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

⁸⁵ ซึ่งจะได้รับการวิเคราะห์อย่างต่อเนืองในบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

⁸⁶ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 313.

“Although we have just explained that the void and calm, numinous awareness is neither the discriminative consciousness nor the wisdom of the realization-awakening, it can nevertheless give rise to consciousness and wisdom and can perform good and evil actions as either an ordinary man or a saint. Its positive and negative functions can change their appearance in a variety of ways. This is possible because its essence is aware: when it is in contact with a conditioned object, it can discriminate whether it is skillful or unskillful, good or

ภายใต้การวิเคราะห์เนื้อหาของบทบรรยายธรรมดังกล่าวข้างต้นของ โปโจ จินูล นั้นอาจจะสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงความหมายของ “การแยกแยะ” ที่ปรากฏอยู่ในบทบรรยายธรรมดังกล่าวได้ในลักษณะที่สำคัญกล่าวคือ หนึ่ง “การแยกแยะสิ่งซึ่งถูกรับรู้ออกเป็นสิ่งต่างๆ” สอง “การแยกแยะกำหนดความหมายให้เกิดขึ้นกับสิ่งซึ่งถูกรับรู้เช่นดีหรือชั่ว” สาม “การแยกแยะด้วยความรู้สึกที่มีต่อการรับรู้เช่นความปรารถนา ความปวดร้าว ความสุข หรือความโกรธเกรี้ยว” และสี่ “การแยกแยะในเชิงพฤติกรรมเช่นการแสดงพฤติกรรมดีหรือชั่ว” ในแง่นี้การพิจารณาความหมายของการแยกแยะที่ปรากฏในบทนิพนธ์ของโปโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างมีนัยที่สำคัญกับ แนวคิดเรื่องการคิดการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของสภาวะของจิตซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังสารวัฏซึ่งปรากฏอยู่ในพระสูตรที่สำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน คือ มหายานศรัทธาปาฐศาสตร์หรือ *The Awakening of Faith* โดยมีเนื้อหาที่กล่าวไว้ว่า

“ด้วยความไม่รู้จิตของปุถุชนจึงได้สร้างรูปลักษณ์ขึ้นมาสามประการและผูกมัดเอาไว้จนไม่สามารถจะแยกขาดออกจากสิ่งดังกล่าวได้ กล่าวคือความปั่นป่วนของจิตซึ่งเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสภาวะแห่งความไม่รู้ในความเป็นหนึ่งเดียวกันหนึ่งความไม่รู้ในความเป็นหนึ่งเดียวกันของจิต ความปั่นป่วนดังกล่าวส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกตัวออกมาเป็นตัวตนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับรู้และโลกแห่งการรับรู้ทั้งหลายจึงปรากฏและภายใต้กระบวนการแห่งการรับรู้ที่มีต่อโลกปรากฏการณ์นั่นเองจิตของปุถุชน (*Deluded mind*) จึงได้สร้างรูปลักษณ์แห่งการเข้าใจโลกในทหลักษณะกล่าวคือ⁸⁷

evil, and so forth. Although liking and disliking, anger and joy, seem to arise and vanish when it is in contact with conditioned objects, the mind capable of awareness is never interrupted and is tranquil and ever calm”.

⁸⁷ การเรียบเรียงแนวคิดดังกล่าวที่ปรากฏในมหายานศรัทธาปาฐศาสตร์นี้ผู้วิจัยได้รวมรวมการแปลความหมายของคัมภีร์ดังกล่าวมาจากเอกสารสามชิ้นคือ

1 ในฉบับภาษาอังกฤษ เรียบเรียงจาก *The Awakening of Faith*, trans.by Hakeda, Y.S. New York : Columbia University Press, 1967, pp.44-45

2 ในฉบับภาษาไทยเรียบเรียงจาก

2.1 สุมาลี มหณรงค์ชัย, พุทธศาสนมหายาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม., 2546, น. 114-115

2.2 คัมภีร์มหายานศรัทธาปาฐศาสตร์, ถอดความโดย กัมพล สิริมนินท์. ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี , 2535, น. 40-41

การถอดความในฉบับของ กัมพล สิริมนินท์ นั้นเป็นการถอดความที่ตรงตามต้นฉบับในภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องชัดเจนทุกถ้อยคำ หากแต่ภาษาที่ใช้ในการถอดความนั้นมีส่วนที่เป็นภาษาบาลี สันสกฤต และคำศัพท์ในทาง

1 การใช้เหตุผลในเชิงแบ่งแยก (Discriminative Intellectual) : เมื่อวางอยู่ด้วยปรากฏการณ์ภายนอกจิตจึงได้ก่อให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกแยะระหว่างความชื่นชอบและความชิงชัง กล่าวคือจิตได้พิจารณาแยกแยะสิ่งทั้งหลายจากความชอบและความไม่ชอบ

2 ความเป็นล้นตติ (Continuity) : โดยเหตุแห่งการแบ่งแยกดังกล่าวจิตจึงได้สร้างความรู้สึกในทุกข์และสุขไปตามสภาพของสิ่งต่างๆ ความคิดในลักษณะดังกล่าวได้ดำเนินต่อไปอย่างเป็นสายธารต่อเนื่อง

3 ความเป็นอุปาทนยึดติด (Attachment) : เนื่องด้วยความเป็นล้นตติต่อเนื่องของความคิดที่ลุ่มหลง จิตจึงได้วางทาบความรู้สึกนึกคิดที่ลุ่มหลงมงายลงบนสิ่งต่างๆ แล้วจึงยึดติดอยู่กับความรู้สึกแบ่งแยกในความชื่นชอบและความชิงชัง แล้วจึงพัฒนาไปสู่ความยึดมั่นในสิ่งที่ชื่นชอบเหล่านั้น

4 ความใคร่ครวญ (Speculation) : คือการจัดใคร่ครวญและจัดการกับสิ่งต่างๆ ด้วยระบบของภาษาอันเป็นสมมุติ ในแง่นี้จิตของปุถุชนจึงได้ยึดมั่นในความหมายของสิ่งที่ถูกกำหนด ความหมายราวกับเป็นสิ่งที่เป็นจริงทั้งที่โดยแท้จริงเป็นเพียงสมมุติบัญญัติชั่วคราว ซึ่งปราศจากความถูกต้องเป็นจริง

5 การให้กำเนิดแก่อุศลกรรม (Giving rise to evil) : เมื่ออิงอาศัยด้วยระบบภาษาและอักษร ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่ไร้ความถูกต้องแท้จริง จิตจึงเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ นั้นมีอยู่จริง และได้ยึดติดกับสิ่งเหล่านั้น จึงส่งผลให้เกิดการกระทำกรรม(ชั่ว)ในลักษณะต่างๆ ขึ้น

6 ความวิตกกังวล (Anxiety) : ความเดือดร้อนกังวลที่มาจากผลของอกุศลกรรมเพราะเนื่องด้วยผลแห่งกรรมจิตของปุถุชนจึงต้องรับทุกข์ทรมานจากผลแห่งกรรมดังกล่าวและมีโอกาสจะเป็นอิสระได้จากห้วงแห่งความทุกข์นั้น”⁸⁸

วิชาการมาเป็นจำนวนมากทำให้การเข้าใจความหมายของพระสูตรดังกล่าวผ่านทาง การถอดความของกัมพลสิริมุนีห์ อาจจะเป็นอุปสรรคแก่ผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในเชิงภาษาหรือคำศัพท์ในเชิงวิชาการการเชิงลึก ในขณะที่ การถอดความของสุมาลี มหณรงค์ชัย เป็นการถอดความที่ตรงตามความหมายของพระสูตรและใช้สำนวนการเขียน และการบรรยายซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงความหมายของพระสูตรดังกล่าวได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีการให้ความหมาย และการอธิบายที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของพระสูตรได้อย่างชัดเจน

⁸⁸ นักวิชาการเช่น Buswell ขยายความหมายของมหายายศรัทธาโตปาทศาสตร์ดังกล่าวว่า

“ความเป็นหนึ่งเดียวกันของจิตและสภาวะแห่งความเป็นตถตาได้ถูกทำลายลงด้วยความไม่รู้ของกระแสแห่งความเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างตัวตนและสิ่งต่างๆ ด้วยภาวะดังกล่าวกระบวนการในการรับรู้โลกจึงถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่ายคือ ตัวตนแห่งการรับรู้ (perceiving subject internally) และสิ่งซึ่งถูก

ภายในกระบวนการแห่งการรับรู้และเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในลักษณะเช่นนี้ มนุษย์กำลัง “เผชิญหน้า” กับสิ่งที่ “ดูเหมือน” จะเป็นความจริงซึ่ง “ถูกสร้าง” ขึ้นมาจากความไม่รู้ในกระแสแห่งการรับรู้อันเป็นธรรมชาติแห่งชีวิตของตน การแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์ซึ่งปรากฏขึ้นในฐานะ “ตัวฉัน”, “ของฉัน”, “กรอบแห่งความหมาย”, “การให้คุณค่า” และ “การพุ่งพล่านของอารมณ์และความปรารถนา” จึงปรากฏขึ้นและเป็นกระบวนการที่ผูกพันมนุษย์อยู่ตอกอยู่ในวงเวียนแห่งวิญญูสงสารเรื่อยไป ในทัศนะของ โบโจ จินูล กระบวนการแห่งการรับรู้อันวางอยู่บนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือคำอธิบายของ “จิตอันหมองมัว” (Deluded Mind) ของปูลุชน

เมื่อจิตอันหมองมัวนั้นได้ประสบเข้ากับสิ่งต่างๆ มันจึงเข้าใจสิ่งต่างๆ ผ่านทางการรับรู้แบ่งแยก และเป็นที่มาของสภาวะแห่งความปรารถนาหรือเกลียดกลัวของจิตซึ่งวางอยู่บนความรื่นรมย์หรือไม่ของสิ่งที่ถูกรับรู้นั้นหรือไม่ก็เกิดความเฉยเมินเมื่อได้ประสบเข้ากับสิ่งที่ไม่น่าเอียงไปด้วยทางใด เมื่อออกสู่ลึกลับทั้งสามประการคือความโลภ โกรธและหลงนั้นถูกทำให้เกิดขึ้นโดยเป้าหมายต่าง ๆ นั้น มันจึงเป็นสิ่งที่ง่ายที่จะมองเห็นว่าจิตนั้นหมองมัว คณาจารย์ได้กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างความจริงเท็จและความปรารถนานั้นคืออาการป่วยของจิต

รับรู้ซึ่งดำรงอยู่ภายนอก (*internally and perceived objects externally*) การดำเนินไปของกระบวนการดังกล่าวค่อยๆ ทำให้มนุษย์นั้นเกิดความมืดมัวและสร้างประสบการณ์แห่งการรับรู้เหล่านั้นให้กลายเป็นมโนทัศน์ (*concept*) และเชื่อมโยงการรับรู้ในแต่ละเหตุการณ์เข้ากับประสบการณ์ในอดีต เมื่อมโนทัศน์เหล่านั้นดำเนินไปสู่กระบวนการแห่งการสร้างความหมาย (*Ideation*) ความคิดของมนุษย์จึงมีสภาวะแห่งความเป็นรูปธรรมความจริง และในท้ายที่สุดความคิดในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นเองจึงได้ครอบคลุมปัจเจกบุคคลไว้ กิจกรรมแห่งการรับรู้และประสบการณ์ทั้งหลายนั้นต่างถูกครอบงำเอาไว้ด้วยความเข้าใจซึ่งมีรากฐานมาจากมโนทัศน์เหล่านั้น ในแง่นี้ถึงการรับรู้ถึงจะเป็นกระบวนการอันเป็นกลางแต่ก็กลับถูกฉาบทาไปด้วยความเข้าใจในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าว ดังนั้นการรับรู้โดยพื้นฐานจึงกลายเป็นสิ่งไม่สามารถปรากฏได้ และในท้ายที่สุดภายใต้กระบวนการในเชิงแยกแยะนี้เองสิ่งอันพอใจกลายเป็นเป้าหมายของความอยากและความปรารถนา สิ่งอันไม่พอใจกลายเป็นเป้าหมายของความเกลียดชัง และสิ่งซึ่งไม่เป็นทั้งความพอใจและไม่พอใจกลายเป็นเป้าหมายของความหลงผิด”

ผู้วิจัยมองว่าข้ออธิบายดังกล่าวของ Buswell คือการอธิบายความหมายที่สำคัญในประเด็นเรื่องจิตเดิมแท้หรือจิตหนึ่งอันปรากฏอยู่ในมหายานศรัทธาโตปาทศาสตร์ซึ่งกล่าวว่า “จิตหนึ่งอันมีสองลักษณะ” (One Mind has two aspects) กล่าวคือคุณลักษณะแห่งความสมบูรณ์ (The Mind in term of absolute) และ คุณลักษณะแห่งปรากฏการณ์ (The Mind in term of Phenomena) ในแง่นี้ ความคิดหรือการแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์หรือจิตสำนึกแห่งการแบ่งแยกในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นคือการชี้ให้เห็นถึงความหมายของ คุณลักษณะแห่งปรากฏการณ์ของจิตเดิมแท้ ที่ถูกบรรยายไว้ในพระสูตรดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้เราจึงทราบได้ว่า มันคือจิตอันหมองมัวซึ่งรองรับไว้ด้วยการแยกแยะระหว่างความถูกต้องและความผิด⁸⁹

กระบวนการแห่งการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งซึ่งวางอยู่บนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือพื้นฐานของโครงสร้างในเชิงญาณทัศน์ของปุถุชน โบโจ จินูลกล่าวถึงจิตในแง่มุมดังกล่าวนี้ว่าเป็น “จิตอันไม่ปกติ” หรือ *The Abnormal Mind*

คำถาม : อะไรคือจิตที่ไม่ปกติ

โบโจ จินูล : โลกแห่งผัสสะนั้นบรรจุไว้ด้วยสิ่งประเสริฐและสิ่งสามัญ ความสกปรกและความบริสุทธิ์ ความขาดสูญและความเที่ยงแท้ถาวร แก่นแท้และปรากฏการณ์ ความเคลื่อนไหวและการสงบนิ่ง การมาและการไป ความสวยและความน่าเกลียด ความดีและความไม่ดี เหตุและผลก็ต่างถูกบรรจุเอาไว้ในนี้ด้วยเช่นกัน หากต้องการที่จะเอ่ยถึงทุกอย่างที่ถูกบรรจุอยู่นั้น มันจักมีความแตกต่างหลากหลายเป็นร้อยเป็นพัน สิ่งอันเป็นคู่ที่งليبประการที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมานั้นคือการอ้างถึงภาวะอันไม่ปกติ จิตซึ่งชะรอยตามสภาวะแห่งความไม่ปกตินั้นนั้นได้ปรากฏขึ้นและได้ดับสูญไป จิตซึ่งเกี่ยวพันในสภาวะอันไม่ปกตินั้นคือสิ่งซึ่งตรงกันข้ามกับความเป็นปกติหรือจิตเดิมแท้ ด้วยเหตุนี้มันจึงถูกบรรจุไว้ด้วยความไม่ปกติ กล่าวคือสภาวะแห่งจิตอันหมองมัว⁹⁰

⁸⁹ Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.179-180 .

“ When the deluded mind is in contact with the sense-spheres it knows through discriminative awareness: it gives rise to greedy or hateful states of mind depending on whether pleasant or unpleasant objects are present; or else it gives rise to ignorant states of mind when neutral objects are encountered. Since the three poisons of greed, hatred, and delusion are produced because of these objects, it is easy to see that the mind is deluded. A patriarch said: The conflict between the adverse and the favorable, This is the sickness of the mind." Consequently, we know that it is the deluded mind which sustains the dichotomy between right and wrong.”

⁹⁰Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.181 .

“ Question: What is the abnormal mind?

ในแง่นี้ถึงแม้กระแสนแห่งการรับรู้ของจิตในด้านที่หมองมัวโดย “เนื้อแท้” นั้นจะมีได้แตกต่างกับจิตอัน บริสุทธิ์ หรือจิตเดิมแท้ (True Mind) เนื่องด้วยเพราะธรรมชาติแห่งจิตนั้นประกอบด้วยความลักษณะที่สำคัญสองประการ หากแต่เมื่อจิตทั้งสองประการได้แสดงตัวออกมานั้นความแตกต่างที่ชัดเจนจึงได้บังเกิดขึ้น รากฐานที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างจิตทั้งสองประการนั้นก็คือ การปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์หรือจิตสำนึกแห่งการแยกแยะในภาษาของโบโจ จินูล “การตื่นรู้อย่างฉับพลันสู่ธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้ย่อมทำให้ท่านเห็นว่าโดยพื้นฐานนั้นคือสภาวะแห่งการปราศจากความคิดและรูปลักษณ์ในเชิงสัมพัทธ์ทั้งหลาย”⁹¹(Buswell Jr, 1983, p. 47) ในแง่นี้ โบโจ จินูล ให้ความหมายกับจิตในลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “จิตอันเป็นปกติ” หรือ *The Normal Mind* นั้นเอง

คำถาม : สิ่งใดคือจิตอันเป็นปกติ

โบโจ จินูล : มนุษย์ทั้งหลายนั้นต่างประกอบอยู่ด้วยความกระจ่างสว่างไสวซึ่งยื่นหยัดสงบนิ่งราวกับอวกาศและแผ่ซ่านไปทั่วทุกแว่นแคว้น เมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องราวทางโลกหรือโลกียะวิถีมันจักถูกเรียกขานว่าธรรมชาติจริงแท้ เมื่อเปรียบเทียบกับจิตสำนึกและความสรรสร้างต่างๆที่เกิดขึ้น มันจึงถูกเรียกว่าจิตเดิมแท้ ด้วยการปราศจากซึ่งความแตกต่างแม้สักเพียงเล็กน้อย เมื่อมันเผชิญหน้ากับเงื่อนไขต่างๆ มันจึงมีอาจถูกบดบังซ่อนเร้นหรือมีดมัวและยอมเป็นอิสระจากแม้กระทั่งเหลี่ยมหนึ่งของความคิดแห่งการยึดมั่นหรือปฏิเสธ เมื่อมันประสบด้วยสิ่งใดมันจักยอมรับ มันมิได้ชะรอยไปด้วยเป้าหมายที่แตกต่างหลากหลาย หาก

Chinul: The sense-spheres contain both the holy and the ordinary. The sense-spheres contain both the sullied and the pure. Annihilation and eternity, noumenon and phenomenon, arising and ceasing, motion and stillness, coming and going, beautiful and ugly, wholesome and unwholesome, cause and effect-all are contained in the sense spheres too. If we were to discuss in detail everything contained in the sense-spheres, there would be myriads of differences and thousands of distinctions. The ten pairs of contrasting states I just mentioned refer to the abnormal sphere. The mind follows this abnormal sphere and arises; the mind follows this abnormal sphere and ceases. The mind which is involved in these abnormal sense-spheres can be contrasted with the normal, true mind mentioned previously. Consequently, it is called the abnormal, deluded mind.”

⁹¹ “Through the sudden awakening to the void and calm mind-essence, awareness is revealed in its fundamental form-free of thoughts and void of all relative signs”

ถึงแม้ว่ามันจะชะรอยตามไปด้วยกระแสที่เปลี่ยนแปลงและบรรลุถึงความประเสริฐ มันก็มี
เคยหลีกจากออกไปจากความสงบนิ่งอันเป็นสภาพแห่งความมั่นคงไม่แปรปรวน หากท่าน
ต้องการที่จะแสวงหามันแล้ว ท่านควรที่จะทราบว่าท่านจะไม่สามารถพบมันได้ เพราะโดย
แท้จริงแล้วสิ่งนี้คือตัวจิตเดิมแท้ นั่นเอง⁹²

ภายใต้บทบรรยายธรรมดังกล่าวข้างต้นนั้นเห็นได้ว่า ในทัศนะของโโบโจ จินูล “จิตอันเป็น
ปกติ” นั้นมีความหมายสะท้อนถึง กระบวนการแห่งการรับรู้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการ
รับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ ในขณะที่ “จิตที่ไม่ปกติ” นั้นมีความหมายสะท้อน
ถึงกระบวนการแห่งการรับรู้ที่วางอยู่บนพื้นฐานการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆใน
ฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์หรือในภาษาของโโบโจ จินูล คือ
การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และหากพิจารณาเช่นนี้จะเห็นได้ว่า “การรับรู้” และ “การคิด
แยกแยะในเชิงมโนทัศน์” นั้นโดยพื้นฐานคือการแสดงออกซึ่งกระบวนการที่มนุษย์มีต่อโลกและ
สรรพสิ่งอันเป็นเงื่อนไขที่มีอาจจะสามารถปฏิเสธได้ของ “สิ่งมีชีวิต” (Sentient Beings) ในทัศนะ
ของโโบโจ จินูล และด้วยพื้นฐานดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมองว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกระบวนการ
ที่ทั้งสองประการของมนุษย์ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าใจ
ความหมาย บทบาท และสถานะภาพของกระบวนการทั้งสองประการได้อย่างชัดเจน

3.4.4. จิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ : การยืนยันใน "ความเหมือนของสิ่งที่ ต่าง" และการยืนยันใน "ความต่างของสิ่งที่เหมือน"

ในบทนิพนธ์เรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes* (Ch. 法集別行錄節要並入私記 : Popchip pyorhaengnok choryo pyongrip sagi) มีข้อความตอนหนึ่งที่โโบโจ จินูล กล่าวว่า

⁹² Question: What is the normal mind?

Chinul: All men possess a point of numinous brightness which is still like space and pervades every region. When contrasted with mundane affairs, it is expediently called the noumenal nature. When contrasted with formations and consciousness, it is provisionally called the true mind. As it is without a hair's breadth of differentiation, when it encounters conditions it is unobscured and free from even one thought of clinging or rejection: whatever it encounters, it accepts. It does not follow after the myriads of objects. Even though it follows the flow and reaches the marvel, it never leaves the stillness of its abiding place. If you search for it, you should know that you will not be able to find it. This indeed is the true mind.

ธรรมชาติแห่งจิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายนั้นโดยไม่สำคัญว่าเป็นคนโง่หรือคนฉลาด คนดีหรือคนเลว หรือสัตว์ป่านั้นโดยธรรมชาตินั้นมีความรู้สึกและมีการรับรู้อยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้แตกต่างจากต้นไม้และก้อนหิน แต่ธรรมชาติแห่งจิตที่กล่าวถึงนี้ได้เป็นสิ่งเดียวกับจิตสำนึกแห่งการแบ่งแยก (*discriminative consciousness*) ที่เกิดขึ้นโดยสัมพันธ์ไปกับเป้าหมายต่างๆในโลกแห่งปรากฏการณ์ที่ หรือมิได้เป็นสิ่งเดียวกันกับพุทธปัญญาแห่งการตรัสรู้อันสมบูรณ์ จริงแล้วมันมีความหมายเพียงแค่ธรรมชาติแห่งความเป็นเช่นนั้น (*Self-Nature of Suchness*) เหตุนี้มันจึงไม่เหมือนความว่างไร้ซึ่งชีวิตและว่างเปล่า เพราะธรรมชาตินั้นโดยตัวเองมีการรับรู้อยู่ตลอดเวลา⁹³

ข้อความที่ปรากฏดังกล่าวสะท้อนแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับความหมายของการรับรู้ของมนุษย์ในทัศนะของโโบโจ จินูล ว่า สภาวะแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์นั้นวางอยู่บนกระบวนการที่สำคัญที่สำคัญสองประการคือ “การรับรู้” อันเป็นสภาวะพื้นฐาน “โดยธรรมชาติ” ของชีวิตซึ่งปราศจากสภาวะแห่งการคิดแบ่งแยก และ “จิตสำนึกแห่งการแยกแยะ” ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่เติมเต็มไปด้วยการคิดแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์ซึ่งปรากฏขึ้นโดย “สัมพันธ์ไปกับเป้าหมายต่างๆ”

ภายใต้แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้แนวคิดเรื่อง “หน้าที่” (*function, Ch 用:Yong, Kr. 用:Yong*) จึงได้รับการเน้นและกลายเป็นหลักการที่สำคัญภายใต้ทัศนะของโโบโจ จินูล ในแง่นี้โโบโจ จินูลได้อธิบายแนวคิดเรื่อง “หน้าที่” ภายใต้กรอบความสัมพันธ์กับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้อันเป็นพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซน ด้วยเหตุนี้ความหมายของแนวคิดเรื่อง “หน้าที่” จึงถูกพัฒนาขึ้นมาในรูปแบบของการเป็น “หน้าที่ของจิตเดิมแท้” (*Function of True Mind*) อันปรากฏขึ้นในสองรูปแบบคือ “หน้าที่แห่งธรรมชาติเดิมแท้ของจิตเดิมแท้” (*function of self*

⁹³ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 312.

“The mind-nature of all sentient beings-ignorant or wise, good or evil, even birds and animals-is, in all cases, naturally sentient and constantly aware; it is different from wood or stone. But this mind-nature that we are discussing now is neither the discriminative consciousness which arises in relation to the objects in the conditional realm nor the wisdom produced by the realization-awakening. It is exactly the self-nature of suchness; it is not the same as insentient emptiness This nature itself is constantly aware.”

nature) และ “หน้าที่ซึ่งผันตามเป้าหมายแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้” (function according to condition) เมื่อพิจารณาร่วมกับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไป หน้าที่ทั้งสองประการดังกล่าวจึงสะท้อนถึง “หน้าที่โดยธรรมชาติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้” และ “หน้าที่อันปรากฏขึ้นในฐานะการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มีมนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์ของจิตเดิมแท้”

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ดังกล่าว นั้นซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ที่สำคัญเรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note* พบว่าโบโจ จินูล ได้ใช้บทอุปมาที่สำคัญในสองประการกล่าวคือบทอุปมาเรื่องทองแดง และบทอุปมาเรื่องแก้วมณีในการอธิบายขยายความแนวคิดที่สำคัญดังกล่าว ในบริบทนี้ผู้วิจัยจะได้อธิบายความหมายของบทอุปมาดังกล่าวเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงจะชี้ให้เห็นถึงความหมายของบทอุปมาดังกล่าวภายใต้ความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ของโบโจ จินูล เป็นลำดับถัดไป

1 บทเปรียบเปรยเรื่องทองแดง

จิตเดิมแท้โดยธรรมชาตินั้นประกอบอยู่ด้วยหน้าที่สองประการ หนึ่งหน้าที่ดั้งเดิมของธรรมชาติแห่งตัวตน และสองหน้าที่ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขต่างๆ สิ่งเหล่านี้สามารถเปรียบเทียบได้กับการสะท้อนเงาของทองแดง

ทองแดงนั้นโดยตัวของมันเองเปรียบกับเนื้อแท้ของธรรมชาติแห่งตัวตน ความวาวแววกระจ่างใสของทองแดงนั้นเปรียบได้กับหน้าที่ของธรรมชาติแห่งตัวตน ภาพที่สะท้อนปรากฏขึ้นเนื่องด้วยเพราะความวาวแววกระจ่างใสนั้นคือหน้าที่ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขต่างๆ

ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมภาพต่างๆนั้นจะสามารถถูกสะท้อนและปรากฏขึ้นได้หลายพันหลายร้อยรูปแบบ แต่ความวาวแววกระจ่างใสนั้นยังคงสว่างใสอยู่เสมอ ความเป็นหนึ่งเดียวของความวาวแววกระจ่างใสของทองแดงนั้นคือเนื้อแท้อันสงบเรียบของจิต ความสามารถในการพูด การแบ่งแยก หรือสิ่งต่างๆที่ปรากฏขึ้นนั้น เปรียบได้กับหน้าที่ที่ปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขต่างๆ

94

⁹⁴Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 277.

“The original essence of the true mind contains two types of function. First, there is the innate function of the self-nature. Second, there is the function which adapts to conditions. These can be compared to a bronze mirror. The bronze itself corresponds to the essence of the self-nature. The brightness of the bronze corresponds to the function of the self-nature. The images reflected because of that brightness are the function which adapts to conditions. Under

2 บทเปรียบเทียบเรื่องแก้วมณี

จิตนั้นประดุจกับราวกับมณี ซึ่งมีพื้นฐานที่กลมเกลี้ยงอย่างสมบูรณ์บริสุทธิ์และใสสะอาดปราศจากสีอื่นต่างๆทั้งปวง ธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้นี้ก็เช่นกันต่างว่างเปล่าสงบนิ่ง และรับรู้อยู่เสมอโดยเบื้องต้นตัวมันเองจึงปราศจากความแตกต่างใดๆทั้งในความคิดเรื่องดี หรือชั่ว

เนื่องด้วยธาตุแท้ของมณีนั้นใสสะอาดเมื่อมันได้ประสบเข้ากับเป้าหมายภายนอก มันจึงสามารถสะท้อนสีต่างๆได้อย่างมากมาย

เนื่องด้วยเนื้อแท้ของมันนั้นคือการรับรู้ในทุกสถานการณ์จึงสามารถแบ่งแยกได้เป็น ความถูก ความผิดความดี ความชั่วอันนำไปสู่พฤติกรรมต่างๆหลากหลาย นี่คือการหมายแห่งการเปลี่ยนแปลง

ถึงแม้ว่าสีต่างๆที่ปรากฏขึ้นนั้นแต่ละสีอาจมีความแตกต่างกันแต่ตัวมณีอันใสสะอาดนั้นมิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างไร

ความโง่ความฉลาด ความดีความชั่ว แต่ละสิ่งนั้นล้วนแต่มีความแตกต่างกัน ความเศร้าระทมและความสุข ความเกลียดชังและความรัก อาจจะปรากฏขึ้นและดับหายไป แต่ความสามารถแห่งการรับรู้ของจิตนั้นมิได้เคยถูกขัดขวาง สิ่งนี้เองคือความหมายของความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง⁹⁵

suitable conditions images can be reflected and manifest in thousands of different ways; but the brightness is ever bright. The "one taste" of this brightness is used as a simile for the constant calmness of the mind. This is the essence of the self-nature. The capacity of this awareness for speech, discrimination, and so on is the function which adapts to conditions"

⁹⁵ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 272.

"The mind is like a mani jewel which is perfectly round, pure, luminous, and untarnished by any shade of color. The monistic, numinous mind-nature is void, calm, and ever aware. It is originally free from any differentiation and any notion of good or evil. As its substance is luminous, when it comes into contact with external objects it can reflect any color. As its essence is aware, in any situation it can distinguish between the shades of right and wrong, good and evil, and can even produce or create all manner of mundane and supramundane phenomena. This is the meaning of adaptability. These shades of color may have individual differences, but the luminous jewel is never altered. Fool and wise, good and evil, each has

เพื่อการเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของหน้าที่ทั้งสองประการดังกล่าวที่ปรากฏในบท
อุปมาของโวจิ จินูล ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของบทอุปมาดังกล่าวด้วยตารางความหมายดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 : ตารางแสดงความหมายของจิตเดิมแท้จากบทอุปมาเองแผ่นทองแดงและแก้วมณี

Metaphor	Status in True Mind
A แผ่นทองแดง B ตัวแก้วมณี	เนื้อแท้ของจิตเดิมแท้ (essence of True Mind)
A ความแวววาวของทองแดง B ความแวววาวของของแก้วมณี	หน้าที่แรกเดิมของจิตเดิมแท้ (function of Self Nature)
A ภาพต่างๆที่ปรากฏบนแผ่นทองแดง B สีต่างๆที่ปรากฏขึ้นจากแก้วมณี	หน้าที่ซึ่งปรับประยุกต์ไปตามเงื่อนไขต่างๆ (function according to conditions)

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจะขยายความบทอุปมาดังกล่าวว่าโดยเริ่มต้นจากการอธิบาย
ความหมายของบทแก้วมณีซึ่งเป็นฐานเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายความหมายในประเด็นเรื่องหน้าที่
ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ในทัศนะของโวจิ จินูล กล่าวคือหากพิจารณาจากตัวอย่างบท
อุปมาเรื่องแก้วมณีจะเห็นว่า **ธรรมชาติเดิมแท้** ของแก้วมณีนั้นคือคุณสมบัติที่แวววาวสะท้อน
แสง (luminously) ในขณะที่สีอื่นต่างๆ (Colors) ที่สะท้อนออกมาจากตัวแก้วมณีนั้น คือ “การ
แสดงออก” (Manifest) หรือ “การปรากฏขึ้น” (Appearance) ของความแวววาวสะท้อนแสง
ภายใต้การกระตุ้นด้วยเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆเช่น เมื่อไฟสีแดงสาดส่องลงมาเมื่อนั้น *ความแว
ววาวสะท้อนแสง* อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้อันปราศจากสีอื่นของแก้วมณี (Colorless
Luminously Quality) ก็ได้ปรากฏขึ้นเป็นแสงสะท้อนสีแดงและทำให้ดูราวกับว่าแก้วมณี
ดังกล่าวนั้นคือแก้วมณีสีแดง (A Red Color Diamond) ในขณะที่อีกช่วงเวลาหนึ่งเมื่อไฟสีน้ำ

*individual differences. Sorrow and happiness, hatred and love, may arise and disappear. But the
mind capable of awareness is never interrupted. This is the meaning of immutability.”*

เงินได้สาดส่องลงมาเมื่อนั้น *ความแวววาวสะท้อนแสง* ก็ได้ปรากฏขึ้นเป็นแสงสะท้อนสะท้อนสีน้ำเงินและทำให้ดูราวกับว่าแก้วมณีดังกล่าวนั้นคือแก้วมณีสีน้ำเงิน (A Blue Color Diamond)

บทอุปมาดังกล่าวชี้ว่าการปรากฏขึ้นของ “สีสั่น” ต่างๆที่สะท้อนออกมาจากแก้วมณีนั้นไม่ว่าจะเป็น “แสงสะท้อนสีแดง” (A Reflected Red Color) หรือ “แสงสะท้อนสีน้ำเงิน” (A Reflected Blue Color) โดยแท้จริงนั้นคือการปรากฏขึ้นหรือแสดงตัว (Appearance or Manifestation) ของ “คุณสมบัติแห่งความแวววาวสะท้อนแสง” อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้หรือคุณสมบัติเดิมแท้ของตัวแก้วมณี ในรูปแบบต่างๆอันปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขต่างๆ แต่เพียงเท่านั้น (A Colorless Luminously Quality of a Diamond) หากเข้าใจความหมายของกระบวนการที่เกิดขึ้นดังกล่าวย่อมทำให้เห็นว่าในแง่มุมหนึ่งหากพิจารณา “ด้วยสิ่งที่ปรากฏ” สีสั่นต่างๆที่สะท้อนปรากฏขึ้นนั้น (A Reflected Colors) ย่อมมีความแตกต่างกับความแวววาวสะท้อนแสงอันไร้ซึ่งสีสั่นซึ่งเป็นคุณสมบัติเดิมแท้ของแก้วมณี (A Colorless Luminously Quality) และด้วยเหตุปุถุชนจึงมองว่าแก้วมณีที่ปรากฏขึ้นเป็นสีต่างๆ (A color Diamonds) จึงมีความแตกต่างกับแก้วมณีซึ่งปราศจากสีสั่น (A Colorless Diamond) แต่ในทางกลับกันหากพิจารณา “ด้วยเนื้อแท้ของสิ่งที่ปรากฏ” ก็จะพบว่า “สีสั่นต่างๆ” ที่ปรากฏขึ้นนั้นโดยแท้จริงก็เป็นเพียงการ “แสดงตัวหรือการปรากฏตัว” ขึ้นของธรรมชาติแห่งความแวววาวสะท้อนแสงซึ่งปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยที่ผันผ่านและเปลี่ยนแปลงไปในช่วงหนึ่งๆแต่เพียงเท่านั้น ในแง่นี้แก้วมณีซึ่งสะท้อนสีสั่นต่างๆซึ่งดูราวกับว่ามี ความแตกต่างกันกับแก้วมณีที่ปราศจากการสะท้อนสีสั่นต่าง ๆ นั้น โดยเนื้อแท้แล้วแก้วมณีเหล่านั้นจึงมิได้มีความแตกต่างกันแต่ประการใด

การพิจารณาบทอุปมาเรื่องแก้วมณีดังกล่าวนี้มีเป้าประสงค์ในการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ กล่าวคือ “คุณสมบัติแห่งความแวววาวสะท้อนแสง” อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้หรือคุณสมบัติเดิมแท้ของตัวแก้วมณี (A Colorless Luminously Quality of a Diamond) นั้นอุปมาได้กับ “หน้าที่อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของจิตเดิมแท้” (Function of Self Nature) ในฐานะที่เป็นกระแสสำนึกอันบริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ (Void-Calmant Awareness ,Ch. 空寂知 :Kongji ji, Kr. 공적지 : Kongjeokji) ในขณะที่สีสั่นต่างๆที่ปรากฏขึ้นจากการสะท้อนแสงของแก้วมณีนั้นอุปมาได้กับ “หน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไขของจิตเดิมแท้” (Function According to Conditoins) ในฐานะที่เป็นกระบวนการการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อันเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในการรับรู้โลก

และสรรพสิ่งของมนุษย์ปุถุชน ในแง่นี้หากพิจารณาเทียบเคียงในกระบวนการแห่งการปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ด้วยบริบทเรื่องแก้วมณีจะพบว่า แก้วมณีอันใสกระจ่างแวววาวซึ่งถูกไฟสีสันต่างๆ สาดส่องลงมาจนสะท้อนออกมาเป็นสีสันต่างๆ นั้นอาจจะเปรียบได้กับการดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกสังสารวัฏของมนุษย์ปุถุชนซึ่งยังคงข้องเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ อันเปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต ภายใต้อาณัติของสภาวะต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นส่งผลให้เมื่อ “การรับรู้” (Awareness : Kr. ㄱ) ซึ่งเป็น “หน้าที่อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของจิตเดิมแท้” (Function of Self Nature) จึงได้ “ปรากฏตัว” (appearance) ขึ้นในโลกปรากฏการณ์ในฐานะที่เป็น “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ซึ่งเป็น “หน้าที่อันผันตามเงื่อนไขของการรับรู้” (Function According to Conditions) ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ดังกล่าวในฐานะที่เป็น “ความเศร้าเสียใจ หรือมีความสุข ปลื้มปิติ โกรธแค้น รักใคร่ หรือเกลียดชัง อันปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในการรับรู้หรือการเข้าใจโลกและสรรพสิ่ง

ในแง่นี้ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ซึ่งในมุมมองหนึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่าสามารถ “แยกแยะ” ออกจากกันได้อุปมาเช่นความแวววาวกระจ่างใสและสีสันต่างๆ ที่ถูกสะท้อนออกมา แต่ในอีกมุมมองหนึ่งก็สามารถพิจารณาได้ว่าหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ นั้นไม่สามารถ “แบ่งแยก” ออกจากกันได้อย่างแท้จริงอุปมาเช่นสีสันต่างๆ โดยเนื้อแท้ก็คือความแวววาวสะท้อนแสงของแก้วมณีนั่นเอง ในแง่นี้ภายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกสังสารวัฏย่อมเป็นพื้นฐานในการแสดงให้เห็นว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ นั่นเอง ความเข้าใจความหมายของประเด็นเรื่องจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าวของโบลโจ จินูล ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่าบทสรุปทางความคิดที่สำคัญในประเด็นเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ซึ่งวางอยู่บนท่าทีทางปรัชญาที่มุ่งตอบสนองต่อชีวิตของมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในโลกสังสารวัฏนั้น ปรากฏชัดเจนอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on the True Mind* ซึ่งโบลโจ จินูล ได้อธิบายความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่เดิมแท้ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้เอาไว้อย่างชัดเจนว่า

“จากจุดยืนของคุณลักษณะสิ่งทั้งสองนี้ไม่เป็นสิ่งเดียวกัน จากจุดยืนของธรรมชาติทั้งสองสิ่งนี้ไม่ต่างกัน ดังนั้นเนื้อแท้และหน้าที่นั้นจึงมิได้เป็นสิ่งที่เหมือนหรือต่างกัน เราจะอธิบายดังต่อไปนี้

กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ นั้นมิได้เปลี่ยนแปลงมันเป็นอิสระจากคุณลักษณะอัน ลัมพัทธ์ทั้งปวงและแยกแยะออกได้จากรูปลักษณ์ทั้งหลาย หากการตระหนักรู้ถึงความจริง ดังกล่าววมิได้เกิดขึ้นกับ เจ้าจักมิสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งถึงหลักการดังกล่าว

การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ นั้นได้ผันไปตามเงื่อนไขต่างๆและตอบสนองไปกับ เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น มันแสดงออกไปด้วยรูปลักษณ์ต่างๆซึ่งดูเหมือนว่ามีรูปทรงซึ่งปรากฏ ขึ้น

ด้วยเหตุที่หน้าที่นั้นมีรูปลักษณ์และเนื้อแท้ที่มันไม่มีดังนั้นมีจริงมิใช่สิ่งเดียวกัน กระนั้นก็ ตามด้วยความที่หน้าที่นั้นถูกสร้างขึ้นมาจากเนื้อแท้หน้าที่จึงมิได้แยกขาดไปจากเนื้อแท้ ด้วย ความที่เนื้อแท้ก่อให้เกิดหน้าที่ เนื้อแท้จึงมิได้แตกต่างไปจากหน้าที่ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจาก จุดยืนของความไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างสมบูรณ์ มันจึงมิได้ต่างกัน”(Jinul, 1983g, p. 167)⁹⁶

ภายใต้การพิจารณาบทบรรยายธรรมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ด้วยการชี้ให้เห็นถึง “ความ แตกต่างของความเป็นสิ่งเดียวกัน” (*The Affirmation of difference of identity*) คือสภาวะแห่ง การยอมรับมิติแห่งการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในฐานะที่เป็นประสบการณ์จริงที่ ปรากฏขึ้นในชีวิตของปุถุชน ในแง่นี้ความคิดของโบโจ จินุล มิได้เป็นเพียง ทฤษฎีอันไร้เดียงสา (naïve doctrine) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงของชีวิตโดยปราศจากการตระหนักถึงความเป็นจริงของชีวิตโดยเฉพาะในกรณีของปุถุชน การให้ความสำคัญกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

⁹⁶Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.167.

From the standpoint of their characteristic signs they are not the same. From the standpoint of their natures they are not different. Thus the essence and its function are neither the same nor different. I shall attempt to explain The sublime essence is unmoving; it is free of all relativity and separate from all signs. If we do not have the tallying-realization gained by penetrating to the nature, you cannot fathom this principle. The sublime function accords with conditions and responds to all kinds of events. It masquerades in mock signs and seems to possess shape and appearance. As the function has signs and the essence does not, they are not the same. Nevertheless, as the function is produced from the essence, the function is not separate from the essence; as the essence can give rise to the function, the essence is not separate from the function. Hence, considered from the standpoint of their mutual inseparability, they are not different.

ในฐานะที่เป็นประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งนี้เองคือข้อเรียกร้องที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่มีต่อความหมายของ “การตระหนักถึงความหมายที่แท้จริงของตัวตน” ภายใต้ “ตัวตนที่ดำรงอยู่จริงในโลกประสบการณ์” ในแง่นี้อาจพิจารณาได้ว่าการยอมรับความแตกต่างของความเป็นสิ่งเดียวกันคือข้อเสนอที่สำคัญว่า การยอมรับและการเข้าใจชีวิต “ในแบบที่ชีวิตกำลังเป็น” (A life in a real situation) นั้นคือมรรควิธีที่สำคัญในการเปิดเผยถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิต “ในแบบที่มันเป็น” (A life as it is)⁹⁷

หากแม้ว่าจะมีสีสันทันที่แตกต่างกันนับร้อยนับพันสีซึ่งเกิดจากการสะท้อนของมณี ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาสีดำเป็นหลัก ซึ่งเป็นสีที่ตรงกันข้ามอย่างสมบูรณ์กับความกระจ่างใจแวววาวของมณี การพิจารณานี้คือการแสดงข้อเท็จจริงให้เห็นว่า ถึงแม้ความกระจ่างใสอันเป็นตัวแทนของความรู้นั้นจะเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามอย่างชัดเจนกับความมืดดำแห่งอวิชชา แต่อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ต่างมีรากฐานแก่นแท้เดียวกัน⁹⁸

และด้วยการชี้ให้เห็นถึง “ความเป็นสิ่งเดียวกันของความแตกต่าง” (*The Affirmation of identity of difference*) คือการชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสภาวะแห่งการรับรู้ในเชิงแบ่งแยกจะปรากฏขึ้นอย่างไรก็ตาม สภาวะเหล่านั้นก็ “มิได้” เป็นการบ่งชี้ถึงความหมายที่แท้จริงของ “เนื้อแท้” แห่งจิตเดิมแท้ เนื่องด้วยเพราะ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นเพียงหน้าที่ของจิตเดิมแท้ที่ผันตามเป้าหมายแห่งการรับรู้แต่เพียงเท่านั้น อุปมาได้กับสีต่างที่สะท้อนออกมาจากแก้วมณี ย่อมมิได้เป็นเนื้อแท้ของแก้วมณีอันแวววาวใส ประสบการณ์แห่งการแยกแยะจะปรากฏขึ้นอย่างไรก็ตามเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้นั้นก็ยังคงปราศจากความคิดแยกแยะในเชิงทวิภาวะประหนึ่งแผ่นหยกที่ถูกโยนลงไป

⁹⁷ ประเด็นเรื่องนี้ผู้วิจัยจะได้ขยายความในบทที่สี่ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

⁹⁸ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.272 .

“Although there are hundreds and thousands of different colors which the jewel may reflect, let us consider the color black, which is diametrically opposed to the innate brilliance of the luminous jewel. This will serve to illustrate the fact that although the numinous and bright knowledge and vision is the exact opposite of the darkness of ignorance, it is nevertheless of the same single essence.”

โคลนตม ไม่ว่าจะเปราะหรือแข็งเท่าไรก็ตาม เนื้อหยาอันสวยงามนั้นก็ยังคงเป็นสิ่งที่สะอาดและไม่แปดเปื้อนไปด้วยเศษโคลนตมเหล่านั้น

ชีวิตประจำวันและโลกทั้งหลายนั้นโดยตัวมันเองจะถูกพิจารณาว่าเป็นหน้าที่อันพิสดารของจิตเดิมแท้ได้ (Sublime function of true mind-ผู้วิจิตร) ถ้าเราตระหนักได้ถึงธรรมชาติในขณะที่กำลังดำรงอยู่กระแสแห่งความเคลื่อนไหว การแสแห่งความเคลื่อนไหวในที่นี้หมายความถึงชีวิตประจำวันและโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต และธรรมชาตินั้นหมายความถึง เนื้อแท้ของจิตซึ่งว่างสงบและเป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้ ในอีกภาษาหนึ่งกล่าวได้ว่า ถ้าเราสามารถทำให้เรื่องราวแห่งชีวิตประจำวันนั้นเชื่อมได้กับการเป็นแก่นแท้ของจิตเดิมแท้ เรื่องราวเหล่านั้นจะถูกเปลี่ยนผ่านหรือถูกยกขึ้นไปสู่การเป็นหน้าที่อันพิสดารของจิตเดิมแท้ (Sublime function of true mind-ผู้วิจิตร)

(Hee, 2012, pp. 84-85)

ในมิติทางวิมุติวิทยาการยืนยันใน “ความเป็นสิ่งเดียวกันของความแตกต่าง” ในบทบรรยายธรรมดังกล่าวนี้จึงเป็น “การเปิดช่องว่างแห่งความเป็นไปได้” ทั้งในเชิงหลักการและในเชิงปฏิบัติที่โอบโอบ จินตที่มีต่อการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของ “ความเป็นสิ่งเดียวกัน” หรือธรรมชาติเดิมแท้ผ่านทาง การยอมรับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นหน้าที่ซึ่งผันตามเงื่อนไขต่างๆ ของจิตเดิมแท้ กล่าวคือการยืนยันในการดำรงอยู่จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นมิใช่การยืนยันเพื่อการ “ยึดมั่น” ในฐานะที่เป็นธรรมชาติเดิมแท้ตัวตน หากแต่เป็นการยืนยันเพื่อการ “เข้าใจ” ที่มีต่อรากฐานที่แท้จริงหรือ “ความเป็นสิ่งเดียวกัน” กล่าวคือเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้อันบริสุทธิ์และว่างเปล่าจากการแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์ ผ่านทางกระบวนการแห่งการ “ย้อนกลับและตระหนักชัดถึงธรรมชาติเดิมแท้” (Turn back and Inward illumination, Ch. 廻光返照: Jiongguang fanzhao Kr. 회 광 반 조: Hoewgang pangso) นั่นเอง⁹⁹

⁹⁹ ประเด็นเรื่องนี้ผู้วิจิตรจะกล่าวถึงในบทที่สี่ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

แม้ว่าเมื่อหมองมัว จิตนั้นยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาติ นั้นปราศจากความหมองมัว แม้ว่าคุณคิดแยกแยะจะเกิดขึ้น มันก็ยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาติเป็นอิสระจากการคิดแยกแยะที่บัง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจิตนั้นจะเศร้าเสียใจ หรือมีความสุข ปลื้มปีติ โกรธแค้น รักใคร่ หรือเกลียดชัง ในทุกกรณีเหล่านั้นมันก็ยังคงรับรู้ เมื่อการรับรู้ นั้นโดยธรรมชาติ นั้นว่างและสงบ ดังนั้นจิตจึงว่างสงบและรับรู้ สิ่งนี้เองคือจิตเดิมแท้¹⁰⁰

¹⁰⁰ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.313 .

“ Even when deluded, the mind is still aware, for awareness is inherently undeluded. Even when thoughts arise, it is still aware, for awareness is inherently free of thoughts. For that matter, whether the mind is sad or happy, joyful or angry, loving or hateful, in all these cases it is always aware. Since awareness is inherently void and calm, the mind is void and calm, and yet aware. It is precisely that mind nature”.

บทที่ 4 แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของ โบโจ จินูล

ในบทนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการชี้ให้เห็นว่าภายใต้การให้ความสำคัญกับชีวิตของ “ปุถุชน” ที่ดำรงอยู่จริงในโลกปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้แนวคิดเรื่องการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในฐานะที่เป็นประสบการณ์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในทัศนะของโบโจ จินูล จึงเป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening , Ch. 頓悟: Dunwu , Kr. 돈오 : Dono) ในทัศนะของโบโจ จินูล การเข้าถึงความจริงแห่งชีวิตหรือจิตเดิมแท้มิได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้การ “ปฏิเสธ” การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หากแต่การตื่นรู้ต่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในแบบที่มัน ในแง่การเข้าใจการคิดแยกแยะในแบบที่มันเป็นคือ “ช่องทางแห่งโอกาส” (the way of chance) สำคัญสำหรับ “ปุถุชน” ในการเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้ หรือจิตเดิมแท้ของตน สัจธรรมจึงมิใช่สิ่งที่อยู่เหนือพ้นออกไปจากประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งหากแต่การเข้าถึงสัจธรรมภายในประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งนั่นเองคือความหมายที่แท้จริงของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ด้วยความเข้าใจดังกล่าวจึงได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญของการตื่นรู้โดยฉับพลัน ในทัศนะของโบโจ จินูล จึงมิใช่ปัญหาเรื่องความพยายามในการกำจัด หรือผลักไส การคิดแยกแยะให้หลุดพ้นออกไปจากกรอบแห่งการเข้าใจความหมายของตัวตน หากแต่เป็นปัญหาเรื่อง “การเข้าใจผิด” หรือ “การเข้าใจที่ไม่เพียงพอ” ที่ปุถุชนมีต่อความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อันนำไปสู่การยึดมั่นอย่างผิดพลาดว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือธรรมชาติอันแท้จริงของตัวตนและส่งผลให้มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้หรือ “ใบหน้าเดิมแท้” อันเป็นสภาวะแห่งการรับรู้ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ได้อย่างสมบูรณ์

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายออกเป็นสามส่วนคือ หนึ่ง การอภิปรายปัญหาพื้นฐานทางวิมุติวิทยาในคาบสมุทรเกาหลี สอง การอภิปรายบริบทแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินูล และสามารถวิเคราะห์จุดเด่นที่สำคัญในบางประการของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้โดยฉับพลันของโบโจ จินูล กล่าวคือการวิเคราะห์มิติความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญซึ่งยังมิได้รับการวิเคราะห์อย่างเพียงพอจากนักวิชาการ ในแง่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการวิเคราะห์มิติที่สำคัญดังกล่าวสามารถถูกใช้เป็นฐานในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Sudden Awakening and Gradual Cultivation , Ch. 頓悟漸修 : Dunwu Jian xiu Kr. 돈오점수 : Dono Jeomsu) ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของพระพุทธศาสนานิกายเซนในอาณาจักรโครยอ トラบถึงปัจจุบัน

4.1 พื้นฐานของโครงสร้างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและบทบาทของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในระบบวิมุติวิทยาของโบโจ จินุล

4.1.1 องค์ประกอบพื้นฐานสองประการของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

แนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ของโบโจ จินุล นั้นโดยแท้จริงคือบทสะท้อนที่สำคัญต่อปัญหาพื้นฐานทางวิมุติวิทยาซึ่ง “มุ่งแสวงหาความจริงอันเป็นอันไปจากธรรมชาติเดิมแท้ของตน” “ยึดมั่นในตำราและข้อถกเถียงในเชิงปรัชญาอันลึกซึ้ง” และ “การแสวงหาหนทางในการเข้าถึงธรรมอันแท้จริงอย่างปราศจากพื้นฐานความรู้ในเชิงหลักการ” ในแง่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” โดยแท้จริงแล้วคือความพยายามของโบโจ จินุล ในการนำเสนอมนทัศน์ในการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของตัวตนและความสัมพันธ์ระหว่างตัวตน โลกและสรรพสิ่ง ซึ่งโดยนัยหนึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความ “บิดเบี้ยว” และ “ความไม่สมบูรณ์” ของมนทัศน์ในเชิงวิมุติวิทยาทั้งสามประการที่ปรากฏเป็นหลักการอันสำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรมหาลีดังกล่าว

ในงานเขียนชิ้นสำคัญของโบโจ จินุล เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes*” โบโจ จินุลได้กล่าวถึงความหมายและองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการตื่นรู้อย่างฉับพลันว่า

“ข้าพเจ้ายังมีได้ตอบท่านอีกหรือว่า บุคคลผู้ซึ่งมิได้มีความพยายามในการย้อนถอยกลับสู่ความกระจ่างแจ้งแห่งจิต หากแต่เพียงนั่งฟังกัณฑ์และกล่าวยืนยันว่าความบริสุทธิ์แห่งความสามารถในการรับรู้ที่ปรากฏอยู่นี้เองคือพุทธะภาวะบุคคลเช่นนี้มิได้เข้าถึงความหมายที่แท้จริงเลย ท่านจะสามารถรับได้อย่างไรว่าภาพสะท้อนที่ปรากฏต่อการมองเห็นต่อหน้าท่านนั้นคือความว่างสงบและเป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้ บุคคลผู้ซึ่งไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจริงและความผิดพลาดนั้นจะเป็นผู้ที่ตื่นขึ้นสู่จิตได้อย่างไร ท่านควรจะเข้าใจว่าเมื่อข้าพเจ้ากล่าวถึงบุคคลที่ตื่นรู้สู่จิต ข้าพเจ้ามิได้หมายถึงแต่เพียงการจัดความสงสัยด้วยแต่เพียงอักษรและหลักการ ข้าพเจ้าหมายความถึงผู้ศึกษาซึ่งได้ใช้คำอธิบายของเรื่องจิตเดิมแท้ซึ่งว่างสงบและมีธรรมชาติแห่งการรับรู้เพื่อที่จะพัฒนาการไปสู่ประสิทธิภาพของปฏิบัติของเขาในการมองย้อนกลับไปสู่ความกระจ่างแจ้งของจิต และเพราะความพยายามในการมองย้อนกลับสู่จิตอันกระจ่างแจ้งเขาจึงเข้าถึงแท้ของจิตซึ่งปราศจากความคิด”¹⁰¹

¹⁰¹ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, trans. Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.333-334 .

ภายใต้บทบรรยายธรรมที่ชัดเจนดังชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ในทัศนะของโโบโจ จินูล วางอยู่บนหลักการพื้นฐานที่สำคัญสองประการกล่าวคือ หนึ่ง การให้ความสำคัญกับข้อเขียนทางศาสนาหรือตำราทางศาสนาในฐานะที่เป็นพื้นฐานคำสอนที่ถูกต้อง (Genuine teaching in word) และประการที่สองคือการนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการศึกษาดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมแห่งการปฏิบัติในฐานะที่เป็นกระบวนการในการการย้อนถอยกลับเข้าสู่ตัวตนเพื่อตระหนักรู้ในความหมายที่แท้จริงของตัวตน (Trace Back and Inward Illumination)¹⁰² ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าพื้นฐานที่สำคัญทั้งสองประการดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางความคิดที่สำคัญของการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล ได้สองประการคือ

หนึ่ง แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล คือการแสดงทัศนะทางปรัชญาที่ “เป็นมิตร” และ “อ่อนคลาย” ต่อการให้ความสำคัญกับ “หลักการคำสอน” หรือ “ข้อเขียนทางศาสนา” โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสูตรที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ กล่าวคือ “อวตัมสกะสูตร” ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่ผิดแปลกเป็นอย่างมากไปจากจารีตของพระพุทธศาสนานิกายเซนในยุคสมัยดังกล่าว กล่าวคือท่ามกลางอิทธิพลของพระพุทธศาสนากระแสหลักแบบสุดโต่งในอาณาจักรโครยอที่มีท่าทีในการปฏิเสธความสำคัญของคัมภีร์และข้อเขียนทางศาสนา ในฐานะที่เป็นเพียงเครื่องมือที่ก่อให้เกิดเพียงแต่ “ความเข้าใจในเชิงปัญญา” (Intellectual

Was this not answered previously? Recall this: "Those who make no serious effort to trace back the mind's radiance but simply nod their heads affirmatively and say, 'That which is clear and capable of awareness right now is your Buddha-mind'-such people have certainly not grasped the idea." How can you assume that the reflections you see before your eyes are the void and calm, numinous awareness? Can one who is unable to distinguish between true and false have awakened to the mind? You should know that when I refer to a man who has awakened to the mind, I do not mean only the removal of doubt through words and theories. Rather, I mean that the student has used the explanation of the void and calm, numinous awareness to develop the efficacy of his practice of looking back on the radiance of the mind. Because of his effort at looking back on the mind's radiance, he gains the essence of mind which is free from thought.

¹⁰² ประเด็นเรื่องการถอยกลับเข้าสู่การตระหนักรู้ในความหมายที่แท้จริงของตัวตนนั้นสะท้อนพื้นฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนามหายานที่มองว่า การเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้ของบุคคลมิใช่เป็นการเพิ่มเติมหรือชักออกซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกจากชีวิต หากแต่เป็นการค้นพบ (re-discovery) ธรรมชาติอันเป็นพื้นฐานของประสบการณ์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์นั่นเอง

Understanding) ซึ่งมีใช่เป็นเป้าหมายของพระพุทธศาสนานิกายเซนซึ่งเน้น “การเข้าถึง” (Realization) ความจริงแห่งพุทธธรรม ในแง่นี้โบโจ จินูล กลับกลายเป็นนักบวชในนิกายเซนที่มีความกล้าหาญในการทำทายกรอบจารีตอันเคร่งครัดของพระพุทธศาสนานิกายเซนในการปฏิเสธความสำคัญของคัมภีร์ทางศาสนา¹⁰³ การทำทายกรอบจารีตดังกล่าวคือเชื่อเชิญให้ “เหล่าผู้ปฏิบัติ” ในนิกายเซนพิจารณาถึงความหมายของความเข้าใจในเชิงสติปัญญา (Intellectual understanding) ในมิติที่แตกต่างไปจากเดิมกล่าวคือ การชี้ให้เห็นว่าถึงแม้ความเข้าใจในเชิงสติปัญญาจะมิได้มีความหมายถึงสภาวะแห่งการเข้าถึงพุทธธรรมอันสมบูรณ์ แต่ในทัศนะของโบโจ จินูล ความเข้าใจในเชิงสติปัญญานี้กลับมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการปรากฏขึ้นของ “มรรควิธีอันเที่ยงแท้ (True Cultivation) อันเป็นหนทางแห่ง “การเข้าถึง” พุทธธรรมที่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้มรรควิธีแห่งการปฏิบัติที่เที่ยงแท้จะสามารถเกิดขึ้นได้ก็แต่เพียงด้วยความเข้าใจที่มีต่อความหมายของตัวตนแต่เพียงเท่านั้น การปฏิบัติที่ปราศจากพื้นฐานแห่งการเข้าใจความหมายแห่งตัวตนคือการปฏิบัติที่ไร้ความหมายและไร้คุณค่าโดยสิ้นเชิง

ภายใต้การศึกษาอัตชีวประวัติของโบโจ จินูล ของนักวิชาการทางศาสนาเช่น Hee Sung Keel นำมาสู่การอธิบายถึงความสำคัญของการทำทายกรอบจารีตดังกล่าวของโบโจ จินูล โดยมุ่งเน้นการชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงในชีวิตของโบโจ จินูล ที่สำคัญในบางประการว่า

“สิ่งหนึ่งที่ยึดว่าเป็นสิ่งสำคัญของประสบการณ์ในการตื่นรู้ของโบโจ จินูลคือ การตื่นรู้ อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล นั้นมิเกิดขึ้นจากอาจารย์เซนผู้มีชีวิต (living son master) หากแต่เกิดขึ้นจากการอ่านและการเข้าใจในความหมายของคำสอนในรูปแบบคัมภีร์เช่นสูตรของเว่ยหลง ในแง่นี้โบโจ จินูล ไม่มีอาจารย์ หนังสือและพระสูตรคือสื่อกลางที่สำคัญในการเข้าถึงลัทธิธรรมสำหรับดั่งนั้นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมคำสอนที่ถูกต้องแท้จริงในรูปแบบตัวอักษร (genuine teaching in word) จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับเขา”¹⁰⁴ (Hee, 2012, p. 26)

¹⁰³ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความกล้าหาญในการทำทายกรอบจารีตดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่า “มนุษย์” ในทัศนะของโบโจ จินูล คือ “ปุถุชน” ซึ่งดำรงอยู่จริงท่ามกลางโลกปรากฏการณ์ มนุษย์ในทัศนะของโบโจ จินูล จึงมิได้เป็นผู้ประเสริฐพร้อมด้วยคุณสมบัติ(ถึงแม้จะได้ปฏิเสธว่าคนที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติอันประเสริฐต่างนัันดำรงอยู่จริงในโลกเช่นกัน) หากแต่เป็นมนุษย์ที่ยังคงหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านขึ้นลงไปตามกระแสแห่งโลกธรรม ดังนั้นการมีความเข้าใจที่ถูกต้องและนำไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่เหมาะสมและตอบสนองกับกับเงื่อนไขของการมีชีวิตในลักษณะดังกล่าวของปุถุชน

¹⁰⁴ นอกจากนั้นในอัตชีวประวัติของโบโจ จินูล ยังมีกล่าวถึงแนวคิดดังกล่าวว่า โบโจ จินูล เน้นการเทศนาสั่งสอนธรรมด้วย “สูตรของเว่ยหลง” (The Platform Sutra) และเมื่อต้องการอธิบายขยายความแนวคิดดังกล่าว โบโจ จินูล จึงใช้อรรถาธิบายความอวตัมสกะสูตร ของ Li T'ung-hsuan's และ งานนิพนธ์ของ

ในอีกมุมหนึ่งนักวิชาการเช่น Buswell อธิบายท่าทีของโบโจ จินูล ในการท้าทายระบบจารีตและมุ่งเน้นต่อการให้ความสำคัญกับตำราหรือพระสูตรทางศาสนาในลักษณะดังกล่าวในฐานะที่เป็นการแสวงหารากฐานที่สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทั้งสองฝ่ายของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอ

“จินูลมีความเชื่อมั่นว่าความแตกต่างระหว่างกระแสแห่งความคิดระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่าย (ฝ่ายเซนและฝ่ายอวตัมสกะ-ผู้วิจย) นั้นจะสามารถถูกประนีประนอมได้ ถึงแม้โดยเริ่มแรกเขาจะให้ความสำคัญกับการส่งผ่านอย่างพิเศษของเซน แต่เขายังคงมีมุมมองในเชิงบวกว่าแนวทางของเซนนั้นจะสามารถถูกยืนยันได้ในพระสูตรถ้าหากเขาสามารถหาหลักฐานสนับสนุนได้ ดังนั้นความถูกต้องของทั้งนิกายเซนและพระสูตรนั้นย่อมจะสามารถถูกยืนยันได้”

(Buswell Jr, 1983, p. 24)

ในทัศนะของผู้วิจย ถึงแม้การพิจารณาดังกล่าวนั้นอาจจะดูเหมือนว่า โบโจ จินูล ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานของแนวคิดระหว่างนิกายเซนและนิกายอวตัมสกะนั้นมีความสอดคล้องกันด้วยการยืนยันถึงการพบข้อความในพระสูตรหรือคัมภีร์ทางศาสนาซึ่ง “บรรยายถึง” ประสบการณ์ทางศาสนาของพระพุทธศาสนานิกายเซน แต่การวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล พบว่า การยืนยันในความสอดคล้องกันระหว่างหลักการที่สำคัญทั้งสองฝ่ายดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการยืนยันถึงการดำรงอยู่ของ “ข้อความทางศาสนา” ที่บรรยายถึงความสัมพันธ์แต่เพียงเท่านั้น โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างหลักการของทั้งสองนิกายนั้นจะสามารถปรากฏขึ้นจริงได้ในประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่เกิดขึ้นกับบุคคล ในแง่นี้ผู้วิจยจึงมองว่าการเข้าใจความหมายของ “การทำทนายระบบจารีตของพระพุทธศาสนานิกายเซน” ที่แท้จริงของโบโจ จินูล จึงมิใช่เพียงการเข้าใจว่า โบโจ จินูล คือนักคิดฝ่ายเซนที่ยอมรับความสำคัญของข้อเขียนหรือตำราทางศาสนา หากแต่เป็นการชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล คือนักคิดฝ่ายเซนที่ยอมรับว่า ประสบการณ์ทางศาสนาหรือการตื่นรู้อย่างฉับพลันของนิกายเซนนั้นจะเกิดขึ้นได้แต่เพียงภายใต้การทำ “ความจริง” ที่ถูกบรรยายไว้ในข้อเขียนทางศาสนาของนิกายอวตัมสกะให้ปรากฏขึ้นภายใน “ประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์” ในแง่นี้

Tahui เป็นเครื่องมือที่สำคัญ อุปมาได้ดั่งปีกสองข้างของนก (two wings of bird) ที่ช่วยให้นกสามารถโฉบบินไปสู่ผากฟ้าอันไร้ขอบเขต

จุดร่วมที่สำคัญของพระพุทธรูปศาสนาทั้งสองฝ่ายจะสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้แต่เพียงเท่านั้น และภายใต้กระบวนการเช่นนี้เท่านั้นที่ทำให้ข้อบรรยายทางศาสนา กลายเป็นมรรควิธีในการเข้าถึงสัจธรรมที่แท้จริงในฐานะธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ และภายในกระบวนการเช่นนี้เท่านั้นที่ทำให้ประสบการณ์ทางศาสนา กลายเป็นสิ่งยืนยันในความถูกต้องแท้จริงของข้อคำสอนในทางศาสนา¹⁰⁵ การเข้าใจว่าทัศนะของทั้งสองนิกายนั้นไม่แตกต่างกันย่อมปรากฏภายใต้กระบวนการแห่งความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว

ในแง่การตื่นรู้อย่างฉับพลันของนิกายเซนจึงถูกวางรากฐานเอาไว้บนการยอมรับความสำคัญของเอกสาร ตำรา หรือข้อเขียนทางศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นการอธิบายแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่แตกต่างไปจากจารีตของพระพุทธรูปศาสนา นิกายเซนของอาณาจักรโครยอในภาพรวมอย่างมีนัยที่สำคัญ ในแง่นี้จึงอาจจะพิจารณาได้ว่าในทัศนะของ โบโจ จินูล การ “เข้าใจ” ความจริงผ่านทางข้อ “บรรยาย” หรือคำสอนคือรากฐานที่สำคัญในการ “เข้าถึง” ความจริงในเชิงประสบการณ์ และประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ทางศาสนา คือการย้อนกลับไปสู่การยืนยันความถูกต้องในความหมายของข้อเขียนทางศาสนานั้นเอง¹⁰⁶

ในประการที่สอง นอกจากท่าทีในการให้ความสำคัญ “ตำรา” หรือข้อเขียนทางศาสนา ซึ่งเป็นการท้าทายจารีตของพระพุทธรูปศาสนา นิกายเซนกระแสหลักแล้ว แนวคิดเรื่องการตื่นรู้

¹⁰⁵ ในจารีตการศึกษาแนวคิดของโบโจ จินูล ความสำคัญของการยอมรับคำสอนหรือคัมภีร์ทางศาสนา นั้นมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายว่าโบโจ จินูล คือผู้สนับสนุนแนวคิดเรื่องการรวมความแตกแยกระหว่างนิกายทั้งสองฝ่ายในอาณาจักรโครยอเข้าด้วยกัน ผู้วิจัยมองว่าถึงแม้สิ่งนี้จะจุดเด่นที่สำคัญในทัศนะของโบโจ จินูล แต่กระนั้นก็ตามภายใต้จารีตในการเข้าใจในลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่สำคัญบางประการที่ซ่อนอยู่และยังไม่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการอย่างชัดเจน แนวคิดดังกล่าวคือ การชี้ให้เห็นถึงมิติในการเข้าใจการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นการชี้ให้เห็นถึงตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ซึ่งมิใช่ตัวตนในเชิงหลักการ กล่าวคือมิใช่การมุ่งชี้ให้เห็นถึงความหมายของจิตเดิมแท้ หากแต่เป็นการชี้ให้เห็นว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันในแง่หนึ่งคือการชี้ให้เห็นถึงมิติแห่งชีวิตจริงของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนซึ่งเต็มไปด้วยกิเลสตัณหา และด้วยการชี้ให้เห็นมิติของชีวิตในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการยืนยันในคำสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางความคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล

¹⁰⁶ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทัศนะในลักษณะดังกล่าวของโบโจ จินูล อาจจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการ “เปิดกว้างในทางญาณวิทยา” ในฐานะที่เป็นที่ยอมรับและการให้ความสำคัญกับแนวคิดที่มีความแตกต่างหลากหลายและพิจารณา “แนวคิดซึ่งแตกต่าง” หลากหลายเหล่านั้นในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญในการนำพา “มนุษย์ซึ่งมีความแตกต่าง” กันทั้งในแง่ของความรู้ความเข้าใจหรือในมุมที่กว้างที่สุดคือ ความแตกต่างเนื่องด้วยผลแห่งการสั่งสมกรรมตามทัศนะคติความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนา ให้สามารถเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งธรรมได้อย่างสมบูรณ์ การเปิดกว้างในทางญาณวิทยาดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของโบโจ จินูล

ฉบับล้นของโโบโจ จินูล ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของ “การปฏิบัติแห่งการมองย้อนกลับไปสู่ความกระจ่างแจ้งของจิต” (*practice of looking back on the radiance of the mind*) หรือ “Turn back” (Ch. 迴光 :Jongguang Kr. 回光 : Hoegwang) ในฐานะที่เป็นพฤติกรรมแห่งการมองย้อนกลับไปสู่ความกระจ่างแจ้งของจิต อันเป็นรากฐานหรือธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิต การย้อนกลับเข้าสู่การไตร่ตรองในความหมายที่แท้จริงของตัวตนดังกล่าวคือข้อเรียกร้องที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มุ่งให้มนุษย์ตระหนักได้ถึงพื้นฐานที่แท้จริงของตัวตนในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการแยกแยะหรือแบ่งแยกในเชิงมโนทัศน์ การมุ่งชี้ให้เห็นถึงรากฐานหรือธรรมชาติที่แท้ของตัวตนเช่นนี้เองคือมรรควิธีในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมให้ปรากฏขึ้นในกระบวนการแห่งการรับรู้ได้อย่างสมบูรณ์

ภายในกระบวนการแห่งการย้อนกลับสู่ความกระจ่างแจ้งแห่งจิตของโโบโจ จินูล นั้น คือความพยายามที่จะอธิบายธรรมชาติเดิมแท้หรือในภาษาของโโบโจ จินูล คือเนื้อแท้ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ปราศจากการคิดแยกแยะในแง่ใด ในแง่นี้การย้อนกลับสู่สภาวะอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของจิตดังกล่าว นั้น มิใช่ความประสงค์ในการแสวงหารากฐานทางอภิปรัชญา (Metaphysical Basic) ในลักษณะที่เป็นสิ่งซึ่งดำรงอยู่เป็น “ฐานรองรับ” การเกิดขึ้นของประสบการณ์แห่งการรับรู้ดังกล่าว¹⁰⁷ แต่ในทัศนะของโโบโจ จินูล การมองย้อนกลับสู่ความกระจ่างแจ้งของธรรมชาติเดิมแท้ นั้นโดยแท้จริงคือความพยายามในการชี้ให้เห็นถึง “ธรรมชาติ” ของประสบการณ์ในการรับรู้ของมนุษย์ การถอยกลับ (trace back) ดังกล่าวจึงมิได้เป็นการถอยกลับไปสู่รากฐานที่จริงกว่าหรือเพียงแท้กว่าซึ่งดำรงอยู่นอกพ้นออกไปจากการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์¹⁰⁸ แต่เป็นการถอยกลับไปสู่การเข้าใจธรรมชาติพื้นฐานของการคิดแยกแยะในเชิงมโน

¹⁰⁷ แนวคิดเช่นนี้ก็เป็นการสนับสนุนความคิดในเชิงทวิลักษณ์ในรูปแบบหนึ่งกล่าวคือระหว่างประสบการณ์ในการรับรู้ และ “ตัวรากฐาน” ที่ก่อให้เกิดหรือก่อกำเนิดปรากฏการณ์ในการรับรู้ดังกล่าว ประเด็นเรื่องนี้โโบโจ จินูล ได้กล่าวถึงแนวคิดของตนหลายครั้ง ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

¹⁰⁸ ผู้วิจัยมองว่าการอธิบายความหมายของการย้อนกลับและกระจ่างแจ้งดังกล่าวของโโบโจ จินูล โดยนัยหนึ่งคือความพยายามในการชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนาที่มองว่า นิพพานและสังสารวัฏนั้นไม่ได้แตกต่างกัน แต่ในมิติของโโบโจ จินูล แนวคิดดังกล่าวถูกอธิบายโดยเน้นการเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นในบทนิพนธ์ของโโบโจ จินูล แนวคิดดังกล่าวจึงปรากฏขึ้นภายใต้ความหมายของแนวคิดที่ว่า “พุทธะและปุถุชนนั้นโดยธรรมชาติที่แท้จริงมิได้ต่างกัน” ความแตกต่างที่ปรากฏขึ้นเป็นเพียงเปลือกนอกซึ่งเกิดขึ้นผันแปรไปตามสภาวะเงื่อนไขต่างๆราวกับแก้วมณีที่แวววาวสามารถสะท้อนแสงสีต่างๆได้อย่างมากมาย ในแง่นี้การเข้าใจ “ธรรมชาติ” สิ่งที่ปรากฏขึ้นแก่มนุษย์เช่นการเข้าใจ “ธรรมชาติ” ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือ นั่นคือการชี้พุ่งไปสู่ การตื่นรู้ถึง “ธรรมชาติที่แท้จริง” ของตัวตน

ทัศน์ หรือในภาษาของผู้วิจัยคือการเข้าใจการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ในแบบที่มันเป็น ในแง่
นี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ โบโจ จินูล จึงเน้นการให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะที่เป็น “ปุถุชน” (ordinary man) ซึ่งถูกผูกมัดเอาไว้ด้วยการรับรู้และการเข้าใจโลกภายใต้กรอบการคิดแยกแยะ
ในเชิงมนทัศน์ ในฐานะซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการในถอยกลับและกระจำงแจ้งใน
จิตเดิมแท้ รวมกระทั่งถึงการตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นการ
ตระหนักถึง “ธรรมชาติ” ของประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์นั่นเอง¹⁰⁹

ภายใต้ข้อเรียกร้องดังกล่าวของโบโจ จินูล ที่ให้มนุษย์ย้อนกลับเข้าสู่การแสวงหา
ความหมายของตัวเองคือการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โดยธรรมชาติที่แท้ “ตัวตนที่เที่ยงแท้” (permanent self) นั้นไม่มี “ผู้รับรู้” หรือ “สิ่งที่ถูกรับรู้” “มนทัศน์” หรือ “การแยกแยะในเชิง
ทวิภาวะ” ทั้งหลายมิใช่ตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ ในทางกลับกัน “กระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่
อย่างเป็นพลวัต” นั้นเองที่กลับกลายเป็น “ตัวตนที่แท้จริง” (Authentic Self) ของบุคคล การ
ตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินูล คือการปรากฏขึ้นของความเข้าใจในกระบวนการ
ดังกล่าวนี้เอง โบโจ จินูลได้กล่าว อธิบายถึงแนวคิดดังกล่าวว่า

“ถ้าหากท่านได้เชื่อข้าพเจ้าถึงจุดที่ซึ่งท่านสามารถดับสิ้นความสงสัยลงได้อย่างฉับพลัน
ซึ่งเป็นการแสดงถึงความตั้งใจแห่งผู้ประเสริฐและก่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองที่เที่ยงแท้ ถ้า
หากท่านได้ล้มผัสมันด้วยตัวท่านเอง เข้าถึงซึ่งสภาวะแห่งการยืนยันตัวตนและรับความเข้าใจใน
ธรรมชาติอันเที่ยงแท้ สิ่งนี้เองคือการตื่นรู้สู่ความเข้าใจซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนาจิต เนื่องด้วยมัน
ปราศจากขั้นตอนใดๆมันจึงถูกเรียกว่าความฉับพลัน”¹¹⁰

¹⁰⁹ โบโจ จินูล อุปมาแนวคิดดังกล่าวกับ “การมองเห็นดวงตาของตน” กล่าวคือบุคคลไม่สามารถ
มองเห็นดวงตาของตนเองในฐานะที่เป็นเป้าหมายของการมองเห็น (one cannot see his eye as an
object) การมองเห็นที่แท้จริงในกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ตระหนักอย่างชัดแจ้งว่าไม่มี ดวงตาที่ซึ่ง
จะสามารถถูกมองเห็นได้(ในฐานะที่เป็นเป้าหมายของการมองเห็น) เพราะ “การมองเห็น” (seeing) นั้นเองที่
เป็นการปรากฏขึ้นของคุณลักษณะอันสะท้อนถึงการดำรงอยู่ของดวงตา (eyeball) เช่นเดียวกับการ
ย้อนกลับสู่การตระหนักถึงจิตเดิมแท้จึงมิได้เป็นการแสวงหาหรือการมองหาจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นเป้าหมาย
แห่งการมองเห็น (object of seeing) ในสภาวะเช่นนี้ความคิดแบ่งแยกในเชิงทวิลักษณ์ทั้งในรูปแบบของการ
ให้คุณค่า การให้ความหมายหรือในรูปแบบพื้นฐานที่สุดคือการแยกแยะระหว่างผู้รับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้
(Subject-Object) จึงไม่หลงเหลืออยู่ มีเพียงแต่ “กระบวนการแห่งการรับรู้” แต่เพียงเท่านั้นที่ดำรงอยู่และ
ดำเนินต่อไปอย่างเป็นธรรมชาติราบไต่ที่ความเข้าใจในเชิงทวิภาวะในลักษณะดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ สิ่งนั้น
มิใช่เป็นกระบวนการในการปรากฏขึ้นของจิตเดิมแท้ของมนุษย์

¹¹⁰Bojo Jinul , *Secrets on the Cultivating the Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr.
(Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.147 .

หากพิจารณาความหมายของการตื่นรู้อย่างฉับพลันภายใต้การวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถนำมาซึ่งข้อสรุปในเบื้องต้นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือสภาวะแห่งความเข้าใจที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ภายใต้กระบวนการในการการไตร่ตรองย้อนกลับเข้าสู่รากฐานของธรรมชาติเดิมแท้ของบุคคลซึ่งเกิดขึ้นด้วยการอาศัยความเข้าใจที่ได้รับจากการชี้แนะด้วยข้อคำสอนที่ถูกต้องในฐานะที่เป็นหลักการหรือทฤษฎีที่ปรากฏอยู่ในฐานะเนื้อหาของคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา การตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล จึงมีความหมายบ่งชี้ถึงการปรากฏขึ้นของ “ประสบการณ์แห่งตื่นรู้ด้วยการกระจ่างแจ้งภายในซึ่งวางอยู่บนคำสอนที่แท้จริง” (The experience of awakening by act of inward illumination base on genuine teaching in word) และประสบการณ์ทางศาสนาดังกล่าวนี้เองคือประสบการณ์แห่งการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของตัวตนในทัศนะของโโบโจ จินูล

Intellectual knowledge of Sutra

+

Inward Illumination of Zen

Sudden Awakening

ในแง่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในเชิงหลักการหรือความเข้าใจในเชิงสติปัญญาที่มีต่อข้อสำสอนของพุทธธรรมนั้นถึงแม้จะเป็นความสำคัญที่มีต่อการตื่นรู้อย่างฉับพลันและความเข้าใจในเชิงสติปัญญาดังกล่าวเป็น “ส่วนหนึ่ง” มิใช่ความหมายทั้งหมดอันสมบูรณ์ซึ่งยังคงต้องได้รับการเน้นผ่านทางแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอันเป็นหลักการที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซน ด้วยเหตุนี้หลักการของพระพุทธศาสนานิกายเซนจึงจะสามารถกลายเป็นเครื่องตอบสนองปัญหาในเชิงจิตวิทยาที่สำคัญของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ และภายใต้การวิเคราะห์ถึงความสำคัญขององค์ประกอบที่สำคัญทั้ง

If you believe me to the point where you can suddenly extinguish your doubt, show the will of a great man and give rise to authentic vision and understanding, if you know its taste for yourself, arrive at the stage of self affirmation and gain understanding of your true nature, then this is the understanding- awakening achieved by those who have cultivated the mind. Since no further steps are involved, it is called sudden.

สองประการในลักษณะเช่นนี้เองจึงทำให้เห็นว่าในทัศนะของ โบโจ จินูล “ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” คือทางออกที่สำคัญที่มีต่อความเข้าใจที่ “บิดเบี้ยว” ของพระพุทธศาสนา กระแสหลักทั้งสองฝ่ายในอาณาจักรโครยอในฐานะที่เป็น “การคลั่งไคล้ทางปัญญาญาณ” (crazy wisdom) ของฝ่ายอวมัสมกะ และ “การปฏิบัติอย่างลุ่มหลง”(esoteric transmission) ของฝ่ายเซน

แน่งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแนวคิดของนักศึกษาฝ่ายอวมัสมะนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood*” ซึ่ง โบโจ จินูล อธิบายเอาไว้ว่า

“บุคคลผู้มีเดบอด นั้นมิได้รู้ถึงรากฐานที่มาของประสบการณ์ต่างๆ เขาเหล่านั้นมิได้พิจารณาที่ตำราของเซนและมิได้ไตร่ตรองถึงวัตถุประสงค์ของอวมัสมะสูตร ดังนั้นเมื่อเขาเหล่านั้นได้ยินผู้ปฏิบัติเซนกล่าวว่าจิตนั้นคือพุทธะ เขาเหล่านั้นก็เพียงแต่เข้าใจกันว่าประโยคดังกล่าวนี้มิได้มีความหมายมากไปกว่าการอธิบายถึงพุทธะภาวะแห่งธรรมชาติบริสุทธิ์แต่เพียงเท่านั้น คนเหล่านั้นช่างขาดเขลา มันมิใช่เพราะว่าคำสอนของฝ่ายอวมัสมะนั้นให้คำอธิบายที่ไม่สมบูรณ์ต่อความจริงแท้¹¹¹ หากแต่นักเรียนในสำนักฝ่ายการศึกษาเหล่านั้นต่างติดชะงักอยู่แต่เพียงข้อจำกัดของอักษรและทฤษฎีพวกเขาเหล่านั้นมิอาจสามารถวางลงซึ่งหลักการเพื่อตระหนักถึงจิตและตื่นเพื่อการรู้อย่างรวดเร็วพลันสู่โพธิ (Jinul, 1983b, p. 213)”¹¹²

¹¹¹ ประเด็นดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงทัศนะในเชิงบวกของ โบโจ จินูล ที่มีต่อคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา ในแง่นี้โบโจ จินูล ให้ความชอบธรรมกับคัมภีร์ทางศาสนาในฐานะที่เป็นการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมหากแต่ปัญหาอันสำคัญคือการที่มนุษย์นั้นมิสามารถที่จะไตร่ตรองและตระหนักถึงความหมายที่แท้จริงของข้อความที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางศาสนาดังกล่าว รวมถึงการปราศจากความพยายามในการนำความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์เหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองเพื่อให้ ความจริงในเชิงข้อความดังกล่าวนี้ได้ปรากฏขึ้นอย่างจริงจังในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์เอง แนวคิดเรื่องการให้ความชอบธรรมกับคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาดังกล่าวในท้ายที่สุดได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญในกระบวนการแห่งการย้อนกลับกระจำง้างเพื่อเกิดการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในส่วนท้ายของบทนี้

¹¹²Bojo Jinul , *The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.213 .

Deluded people do not know the source of these experiences; they neither peruse the Son records nor examine the purport of this great Exposition of the Avatamsaka Sutra. Consequently, when they hear a Son adherent explain that mind is the Buddha, they assume that this means nothing more than the Buddhahood of the nature's purity. This is

ในแง่นี้การยึดติดอยู่ที่เพียงการเข้าใจความหมายของพุทธธรรมด้วยการยึดมั่นในสิ่งที่ได้ถูกบรรยายอยู่ในรูปแบบของภาษาและอักษรในคัมภีร์โดยปราศจากการไตร่ตรองและปฏิบัติเพื่อทำให้ความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์เหล่านั้นได้ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของตน ในทางกลับกับการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างสุดโต่งโดยปฏิเสธความสำคัญของความเข้าใจในเชิงหลักการที่ได้รับจากการศึกษาในคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนานั้นคือปัญหาที่สำคัญของพระพุทธานิกายเซนในช่วงเวลาดังกล่าว ปัญหาดังกล่าวนี้ได้รับการอธิบายจากมุมมองของโบโจ จินุล ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *“Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note.”* โดยมีใจความว่า

“ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่าบุคคลในห้วงเวลาผู้ซึ่งกำลังปฏิบัติพัฒนาจิตของเขา นั้นมิได้พึงพิงอยู่บนคำแนะนำจากข้อเขียนคำสอนทางศาสนา แต่ที่กักเอาอย่างแน่วแน่ว่าการส่งผ่านคำสอนอันลึกล้ำของเซนนั้นคือมรรควิถี พวกเขาเหล่านั้นต่างนั่งสัปหงกด้วยจิตอันมืดสลัว ด้วยความพยายามอันไร้ค่า หรือไม่ก็สูญเสียการปรากฏขึ้นของจิตไปกับความวอกแวกและความสับสนในระหว่างการปฏิบัติสมาธิ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าท่านควรจะดำเนินตามข้อเขียนและคำสอนซึ่งมีข้ออธิบายที่ลึกซึ้งสอดคล้องกับสัจธรรมเพื่อที่จะกำหนดขั้นตอนที่เหมาะสมในการตื่นรู้และการปฏิบัติ”¹¹³

utter foolishness. It is not that the Hwaom teachings give an incomplete explanation of the noumenon; rather, students of the doctrine have stagnated at the limit of words and dogmas and are not yet able to forget the doctrine, understand the mind, and quickly realize bodhi.

¹¹³ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.264 .

I have observed that people of the present time who are cultivating their minds do not depend on the guidance of the written teachings, but straight away assume that the successive transmission of the esoteric idea of Son is the path.' They then sit around dozing with their minds in a haze their labors all in vain, or else they lose their presence of mind in agitation and confusion during their practice of meditation. For these reasons, I feel you should follow words and teachings which were expounded" in accordance with reality in order to determine the proper procedure in regard to awakening and cultivation.

จากบทบรรยายธรรมดังกล่าวเห็นว่า การให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติของผู้ศึกษาในสำนักอวตัมสกะคือการเพิ่มมิติเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการพัฒนาความเข้าใจที่ได้รับผ่านทางการศึกษาพระสูตรต่างๆให้สามารถปรากฏขึ้นได้ในชีวิตประสบการณ์ของบุคคล การเข้าใจเพียงแต่ความหมายในพระสูตรหรือตัวอักษรในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นไม่มีประโยชน์ อันต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในโลกแห่งความเป็นจริง ในทางกลับกัน ผู้ใฝ่ศึกษาในสำนักเซนก็ควรที่จะให้ความสำคัญกับความเข้าใจหรือความรู้ที่ได้รับผ่านทางการศึกษาในตำราหรือข้อเขียนทางศาสนาเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติที่ถูกต้องและสอดคล้องกับข้อเท็จจริง แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (sudden awakening) ของโโบโจ จินูล จึงเป็นหนทางที่วางอยู่บนพื้นฐานในการตอบสนองความบกพร่องไม่สมบูรณ์ของความเข้าใจของผู้ใฝ่ศึกษาทั้งสองสำนักดังกล่าว

4.1.2 บทบาทของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในโครงสร้างทางวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล

นอกจากการวิเคราะห์ถึงการท้าทายในขนบจารีตของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติเรื่องการยอมรับความสำคัญของคำสอนในเชิงทฤษฎีของโโบโจ จินูล แล้ว การท้าทายขนบจารีตดังกล่าวส่งผลอย่างมีนัยที่สำคัญต่อ “บทบาท” และ “สถานะ” ของการตื่นรู้อย่างฉับพลันภายในโครงสร้างความคิดในเชิงวิมุตติวิทยาของโโบโจ จินูล อย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือ การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (sudden awakening) นั้นคือ “จุดเริ่มต้น” ของกระบวนการทางวิมุตติวิทยาที่บุคคลมีต่อ “ความหมาย” ที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ของตนซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง “ฉับพลัน” (suddenly) ความเข้าใจดังกล่าวเกิดขึ้นจากการนำความรู้ในเชิงหลักการที่ได้จากการศึกษาพระสูตรหรือคัมภีร์ทางศาสนามาเป็นพื้นฐานในการเริ่มต้นกระบวนการในการถอยกลับและกระจำงแจ้งสู่ภายใน อุปมาเหมือนดังเรือที่วิ่งออกสู่ทะเลย่อมต้องมีหางเสือเป็นตัวกำกับทิศทางเพื่อให้เรือนั้นสามารถวิ่งพุ่งตรงไปยังจุดหมายได้โดยไม่เบี่ยงเบนออกไปนอกเส้นทาง หากแต่การ “วิ่งได้อย่างตรงทาง” นั้น ไม่ได้หมายความว่าเรือลำนั้นได้เดินทาง “ไปถึง” เป้าหมายปลายทางได้อย่างสมบูรณ์ การวิ่งได้อย่างตรงทางคือจุดเริ่มต้นในการกำกับทิศทางของเรือให้สามารถเดินทางไปถึงเป้าหมายปลายทาง ซึ่งระหว่างทางนั้นก็ยังคงต้องฝ่าฟันอุปสรรคคลื่นลมต่างๆอีกมากมาย จนในท้ายที่สุดเรือลำดังกล่าวถึงสามารถเข้าจอดเทียบท่าบนจุดหมายปลายทางได้อย่างสมบูรณ์

บทอุปมาดังกล่าวของผู้วิจัยคือความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า ในทัศนะของโโบโจ จินูล การตื่นรู้อย่างฉับพลัน ถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของทิศทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง กล่าวคือความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันคือการกำกับทิศทางและรูปแบบของการปฏิบัติในทางศาสนา

ให้กลายเป็นรูปแบบของการปฏิบัติที่ถูกต้องแท้จริง (True cultivation) การเข้าใจว่าการตื่นรู้ อย่างฉับพลันคือการบรรลุถึงเป้าหมายปลายทางนั่นคือผู้ที่สับสนระหว่าง “การเดินทาง” และ “เป้าหมาย” รวมถึงการไม่ตระหนักรู้ถึง “อุปสรรค”¹¹⁴ ที่สำคัญที่ปรากฏขึ้นในระหว่างการเดินทาง คนเหล่านี้เพียงคิดว่าเมื่อเรือได้มีหางเสือและมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ถูกต้องนั้น หมายความว่าเรือได้เข้าสู่เป้าหมายปลายทางโดยสมบูรณ์แล้ว¹¹⁵ ในแง่นี้ช่องว่างระหว่างจุดเริ่มต้นและเป้าหมายปลายทางจึงต้องถูกเติมเต็มด้วยการเกิดทางฝ่าฝืนคลื่นลมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อเทียบเคียงบทอุปมาดังกล่าวของผู้วิจัยเข้ากับโครงสร้างทางวิมุติวิทยาของโโบโจ จินูล จึงเห็นว่าการให้ความสำคัญกับคุณค่าและความจำเป็นของการศึกษาเริ่มแรกผ่านด้วยคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาอันนำมาสู่ “การตื่นรู้” (awakening) ในภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ ซึ่งในทัศนะของโโบโจ จินูล การตื่นรู้ดังกล่าวนั้นได้ก่อให้เกิดช่องว่าง (gap) ที่สำคัญระหว่าง “การตื่นรู้” ต่อธรรมชาติเดิมแท้และ “การเข้าถึง” (realization) ธรรมชาติเดิมแท้ของปุถุชนในฐานะที่เป็นสถานะซึ่งประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนั้นได้ปรากฏขึ้นและดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ในแง่นี้ ช่องว่างอันมหาศาลระหว่าง “การรู้” และ “การเป็นได้ดังที่รู้” นั้นจึงเป็นปัญหาอันสำคัญของปุถุชน ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขเติมเต็มด้วยการปฏิบัติที่มี ถูกต้องและเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปอย่าง เป็นขั้นตอนต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ในทัศนะของโโบโจ จินูล การปรากฏขึ้นของ “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ในลักษณะดังกล่าว จึงมิได้เป็น “จุดจบ” ในความหมายที่เป็นความสมบูรณ์พร้อมของกระบวนการทางวิมุติวิทยาในฐานะที่เป็นสถานะแห่งความสมบูรณ์สูงสุดแห่งการบรรลุธรรม ในทางกลับกันการเน้น มิติความสำคัญของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในลักษณะดังกล่าวนี้กลับกลายเป็นข้อสนับสนุนที่ทำให้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁴ “การเดินทาง” อาจเปรียบได้กับกระบวนการในการปฏิบัติพัฒนาของมนุษย์ , “เป้าหมาย” อาจเปรียบได้กับการบรรลุถึงความจริงแห่งพุทธธรรม ในความหมายที่ว่าพฤติกรรมทั้งทางกายและใจของผู้ปฏิบัติสามารถเปิดเผยได้อย่างสมบูรณ์ถึงความจริงแห่งธรรมชาติเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสการรับรู้ที่บริสุทธิ์ , “อุปสรรค” อาจเปรียบได้กับเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ที่ยังคงถูกผูกมัดเอาไว้กับรูปแบบการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะแบ่งแยกอย่างเป็นทวิลักษณ์

¹¹⁵ ในบทอุปมาเรื่องเรือนี้ผู้วิจัยต้องการใช้เพื่อความกระจ่างและไม่ซับซ้อนในการอธิบายเทียบเคียงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างความหมายของข้อเท็จจริงในเชิงหลักการ (ธรรมชาติเดิมแท้คือกระแสจิตอันบริสุทธิ์) และความจริงของชีวิต (ในการดำรงชีวิตเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะ) แต่เพียงเท่านั้น แต่ในแง่นี้ผู้วิจัยไม่ได้ปฏิเสธว่าในความเป็นจริงช่องว่างดังกล่าวอาจจะไม่เกิดขึ้นได้กับมนุษย์หรือผู้ปฏิบัติในบางกลุ่มเช่นกลุ่มที่มีความสามารถสูงซึ่งเมื่อการตื่นรู้อย่างฉับพลันเกิดขึ้นการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้นก็จักสามารถบังเกิดขึ้นได้ทันที ซึ่งโโบโจ จินูลก็ยอมรับ (อย่างค่อนข้างไม่เต็มใจ) ต่อทัศนะในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน

ให้การปรากฏขึ้นของการตื่นรู้อย่างฉับพลันกลายเป็น “พื้นฐาน” ของการปฏิบัติที่จะต้องเกิดขึ้น โดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้ ในความหมายที่เป็นการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนี้ กลายมาเป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ (epistemological process) ในการตอบสนองต่อ โลกจากมุมมองของจิตเดิมแท้ นั่นเอง

แต่ถึงกระนั้นก็ตามการศึกษาแนวคิดของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า “การตื่นรู้” ในลักษณะดังกล่าวนี้มีได้เป็นเพียง “ความเข้าใจในเชิงปัญญา” (Intellectual Understanding) ที่มนุษย์มีต่อข้อคำสอนเรื่องจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเล่าเรียนจากตำราหรือ เอกสารข้อเขียนทางศาสนาแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ในทางตรงกันข้ามโบโจ จินูล ได้ย้ำเน้นอย่าง ชัดเจนว่าความเข้าใจที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นการตื่นรู้อย่างฉับพลันของมนุษย์ต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตคนั้นมีความหมายในฐานะที่เป็น “ประสบการณ์” ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริง ของตัวตน (Experience of Oneself) ซึ่งเกิดขึ้นจากการนำความเข้าใจในเชิงสติปัญญาที่ได้รับ จากข้อคำสอนทางศาสนามาเป็นพื้นฐานของกระบวนการในการย้อนกลับเข้าสู่การไตร่ตรองที่ มนุษย์มีต่อ “ตนเอง” ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์เพื่อมุ่งไปสู่ ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้สู่ “ตัวตน” ที่แท้จริงของ “ตนเอง”

ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวจัดเป็นพื้นฐานในส่วนแรกของโครงสร้างทางวิมุติวิทยา ของโบโจ จินูล กล่าวคือความเข้าใจต่อธรรมชาติของจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตน ซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่เป็น “กระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงทวิภาวะทั้ง ปวง” (Void-Calmness Awareness ,Ch. 空寂知 :Kongji ji, Kr. 공적지 :Kongjeokji) แต่ ภายใต้อำนาจดำรงอยู่จริงในโลกปรากฏการณ์ของปุถุชนความเข้าใจที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของ ตัวตนดังกล่าวไม่สามารถที่จะกลายมาเป็นแบบแผนในการมองหรือเข้าใจโลกได้ในลักษณะ ดังกล่าว การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ทั้งหลาย ยังคงปรากฏขึ้นภายใต้อำนาจดำรงชีวิตของปุถุชน และปุถุชนยังคงเข้าใจ(อย่างผิดพลาดว่า)สิ่งเหล่านี้เองที่เป็นธรรมชาติของตน จึงทำให้ “ประสบการณ์” แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตนเองในบริบทดังกล่าว นั้นเองที่ได้กลายเป็นข้อยืนยันถึงความจำเป็นของการปฏิบัติที่ต้องปรากฏขึ้นภายหลังจากการตื่น รู้และมากไปกว่านั้น “เนื้อหา” ของความเข้าใจในฐานะที่เป็นประสบการณ์แห่งการตื่นรู้นี้ได้ ได้ กลายเป็น “เนื้อหา” ของการปฏิบัติที่แท้จริงในทัศนะของโบโจ จินูล หากพิจารณาในบริบทนี้ การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงมีความสัมพันธ์กันอุปมาได้ตั้ง “ด้านทั้งสอง ด้านของเหรียญเดียวกัน”

ในแง่การเปลี่ยนผ่านจากความเข้าใจไปสู่การเข้าถึงหรือการพัฒนาความเข้าใจที่เกิดขึ้น ให้เป็นแบบแผนแห่งความคิดและพฤติกรรมจึงต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโบโจ จินูล ได้อธิบายว่าภายใต้อำนาจปรากฏขึ้นของความเข้าใจดังกล่าว “แต่เพียงเท่านั้น” ที่เป็นเงื่อนไขใน

การเกิดขึ้นของหลักการเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ในตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ อันเป็นความหมายของ “การปฏิบัติที่แท้จริง” (True Cultivation)¹¹⁶ กล่าวคือสภาวะซึ่งประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าว ได้กลายมาเป็นแบบแผนแห่งความคิดและการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ การรับรู้และเข้าใจโลกจากมุมมองของจิตเดิมแท้จึงได้กลายเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งดำเนินต่อเนื่องไปอย่างเป็นพลวัต สภาวะดังกล่าวนี้เองที่เป็นความหมายของแนวคิดเรื่อง “การเข้าถึงความหมายแห่งพุทธธรรมอันสมบูรณ์” (realization enlightenment ,Ch. 證悟 :Zhengwu , Kr. 증오 :Chung o)

“ถ้าอธิบายถึงลักษณะของการตื่นรู้มันจะปรากฏว่ามีเพียงแค่สองรูปแบบ ลำดับแรกคือการตื่นขึ้นแห่งความเข้าใจ ซึ่งหมายความถึงความเข้าใจที่ชัดเจนต่อธรรมชาติและคุณลักษณะ และลำดับที่สองคือการตื่นขึ้นแห่งความตระหนักรู้ ซึ่งจิตได้บรรลุถึงสัจธรรมอันสูงสุด : โぼโจจินุล”¹¹⁷

ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานและสถานะของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโぼโจ จินุล ในลักษณะดังกล่าวได้นำไปสู่ปัญหาและข้อโต้แย้งทางปรัชญาที่เกิดขึ้นกับระบบวิมุติวิทยาของ โぼโจ จินุล ซึ่งผู้วิจัยจำแนกได้ออกเป็นสามประการหลักคือ

ประการแรก ภายใต้การอธิบายดังกล่าวคือการชี้ให้เห็นว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นในระบบปรัชญาของโぼโจ จินุล เป็นเพียงการเข้าใจใน “เชิงหลักการ” เช่นการ “เข้าใจความหมาย” ของข้อความที่บรรยายเอาไว้ในคัมภีร์ทางศาสนา หากใช้นัยย่อหมายความว่าแนวคิดของโぼโจ จินุล จึงเป็นเพียงการให้ความสำคัญกับ “ความเข้าใจแต่ในเชิงหลักการ” หรือทฤษฎีทางศาสนา ในแง่นี้แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในลักษณะดังกล่าวของโぼโจ จินุล

¹¹⁶ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการเรื่องความเข้าใจและการปฏิบัติในระบบวิมุติวิทยาของโぼโจ จินุล ผู้วิจัยจะอธิบายอย่างละเอียดในบทที่ 5 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

¹¹⁷ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.286.

If we explain the characteristics of awakening, there are only two kinds. The first is the understanding-awakening which is the clear comprehension of nature and characteristics. The second is the realization-awakening which is the mind that reaches the mysterious ultimate

จึงดูเหมือนจะมีความขัดแย้งกับพื้นฐานหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่เน้นถึง “การพุ่งตรงเข้าสู่การตระหนักรู้ถึงจิตเดิมแท้” ในฐานะที่เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ซึ่งมิใช่เป็นเพียงความเข้าใจในเชิงสติปัญญา (Intellectual Understanding) ที่มีต่อข้อคำสอนทางศาสนาเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นหากแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล มีลักษณะที่เป็นเพียงความเข้าใจในเชิงสติปัญญาดังนั้น แนวคิดดังกล่าวนั้นจะมีความแตกต่างกับแนวคิดของกลุ่มคลั่งไคล้ในปัญญา (crazy wisdom) ที่ โบโจ จินูล ได้กล่าววิจารณ์เอาไว้

ประการที่สอง หากแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันได้ปรากฏขึ้นนั้นย่อมหมายความว่า การปรากฏขึ้นของความเข้าใจในความหมายของตัวตนของมนุษย์ได้ปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นเหตุใดโบโจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าว ในแง่นี้หากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยังคงเป็นสิ่งจำเป็นนั้นหมายความว่า การตื่นรู้หรือไม่ว่าการตื่นรู้ที่ฉับพลันนั้นมิได้เป็นการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมโดยสมบูรณ์

และประการที่สาม เหตุใดแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงต้องสืบเนื่องต่อมาด้วยแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือหากพิจารณาจากฐานความคิดโดยทั่วไปหรือโดยสามัญสำนึก กระบวนการที่ดูเป็นธรรมชาติควรจะปรากฏขึ้นในลักษณะที่ว่า “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนำมาสู่การตื่นรู้ที่ฉับพลัน” (Gradual cultivation and sudden awakening)¹¹⁸ หมายความว่า การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องคือการฝึกฝนพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจนในท้ายที่สุดเมื่อความสามารถของบุคคลได้เดินทางมาถึงจุดสูงสุดเมื่อนั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นการตื่นรู้ซึ่งเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน มิใช่เช่นที่โบโจ จินูล อธิบายว่า “การตื่นรู้ที่ฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (sudden awakening and gradual cultivation)

จากการพิจารณาข้อวิจารณ์ทั้งสามประการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข้อวิจารณ์ประการแรกนั้นคือข้อวิจารณ์ที่มีประเด็นพื้นฐานอยู่ที่การวิจารณ์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้ที่ฉับพลันของโบโจ จินูล กล่าวคือการวิจารณ์ว่าแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ที่ฉับพลันของโบโจ จินูล นั้นเป็นเพียงความเข้าใจในเชิงหลักการที่เกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญกับศึกษาคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา ซึ่งมิใช่แนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซน ในขณะที่ข้อวิจารณ์ในประเด็นที่สองและสามนั้นคือข้อวิจารณ์ที่มีประเด็นพื้นฐานอยู่ที่แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล กล่าวคือ การตั้งข้อวิจารณ์ถึงความจำเป็นและความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่ยังคงต้องเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้ที่ฉับพลัน โดยชี้ว่า หากการตื่นรู้ได้ปรากฏแล้วนั้นย่อมมีความ

¹¹⁸ ระบบวิมุตตยาดังกล่าวคือแนวทางของพระพุทธศาสนานิกายเซนสายเหนือหรือ The Northern School of zen

หมายถึงการตรัสรู้ที่สมบูรณ์ ดังนั้นเหตุใดโโบโจ จินูล จึงยังคงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และหากโโบโจ จินูล ยังคงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เหตุใดโโบโจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติที่จะต้องเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อการตื่นรู้โดยฉับพลัน (Gradual Cultivation subsequence to Sudden Awakening) ทั้งที่ความเข้าใจโดยทั่วไปนั้น แนวคิดเรื่องการปฏิบัตินั้นควรที่จะเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่นำไปสู่การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Gradual Cultivation and Sudden Awakening)¹¹⁹

จากการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์ประการแรกพบว่า ข้อวิจารณ์ดังกล่าวนี้มีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจที่ว่า การยอมรับความสำคัญของการศึกษาพระสูตรหรือตำราซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล ที่แตกต่างไปจากนักคิดนิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยอนนั้นเป็นชี้ว่า แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นมีความหมายเป็นเพียงการเข้าใจแต่เพียงความหมายของพุทธธรรมคำสอนที่ถูกจารึกหรือถูกบันทึกเอาไว้ในคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาซึ่งเป็นแนวการศึกษาของพระพุทธรศาสนาฝ่ายเน้นการศึกษาและมีใช้วิถีทางของนิกายเซน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่า ข้อวิจารณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นภายใต้มุมมองของนักคิดในฝ่ายเซนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสายฉับพลันที่มุ่งให้ความสำคัญอย่างเป็นที่สุดกับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้สู่ธรรม อันเป็นแนวคิดที่สำคัญของพระพุทธรศาสนา นิกายเซน หากแต่การยืนยันในความสำคัญของการปฏิบัติดังกล่าวนี้ก็มีได้เป็นเหตุผลที่มีความหนักแน่นพอที่จะสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องการยอมรับการศึกษา คัมภีร์หรือคำสอนทางศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทำให้แนวคิดทางปรัชญาของโโบโจ จินูล นั้นมีอาจถือได้ว่าหลักการของนิกายเซน เหตุเพราะว่าหากพิจารณาทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล จะเห็นได้ว่าปัญหาที่สำคัญของพระพุทธรศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวในสายตาของโโบโจ จินูล คือปัญหาของ “มนุษย์ปุถุชน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการเข้าใจในเนื้อแท้หรือการเข้าใจในธรรมชาติเดิมแท้ของตนซึ่งในภาษาของโโบโจ จินูล คือการเข้าใจในจิตเดิมแท้ของตนว่าเป็นสภาวะที่สะอาดปราศจากความมัวหมอง เนื่องด้วยเพราะการดำรงชีวิตที่ยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยความมัวหมองกล่าวคือเต็มเปี่ยมไปด้วยความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

¹¹⁹ ในแง่นี้ เนื่องด้วยข้อวิจารณ์ในประการที่สองและสามนั้นเป็นข้อวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการเรื่องการปฏิบัติและการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์ทั้งสองประการดังกล่าวนี้ มีความจำเป็นต้องวางอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจที่มีต่อแนวคิดเรื่องการตื่นรู้โดยฉับพลันซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของข้อวิจารณ์ในประการแรก ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจึงจะมุ่งให้ความสำคัญกับข้อวิจารณ์ในประการแรกเป็นหลัก และข้อวิจารณ์ในประการที่สองและสามซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องการปฏิบัติจะถูกละทิ้งไปเป็นเนื้อหาที่สำคัญของการวิเคราะห์ซึ่งจะปรากฏในบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโโบโจ จินูล

ในแง่นี้สภาพ “ความเป็นจริง” ของชีวิตและการเชื่อมกันอย่างสนิทใจในการรับรู้ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะ เช่นนี้เองที่ทำให้การตื่นรู้อย่างฉับพลันซึ่งเป็นแนวคิดของนิกายเซนนั้นปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ การให้ความสำคัญกับคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาของโบโจ จินูล นั้นจึงเป็นความพยายามในการแสวงหาหนทางหรือวิธีในการทำให้นุชนรุ่นนั้นได้เริ่มต้นที่จะมองเห็น “ข้อเท็จจริง” ของชีวิตที่ถูกแฝงซ่อนเอาไว้ภายใต้ “ความเป็นจริง” ของชีวิตที่ปรากฏอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ อีกทั้งการชี้ชวนให้นุชนรุ่นนั้นได้มองเห็นข้อเท็จจริงของชีวิตผ่านทางการศึกษาพุทธธรรมคำสอนในคัมภีร์ทางศาสนาอันเป็นความเข้าใจในเชิงหลักการดังกล่าวก็ได้เป็นเป้าหมายปลายทางของโบโจ จินูล หากแต่เป็นความเข้าใจในเชิงหลักการดังกล่าวนั้นคือองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะต้องถูกทำให้ให้ปรากฏขึ้นจริงภายในประสบการณ์ของมนุษย์ด้วยกระบวนการแห่งการไตร่ตรองย้อนกลับกระจำงแจ้งสู่ภายใน (Kr.회광반조: Hoegwang Pan jo) ในแง่นี้กระบวนการแห่งการไตร่ตรองย้อนกลับโดยมีความเข้าใจที่ถูกต้องที่ได้รับจากการศึกษาพุทธธรรมคำสอนเป็นพื้นฐานนั่นเองคือองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปสู่การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) ของมนุษย์ปุถุชนในทัศนะของโบโจ จินูล

หากเข้าใจแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล จากมุมมองของการให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ในลักษณะดังกล่าว ย่อมเป็นพื้นฐานในการชี้ให้เห็นว่าการให้คุณค่าและการให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อเขียนทางศาสนาของโบโจ จินูล มีอาจจะเป็นที่ใช้ในการสรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล เป็นเพียงความเข้าใจในเชิงหลักการที่เกิดขึ้นจากการอ่านและเข้าใจความหมายของคัมภีร์ทางศาสนาซึ่งเป็นข้อวิจารณ์ที่มีต่อโบโจ จินูล หากแต่ในทางกลับกันการให้ความสำคัญกับความเข้าใจซึ่งต้องเกิดขึ้นจากการศึกษาคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา และการนำความเข้าใจดังกล่าวนี้มาเป็นพื้นฐานในการผลักดันให้จุดเริ่มต้นของกระบวนการในการย้อนกลับและกระจำงแจ้งนั้นสามารถปรากฏขึ้นได้อย่างจริงจังกายในการดำรงชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ นั้นกลับยิ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนี้ยิ่งสอดคล้องและเป็นการสนับสนุนทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มองว่ามนุษย์ทุกคนมีพุทธภาวะ และการตื่นรู้สู่พุทธภาวะหรือธรรมชาติเดิมแท้ของจิตนั้นเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ปุถุชนภายท่ามกลางการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างแท้จริง

การวิจารณ์ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการมุ่งความสำคัญอย่างเป็นที่สุดไปสู่ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน โดยปฏิเสธการให้ความสำคัญกับคัมภีร์หรือข้อคำสอนทางศาสนานั้นถึงแม้จะมีความถูกต้องเพียงตรงต่อหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซนในเรื่องการพุ่งตรงต่อการตื่นรู้ในจิตเดิมแท้หากแต่ภายใต้การยอมรับเงื่อนไขของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ นั้นยิ่งอาจทำให้เห็นว่า ข้อ

วิจารณ์ดังกล่าวนั่นเองที่อาจจะกลายเป็นข้อคำสอนในเชิงหลักการซึ่งไม่อาจจะปรากฏขึ้นได้จริงในชีวิตของมนุษย์ และข้อวิจารณ์ดังกล่าวนั่นเองที่เป็นทัศนะทางปรัชญาที่ไม่เพียงตรงต่อทัศนะพื้นฐานทางปรัชญาของพระพุทธศาสนิกายเซนเสียเอง

ในประเด็นเรื่องการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์ประการแรกตั้งที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจะได้อธิบายรากฐานในการวิเคราะห์ที่อยู่บนองค์ประกอบพื้นฐานทั้งสามประการซึ่งปรากฏเป็นแนวคิดหลักของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินูล หลักการดังกล่าวคือ หนึ่งในแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ในบทที่สาม สองเท่าที่ในการยอมรับความสำคัญของการศึกษาแนวคิดหรือหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบข้อคำสอนหรือคัมภีร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความ “ศรัทธา” (Faith : Ch. 信 : xin , Kr. 신 : sin) ซึ่งเป็นพื้นฐานคำสอนของของนิกายอวตัมสกะ สาม การพิจารณามนุษย์ในฐานะปุถุชนซึ่งดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยมีทัศนะว่าภายใต้การวิเคราะห์โดยหลักการพื้นฐานทั้งสามประการดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่มีต่อประเด็นเรื่องการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของตัวตนกล่าวคือประเด็นเรื่อง “ช่องว่างแห่งการรับรู้” ในฐานะที่เป็นข้อตึงแย้งระหว่าง “ข้อเท็จจริงแห่งสังขาร” และ “ความเป็นจริงของชีวิต” ซึ่งปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็น “สภาวะแห่งความตึงแย้งอันเข้มข้น” (Extremely Tension) ระหว่างความเชื่อมั่นในข้อเท็จจริงเชิงหลักการพื้นฐานของศาสนาและประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์อันเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในลักษณะดังกล่าว ภายใต้การปรากฏขึ้นของความตึงแย้งอันเข้มข้นดังกล่าวคือรากฐานที่สำคัญของการ “ย้อนกลับกระจำจั้ง” (Kr. 회광반조 : Hoewgang pango) ในฐานะที่เป็น “พฤติกรรมแห่งการใคร่ครวญ” (The act of contemplation) ที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์แห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตและย้อนกลับ (Trace Back , Kr. 회광) ประสบการณ์ดังกล่าวกลับเข้าสู่เนื้อแท้หรือพื้นฐานของประสบการณ์ดังกล่าวในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ (Awareness : Kr. 지) อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานที่แท้จริงของมนุษย์ในทัศนะของโบโจ จินูล

ในแง่นี้พฤติกรรมแห่งการย้อนกลับกระจำจั้งดังกล่าวคือรากฐานในการปรากฏการณ์ขึ้นของสภาวะแห่งการ “ลุกโผล่แตกกระจาย” (Kr. 깨지다)¹²⁰ อันเป็นกระบวนการที่สำคัญ

¹²⁰ ในภาษาเกาหลี คำว่า “การตื่น” หรือ “awake ,kr. 깨다 เป็นรากฐานความหมายของคำว่า “แตกกระจาย” หรือ Break , Kr. 깨지다 และ “การบรรลุธรรม” หรือ Enlightenment, Kr. 깨짐 โดยนัยนี้ชี้ให้เห็นว่าในแนวคิดทางพุทธปรัชญาของเกาหลี คำว่าการบรรลุธรรมสอนถึง “การการแตกกระจาย” ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยการแตกกระจายดังกล่าวคือการแตกกระจายของกรอบการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่

ในการนำพามนุษย์ให้สามารถข้ามพ้นกรอบความคิดในเชิงทวิทัศน์ในระดับที่ลึกที่สุด (dualistic view)¹²¹ เพื่อนำไปสู่ความตระหนักรู้ได้อย่างสมบูรณ์ถึงการดำรงอยู่อย่างสัมพันธ์กันระหว่าง ความบริสุทธิ์แห่งจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ภายใต้ชีวิตของปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุนี้การไตร่ตรองใคร่ครวญดังกล่าวจึงมิได้สื่อความหมายถึงแสวงหาพื้นฐานหรือรากฐานทางอภิปรัชญาที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นฐานรองรับอันเป็น ความจริงสมบูรณ์ (Ultimate Truth) ในรูปแบบของผู้สร้าง (Creator) หากแต่ในทางตรงกันข้ามพฤติกรรมแห่งการใคร่ครวญดังกล่าวคือการไตร่ตรองถึงสภาวะธรรมอันเป็นธรรมชาติที่แท้จริง ของประสบการณ์ในการรับรู้ที่เกิดขึ้นของมนุษย์ ดังนั้นความหมายของการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งนั้นจึงมีลักษณะที่สำคัญในการมุ่งกลับเข้าสู่การแสวงหาความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีทัศนะว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล คือบทสะท้อนในทางปรัชญาที่สำคัญในการชี้ชวนและเรียกร้องให้มนุษย์ย้อนกลับเข้าสู่การเข้าใจความหมายที่แท้จริงของตัวตนอันเป็นการยอมรับสภาวะแห่ง “ความสมดุล” ที่ปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขแห่งการดำรงชีวิตในฐานะปุถุชน ในแง่นี้การตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงมิใช่สภาวะแห่งการแห่งการ “ถอดถอน” (detach) มนุษย์ออกไปจากเงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ แต่ในขณะเดียวกันก็มีใช้การผูกมัด (Attach) มนุษย์เข้ากับการยึดมั่นในเงื่อนไขดังกล่าว หากแต่เป็นการ “ตื่นรู้” (awakening) สู่พื้นฐานที่แท้จริงของชีวิตอันเป็นรากฐานแห่งการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ซึ่งระหว่างเงื่อนไขและองค์ประกอบชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนในโลกปรากฏการณ์

4.2 การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโโบโจ จินูล

4.2.1 “ความเป็นจริงของชีวิต” และอุปสรรคแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโโบโจ จินูล

ผู้วิจัยเห็นว่า หากมองว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นรูปแบบแห่ง “ความเข้าใจ” ของมนุษย์ที่มีต่อความหมายอันแท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ของตน ดังนั้นอุปสรรคซึ่งขวางกั้นการเกิดขึ้นของ “ความเข้าใจ” ดังกล่าวจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญที่สมควรจะได้รับการศึกษาใน

มนุษย์มีต่อตนเองในระดับที่ลึกที่สุด หรือที่มนุษย์มีต่อสิ่งอื่น ๆ ในความหมายการแยกแยะระหว่างผู้รับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้ ความหมายเช่นนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูล

¹²¹ ระหว่างธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์และประสบการณ์ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ หรือในภาษาของผู้วิจัยคือความความตึงแย้งระหว่างความคิดที่ว่า “ฉันคือพุทธะ” และ “ฉันมิใช่พุทธะ” (I am a Buddha but I am not a Buddha)

ฐานะที่เป็นเงื่อนไขประการแรกในการสร้างความเข้าใจอันถูกต้องที่มนุษย์จะมีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตน

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ผ่านมาจะเห็นว่าโบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นเนื้อหาที่สำคัญของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในแง่นี้ประเด็นที่สำคัญภายใต้การให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าวคือ หนึ่งหากมองว่าโบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับการพิจารณามนุษย์ในฐานะปุถุชนซึ่งดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์ และสองการให้ความสำคัญดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้โดยเฉพาะการคิดแยกแยะในเชิง มโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ และสามหากแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ดังกล่าวนั้นคือ “เนื้อหาอัน” สำคัญของการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล ตามที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในข้างต้น ดังนั้นภายใต้การถ้อยเชื่อมโยงประเด็นความคิดทั้งสามประการดังกล่าวจึงนำไปสู่ประเด็นซึ่งควรจะได้รับวิเคราะห์อย่างชัดเจนคือ *มิติความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้โดยเฉพาะในมิติการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ หรือในอีกภาษาหนึ่งคือ บทบาทของแนวคิดเรื่องการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นปรากฏอยู่ในบริบทใดหรือในความสำคัญอย่างไรเมื่อโบโจ จินูล กล่าวถึงหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความโดดเด่นหรือความสำคัญ* ของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล ในแง่มุมใด

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยมีทัศนะว่าการชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของแนวคิดเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของมิติความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ของประสบการณ์ในการรับรู้โลกของมนุษย์อันวางอยู่บนแนวคิดในเชิงแยกแยะท่าทีทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวนั่นเองคือรากฐานในการ “ชี้ชวน” ให้มนุษย์นั้นย้อนกลับเข้าสู่การ “เผชิญหน้า” เพื่อ “ยืนยัน” และ “ยอมรับ” ใน “ความเป็นจริงของชีวิต” ที่ซึ่ง “ยังคง” เต็มเปี่ยมไปด้วยกระบวนการในการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อย่างมากและเป็นสิ่งซึ่งผูกพันชีวิตมนุษย์อยู่ในการวนเวียนด้วยโลกสังสารวัฏอย่างไม่มีวันจบสิ้น¹²²

¹²² ในแง่นี้ถึงแม้แนวคิดดังกล่าวของผู้วิจัยอาจจะดูมีความขัดแย้งกับพื้นฐานแนวคิดของปรัชญาเซนที่มีพื้นฐานคำสอนที่ว่ามรรควิธีของนิกายเซนคือการการชี้ชวนให้มนุษย์นั้นย้อนกลับเข้าสู่การ “เผชิญหน้า” เพื่อ “ยืนยัน” และ “ยอมรับ” กับ “ข้อเท็จจริงของชีวิต” อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการ

ในแง่นี้การที่ผู้วิจัยได้อธิบายท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินุส ในการย้อนกลับเข้าสู่การเผชิญหน้ากับ “ความเป็นจริงของชีวิต” ด้วยบริบทความหมายเรื่องการ “ชี้ชวน” นั้นเป็นความตั้งใจของผู้วิจัยในการสะท้อนให้เห็นว่าในทัศนะของโบโจ จินุส นั้นมนุษย์ปุถุชนนั้นถูกผูกมัดอยู่ภายใต้ “ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์” อันเป็นโศตรวนผูกมัดมนุษย์อยู่อย่างน้อยสองประการคือหนึ่ง ประสบการณ์ในการรับรู้และการเข้าใจโลกซึ่งวางอยู่บนกระบวนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือการรับรู้โลกในแบบที่ไม่สะท้อนกับความเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่งและสองการยึดมั่นในกระบวนการรับรู้และเข้าใจโลกในลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “ธรรมชาติแห่งเดิมแท้แห่งการรับรู้ของตน”¹²³ นั่นคือความผิดพลาดในอีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยมองว่าความผิดพลาดในประการแรกนั้นอาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าเป็น “ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์” (Epistemic Distortion) กล่าวคือการรับรู้และการเข้าใจอันผิดพลาดไม่สะท้อนต่อความจริงของสรรพสิ่ง ในขณะที่ความผิดพลาดในประการที่สองอาจพิจารณาได้ว่าเป็น “ความบิดเบี้ยวในเชิงวิมุติวิทยา” (Soteriological Distortion) กล่าวคือการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่าตนเองนั้นเป็นเพียงปุถุชนธรรมดา การแสวงหาสัจธรรมหรือการเข้าถึงเป้าหมายแห่ง

รับรู้อันบริสุทธิ์อันปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์หรือในภาษาของนิกายเซนอธิบายว่าเป็นการ “ชี้ตรงเข้าสู่จิตตื่นรู้สู่ธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะโดยสมบูรณ์” แต่กระนั้นก็ตามผู้วิจัยพบว่าการศึกษานวนคิดของโบโจ จินุส ในมิติเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงท่าทีทางปรัชญาอันมีนัยที่สำคัญ ในการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ “เผชิญหน้า” เพื่อ “ยืนยัน” และ “ยอมรับ” กับ “ความเป็นจริงของชีวิต”

¹²³ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาทั้งสองประการนี้โดยแท้จริงแล้วมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ ทัศนะในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งที่ผิดพลาดซึ่งปรากฏขึ้นเป็นประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์เป็นที่มาของการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจหรือยึดมั่นเอาว่าประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นต่อการรับรู้ของมนุษย์นั้นคือธรรมชาติแห่งการรับรู้ของตน ในแง่นี้ผู้วิจัยจึงมองว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นจึงมีความหมายถึง “ความเข้าใจอันถูกต้อง” ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตน (ธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้) และความหมายของปรากฏการณ์ต่างๆที่ปรากฏขึ้นกับตัวตน(การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์) กล่าวคือการเข้าใจในความหมายและสถานะของสิ่งต่างๆอย่างถูกต้อง มิได้มีความหมายถึงการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ดังนั้นภายหลังจากการเข้าใจความหมายของตัวตนและสรรพสิ่งในรูปแบบที่ถูกต้อง การปฏิบัติอันเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจึงต้องปรากฏขึ้นและถือเป็นความจำเป็นในการทำให้ความเข้าใจอันถูกต้องที่ปรากฏขึ้นจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงในฐานะที่แก่นสารแห่งพฤติกรรมของชีวิตมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์ และด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้เองการบรรลุสู่ธรรมอันสมบูรณ์จึงสามารถปรากฏขึ้นได้ โปรดดูการอธิบายกระบวนการดังกล่าวในตารางที่ 2 ของบทนี้

ธรรมอันสมบูรณ์นั้นไกลพ้นออกไปจากความสามารถของมนุษย์ที่พึงจะมี¹²⁴ ปัญหาที่สำคัญของ “ปุถุชน” ในลักษณะดังกล่าวได้รับการอธิบายถึง ในบทนิพนธ์ “Secrets on Cultivating the Mind” (Ch. 修心訣 : susim kyol) ซึ่ง โบโจ จินูล ได้กล่าวว่า

“ปุจฉา: ท่านกล่าวถึงการมองเห็นธรรมชาติ แต่เมื่อการเห็นอันแท้จริงในธรรมชาติได้ปรากฏขึ้นบุคคลจะได้กลายเป็นผู้ตรัสรู้อันประเสริฐ และจะสามารถที่จะแสดงอำนาจวิเศษหรือสิ่งมหัศจรรย์ได้ ดังนั้นเขาจึงแตกต่างจากปุถุชนทั่วไป หากแต่ท่ามกลางผู้ที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้โยจึงมิเห็นใครเลยที่จะสามารถแสดงพลังพิเศษทั้งทางจิตและทางกายได้

จินูล : เจ้าไม่ควรพูดจาเหลวไหลไร้สาระเช่นนี้ ความไม่สามารถในการแยกแยะความผิดพลาดจากความประเสริฐนั้นคือความหลงงมงายและความสับสน ในสมัยนี้มนุษย์ปุถุชนเช่นเจ้าผู้ซึ่งปฏิบัติอยู่บนมรรคาและกล่าวถึงลัทธิธรรมด้วยเพียงปากของเจ้าแต่ในจิตนั้นกลับห่อเหี่ยวไปจากมันและจบลงด้วยการตกลงไปสู่ความผิดพลาดในการดูแลตนเองของเจ้าเองโดยการคิดเพียงแค่ว่าเจ้านั้นมิได้มีส่วนร่วมอยู่ในพุทธะภาวะอันประเสริฐ นี่คือทั้งหมดที่เจ้ากำลังสงสัยงุนงง”¹²⁵

หากวิเคราะห์จากบทนิพนธ์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในทัศนะของโบโจจินูล ด้วยการมีความเข้าใจอันผิดพลาดที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติอันแท้จริงของตนเอง คือ

¹²⁴ โบโจ จินูล เรียกปัญหาในลักษณะนี้ว่า ปัญหาเรื่องการ “ลดทอนคุณค่าของตัวเอง” หรือ The Problem of Self Debasement

¹²⁵ Bojo Jinul , **Secrets on the Cultivating the Mind**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.141-142 .

“Question: You talked about seeing the nature. But when there is true seeing of the nature, the person becomes an enlightened saint and should be able to perform magic and miracles he would be different from other people. How is it, then, that among those who cultivate the mind nowadays, not one can display these spiritual powers and transformation bodies?”

Chinul: You should not utter absurdities lightly; to be unable to differentiate the perverse from the noble is to be deluded and confused. Nowadays, you people who are training on the path chat about truth with your mouth, but in your minds you only shrink from it and end up falling into the error of underestimating yourselves by thinking that you do not share in the Buddha- nature. This is all that you are doubting.”

ปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของปุถุชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกสังสารวัฏตั้งนั้นความพยายามในการสร้างกระบวนการในการ “กระตุ้น” ให้ปุถุชนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในธรรมชาติพื้นฐานของชีวิตจึงกลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการแห่งการการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั่นเองที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่แท้จริง (True Cultivation) ให้สามารถปรากฏขึ้นเป็นลำดับต่อไป

ในแง่นี้ความ “บิดเบี้ยวทางญาณทัศน์” ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นจึงถือว่าเป็นอุปสรรคอันสำคัญในการตื่นรู้อย่างฉับพลันและยอมส่งผลไปสู่การปรากฏขึ้นของการปฏิบัติอันแท้จริงในท้ายที่สุดตั้งนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ โบโจ จินูล จึงให้ความสำคัญกับความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์ดังกล่าวในฐานะที่เป็นปัญหาหลักที่สำคัญอันเป็น “อุปสรรค” กั้นขวางการตื่นรู้อย่างฉับพลันของปุถุชน อุปสรรคดังกล่าวนั้นถูกขยายความในฐานะที่เป็น “ความเข้าใจอันผิดพลาด” ที่ปุถุชนนั้นมีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตนเอง ในแง่นี้ โบโจ จินูล ได้บรรยายถึง “ความเข้าใจอันผิดพลาด” ดังกล่าวในบทเริ่มต้นของงานนิพนธ์เรื่อง โดยมีใจความว่า

“จิตเดิมแท้นั้นโดยเนื้อแท้แรกเริ่มนั้นเป็นสิ่งเดียวกันทั้งในผู้ประเสริฐและปุถุชน แต่ด้วยเหตุเพราะปุถุชนยืนยันในความจริงของสิ่งทั้งหลายด้วยจิตที่ผิดพลาดเขาจึงสูญเสียธรรมชาติอันบริสุทธิ์และได้ห่างเหินไปจากมันตั้งนั้นจิตเดิมแท้จึงไม่สามารถปรากฏขึ้นได้เปรียบราวกับเงาของต้นไม้ในความมืดหรือธารน้ำที่ไหลรินอยู่ใต้ดินซึ่งเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่หากแต่ไม่ได้ถูกรับรู้เลย ดังเช่นที่พระสูตรได้กล่าวว่าท่านผู้ประเสริฐทั้งหลาย อุปมาดั่งแก้วมณีอันบริสุทธิ์ได้เปล่งแสงออกมาเป็นหัวสีล้นสอดคล้องไปกับทิศทางต่างที่มันได้ส่องแสงไป ปุถุชนต่างหลงคิดอย่างผิดพลาดว่าแก้วมณีนั้นมีสีต่างๆเช่นนั้นจริงๆ

ท่านผู้ประเสริฐทั้งหลายสิ่งนี้เองก็เปรียบเหมือนธรรมชาติแห่งความบริสุทธิ์ของการตรัสรู้อันสมบูรณ์ มันได้ปรากฏอยู่ในร่างกายและจิตใจและได้ปรับเปลี่ยนผันแปรไปตามเป้าหมายที่แตกต่างไป หากแต่ผู้โง่เขลาต่างกล่าวว่าธรรมชาติเดิมแท้อันบริสุทธิ์ของการตรัสรู้ นั้นแท้จริงแล้วครอบครองไว้ด้วยคุณลักษณะต่างๆของร่างกายและจิต เมื่อปุถุชนนั้นมีมัวเขาได้ทักท้วงเอาว่าองค์ประกอบทั้งสี่ประการนั้นคือร่างกายของเขาและการคิดอันผิดพลาดนั้นคือจิตของเขา เขาไม่ได้ทราบเลยว่าธรรมชาติของเขานั้นคือกายแห่งธรรม เขาไม่ได้ทราบว่าธรรมชาติแห่งการรับรู้

นั่นคือพุทธะที่แท้ เขาแสวงหาพุทธะจากภายนอกจิตของเขาในขณะที่เขาได้เดินทางไปอย่างไร
จุดหมาย ”¹²⁶

นักวิชาการเช่น Keel ให้คำอธิบายถึงอุปสรรคของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น
ความเข้าใจอันผิดพลาดในลักษณะดังกล่าวโดยใช้บทอุปมาเปรียบเปรยเรื่องแก้วมณีของ โบโจ
จินูล โดยได้ชี้ให้เห็นว่า

“บทอุปมาดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาหลักที่สำคัญของความผิดพลาดดังกล่าวคือ
ความเข้าใจที่ผิดพลาดต่อธรรมชาติของ “การแวววาวสะท้อนแสง” หรือ “หน้าที่ของจิตเดิมแท้”
กล่าวคือบุุคคลนั้นต่างคิดว่าตัวแก้วมณีนั้นมีสีทั้งห้าสีนั้นจริงๆ และก็มีเชื่อผู้ที่มาชี้ให้เห็นว่าโดย
แท้จริงหรือโดยเนื้อแท้แล้วแก้วมณีนั้นปราศจากสีสิ้นใดๆและเป็นเพียงความสะอาดบริสุทธิ์แว
ววาว”

(Hee, 2012, p. 96)

¹²⁶ Bojo Jinul , **Straight talk on True Mind**, trans. Robert E Buswell, Jr. (Honolulu :
University of Hawaii Press, 1983), p.168 .

“ The true mind is originally the same in the saint and the ordinary man. But
because the ordinary man endorses the reality of material things with the false mind, he
loses his pure nature and becomes estranged from it. Therefore the true mind cannot
appear. It is like a tree's shadow in darkness or a spring flowing underground: it exists, but it
is not perceived. As a Sutra says: Men of good family! Take as analogy a pure mani gem
which glows with the five colors according to the direction in which it shines. Fools think this
mani gem really has five colors. Men of good family! It is exactly the same with the pure
nature of complete enlightenment: it manifests in body and mind and adapts differently
according to the object. Yet fools say the self-nature of that pure, complete enlightenment
actually possesses those different bodies and minds. When the ordinary man is deluded,
he assumes that the four great elements are his body and the false thoughts are his mind.
He does not know that his own nature is the true dharma-body; he does not know that his
own numinous awareness is the true Buddha. He looks for the Buddha outside his mind
while he is thus wandering aimlessly”

หากตีความคำอธิบายดังกล่าวของ Keel ด้วยตัวอย่างเรื่องแก้วมณีที่ผู้วิจัยได้กล่าวก่อนหน้านี้อาจจะสามารถขยายความได้ว่า ในทัศนะของ Keel ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์ของมนุษย์นั้นคือความเข้าใจที่ผิดพลาดที่มนุษย์มีต่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์โดยเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ¹²⁷ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์นั้นคือเป็นธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้ของมนุษย์ อุปมาได้กับบุคคลผู้ซึ่งไม่เข้าใจว่าสีสันท่างๆที่ปรากฏขึ้นในแก้วมณีนั้นเป็นเพียงการปรากฏขึ้นของคุณสมบัติแห่งความแวววาวสะท้อนแสงอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของแก้วมณีเท่านั้นจึงเข้าใจ (อย่างผิดพลาดว่า) แก้วมณีนั้นมีสีสันทันที่ปรากฏจริงๆ

นอกจากความเห็นของนักวิชาการเช่น Keel ที่ให้ความสำคัญกับการเข้าใจแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและอุปสรรคของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในมิติดังกล่าว แนวคิดของนักวิชาการเช่น Buswell ก็มีนัยที่สนับสนุนมิติความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวนี้เช่นกัน ในแง่นี้ Buswell อธิบายความหมายของการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโบโจ จินูลว่า

“ปุถุชนนั้นมักจะทักท้วงเอาว่าโครงสร้างทางกายภาพนั้นคือร่างกายของเขาและกระบวนการคิดนั้นคือจิตของเขา_อย่างไรก็ตามเขาอาจจะค้นพบโดยฉับพลันได้ว่าร่างกายของเขานั้นโดยแรกเดิมคือกายธรรมแห่งเหล่าพุทธะทั้งหลาย และจิตของเขานั้นโดยแท้จริงแล้วคือความว่างสงบและการรับรู้ เมื่อนั้นเขายิ่งเข้าใจได้อย่างฉับพลันว่าตัวเขานั้นโดยธรรมชาติแรกเดิม

¹²⁷ ความหมายของคำว่า “ธรรมชาติ” ในประเด็นเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันนี้ผู้วิจัยได้ใช้ในสองความหมายคือ หนึ่งในกรกล่าวว่ “กระแสการรับรู้อันบริสุทธิ์ หรือกระแสสำนึกอันบริสุทธิ์นั้นคือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์” ความหมายของ ธรรมชาติ ในที่นี้ผู้วิจัยจะหมายถึง “เนื้อแท้” หรือ essence ของจิตหรือในภาษาของนิกายเซนคือ จิตเดิมแท้ หรือ โບหน้าเดิมแท้ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงด้วยคำว่า “ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ ”

สอง ในการกล่าวว่ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือธรรมชาติประการหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์” ความหมายของ ธรรมชาติ ในที่นี้หมายถึงกระบวนการหรือปรากฏการณ์ทางจิตที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ปุถุชนทั่วไปเหมือนกับ ความหิว ความอึด ความเหนื่อย ที่เป็นสิ่งซึ่งกระบวนการอันเป็นธรรมชาติเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ (natural process)

การแยกแยะความหมายของธรรมชาติออกเป็นสองประการเช่นนี้เกิดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้อ่านเกิดความสับสนเช่นการเข้าใจสับสนว่ เมื่อผู้วิจัยกล่าวว่การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือธรรมชาติของชีวิตผู้อ่านอาจจะเข้าใจว่ผู้วิจัยกำลังกล่าวว่ การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือธรรมชาติเดิมแท้หรือเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้ ซึ่งเป็นความขัดแย้งกับพื้นฐานคำสอนของพระพุทธศาสนาิกายเซนที่มองว่จิตเดิมแท้นั้นบริสุทธิ์และปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ทั้งปวง ดังนั้นการเข้าใจความหมายและบริบทในการใช้คำว่า “ธรรมชาติ” ทั้งสองประการนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าใจแนวคิดของผู้วิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ได้แฝงฝังไว้ด้วยพุทธภาวะอีกทั้งธรรมชาติของเขานั้นโดยแรกเริ่มนั้นปราศจากมลทินทั้งปวงและ
เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณลักษณะอันประเสริฐแห่งเหล่าพุทธะ การค้นพบเช่นนี้คือจุดแรกเริ่มแห่งการ
ตื่นรู้อย่างฉับพลัน”¹²⁸ (Buswell Jr, 1983, pp. 56-57)

หากพิจารณามิติเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ตามที่ผู้วิจัยได้อภิปรายเอาไว้ใน
ข้างต้น จึงทำให้เห็นว่าในทัศนะของ Buswell การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือความเข้าใจว่า การคิด
แยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่นั่นคือการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของ
จิตเดิมแท้ ในแง่นี้ภายใต้แนวคิดของ Buswell ในลักษณะดังกล่าว การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือ
ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการดำรงอยู่ , สถานะและความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติเดิมแท้ของ
มนุษย์และกระบวนการทางจิตในเชิงแยกแยะที่ปรากฏขึ้นในฐานะเนื้อหาของประสบการณ์ใน
ชีวิตของตนเอง

การพิจารณาความหมายเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของนักวิชาการทั้งสองนั้นมี
ท่าทีในการให้ความสำคัญกับบริบทเรื่องสภาวะแห่งการปราศจากแก่นสารสาระ (Non
Substantiality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เป็นหลักที่สำคัญกล่าวคือเป็นกระบวนการ
ที่ปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ และสามารถเปลี่ยนแปลงเกิดดับไปได้อย่างเป็นพลวัต
มิใช่ธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ แต่
อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งในประเด็นดังกล่าวว่าในการศึกษาแนวคิด
เรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล นั้นดูเหมือนจะชี้ให้เห็นถึงท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญที่
ของ โบโจ จินูล ในการเน้นความสำคัญของ “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” ของการคิดแยกแยะ
ในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยหลักอันสำคัญที่มีต่อ
กระบวนการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

ในแง่นี้ผู้วิจัยเห็นว่าท่าทีอันสำคัญในลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทปัจฉิมลิขิตในบท
นิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind* ซึ่งโบโจ จินูล ได้กล่าวว่า

¹²⁸ *The ordinary person generally assumes that his physical frame is his body and his thought processes are his mind. Someday, however, he might make the sudden discovery that, in their original forms, his body is actually the true dharma-body of all the Buddhas and his mind is actually the void and calm, numinous awareness of the true mind. He would then understand that he is inherently endowed with the Buddha-nature and that this nature is originally untainted by defilements of any sort and fully endowed with all the meritorious qualities of the Buddhas. This discovery is initial sudden awakening.*

“ปัจจุบัน: พวกเราได้ยินมาว่าบุคคลผู้ซึ่งได้มองเห็นในธรรมชาตินั้นจักข้ามพ้นไปจากการเกิดขึ้นและการดับสูญ อย่างไรก็ตามคณาจารย์ในอดีตทั้งหลายนั้นท่านก็ได้มองเห็นในธรรมชาติด้วยกันแล้วทั้งสิ้น แต่คณาจารย์ทั้งหลายเหล่านั้นก็ยังคงเกิดและก็ยังคงดับสูญอยู่ในสมัยนี้เราได้เห็นว่าบุคคลผู้ซึ่งกำลังปฏิบัติพัฒนามรรคาอันประเสริฐนั้นก็ยังคงเกิดและตามเช่นกัน เช่นนี้เราจักหลุดพ้นจากการเกิดขึ้นและการดับสูญได้เช่นไร

“วิไลชนา : การเกิดและการตายนั้นโดยแท้จริงนั้นมิได้ดำรงอยู่ มันดำรงอยู่เพราะความคิดอันผิดพลาด เปรียบได้กับบุคคลผู้ซึ่งมีดวงตาที่เป็นโรคร้าย เขาจึงมองเห็นดอกไม้ที่ปรากฏอยู่บนท้องฟ้า ถ้าบุคคลผู้ซึ่งดวงตาของเขานั้นปราศจากโรคร้ายได้กล่าวว่าบนฟากฟ้าไม่มีดอกไม้ บุคคลผู้ซึ่งมีโรคร้ายที่ดวงตาก็ไม่เชื่อคำกล่าวเหล่านั้น แต่เมื่อโรคร้ายเหล่านั้นได้ถูกรักษาให้หายไต่ดอกไม้บนฟากฟ้าก็จะสูญสลายหายไปเองและเขาจึงจะยอมรับได้ว่าดอกไม้เหล่านั้นมิได้ดำรงอยู่ กระนั้นก็ตามถึงแม้ดอกไม้ที่เขามองเห็นนั้นจะยังมิได้ดับสูญไป ดอกไม้เหล่านั้นในความเป็นจริงก็เป็นเพียงความว่างเปล่า จะมีก็เพียงแต่คนป่วยเท่านั้นผู้ซึ่งถือว่ามันเป็นดอกไม้ทั้งที่โดยแก่นแท้แล้วมันมิได้ดำรงอยู่จริงเลย”¹²⁹

ในทัศนะของผู้วิจัยบทบรรยายธรรมดังกล่าวนี้ได้แฝงมิติทางปรัชญาที่น่าสนใจของโบโจ จินูลโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องอุปสรรคของการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่สำคัญในบางประการเอาไว้ กล่าวคือบทวิไลชนาธรรมดังกล่าวนี้โบโจ จินูล ได้บรรยายเพื่อที่จะเป็น “คำตอบ” ให้แก่

¹²⁹ Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.175 .

Question: We have heard that men who have seen the nature transcend birth and death. However, all the patriarchs of the past had seen the nature; and yet they all were born and they all died. Nowadays, we see that those who are cultivating the path are born and will die too. How can we leave behind birth and death?

Chinul : Birth and death are originally nonexistent; they exist because of a false notion. It is like a person with diseased eyes who sees flowers in the sky. If a person without this disease says there are no flowers in the sky, the afflicted person will not believe it. But if his disease is cured, the flowers in the sky will vanish naturally and he can then accept that they were nonexistent. Although the flowers he sees have not yet vanished, they are, in fact, still void. It is only the sick man who takes them to be flowers; their essence does not really exist.

“ผู้ใด”¹³⁰ กล่าวคือเป้าหมายของบทบรรยายดังกล่าวนั้นมุ่งอธิบายความหมายให้แก่ใครระหว่าง “บุคคลที่ดวงตาปกติ” หรือ “บุคคลที่ดวงตาเป็นโรคร้าย” และบทวิชันนาธรรมที่มีต่อ “ผู้นั้น” ได้เน้นความหมายของบทวิชันนาธรรมให้เด่นชัดขึ้นในมิติใด

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการศึกษานวนคิดทางปรัชญาของโบลโจ จินูล ที่ผ่านมาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้อาจจะสามารถเป็นกรอบในการตอบคำถามดังกล่าวอย่างค่อนข้างชัดเจนกล่าวคือท่าทีทางปรัชญาของโบลโจ จินูล นั้นมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับปุถุชนที่ดำรงชีวิตในโลกเชิงประจักษ์เป็นที่ตั้ง และหากจะวิเคราะห์คำตอบดังกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้นไปกว่าการคาดคะเนเช่นนั้นก็อาจจะสามารถพิจารณาย้อนกลับไป “ผู้ถาม” ที่ปรากฏอยู่ในบทบรรยายดังกล่าวซึ่งก็ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคือ “ปุถุชน” ที่ยังไม่มีความเข้าใจที่แท้จริงต่อความหมายของพุทธธรรม¹³¹ ผู้ซึ่งถูกอุปมาในฐานะที่เป็นบุคคลที่ “ดวงตานั้นเป็นโรคร้าย” ในคำถามประการที่สองซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงมาจากข้อปัญหาประการแรกคือหากเป้าหมายที่สำคัญของการวิชันนาธรรมดังกล่าววางอยู่บนการให้ความสำคัญกับปุถุชนเป็นที่ตั้งดังนั้นความหมายของบทวิชันนาที่วางอยู่ภายใต้กรอบดังกล่าวของโบลโจ จินูล นั้นได้บ่งชี้หรือได้สื่อความให้ “ปุถุชน” นั้นเห็นถึงความสำคัญในประเด็นเรื่องใด

ในแง่นี้หากคำตอบแห่งบทวิชันนาธรรมดังกล่าวปรากฏขึ้น “ภายใต้กรอบความเข้าใจของปุถุชน” ผู้ซึ่ง “ยังคง” มี “ดวงตาที่เป็นโรคร้าย” นั้นประเด็นที่สำคัญสองประเด็นจึงปรากฏเด่นชัดขึ้นมาหนึ่งปุถุชนหรือคนที่ดวงตาเป็นโรคร้าย “มองเห็นว่ามีดอกไม้บนท้องฟ้า” และสองเมื่อมีคนซึ่งดวงตาเป็นปกติได้บอกแก่เขาเหล่านั้นว่า “ไม่มีดอกไม้บนฟากฟ้า” ปุถุชนเหล่านั้นก็จักไม่เชื่อคำพูดดังกล่าวและจะยังคงเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่า “ภาพดอกไม้บนฟากฟ้าที่ตนเห็น” นั้นเป็นของจริง เหตุเพราะว่าใน “ประสบการณ์ที่เขาได้รับจากการมองเห็นอยู่ในขณะนี้ของเขา” นั้น มี “ดอกไม้อันงดงาม” ซึ่ง “ดำรงอยู่บนท้องฟ้าจริงๆ

ภายใต้การวิเคราะห์ดังกล่าวจะเห็นว่าในทัศนะของโบลโจ จินูล ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า “การเห็นผิดหรือการเห็นดอกไม้อยู่บนฟากฟ้า” นั้นคือปัญหาที่สำคัญของหนึ่งของปุถุชน แต่ผู้วิจัยมองว่า โบลโจ จินูล ได้ซ่อนประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งกล่าวคือ

¹³⁰ คำถามเช่นนี้อาจจะมีความแตกต่างจากประเด็นปัญหาทางปรัชญาในอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสนใจกับ “ผู้เล่า” เป็นที่ตั้งเช่นในกรณีเรื่องการอธิบายเรื่องคนตาบอดคลำช้าง ซึ่งอาจจะถูกตั้งคำถามได้จากมุมมองที่ว่า เรื่องดังกล่าวนี้ถูกเล่ามาจากใคร ระหว่างผู้ที่บอกว่าตัวเองเห็นช้างทั้งตัวคือเห็นความจริงทั้งหมดซึ่งคนอื่นยังเห็นไม่สมบูรณ์ หรือเรื่องนี้ถูกเล่าจากหนึ่งในคนที่กำลังร่วมคลำช้างอยู่ในวงดังกล่าวนี้ด้วย

¹³¹ พิจารณาจากบทนิพนธ์ผู้วิจัยเข้าใจว่าเป็นบทพจนานุกรมวิชันนาธรรมระหว่างโบลโจ จินูล กับศิษย์ การตีความเช่นนี้ของผู้วิจัยวางอยู่บนพื้นฐานที่ว่าแนวคิดทางปรัชญาของโบลโจ จินูล นั้นมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับปุถุชนเป็นที่ตั้ง

ภายใต้การบรรยายว่า “ถ้าบุคคลผู้ซึ่งดวงตาของเขานั้นปราศจากโรคร้ายได้กล่าวว่อบนพากฟ้า นั้นไม่มีดอกไม้ บุคคลผู้ซึ่งมีโรคร้ายที่ดวงตาก็ไม่เชื่อคำกล่าวเหล่านั้น” ข้อบรรยายเช่นนี้เองคือ การชี้ให้เห็นถึงข้อปัญหาที่สำคัญประการที่สองของปุถุชนเอาไว้อย่างมีนัยที่สำคัญกล่าวคือปุถุชน นั้นได้ “ยอมรับ”, “ยืนยัน” และ “เชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ใน “ประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นแก่การ รับรู้เขาได้รับอยู่ในขณะนี้” และต่อให้มีผู้ประเสริฐซึ่งดวงตาของเขานั้นสดใสบริสุทธิ์ปราศจาก ความมืดมนได้พยายามที่จะอธิบายโดย “ชี้ตรง” เข้าสู่ความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่งให้แก่ ปุถุชน ความพยายามเหล่านั้นก็ไม่มีประโยชน์อันใดในการทำให้ความจริงดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้น เป็นความเข้าใจของปุถุชนเหล่านั้นได้ เนื่องด้วยเพราะ “ความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจ” ที่มีต่อ ประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่จริงในปัจจุบันขณะของปุถุชนเหล่านั้น หรือ “การมองเห็น ดอกไม้บนพากฟ้า” และเมื่อดวงตาของเขา “ได้รับการรักษา” จนหายจากโรคร้าย เมื่อนั้น ประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นแก่การรับรู้ของเขาก็จักเป็นภาพปรากฏที่สะท้อนความหมายที่แท้จริง” และเมื่อนั้นเอง “ดอกไม้อันพร่างพราว” ทั้งหลายก็จักดับหายไปคงเหลือไว้แต่เพียง “การ มองเห็น” ที่ดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างเป็นพลวัติ

ท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญที่ของ โบโจ จินูล ในการเน้นความสำคัญของ “ความจริงในเชิง การดำรงอยู่” ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อันเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งเป็น ปัจจัยหลักอันสำคัญที่มีต่อกระบวนการตื่นรู้อย่างฉับพลัน นั้นปรากฏขึ้นภายใต้ท่าทีในการ อธิบายบทอุปมาที่สำคัญซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes*” โดยในบทนิพนธ์ ดังกล่าว โบโจ จินูล ได้กล่าวอ้างถึงเรื่องราวของ *Yajna Datta* ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ใน สุ รางคัมสูตร¹³² อันเป็นพระสูตรที่สำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานโดยมีเนื้อความว่า¹³³

¹³² สุรางคัมสูตร เป็นหนึ่งในพระสูตรหลักที่สำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและได้รับความ นิยมแพร่หลายทั้งในดินแดนจีนและในคาบสมุทรเกาหลี โดยแรกเดิมได้ถูกจารึกไว้ในภาษาสันสกฤตและได้รับ การเผยแผ่เข้าสู่ดินแดนจีนในราวคริสต์ศตวรรษที่ 2 และได้รับการแปลออกเป็นภาษาจีนโดยสมบูรณในช่วงสมัย ราชวงศ์ถัง พระสูตรดังกล่าวนี้มีเนื้อหาที่สำคัญในการกล่าวถึงการบำเพ็ญสมาธิว่าเป็นมูลเหตุให้บรรลุการตรัสรู้ ความเป็นพระโพธิสัตว์และสังฆธรรม ในแง่การอ้างถึงพระสูตรดังกล่าวของโบโจ จินูล เป็นการชี้ให้เห็นถึงท่าที ในการให้ความสำคัญกับพระสูตรหรือคัมภีร์ทางศาสนาและการรวบรวมความรู้ความเข้าใจในคัมภีร์ต่างๆ ดังกล่าวเข้ามาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติของพระพุทธศาสนิกายเซน

¹³³ เรื่องราวของ *Yajna Datta* นี้อาจจะสอดคล้องกับเรื่องราวของการแสวงหาการมองเห็นในบทที่ สามของวิทยานิพนธ์ แต่ในบริบทนี้ผู้วิจัยได้เน้นให้เห็นถึงมิติเรื่องการยึดมั่นในประสบการณ์ในเชิงแยกแยะที่ ปรากฏแก่การรับรู้ของปุถุชนว่าเป็นที่มาของปัญหาในชีวิต

“เช่นเหตุการณ์ที่ปรากฏในเมือง มันจักมีเหตุผลได้อย่างไรสำหรับ Yajna Datta ที่จะตื่น ตกใจกลัวและคิดว่าว่าตัวเขานั้นได้สูญเสียหัวไป หากความคลุ้มคลั่งของเขาได้สงบลงอย่างฉับพลัน เขาก็จักทราบที่หัวของเขานั้นย่อมมิได้ถูกพบได้จากที่ไหน แต่แม้เมื่อความคลุ้มคลั่งของเขานั้นยังมีได้สงบลง จักถือได้ว่าเขานั้นได้สูญเสียหัวของเขาไปจริงหรือไม่? เมื่อธรรมชาติแห่งความคลุ้มคลั่งภายในจิตของเขานั้นได้สงบลง ความสงบเช่นนั้นเองคือโพธิ จิตอันประภัสสรนั้นแผ่ชานอยู่แต่เริ่มแรกและมีได้เป็นสิ่งที่จักได้รับมาจากผู้ใด”¹³⁴

นักวิชาการเช่น Buswell ได้อธิบายขยายความบทบรรยายเรื่อง Yajna Datta ที่ปรากฏในบทนิพนธ์ของโบโจ จินูล ว่า

“การคลุ้มคลั่ง” เป็นบทอุปมาเกี่ยวกับเรื่องราวของ Yajna Datta (ที่ปรากฏในศุภราชมสูตร) ผู้ซึ่งตื่นขึ้นมาในเช้าวันหนึ่งแล้วคิดว่าหัวของตนนั้นหายไปและได้วิ่งหาอย่างบ้าคลั่งไปรอบเมืองเพื่อจะหาหัวของตน สิ่งนี้คือการเปรียบเปรยถึงบุคคลที่ปราศจากความเข้าใจว่าโดยธรรมชาติแท้จริงนั้นธรรมชาติแห่งการตรัสรู้มันได้ดำรงอยู่แต่แรกเดิมหากแต่เขาผู้นั้นกลับทีกทักเอาว่าเขาได้สูญเสียมันไป และแม้ว่าเขาจะพยายามในการฝึกปฏิบัติมากเท่าไรก็ตาม ธรรมชาติแห่งการตรัสรู้มันก็ยังคงอยู่เหมือนเดิมโดยนัยคือเขามิได้สูญเสียมันไปจริงๆ สิ่งที่เขาต้องทำคือการไตร่ตรองย้อนกลับเข้าไปสู่ต้นตอจนกระทั่งธรรมชาติเช่นนั้นได้ถูกมองเห็นและเข้าใจ”¹³⁵ (Buswell Jr, 1983, p. 184)

¹³⁴ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.314 .

“As in that city, how could there have been any reason for Yajna datta to be frightened that he had lost his head? If his madness had suddenly calmed, he would have known that his head was not to be found anywhere else; but even if his madness were not cured, how could he really have lost it? If that mad nature of Yajna datta within your own mind is calmed of itself, that calming is bodhi. The bright mind of superlative purity originally pervades the dharmadhatu is not to be obtained from someone else.”

¹³⁵ "Groped for our heads": an allusion to the story of Yajniadatta (Surailgama Sutra), who one day woke up thinking he had lost his head and went wildly around the city trying to find it. This is a simile for the ignorant person who has the enlightened nature but in his delusion assumes he has lost it. Even if he uses spiritual techniques and ascetic practices

ในแง่นี้การตีความแนวคิดเรื่อง *Yajna Datta* ของ Buswell ดังกล่าวนั้นเป็นการ “อ่าน” บทเรื่องเล่าดังกล่าวโดยมุ่งเน้นความสำคัญกับความหมายในสองประการคือ หนึ่งการมุ่งให้ความสำคัญกับการเล่าหรือบรรยายถึงพฤติกรรมที่ผิดพลาดของ *Yajna Datta* กล่าวคือการวิ่งอย่างคลุ้มคลั่งเพื่อแสวงหาในสิ่งซึ่งมิได้สูญหายไปและดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์ในตัวของเขาโดยธรรมชาติ ผู้วิจัยเห็นว่าการบรรยายในลักษณะดังกล่าวนี้คือความพยายามของ Buswell ที่จะชี้ให้เห็นว่าในระบบคำสอนของ โบโจ จินูล นั้นจิตเดิมแท้อันบริสุทธิ์ได้ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์และมิได้สูญหายไปไหนมิว่ามนุษย์จะตระหนักหรือเข้าใจถึงสิ่งนั้นได้หรือไม่ก็ตาม การอธิบายในลักษณะเช่นนี้อาจจะเป็นความมุ่งหมายในการชี้ให้เห็นถึงความจริงในเชิงภววิทยาของมนุษย์ และในการบรรยายถึงการไตร่ตรองกลับเข้าสู่พื้นฐานของธรรมชาติเดิมแท้ที่คือมรรควิธีที่สำคัญในการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของโบโจ จินูล ในแง่นี้ทัศนะของผู้วิจัยมองว่าการตีความของ Buswell นั้นสามารถสะท้อนความหมายของข้อคำสอนของโบโจ จินูล ได้อย่างชัดเจนทั้งในมิติเชิงภววิทยาและการชี้ให้เห็นถึงวิธีในการปฏิบัติที่ถูกต้องซึ่งสอดคล้องไปกับความจริงในเชิงภววิทยาดังกล่าว

แต่ในอีกมุมหนึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าหากเข้าใจแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นการมุ่งความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชน จะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องเล่าดังกล่าวนี้ได้ไปอีกลักษณะหนึ่งกล่าวคือหากพิจารณาว่า *Yajna Datta* คือปุถุชนคนหนึ่งซึ่งเป็น “ตัวแทน” ของปุถุชนทั้งหลายในโลกสังสารวัฏ และเรื่องราวดังกล่าวนี้กำลังบรรยายถึง “สภาวะการณ์จริง” ที่เกิดขึ้นกับ “ปุถุชนคนหนึ่ง” นั้นย่อมมีนัยว่า โบโจ จินูล กำลัง “บรรยาย” ถึง สภาวะที่ปรากฏขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ ภายใต้บริบทดังกล่าวการเน้นความสำคัญของข้อจุดเริ่มต้นของปัญหาในมิติแห่งความเป็นปุถุชนจึงเริ่มปรากฏชัดขึ้น

กล่าวคือในทัศนะของผู้วิจัย จุดเริ่มต้นของ “พฤติกรรม” อัน “บิดเบี้ยว” ในฐานะที่เป็นการวิ่งแสวงหาตัวอย่างบ้าคลั่งของ *Yajna Datta* ที่ถูกบรรยายเอาไว้ว่าเกิดจากการ “มองไม่เห็นหัวของตน” นั้นหากได้รับการวิเคราะห์ต่อภายใต้กรอบการเข้าใจที่ว่า *Yajna Datta* นั้นคือปุถุชนในโลกสังสารวัฏอาจจะทำให้เห็นได้ว่าโดยแท้จริงปัญหาของ *Yajna Datta* นั้นมิได้วางอยู่บนปัญหาเรื่องการมองไม่เห็นหัวของตัวเอง หากแต่เป็น “การเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้นแก่ตนเองในขณะนั้น” หรือในภาษาของผู้วิจัย “ฉันมองไม่เห็นหัวของฉันเอง” และจากจุดเริ่มต้นในประเด็นนี้ สภาวะแห่งความตื่นกลัวจึงบังเกิดขึ้น เขาจึง

to recover that nature, he has never really lost it; he need only trace the light radiating from the mind back to its source until the nature is seen

คลุ้มคลั่งและวิ่งเข้าไปในเมืองราวกับเป็นคนบ้าเสียสติเพื่อจะแสวงหา “หัวของเขา” ในแง่นี้ ความตื่นตระหนก ความคลุ้มคลั่ง ความไร้สติหรือพฤติกรรมอันไร้ความหมายทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นจากการเชื่อมั่นใน “ประสบการณ์แห่งการมองไม่เห็นหัวของตนเอง” ที่ปรากฏขึ้นกับ Yajna Datta อยู่ในขณะนั้น

จากแนวคิดเรื่องดวงตาที่เป็นโรคร้ายและการวิ่งแสวงหาหัวของ Yajna Datta ดังกล่าวนั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงการวางกรอบความคิดพื้นฐานที่มีต่อประเด็นปัญหาทางพุทธปรัชญาของ โปโล จินูล ได้อย่างมีนัยที่สำคัญกล่าวคือ หากพิจารณาเรื่องเล่าทั้งสองประการดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่สำคัญของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์นั้นคือปัญหาเรื่องการยอมรับหรือความเชื่อมั่นใน “ตัวตนที่แท้จริง” ของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ภายใต้ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ กล่าวคือ ในทัศนะของโปโล จินูล ข้อโต้แย้งทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาสมุทธเกาหลีนั้นล้วนวางอยู่บนการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องความถูกต้องสมบูรณ์อย่างเป็นที่สุดของ “มรรควิธีแห่งการบรรลุธรรม” ซึ่งเป็นการยืนยันสถานะและความถูกต้องอย่างเป็นที่สุดของข้อคำสอนของฝ่ายตน ที่มีเหนือกว่าหรือถูกต้องกว่าหรือเที่ยงตรงต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม หากแต่การให้ความสำคัญกับข้อโต้แย้งในลักษณะดังกล่าวนี้กลับทำให้ ประเด็นปัญหาของมนุษย์ปุถุชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่อง “จุดเริ่มต้น” ของการเดินทางไปตามมรรควิธีที่ถูกต้องนั้นกลับเป็นสิ่งที่ถูกละเลยไปจากบริบททางความคิดในลักษณะดังกล่าว กล่าวคือ หากเข้าใจว่าพุทธธรรม คำสอนนั้นจะมีประโยชน์ในเชิงประจักษ์กล่าวคือ การมีประโยชน์ต่อ “มนุษย์ทุกคน” ซึ่งดำรงอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นถึงแม้การถกเถียงเรื่องวิถีทางในการเข้าถึงพุทธธรรมนั้นจะเป็นท่าทีของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทธเกาหลี หากแต่โปโล จินูล ได้ชี้ว่า การแสวงหา “วิธี” ที่ทำให้วิถีทางเหล่านั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ นั้นเองที่เป็นเป็นเงื่อนไขและความจำเป็นประการแรกที่จะได้รับความสนใจและการให้ความสำคัญในแง่ใญ่ภายใต้การมุ่งให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนซึ่งเป็นท่าทีที่สำคัญของโปโล จินูล จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญที่โปโล จินูล ได้ขยายกรอบแนวคิดทางปรัชญาที่วางอยู่บนข้อถกเถียงเรื่องวิถีทางแห่งการบรรลุธรรมดังกล่าวไปสู่การแสวงหาวิธีในการทำให้วิถีทางเหล่านั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์

ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นการสนับสนุนให้เห็นว่าแนวคิดทางปรัชญาของโปโล จินูล นั้นมุ่งให้ความสำคัญกับ “ความเป็นจริง” ของชีวิตกล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตอยู่จริงในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ซึ่งโปโล จินูล มองว่าเป็นการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ ดังนั้นโปโล จินูล จึงชี้ให้เห็นว่าการตื่นรู้สู่ความจริงแห่งพุทธธรรมหรือการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้นั้นจึงต้องเริ่มต้นภายในเงื่อนไขในชีวิตของมนุษย์เป็นที่ตั้ง กล่าวคือ การเริ่มต้นจากการเข้าใจ

ความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ เพื่อให้เห็นว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์หรือประสบการณ์แห่งการแยกแยะในชีวิตของมนุษย์จึงมิใช่สิ่งที่จะต้องถูกทำลายทิ้งหากแต่เป็นสิ่งที่ต้องถูกเข้าใจในแบบที่มันเป็น และการเข้าใจการคิดแยกแยะในแบบที่มันเป็นนั่นเองคือ มรรวิธีอันประเสริฐในการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรม

ด้วยเหตุนี้กระบวนการในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงได้กลายเป็นท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งปรากฏขึ้นภายใต้แนวคิดเรื่อง “กระบวนการแห่งการย้อนกลับและกระจ่างแจ้งภายใน” หรือ “*Turn back and Inward illumination*” (Ch. 廻光返照:Jiongguang fanzhao Kr. 회광반조:Hoewgang pango)

4.2.2 การย้อนกลับและกระจ่างแจ้งภายใน : การตื่นรู้สู่ “ความจริง” ของชีวิต

ถึงแม้การศึกษาแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล จะได้มุ่งเน้นการให้ความสำคัญระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ (Sudden Awakening) และการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้ (Gradual Cultivation) จากการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นช่องว่างระหว่าง “การตื่นรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” กล่าวคือ “ช่องว่างระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัติ”

แต่ภายใต้การมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็น “อุปสรรคของกระบวนการแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” กล่าวคือช่องว่างระหว่าง “ข้อเท็จจริงของชีวิต” ที่ว่าเนื้อแท้ของชีวิตมนุษย์นั่นคือ *กระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์* กับ “ความเป็นจริงของชีวิต” ที่ว่า ในชีวิตของมนุษย์นั้นเต็มเปี่ยมไปด้วย “*ประสบการณ์แห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์*” หรือในภาษาของผู้วิจัยคือช่องว่างระหว่างหลักการที่ว่า “ฉันคือพุทธะ” และประสบการณ์การที่ว่า “ฉันมิใช่พุทธะ” (I am a Buddha and I am not a Buddha) ภายในบริบทดังกล่าว กระบวนการแห่งการย้อนกลับและกระจ่างแจ้งภายในหรือ “*Turn back and Inward illumination*” (Ch. 廻光返照:Jiongguang fanzhao Kr. 회광반조 : Hoewgang pango) นั่นเอง จึงมีความหมายถึงการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของเงื่อนไขทั้งสองประการและการสร้างความสมดุลระหว่างเงื่อนไขทั้งสองประการให้ปรากฏขึ้นในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

จากการศึกษาพบว่าในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes*” นั้น โบโจ จินูล ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของแนวคิดเรื่องการย้อนกลับและกระจ่างแจ้งว่า

“ปุจฉา: ตามที่ข้อความนี้เป็นคำอธิบายของสำนักฝ่ายกระแสหลักที่กล่าวว่าการส่งมอบธรรมของคณาจารย์จากรุ่นสู่รุ่นนั้นจะไม่อธิบายคำว่า “การรับรู้” แก่ผู้อื่น อาจารย์จะรอนกว่าพวกเขาเหล่านั้นจะสามารถตื่นรู้ได้ด้วยตัวเอง เมื่อนั้นเขาเหล่านั้นจะสามารถยืนยันสัจธรรมด้วยประสบการณ์แห่งการตระหนักรู้ของเขาที่มีต่อเนื้อแท้แห่งธรรม และภายหลังจากนั้นพวกเขาเหล่านั้นจึงจะได้รับการยืนยันรับรอง(จากอาจารย์-ผู้แปล) ศิษย์เห็นว่าบุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติในขณะเวลานี้ได้เริ่มต้นจากความเข้าใจในเชิงแยกแยะโดยอาศัยภาษาและถ้อยคำที่กล่าวถึง “การรับรู้” และจากนั้นจึงได้มุ่งไต่ตรองเข้าสู่จิตของเขา นี่คือมรรควิธีของการส่งผ่านซึ่งใช้ภาษาและถ้อยคำและทฤษฎีในการบรรเทาความสงสัย ซึ่งเป็นสิ่งอันไม่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ด้วยตัวเองในเนื้อแท้แห่งธรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้เช่นไรว่าคนเหล่านั้นนั้นได้ตื่นรู้สู่จิต

จินุล :เรายังมิได้ตอบเจ้าอีกหรือว่า บุคคลผู้ซึ่งมิได้มีความพยายามในการย้อนกลับกระจำงแจ้งแห่งจิต หากแต่เพียงนั่งผงกหัวและกล่าวยืนยันว่า ความบริสุทธิ์แห่งความสามารถในการรับรู้ที่ปรากฏอยู่นี้เองคือพุทธภาวะบุคคลเช่นนี้มิได้เข้าถึงความหมายที่แท้จริงเลย เขาจะสามารถทักท้วงเอาได้อย่างไรว่าภาพสะท้อนที่ปรากฏต่อการมองเห็นต่อหน้าเขานั้นคือความว่างสงบและเป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้ บุคคลผู้ซึ่งไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจริงและความผิดพลาดนั้นจะเป็นผู้ที่ตื่นขึ้นสู่จิตได้อย่างไร เจ้าควรจะทราบว่ามีเมื่อเรากล่าวถึงบุคคลที่ตื่นรู้สู่จิต เรามิได้หมายถึงแต่เพียงการจัดความสงสัยด้วยแต่เพียงอักษรและหลักการ เราหมายความว่าถึงผู้ศึกษาซึ่งได้ใช้คำอธิบายในเรื่องจิตเดิมแท้ซึ่งว่างสงบและมีธรรมชาติแห่งการรับรู้เพื่อที่จะพัฒนาการไปสู่ประสิทธิผลของปฏิบัติของเขาในการมองย้อนกลับไปสู่ความกระจำงแจ้งของจิต และด้วยเพราะความพยายามในการมองย้อนกลับสู่จิตอันกระจำงแจ้งเขาจึงเข้าถึงแท้ของจิตซึ่งปราศจากการคิดแยกแยะ”¹³⁶

¹³⁶ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.333-334 .

“ According to the import of this passage concerning the orthodox expedient explanation transmission the generations of patriarchs did not first explain the word “awareness” to others. Rather, they waited for them to awaken to it for themselves so that they would be able to verify its truth through their own personal realization of that essence. 262 Afterward those people were given certification. We see that those who are cultivating the mind now initially develop discriminative understanding by means of this word “numinous awareness” and subsequently contemplate their own mind. This is only the approach of the exoteric transmission which uses words and theories to resolve

หากเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความหมายของแนวคิดดังกล่าวจะพบว่าโโจ จินูล ได้ อธิบายความหมายของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ซึ่งสามารถปรากฏขึ้นผ่านทางกระบวนการแห่ง การ “ย้อนกลับกระจ่างแจ้ง” (Kr. 회광반조)¹³⁷ ผ่านทางแนวคิดที่สำคัญสามประการหนึ่ง การ ย้อนกลับกระจ่างแจ้งมิได้เป็นเพียงการเข้าใจในเชิงปัญญาญาณ (Intellectual Knowledge) เช่นการศึกษาหาความรู้เพียงแต่ในเชิงหลักการที่วางอยู่บนการวิเคราะห์ความหมายของพุทธ ธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของพระสูตรหรือตำราทางศาสนา สอง การย้อนกลับ กระจ่างแจ้งมิได้เป็นเพียงข้อสรุปซึ่งเกิดจากการถกเถียงทางปัญญาญาณอันวางอยู่บนระบบ ตรรกะอันเคร่งครัด และสาม การย้อนกลับกระจ่างแจ้งก็มีใช้กิจกรรมทางศาสนาในฐานะที่เป็น การมุ่งฝึกปฏิบัติซึ่งดำเนินไปอย่างไร้ความเข้าใจและไร้ทิศทาง¹³⁸ ในทางกลับกันโโจ จินูล

doubts; it does not involve a personal realization of the essence. Hence how can we say such people have awakened to the mind?

Was this not answered previously? Recall this: "Those who make no serious effort to trace back the mind's radiance but simply nod their heads affirmatively and say, 'That which is clear and capable of awareness right now is your Buddha-mind'-such people have certainly not grasped the idea." How can you assume that the reflections you see before your eyes are the void and calm, numinous awareness? Can one who is unable to distinguish between true and false have awakened to the mind? You should know that when I refer to a man who has awakened to the mind, I do not mean only the removal of doubt through words and theories. Rather, I mean that the student has used the explanation of the void and calm, numinous awareness to develop the efficacy of his practice of looking back on the radiance of the mind. Because of his effort at looking back on the mind's radiance, he gains the essence of mind which is free from thought "

¹³⁷ ใน “A Korean-English Dictionary of Buddhism” , A Charles Muller ได้อธิบาย ความหมายของ การย้อนกลับกระจ่างแจ้งหรือ “회광반조” ว่า

“To turn the light inwards on oneself, concern oneself with one’s own duty ; to turn one’s attention which is ordinary directed to external things back to oneself ; to reflect on oneself.”

โปรดดู Muller, A. C., & Chun, O. A, **Korean-English Dictionary of Buddhism**. (Seoul: Unjusa Press, 2014) , p.1675.

¹³⁸ โโจ จินูล มักจะอุปมาเปรียบเปรยพฤติกรรมทางศาสนาในลักษณะดังกล่าวคล้ายกับกสนเอาก้อนหินไป ทับหน้า เมื่อเอาก้อนหินออกหน้าก็กลับมาตีบโดอีกครั่ง เหตุผลเพราะการเอาก้อนหินไปทับหน้านั้นมิได้เป็นการทำลาย

ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการในการ “ย้อนกลับและกระจ่างแจ้ง” ย่อมเกิดจากการประสานระหว่างความเข้าใจในข้อเท็จจริงเชิงหลักการซึ่งได้รับการศึกษาในพระสูตรหรือคัมภีร์ทางศาสนา และการนำความรู้ดังกล่าวมาเป็นแบบแผนในการปฏิบัติและให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “กระบวนการ” ในการเปิดเผยความหมายที่แท้จริง “ของ” ตนเองซึ่งดำรง “อยู่ใน” ตนเองเพื่อให้ “ปรากฏขึ้น” ภายใน “ประสบการณ์แห่งการรับรู้” ของตนเอง ในแง่นี้การตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงมีความหมายในฐานะที่เป็นสัมฤทธิ์ผลอันสมบูรณ์แห่งกระบวนการย้อนกลับกระจ่างแจ้งดังกล่าว

นักวิชาการเช่น Buswell ได้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการแห่งการย้อนกลับกระจ่างแจ้งนี้มีความหมายไปถึง “พฤติกรรมแห่งการใคร่ครวญ” (The Act of Contemplation)¹³⁹ กล่าวคือ การเป็นพฤติกรรมในการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งที่บุคคลมีต่อสภาวะแห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นประสบการณ์ของตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์ดังกล่าวใน “แบบที่มันเป็น” ในฐานะที่เป็นการแสดงตัวหรือการปรากฏตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกปรากฏการณ์ซึ่ง โปโจ จินุล ได้อุปมาภิพกับการเพ่งพินิจในความสว่างจ้าของรัศมีแห่งดวง

ตากลางหูกออกไปได้อย่างแท้จริง เปรียบได้กับการนั่งสมาธิหรือการปฏิบัติที่ปราศจากการขึ้นนำด้วยองค์ความรู้หรือความเข้าใจย่อมปราศจากพลังแลพไรประสิทธิภาพโดยสิ้นเชิง

139 Buswell จึงได้แจกแจงความหมายเชื่อมโยงของทั้งสองกิจกรรมดังกล่าวด้วยความหมายในลักษณะต่างๆ เช่น

- 1 “trace the radiance back to one’s own mind” (panjo chasim : 返照自心)
- 2 “trace the radiance back to one’s own nature” (panjo chasong 返照自性)
- 3 “in one thought-moment, trace the light back and see one’s own original nature” (illyom hoegwang kyon chabonsong : 一念迴光見自本性)
- 4 “trace back and observe the qualities and functions of your own mind” (pan’gwan chasim chi togyong : 返觀自心之德用)
- 5 “to observe and reflect on your own mind” (kwanjo chasim : 觀照自心)
- 6 “reflect on and view your own mind” (chogyon chasim : 照見自心)
- 7 “mirror your own mind” (kyong chasim : 鏡自心);
- 8 “trace back the radiance” (panjo : 返照)
- 9 “contemplative reflection” (kwanjo : 觀照),
- 10 “introspection” (naejo 內照).

โป ร ต ตู Robert E Buswell, Jr. , *Collected work of Korean Buddhism : Chinul Selected Works*, 1st ed (Seoul: Jogye Order of Korean Buddhism, 2012) , 63.

อาทิติย์และมองย้อนกลับไปตามรัศมีอันสว่างจ้าเหล่านั้น จนกระทั่งได้มองเห็นถึงดวงอาทิติย์
นั่นเอง (Buswell Jr, 2012, p. 64)

ภายใต้การตีความแนวคิดดังกล่าวในลักษณะเดียวกัน นักวิชาการเช่น Keel และ Hoon
ได้อธิบายขยายความแนวคิดเรื่องการไตร่ตรองและใคร่ครวญดังกล่าวว่ามีความหมายถึงการ
เข้าใจว่าธรรมชาติที่แท้จริงหรือตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์นั้นมิได้มีความแตกต่างจากพุทธะผู้
ประเสริฐทั้งหลาย การไตร่ตรองใคร่ครวญดังกล่าวจึงมีนัยในการบ่งชี้ถึงการข้ามพ้นความขาด
กลัวและการมีความกล้าหาญในการก้าวข้ามช่องว่างอันมหาคาลระหว่างสภาวะของตัวตนและ
ความเป็นพุทธะอันประเสริฐด้วยการยืนยันในความเป็นเนื้อเดียวกันระหว่างตัวตนและพุทธะ
(Hee, 2012, p. 104) ส่วน Hoon มองว่าสำหรับ โบโจ จินุล วิธีแห่งการมองย้อนกลับนั้น
สอดคล้องกับการพลิกกลับหรือการเปลี่ยนแปลงโดยรากฐานซึ่งหมายถึงการตระหนักได้ว่าจิตอัน
เต็มเปี่ยมไปด้วยความหมองมัวหรือความไม่รู้ นั้นเป็นเพียงการแปรรูปของพุทธปัญญาแห่งพุทธะ
ทั้งหลายแต่เพียงเท่านั้น (Hoon, 2011, p. 243)

การให้ความหมายของการย้อนกลับกระจ่างแจ้งในลักษณะดังกล่าวของ Hoon สอดคล้อง
กับคำอธิบายของนักวิชาการเช่น Kun Ki Kang ที่มองว่า สิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการตื่นรู้
อย่างฉับพลันนั้นคือ การเปลี่ยนทิศทางแห่งความสนใจกลับเข้าสู่ตัวตนและกระจ่างแจ้งถึงจิตเดิม
แท้เมื่อกระบวนการดังกล่าวได้เกิดขึ้นเมื่อนั้นความจริงของสรรพสิ่งทั้งหลายจักปรากฏขึ้นการ
หยั่งเห็นในธรรมชาติเดิมแท้ที่เรียกว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Kang, 2013, p. 114)

ผู้วิจัยมีสมมุติฐานในประเด็นดังกล่าวว่า ภายใต้การให้ความสำคัญกับความจริงแห่งชีวิต
ปุถุชนซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในโลกสังสารวัฏซึ่งยังคงยึดมั่นต่อประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้น
เช่นในกรณีของคนตาเสียที่เชื่อมั่นอย่างสนิทใจต่อภาพของดอกไม้ที่ปรากฏขึ้นบนบนพากฟ้าหรือ
Yajna Datta ผู้ซึ่งเชื่อมั่นอย่างสนิทใจต่อประสบการณ์ในการมองไม่เห็นหัวของตัวเองและจึง
วิ่งหาหัวของตนเองอย่างคลุ้มคลั่ง และอาจจะรวมถึงการยอมรับ “โดยนัย” ถึงสภาวะแห่งการ
เป็นยุคเสื่อม (Degenerate Age) หรือในพระพุทธศาสนาฝ่ายตะวันออกไกลมองว่าเป็น “สมัยแห่ง
ธรรมยุคปลาย” (Ch. 末法 : Mofa , Kr.말법 : Malbop) นั่นเองคือองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ทำ
ให้โบโจ จินุล วางน้ำหนักของปัญหาเรื่องการย้อนกลับกระจ่างแจ้งดังกล่าวไว้ที่ปัญหาเรื่อง
“จุดเริ่มต้น” ของกระบวนการในการย้อนกลับกระจ่างแจ้ง ซึ่งจะต้องเกิดขึ้น “ท่ามกลาง”
สภาวะแห่งการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในประสบการณ์แห่งการรับรู้ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิด
แยกแยะในเชิงมนทัศน์หรือการยอมรับและตระหนักได้ว่า “ฉันเองมิใช่พุทธะ” ในฐานะตัวตนใน
โลกเชิงประจักษ์

ด้วยเหตุนี้ข้อถกเถียงเรื่อง “วิธีการในการเข้าถึงประสบการณ์ทางศาสนาในรูปแบบใดที่มีความ
ความถูกต้องเที่ยงแท้กว่ากัน” อันเป็นปัญหามูลฐานของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี นั้น

ในบทนิพนธ์ที่โวจิ จินูล กล่าวถึง “สมัยแห่งธรรมยุคปลาย” ในฐานะที่เป็น “ยุคเสื่อมแห่งธรรม” โดย โวจิ จินูล ให้ความหมายกับคำว่า “ธรรม” ในสองความหมายกล่าวคือธรรมในความหมายที่เป็น “คำสอนของพระพุทธเจ้า” และธรรมในความหมายที่เป็น “สัจธรรม” หรือข้อเท็จจริงแห่งศาสนา ในแง่นี้เมื่อ โวจิ จินูล กล่าวถึง “ยุคเสื่อมแห่งธรรม” นั้นผู้วิจัยเห็นว่า โวจิ จินูล ใช้ความหมายของ “ธรรม” ในความหมายแรก กล่าวคือ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกไปตามยุคสมัยต่างๆสภาวะเงื่อนไขของโลกที่เปลี่ยนไปซึ่งอาจจะหมายถึง สภาวะทางสังคมอันแร้นแค้น การช่วงชิงอำนาจทางการเมืองอันนำมาซึ่งความอดอยากแร้นแค้น หรือการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติอันสร้างความทุกข์ยากในการดำรงชีวิตและอาจจะหมายถึงความเสื่อมถอยทางศีลธรรมของมนุษย์ สภาวะเหล่านั้นอาจจะเป็น “อุปสรรค” ในการเข้าถึงความหมายของคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งในความหมายที่เป็น “การทำให้เข้าใจผิด” หรือ “การเข้าใจไม่เพียงพอ” หรือ “การไม่เข้าใจ” คำสอนดังกล่าวซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ “ธรรม” เหล่านั้นไม่สามารถปรากฏขึ้นได้ภายในสภาวะดังกล่าว ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่ายุคดังกล่าวคือยุคที่ “ธรรม” ได้ “เสื่อม” ในความหมายที่ว่าได้มนุษย์ได้ “หลงลืม” หรือ “ปราศจากความสนใจ” หรือ “ปราศจากความเข้าใจ” หรือ “มีอุปสรรคอันลำบากยากแสน” ในการเข้าใจ ข้อคำสอนดังกล่าว ดังนั้นเมื่อเวลาผ่านไป “ธรรม” ในความหมายดังกล่าวจึงได้เลือนหายไปจากการรับรู้และการเข้าใจของมนุษย์ ธรรมเหล่านั้นจึงได้ “เสื่อมลง” ผู้วิจัยอุปมาเหมือนบุคคลที่สายตาสั้นและได้ถอดแว่นของตนออก เมื่อนั้นภาพที่เขาเคยเห็นอย่างชัดเจนนั้นก็เริ่มเลือนลางลงและเมื่อเวลาผ่านไปภาพอันคมชัดเหล่านั้นก็ได้สูญหายไปเหลือไว้แต่เพียงกลุ่มแสงและสีอันคลุมเครือและขมุกขมัว

ในขณะที่การปรากฏขึ้นแห่ง “ธรรม” ในความหมายแรกอาจจะสามารถเสื่อมลงได้ตามเงื่อนไขปัจจัยหากแต่ในทัศนะของโวจิ จินูล “ธรรม” ในความหมายที่สองซึ่งได้ถูกผูกความหมายเข้ากับ “สภาวะอันเป็นธรรมชาติของจิต” นั้นกลับมิสามารถเสื่อมลงหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะเงื่อนไขภายนอก¹⁴² นอกจากนั้นภายใต้การอธิบายความหมายของ

I replied: Although the times change, the mind-nature is unaffected. To see flourishing and degeneration in the path of dharma is the view of the provisional teachings of the, three vehicles. Wise men should not think in this manner”

¹⁴² การอธิบายความหมายของ “ธรรม” โดยเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดเรื่องธรรมชาติแห่งจิต หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้น คือข้อสะท้อนอันสำคัญในการบ่งชี้ให้เห็นว่าถึงแม้โวจิ จินูล จะรับแนวคิดเรื่อง

“ธรรม” ในฐานะที่เป็น ธรรมชาติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเช่นนี้ยังเป็นการทำให้การยืนยันใน “สภาวะแห่งการไม่เปลี่ยนแปลง”¹⁴³ แห่งธรรมนั้นยิ่งกลับถูกเน้นให้มีความเด่นชัดมากขึ้น กล่าวคือการดำรงอยู่ของ “การรับรู้” ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในมุมมองนี้ก็คือการยืนยันได้ว่า ธรรมชาติแห่งจิตอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้ นั้นจึง “ยังคง” ดำรงอยู่และไม่เปลี่ยนแปลงเพิ่มลดหรือหายไป การเข้าใจความหมายในแง่ตัวเองที่เป็นพื้นฐานในการยืนยันว่า “ธรรม” นั้นไม่เปลี่ยนแปลง อุปมาได้กับกรณีเรื่องคนสายตาสั้นที่ผู้วิจัยได้กล่าวมา คือ ต่อให้ ภาพอันคมชัดเหล่านั้นจะเลือนราง แต่อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านั้นก็ยังคงดำรงอยู่เสมอมิได้หายไป หากบุคคลผู้นั้นได้รับความช่วยเหลือจากผู้ประเสริฐในการหยิบแว่นตาให้เขาอีกรอบ ภาพอันคมชัดเหล่านั้นก็จะได้ปรากฏขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ภายใต้การวิเคราะห์ความหมายของยุคเสื่อมแห่งธรรมในลักษณะดังกล่าวอาจจะสามารถสรุปได้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล นั้น “เงื่อนไขอุปสรรคในการเข้าใจธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลง หากแต่สัจธรรมแห่งศาสนานั้นมิได้เปลี่ยนแปลง” ภายใต้วลีดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า โบโจ จินูล กำลัง “ยอมรับ”(Accept) ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปของโลกและสรรพสิ่งซึ่งมีผลเกี่ยวพัน เชื่อมโยงไปกับอุปสรรคหรือเงื่อนไขที่มีต่อการเข้าถึงความหมายที่แท้แห่งธรรมในแง่โบโจ จินูล ไม่ได้ปฏิเสธสภาวะแห่งการดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตของเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ แต่ในขณะเดียวกันนั้น โบโจ จินูล ก็กำลัง “ยืนยัน” (Affirm) ถึงการดำรงอยู่ของสัจธรรมในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งจิตหรือจิตเดิมแท้ของปุถุชนที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ได้เปลี่ยนแปลงดับหายไป¹⁴⁴

ยุคเสื่อมแห่งธรรม อันเป็นแนวคิดหลักของนิกายสุขาวดีในคาบสมุทรเกาหลี แต่โบโจ จินูล ได้ปรับความหมายของแนวคิดดังกล่าวเพื่อเป็นการพื้นฐานในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันสู่จิตเดิมแท้อันเป็นพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซน

¹⁴³ “สภาวะแห่งความไม่เปลี่ยนแปลง” ในบริบทนี้คือ การดำรงอยู่อย่างเป็นพลวัตสืบเนื่องเรื่องไปในฐานะที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ มิได้มีความหมายในเชิงการบ่งชี้ว่าเป็นการไม่เปลี่ยนแปลงในเชิงอภิปรายเช่นความ มีแก่นสารสาระตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงของ อดตาหรืออดมันหรือปรมาตมัน ในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

¹⁴⁴ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากวิเคราะห์เช่นนี้จะถือว่าโบโจ จินูล นั้นยอมรับในการดำรงอยู่ของยุคเสื่อมแห่งธรรมโดยสมบูรณ์ก็ไม่ได้เพราะ “สัจธรรม” นั้นมิได้เสื่อมลงหรือหายไป หากแต่จะกล่าวว่า โบโจ จินูล ไม่ยอมรับการดำรงอยู่ของยุคเสื่อมแห่งธรรมก็อาจจะไม่ถูกต้องอย่างชัดแจ้งเหตุเพราะ “สภาวะเงื่อนไขแห่งการเข้าถึงธรรม” นั้นได้ปรากฏชัดเจนว่ามีความเสื่อมถอยลงจริง ในแง่ที่ผู้วิจัยอาจจะเสนอทางออกว่าการเข้าใจแนวคิดดังกล่าวของโบโจ จินูล นั้น อาจจะต้องวางอยู่บนมุมมองที่มีต่อ ความหมายของ “ธรรม” และความหมายของ “ความเสื่อม” ในสองประการ กล่าวคือ ธรรมในความหมายถึงคำสอนจากพุทธพจน์ของพระพุทธเจ้าหรือธรรมในความหมายสัจธรรม และความเสื่อมในความหมายถึงการดับสูญหรือการถดถอยลง” แต่ในทัศนะของผู้วิจัยหากมองจากบริบททางพื้นฐานทางปรัชญาของ โบโจ จินูล ที่มุ่งเน้นในการ

ถึงแม้นักวิชาการเช่น Buswell จะให้ความเห็นว่า โบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับแนวคำสอนของสำนักสุขาวตีในฐานะที่เป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติที่มีความสามารถในระดับที่ต่ำที่สุด ซึ่งสื่อเน้นถึงการให้ความสำคัญกับปุถุชนในทุกระดับความสามารถในการเข้าใจความหมายแห่งพุทธธรรม (Buswell Jr, 1983, p. 62) แต่ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า การที่โบโจ จินูล ยอมรับหลักการเรื่องยุคเสื่อมแห่งธรรมและการนำหลักการดังกล่าวเข้าเป็นเนื้อหาทางปรัชญาส่วนหนึ่งที่สำคัญของตนเองนั้นเอง *ยิ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าได้เน้นมิติในเชิงความเป็นจริงของมนุษย์ให้มีความสำคัญอย่างเด่นชัดขึ้น และยืนยันว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นสิ่งที่ “จำเป็น” และ “เป็นไปได้”* ที่จะ “ต้อง” ปรากฏขึ้นในชีวิตนี้ซึ่งดำรงอยู่ท่ามกลางภาวะปัญหาที่ยากลำบากทั้งสองประการในโลกแห่งความเป็นจริงนี้เท่านั้น

ด้วยท่าทีทางปรัชญาในการเน้นให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญของชีวิตทั้งในฐานะที่เป็นการเชื่อมั่นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ในเชิงแยกแยะและสภาวะแห่งยุคเสื่อมแห่งธรรมอันเป็นอุปสรรคของการเข้าถึงความหมายแห่งสัจ จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญ มโนทัศน์เรื่อง “ความศรัทธา” ซึ่งมีได้ถูกให้ความสำคัญจากนักคิดฝ่ายเซนในคาบสมุทรเกาหลี จึงได้กลายเป็นกุญแจดอกสำคัญในการ “ไขสลัก” ปัญหาดังกล่าวในฐานะที่เป็นทวารบาลขั้นสุดท้ายในการเข้าถึงการตื่นรู้อย่างฉับพลันในทัศนะของ โบโจ จินูล

4.2.3 ความศรัทธาและความเข้าใจ : เป้าหมายแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินูล

จากการศึกษาพบว่าแนวคิดเรื่อง “ความศรัทธา” (Faith : Ch. 信 : xin , Kr. 신 : sin) นั้นปรากฏอยู่ในข้อคำสอนของพระพุทธศาสนาหายานหลากสำนักเช่น สำนักสุขาวตี (Pure Land sect , Kr. 淨土 : Yeombul) ซึ่งมีความหมายบ่งชี้ถึง การวางใจหรือการศรัทธาในอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์และในพระมหาประณิธานแห่งพระโพธิสัตว์ธรรมมากร (ภายหลังทรงบรรลุกุศลธรรมสมาธิโพธิญาณจึงกลายเป็นพระอามิตาพุทธเจ้า) ในการโอบอุ้มสรรพสัตว์ให้ข้ามพ้นจากความทุกข์ทรมานของเพื่อเป้าหมายแห่งการไปเกิดใหม่ในดินแดนสุขาวตีภายใต้การท่องสวดพระนามของพระอามิตาภะหรือ “การปฏิบัติเน้มนุ่ชุ”¹⁴⁵ ประมุข อังกูโรทิต กล่าวอธิบายแนวคิดดังกล่าวว่า

ให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ ผู้วิจัยจึงยังคงให้น้ำหนักกับมุมมองที่ว่าโบโจ จินูล นั้นมีท่าทีทางปรัชญาในการไม่สนับสนุนแนวคิดเรื่องยุคเสื่อมแห่งธรรม

¹⁴⁵ ในภาษาเกาหลีการท่องพระนามของพระอามิตาพุทธะดังกล่าวออกเสียงว่า “Namu Amitabul” (Kr. 나무아미타불)

“นอกเหนือจากข้อสัญญาดังกล่าวแล้วพระมหาประณิธานยังได้กล่าวถึงการปฏิบัติของผู้ที่
ได้รับการช่วยให้รอดจากทุกข์ทั้งปวงด้วย การปฏิบัตินั้นได้แก่ “การสวดพระนามของพระอามิ
ตามะ” หรือ “การปฏิบัติเน็มบุทซุ”(Nembutsu) ซึ่งได้แก่การสวดวลี “นะมุ อมิตะ บุทซุ”
(Namu Amida Nutsu) การปฏิบัติเน็มบุทซุถือเป็นการปฏิบัติที่สำคัญที่สุดเพียงมรรควิธีเดียว
สำหรับการเกิด ณ ดินแดนสุชาวดีซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของทุกผู้ทุกนาม”

(ประทุม, 2553, p. 32)

ในทัศนะของโบโจ จินูล ความหมายของ “ความศรัทธา” ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการตื่นรู้
อย่างฉับพลันนั้นมีความหมายที่แตกต่างไปจากแนวคิดของนิกายสุชาวดีดังกล่าวอย่างมนัยที่
สำคัญดังเช่นที่ นักวิชาการเช่น Buswell กล่าวสรุปว่า

“จินูล กล่าวเตือนว่ามันเป็นการเข้าใจอันผิดพลาดอย่างมหันต์ที่จะทึกทักเอาว่าเนื่องด้วย
ความสามารถอันด้อยของปุถุชน เขาเหล่านั้นจึงไม่มีความสามารถในการบรรลุถึงธรรมด้วยพลัง
ของตัวเองและจึงต้องเรียกร้องต่อพระอามิตาพุทธเจ้าในการรับเขาเหล่านั้นเข้าสู่ดินแดนสุชาวดี
พุทธเกษตรของพระองค์อันเป็นสถานที่ซึ่งภาวะเงื่อนไขต่าง ๆ นั้นจะเป็นสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนในการ
ปฏิบัติ” ¹⁴⁶

¹⁴⁶ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทัศนะในลักษณะดังกล่าวของของโบโจ จินูล ที่มีต่อแนวคิดของสำนักสุชาวดีนั้น
มีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “สมัยแห่งธรรมะยุคปลาย” หรือ “Degenerate age of the
dharma (Ch. 末法 : Mofa , Kr. 말법 : malbop) แต่ถึงกระนั้นก็ตามโบโจ จินูล ถึงแม้โบโจ จินูล จะมิได้
ปฏิเสธแนวคิดเรื่องธรรมะยุคปลายซึ่งเป็นยุคเสื่อมแห่งธรรมหากแต่การปรากฏขึ้นของยุคสมัยดังกล่าวนั้นมิได้
ถือการบ่งชี้ถึง “ความเป็นไปไม่ได้” (Impossibility) ในการบรรลุธรรมของปุถุชน ในแง่นี้อุปสรรคที่เกิดขึ้น
อาจจะเป็นสิ่งขวางกั้นในเชิง “ความยากง่าย” หรือรูปแบบของการปฏิบัติที่อาจมีความแตกต่างกันในแต่ละ
ช่วงสมัยหรือในแต่ละบุคคล แต่มิได้เป็นสิ่งขวางกั้นความเป็นไปได้ในการเข้าถึงสัจธรรมของปุถุชน ความเข้าใจ
ดังกล่าวปรากฏชัดเจนในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement* ซึ่งโบโจ จินูล ได้กล่าวว่า “ในยุคแห่งความเสื่อม
ถอยนี้ หากปุถุชนนั้นมิได้ทำให้เกิดขึ้นซึ่งความผิดพลาด พุทธะจึงจะกล่าวว่าคนเหล่านั้นคือโพธิสัตว์ผู้ซึ่งปรากฏ
ขึ้นในโลก” (Bojo Jinul , *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and
Prajna Community*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press,
1983), p. 123.

แต่อย่างไรก็ตามในทัศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่า การยอมรับแนวคิดเรื่องสมัยแห่งธรรมะยุคปลายและ
การยอมรับความสามารถในการบรรลุธรรมของมนุษย์ คือความพยายามของโบโจ จินูล ที่จะชี้ให้เห็นถึง
ความสำคัญของสิ่งที่ถูกพิจารณาว่าเป็น “อุปสรรค” ในการบรรลุถึงสัจธรรมทางศาสนาในฐานะที่เป็น

(Buswell Jr, 2016,

p. 91)

หากพิจารณาในเบื้องต้น ความศรัทธาในความหมายของโโจ จินูล จึงมิใช่การยอมรับหรือการพึ่งพาต่อพลังภายนอก (Outer Power) ไม่ว่าจะเป็นพระโพธิสัตว์ก็ตาม ดังนั้น ความหมายของความศรัทธาจึงต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการย้อนกลับเข้าสู่ภายใน หรือการย้อนกลับเข้าสู่ตัวตนของมนุษย์ ทศนะเรื่องความศรัทธาของโโจ จินูล ดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นในบทนิพนธ์ชิ้นสำคัญเรื่อง *Hwaomnon choryo* หรืออรรถาธิบายขยายความอวตัมสกะสูตร ซึ่งถูกรจนาขึ้นโดย Li T'ung Hsuan (635-730 A.D.) โดยมีใจความสำคัญว่า

“ พระสูตรได้กล่าวไว้ว่า พระโพธิสัตว์ได้ตระหนักในสามสิ่ง *หนึ่งเขาได้ตระหนักว่าร่างกายและจิตของเขานั้นโดยแรกเริ่มมิได้แตกต่างไปจากธรรมชาติของสเปกตรัมของสเปกตรัมโดยปราศจากกิเลส สองเขาได้ตระหนักว่าธรรมชาติของการแยกแยะของจิตของเขานั้นโดยแรกเริ่มนั้นก็เป็นที่อิสระจากความแตกต่างในเชิงทวิลักษณ์ทั้งปวง สิ่งนี้โดยตัวเองนั้นคือปัญญาญาณแห่งพุทธะผู้ประเสริฐ สามเขาได้ตระหนักว่าจิตแห่งการแบ่งแยกสิ่งทั้งหลายออกเป็นดีและชั่ว นั้นโดยแท้จริงมิได้แตกต่างไปจากพระมัญชุศรีโพธิสัตว์*

ในจุดเริ่มต้นของจิตแห่งศรัทธา เขาตระหนักได้ในสามประการนั้น ดังนั้นจึงถูกเรียกว่าโพธิสัตว์ผู้เป็นใหญ่แห่งการตรัสรู้ธรรม (Enlightenment Head Bodhisattva) และได้กล่าวต่อไปว่าเหตุที่เป็นการยากแสนเข็ญสำหรับปุถุชนในการเดินทางเข้าสู่ขั้นแห่งความเชื่อทั้งสิบนั้น

ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ กล่าวการบรรลุถึงสัจธรรมย่อมเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในโลกนี้ และในชีวิตซึ่งดำรงอยู่ท่ามกลาง “อุปสรรค” เหล่านี้ การบรรลุถึงความหมายที่แท้จริงของศาสนาจึงมิได้เป็นการมุ่งแสวงหาความจริงแท้หรือความสมบูรณ์ที่ดำรงอยู่ “นอกพ้น” หรือ “เหนือพ้น” ออกไปจากชีวิต หากแต่ในทางกลับกัน การย้อนกลับเข้าสู่การเข้าใจชีวิตที่ดำรงอยู่นั้นเองคือมรรควิธีในการเข้าใจความหมายของสัจธรรมทางศาสนา การตื่นรู้ที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลันจึงมีความหมายถึงการตระหนักได้อย่างชัดถึงธรรมชาติเดิมแท้หรือพุทธภาวะหรือกระแสสำนึกอันบริสุทธิ์ซึ่งปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อันเป็นพื้นฐานที่แท้จริงของตัวตนในทศนะของโโจ จินูล ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมองว่า ในทศนะของโโจ จินูล นั้นสภาวะของ “สมัยแห่งธรรมยุคปลาย” หรือ “ยุคเสื่อมแห่งธรรม” จึงอาจจะมีได้เป็น “สภาวะซึ่งขัดขวางความเป็นไปได้แห่งการเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้ของปุถุชน” หากแต่กลับกลายเป็น “สภาวะสนับสนุนความเป็นไปได้แห่งการเข้าถึงธรรมชาติที่แท้จริงของปุถุชน” ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวในหัวข้อเรื่อง “กระบวนการแห่งการย้อนกลับกระจำงแจ่งสู่จิตเดิมแท้” ในบทเดียวกันนี้ของวิทยานิพนธ์

เป็นเพราะว่าปุถุชนนั้นได้ตระหนักว่าตัวเขาเองนั้นเป็นเพียงปุถุชนและเขาคืออริที่ว่าจะยอมรับว่าจิตของเขานั้นมิได้เป็นอื่นใดเลยเสียออกไปจากพุทธะอันประเสริฐ”(Jinul, 2012, p. 24)¹⁴⁷

ในการพิจารณาแนวคิดของ Li T'ung Hsuan ดังกล่าวข้างต้นได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เหตุผลที่สำคัญที่โบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องความศรัทธาของนิกายอวตัมสกะนั้นคือแนวคิดดังกล่าวนั้นมีความสอดคล้องกับทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซน ในประเด็นเรื่อง “ความเป็นเนื้อเดียวกับพุทธะ”¹⁴⁸ ซึ่งในนิกายเซนก็คือแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้ หรือจิตเดิมแท้ ของมนุษย์ปุถุชนที่ได้แตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐนั่นเอง ในทัศนะของโบโจ จินูล คำสอนเรื่องความ “ศรัทธา” ของนิกายอวตัมสกะและคำสอนเรื่อง “จิตเดิมแท้” ของนิกายเซนเป็นคำสอนที่มีเนื้อหาเป็นสิ่งเดียวกัน ซึ่งมุ่งให้ปุถุชนได้เกิดการตื่นรู้ต่อ “ตัวตนที่แท้จริง” กล่าวคือเป็นคำสอนที่สนับสนุนการ “ย้อนกลับ” เข้าสู่การเข้าใจถึงธรรมชาติอันแท้จริง

¹⁴⁷ Bojo Jinul , *Hwaomnon choryo* , Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 24.

However, as I was still unclear about the initial access of faith which was appropriate for ordinary people of today, I reread the Elder Li T'ung-hsuan's explanation of the first level of the ten faiths in his Exposition of the Avatamsaka Sutra. It said, Chief of Enlightenment Bodhisattva has three [realizations]. First, he realizes that his own body and mind are originally the dharmadhatu because they are immaculate, pure, and untainted. Second, he realizes that the discriminative nature of his own body and mind is originally free from the subject! object dichotomy and is originally the Buddha of Unmoving Wisdom. Third, he realizes that his own mind's sublime wisdom, which can distinguish the genuine from the distorted, is Manjusri. He realizes these three things at the first level of faith and comes to be known as Chief of Enlightenment." It says elsewhere, "The difficulties a person encounters in entering into the ten faiths from the ordinary state are due to the fact that he completely accepts that he is an ordinary man; he is unwilling to accept that his own mind is the Buddha of Unmoving Wisdom."

Buswell ให้คำอธิบายว่า “*Hwaomnon choryo*” คือบทนิพนธ์ขนาดสั้นราวสามเล่มของโบโจ จินูล ซึ่งเป็นการสรุปแนวคิดของอรรถกถาขยายความอวตัมสกะสูตรของ Li T'ung Hsuan ที่ถูกนิพนธ์ขึ้นราวสี่สิบเล่ม ในงานเขียนของโบโจ จินูล เล่มดังกล่าวนี้ถูกกรณารขึ้นในราวปีคศ 1207 และได้สูญหายไปจากคหบดีสมุทรเกาหลีอย่างสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตามบทนิพนธ์เล่มนี้ของโบโจ จินูล กลับถูกค้นพบอีกครั้งใน คศ 1941 โดย Yi Chong-ik ที่ห้องสมุด Kanazawa Bunkyo ซึ่งเป็นหนึ่งในห้องสมุดที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น

¹⁴⁸ นักวิชาการเช่น Shim เรียกหลักการดังกล่าวว่า “The Doctrine of Sameness Held by Li T'ung Hsuan”

ของจิตเดิมแท้ มิใช่การมุ่งให้มีความศรัทธาหรือความเชื่อที่ “พุ่งออก” ไปสู่การให้ความสำคัญกับพลังอำนาจหรือสิ่งลึกลับอื่นใดภายนอกจากตัวตน เช่นคำสอนของนิกายสุขาวดี

ด้วยการพิจารณาเช่นนี้จึงเห็นว่าในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินุล “ความศรัทธา” จึงมีความหมายถึง “การตื่นรู้หรือความเข้าใจ” ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ของตน ความศรัทธาที่ไม่สะท้อนถึงการตื่นรู้ตัวตนจึงไม่ใช่ความหมายของความศรัทธา และด้วยเหตุนี้ในระบบปรัชญาของโบโจ จินุลจึงเรียกหลักการดังกล่าวว่าหลักการเรื่อง “ความศรัทธาและความเข้าใจ” หรือ “Faith-based Understanding” (Ch. 信解 : Sinhae) ข้อเขียนดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight talk on True Mind* ซึ่งโบโจ จินุล ได้กล่าวว่า

“ศรัทธานั้นคือจุดเริ่มต้นแห่งมรรคา และเป็นมารดาของสิ่งประเสริฐทั้งหลาย มันเป็นสิ่งทีหล่อเลี้ยงรากเหง้าแห่งความดี ความแตกต่างระหว่างความหมายของศรัทธาระหว่างฝ่ายเซนและฝ่ายสำนักการศึกษานั้นมีอยู่หลายประการ

สำนักฝ่ายการศึกษามุ่งเน้นให้มนุษย์นั้นมีความศรัทธาในกฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผลหรือกฎแห่งกรรม บุคคลผู้ซึ่งปรารถนาในความสุขสบายซึ่งได้รับจากบุญกุศลนั้นต้องมีความศรัทธา การทำกรรมดีว่าเป็นผลที่ทำให้เขาเหล่านั้นได้ไปเกิดใหม่ในภพภูมิอันรื่นรมย์ ผู้ซึ่งปรารถนาในความสงบต้องเริ่มต้นด้วยความศรัทธาในสาเหตุและเงื่อนไขของการเกิดและการดับ ผลลัพธ์ที่ประเสริฐที่จักบังเกิดคือการเข้าใจในอริยสัจสี่ กล่าวคือความทุกข์คือจุดเริ่มต้น การดับซึ่งทุกข์และมรรควิธีแห่งการดับทุกข์ ผู้ซึ่งปรารถนาในปิตุสุขแห่งความเป็นพุทธะต้องมีความศรัทธาในการปฏิบัติปารมิตาหกตลอดช่วงสามกัลป์ ซึ่งมันคือสาเหตุหลักของโพธิและนิพพานซึ่งจักเป็นผลที่ถูกต้อง

ศรัทธาที่ถูกต้องของนิกายแห่งคณาจารย์ของเรานั้นแตกต่าง มันมิได้เป็นความเชื่อในเหตุและผล หากแต่เป็นการย้ำเน้นในความศรัทธาที่ว่าทุกคนนั้นโดยธรรมชาติคือพุทธะ ทุกคนครอบครองไว้ด้วยธรรมชาติอันปราศจากความต่างพร้อม และนิพพานอันบริสุทธิ์ได้สมบูรณ์พร้อมแล้วในทุกคน มันจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปวิ่งแสวงหาจากที่อื่นเนื่องด้วยนับแต่นานมาสิ่งนี้ได้มีอยู่โดยแรกเดิมในทุกคน¹⁴⁹

¹⁴⁹ Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.162 .

“There are many differences. The scholastic sects encourage men and gods to have faith in the law of karmic cause and effect. Those who desire the pleasures which come from merit must have faith that the ten wholesome actions are the sublime cause and

ในแง่นี้หากหลักการเรื่อง “ความศรัทธา” ที่ปรากฏในอวตัมสกะสูตรนั้นมีความหมาย เช่นเดียวกับคำสอนของคณาจารย์ฝ่ายเซนแล้ว สิ่งที่ควรเป็นคำถามที่ต้องได้รับการวิเคราะห์เพิ่ม คือ เหตุใด โบโจ จินฺลุ จึงพยายามเน้นความสำคัญของข้อคำสอนเรื่องความศรัทธาในอวตัมสกะสูตรดังกล่าว ให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น ในแง่นี้คำสอนเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวกับพุทธะที่ปรากฏอยู่ในพระสูตร กับคำสอนเรื่องความจริงพื้นฐานแห่งความเป็นหนึ่งเดียวกับพุทธะของคณาจารย์ฝ่ายเซน และการให้ความสำคัญกับข้อคำสอนในคัมภีร์เช่นนั้นมีนัยที่แตกต่างกันอย่างไรต่อมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับอรรถาธิบายขยายความอวตัมสกะสูตร ของ Li T’ung Hsuan (635-730 A.D.) ซึ่งมีจุดเน้นทางความคิดที่แตกต่างไปจากอรรถาธิบายขยายความของ Fa tsang ซึ่งเป็นฉบับที่ได้รับความนิยมจากพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะในอาณาจักรโครยอในช่วงเวลาดังกล่าว

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวในบทที่สองของวิทยานิพนธ์ว่า อวตัมสกะสูตรนั้นคือพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่มีประเด็นหลักที่สำคัญในการกล่าวถึงสภาวะแห่งความสัมพันธ์เชิงอาศัยระหว่างสรรพสิ่งในจักรวาล ในแง่นี้เนื้อหาของอวตัมสกะสูตรนั้นคือการอธิบายถึงหลักการเรื่องปฏิจกสมุปบาทในแบบของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีน นั่นเอง ภายใต้ทัศนะดังกล่าวนี้อวตัมสกะสูตรได้ชี้ให้เห็นว่า สรรพสิ่งทั้งหลายนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งซึ่งว่างและปราศจากแก่นสารสาระ (Non-Substantial) ดำรงอยู่อย่างเป็นปัจเจกสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในแง่นี้อรรถาธิบายของนักคิดคนสำคัญเช่น Fa tsang ซึ่งเป็นอรรถาธิบายที่ได้รับการยอมรับจากพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะในอาณาจักร

that human or deva rebirth is the pleasurable result. Those who feel drawn to the void-calmness of nirvana must have faith that its primary cause is the understanding of the cause and conditions of arising and ceasing and that its holy fruition is the understanding of the four noble truths: suffering, its origin, its extinction, and the path leading to its extinction. Those who would delight in the fruition of Buddhahood should have faith that the practice of the six paramitas over three asamkhyeya kalpas is its major cause and bodhi and nirvana are its right fruition.

Right faith in the patriarchal sect is different. It does not believe in conditioned causes or effects. Rather, it stresses faith that everyone is originally a Buddha, that everyone possesses the impeccable self-nature, and that the sublime essence of nirvana is complete in everyone.”

โคธยอนันท์ ให้ความสำคัญกับเนื้อหาในบทที่ 2 (The Appearance of Tathagata) ของพระสูตรฉบับนี้เป็นหลักที่สำคัญในการอธิบายแนวคิดเรื่องการปราศจากแก่นสารของสรรพสิ่งดังกล่าว ได้อธิบายหลักการดังกล่าว แต่ในทางกลับกันบทอรรถกถาของ Li T'ung Hsuan ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นกลับให้ความสำคัญกับบทที่ 39 (Entry into the Realm of Reality) ของพระสูตรดังกล่าว ในแง่นี้หากพิจารณาว่าเนื้อหาที่สำคัญของทั้งสองบทนั้นสะท้อนความหมายของหลักการทางปรัชญาในประเด็นเรื่องการปราศจากแก่นสารสาระของสรรพสิ่งทั้งหลายในลักษณะอย่างเดียวกันนั้น คำถามที่สำคัญมากประการหนึ่งสำหรับผู้วิจัยคือ ด้วยเหตุใด โบโจ จินูลจึงเลือกที่จะใช้การตีความของ Li T'ung Hsuan ซึ่งมีได้เป็นนักคิดกระแสหลักของนิกายอวตัมสกะ เป็นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ของตนในลักษณะดังกล่าว กล่าวในอีกมุมหนึ่งคือ ในเมื่อการพิจารณาด้วยหลักการพื้นฐานแล้ว บทที่ 2 และ บทที่ 39 (Entry into the Realm of Reality) ของพระสูตรนั้นอธิบายถึงแก่นแท้และเนื้อหาในเรื่องเดียวกัน การที่ โบโจ จินูล เลือกที่จะใช้บทที่ 39 นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าในบทที่ 39 มีประเด็นเรื่องใดที่โบโจ จินูล ตระหนักได้ว่าไม่ปรากฏพบในบทที่ 2 และสิ่งดังกล่าวนี้มีความสำคัญต่อการสนับสนุนแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้ของตน

ในทัศนะของผู้วิจัย ประเด็นซึ่งเป็นสิ่งที่ควรได้รับพิจารณาประการหนึ่งคือเนื้อหาหลักที่สำคัญของบทที่ 2 คือการอธิบายถึง “หลักการ” หรือ “เนื้อหา” เป็นหลัก กล่าวคือเป็นการบรรยายความหมายของหลักการแห่งความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งซึ่งเป็นสัจธรรมอันแท้จริงของพระพุทธศาสนา ในบทที่ 2 นี้ “ทฤษฎีและหลักการ”(Principle) ถือเป็นตัวดำเนินเรื่องหลักในทางกลับกัน ในบทที่ 39 ซึ่งกล่าวถึงการแสวงหาความหมายของสัจธรรมของ “ปุถุชน” หรือ สุทธนะในฐานะที่เป็นเนื้อหาหลักกลับกลายเป็นตัวดำเนินเรื่องหลักที่สำคัญ การวิเคราะห์เช่นนี้ทำให้ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างบททั้งสองจึงเริ่มปรากฏชัดขึ้น กล่าวคือความแตกต่างระหว่างการให้ความสำคัญกับ “หลักการหรือสัจธรรม” และการ “แสวงหาความหมายของหลักการหรือสัจธรรมของปุถุชน” ในขณะที่บทต่างๆของพระสูตรนั้นล้วนเป็นการแสดงถึงความหมายของแนวคิดดังกล่าวในแง่มุมที่แตกต่างกันไป แต่ในทัศนะของผู้วิจัยสิ่งที่เป็นหัวใจหลักที่สำคัญของบทที่ 39 คือ บทนี้เป็นการแสดงถึง การปรากฏขึ้นของหลักการหรือสัจธรรมดังกล่าว ภายใต้ “ประสบการณ์แห่งการรับรู้ของสุทธนะ ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าหากพิจารณาว่าการแสวงหาความหมายแห่งสัจธรรมของปุถุชนคือความโดดเด่นที่สำคัญของบทที่ 39 ย่อมชี้ให้เห็นได้อย่างมีนัยที่สำคัญว่า “ประสบการณ์แห่งการตระหนักรู้ถึงความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมที่ปรากฏขึ้นต่อสุทธนะ” นั้นนั่นเองที่เป็นหัวใจหลักของบทที่ 39 ซึ่งแตกต่างจากบทอื่น ในแง่นี้การ

“ประสบการณ์แห่งการตระหนักรู้” ที่สุทณะได้รับจากภาพแห่งการปรากฏขึ้นของปราสาทราชวังต่างๆที่ปรากฏขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกันและดำรงอยู่ในกันและกันโดยพระเมตไตรยะนั้นมิได้เป็นเพียงประสบการณ์ที่สุทณะ “มีต่อ” ภาพปราสาทราชวังที่ปรากฏ หากแต่เป็น “ประสบการณ์แห่งการตระหนักรู้ที่สุทณะมีต่อความหมายที่แท้จริงแห่งตัวตน” กล่าวคือ ภายใต้การปรากฏขึ้นของภาพปราสาทราชวังนั่นเอง สุทณะได้เกิดการย้อนตระหนักเข้าสู่สภาวะแห่งการดำรงอยู่ของตัวตนว่า “ประสบการณ์แห่งการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ตนมีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นคือภาวะซึ่งไม่สะท้อนความจริงของโลกและสรรพสิ่ง” ภายใต้การตระหนักรู้เช่นนี้ สุทณะในฐานะที่เป็นปุถุชนจึงได้เข้าใจถึงธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตนซึ่งถูกเผยผ่านด้วยภาพแห่งปราสาทราชมณฑลที่ปรากฏขึ้น ผู้วิจัยอุปมาการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ว่า นาย ก คิดและเชื่อมั่นอยู่เสมอว่าตนเองเป็นคนที่รวยที่สุด ต่อเมื่อนาย ข ซึ่งรวยมากกว่านาย ก ได้ปรากฏตัวขึ้นในทันใดนั้น นาย ก จึงตระหนักได้ทันทีว่าความคิดความเข้าใจที่ตนมีมาตลอดนั้นเป็นสิ่งที่ผิดพลาด และการปราศจากความหมายที่ตายตัวของตัวตนนั่นเองที่เป็นรากฐานแห่งการดำรงอยู่ที่แท้จริงของตัวตน

ภายใต้การวิเคราะห์ดังกล่าวของผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้โโบโจ จินูล เลือกที่จะใช้บทที่ 39 มาเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนนั้นคือ การให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์ที่มีต่อประสบการณ์แห่งการรับรู้โลกในเชิงแยกแยะของสุทณะในฐานะที่เป็นปุถุชน” (The Experience of the deluded experience which is an existing experience of Sudhana as an ordinary man) และด้วยการยอมรับความสำคัญของมิติความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในลักษณะดังกล่าว จึงชี้ให้เห็นว่าถึงแม้การอธิบายความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์โดยให้ความสำคัญกับมิติแห่งการปราศจากแก่นสารสาระ (non substantiality) จะเป็นการสะท้อนความคิดที่สำคัญของโโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์อย่างถูกต้อง หากแต่ผู้วิจัยมองว่าการวิเคราะห์แต่เพียงมิติดังกล่าวนั้นยังไม่สามารถอธิบายถึงการให้ความสำคัญของ Li T'ung Hsuan ที่มีต่อโโบโจ จินูล ได้อย่างเพียงพอ ในแง่การให้ความสำคัญกับ Li T'ung Hsuan ของโโบโจ จินูล สะท้อนภาพให้เห็นถึงความสำคัญมิติแห่งการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปุถุชนมีต่อการเข้าใจโลกและสรรพสิ่ง

ภายใต้การวิเคราะห์ของผู้วิจัยที่มีต่อแนวคิดของโโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นได้ชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของนักวิชาการซึ่งวางอยู่ภายใต้กรอบเรื่องสภาวะแห่งการดำรงอยู่อย่างปราศจากแก่นสาร

สาระนั้นถึงแม้จะเป็นการวิเคราะห์ที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความหมายของระบบปรัชญาของโบโจ จินูล ได้อย่างถูกต้อง หากแต่การให้ความสำคัญกับมิติเรื่องสภาวะแห่งการปราศจากแก่นสาร สาระนั้นยังไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงหนึ่งในความหมายที่สำคัญของมิติเรื่องการดำรงอยู่จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ได้อย่างเพียงพอ กล่าวคือในทัศนะของผู้วิจัยการศึกษาแนวคิดเรื่อง การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่น่าสนใจบางประการในแง่ที่ว่าถึงแม้ว่า “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” จะมีสถานะทางภววิทยาที่ปราศจากแก่นสาร แต่ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ยังคงมีสภาวะแห่ง “ความจริง” ในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ซึ่งมีผลผูกพันมนุษย์กับวัฏฏสงสาร ในแง่ถึงแม้ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ อย่าง “ฉับพลัน” หรือการตื่นรู้อย่างฉับพลัน แต่ภายใต้บริบทแห่งชีวิตของปุถุชน “การคิดแยกแยะ ในเชิงมโนทัศน์” ยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์และผลดังกล่าวยังคงไม่สามารถดับสิ้นลงได้อย่างฉับพลันภายหลังการตื่นรู้ดังกล่าว ในแง่นี้ภายใต้การพิจารณาบทบาท ของความคิดในมิติที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ของปุถุชนนี้จึงสามารถ ชี้ให้เห็นได้ว่า การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเหตุผลที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของ โบโจ จินูล นั้นการให้ความสำคัญกับบทอธิบายของ Li T'ung Hsuan เป็นการสะท้อนให้ เห็นถึงพื้นฐานทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องธรรมชาติเดิมแท้แห่ง พุทธะได้ว่าถึงแม้พระพุทธศาสนาจะยอมรับว่ามนุษย์จะมีศักยภาพแฝงแห่งความเป็นพุทธะที่ สมบูรณ์หากแต่ “จุดเริ่มต้น” ของกระบวนการในการตื่นรู้ธรรมดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ยากภายในเงื่อนไขของปุถุชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตัวของปุถุชนเอง มุมมองทางปรัชญา ดังกล่าวของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการยอมรับและการให้ ความสำคัญกับ “ตัวช่วย” ที่ช่วยสนับสนุนให้จุดเริ่มต้นของกระบวนการในการตื่นรู้ นั้นสามารถ ปรากฏขึ้นได้จริงในโลกประจักษ์ และด้วยการยอมรับปัญหาของชีวิตของปุถุชนในลักษณะ ดังกล่าว ระบบปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นจึงดูเหมือนได้ “แฝง”¹⁵⁰ การให้ความสำคัญกับสิ่งที่ ผู้วิจัยเรียกว่า “เสียงอื่น” (Others Sounds) ในฐานะที่เป็น “ตัวช่วย” ในการ “ผลัดดัน” ให้

¹⁵⁰ สาเหตุที่ผู้วิจัยใช้คำว่า “แฝง” เป็นเพราะว่า โบโจ จินูล มิได้กล่าวบรรยายโดยตรงถึง สิ่งที่ผู้วิจัย มองว่าเป็น “พลังอื่น” นี้โดยตรง หากแต่ภายใต้การพิจารณาบรรยายธรรมต่างๆของโบโจ จินูล จะพบว่า สิ่ง เหล่านี้ได้ปรากฏขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของข้อคำสอนซึ่งแทบจะปรากฏอยู่ในทุกบทนิพนธ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการ ใช้คำว่า “แฝง” จะสามารถสื่อความหมายของสถานะของ “เสียงอื่น” ได้อย่างตรงต่อเนื้อหาของบทนิพนธ์

ปุถุชนเหล่านั้นสามารถที่จะ “เริ่มต้น” กระบวนการแห่งการครุ่นคิดและไตร่ตรองเพื่อนำไปสู่ “ความเข้าใจ” ในความหมายที่แท้จริงของชีวิต อุปมาเหมือนไม้ขีดไฟก้านแรกที่จะถูกโยนลงไปใ้ในกองน้ำมัน เพื่อให้เกิดเปลวไฟขึ้นและเปลวไฟเหล่านั้นจะวิ่งตรงไปสู่ถึงน้ำมันจนเกิดการระเบิดขึ้น¹⁵¹ แต่ปัญหาที่สำคัญที่มีต่อแนวคิดดังกล่าวนั้นคือ “เสียงอื่น”¹⁵² หรือตัวช่วยเหล่านั้นได้ถูก “ลดทอนคุณค่า” ลง กล่าวคือในมุมมองของมนุษย์ปุถุชนเสียงอื่นเหล่านั้น “ปราศจากพลังแห่งความชอบธรรมที่เพียงพอ” ที่จะสามารถทำให้มนุษย์ปุถุชน “วางใจ” หรือศรัทธาเชื่อมั่นได้ว่าเนื้อแท้ของตนนั้นไม่แตกต่างจากพุทธะ

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยกล่าวถึงในหัวข้อเรื่องอุปสรรคของการตื่นรู้อย่างฉับพลันทั้งสองกรณีที่ผ่านมานี้อาจจะสามารถสะท้อนความหมายในประเด็นในหัวข้อนี้ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือในกรณีเรื่องคนที่ดวงตาเป็นโรคร้ายซึ่งเห็นดอกไม้บนพากฟ้าซึ่งต่อให้มีคนที่ “ตาดี”¹⁵³ มาบอกความจริงแก่เขาเรื่องความผิดพลาดในการยึดติดในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของเขา บุคคลเหล่านั้นก็จักไม่เชื่อเพราะเขาเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในสิ่งที่ปรากฏแก่การรับรู้ของเขาว่าการเห็นว่ามีดอกไม้จริงๆ ในแง่นี้ด้วยความเชื่อมั่นในประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นแก่การรับรู้ของเขาในขณะนั้น จึงทำให้ “เสียงอื่น” นั้นจึง “ไม่มีความชอบธรรมที่เพียงพอ” ที่จะทำให้เขาสามารถวางใจและเริ่มต้นที่จะปรับกระบวนการในการเข้าใจให้กลับย้อนเข้าสู่การไตร่ตรองในความเข้าใจอันผิดพลาดของเขาเพื่อเกิดการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงได้ หรือในกรณีของ Yajna Datta ผู้คลุ้มคลั่งและวิงวาทหัวของตนเองก็สามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียวกันนี้ กล่าวคือ เสียงของชาวบ้านในเมืองนั้น “ปราศจากพลังแห่งความชอบธรรมที่เพียงพอ” ที่จะทำให้ Yajna Datta

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁵¹ อุปมาดังกล่าวนี้เป็นบทเปรียบเทียบของผู้วิจัยโดยไม้ขีดไฟก้านแรกเปรียบได้กับ “เสียงอื่น” หรือปัจจัยในการกระตุ้นให้การลุกโชนของ “เปลวไฟ” ซึ่งหมายถึงกระบวนการแห่งการย้อนกลับกระจำงแจ้ง ซึ่งวิ่งย้อนกลับไปสู่ “ถึงน้ำมัน” ซึ่งหมายถึงจิตเดิมแท้ และเกิด “การระเบิดขึ้น” ซึ่งหมายถึงการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

¹⁵² ในการวิเคราะห์ของผู้วิจัยนั้น แนวคิดเรื่อง “เสียงอื่น” ในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นมิได้มีความหมายว่าเป็นการเรียกร้องให้ปุถุชน “พุ่งออกไปสู่” เชื่อมมั่นในพลังอำนาจหรือความศักดิ์สิทธิ์และละทิ้งการไตร่ตรองในตนเอง ในทางตรงกันข้าม “เสียงอื่น” ในที่นี้คือตัวช่วยในการกระตุ้นให้ปุถุชนนั้นเริ่มต้นหันกลับมาไตร่ตรองตรองในธรรมชาติเดิมแท้ของตน ผู้วิจัยอุปมาแนวคิดดังกล่าวกับบุคคลผู้ซึ่งบาดเจ็บและได้รับตัวช่วยคือไม้เท้าค้ำยัน ไม้เท้าที่ได้มานี้เป็นการช่วยในการฝึกให้บุคคลผู้นั้นสามารถพัฒนาความสามารถของตนและกลับมาเกิดได้อย่างปกติอีกครั้ง ไม้เท้าหรือตัวช่วยดังกล่าวมิได้เป็นสิ่งที่ให้ผู้บาดเจ็บเกาะพิงเพื่อปฏิเสธการฝึกหัดเดินไปตลอดชีวิต

¹⁵³ โดยนัยคือบุคคลผู้ซึ่งตื่นรู้และเข้าใจได้สู่เข้าสู่ความจริงแท้แห่งธรรม

สงบนิ่งและหยุดความคลุ้มคลั่งลงได้ เมื่อเปรียบเทียบกับ การเชื่อมั่นในประสบการณ์ที่ปรากฏแก่ การรับรู้ในการมองไม่เห็นหัวของตน

นอกจากตัวอย่างทั้งสองประการดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าในบทนิพนธ์ของโบโจ จินุล นั้นได้ กล่าวถึงนัยในการแฝงความหมายของท่าทีในการลดทอนคุณค่าของเสียงอื่นของปุถุชนอย่าง ชัดเจน เช่นปรากฏชัดในบทปุจฉาระหว่างศิษย์และโบโจ จินุล ที่ปรากฏอยู่ใน “Secrets on Cultivating the Mind”(Ch. 修心訣 : susim kyol) ซึ่งบรรยายว่า

“ปุจฉา: ท่านกล่าวถึงการมองเห็นธรรมชาติแต่เมื่อการเห็นอันแท้จริงในธรรมชาติได้ ปรากฏขึ้นบุคคลจะได้กลายเป็นผู้ตรัสรู้อันประเสริฐ และจะสามารถที่จะแสดงอำนาจวิเศษหรือ สิ่งมหัศจรรย์ได้ ดังนั้นเขาจึงแตกต่างจากปุถุชนทั่วไป หากแต่ท่ามกลางผู้ที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ ไยจึงมิเห็นใครเลยที่จะสามารถแสดงพลังพิเศษทั้งทางจิตและทางกายได้¹⁵⁴

ในบทบรรยายดังกล่าวถึงแม้โดยเบื้องต้นจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจที่ผิดพลาดของ ปุถุชนที่เชื่อมั่นว่าการตื่นรู้สู่สัจธรรมนั้นคือการได้มาซึ่งพลังอำนาจอันมหัศจรรย์¹⁵⁵ หากแต่ในอีก มุมหนึ่ง บทนิพนธ์ดังกล่าวได้ซ่อนความหมายที่สำคัญว่า ในทัศนะ(อันผิดพลาด)ของปุถุชนที่เชื่อ ว่าเมื่อการตื่นรู้นั้นมีค่าเท่ากับความสามารถในการแสดงพลังวิเศษได้และในปัจจุบันนี้ไม่มีใคร สามารถแสดงพลังพิเศษได้เลย นั้นย่อมนำมาซึ่งข้อสรุปที่ถูกซ่อนเอาไว้ในบทดังกล่าวว่า ในทัศนะ ของปุถุชนนั้นในโลกปัจจุบันนี้ไม่มีบุคคลใดเลยที่ได้บรรลุถึงการตื่นรู้อันสมบูรณ์ โดยนัยแล้ว ข้อสรุปเช่นนี้ก็คือการกล่าวไว้ในโลกปัจจุบันนี้ไม่มีบุคคลผู้ใดเลยที่จะมีความเข้าใจที่ถูกต้องและมี

¹⁵⁴ Bojo Jinul , **Secrets on the Cultivating the Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.141-142 .

“Question: You talked about seeing the nature. But when there is true seeing of the nature, the person becomes an enlightened saint and should be able to perform magic and miracles he would be different from other people. How is it, then, that among those who cultivate the mind nowadays, not one can display these spiritual powers and transformation bodies?”

¹⁵⁵ ผู้วิจัยมีทัศนะว่าความเข้าใจในลักษณะเช่นนี้อาจจะสะท้อนแนวคิดความเชื่อพื้นฐานของศาสนาชาแมน (Shamanism) ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นฐานก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแพร่เข้ามาในคาบสมุทรมหาลี

ความชอบธรรมที่เพียงพอที่จะเป็นผู้ชี้แนะหนทางสว่างให้แก่มนุษย์ได้ และแม้แต่คณาจารย์ฝ่ายตนเองหรือแม้กระทั่งโโจ จินูล ก็ยังคงถูกตั้งคำถามถึง “ความชอบธรรม” ในข้อคำสอนของฝ่ายตนเองอยู่บ่อยครั้ง

ผู้วิจัยมองว่าภายใต้ปัญหาเรื่อง “ความชอบธรรม” ของ “เสียงอื่น” ที่เป็นอุปสรรคอันสำคัญของผู้คนในการไตร่ตรองถึงความหมายอันแท้จริงของตัวตนนั้นจึงเป็นเสมือนช่องว่างทางหลักการอันสำคัญอันทำให้การเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และพุทธะนั้นได้ขาดลง และภายใต้ช่องว่างทางหลักการดังกล่าวนี้เองจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้โโจ จินูล มองว่าแนวคิดเรื่องความศรัทธาที่ปรากฏอยู่ในคำสอนของของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการกับข้อปัญหาของมนุษย์ดังกล่าว ในแง่นี้ภายใต้การให้ความสำคัญกับแนวคิดของนิกายอวตัมสกะ โโจ จินูล ได้เสนอทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญและเป็นการท้าทายกรอบจารีตของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักของคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลานั้นเพื่อเป็นทางออกต่อข้อปัญหาดังกล่าวด้วยการ “ดึง” มิติแห่งความชอบธรรมดังกล่าวของ “เสียงอื่น” ออกจากการ “ผูกโยง” เอาไว้กับตัว “บุคคล” (Personal) ในโลกเชิงประจักษ์ และได้ “วาง” ความชอบธรรมดังกล่าวในฐานะที่ “เป็น” ความจริงที่ถูกแสดงออก “ผ่านทาง” ข้อเขียนทางศาสนาหรือคัมภีร์ในฐานะที่เป็นสภาวะซึ่ง “ปราศจากความเป็นบุคคล” (Impersonal)¹⁵⁶

¹⁵⁶ นักวิชาการเช่น Jung Kwon Chun ให้ความเห็นว่ถึงการท้าทายขนบจารีตในการ “ส่งผ่านธรรม” ของโโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวว่า “อาจารย์เซนในช่วงยุคสมัยของ โโจ จินูล ยืนยันว่าความบริสุทธิ์ของสายสัมพันธ์แห่งธรรมระหว่างอาจารย์และศิษย์นั้นเป็นเพียงสิ่งเดียวในการยืนยันธรรมที่ปรากฏขึ้นแต่ในทางตรงกันข้าม โโจ จินูล นั้นกลับเน้นที่ตัวธรรมะเป็นสำคัญ (Jung Kwon Chun , “*Jinul's View of Practice*”, *International Journal of Buddhism Thought and Cultural* 18, , 2 (2012) :113-133.

ในขณะที่ นักวิชาการเช่น Shim ให้ความเห็นในประเด็นดังกล่าวว่า ทัศนะดังกล่าวของโโจ จินูล นั้นเปรียบคล้ายกับ ทัศนะของพระพุทธองค์ซึ่งทรงเรียกร้องให้เหล่าสาธุศิษย์ทั้งหลายนั้นพิจารณาที่ตัวหลักธรรมคำสอนธรรมและวัตรปฏิบัติภายหลังจากที่พระองค์ทรงปรินิพพาน ในแง่นี้ Shim มองว่าการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติและตัวธรรม มากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ส่งผ่านคำสอน กล่าวคือการให้ความสำคัญกับการครุ่นคิดและไตร่ตรองถึงความหมายแห่งธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งการดำเนินไปของชีวิตของมนุษย์ นั้นจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ทำให้โโจ จินูล นั้นมิได้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเพียงเป็นผู้อุทิศตนทางศาสนา (Religious devotee) หรือเป็นเพียงอาจารย์ผู้สั่งสอนธรรมะในฝ่ายเซน (Son Master) หากแต่ในฐานะที่เป็นนักปราชญ์แห่งนิกายเซน (Son Philosophy) โปรดดู Shim Chae-ryong , *Seon Buddhist Tradition in Korea as Reflected in Jinul's Thought in Korean Philosophy : its Tradition and Modern Transformation*.(Seoul : Hollym Corporation Publishers,2014),212. ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าเหตุผลในการสนับสนุนแนวคิดของ Shim ในลักษณะดังกล่าว

ในทัศนะของผู้วิจัยสิ่งที่โโบโจ จินูล พยายามชี้ให้ปวงชนได้เห็นภายใต้ท่าทีทางปรัชญาในการให้ความสำคัญกับข้อคำสอนเรื่องความศรัทธาหรือความเป็นหนึ่งเดียวกับพุทธะซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ที่สำคัญของพระพุทธศาสนาหายานนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้ยุคเสื่อมแห่งธรรมนั้นสภาวะเงื่อนไขต่างๆในการเข้าถึงความหมายแห่งธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ตัว “ธรรม” อันหมายถึง “สัจธรรม” ทางศาสนาคือความจริงที่มีได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยพลวัตปัจจัยต่างๆ ดังนั้นการให้คุณค่าหรือการวางใจใน “ธรรม” ในฐานะที่เป็น “เป็น” ความจริงที่ถูกแสดงออก “ผ่านทาง” ข้อเขียนทางศาสนาหรือคัมภีร์ จึงเป็นหนทางที่สมบูรณ์ที่สุด “เท่าที่จะสามารถปรากฏขึ้นได้” ภายในเงื่อนไขของโลกสังสารวัฏที่มนุษย์ดำรงอยู่ในปัจจุบัน¹⁵⁷

แต่อย่างไรก็ตามการให้ความสำคัญกับ “ความศรัทธา” หรือแนวคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวกับพุทธะที่ปรากฏอยู่ในอวตัมสกะสูตร ในฐานะที่เป็น “เสียงอื่น” อันมีความชอบธรรมเท่าที่จะสามารถปรากฏได้ในยุคเสื่อมแห่งธรรมจากมุมมองของมนุษย์ปวงชนดังกล่าวนี้ ได้ซ่อนนัยทางปรัชญาที่สำคัญบางประการเอาไว้กล่าวคือผู้วิจัยมองว่าการยืนยันแนวคิดเรื่องความศรัทธานั้นโดยนัยคือความพยายามของโโบโจ จินูล ในการ “จูงใจ” ก่อให้เกิดสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า

นอกจากจะปรากฏขึ้นในบริบทของการตื่นรู้อย่างฉับพลันเช่นที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนี้ ในอีกมุมหนึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักการเรื่องการปฏิบัติในบถัดไปอาจจะสามารถชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งธรรมซึ่งต้องปรากฏขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติและดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตภายในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั่นเอง

ผู้วิจัยมีทัศนะเพิ่มเติมจากแนวคิดของ Jung ว่า ในกรณีดังกล่าวโโบโจ จินูล ได้แสดงให้เห็นถึงการท้าทายขนบจารีตที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเน้นให้ความสำคัญกับคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนาซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนาในกายเซนกระแสหลักในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งมีท่าทีในการดึงผู้ปฏิบัติให้หลุดพ้นออกมาจากการยึดติดอยู่กับความเข้าใจในเชิงหลักการที่ได้รับจากการศึกษาคัมภีร์หรือข้อเขียนทางศาสนา

¹⁵⁷ นอกจากนั้นยังอาจจะรวมไปถึงความคิดของปวงชนที่ว่าคัมภีร์ทางศาสนานั้นได้ถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้ากล่าวคือเป็นการยึดโยงความชอบธรรมของ “ข้อคำสอน” ที่ถูกบรรยายอยู่ในคัมภีร์เอาไว้กับองค์ศาสดาซึ่งอาจจะเป็นการสร้างความชอบธรรมของคัมภีร์และข้อเขียนที่ถูกบรรจุไว้ในคัมภีร์ทางศาสนาได้อย่างดีในอีกประการหนึ่งท่าทีในลักษณะดังกล่าวปรากฏชัดเจนโดยเฉพาอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนาฝ่ายจีนที่ให้ความสำคัญกับการจัดลำดับคำสอนหรือความลึกซึ้งของพระสูตรต่างๆ เช่นอวตัมสกะสูตรที่เป็นพระสูตรที่ได้รับการสั่งสอนโดยพระพุทธเจ้าอันมีเนื้อหาที่ลึกซึ้งซึ่งเหมาะกับผู้ที่มีความสามารถในระดับที่สูง โปรตดู Thomas Cleary , *The Flower Ornament Scripture*, (Boston, MA : Shambhala Publications ,1993), 1.

“ความตึงเครียดอันเข้มข้น” (Extreme Tension) ให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์

ความตึงเครียดดังกล่าวนี้วางอยู่ระหว่างคำสอนทางศาสนาที่กล่าวว่า “มนุษย์กับพุทธะนั้นไม่ต่างกัน” จิตเดิมแท้ของมนุษย์มีความบริสุทธิ์ไม่แตกต่างจากพุทธะผู้ประเสริฐทั้งหลาย (คำสอนเรื่องความศรัทธา) และการยอมรับในว่า “ตนเองนั้นมีใช่พุทธะ” ในฐานะตัวตนในโลกเชิงประจักษ์

ตัวอย่างบทบรรยายที่ชี้ให้เห็นถึงสภาวะแห่งความตึงเครียดอันนำไปสู่ความสงสัยงุนงงนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” ซึ่งปรากฏเป็นคำถามของศิษย์ที่มีต่อโบโจ จินูล ว่า

“โบโจ จินูล : พระโกนาคมพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวคาถาว่า

พระพุทธเจ้านั้นมิได้เปิดเผยพระวรกายของพระองค์ การรับรู้อันบริสุทธิ์นั้นคือพระพุทธเจ้า หากการรับรู้อันบริสุทธิ์นั้นได้ปรากฏขึ้น มันจักมิได้มีพระพุทธเจ้าที่แบ่งแยกออกไปจากมันนี่คือสิ่งที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่ในขณะนี้

ศิษย์ : สิ่งที่อาจารย์เพิ่งกล่าวมานั้นคือจิตแห่งการรับรู้ นั่นคือธรรมชาติเดิมแท้แห่งตถตา มันมิได้เป็นทั้งจิตสำนึกแห่งการแยกแยะซึ่งเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์ไปกับเป้าหมายในโลกแห่งเงื่อนไข หรือมิใช่การตรัสรู้อันสมบูรณ์ ขณะนี้เรากำลังแสวงหาความรู้และความเป็นพุทธะในขณะที่อยู่ท่ามกลางการคิดแยกแยะซึ่งปรากฏขึ้นจากการรับรู้อันผิดพลาด แต่การกระทำเช่นนี้เปรียบได้กับความพยายามที่จะเปลี่ยนสภาพของเนื้อในอันมีลึดำของเมล็ดโพธิ์ไปสู่แก้วมณีที่วาวใส สิ่งนี้คือการความพยายามอันไร้ค่า หากเป็นเช่นนี้เมื่อใดเล่าที่เราจักได้เป็นหนึ่งเดียวกับปัญญาญาณแห่งพุทธะอันสมบูรณ์?”¹⁵⁸

¹⁵⁸ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.312-313 .

Kanakamuni Buddha's transmission gatha says:

The Buddhas do not display a body

Awareness is the Buddha.

If awareness is really present

There can be no Buddha separate from it

This is the idea we are discussing here.

“ความสงสัย”ในความเป็นไปได้ของ “การเปลี่ยนสภาพของเนื้อแท้อันเป็นสีดำของเมล็ดโพธิ์ให้เห็นแก้วมณีอันขาวใส” คือตัวอย่างของบทอุปมาที่สะท้อนถึงสภาวะแห่งความตึงแย้งอันเข้มข้นระหว่าง ความหมายของ “ความศรัทธา” ที่ในทัศนะของโโบโจ จินูล ในความหมายที่ว่า “พุทธะและมนุษย์นั้นมิได้แตกต่างกัน” และการเชื่อมั่นอย่างสนิทใจในประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้นในชีวิตของมนุษย์ซึ่งทำให้ “พุทธะกับมนุษย์นั้นแตกต่างกัน” ในมุมมอง โโบโจ จินูล มีท่าทีในการ “จงใจ” สร้างความตึงแย้งอันเข้มข้นให้ปรากฏขึ้นภายใต้การ “วาง” ความชอบธรรมของ “เสียงอื่น” เอาไว้ที่ ข้อคำสอนของพระโกนาคมนพุทธเจ้า (รวมถึงพระสูตรที่กล่าวถึงเรื่องความศรัทธาที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น) การกล่าวอ้างถึงข้อคำสอนของพระโกนาคมนพุทธเจ้านั้น จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดสภาวะแห่งความ “ย่อนแย้ง” หรือความ “ตึงแย้ง” ได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของศิษย์ ในฐานะปุถุชน ในแง่นี้ “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” ในประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อความหมายของตัวตนนั้นเองที่เป็นพื้นฐานให้เกิดการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และในทางกลับกันการตื่นรู้ที่ฉับพลันนั้นเองคือการจัดการกับความตึงแย้งอันเข้มข้นดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขแห่งความเป็นปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์เพื่อให้มนุษย์ได้เผชิญหน้ากับ “ตัวตน” ที่แท้จริงและ “ตนเอง” ที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง ในแง่ นี้จุดเชื่อมโยงระหว่างความตึงแย้งอันเข้มข้นและการตื่นรู้ที่ฉับพลันในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นคือแนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจในปริศนาธรรม” (Ganghwa Seon) ในฐานะที่เป็นการกระตุ้นให้กระบวนการแห่ง “การย้อนกลับกระจ่างแจ้ง” (Kr. 회광반조 : Hoewgang Pango) หรือกระบวนการในการทำให้ความงุนงงสงสัยที่มีต่อสภาวะแห่งความตึงแย้งในประสบการณ์นั้น ได้เกิดการ “ลุกลุ่ผล่งแตกกระจาย” (Kr. 깨지다 : Kkaejida)

ในจารีตการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโโบโจ จินูล มีความเห็นว่า แนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจปริศนาธรรม”(Ganghwa Seon) นั้นเป็นอิทธิพลทางความคิดที่โโบโจ จินูล ได้รับมา

“It was just established that the mind of numinous awareness is exactly the self-nature of suchness; it is neither the discriminative consciousness which arises in relation to objects in the conditional realm nor the wisdom produced by the realization-awakening. We are now seeking the knowledge and vision of Buddhahood while abiding in the discriminations produced by the deluded consciousness. But this is like trying to transmute the black kernel of a bodhi nut into a mani jewel: it is only a waste of effort. When will we ever unite with that knowledge and vision?”

Tahui Zonggao (1089–1163 A.D , Ch. 大慧宗杲) คณาจารย์คนสำคัญของนิกายเซนในดินแดนจีน ซึ่งในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีนั้นจึงถือว่า โบโจ จินูล เป็นนักคิดคนแรกในคาบสมุทรเกาหลีที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง Ganghwa Seon และสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน ในบริบทของ โบโจ จินูล ปริศนาธรรมหรือ Koan (Gong an, Kr. 공안) กับ Ganghwa Seon (Kr. 간화선) นั้นต่างเป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปริศนาธรรมหรือ Koan คือบันทึกเรื่องราวคำสอนและปริศนาธรรมระหว่างอาจารย์และศิษย์ บันทึกดังกล่าวเป็นการรวบรวมและจัดระบบคำสอนที่เกี่ยวข้องกับ ปริศนาธรรมต่างๆเหล่านั้นเพื่อสืบทอดต่อไปให้ศิษย์รุ่นหลังได้ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาความหมายของปริศนาธรรมของอาจารย์ท่านต่างๆภายหลังจากที่ท่านได้มรณภาพไปแล้ว ในขณะที่หลักการเชิงปฏิบัติที่เน้นการพิจารณาหรือการขบคิดในปริศนาธรรมเหล่านี้คือหลักการเรื่อง “Ganghwa Seon” ซึ่งประกอบขึ้นจากความหมายสองประการคือ “gang” อันมีความหมายถึง “การเพ่งพินิจ” และ “hwa” อันมีความหมายถึง หัว, ประเด็นหรือจุดสำคัญของปริศนาธรรม (Koan) ในเรื่องนั้นๆ ภายใต้อรรถาธิบายเช่นนี้ “Ganghwa Seon” จึงมีความหมายถึงรูปแบบหรือ “วิธีแห่งการปฏิบัติพุ่งตรงเข้าสู่การพิจารณาหรือการเพ่งพินิจในประเด็นหลักที่สำคัญหรือหัวเรื่องที่สำคัญของปริศนาธรรมต่างๆ” นั่นเอง

“การเพ่งพินิจปริศนาธรรม” นั้นโดยหลักการแล้วคือการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัตินั้นสามารถหลุดพ้นจากออกจากความคิดที่วางอยู่บนการแบ่งแยกในเชิงทวิลักษณ์ (Dualism) หรือการสร้างกรอบการรับรู้ในเชิงแยกแยะที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งซึ่งในทัศนะของนิกายเซนมองว่า การรับรู้ในเชิงแยกแยะเหล่านั้นมิใช่การรับรู้ที่สะท้อนถึงความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่งซึ่งดำรงอยู่ “ในแบบที่มันเป็น” ซึ่งดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต ภายใต้อารมณ์และปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปโดยปราศจากซึ่งแก่นสารตายตัว ในแง่นี้แนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมหรือ Ganghwa Seon คือความพยายามในการชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของมโนทัศน์ต่างๆที่ถูกสร้างขึ้นและถูกใช้เป็นการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งข้อจำกัดของกรอบมโนทัศน์ที่ถูกผลิตขึ้นมานั้นคือการ “ขวางกั้น” กระแสแห่งการรับรู้อันแท้จริงซึ่งเป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์แห่งการรับรู้ในลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้นของมนุษย์ การขวางกั้น ดังกล่าวส่งผลอย่างสำคัญต่อความเข้าใจความเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่งซึ่งไม่สะท้อนถึงรูปแบบการดำรงอยู่ที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่งรวมถึงไม่สามารถสะท้อนถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล โลก และสรรพสิ่งได้อย่างสมบูรณ์ ปัญหาทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดของรูปแบบในการเข้าใจโลกและความจริงอันวางอยู่บนพื้นฐานของการคิดในเชิงทวิลักษณ์ในลักษณะดังกล่าว อีกทั้งภายใต้

แนวคิดเรื่องการปฏิบัติ Ganghwa Seon ได้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ได้ปรากฏขึ้น เมื่อนั้นการปฏิบัติพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ นั้นจึงถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เพราะการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์นั้นย่อมเป็นพื้นฐานแห่งแบบแผนของพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่สมบูรณ์พร้อมซึ่งจะเป็นการแสดงออกโดยธรรมชาติอันเป็นไปเองที่เกิดขึ้นได้โดยฉับพลัน ในแง่นี้ การตรัสรู้และการปฏิบัติ จึงกลายเป็นสิ่งเดียวกันโดยสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามนักวิชาการเช่น Buswell ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของแนวคิดทางปรัชญาในประเด็นเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมหรือ Ganghwa Seon ของ โบโจ จินูล โดยวางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า โบโจ จินูล มีท่าทีที่สับสนกำกวม (ambivalent) ต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมและหลักการทางวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Buswell Jr, 2013, p. 178) ในแง่นี้ Buswell มองว่าโบโจ จินูล มีท่าทีในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทั้งสองดังกล่าว ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes* ซึ่งเป็นบทนิพนธ์ชิ้นสุดท้ายของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล มีท่าทีในการยืนยันความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทั้งสองประการดังกล่าวภายใต้การยอมรับแนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรม (Ganghwa Seon) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยการอธิบายแนวคิดเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวเข้ากับเงื่อนไขของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ ด้วยการชี้ให้เห็นว่าภายใต้เงื่อนไขของปุถุชนผู้ที่มีความสามารถหรือมีศักยภาพสูง (advance practioner) นั้น บุคคลเหล่านั้นสามารถใช้หลักการเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมแต่เพียงวิธีเดียวเท่านั้นจนสามารถบรรลุธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ในขณะที่สำหรับมนุษย์ปุถุชนโดยทั่วไปนั้นยังจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาพระธรรมหรือข้อคัมภีร์ทางศาสนาเป็นลำดับแรก เพื่อให้เกิดการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) และจากนั้นการเพ่งพินิจปริศนาธรรมจึงสามารถถูกใช้เป็นหนึ่งในแนวทางในการฝึกฝนปฏิบัติที่สอดคล้องไปกับความสามารถที่แตกต่างกันของปุถุชน

ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าความหมายของความกำกวมสับสน (ambivalent) ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่สำคัญของนักวิชาการเช่น Buswell ในการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของหลักการทางวิมุติวิทยาดังกล่าวนั้น มุ่งประเด็นที่สำคัญไปที่ปัญหาเรื่องความสับสนกำกวมในการยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมซึ่งถูกเข้าใจในฐานะที่เป็นหลักการพื้นฐานของวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Radical Subitism) และวิมุติวิทยาเรื่องการตื่น

รู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Moderate Subitism) กล่าวคือจากเข้าใจแนวคิดดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล นั้นมีท่าทีในการยอมรับและสนับสนุนหลักการพื้นฐานทางวิมุตติวิทยาทั้งสองประการซึ่งมีความแตกต่างกัน และ นอกจากนั้นในทัศนะของผู้วิจัยประเด็นปัญหาประการหนึ่งที่เหมาะสมจะได้รับการวิเคราะห์จากความกำกวมสับสนของพยายามในการยืนยันความสัมพันธ์ของหลักการทั้งสองประการดังกล่าว นั่นคือการยอมรับความสัมพันธ์ของหลักการทั้งสองประการดังกล่าว นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างไรกับท่าทีในการให้ความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานหลักของวิมุตติวิทยาในทัศนะของโบโจ จินูล

อย่างไรก็ตามถึงแม้ท่าทีในการยอมรับวิมุตติวิทยาทั้งสองประการดังกล่าว นั้นถึงแม้จะดูเป็นท่าทีในทางปรัชญาที่ขัดแย้งกันหากแต่เมื่อพิจารณาบริบททางความคิดของโบโจ จินูล ที่ผ่านมามีได้ชี้ให้เห็นว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล คุณค่าของหลักการทางวิมุตติวิทยานั้นจะเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าหลักการดังกล่าว นั้นสามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในประสบการณ์ของมนุษย์ และ มนุษย์ดังกล่าว นั้นก็ได้รวมความหมายไปถึง “มนุษย์ทุกคน” ในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งมีความสามารถและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้ที่มีความสามารถสูงหรือมีเงื่อนไขผูกมัด(กิเลส) น้อยย่อมสามารถใช้แนวทางในการปฏิบัติที่เป็นวิถีตรงในการเข้าสู่เป้าหมายแห่งพุทธธรรมได้โดยทันที ในขณะที่ผู้ที่มีเงื่อนไขผูกมัดในชีวิตที่มากกว่า ย่อมต้องอาศัยมรรควิถีที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเข้าสู่เป้าหมายแห่งพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้การยอมรับทัศนะทางวิมุตติวิทยาที่แตกต่างกันทั้งสองประการดังกล่าว นั้นโดยแท้จริงมิได้เป็นการชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล มีทัศนะทางปรัชญาที่ย้อนแย้งในตัวเองของ หากแต่ในทางกลับกันท่าทีดังกล่าวกลับเป็นการสนับสนุนพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มุ่งให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนทุกคน และเป็นท่าทีที่ตรงต่อปรัชญาเซนอย่างเป็นที่สุดที่มองว่าสรรพชีวิตนั้นมีพุทธภาวะและสามารถบรรลุธรรมได้อย่างเท่าเทียม

ในขณะที่ข้อวิเคราะห์ในประเด็นเรื่องความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของแนวคิดดังกล่าวที่มีต่อหลักการพื้นฐานเรื่องความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นพื้นฐานของหลักการเรื่องวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นผู้วิจัยมองว่าด้วยการศึกษาแนวคิดของโบโจ จินูล ที่ผ่านมามีได้ชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล มีท่าทีในการอธิบายบทบาทของหลักการเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรม (Ganghwa Seon) ภายใต้การวางความสัมพันธ์ของหลักการดังกล่าวเข้ากับแนวคิดเรื่อง “ความศรัทธา” ซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะที่มีความสำคัญในหลักการทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล ในแง่นี้การวางความสัมพันธ์ในลักษณะ

ดังกล่าวมีนัยในการชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโโจ จินูล

จากการวิเคราะห์ที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่อง “ศรัทธา” ที่ปรากฏในอวตัมสกะสูตรนั้นคือการยืนยันในความบริสุทธิ์เป็นเนื้อเดียวกับพุทธะ¹⁵⁹ ในขณะที่ประสบการณ์ของมนุษย์ในชีวิตจริงนั้นกลับเป็นการยืนยันถึงการดำรงอยู่ของความหมองมัวและแปดเปื้อนหรือความไม่ เป็นเนื้อเดียวกับพุทธะ ภายใต้ความตึงเครียดอันเข้มข้น (Extreme Tension) ระหว่าง “ข้อคำสอน” และ “ความเป็นจริงในชีวิต” ดังกล่าวนี้องที่กลายเป็นที่มาของปรากฏการณ์ที่โโจ จินูล เรียกว่า “ความสับสนงงวย” (Doubt)

ในแง่การปรากฏขึ้นของความสับสนงงวยนั่นเอง ที่เป็นการยืนยันถึง “ความจริงในเชิงการดำรง” อยู่ของการคิดแยกแยะในประสบการณ์ของมนุษย์ และในขณะเดียวกันนั้นความสับสนงงวยที่ปรากฏขึ้น นี้ยังคงเป็นการสะท้อนถึง “กระบวนการเพ่งพินิจไตร่ตรอง” ที่ “กำลัง” เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายในประสบการณ์ของมนุษย์ กล่าวคือความสับสนงงวยดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการเพ่งพินิจที่มนุษย์มีต่อข้อคำสอนหรือความหมายของพุทธธรรมซึ่งกล่าวว่า “เราคือพุทธะ” (I am a Buddha) และ “ในขณะเดียวกัน” มนุษย์ก็ยังคงเพ่งพินิจต่อประสบการณ์แห่งการแยกแยะที่เกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งเป็นการยืนยันว่า “เรานั้นมิใช่พุทธะ” (I am not a Buddha)

ภายใต้ความตึงเครียดอันเข้มข้นที่เกิดขึ้นระหว่างการยืนยันว่า “เราคือพุทธะ” และ “เรานั้นมิใช่พุทธะ” นั่นเอง ที่เป็นแรงผลักดันให้การเพ่งพินิจของมนุษย์ที่มีต่อประเด็นหรือเรื่องราวดังกล่าวนี้ยังมีความความเข้มข้นมากขึ้นและท้ายที่สุดความคิดในเชิงแยกแยะของปุถุชนนั้นจึงได้ถูกทำให้แตกกระจายไป ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือในทัศนะของโโจ จินูล การให้ความสำคัญกับการเพ่งพินิจปริศนาธรรม (Ganghwa Seon) ในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงมิใช่เป็นเพียงการเพ่งพินิจที่มนุษย์มีต่อข้อคำสอน คัมภีร์หรือบทปริศนาธรรมแต่เพียงเท่านั้น หากแต่โโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า การเพ่งพินิจที่มีต่อ “ประสบการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น” ของตนเองนั้นคือเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้ความสับสนงงวยดังกล่าวนี้ได้ปรากฏขึ้น หากพิจารณากระบวนการดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าทัศนะที่สำคัญประการหนึ่งของโโจ จินูล ที่แฝงอยู่ภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้คือการชี้ให้เห็นว่าบทปริศนาธรรมหรือ Gong an นั้นจึงมิใช่เป็นเพียง ข้อคำสอน หรือ

159 โปรดพิจารณาความหมายของ “ศรัทธา” ในทัศนะของโโจ จินูล ในหัวข้อที่ 2.3 ในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ข้อเขียนในรูปประโยคหรือวลีที่มักถูกเข้าใจในทัศนะของนิกายเซนแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” หรือ “ประสบการณ์ในเชิงแยกแยะของมนุษย์ปุถุชน” นั้นเองก็คือ “ปริศนาธรรม” ขึ้นสำคัญที่มนุษย์ควรให้ความสนใจ ด้วยเหตุนี้ในทัศนะของโบโจ จินูล การเพ่งพินิจปริศนาธรรมนั้นจึงมีความหมายถึงกระบวนการในการย้อนกลับเข้าสู่การเพ่งพินิจในประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์ หรือ “การย้อนกลับกระจำงแจ้งสู่ภายใน” (Kr. 회광반조 : Hoewgang Pango) และความหมายของ “ภายใน” ดังกล่าวนี้อีกมีใช้การแสวงหาแก่นสารในเชิงอภิปรัชญาในฐานะที่เป็นตัวตนหรือแก่นสารของมนุษย์ หากแต่การย้อนกลับกระจำงแจ้งดังกล่าวนั้นคือการย้อนกลับในฐานะที่เป็น การเพ่งพินิจที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่ง ในแง่นี้ ประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์นั่นเองที่เป็นบทปริศนาธรรมที่สำคัญภายในชีวิตของปุถุชน และการให้ความสำคัญกับการเพ่งพินิจต่อประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์นี้เองที่เป็นการชี้ให้เห็นว่า การยอมรับแนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมซึ่งถูกพิจารณาว่าเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา นิกายเซนสายฉับพลัน (Radical Subitism) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นได้แฝงนัยที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่า แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล

ภายใต้การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่าถึงแม้แนวคิดของนักวิชาการเช่น Buswell จะมองว่าการเข้าใจความหมายของวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นหลักการเรื่อง “Moderate Subitism” ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัตินั้นจะวางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่มีความสำคัญเรื่องการปราศจากแก่นสารสาระของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ กล่าวคือการมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสารสาระนั้นจะเป็นที่มาของการปฏิบัติที่ถูกต้องซึ่งเป็นการสะท้อนต่อความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะ หากแต่ภายใต้การเข้าใจเจตย์ทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในการชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนและการแสวงหามรรควิธีแห่งการเข้าถึงความจริงแท้แห่งธรรมให้สามารถปรากฏขึ้นได้จริงกับมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ดังกล่าวนี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นได้ว่า การเข้าใจแนวคิดเรื่อง “Moderate Subitism” ภายใต้การให้ความสำคัญกับการปราศจากแก่นสารสาระของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าวนี้ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อท่าทีทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

ในแง่นี้ภายใต้การวิเคราะห์แนวคิดทางวิมุติวิทยาดังกล่าวของโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็น “Moderate Subitism” ตามทัศนะของ Buswell นั้น จึงได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวนี้มีได้เพียงมุ่งให้ความสำคัญกับการปราศจากแก่นสารของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แต่เพียงเท่านั้น หากแต่การเข้าใจหลักการทางวิมุติวิทยาดังกล่าวในฐานะที่เป็น “Moderate Subitism” นั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนี้จึงเป็นการย้ำยืนยันทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มุ่งให้ความสำคัญกับปุถุชน และความพยายามแสวงหาบรรลพวิधिแห่งการบรรลุธรรมให้สามารถปรากฏขึ้นท่ามกลางการดำรงชีวิตอยู่ในโลกปรากฏการณ์นี้เอง

ตัวอย่างของการใช้บทอุปมาเปรียบเทียบ (Analogy) ของโบโจ จินูล ในหลายประเด็นซึ่งปรากฏอยู่ในงานเขียนช่วงแรกและช่วงกลางของชีวิตนั้นก็เป็นหนึ่งในเหตุผลที่สนับสนุนให้เห็นถึงความหมายของหลักการเรื่องความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และการเพ่งพินิจปริศนาธรรมของโบโจ จินูล ที่ได้อภิปรายในข้างต้นได้อย่างชัดเจน ในบริบทนี้ผู้วิจัยของยกตัวอย่างบทปริศนาธรรมเรื่อง “การแสวงหาพุทธะ” ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets on Cultivating the Mind” ในการชี้ให้เห็นถึงแนวคิดดังกล่าว โดยบทปริศนาธรรมดังกล่าวได้บรรยายว่า

“ปุจฉา : หากอาจารย์กล่าวว่าพุทธภวะนั้นดำรงอยู่ในร่างกายในขณะนี้ หากเมื่อมันอยู่ในร่างกายเมื่อนั้นมันจึงมิได้แยกออกไปจากพวกเรารู้ซึ่งเป็นปุถุชน ดังนั้นเหตุใดเราจึงไม่สามารถมองเห็นพุทธภวณะของเราได้ในขณะนี้ โปรดอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ศิษย์ได้กระจ่างรู้ในประเด็นนี้

จินูล : มันอยู่ในร่างกายเจ้าแต่เจ้ากลับไม่เห็นมันเอง! อะไรคือสิ่งนั้นซึ่งในสิบสองช่วงเวลาของวันนั้นหิวโหยและกระหาย หนาวเย็นและร้อนรุ่ม โกรธเคืองและปีติสุข ร่างกายเชิงกายภาพนั้นเกิดจากการประชุมรวมด้วยเงื่อนไขทั้งสี่ประการ กล่าวคือ ดินน้ำ ไฟและลม และด้วยความที่

วัตถุนั้นเป็นสิ่งหนึ่งเฉย¹⁶⁰ไร้ซึ่งชีวิต ดังนั้นมันจะมองเห็น ได้ยิน รู้สึกและรับรู้ได้อย่างไรดังนั้นสิ่งซึ่งสามารถมองเห็น ได้ยิน รู้สึกและรับรู้มันจะต้องเป็นพุทธภาวะของเจ้าเอง”¹⁶¹

ประเด็นที่น่าสนใจภายใต้การวิเคราะห์คำตอบที่โบโจ จินูล ได้มอบให้ศิษย์ในบทปริศนาธรรมดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าบทภายใต้บทปริศนาธรรมนั้น โบโจ จินูล มิได้มีความมุ่งหมายในการ “บรรยายคำตอบ” อย่างเป็นขั้นเป็นตอนให้แก่ศิษย์หรือผู้ถาม กล่าวคือในทัศนะของผู้วิจัย บทปริศนาธรรมนั้นมิได้ถูกใช้เพื่อเป็นการมุ่งแสวงหาคำตอบให้กับตัวบทปริศนาธรรมนั่นเอง หากแต่ตัวบทปริศนาธรรมคือเครื่องมือชั่วคราวที่ถูกใช้ขึ้นเพื่อ “กระแทก” กรอบการคิดแยกแยะในเชิงโนทัศน์ของมนุษย์ให้แตกกระจายออกเพื่อให้สามารถรับรู้และเข้าใจความเป็นจริงของตัวตนและสรรพสิ่งได้อย่างที่มันเป็น ด้วยการวิเคราะห์เช่นนี้จึงเห็นว่า ในบทปริศนาธรรมดังกล่าวข้างต้นนั้น ภายใต้บริบทของคำถามที่ศิษย์ได้ไต่ถามแก่อาจารย์เพื่อ “คาดหวัง” ที่จะได้รับคำตอบ แต่ในขณะเดียวกันนั้น โบโจ จินูล กลับแสวงหาที่ในการจงใจที่จะ “ตอบ” ข้อปัญหาดังกล่าวด้วยการ “สร้างคำถาม” อีกชุดหนึ่งและได้ “โยน” คำถามเหล่านั้นกลับไปให้ผู้ถาม ในทัศนะของผู้วิจัยการกระทำเช่นนี้เป็นไปเพื่อให้ผู้ถามนั้นได้เริ่มต้นที่จะย้อนกลับไปสู่การไตร่ตรองใน “ความเข้าใจที่มีต่อประเด็นคำถามเหล่านั้นของตนเอง” กล่าวในอีกภาษาหนึ่งคือ วลีหรือประโยคที่ถูกเอื้อนเอ่ยจากผู้ถามนั้นได้กลายเป็น “คำถาม” ขึ้นมาได้ก็เนื่องจากการมีกรอบความคิดในเชิงแยกแยะเป็นจุดตั้งต้นในการเข้าใจสรรพสิ่งนั่นเอง

¹⁶⁰ คำว่า “สิ่งหนึ่งเฉย” นั้นผู้วิจัยแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษในคำว่า “passive” ซึ่งหากจะอธิบายให้สอดคล้องไปกับความเข้าใจก็อาจจะอธิบายได้ว่าร่างกายหรืออวัยวะนั้นเป็นเพียงวัตถุทางกายภาพ ไม่สามารถแสดงความรู้สึกหรือมีความรับรู้ใดๆได้ อาจจะเปรียบได้กับก้อนหินที่เป็นสิ่งไร้ชีวิตที่หนึ่งเฉยไร้ความรู้สึกและการตอบสนองใดๆ

¹⁶¹ Bojo Jinul , **Secrete on Cultivating the true Mind**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.141 .

Question: If you say that the Buddha-nature exists in the body right now, then, since it is in the body, it is not separate from us ordinary men. So why can we not see this Buddha-nature now? Please explain this further to enlighten us on this point.

Chinul: It is in your body, but you do not see it. Ultimately, what is that thing which during the twelve periods of the day knows hunger and thirst, cold and heat, anger and joy? This physical body is a synthesis off our conditions: earth, water, fire, and wind. Since matter is passive and insentient, how can it see, hear, sense, and know?. That which is able to see, hear, sense, and know is perforce your Buddha-nature.

ตัวอย่างเช่นการตั้งคำถามของศิษย์ที่ว่า “เมื่อพุทธะภาวะนั้นอยู่ในร่างกายแล้วทำไมเราจึงไม่สามารถมองเห็นมันได้” การเอื้อนเอ่ยวลีดังกล่าวออกมาในฐานะที่เป็นข้อคำถามนั้นสะท้อนให้เห็นว่ากรอบความเข้าใจที่ศิษย์นั้นมีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นวางอยู่บนฐานความคิดในเชิงแยกแยะกล่าวคือการวางกรอบความเข้าใจที่ว่าพุทธะภาวะคือ “เป้าหมาย” ของการรับรู้หรือการมองเห็นของฉันทัน (Buddha Nature as an Object of Perceive) กล่าวคือในทัศนะของปุถุชนการตั้งสมมุติฐานว่าพุทธะภาวะนั้นดำรงอยู่ในชีวิตของตนหรือไม่ผ่านการพิสูจน์ด้วยการมองเห็นหรือการรับรู้ได้นั้นคือการสะท้อนวิธีการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งที่วางพื้นฐานอยู่บนทัศนะในเชิงทวิทัศน์ (Dualistic view) ซึ่งมุมมองในลักษณะดังกล่าวนั้นหากพิจารณาถึงในระดับที่ลึกที่สุดก็อาจจะปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการแบ่งแยกระหว่าง “ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้” (Subject-Object) ซึ่งดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน

ภายในสถานการณ์ดังกล่าว โปโล จินูล ได้ “ตอบ” คำถามของศิษย์ด้วยการสร้างชุดของคำถามอีกประการหนึ่งซึ่งวางอยู่บนฐานความคิดในลักษณะเดียวกันกล่าวคือวางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เพื่อที่จะ “โยน” กลับไปสู่การไตร่ตรองครุ่นคิดของศิษย์ กล่าวคือคำถามที่ว่า “ภาวะในเชิงนามธรรมเช่นความรู้สึกรหรืออารมณ์ต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นซึ่งเราสามารถรับรู้และสัมผัสด้วยตัวเองอยู่ได้ในขณะนี้จะสามารถปรากฏอยู่ในร่างกายเชิงรูปธรรมนี้ได้เช่นไร” ในแง่นี้จะเห็นได้ว่าหากศิษย์นั้นยังคงใช้กรอบความคิดในเชิงแยกแยะระหว่าง “ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้” (Subject-Object) ในการเข้าใจคำถามที่ถูกโยนกลับมาดังกล่าว นั้นคำถามเหล่านี้ก็จะยังไม่มีความสามารถตอบได้และยังคงพันพัวผูกมัดมนุษยเอาไว้อย่างเรื่อยไป และภายใต้ความสับสนงุนงงดังกล่าว โปโล จินูล จึงได้ชี้ให้กรอบการคิดแยกแยะดังกล่าวได้แตกกระจายลงภายใต้การกล่าวว่า “การมองเห็น การได้ยินหรือสภาวะอันเป็นนามธรรมต่าง ๆ ที่นั่นเองที่เป็นการเปิดเผยตัวของพุทธะภาวะในโลกปรากฏการณ์”

ภายใต้บริบทดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่าโปโล จินูล จะได้มอบคำตอบให้แก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์ได้คลายความสงสัยในข้อคำถามดังกล่าวของตน แต่ในทัศนะของผู้วิจัย “ความเข้าใจ” ที่ปรากฏขึ้นกับศิษย์ในบริบทดังกล่าวนี้กลับมิได้เป็นเพียงความเข้าใจที่มีต่อ “คำตอบ” ของ “คำถาม” ที่มีต่ออาจารย์ เท่านั้นหากแต่ความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นในบริบทดังกล่าวนี้คือ “ความเข้าใจ” ที่ว่ารูปแบบหรือกรอบความคิดพื้นฐานที่ตนมีต่อโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะอันเป็นที่มาของการตั้งคำถามในลักษณะดังกล่าวกับอาจารย์นั่นเองที่เป็น “ตัวปัญหาหรือตัวคำถามที่แท้จริง” ที่จะต้องถูกข้ามพ้นเพื่อที่จะทำให้ “คำถาม” ที่ตนเองมีต่ออาจารย์นั้นจะได้รับการตอบ “ด้วยความเข้าใจของตนเอง” ความเข้าใจที่ได้รับมิใช่ “ความเข้าใจที่มีต่อคำถามของปริศนา

ธรรม” หากแต่เป็นแต่เป็น “ความเข้าใจที่มีต่อปัญหาพื้นฐานของตัวตนอันเป็นที่มาของการตั้งข้อคำถามดังกล่าวนั่นเอง” ในแง่นี้การที่มนุษย์สามารถพุ่งตรงเข้าสู่การตระหนักรู้ถึงพื้นฐานอันเป็น “ตัวปัญหาที่แท้จริง” และสามารถหลุดพ้นออกจากกรอบอ้างอิงในเชิงแยกแยะ นั่นเองคือการปรากฏขึ้นของ “ประสบการณ์แห่งการลุกโผล่แตกกระจาย” หรือ “ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” นั่นเอง

ในแง่นี้อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่าความสงสัยงุนงงที่มนุษย์มีต่อข้อท้าทายในเชิงปัญญาญาณที่ปรากฏในบทปริศนาธรรมและความสงสัยงุนงงที่มนุษย์มีต่อสภาวะแห่งการดำรงอยู่ของตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งวางพื้นฐานอยู่บนปัญหาเรื่อง “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” นั้นอาจจะสะท้อนปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ที่วางอยู่บนกรอบแห่งการคิดแยกแยะในเชิงสมมติของมนุษย์ในลักษณะที่คล้ายกัน ดังนั้นจึงอาจจะสามารถพิจารณาต่อไปได้ว่า ท่าทีของโโบ โจ จินูลในการตั้งคำถามเพื่อ “โยนกลับ” เข้าไปสู่ผู้ถาม เพื่อให้ผู้ถามได้ไตร่ตรองจนปรากฏขึ้นเป็นการตื่นรู้ต่อปัญหาพื้นฐานของตนเองนั้นอาจจะกลายเป็นมรรควิถีที่สำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงการทำลาย “ข้อจำกัด” ของข้อคำถามเรื่อง “ความตึงแย้งอันเข้มข้น” ซึ่งย่อมวางอยู่บนกรอบความคิดในเชิงแยกแยะของมนุษย์ที่มีต่อตัวตนและสรรพสิ่ง ว่าโดยแท้ที่จริงแล้ว ความเป็นพุทธะและความเป็นมนุษย์นั้นก็มีใช้สภาวะที่ดำรงอยู่อย่างแยกแยกหรือแยกขาดออกจากกัน ความเป็นมนุษย์คือการแสดงออกหรือการปรากฏขึ้นของความเป็นพุทธะในโลกปัจจุบัน และในทางกลับกันความเป็นพุทธะนั้นเองก็คือเนื้อแท้หรือเนื้อหาแห่งชีวิตซึ่งดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน ในสายตาของปุถุชนการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงทั้งสองประการกล่าวคือความเป็นพุทธะและความเป็นมนุษย์นั้นจะยังคงดำรงอยู่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง หากแต่ในสายตาของผู้ตื่นรู้หรือผู้ที่มีความเข้าใจต่อความหมายของชีวิต ข้อเท็จจริงทั้งสองประการดังกล่าวนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่และดำเนินไปภายใต้ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้การตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงเปรียบเสมือนการ “เปลี่ยนผ่าน” จากความไม่รู้หรือความไม่เข้าใจไปสู่ความเข้าใจนั่นเอง¹⁶²

ในแง่นี้หากพิจารณาเปรียบเทียบกับปัญหาเรื่องความตึงแย้งอันเข้มข้นระหว่างความเป็นพุทธะและความเป็นมนุษย์เช่นที่ผู้วิจัยได้กล่าวมา จึงอาจจะมองเห็นได้ว่าประเด็นที่สำคัญของปัญหาเรื่องความตึงแย้งดังกล่าวที่โโบ โจ จินูล พยายามที่จะเน้นให้เห็นคือ ความเข้าใจในเชิง

¹⁶² ส่วนผู้ผู้นั้นจะสามารถปฏิบัติได้ดังที่เข้าใจหรือไม่ภายหลังจากที่มีความรู้เช่นนี้แล้ว นั่นถือว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งจะเป็นหัวข้อหลักของบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ภายใต้แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือ The Gradual Cultivation

แยกแยะอันเป็นพื้นฐานของปัญหาเรื่องความตึงแย้งดังกล่าวนั้นได้นำไปสู่แนวปฏิบัติในการ “ลบ ล้าง” หรือ “เช็ดขู” กล่าวคือการ “ยอมรับ” หรือ “ปฏิเสธ” สิ่งใดสิ่งหนึ่งบนฐานคิดที่ว่าทั้งสองสิ่ง นั้นเป็นสภาวะแห่งการดำรงอยู่ที่ “แยกขาดจากกัน” หากแต่ในทางตรงกันข้ามภายใต้การลุกโผล่ลงแตกกระจายที่มีต่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หรือการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ย่อมเป็นสิ่งที่ ทำให้เห็นว่าสภาวะที่ถูกเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่แยกขาดจากกันนั้นโดยแท้จริงคือสิ่งที่ดำรงอยู่อย่าง สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ในแง่นี้มรรควิธีในการทำความเข้าใจในสภาวะแห่งการดำรงอยู่ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็น เพียงรูปแบบของการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงซึ่งดำรงอยู่อย่างสัมพันธ์ซึ่งกันละกัน ภายใต้ การดำรงชีวิตในฐานะที่เป็นปุถุชนของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นี้เอง ตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญในมิติ ความหมายเรื่องความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ปรากฏอยู่ในในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” ซึ่ง มีเนื้อหาใจความว่า

“แม้ว่าเมื่อหมองมัว จิตนั้นยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาตินั้นปราศจากความหมอง มัว แม้ว่า ความคิดแยกแยะจะเกิดขึ้น มันก็ยังคงรับรู้ การรับรู้ นั้นโดยธรรมชาติเป็นอิสระจาก ความคิดแบ่งแยกที่ปวง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจิตนั้นจะเศร้าเสียใจ หรือมีความสุข ปลื้มปิติ โกรธแค้น รักใคร่ หรือเกลียดชัง ในทุกกรณีเหล่านั้นมันก็ยังรับรู้ เมื่อการรับรู้ นั้นโดยธรรมชาตินั้นว่าง และสงบ ดังนั้นจิตจึงว่างสงบและรับรู้ สิ่งนี้เองคือจิตเดิมแท้ : โบโจ จินุล”¹⁶³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หากพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ของชีวิตในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นสิ่ง ที่ชี้ให้เห็นได้ว่าในมุมหนึ่ง การตื่นรู้อย่างฉับพลันของโบโจ จินุล นั้นคือการสะท้อนถึงท่าทีในการ ผลักดันให้มนุษย์นั้นหันกลับเข้าสู่การเผชิญหน้ากับ “ตัวตนที่แท้จริง” ซึ่งดำรงอยู่ภายใต้

¹⁶³Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 313.

“ Even when deluded, the mind is still aware, for awareness is inherently undeluded. Even when thoughts arise, it is still aware, for awareness is inherently free of thoughts. For that matter, whether the mind is sad or happy, joyful or angry, loving or hateful, in all these cases it is always aware. Since awareness is inherently void and calm, the mind is void and calm, and yet aware. It is precisely that mind nature.”

ความสัมพันธ์กับ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนในโลกสังสารวัฏ ในแง่การเข้าถึงตัวตนที่แท้จริงนั้นจึงมิใช่การปฏิเสธตัวตนในโลกเชิงประจักษ์ในฐานะที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง แต่ในทางตรงกันข้าม และในทางกลับกันการ “ยอมรับ” การดำรงอยู่ของตัวตนในโลกเชิงประจักษ์และการเข้าใจ “ตัวตนในโลกเชิงประจักษ์” นั้นเองจึงกลายเป็นความหมายอันสำคัญในฐานะที่เป็นมรรควิถีในการเข้าถึง “ตัวตนที่แท้จริง” ซึ่งดำรงอยู่ในโลกปรากฏการณ์ ในแง่นี้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันจึงเปรียบเสมือนการลุดของดวงตาเพื่อที่จะได้ “มองหาเพื่อมองเห็น” ตัวตนและโลกปรากฏการณ์ได้อย่างเช่นเงาตามที่มีนเป็น และซึ่งมิใช่ “การมองเห็นเพื่อหลีกหนี” โลกนี้ไปสู่การวางใจหรือการคาดหวังถึงโลกหน้า ในแง่นี้โบโจ จินูล จึงกล่าวถึงการตื่นรู้อย่างฉับพลันว่าเป็นการ “ดำเนินไปตามกระแสและตระหนักถึงธรรมชาติ”¹⁶⁴ และได้กล่าวเปรียบเปรยเอาไว้อย่างแจ่มชัดว่า

“ปุถุชนนั้นมีตมัว เมื่อเขาสวมใส่เสื้อผ้าเขาเข้าใจเพียงแค่ว่าเขากำลังสวมใส่เสื้อผ้า เมื่อเขารับประทาน เขาเข้าใจเพียงแค่ว่าเขากำลังรับประทาน ในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเขาถูกหลอกลวงโดยภาพที่ปรากฏ ด้วยเหตุนี้เขาได้ใช้หน้าที่อันพิสดารของจิตเดิมแท้อยู่ทุกวันแต่เขาไม่ได้ตระหนักถึงมัน มันปรากฏอยู่ต่อสายตาของเขาแต่เขากลับไม่ตระหนักถึงมัน ในทางตรงกันข้าม บุคคลผู้ซึ่งรับรู้ถึงธรรมชาติจักไม่มีความเข้าใจผิดในกิจกรรมต่างๆของเขาเลย”¹⁶⁵

แต่อย่างไรก็ตามการชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของการลุดแตกกระจายที่มีต่อการกรอกรคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ภายใต้บริบทของแนวคิดเรื่องปริศนาธรรมดังกล่าวเช่นนี้ถึงแม้จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ส่งผลพุ่งตรงไปสู่ประสบการณ์ตื่นรู้

¹⁶⁴ Bojo Jinul , **Straight Talk on True Mind**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.166 .

“Follow that Flow and Recognizes the Nature”

¹⁶⁵Bojo Jinul , **Straight Talk on True Mind**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.167 .

“ Ordinary men are deluded: when donning clothes they only understand that they are donning clothes; when eating they only understand that they are eating; in all their activities they are deceived by appearances. Hence they use the sublime function of the mind every day but do not realize it; it is right before their eyes but they are not aware of it. On the other hand, a man who is conscious of the nature has no further misunderstandings in any of his actions”

อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อภววิทยาเดิมแต่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนทัศนหรือมุมมองในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์อย่างฉับพลันและมุมมองที่เปลี่ยนไปดังกล่าวที่ปรากฏขึ้นนั้นย่อมกลายเป็นแบบแผนในเชิงทัศนที่มนุษย์มีต่อตัวตนโลกและสรรพสิ่งซึ่งทัศนดังกล่าวนั้นย่อมส่งผลไปสู่แบบแผนของการปฏิบัติที่จะปรากฏขึ้นโดยสอดคล้องกับทัศนดังกล่าวได้โดยสมบูรณ์ แนวคิดดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นทัศนทางปรัชญาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยอซึ่งได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากพระพุทธศาสนาสายฉับพลันหรือพระพุทธศาสนาฝ่ายใต้ (The Southern School of Zen) และเป็นแนวคิดที่แพร่หลายอยู่ในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าว

แต่กระนั้นก็ตามถึงแม้โโจ จินูล จะให้ความสำคัญกับทัศนทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวในฐานะที่สามารถสะท้อนถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์ หากแต่ภายใต้การยอมรับที่โโจ จินูล มีต่อเงื่อนไขของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนซึ่งยังคงดำรงชีวิตอยู่ภายในโลกวัฏฏสงสาร จึงทำให้โโจ จินูล เห็นว่า ทัศนในเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้องดังกล่าวนั้นอาจจะยังคงเป็นทัศนที่ไม่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขแห่งการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้โโจ จินูล จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ of หลักการเรื่องการปฏิบัติที่วางอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและสามารถถูกใช้เป็นแบบแผนในการปฏิบัติของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ได้รับการอธิบายภายใต้ทัศนทางปรัชญาของโโจ จินูล เรื่อง การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ซึ่งเกิดขึ้นโดยสืบเนื่อง จากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Gradual Cultivation subsequent to Sudden Awakening) ภายใต้ทัศนที่มีต่อความหมายของการปฏิบัติและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการตื่นรู้อย่างฉับพลันในลักษณะดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของระบบวิมุติวิทยาของโโจ จินูล ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation) ดังนั้นในบทถัดไปผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ความหมายของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโโจ จินูล และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ภายใต้แนวคิดทางวิมุติวิทยาของโโจ จินูล

บทที่ 5 แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทัศนะของโบโจ จินูล

จากการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในสองบทที่ผ่านมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นท่าทีที่สำคัญของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ผ่านทางหลักการเรื่องหน้าที่ทั้งสองประการ กล่าวคือหน้าที่โดยธรรมชาติของจิตเดิมแท้ (Function of Self Nature) ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ปราศจากซึ่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และหน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไข (Function According to Conditions) ในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะซึ่งในจาริตของปรัชญาเซนสายเกาหลีครอบคลุมความหมายของกิจกรรมการแยกแยะในลักษณะต่างๆ ซึ่งอาจเป็นการยืนยันหรือปฏิเสธ การให้คุณค่า หรืออารมณ์ ความปรารถนาหรือความเกลียดกลัว ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่นี้ความคิดหรือกิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์หรือกิจกรรมทางจิตอันสัมพันธ์กับจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสาร (Non Substantial) ผันเปลี่ยนไปตามพลวัตปัจจัย

ในขณะที่แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening , Ch. 頓悟 : Dunwu , Kr. 돈오 : Dono) นั้นคือตัวแบบทางความคิดในเชิงญาณวิทยาอันสำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักการเรื่องจิตเดิมแท้กล่าวคือ การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือการตื่นรู้สู่ภววิทยาเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หรืออาจกล่าวได้ว่ากล่าวคือภววิทยาแห่งจิตเดิมแท้นั้นคือเนื้อหาของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน การตื่นรู้ดังกล่าวนี้เกิดจากการนำความเข้าใจในเชิงสติปัญญา (Intellectual Knowledge) ที่เกิดขึ้นจากการนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหาความรู้ผ่านทางข้อเขียนทางศาสนาหรือคัมภีร์ทางศาสนามาเป็นพื้นฐานของกระบวนการแห่ง “การย้อนกลับกระ้างแจ้ง” (Kr. 회광반조 : Hoewgang pangjo) ในฐานะที่เป็น “พฤติกรรมแห่งการใคร่ครวญ” (The Act of Contemplation) ที่มนุษย์มีต่อประสบการณ์แห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในชีวิต เพื่อย้อนกลับเข้าสู่การตื่นรู้ถึงเนื้อแท้หรือพื้นฐานของประสบการณ์ดังกล่าวในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันเป็น “เนื้อแท้” แห่งประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์

ในแง่นี้ถึงแม้โบโจ จินูล จะชี้ให้เห็นว่า “การตื่นรู้” ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้มีได้เป็นเพียงความเข้าใจในเชิงปัญญาญาณที่มนุษย์มีต่อความหมายที่ถูกรจนาเอาไว้ในพระสูตรหรือข้อเขียนทางศาสนา หากแต่ความเป็น “ประสบการณ์” ที่มนุษย์มีต่อความหมายอันแท้จริงของตัวตนซึ่งปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน แต่กระนั้นก็ตามโบโจ จินูล ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าการปรากฏขึ้นของประสบการณ์แห่งความเข้าใจดังกล่าวนี้ยังคงมิสามารถกลายเป็นมุมมองพื้นฐานที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์ได้อย่าง

สมบูรณ กล่าวคือประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนั้นยังคงไม่สามารถกลายเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ในแง่นี้การเห็นความปราศจากแก่นสารของการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ยังคงเป็นเพียงศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์ กล่าวคือความเข้าใจที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนยังคงไม่สามารถพัฒนามาเป็นแบบแผนในการรับรู้และการเข้าใจที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งได้อย่างสมบูรณ กล่าวคือการตื่นรู้ อาจจะเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลัน แต่การปฏิบัติได้ดังที่ตื่นรู้ นั้นไม่อาจที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ทันที โบโจ จินูล กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวโดยอุปมาตั้งแต่เด็กที่มีอวัยวะครบทุกส่วนตั้งแต่เกิดแต่เด็กทารกเหล่านั้นยังไม่สามารถใช้อวัยวะดังกล่าวในการทำงานได้อย่างเช่นที่ผู้ใหญ่เหล่านั้นสามารถทำได้ จึงต้องได้รับการพัฒนาทักษะและความสามารถจนสมบูรณ¹⁶⁶

โบโจ จินูล มองว่า “การปฏิบัติพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องจากการตื่นรู้ อย่างฉับพลันจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพื่อเป็นการประสานช่องว่างระหว่าง “การรู้การปฏิบัติได้ดังที่รู้” หรือในอีกภาษาหนึ่งคือช่องว่างระหว่าง “การรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” เพื่อ

¹⁶⁶ ในการแปลของผู้วิจัย ผู้วิจัยใช้คำว่า “การเข้าใจ” (Understanding Awakening) ในบริบทของการกล่าวถึง “การตื่นรู้ อย่างฉับพลัน” และใช้คำว่า “การตระหนักรู้” (Realization Awakening ,Ch. 證悟 : Zhengwu , Kr. 증오 : Chung-o) ในบริบทของการกล่าวถึง สภาวะที่ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนั้นสามารถกลายมาเป็นทัศนะหรือเป็นมุมมองที่มนุษย์มีต่อโลกจนกระทั่งทัศนะหรือมุมมองดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของมนุษย์ภายใต้การดำรงอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้หากพิจารณาโดยเบื้องต้นอาจจะทำให้เห็นว่าการแบ่งภาวะทั้งสองประการออกจากกันนั้นทำให้แนวคิดเรื่องวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล ดูเหมือนจะยอมรับการบรรลุธรรมในสองระดับซึ่งการบรรลุธรรมในระดับแรกนั้นเป็นฐานให้กับการบรรลุธรรมในระดับที่สองและเมื่อการบรรลุธรรมในระดับที่สองได้ปรากฏขึ้นนั้นจึงหมายความว่า การบรรลุธรรมในระดับแรกได้หมดบทบาทหรือดับหายไป แต่ในการศึกษาระบบปรัชญาของโบโจ จินูล ทั้งระบบอย่างเป็นองค์รวมได้ชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เหตุเพราะในทัศนะของโบโจ จินูล การ “ตระหนักรู้” (Realization) นั้นมิได้เป็นการแสดงถึงความ “ลึกซึ้ง” หรือ “ถูกต้อง” ที่มีมากกว่าการเข้าใจ (Understanding) หากแต่เป็นเพียงการเข้าถึงสภาวะที่ผู้ปฏิบัติ นั้นสามารถที่จะทำให้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นนั้นกลายมาเป็นส่วนหนึ่งการดำเนินในโลกสังสารวัฏผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่เป็นการทำให้ความเข้าใจหรือประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ อย่างฉับพลันนั้นกลายมาเป็นกระบวนการในทางญาณทัศน์ในการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ ซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายในการดำรงชีวิตของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ จนในท้ายที่สุดประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ นั้นจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตโดยปราศจาก “ความพยายาม” หรือการบังคับควบคุม อุปมาได้เหมือนกับวัวที่เชื่องจนเจ้าของสามารถปล่อยเชือกที่ใช้ควบคุมและวัวนั้นก็สามารรถเดินไปบนทุ่งนาโดยไม่เหยียบย่ำรวงข้าวจนทำให้เกิดความเสียหายนั่นเอง

ทำให้ความรู้ดังกล่าวนั้นถูกพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง และด้วยแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับ “การตื่นรู้และการปฏิบัติ” ในลักษณะที่สอดคล้องไปด้วยกันดังกล่าวจึงส่งผลให้แนวคิดทางวิมุติวิทยาของโโบโจ จินูลวางรากฐานแนวคิดอยู่บนฐานคิดที่สำคัญสองประการเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation) ซึ่งเป็นหลักการทางวิมุติวิทยาที่แตกต่างอย่างมีนัยที่สำคัญออกไปจากหลักการของนิกายเซนร่วมสมัยที่มุ่งให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Cultivation) ซึ่งเป็นรากฐานของระบบวิมุติวิทยาเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening and Sudden Cultivation)

ในบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยจะมุ่งวิเคราะห์ประเด็นเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งได้รับการอธิบายในระบอบปรัชญาของโโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็น “การพัฒนาซึ่งสมาธิและปรัชญา” (The Cultivation of Samadhi and Prajna)¹⁶⁷ โดยในบทนี้ผู้วิจัยจะได้แบ่งเนื้อหาในการวิเคราะห์ออกเป็นสองประเด็นกล่าวคือ หนึ่งการวิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องภายในระบบวิมุติวิทยาของโโบโจ จินูล โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงการให้เหตุผลสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างหลักแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประเด็นที่สองผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์เนื้อหาของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่แท้จริง (True Cultivation) ซึ่งเป็นแนวคิดที่โโบโจ จินูล ให้การสนับสนุนในฐานะที่เป็นมรรควิธีสำหรับมนุษย์ปุถุชนในการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างแท้จริง

¹⁶⁷ ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของ “สมาธิ” และ “ปรัชญา” ไว้ในบทที่สามของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายโดยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายของ “ปรัชญา” ที่มีได้มีความหมายที่หมายถึง “Philosophy” หรือวิชาปรัชญาตามการแปลในบริบททั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ความสำคัญกับแนวคิดของโโบโจ จินูล เป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงคงใช้ความหมายดั้งเดิมของคำทั้งสองดังกล่าวในการบรรยายถึงแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ของโโบโจ จินูล

5.1 พื้นฐานแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระบบวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล¹⁶⁸

จากการศึกษาแนวคิดของโบโจ จินูล ที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าหลักการเชิงวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นถูกวางอยู่บนฐานความสัมพันธ์ระหว่างหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (*Sudden Awakening and Gradual Cultivation*, Ch. 頓悟漸修 : Kr. 돈오점수 : *Dono Jeomsu*) การเสนอแนวคิดทางวิมุตติวิทยาในลักษณะดังกล่าวนั้นน่าจะถือว่าเป็นการทำทลายระบบจารีตทางศาสนาอันสำคัญอีกประการหนึ่งของโบโจ จินูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของพระพุทธศาสนานิกายเซนในอาณาจักรโครยอในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งมีท่าทีในการสนับสนุนแนวคิดทาง วิมุตติวิทยาซึ่งโดยวางอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่าง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (*Sudden Awakening and Sudden Cultivation*, Ch. 頓悟頓修 : Kr. 돈오돈수 : *Don-o Donsu*)

ในการพิจารณาหลักการทางวิมุตติวิทยาทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าหากพิจารณาโดยมุ่งความสนใจไปที่บริบทของ “ความเข้าใจ” หรือ “การตื่นรู้” (Awakening) เป็นหลักนั้น จะพบว่าหลักการทางวิมุตติวิทยาทั้งสองฝ่ายนั้นมิได้ความแตกต่างกันกล่าวคือแนวคิดทั้งสองฝ่ายนั้นให้ความสำคัญกับ “การตื่นรู้” กล่าวคือในทัศนะของโบโจ จินูล และพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักนั้น การปฏิบัติที่จะสามารถถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้นจะต้องเกิดขึ้นโดย “สืบเนื่องจาก” การตื่นรู้อย่างฉับพลันหรือจากการที่มนุษย์มีความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตน หาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶⁸ ภายใต้ขอบเขตของงานวิจัยในบทนี้ถึงแม้ว่าจะวางอยู่บนการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” เป็นหลักที่สำคัญ แต่กระนั้นก็ตามในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า โบโจ จินูล ได้วางโครงสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเอาไว้กับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานที่เป็นอย่างไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ ความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นในการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นคือ “เนื้อแท้” (essence) ของกระบวนการในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กระบวนการในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นคือการแสดงออกซึ่งความหมายที่แท้จริงของความเข้าใจในเชิงนามธรรมที่ปรากฏขึ้นภายในการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และความสัมพันธ์ของหลักการทั้งสองประการดังกล่าวนี้คือความหมายของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั่นเอง ดังนั้นในการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน แนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ และต้องวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาในภาพรวม ดังนั้นภายในงานวิจัยบทนี้จึงต้องปรากฏแนวคิดที่ได้รับการวิเคราะห์ผ่านมาแล้วในบทก่อนหน้าไปพร้อมกับกับการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกัน

อุปมาก็อาจจะเปรียบได้กับเรือที่จะต้องมีหางเสือในการนำทางเพื่อที่จะได้แล่นตรงไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องและสามารถเดินทางไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องได้ ในทางตรงกันข้ามเรือที่วิ่งออกสู่ทะเลอันไกลโพ้นโดยปราศจากหางเสือย่อมที่จะแล่นไปอย่างไร้ทิศทางวนเวียนอยู่ในมหาสมุทรและไม่สามารถเดินทางไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องได้

ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Secrets on Cultivating the true Mind*” โบโจ จินูล เปรียบเปรยการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวกล่าวว่าการเอาก่อนหินมาวางทับบนวัชพีช เมื่อยกก่อนหินเหล่านั้นออก วัชพีชก็จะกลับมาเติบโตอีกครั้ง “พฤติกรรม” ในลักษณะเช่นนี้มิได้เป็นการทำลายหรือถอนวัชพีชเหล่านั้นออกไปได้อย่างแท้จริง

“ถึงแม้ในระหว่างการปฏิบัติที่ได้สืบเนื่องจากการตื่นรู้ บุคคลจะได้ปฏิบัติตามแนวทางของการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน¹⁶⁹ ซึ่งต้องมีความบากบั่นหมั่นเพียรอยู่ในทุกช่วงเวลาของการปฏิบัติแต่กระนั้นก็ตามความสับสนสงสัยของเขาก็ผุดขึ้นอยู่ทุกขณะและเขานั้นย่อมไม่สามารถปล่อยตัวเป็นอิสระได้จากอุปสรรคต่างๆได้เลย มันเปรียบดังราวกับว่าเขานั้นมีบางสิ่งบางอย่างที่ติดอยู่ในทรงอกของเขาซึ่งทำให้เขารู้สึกไม่สบาย

หลังจากผ่านเป็นแรมเดือนแรมปี ในขณะที่การฝึกปฏิบัติในการจัดการกับกิเลสของเขานั้นพัฒนาได้ดีขึ้นและกิเลสเหล่านั้นก็ดูเบาบางลง แต่กระนั้นถึงแม้กิเลสเหล่านี้จะดูเบาบางลงแต่รากแก้วใหญ่ของปัญหาเรื่องนี้ก็ยังคงไม่ได้ถูกจัดการ ในแง่นี้ตัวเขานั้นอุปมาเปรียบเสมือนก้อนหินใหญ่ซึ่งกด

¹⁶⁹ เนื่องด้วยในเนื้อหาของบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล และแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนืออย่างบ่อยครั้ง และเนื่องด้วยแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของทั้งสองนั้น “มีความเชื่อมโยงกันแต่มิใช่เป็นสิ่งเดียวกัน” โดยมีจุดแบ่งแยกที่สำคัญคือ หลักการเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน แต่การปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือ นั้นเป็นการปฏิบัติที่มีสืบเนื่องมาจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ดังนั้นในการบรรยายแนวคิดทั้งสองประการดังกล่าวสมควรที่จะได้รับการแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจน หากแต่ภายใต้ปัญหาโดยเฉพาะในภาษาอังกฤษและภาษาเกาหลี นั้นได้มีการใช้คำอธิบายแนวคิดของทั้งสองฝ่ายด้วยคำเดียวกัน กล่าวคือ “Gradual Cultivation” และในภาษาเกาหลีคือ “점수 : Jeomsu”

ดังนั้นในทัศนะของผู้วิจัยทางออกของปัญหาดังกล่าวในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือผู้วิจัยจะใช้ภาษาไทยเป็นตัวกำกับเพื่อแบ่งแยกความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติทั้งสองประการออกจากกันเพื่อความชัดเจนในการแยกแยะแนวคิดทั้งสองประการดังกล่าว โดยในการกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล ผู้วิจัยจะใช้ภาษาไทยว่า “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” และในการกล่าวถึงการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือผู้วิจัยจะใช้ภาษาไทยว่า “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน”

ทับแผงหญ้าเอาไว้ เขานั้นยังคงไม่สามารถเชื่อมั่นในตนเองซึ่งดำรงอยู่ในท่ามกลางโลกแห่งสังสารวัฏ ได้ตั้งมั่นการปฏิบัติที่มีได้สืบเนื่องจากการตื่นรู้ทั้งหลายของเขานั้นจึงมิใช่การปฏิบัติที่แท้จริง”¹⁷⁰

ผู้วิจัยมองว่าการปฏิบัติซึ่งปราศจากการชี้หน้าด้วยการมีความเข้าใจที่ถูกต้องนอกจากจะเป็นเพียง “พฤติกรรมทางกาย” อันไร้ประโยชน์เช่นหินที่ถูกทับลงบนหญ้าเท่านั้น การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นอาจจะส่งผลให้ความสามารถในการเข้าถึงความหมายแห่งธรรมของปุถุชนยิ่งอาจจะถูกผลักดันให้ห่างไกลมากไปทุกขณะเนื่องด้วยเพราะการปฏิบัติดังกล่าวยิ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ นั้นยึดมั่นและผูกมัดตัวเองเอาไว้กับความเข้าใจที่ผิดพลาดและผลที่ปรากฏขึ้นจากการปฏิบัติและการ เข้าใจในลักษณะดังกล่าวคือการผูกมัดรัดตัวให้ตกอยู่ในข่ายของการแสแห่งความไม่รู้หรือความเข้าใจ ที่ผิดพลาดของมนุษย์ไปตลอดกาลด้วยเหตุนี้การปฏิบัติที่มีได้สืบเนื่องมาจากการตื่นรู้หรือการปฏิบัติที่ ปรากฏขึ้นก่อนที่มนุษย์จะมีความเข้าใจในธรรมชาติเดิมแท้ของตนนั้นจึงเป็นหลักการที่ พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักและโบโจ จินูล มีทัศนะในเชิงการปฏิเสธอย่างชัดเจน¹⁷¹

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้โบโจ จินูล และพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักจะให้ความสำคัญ กับการปฏิบัติโดยมีพื้นฐานความคิดร่วมกันว่าการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้นต้องปรากฏขึ้นโดยสืบเนื่องจาก การตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าว แต่ในแง่ของการพิจารณาในเชิงหลักการนั้นกลับพบว่า โบโจ จินูล และ

¹⁷⁰ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the true Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.154 .

“Although during cultivation prior to awakening a person following the gradual approach does not forget to be diligent and thought-moment after thought-moment permeates his cultivation, he still gives rise to doubts everywhere and cannot free himself from obstacles. It is as if he had something stuck in his chest: he is always uncomfortable. After many days and months, as the work of counteraction matures, the adventitious defilements of body and mind might then appear to weaken. Although they seem lighter, the root of doubt is not yet severed. He is like a rock which is crushing grass: he still cannot be self-reliant in the realm of birth and death. Therefore, it is said, “Cultivation prior to awakening is not true cultivation.”

¹⁷¹ ในการวิเคราะห์หลักการเรื่องการปฏิบัติที่มีได้สืบเนื่องมาจากการตื่นรู้ในลักษณะดังกล่าวนั้นสะท้อนถึง หลักการในการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายฝ่ายเหนือ หรือ The Northern School of Zen หรือฝ่ายสำนัก ค่อยเป็นค่อยไป (The Gradual School of Zen) ซึ่งสนับสนุนระบบวิมุติวิทยาในรูปแบบ การปฏิบัติอย่างค่อยเป็น ค่อยไปและการตื่นรู้ค่อยเป็นค่อยไป (Gradual Cultivation and Gradual Awakening) อันเป็นแนวคิดที่ ขัดแย้งกับพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยออย่างชัดเจน

พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยอนนั้น มีท่าทีในการยอมรับและการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในมิติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Cultivation) ในความหมายที่ว่าเป็นการปฏิบัติที่สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างทันทีเมื่อความเข้าใจที่ถูกต้องของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ได้ปรากฏขึ้น การปฏิบัติในลักษณะเช่นนี้มีฐานความคิดว่า การ “เข้าใจ” ความหมายอันแท้จริงของจิตเดิมแท้คือการ “เข้าถึง” ความหมายอันสมบูรณ์ของมนุษย์ และการเข้าถึงความหมายอันสมบูรณ์ดังกล่าวคือสภาวะที่ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์อันเป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์นั้นได้ปรากฏขึ้นและกลายเป็นแบบแผนในการรับรู้และการเข้าใจโลกของมนุษย์ สภาวะดังกล่าวนี้ถือว่าการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันในห้วงแห่งการตื่นรู้หรือการพิจารณาเช่นนี้ การตื่นรู้หรือความเข้าใจและการปฏิบัติจึงถือว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน ซึ่งสภาวะแห่งการปราศจากช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติเช่นนี้เองจึงเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักย้ำเน้นและให้ความสำคัญ

ในขณะที่โบโจ จินูล นั้นกลับมีท่าทีทางปรัชญาในการสนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) กล่าวคือการตื่นรู้หรือการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นคือ ความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตนซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน หากแต่ภายใต้เงื่อนไขของอุปสรรคต่างๆ ทำให้มนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่เข้าใจเช่นนั้นได้อย่างฉับพลันทันที ด้วยเหตุนี้ภายใต้ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่ฐานนั่นเองที่ทำให้ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเชื่อมโยงและถ่วงดุลช่องว่างดังกล่าวจนในท้ายที่สุด “การเข้าใจ” และ “การเข้าถึง” นั้นจึงสามารถประสานกันเป็นหนึ่งเดียวได้อย่างสมบูรณ์

ในแง่นี้ถึงแม้การให้ความสำคัญของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ในภาพรวมนั้นอาจจะสามารถแยกแยะออกได้จากแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลัก หากแต่ผู้วิจัยมองว่าแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ของโบโจ จินูล นั้นเป็นมนทัศน์ทางปรัชญาที่มีความสำคัญและมีความซับซ้อนมากเกินกว่าที่จะสามารถถูกกำหนดความหมายได้อย่างถูกต้องภายใต้การถูกเทียบเคียงอย่างผิวเผินในรูปแบบของความเหมือนและความต่างในลักษณะดังกล่าวแต่เพียงเท่านั้น ในทัศนะของผู้วิจัยความซับซ้อนของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทัศนะของโบโจ จินูล นั้น เกิดขึ้นจากความพยายามของ โบโจ จินูล ในการร้อยโยงประสานความคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่มีความแตกต่างกันให้สามารถดำรงอยู่และ “สอดคล้องเชื่อมโยง” และ “สนับสนุน” ซึ่งกันและกันภายใต้

จุดยืนที่สำคัญทางปรัชญาของโบลโจ จินูล ในการให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชนที่ดำรงอยู่จริง ภายใต้อิทธิพลของสังสารวัฏ

กล่าวคือความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการปฏิบัติของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซน ฝายใต้ (The Southern School of Zen) ซึ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสะท้อนความ สัมพันธ์ระหว่าง “การเข้าใจ” และ “การเข้าถึง” ที่ปรากฏขึ้นอย่าง “ฉับพลัน” ในฐานะที่เป็น สภาวะแห่งความเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างสมบูรณ์ และรูปแบบการปฏิบัติของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซน ฝายเหนือ (The Northern School of Zen) ซึ่งสนับสนุนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนจนกระทั่ง ในท้ายที่สุดสภาวะแห่งความเข้าใจที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเหล่านั้นจะสามารถกลายมา เป็นการปรากฏขึ้นแห่งการเข้าถึงสภาวะแห่งธรรมอันสมบูรณ์ ในแง่นี้อาจจะเรียกรูปแบบของการ ปฏิบัติในแบบแรกว่า “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (The Sudden Cultivation) ในขณะที่การปฏิบัติ ในรูปแบบที่สองนั้นเรียกว่า “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” (The Gradual Cultivation) ผู้วิจัย ได้สรุปความแตกต่างระหว่างรูปแบบการปฏิบัติที่ปรากฏอยู่ในระบบปรัชญาของโบลโจ จินูล ออกได้ ตามตารางดังต่อไปนี้

1 การปฏิบัติ “เพื่อนำไปสู่” การตื่นรู้อย่างฉับพลัน
/การปฏิบัติจากมุมมองของสังสารวัฏ

รูปแบบการปฏิบัติ	แนวคิดทางวิมุตติวิทยา
1. การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (Gradual Cultivation) ของนิกายเซนฝ่ายเหนือ	1. “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” Gradual Cultivation and Sudden Awakening

3 การปฏิบัติ “อันสืบเนื่องจาก” การตื่นรู้อย่างฉับพลัน / การปฏิบัติจากมุมมองของจิตเดิมแท้ภายใต้เงื่อนไขของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ

2 การปฏิบัติ “คือ” การตื่นรู้อย่างฉับพลัน
/ การปฏิบัติจากมุมมองของจิตเดิมแท้

รูปแบบการปฏิบัติ	แนวคิดทางวิมุตติวิทยา
2. การปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) ของนิกายเซนฝ่ายใต้	2. “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening and Sudden Cultivation

รูปแบบการปฏิบัติ	แนวคิดทางวิมุตติวิทยา
3 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ของโโบโจ จินูล	3 การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation)

ภาพที่ 3 การแยกแยะรูปแบบการปฏิบัติและความสัมพันธ์กับการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

จากตารางดังกล่าวจะสามารถเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องความซับซ้อนของหลักการเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล จะเริ่มปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ ในมุมหนึ่งโบโจ จินูล มีท่าทีในการปฏิเสธแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนของนิยายเช่นฝ่ายเหนือ(กล่าวคือข้อ 1 ในตาราง) ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ปราศจากพื้นฐานด้วยประสบการณ์แห่งการตื่นรู้” รวมถึงการตั้งข้อสงสัยทั้งในเชิงความเป็นไปได้และในเชิงคุณค่าของการปฏิบัติอย่างฉับพลัน¹⁷² ที่มีต่อชีวิตมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์

แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่าเนื้อหา “บางส่วน” (*some parts*) ของแนวคิดที่โบโจ จินูล มีท่าทีในเชิงปฏิเสธทั้งสองประการนั้น¹⁷³ กลับถูกนำมาเป็น “ส่วนหนึ่ง” (*a part of*) ของเนื้อหาของแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (กล่าวคือข้อ 3 ในตาราง) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติ “ที่ถูกต้องและสมบูรณ์” อันเป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าท่าทีทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวนี้สมควรที่จะได้รับการวิเคราะห์ขยายความอย่างน้อยในสองมิติที่สำคัญกล่าวคือ

หนึ่ง ความพยายามในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติทั้งสองประการในลักษณะดังกล่าวของโบโจ จินูล นั้น ส่งผลให้หลักการเรื่องเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล นั้นมี “ความสัมพันธ์” และมี “ความสำคัญ” อย่างไรกับระบบวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นโครงสร้างหลักทางปรัชญาของโบโจ จินูล กล่าวคือเหตุใดการปฏิบัติในทัศนะของโบโจ จินูล จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้ อย่างฉับพลัน

¹⁷² ในทัศนะของผู้วิจัยประเด็นเรื่องการตั้งข้อสงสัยที่โบโจ จินูล มีต่อ “ความเป็นไปได้” ของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นคือหนึ่งในความขัดแย้งทางความคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล ในแง่นี้นักวิชาการมองว่าข้อสงสัยเรื่องความเป็นไปได้ดังกล่าวนี้คือความพยายามของโบโจ จินูล ที่จะชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นโดยแท้จริงคือส่วนขยายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั่นเอง ในแง่นี้นักวิชาการจึงมองว่าการตั้งข้อสงสัยในลักษณะดังกล่าวนี้มีลักษณะที่เป็น “การทำลายล้าง” (*Devastate*) ความน่าเชื่อถือของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน

แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีทัศนะในการอธิบายแนวคิดในลักษณะดังกล่าวของโบโจ จินูล ที่แตกต่างไปจากแนวคิดของนักวิชาการ ในทัศนะของผู้วิจัยการอธิบายความหมายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในลักษณะดังกล่าวสื่อนัยที่สำคัญในการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติทั้งสองรูปแบบมากกว่าที่จะเป็นการสร้างข้อโต้แย้งในเชิงทำลายล้างในลักษณะดังกล่าว ประเด็นเรื่องนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์อย่างละเอียดในหัวข้อถัดไป

¹⁷³ กล่าวคือหนึ่งท่าทีในการปฏิเสธรูปแบบของการปฏิบัติที่ปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันทันทีเมื่อประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันได้เกิดขึ้น และ สอง ท่าทีในการปฏิเสธรูปแบบของการปฏิบัติที่ปรากฏขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานของประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน

สอง ความพยายามในการประสานรวมแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายเข้ามาเป็นพื้นฐานแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ได้วางอยู่บนการยอมรับและเน้นหรือการปฏิเสธแนวคิดในส่วนใดของหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายเพื่อพัฒนาขึ้นเป็นพื้นฐานของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของตน และแนวคิดเรื่องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนั้นมีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายในลักษณะใด

ในแง่ที่ผู้วิจัยมองว่าการวิเคราะห์ปัญหาของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล ในทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นอาจจะสามารถถูกจัดแบ่งภายใต้หัวข้อในการวิเคราะห์ที่ได้เป็นสองส่วนที่สำคัญหนึ่ง เนื้อหาในหัวข้อที่หนึ่งนั้นจะถูกจัดอยู่ในการวิเคราะห์ภายใต้มิติเนื้อหาในเชิงการปฏิบัติ (Practical Dimension) ในฐานะที่เป็นการวิเคราะห์ถึงความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ในขณะที่เนื้อหาในหัวข้อที่สองนั้นจะถูกจัดอยู่ในการวิเคราะห์ภายใต้มิติเนื้อหาในเชิงปรัชญา (Philosophical Dimension) ในฐานะที่เป็นการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในสองมิติดังกล่าวรวมกับการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่ผ่านมาในบทที่สี่นั้น คือพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าใจแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้บทวิพากษ์ของโบโจ จินูล ที่มีต่อทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองสำนักดังกล่าวนั้นอาจจะดูเหมือนว่าเป็นการชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดและความถูกต้องของหลักการเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนทั้งสองฝ่าย¹⁷⁴ แต่ผู้วิจัยมองว่าเป้าหมายที่สำคัญของการวิพากษ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายดังกล่าวของโบโจ จินูล นั้นมิได้เป็นไปเพื่อการแยกแยะแจกแจงเพื่อเป็นเพียงการสร้างข้อถกเถียงในเชิงปัญญา ในความหมายที่เป็นเพียงการบ่งชี้ถึงความถูกต้องแลความผิดพลาดของความคิดทางปรัชญาแต่เพียงเท่านั้น หากแต่เป็นการแยกแยะแจกแจงเพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึง “คุณค่า” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติทั้งสองประการที่มีผลต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของ “มนุษย์ปุถุชน” ซึ่งยังคงต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งประเด็นนี้นักคิดของเกาหลีท่านอื่นจะยังไม่ได้ไตร่ตรองหรือบันทึกไว้อย่างจริงจัง ในแง่ที่การวิพากษ์แนวคิดทั้งสองสำนักดังกล่าวของโบโจ จินูล จึงเป็นไปเพื่อการสร้างพื้นฐานของการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์ของมนุษย์ปุถุชนซึ่งถูกแสดงออกมาผ่านทางหลักการในเชิงวิมุติวิทยาเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ด้วย

¹⁷⁴ ในแง่ที่อาจมองได้ว่าการแยกแยะความถูกต้องและความผิดพลาดของหลักการในเชิงปฏิบัติทั้งสองฝ่ายนั้น โดยนัยและอาจจะนำไปสู่ท่าทีในการยอมรับในแนวคิดของสำนักคิดฝ่ายที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นฝ่ายที่ถูกต้องและปฏิเสธสำนักคิดที่ถูกพิจารณาว่าเป็นฝ่ายที่ผิดพลาด

เหตุนี้การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธานิกายเซนทั้งสองสำนักจึงกลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเข้าใจความหมายของหลักการในเชิงวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

ความเข้าใจดังกล่าวนี้ทำให้การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัติในมิติเนื้อหาในเชิงปรัชญานั้นจึงเริ่มจากการวิเคราะห์ ปัญหาเรื่อง “ความถูกต้อง” และ “ความผิดพลาด” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของโบโจ จินูล จากนั้นจึงนำข้อวิเคราะห์ดังกล่าวเข้าสู่การสังเคราะห์ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงความหมายของ “การปฏิบัติที่แท้จริง” (True Cultivation) ในฐานะที่เป็น “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ซึ่งเป็นรูปแบบของการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับความจริงพื้นฐานของชีวิตและสามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขของการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ปุถุชนในโลกวิภูฏสงสาร โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการปฏิบัติดังกล่าวในฐานะที่เป็น “การปฏิบัติพัฒนาสมาธิและปรัชญา” (The Cultivation of Samadhi and Prajna) ซึ่งสืบเนื่องเชื่อมโยงกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening)

หากพิจารณาทัศนะเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่าบทวิพากษ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของ โบโจ จินูล ที่มีต่อพระพุทธานิกายเซนทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงอันสำคัญระหว่าง “ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” และ “การปฏิบัติพัฒนา” ซึ่งวางอยู่บนระบบความสัมพันธ์ที่สอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกันและกันกล่าวคือ การตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นคือพื้นฐานหรือรากฐานของ “ความถูกต้อง” ของการปฏิบัติ ในแง่นี้การปฏิบัติที่ถูกต้องคือการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกัธรรมชาติเดิมแท้หรือธรรมชาติพื้นฐานของชีวิต ในทางกลับกัน ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้สู่ธรรมชาติเดิมแท้ดังกล่าวนี้เองได้ถูกแสดงออกภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ยังคงดำรงอยู่ภายในโลกวิภูฏสงสาร ในฐานะที่เป็น “กระบวนการเชิงญาณทัศน์” (Epistemological Process) กล่าวคือเป็นกระบวนการในการรับรู้และการเข้าใจโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้

การวิเคราะห์ความหมายของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนทั้งสองฝ่ายรวมถึงการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์ที่โบโจ จินูล มีต่อทัศนะเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนทั้งสองฝ่ายนั้นจึงถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่สำคัญในการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทัศนะของโบโจ จินูล ภายใต้เหตุผลดังกล่าวนี้ ในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจึงจะได้วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติและข้อวิจารณ์ที่โบโจ จินูล มีต่อหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธานิกายเซนทั้งสองนิกาย เพื่อนำไปสู่การอภิปรายแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล ต่อไป

5.2 พระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝ่ายเหนือ : แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน: การปฏิบัติจากมุมมองแห่งสังสารวัฏ ¹⁷⁵

จากข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนานิกายเซนชี้ให้เห็นว่าพระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝ่ายเหนือ หรือ The Northern School of Zen เริ่มมีบทบาทที่สำคัญในสมัยราชวงศ์ถังภายใต้แนวคิดของคณาจารย์คนสำคัญคือ เฉินฉิว (Shen-hsiu : 605-706 A.D.) ผู้ซึ่งเป็นศิษย์เอกคนสำคัญของของสังฆปริณายกองค์ที่ห้าแห่งนิกายเซนและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ก่อตั้งนิกายดังกล่าว (Shim, 1999, p. 96) เรื่องราวอัตชีวประวัติที่สำคัญของเฉินฉิวซึ่งปรากฏอยู่ในประวัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนคือการแสดงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญภายใต้บทโคลงเรื่องตันโพธิอันเลื่องชื่อโดยมีเนื้อหว่า

“กายของเรานั้นคือตันโพธิ
ใจของเรานั้นคือกระจกใส
เราเช็ดมันโดยระมัดระวังในทุกๆชั่วโมง
และไม่ยอมให้ฝุ่นละอองลงจับ”(Price & Lam, 1990, p. 70)¹⁷⁶

¹⁷⁵ โปรดดูความหมายของ “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” ของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ และ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ของโบโจ จินูล ตามที่ผู้วิจัยได้อธิบายในช่วงต้นของบทที่ห้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

¹⁷⁶ ส่วนวนการแปลดังกล่าวผู้วิจัยใช้สำนวนของท่านพุทธทาสภิกขุซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง “สูตรของเว่ยหลาง” โดยที่ท่านพุทธทาสได้แปลมาจากสำนวนภาษาอังกฤษของ A.F. Price และ Wong Mou Lam ซึ่งมีเนื้อความว่า “Our Body is the bodhi tree and our mind a mirror bright. Carefully we wipe them hour by hour and let no dust alight. We must always wipe it clean and never let dust collected.”

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าถึงแม้ในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนานิกายเซนจะมองว่าเนื้อหาของโคลงดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าความเข้าใจของเฉินฉิวที่มีต่อความหมายของพุทธธรรมนั้นยังมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์ แต่กระนั้นก็ตามการศึกษาข้อวิจารณ์ดังกล่าวอาจจะต้องระลึกเสมอว่าผู้วิจารณ์ทำที่ทางปรัชญาของเฉินฉิวในลักษณะเช่นนี้ มักจะเป็นผู้ที่สนับสนุนแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้ซึ่งวางพื้นฐานข้อวิจารณ์ดังกล่าวอยู่บนฐานความคิดทางปรัชญาของฮุยเน้งหรือเว่ยหลาง (Hui neng :638-713 A.D.) ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้ซึ่งมี “ มุมมอง” ในการเข้าใจสังขารพื้นฐานของพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน ดังนั้นการกล่าวอ้างว่าแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นตัวแทนของความคิดและความเข้าใจที่ไม่สะท้อนความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมหรือเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดนั้นนั้นจึงอาจจะเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่มีน้ำหนักที่เพียงพอในการยืนยันว่าแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ที่มาของการเขียนบทโคลงดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่สังฆปริณายกองค์ที่ห้าของนิกายเซนได้ประกาศแก่ที่ประชุมสงฆ์ในการเลือกเฟ้นหาผู้ที่จะสามารถรับตำแหน่งเป็นสังฆปริณายกองค์ที่หกต่อไปในภายหน้าเมื่อการประชุมสิ้นสุดลงนั้น เฉินฉิวผู้เป็นหนึ่งในศิษย์คนสำคัญของสังฆปริณายกองค์ที่ห้าจึงได้ตัดสินใจนำโคลงดังกล่าวไว้บนฝาผนังของอาราม ภายหลังจากที่สังฆปริณายกได้เห็นโคลงดังกล่าวของฉินฉิว จึงได้กล่าวถึงโคลงดังกล่าวซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจที่ฉินฉิวนั้นมีความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรมโดยมีใจความว่า

“โคลงของเจ้าแสดงว่าเจ้ายังไม่ได้รู้แจ้งจิตเดิมแท้ เจ้าได้มาถึงประตูแห่งการบรรลุธรรมแล้วเป็นนานแต่กลับมิได้ก้าวข้ามธรณีประตูเข้าไป การแสวงหาความตรัสรู้อันสูงสุดด้วยความเข้าใจที่มีอยู่ในขณะนี้นั้นยากที่จะสำเร็จได้”¹⁷⁷

(พุทธทาสภิกขุ, 2547, p. 25)

นิกายเซนดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดที่ปราศจากความถูกต้องและไม่สามารถสะท้อนถึงพุทธธรรมได้อย่างแท้จริง ในแง่ของผู้ที่ศึกษาแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนอาจจะต้องตระหนักถึงเงื่อนไขข้อนี้ด้วยเช่นกัน

¹⁷⁷ แต่กระนั้นก็ตามในสูตรของเว่ยหลงซึ่งบันทึกเหตุการณ์ในการแต่โคลงดังกล่าวเอาไว้แล้วยังคงมีส่วนที่กล่าวเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า ภายหลังจากที่สังฆปริณายกได้เห็นโคลงของฉินฉิวบนผนังของอารามจึงเห็นสมควรให้ปล่อยโคลงดังกล่าวเอาไว้เช่นนั้นเสียเพื่อให้มหาชนได้ท่องบ่น และยังคงสั่งให้สานุศิษย์ทั้งหลายในอาราม(ซึ่งโดยนัยคือเป็นผู้ที่ยังมิได้เข้าถึงความจริงแห่งพุทธธรรม) ทำการท่องบ่นเพื่อจะได้ศิษย์เหล่านั้นได้พิจารณาเห็นซึ่งจิตเดิมแท้ หากพิจารณาในบริบทดังกล่าวทำให้เห็นว่าโดยแท้จริงแล้วสังฆปริณายกองค์ที่ห้าก็ได้เห็นว่าความเข้าใจของฉินฉิวนั้นเป็นความเข้าใจและการปฏิบัติที่ผิดพลาดที่มีต่อทศนะเรื่องของจิตเดิมแท้หากเป็นเช่นนั้นจริงท่านย่อมที่จะสั่งให้ลบบทโคลงดังกล่าวเสียอย่างแรงด่วนเพื่อกันมิให้เหล่านักบวชในอารามได้จดจำในข้อความที่ผิดพลาดเหล่านั้นต่อไป และนอกจากนั้นสังฆปริณายกยังได้สั่งให้เหล่านักบวชทั้งหลายเหล่านั้นได้ท่องบ่นบทโคลงดังกล่าวเพื่อให้ตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าในทัศนะของสังฆปริณายกนั้นย่อมเห็นว่าทศนะทางปรัชญาของฉินฉิวดังกล่าวอาจจะเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลทั่วไปในสังคมและสามารถใช้แนวทางในการปฏิบัติดังกล่าวเพื่อเป็นหนทางในการเข้าสู่ความหมายที่แท้จริงแห่งพุทธธรรม แต่อย่างไรก็ตามการตีความแนวคิดและการปฏิบัติของฉินฉิวที่ปรากฏในสูตรของเว่ยหลงนั้นย่อมถือเป็นการตีความจากสำนักคิดที่มี “มุมมอง” ต่อความจริงแห่งพุทธธรรมในมิติที่แตกต่าง ดังนั้นจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในสูตรของเว่ยหลง จึงตีความหมายของทศนะทางปรัชญาและท่าทีในเชิงการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือในฐานะที่เป็นแนวคิดที่ผิดพลาด แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าท่าทีของสังฆปริณายกองค์ที่ห้าที่มีต่อโคลงของฉินฉิวดังกล่าวนี้ย่อมจะมีความสอดคล้องกับความท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนืออย่างมีนัยที่สำคัญ

จากความเห็นที่สังฆปริณายกมีต่อทัศนคติของเงินฉิวในโคลกดังกล่าวสามารถวิเคราะห์แจ่มแจ้ง ออกได้เป็นสองประเด็นที่สำคัญคือประเด็นแรกคือ ข้อวิพากษ์ของสังฆปริณายกนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ความเข้าใจของเงินฉิวที่มีต่อพุทธธรรมนั้นยังคงไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ และประการที่สองข้อวิพากษ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของเงิน ฉิวซึ่งวางอยู่บนความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ดังกล่าวนั้นจึงมีอาจจะถือได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง สมบูรณ์¹⁷⁸ ภายใต้ข้อวิพากษ์ของสังฆปริณายกดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ สอดคล้องระหว่างประสบการณ์แห่งการตื่นรู้และการปฏิบัติอย่างมีนัยที่สำคัญ

ในแง่นี้เมื่อพิจารณาทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ก็พบว่าข้อวิพากษ์ทั้งสองประการของ สังฆปริณายกองค์ที่ห้าที่มีต่อโคลกของเงินฉิว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการ ตื่นรู้และการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับข้อวิจารณ์ที่โบโจ จินูล มีต่อ ทัศนะทางปรัชญาและท่าทีในเชิงการปฏิบัติของพระพุทธรูปศาสนาิกายเซนฝ่ายเหนือ¹⁷⁹ อย่างชัดเจน ข้อวิจารณ์ที่สำคัญดังกล่าวนี้ได้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets s on Cultivating the True Mind” โดยมีใจความสำคัญว่า

“เรากล่าวว่าบุคคลบางจำพวกนั้นมิได้ตระหนักว่าธรรมชาติแห่งความดีและความชั่วนั้นคือ ความว่างเปล่า เขาเหล่านั้นนั่งนิ่งไม่ไหวติงราวกับหินที่ถูกวางทับอยู่บนหญ้าเพื่อกดข่มร่างกายและ จิตใจ การพิจารณาว่าสิ่งนี้คือการปฏิบัติพัฒนาจิตนั้นเองคือความผิดพลาดอันใหญ่หลวง ด้วยเหตุนี้เรา จึงกล่าวว่า สาวก(สาวกยาน-ผู้วิจัย) นั้นคิดที่จะกำจัดความพรั่มวหากแต่ตัวความคิดในการกำจัด ความพรั่มวนั้นเองที่เป็นภัยร้ายหรืออาชญากร ถ้าเจ้าสามารถเห็นได้ว่า การฆ่า การขโมย การผิด ประเวณีหรือการโกหกนั้นล้วนแต่เกิดเนื่องด้วยธรรมชาติ เมื่อนั้นการเกิดขึ้นของมันก็จะกลายเป็นสิ่ง เดียวกันกับการไม่เกิดขึ้น โดยรากฐานนั้นสิ่งเหล่านี้สงบนิ่ง เมื่อนั้นทำไม่มันจึงต้องถูกกำจัดตัดออก

¹⁷⁸ หากพิจารณาด้วยบทอุปมาที่ปรากฏอยู่ในโคลกดังกล่าวของเงินฉิวอาจจะกล่าวได้ว่า โครงสร้างทาง ความคิดที่สำคัญของพระพุทธรูปศาสนาิกายเซนสำนักฝ่ายเหนือซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของโคลกดังกล่าว นั้น ประกอบไปด้วยพื้นฐานที่สำคัญสองประการคือ หนึ่ง ความเข้าใจที่มีต่อธรรมชาติอันแท้จริงของ “กระจก” และ “ฝุ่นละออง” กล่าวคือความเข้าใจในธรรมชาติที่แท้จริงของ “จิตเดิมแท้” และ “การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” หรือความคิดในเชิงทวิทัศน์ สอง ความเข้าใจดังกล่าวนี้เองเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าใจ “ความสัมพันธ์” ระหว่าง จิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งมุมมองที่มีต่อความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้เองคือพื้นฐานที่ สำคัญของการยืนยันถึงรูปแบบหรือท่าทีของหลักการเรื่องการปฏิบัติซึ่งย่อมปรากฏขึ้นโดยสอดรับไปกับความ เข้าใจในลักษณะดังกล่าว

¹⁷⁹ ซึ่ง Shen -hsiu ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ก่อตั้งสำนักเซนผ่านเหนือดังกล่าว

เจ้าจงอย่ากลัวในการเกิดขึ้นของความคิด เพียงแต่ด้วยเกรงว่าการตระหนักที่เจ้ามีต่อมันนั้นจะเข้าไป จึงกล่าวได้ว่าถ้าเจ้าตระหนักได้ถึงความคิดในห้วงเวลาที่มันเกิดขึ้น ด้วยการตระหนักได้เช่นนั้นมันก็จะจกสูญสลายไป”¹⁸⁰

สืบเนื่องจากบทนิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น นักวิชาการเช่น Buswell ได้อธิบายทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มีต่อปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจและการปฏิบัติของพระพุทธานิกายเซนฝ่ายเหนือดังนี้

“ทัศนะทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวนี้สะท้อนความคิดของพระพุทธานิกายเซนฝ่ายเหนือ (The Northern School) ของ Shen-hsiu (605-706 AD.) ซึ่งมีท่าทีในการสนับสนุนทัศนะเรื่องการบรรลุธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป (gradual approach to enlightenment) อันมีความสอดคล้องไปกับข้อคำสอนของสำนักฝ้ายเน้นการศึกษา (Sutra teaching) โดยวางอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า สิ่งมีชีวิตนั้นมีล้วนพื้นฐานอยู่ด้วยธรรมชาติแห่งการตรัสรู้อันประเสริฐซึ่งในกรณีของบุคคลนั้นธรรมชาติดังกล่าวได้ถูกปิดบังซ่อนอำพรางไว้โดยตัณหาและถูกแบ่งแยกด้วยแนวโน้มทางความคิดในเชิงทวิทัศน์ (Dualistic) ดังนั้นการบรรลุธรรมอันสมบูรณ์นั้นจะสำเร็จได้ด้วยการขจัดลบกิเลสตัณหาและการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นออกไปอย่างเป็นขั้นตอน จนกระทั่งในท้ายที่สุดธรรมชาติดังกล่าวนี้จะถูกค้นพบได้อีกครั้งและจะสามารถแสดงตัวได้อย่างสมบูรณ์” (Buswell Jr, 1983, p. 41)

เมื่อพิจารณาข้อวิจารณ์ของโบโจ จินูล ที่มีต่อท่าทีในเชิงปฏิบัติของพระพุทธานิกายเซนฝ่ายเหนือ นั้นจะพบว่าข้อวิจารณ์ดังกล่าว นั้นวางอยู่ภายใต้กรอบความคิดที่ว่า การปฏิบัติของ

¹⁸⁰Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 149.

“Some people do not realize that the nature of good and evil is void; they sit rigidly without moving and, like a rock crushing grass, repress both body and mind. To regard this as cultivation of the mind is a great delusion. For this reason it is said, "Sravakas cut off delusion thought after thought, but the thought which does this cutting is a brigand;" If they could see that killing, stealing, sexual misconduct, and lying all arise from the nature, then their arising would be the same as their nonarising. At their source they are calm; why must they be cut off? As it is said, "Do not fear the arising of thoughts: only be concerned lest your awareness of them be tardy." It is also said, "If we are aware of a thought at the moment it arises, then through that awareness it will vanish.”

พระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือเน้นคือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการชี้นำด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติที่มีต่อจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ก่อนการแยกแยะ โบโจ จินูล อุปมาการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวกับ “การหุงข้าวด้วยกรวดทราย” ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไร้ประสิทธิภาพและปราศจากประสิทธิผล และการปฏิบัติดังกล่าวยังถูกอุปมาเข้ากับ “การกดทับหญ้าด้วยก้อนหิน” ในความหมายที่ว่า การปฏิบัติยังกล่าวนอกที่จะไร้ประสิทธิผลแล้ว การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวกลับกลายเป็นตัวอุปสรรคซึ่งขวางกั้นการเข้าถึงธรรมอันสมบูรณ์ โบโจ จินูล เห็นว่าการยอมรับแนวทางเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือเน้นจึงเป็นการยิ่งสนับสนุนความคิดในเชิงแยกแยะเปรียบได้กับการยิ่ง “กดแรง” ทับวัชพืชลงไปเท่าไรยิ่งกลับทำให้วัชพืชนั้นเจริญงอกงามและแข็งแรงขึ้นมากเท่านั้น ในแง่นี้ “การกดแรง” ลงบนพื้นวัชพืชจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อ “การเจริญงอกงามและความเข้มแข็ง” ของวัชพืชเหล่านั้น ด้วยบทอุปมาดังกล่าวนี้จึงเห็นได้ว่าความเข้าใจในฐานะที่เป็นประสบการณ์แห่งการตื่นรู้และการปฏิบัตินั้นมีส่วนสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวกันอย่างชัดเจน

โบโจ จินูล เริ่มต้นข้อวิจารณ์ที่มีต่อทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนฝ่ายเหนือจากมิติทางญาณวิทยาโดยให้เหตุผลว่า ทัศนะเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือเน้นได้สะท้อนกลับไปให้เห็นถึงสถานะพื้นฐานแห่งการ “ปราศจาก” ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติที่มีต่อจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ก่อนการแยกแยะการปราศจากความเข้าใจต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้โดยเฉพาะและความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ (Ch.念:nian Kr.摠:nyom) ซึ่งเป็นเพียงการ *แสดงตัว* ของคุณสมบัติเดิมแท้พื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ (Ch.知: zhi, Kr.지:ji) ในโลกปรากฏการณ์ภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป¹⁸¹

¹⁸¹ ด้วยความเข้าใจที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้หรือเนื้อแท้ของประสบการณ์ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และความเข้าใจที่มีต่อความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่และดับสูญไปภายใต้การอิงอาศัยด้วยเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆซึ่งก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัตเช่นนี้เองจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ในทัศนะของโบโจ จินูล การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในรูปแบบต่างๆที่ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์จึงกลายเป็นปรากฏการณ์ที่ “ว่าง” (Empty/ Sunya, Ch. 空 : Kung , Kr. 空: Kong) ในความหมายที่ว่า “ว่างเปล่าจากแก่นสารสาระ” หรือในภาษาของโบโจ จินูล คือ “การปราศจากแก่นสารสาระ” (Non Substantial)

ด้วยการปราศจากความเข้าใจต่อเงื่อนไขทางภววิทยา (Ontological Condition) ของมนุษย์ ในลักษณะดังกล่าว พระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือจึงมีทัศนะในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างจิตเดิมแท้และความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตในลักษณะที่ผู้วิจัยเรียกว่า “มุมมองในเชิงทวิทัศน์” (Dualistic Perspective) กล่าวคือการเข้าใจความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ “จากมุมมองของการแบ่งแยก” โดยเห็นว่าความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏขึ้นในประสบการณ์นั้นคือ “สิ่งหนึ่ง” ซึ่ง “ปกปิด” หรือ “ครอบคลุม” และ “ขวางกั้น” การปรากฏขึ้นของ “อีกสิ่งหนึ่ง” หรือจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ ด้วยทัศนะในเชิง “ทวิทัศน์” ดังกล่าวจึงส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “ควบคุม” การ “กดข่ม” หรือการ “ขจัดทิ้ง” ซึ่งความคิดแยกแยะในลักษณะต่างๆ เพื่อเป็นการเข้าถึงจิตเดิมแท้อันสมบูรณ์ อุปมาได้กับการขัดเช็ดฝุ่นออกไปจากกระจกเมื่อฝุ่นเหล่านั้นถูกลบทิ้งหายไปความใสของกระจกก็จะกลับมาปรากฏอีกครั้ง¹⁸²

โบโจ จินูล ได้เชื่อมโยงทัศนะเชิงทวิทัศน์ดังกล่าวเข้ากับปัญหาเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งผู้วิจัยเรียกหาที่ในเชิงปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวว่า “ความเป็นทวิลักษณ์ในเชิงปฏิบัติ” ซึ่งเป็นการเข้าใจท่าทีของการปฏิบัติจากมุมมองของการปราศจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน หรือจากมุมมองสังสารวัฏ ในแง่นี้การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าววางอยู่บนแนวคิดที่สำคัญสองประการคือ หนึ่ง การเข้าใจความหมายของ “การปฏิบัติ” ในฐานะที่เป็น “วิธี” (method) ซึ่งเป็น “การกระทำ” หรือ “การฝึกปฏิบัติ” ภายใต้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และสองการเข้าในการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิถี” (Means) หรือเป็น “เครื่องมือ” หรือ “แนวทาง” เพื่อ “นำไปสู่” “จุดหมาย” (End) หรือเป้าหมายอันเป็นผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติดังกล่าว โบโจ จินูล ได้อธิบายความหมายของการปฏิบัติดังกล่าวซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the True Mind*. โดยมีเนื้อความที่กล่าวว่า

“สมาธิและปรัชญานั้นคือการย่อความหมายของหลักการแห่งการศึกษาทั้งสามประการ กล่าวคือศีล สมาธิและปรัชญา ศีลนั้นหมายถึงการป้องกันความผิดพลาดและการหยุดความชั่ว สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ป้องกันมิให้บุคคลนั้นตกไปสู่ทุกคติภูมิทั้งสาม ในขณะที่สมาธินั้นคือการควบคุมความฟุ้งซ่าน

¹⁸² ซึ่งในทัศนะของ โบโจ จินูล ทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนฝ่ายเหนือดังกล่าวคือตัวแทนของแนวคิดทางวิมุติวิทยาเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและการตื่นรู้ฉับพลัน” (Gradual Cultivation and Sudden Awakening) กล่าวคือการเข้าใจการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิธี” เช่น “การฝึกฝน” หรือ “การกระทำ” ภายใต้รูปแบบหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ในฐานะที่เป็น “วิถี” (Means) เพื่อ “นำไปสู่” การตื่นรู้ฉับพลัน (Gradual Cultivation for Sudden Awakening)

บนพื้นฐานของสังขธรรม ในขณะที่ปรัชญานั้นคือการไตร่ตรองถึงความเป็นสัจธรรมแห่งธรรมทั้งหลาย ซึ่งทำให้เรานั้นได้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ ผู้ประเสริฐทั้งหลายต่างฝึกฝนอยู่บนทางทั้งสามประการนี้นี้ มันจึงถูกเรียกว่า “การศึกษาทั้งสามประการ” (ไตรสิกขา-ผู้วิจัย)¹⁸³

“...การปฏิบัติแห่งสมาธิและปรัชญาที่มุ่งเน้นสำหรับบุคคลผู้ซึ่งมีความสามารถในระดับต่ำอันเป็นคำสอนของนิกายเซนฝ่ายเหนือ นั้นเริ่มต้นด้วยการควบคุมกระบวนการคิดด้วยความสงบและต่อเนื่องด้วยควบคุมความพร่ามัวด้วยความตื่นตัว (alertness) ในท้ายที่สุดภายใต้การเริ่มต้นจากแนวทางในการควบคุมจิตอันพร่ามัวและแก่งไहांดดังกล่าวเพื่อที่จะเข้าสู่สภาวะแห่งความนิ่งเฉยสงบงัน (Stillness) ถึงแม้แนวทางในการปฏิบัติดังกล่าวจะถือว่าความตื่นตัวและความสงบนั้นจะเป็นสิ่งที่ควรถูกปฏิบัติอย่างเคียงคู่กัน หากแต่การปฏิบัติเช่นนี้นั้นก็ไม่สามารถที่จะหลบเลี่ยงไปจากการดำดิ่งสู่ความนิ่งเฉยสงบงัน”¹⁸⁴

¹⁸³ Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. . 105.

“The two words samadhi and prajna are an abbreviation for the threefold training which, in its complete form, is called sila, samadhi, and prajna. Sila means to guard against wrong and bring evil to a halt; it prevents one from falling into the three evil bourns. Samadhi means to come into accordanc with the noumenon and absorb scatteredness; it enables one to transcend the desires. Prajna means that one critically investigates dharmas and contemplates their voidness it marvelously leads out of birth and death. Saints who are free from the outflows must have trained in all of these during their cultivation on the causal stage. Consequently, they are called the threefold training

¹⁸⁴ Bojo Jinul , **Secrets on Cultivating the True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.150

“ The practice of samadhi and prajna intended for those of inferior faculties in the gradual school initially controls the thinking processes with calmness and subsequently controls dullness with alertness; finally, these initial and subsequent counteracting techniques subdue both the dull and the agitated mind in order to enter into stillness. Although this approach also holds that alertness and calmness should be maintained equally, its practice cannot avoid clinging to stillness.”

ด้วยความหมายของการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือในฐานะที่เป็น “วิธี” (method) ซึ่งเป็น “การฝึกฝน” “การฝึกปฏิบัติ” หรือ “การกระทำ” จึงทำให้ความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติหรือหลักการเรื่องการปฏิบัติพัฒนาซึ่งสมาธิและปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ นั้นจึงถูกอธิบายจากมุมมองที่สะท้อนว่า “ศีล” นั้นคือการป้องกันความผิดและการหยุดยั้งความชั่ว (guard against wrong and bring evil to halt) “เพื่อมิให้” ความชั่วการทำผิดได้ปรากฏขึ้น ในขณะที่ “สมาธิ” คือการควบคุมความฟุ้งซ่านจิต (control scatteredness) “เพื่อให้” จิตได้เกิดความสงบ และ “ปรัชญา” นั้นคือการเพ่งพินิจในธรรมทั้งหลาย (investigate dharmas) และไตร่ตรองสภาวะแห่งความเป็นสุญญตาของธรรมเหล่านั้น (contemplate voidness) “เพื่อให้” ความเป็นสุญญตาธรรมของสรรพสิ่งได้ปรากฏขึ้น

หากเชื่อมโยงความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิธี” เข้ากับรูปแบบของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิธี” (Means) อันนำไปสู่ “เป้าหมาย” (End) ซึ่งเป็นท่าทีในการแบ่งแยกระหว่าง “การปฏิบัติ” และ “เป้าหมายของการปฏิบัติ” ออกจากกันเป็นสองส่วนจึงทำให้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือจึงสะท้อนให้เห็นได้ว่า “ศีล” นั้นมีความหมายถึง “ป้องกัน” การทำผิดและการ “หยุดยั้ง” ความชั่ว ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็น “วิธี” ที่จะทำให้จิตใจนั้นสะอาดบริสุทธิ์ ความสะอาดบริสุทธิ์ดังกล่าวจึงเกิดขึ้นโดยเป็น “ผล” หรือเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ ในแง่นี้ ความผิดหรือความชั่วจึงกลายเป็น “อุปสรรค” ที่ขวางกั้นความถูกต้องและความดีงาม ความผิดพลาดและความชั่วเป็นส่วนเกินที่จะต้องถูกควบคุมและขจัดลบให้หมดสิ้นไป ในลักษณะเดียวกัน “สมาธิ” นั้นมีความหมายถึง “วิธี” ในการปฏิบัติซึ่งแสดงออกผ่านทาง “ควบคุม” หรือการ “กดขี่” ความฟุ้งซ่านแกว่งไหว ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นวิธีที่จะทำให้จิตมีความสงบ ความสงบแห่งจิตจะเกิดขึ้นโดยเป็น “ผล” หรือเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ ในแง่นี้ความฟุ้งซ่านแกว่งไหวจึงกลายเป็น “อุปสรรค” ที่ขวางกั้นความสงบ ความฟุ้งซ่านแกว่งไวดังกล่าวจึงเป็นส่วนเกินที่ต้องจัดการให้ดับหายไป ในขณะที่ “ปรัชญา” นั้นมีความหมายถึง “วิธี” ในการปฏิบัติซึ่งแสดงออกผ่านทาง “การไตร่ตรองเพ่งพินิจ” เพื่อจัดการกับความพรั่มัวของจิต ในแง่นี้ “ความพรั่มัว” จึงกลายเป็น “อุปสรรค” ที่ขวางกั้นความรู้แจ้งแทงตลอด ความพรั่มัวจึงเป็นส่วนเกินที่จะต้องถูกทำลายล้างไป และเมื่อความพรั่มัวได้หายไปเมื่อนั้นความกระจ่างแจ้งของจิตจึงจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้ความเข้าใจดังกล่าว นิกายเซนฝ่ายเหนือมองว่าการสนับสนุนการปฏิบัติดังกล่าวให้ดำเนินต่อเนื่องไปอย่างเป็นขั้นตอนนั้นคือมรรควิธีแห่งการ “ปลดปล่อย” มนุษย์ให้หลุดพ้นจากพันธนาการของความคิดแยกแยะในเชิงมนโถศน์

ในแง่นี้ โบโจ จินุล ได้วางข้อวิจารณ์ต่อแนวคิดของนิกายเซนฝ่ายเหนือโดยพุ่งประเด็นในการวิจารณ์หลักการเรื่องการปฏิบัติ ด้วยการใช้ฐานความคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือเอง เป็นจุดตั้งมั่นในการสร้างข้อวิจารณ์เพื่อย้อนกลับไปแย้งแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือดังกล่าว ทำที่ในการโต้แย้งดังกล่าวปรากฏพบในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets on Cultivating the True Mind” ซึ่งมีเนื้อหาที่กล่าวว่า

“เรากล่าวว่าบุคคลบางจำพวกนั้นมิได้ตระหนักว่าธรรมชาติแห่งความดีและความชั่วนั้นคือความว่าง เขาเหล่านั้นนั่งนิ่งไม่ไหวติงราวกับหินที่ถูกวางทับอยู่บนหญ้าเพื่อกดข่มร่างกายและจิตใจ การพิจารณาว่าสิ่งนี้ว่าคือการปฏิบัติพัฒนาจิตนั่นเองคือความผิดพลาดอันใหญ่หลวง ด้วยเหตุนี้เราจึงกล่าวว่า สาวก(สาวกยาน-ผู้วิชัย) นั้นคิดที่จะกำจัดความพรั่มัวหากแต่ตัวความคิดในการกำจัดความพรั่มัวนั่นเองที่เป็นภัยร้ายหรืออาชญากร ถ้าเจ้าสามารถเห็นได้ว่า การฆ่า การขโมย การผิดประเวณี หรือการโกหกนั้นล้วนแต่เกิดเนื่องด้วยธรรมชาติ เมื่อนั้นการเกิดขึ้นของมันก็จะกลายเป็นสิ่งเดียวกันกับการไม่เกิดขึ้น โดยรากฐานนั้นสิ่งเหล่านี้สงบนิ่ง เมื่อนั้นทำไม่มันจึงต้องถูกกำจัดตัดออก เจ้าจงอย่ากลัวในการเกิดขึ้นของความคิด เพียงแต่ด้วยเกรงว่าการตระหนักที่เจ้ามีต่อมันนั้นจะเข้าไป จึงกล่าวได้ว่าถ้าเจ้าตระหนักได้ถึงความคิดในชั่วเวลาที่มันเกิดขึ้น ด้วยการตระหนักได้เช่นนั้นมันก็จะจกสูญสลายไป”¹⁸⁵

ในบทนิพนธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่าโบโจ จินุล ได้แฝงประเด็นในการวิจารณ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือเอาไว้อย่างน้อยสามประการคือ ประการที่หนึ่ง ข้อวิจารณ์เรื่อง “ความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁸⁵Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 149.

“Some people do not realize that the nature of good and evil is void; they sit rigidly without moving and, like a rock crushing grass, repress both body and mind. To regard this as cultivation of the mind is a great delusion. For this reason it is said, "Sravakas cut off delusion thought after thought, but the thought which does this cutting is a brigand;" If they could see that killing, stealing, sexual misconduct, and lying all arise from the nature, then their arising would be the same as their nonarising. At their source they are calm; why must they be cut off? As it is said, "Do not fear the arising of thoughts: only be concerned lest your awareness of them be tardy." It is also said, "If we are aware of a thought at the moment it arises, then through that awareness it will vanish.”

ย้อนแย้งของการปฏิบัติ” และประการที่สองข้อวิจารณ์เรื่อง “ผลของการปฏิบัติ” และประการที่สามข้อวิจารณ์เรื่อง “มิติเชิงสังคม” อันสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติ

ประการแรก ในบทนิพนธ์ดังกล่าวโบโจ จินูล ได้ตั้งข้อท้วงติงที่สำคัญต่อท่าทีที่ย้อนแย้งของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือโดยประเด็นสำคัญในข้อวิจารณ์ดังกล่าวนั่นคือ ทักษะทางปรัชญาของนิกายเซนฝ่ายเหนือที่มีท่าทีที่แสดงให้เห็นว่า “ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” คือ “อุปสรรค” ขวางกั้นการบรรลุธรรม ความหมายของการปฏิบัติจึงถูกอธิบายในฐานะที่เป็นวิถีในการ “ขจัดลบหรือควบคุม” ให้สภาวะแห่งการคิดแยกแยะอันเป็นอุปสรรคนั้นได้ดับหายไป เมื่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ได้ดับหายไปเมื่อนั้นจึงมีผู้ปฏิบัติจึงเข้าถึงการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ ภายใต้ทักษะดังกล่าวของนิกายเซนฝ่ายเหนือ โบโจ จินูล กลับชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การขจัดลบ” หรือ “การควบคุม” นั้นโดยตัวมันเองถูกวางอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการในการคิดแยกแยะอย่างน้อยในสองประการ กล่าวคือหนึ่งการควบคุมหรือการขจัดลบนั้นก็ต้องวางอยู่บนการคิดว่ามี “สิ่งหนึ่ง” ที่จะต้องถูกขจัดออกไปเพื่อให้ได้ “อีกสิ่งหนึ่ง” ขึ้นมา และสอง การขจัดลบหรือการควบคุมนั้นโดยตัวมันเองก็สะท้อนถึงการแยกแยะในฐานะที่เป็น “วิถี” (Means) ในการนำไปสู่ “เป้าหมาย” (End) ของการปฏิบัติ หากพิจารณาเช่นนี้จึงเห็นว่าการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติในความหมายที่เป็นทั้ง “วิธี” (method) และ “วิถี” (Means) ดังกล่าวเช่นนี้เองที่กลับกลายเป็นการแสดงออกซึ่งการ “สนับสนุน” การแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นสิ่งที่นิกายเซนฝ่ายเหนือมองว่าเป็นอุปสรรคที่ขวางกั้นการบรรลุธรรมนั่นเอง

หากวิเคราะห์เช่นนี้จะเห็นว่าถ้านิกายเซนฝ่ายเหนือมองว่าการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คืออุปสรรคสำคัญ หลักการเรื่องการปฏิบัติซึ่งนิกายเซนฝ่ายเหนือกำลังสนับสนุนอยู่นั้นเองก็คือ “อุปสรรค” ที่สำคัญในการขวางกั้นการเข้าถึงการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์นั่นเอง เช่นวลีที่โบโจ จินูล กล่าวไว้ในบทนิพนธ์ดังกล่าวว่า “*ตัวความคิดในการกำจัดความพร่ามัวนั้นเองที่เป็นภัยร้ายหรืออาชญากร*” ซึ่งเปรียบกับการเฝ้าระวังโจรร้ายมิให้ย่างกรายเข้าใกล้บ้านเรือนหากแต่ผู้ที่กำลังเฝ้าระวังนั่นเองกลับเป็นโจรร้ายที่ควรจะต้องถูกระวังเสียเอง¹⁸⁶

¹⁸⁶ นักวิชาการเช่น Sung Bae Park ให้คำอธิบายที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเรื่องอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางที่สำคัญดังกล่าวโดยการประสานมิติทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ผ่านทางการอ้างอิงข้อความที่จารึกไว้บนแผ่นศิลาจารึกหน้าสถูปของโบโจ จินูล ณ อาราม Songgwangsa ว่า

ในแง่นี้การสนับสนุนรูปแบบการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นถึงแม้ว่าจะ “ดูเหมือน” เป็นวิธีการในการปลดปล่อยมนุษย์ให้เป็นอิสระจากโครงข่ายแห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หากแต่ในทางกลับกันภายใต้การวิเคราะห์ปัญหาของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นก็กลับยิ่งทำให้เห็นว่าการปฏิบัติในความเข้าใจดังกล่าวนี้ยิ่งกลับกลายเป็นการ “ผูกมัด” มนุษย์ให้ติดแน่นอยู่กับโครงข่ายการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แทนที่จะเป็นการ “ปลดปล่อย” ให้มนุษย์หลุดพ้นออกจากกรอบการคิดแยกแยะดังกล่าว ในแง่นี้ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้เองจึงกลายเป็นสิ่งหลอเลี้ยวและสนับสนุนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ให้ยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง และด้วยทัศนะเช่นนี้ความหมายของการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการบรรเทาหรือควบคุมหรือการจัดลบลบความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ให้ “เบาบางลงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” จึงกลับกลายเป็นกระบวนการในการ “ผูกมัดมัดแน่นซึ่งถูกเพิ่มพูนขึ้นอย่างต่อเนื่อง” การการปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นจากมุมมองในเชิงวิทัศน์ดังกล่าวนี้จึงกลายเป็น “อุปสรรค” ในการเข้าถึงธรรมเสียเอง

ประการที่สอง โบโจ จินุล ได้วิจารณ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือโดยเปรียบเปรยการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวกับ “การกดทับหญาด้วยก้อนหิน” ภายใต้อาการ “นั่งนิ่งไม่ไหวติง” ภายใต้การเปรียบเปรยนี้ โบโจ จินุล ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นวิธีการควบคุมหรือกดขี่ที่มีต่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้ในท้ายที่สุดนั้นการ

“ในคำอธิบายบนป้ายจารึก ณ อารามของกวางซาได้อธิบายว่า โบโจ จินุล ได้กล่าวว่าตนเองนั้นได้อาศัยอยู่ร่วมกับ “ศัตรู” ภายในมาตลอดช่วงชีวิต จนกระทั่งมาถึงการตกผลึกทางความคิดที่สำคัญในครั้งสุดท้ายซึ่งเขามิได้มีความรู้สึกถึงการปรากฏขึ้นของ “ศัตรู” ดังกล่าวอีกเลย”

Park ให้คำอธิบายที่น่าสนใจต่อข้อความที่ปรากฏบนป้ายศิลาจารึกดังกล่าวว่า

“ภายใต้การเดินทางสั่งสอนธรรมโบโจ จินุล ได้พบเจอกับบุคคลต่างๆมากมายและทำให้เห็นว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของปุถุชนซึ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนผันไปตามเงื่อนไขปัจจัยของชีวิตของปัจเจกบุคคล สิ่งเหล่านั้นจึงมิใช่ศัตรูที่ต้องถูกทำลายแต่กลับกลายเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตซึ่งต้องถูกเข้าใจในแบบที่มันเป็น ศัตรูที่แท้จริงของเขากลับกลายเป็นความคิดในการต่อต้านและความเข้าใจที่เคยเข้าใจมาตลอดว่าสิ่งเหล่านั้นคือศัตรูของชีวิต ในแง่นี้ศัตรูที่สำคัญที่กล่าวถึงนั้นโดยแท้จริงคือ ความเข้าใจที่ว่าความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือศัตรูที่ต้องถูกกำจัดทำลาย”

โปรตดู Sung Bae Park , **One Korean's Approach to Buddhism : The Mom and Momjit Paradigm** , (Albany : State University of New York Press , 2009) , p. 104.

ปฏิบัติของนิทานนี้จะนำไปสู่ที่ชนะที่โโจ จินูล เรียกว่าการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “กอดข่มปฏิเสธ การการรับรู้”(Ch : 伏捺 , Fu Na , Kr. 봉날 : pongnal) กล่าวคืออาการ “นิ่ง” ในความหมายที่เป็น ความที่จะปิดกั้นกระบวนการในการรับรู้ โดยมีความเข้าใจการปิดกั้นกระบวนการในการรับรู้ที่มี ต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นเองคือการปฏิบัติที่สามารถทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นหลุดพ้นออกไปจากการคิดแยกแยะทั้งปวง ในแง่นี้ภายใต้การเข้าใจความหมายของการปฏิบัติในลักษณะนั้น มนุษย์จึงเปรียบเสมือนก้อนหินที่ไร้ ซึ่งการรับรู้หรือความสำนึก (Insentient Being) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวตนและสรรพสิ่งจึงขาด สะบั้นลงซึ่ง ในที่ชนะของโโจ จินูล การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการปฏิบัติที่ไร้ประสิทธิผล ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือหนึ่งการปฏิบัติในฐานะการปฏิเสธกระบวนการในการรับรู้ดังกล่าวนั้นเป็นการ ปฏิบัติที่ขัดแย้งต่อธรรมชาติของมนุษย์กล่าวคือธรรมชาติแห่งการรับรู้ (Ch.知: zhi, Kr.지:ji) หรือ กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์อันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานทางภววิทยา (Ontological Conditions) ของ มนุษย์ซึ่งดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต ในแง่นี้การกอดข่มหรือการปฏิเสธกระบวนการในการรับรู้เช่นนี้จึง เป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ขัดแย้งกับธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์เสียเอง หากแต่ในที่ชนะของโโจ จินูล นั้น “การนิ่ง” ในฐานะที่เป็นการปฏิบัติธรรมที่แท้จริงกลับมิได้เป็น “อาการนิ่งไร้การรับรู้” ในฐานะที่ เป็นการกอดข่มกระบวนการในการรับรู้ หากแต่การปฏิบัติเป็น “ความนิ่ง” ในความหมายที่เป็นสภาวะ แห่งปราศจากความวอกแวกแก่งไहां (Distraction) ของกระแสแห่งการรับรู้ภายใต้กระบวนการใน การรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์ ในความหมายเช่นนี้ “การนิ่ง” ดังกล่าวนั้นเป็น “ความนิ่ง” ซึ่ง ดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตในฐานะที่เป็น กระแสแห่งการรับรู้ที่มนุษย์มีต่อตัวตนโลกและสรรพสิ่ง “ใน แบบที่มันเป็น” อันการสะท้อนถึงเป็นภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะของมนุษย์นั่นเอง

นอกจากนั้นการเข้าใจความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “อาการนิ่ง” ราวกับก้อนหิน เพื่อกอดข่มหรือปฏิเสธกระบวนการในการรับรู้นั้นมีแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติ นั้นมุ่ง “ยึดมั่น” ใน “รูปแบบ” ของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว เช่นการให้ความสนใจกับรูปแบบของ การปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “นั่งให้นิ่ง” ปฏิเสธปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติกับสิ่งรอบกาย รวมถึง การ “หลับตา” เพื่อเป็นการปฏิเสธการรับรู้ต่อโลกภายนอกที่จะปรากฏขึ้น มากไปกว่าการให้ความสนใจ สนใจกับ “เนื้อหา” ของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้ต่อจิตเดิมแท้ซึ่งเป็นแก่นแกนที่แท้จริงของ การปฏิบัติ นอกจากนั้นท่าทีในการโน้มนำไปสู่การให้ความสำคัญกับรูปแบบของการปฏิบัติในลักษณะ ดังกล่าว นั้นยังอาจจะนำมาซึ่ง “ยึดมั่น” อยู่กับรูปแบบท่าทางของการปฏิบัติในลักษณะหนึ่งในฐานะ ที่จะสามารถนำพาผู้ปฏิบัติเข้าสู่การบรรลุธรรมได้ “ดีกว่า” หรือ “เหนือกว่า” รูปแบบการปฏิบัติใน “รูปแบบ” อื่นๆ เช่นการทำสมาธิโดยการ “นั่งให้นิ่ง” นั้นเป็นวิถีทางในการเข้าสู่ความจริงได้ดีไปกว่า

การปฏิบัติด้วย “ท่าทาง” อื่น ทั้งที่โดยความเป็นจริงแล้วรูปแบบหรือท่าทางนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการปฏิบัติเท่านั้นเอง

โบโจ จินูล ในบทนิพนธ์เรื่อง Straight Talk on the True Mind โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าใจแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวว่าการยึดมั่นในรูปแบบท่าทางการปฏิบัตินั้นเป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติได้ถอยห่างออกจากความหมายของ “การปฏิบัติที่แท้จริง” ในขั้นหนึ่งในขณะที่การถกเถียงโต้แย้งหรือการยึดติดในประเด็นเรื่องความเหนือกว่าหรือความถูกต้องกว่าของรูปแบบการปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ นั้นจึงกลายเป็นมูลเหตุที่ทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นได้ถอยห่างออกมาจากความหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติในอีกขั้นหนึ่งเช่นกัน

“บุจฉา(ศิษย์): ในคำอธิบายที่อาจารย์ได้กล่าวถึงการดับซึ่งความมัวหมองเรายังคงไม่กระจ่างชัดว่าวิธีเหล่านั้นจะสมควรที่จะถูกใช้ในระหว่างการนั่งสมาธิหรือควรถูกใช้ในระหว่างการเดิน ยืนหรือในท่าทางอื่นๆ meature

โบโจ จินูล พระสูตรและอรรถกถาทั้งหลายได้กล่าวถึงการปฏิบัติด้วยการนั่ง เหตุด้วยเพราะมันเป็นการง่ายที่จะได้รับผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติเช่นนั้น อย่างไรก็ตามการปฏิบัตินั้นก็สมควรที่จะได้ปฏิบัติด้วยท่าทางอื่นๆเช่นกัน และจึงค่อยพัฒนาขึ้นด้วยเวลาที่ผ่านไป”¹⁸⁷

¹⁸⁷ Bojo Jinul , *Straight Talk on True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.173 .

“Question: In the explanation you just gave about extinguishing delusion, we are not yet clear whether these methods should be practiced only during sitting in meditation or whether they ought to be carried through into walking, standing, and all the other bodily postures as well.

Jinul : The *sutras* and *sastras* often talk about sitting practice because it is easier to obtain results that way. Nevertheless, the training should also be carried through into the other postures, and over a long period of time it will gradually mature”

ประการที่สาม หากพิจารณาว่าการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวเป็นวิถีแห่งความพยายามในการปฏิบัติหรือ “ปิดกัน” กระบวนการแห่งการรับรู้ทุกประการที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจจะอุปมาได้ตั้ง “ก้อนหินที่ถูกนำไปวางทับบนหลุม” สภาวะเช่นนี้หากนำมาพิจารณาร่วมกับมิติเชิงสังคม จะพบว่า การเข้าใจว่าการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นคือมรรควิธีที่สามารถนำพาปุถุชนเข้าสู่ความจริงแท้แห่งพุทธธรรมนั้นจึงได้กลายเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนทัศนะในการดำรงชีวิตในรูปแบบของสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า “*การหลีกหนีสังคม*” กล่าวคือท่าทีในการปฏิเสธสภาวะแห่งการดำรงอยู่ในโลกปรากฏการณ์เนื่องด้วยทัศนะที่ว่าสิ่งเหล่านั้นคือ “อุปสรรค” ที่สำคัญต่อการเข้าถึงพุทธธรรมอันบริสุทธิ์ ในแง่นี้ “โลก” และ “ธรรม” จึงดำรงอยู่ในสภาวะตึงแย้งระหว่างกัน ประสบการณ์แห่งการเข้าถึงธรรมจึงกลายเป็นสภาวะแห่งการปฏิเสธโลกโดยสิ้นเชิง ในแง่นี้ด้วยทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่สมควรที่จะ “ถูกเข้าใจ” ในฐานะที่เป็นการแสดงตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งดำรงอย่างปราศจากแก่นสาร เพื่อชี้ตรงสู่สภาวะที่แท้จริงของตัวมันเอง ไม่ใช่ “การถูกเข้าใจ” อย่าง “ผิดพลาด” ในฐานะที่เป็นแก่นสารสารัตถะที่ปิดกันสภาวะแห่งจิตเดิมแท้ซึ่งต้องถูกพรากทำลายให้สูญสิ้น ดังนั้นการเข้าใจ “โลก” อย่างถูกต้องจึงมิได้เป็นข้อเสนอในการหลีกหนีโลกเพื่อเข้าสู่ “ธรรม” หากแต่ “การเข้าใจโลก” นั้นเองที่มรรควิธีในการเปิดเผย (Reveal) “ธรรม” ได้อย่างสมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าข้อวิจารณ์ที่โบโจ จินูล มีต่อท่าทีในเชิงปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้วางอยู่บน “มุมมองของจิตเดิมแท้” กล่าวคือวางอยู่บนมุมมองของผู้ที่มีประสบการณ์แห่งการบรรลุธรรมอันสมบูรณ์ ภายใต้มุมมองดังกล่าวแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือจึงไม่สะท้อนพุ่งตรงเข้าสู่เนื้อแท้แห่งธรรมชาติเดิมแท้หรือเนื้อแท้ของจิตเดิมแท้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตาม Keel มองว่า จากการศึกษาแนวคิดของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า โบโจ จินูล นั้นมิได้เป็นเพียงนักคิดอัน “*ใสซื่อในเชิงอุดมคติ*” (Naïve Idealist) ที่เข้าใจมนุษย์และโลกจากมุมมองของผู้ตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์โดยปราศจากการตระหนักถึงปุถุชนที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญของโครงการทางปรัชญาของโบโจ จินูล (Hee, 2012, p. 113) ในแง่นี้ด้วยเป้าหมายที่มุ่งเน้นไปที่ปุถุชนผู้ซึ่งยังคงมองโลกจาก “มุมมองแห่งสังสารวัฏ” ซึ่งยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยการดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตจริงในโลกเชิงประจักษ์ ดังนั้นภายใต้การให้ความสำคัญกับ “ความเป็นปุถุชน” ของมนุษย์ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับ “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” ของ ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ และด้วยเหตุผลเช่นนี้โบโจ จินูล มีทัศนะว่า รูปแบบการปฏิบัติของพระพุทธานิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งมีความหมายในฐานะที่เป็น “วิธี” ในการตอบสนองต่อความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของประสบการณ์แห่งการแยกแยะ จึงเป็นท่าที

ในเชิงปฏิบัติที่มีความสำคัญและยังคงมีคุณค่าอยู่ในฐานะที่แบบแผนแห่งเป็นการปฏิบัติของมนุษย์
ปุถุชน

ดังนั้นถึงแม้ โบโจ จินูล จะมีทัศนะในเชิงวิจารณ์ต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา
นิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งวางอยู่บนมุมมองของจิตเดิมแท้หรือจากมุมมองของผู้ที่ตื่นรู้สู่ธรรมอย่าง
สมบูรณ์แล้ว หากแต่ด้วยการตระหนักได้ถึงมุมมองของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญ
ที่ทำให้โบโจ จินูล จึงมิได้มีท่าทีแข็งกร้าวหรือท่าทีในการปฏิเสธทัศนะเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซน
ฝ่ายเหนืออย่างสิ้นเชิง¹⁸⁸ ในทางกลับกันโบโจ จินูล กลับชี้ให้เห็นว่า “รูปแบบ” ของการปฏิบัติของ
นิกายเซนฝ่ายเหนือนั้นยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นหากแต่ “เนื้อหา” ของการปฏิบัตินั้นสมควรที่
จะต้องถูกปรับประยุกต์และถูกเข้าใจ “จากมุมมองของจิตเดิมแท้” เพื่อให้กลายเป็นแบบแผนของการ
ปฏิบัติที่สอดคล้องกับธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานทางภววิทยาของชีวิต
และขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขแห่งการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่าง
สมบูรณ์ ทัศนะในลักษณะดังกล่าวนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดเรื่อง
“การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งเป็นองค์ประกอบอันสำคัญของหลักการทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล

5.3 พระพุทธศาสนานิกายเซนสำนักฝ่ายใต้ : แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน: การปฏิบัติ จากมุมมองแห่งจิตเดิมแท้

จากกรศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่ผ่านมาพบว่า
พระพุทธศาสนานิกายเซนที่แพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีราวศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมานั้นล้วนได้รับ
อิทธิพลทางความคิดที่สำคัญจากแนวคิดของ Hui-Neng (638-717 A.D.) ซึ่งเป็นสังฆปริณายกองค์
สำคัญของนิกายเซนฝ่ายใต้ ในแง่นี้ นิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีหรือ “นิกายเซนเก้า
ขุนเขา” (Nine Mountains Zen) นั้นล้วนรับอิทธิพลทางความคิดของนิกายเซนฝ่ายใต้ผ่านทาง
สาธุศิษย์ของคณาจารย์คนสำคัญของนิกายดังกล่าวในดินแดนจีนเช่น Ma-zu Dao-yi (709-788
A.D.)

ในแง่นี้ทัศนะในเชิงปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายใต้นั้นได้รับการอธิบายจากโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็น
แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” หรือ The Sudden Cultivation ซึ่งปรากฏอยู่ในฐานะที่
เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาที่สำคัญของนิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีภายใต้หลักการเรื่อง

¹⁸⁸ ท่าทีในการยอมรับและการเห็นความสำคัญของทัศนะในเชิงปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือนั้นคือการทำ
ทายกรอบจาริตของนิกายเซนในอาณาจักรโครยอซึ่งมีทัศนะในการปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน ในประเด็นนี้
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แจกแจงไว้ในส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีซึ่งอยู่ใน
บทที่สองของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

“การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (*Sudden Awakening and Sudden Cultivation* , Ch. 頓悟頓修 : Kr. 돈오돈수 : Don-o Donsu)

ทัศนะเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” คือตัวแบบทางความคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล ในการวิจารณ์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือตั้งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อวิจารณ์ที่ว่าคำสอนเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ นั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนย้อนกลับไปถึง “ทัศนะในเชิงแยกแยะ” หรือในภาษาของผู้วิจัยคือ “มุมมองในเชิง ทวิทัศน์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิถี” สู “เป้าหมาย” หรือการ บรรลุธรรม การเข้าใจการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลอย่างสำคัญในการทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นถูก ผูกมัดอยู่กับทัศนะในเชิงแยกแยะแทนที่จะเป็นการปลดปล่อยให้ผู้ปฏิบัติเป็นอิสระจากโครงข่ายแห่ง การคิดแยกแยะเหล่านั้น ในแง่นี้โบโจ จินูล จึงมองว่า การสนับสนุนการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวจึง ยิ่งทำให้การรับรู้ความจริงของตัวตนโลกและสรรพสิ่ง “จากมุมมองของจิตเดิมแท้” ซึ่งเป็นการปรากฏ ขึ้นของสัจธรรมแห่งศาสนาในประสบการณ์ของมนุษย์นั้นยิ่งห่างไกลมากขึ้นทุกที

ในแง่นี้หากหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งวางอยู่บน ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องวิถีและเป้าหมาย (Means- End Relation) ซึ่งเป็นการสนับสนุน ทัศนะในเชิงทวิทัศน์แล้วนั้น การปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้ในฐานะที่เป็น การปฏิบัติที่แท้จริงในความหมายของโบโจ จินูล จึงมีลักษณะและความหมายที่แตกต่างออกไปจากทัศนะ ของนิกายเซนฝ่ายเหนืออย่างมีนัยที่สำคัญ ข้อบ่งชี้ดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ที่สำคัญของโบโจ จินูล เรื่อง *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community* โดยมีเนื้อหาที่กล่าวว่า

การปฏิบัติที่มุ่งเน้นสู่ธรรมชาติเดิมแท้นั้นมีความหมายว่า ธรรมชาติเดิมแท้ซึ่งปราศจากตัวตน (นั่นคือศีล) ธรรมชาติเดิมแท้ซึ่งปราศจากความฟุ้งซ่านแกว่งไหว่นั้นคือสมาธิ และธรรมชาติเดิมแท้ซึ่ง ปราศจากความพรั่มวุ่นนั้นคือปรัชญา เมื่อตื่นรู้ได้ถึงธรรมชาติเดิมแท้ สิ่งนี้เองที่ถือว่าเป็นการศึกษาทั้ง สามประการอย่างแท้จริง

ฮุยเน้งได้กล่าวว่าพื้นฐานแห่งจิตซึ่งปราศจากความผิดพลาดนั้นคือศีลแห่งจิตเดิมแท้ พื้นฐาน แห่งจิตซึ่งปราศจากความฟุ้งซ่านสับสนนั้นคือสมาธิแห่งจิตเดิมแท้ และพื้นฐานแห่งจิตซึ่งปราศจาก

ความพร่ามัวนั้นคือปรัชญาแห่งจิตเดิมแท้ เมื่อท่านเข้าใจเช่นนี้แล้ว ท่านจะสงบนิ่งและรับรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติในทุกสถานการณ์”¹⁸⁹

หากพิจารณาความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติทั้งสามประการดังที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าความหมายของ “การปฏิบัติ” นั้นมีความแตกต่างทัศนคติของนิกายเซนฝ่ายเหนืออย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือในขณะที่นิกายเซนฝ่ายเหนือเข้าใจความหมายของการปฏิบัติ¹⁹⁰ ในฐานะที่เป็น “วิถี” หรือ “เครื่องมือ” ในความหมายที่เป็น “วิถี” ที่จะนำไปสู่เป้าหมายแห่งการบรรลุธรรม พระพุทธศาสนา นิกายเซนฝ่ายใต้กลับชี้ให้เห็นว่าความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “ตื่นรู้” (Awaken) สู่ภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะของมนุษย์ ในแง่นี้ความแตกต่างในเชิงความหมายระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองสำนักนั้นวางอยู่บนการเข้าใจความหมายของแนวคิดเรื่อง “สมาธิและปรัชญา” ซึ่งเป็นพื้นฐานของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่แตกต่างกัน กล่าวคือในขณะที่นิกายเซนฝ่ายเหนือมองว่าความหมายของสมาธิและปรัชญานั้น คือ “ข้อปฏิบัติ” ที่จะ “นำไปสู่” การตื่นรู้สู่

¹⁸⁹ Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. . 105.

. As for the training which accords with the nature, that the noumenon is fundamentally without self is sila. That the noumenon is fundamentally free of distraction is samadhi. That the noumenon is fundamentally free of delusion is prajna. If one merely awakens to this noumenon, this is the true threefold training.

Thus Ts'ao-ch'i [the Sixth Patriarch Hui-neng] said, "The mind ground which is free of wrong is the sila of the self-nature. The mind ground, which is without distraction is the samadhi of the self-nature. The mind-ground which is without ignorance is the prajna of the self-nature. If you have this sort of understanding, you can be calm and aware naturally in all situations. "

¹⁹⁰ ในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล หลักการเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนนั้นถูกอธิบายภายใต้แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติแห่งสมาธิและปรัชญา” หรือ “The Cultivation of Samadhi and Prajna” ซึ่งความแตกต่างในทัศนะเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนทั้งสองโยนั้นวางอยู่บนการเข้าใจความหมายของการปฏิบัติในลักษณะที่ต่างกัน หากแต่พื้นฐานหรือเนื้อแท้ของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่นั้นยังคงวางอยู่บนพื้นฐานเรื่อง “สมาธิและปรัชญา” เช่นเดียวกัน โบโจ จินูล กล่าวว่าหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานั้นโดยเนื้อแท้แล้วก็คือการสะท้อนความหมายของแนวคิดเรื่องสมาธิและปรัชญานี้เอง และผู้ประเสริฐทั้งหลาย(นัยยะคือผู้ตรัสรู้ธรรม)ล้วนแต่ผ่านการปฏิบัติด้วยพื้นฐานแห่งสมาธิและปรัชญาเช่นนี้ทั้งปวง ดังนั้นสมาธิและปรัชญาจึงถือเป็นแกนหลักของหลักการเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของโบโจ จินูล อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยอธิบายถึงหลักการเรื่อง “การปฏิบัติ” ของนิกายเซนทั้งสองฝ่ายในงานวิจัยฉบับนี้จึงมีความหมายบ่งชี้ถึง ความหมายของ “การปฏิบัติแห่งสมาธิและปรัชญา” เช่นนี้เอง

ธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ แต่ในทางกลับกันนิกายเซนฝ่ายใต้กลับมองว่าสมาธิและปรัชญาที่มีความหมายถึง “ภาววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์” กล่าวคือ “สมาธิ” นั้น “คือ” ภาวะแห่งการสงบนิ่งแต่ยังคงไว้ซึ่งการรับรู้อย่างต่อเนื่องแห่งจิตเดิมแท้ ในขณะที่ “ปรัชญา” นั้น “คือ” ภาวะแห่งการรับรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัตที่ซึ่งตอบสนองต่อปัจจัยเงื่อนไขต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้โดยมิได้แปรผันเปลี่ยนแปลงตามปรากฏการณ์หรือเงื่อนไขต่างๆ ความหมายของสมาธิและปรัชญาในมิติมุมมองดังกล่าวจึงมีความหมายที่พุ่งตรงเข้าสู่ตัวจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์อย่างแท้จริง หรือคือ “การแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ปราศจากซึ่งการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” นั่นเอง

ความหมายของสมาธิและปรัชญาในฐานะที่เป็นธรรมชาติพื้นฐานของจิตเดิมแท้ ในลักษณะดังกล่าวคือพื้นฐานที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่า การเข้าถึงสภาวะเดิมแท้แห่งจิตอันเป็นรากฐานแห่งชีวิตของมนุษย์นั้นจึงมิใช่กระบวนการในการปฏิบัติที่มุ่งแสวงหาหรือจัดการกับเงื่อนไขขององค์ประกอบต่างๆ เพื่อเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งสภาวะบริสุทธิ์เดิมแท้เช่นนั้น หากแต่ในทางกลับกันความหมายของ “การปฏิบัติ” หรือ “วิถีทาง” แห่งการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิตจึงกลับกลายเป็นสภาวะแห่ง “การตื่นรู้” ในฐานะที่เป็นการทำให้อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นเนื้อแท้ของกระบวนการแห่งการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ กล่าวคือการตื่นรู้สู่สภาวะพื้นฐานแห่งจิตซึ่งปราศจากความแก่งวุ่นนั้นคือความหมายของสมาธิ ในขณะที่คือการตื่นรู้สู่ความบริสุทธิ์เดิมแท้ของจิตซึ่งเป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการคิดแยกแยะ ภายใต้มุมมองเช่นนี้ กรอบความเข้าใจแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติ” ของโบโจ จินูล จึงมีความแตกต่างออกไปจากพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือตามที่ไว้วิเคราะห์มาข้างต้นอย่างมีนัยยะสำคัญ

หากพิจารณาเช่นนี้จะเห็นได้ว่า การให้ความสำคัญกับความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” คือบทวิพากษ์ที่สำคัญที่โบโจ จินูล มีต่อ “มุมมองในเชิงทวิทัศน์” และ “ความเป็นทวิลักษณ์ในเชิงปฏิบัติ” ของนิกายเซนฝ่ายเหนือซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิถีอันนำไปสู่เป้าหมาย” กล่าวคือเป็น “รูปแบบ” หรือข้อปฏิบัติในการจัดการกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งปกปิด ครอบคลุมจิตเดิมแท้ การยอมรับท่าทีในการปฏิบัติดังกล่าวนั้นจึงเป็นการสะท้อนถึงการยอมรับในการกระบวนการแห่งการผูกมัดมนุษย์เอาไว้กับโครงข่ายแห่งการคิดแยกแยะที่จะยังคงดำรงอยู่ต่อภายใต้การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ในแง่นี้ การที่พระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้ได้ปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อความหมายของสมาธิและปรัชญาให้กลายเป็นข้อชี้บ่งถึงธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั่นเองจึงกลายเป็นการปฏิบัติทางความคิดครั้งสำคัญของนิกายเซนในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นแห่งกระบวนการในการปลดปล่อยมนุษย์ออกจากโครงข่ายแห่ง

ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่อาจถึงสะท้อนสภาวะอันปราศจากแก่นสารของโลก และสรรพสิ่งได้อย่างแท้จริง¹⁹¹ และ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” นั้นเองที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญของกระบวนการในการปลดปล่อยมนุษย์ออกจาก โครงข่ายแห่งความคิดแยกแยะ กล่าวคือภายใต้ความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว

ด้วยแนวคิดดังกล่าว การปฏิบัติและการตื่นรู้จึงมิได้ถูกวางเงื่อนไขอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ในเชิง “วิถีและเป้าหมาย” อีกต่อไปกล่าวคือภายในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล มุมมองในเชิงทวิทัศน์ ระหว่างจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ถูกอธิบายผ่านทางมุมมองเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างหน้าที่ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้ (function of true mind) ในขณะที่ความเป็นทวิลักษณ์ ในเชิงปฏิบัติได้ถูกจัดการด้วยแนวคิดเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้สู่ภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ ของมนุษย์ ภายใต้ความหมายดังกล่าวการปฏิบัติและการตื่นรู้ได้กลายเป็นสภาวะที่สะท้อน ความหมายระหว่างกันและกันได้อย่างสมบูรณ์

ด้วยแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่สะท้อนถึงสภาวะแห่งการปราศจากการคิดแยกแยะเช่นนั้นเองที่เป็น การ “ยืนยัน” ถึงการปรากฏขึ้นของประสบการณ์แห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ในฐานะที่เป็นภววิทยา เดิมแท้ก่อนการแยกแยะอันเป็น “เนื้อแท้” ของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง และ ภายใต้การปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้นี้เองที่ “เนื้อแท้” หรือภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็น ประสบการณ์แห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะ ได้กลายเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ใน ในฐานะที่เป็นการรับรู้และการเข้าใจโลกของมนุษย์ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง โบโจ จินูล เรียกการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวว่า “การปฏิบัติที่แท้จริง” (True cultivation)

ในบทนิพนธ์ของโบโจ จินูล การปฏิบัติที่แท้จริงจริงดังกล่าวนั้นถูกอธิบายภายใต้รูปแบบที่ แตกต่างกันไปเช่น “การปฏิบัติที่ปราศจากการปฏิบัติ” (The Cultivation Without Cultivated) , “การปฏิบัติอันเป็นปฏิทัศน์” (The Paradoxical Cultivation) , “การปฏิบัติอันปราศจากความ กังวลและปราศจากความพยายาม” (The Carefree and Effortless Cultivation) หรือ “การปฏิบัติ

¹⁹¹ ทัศนะของ Hui-Neng ที่ปรากฏในโคลกเรื่องตันโพธิ์อาจจะเข้าใจได้ว่าเป็นตัวแทนของการปฏิบัติทาง ความคิดที่สำคัญดังกล่าว บทโคลกดังกล่าวมีใจความว่า “ไม่มีตันโพธิ์ ทั้งไม่มีกระจงเงอันใสสะอาด เมื่อทุกอย่าง วางเปล่าแล้ว ฝุ่นจะลงจับอะไร” เนื้อหาในบทโคลกดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าท่าทีทางปรัชญาของ Hui-Neng คือการ ให้ความสำคัญและพุ่งตรงเข้าสู่ธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ซึ่งปราศจากแก่นสารสาระ ดังนั้นการปฏิบัติจึงมิใช่ การเพิ่มเติมสิ่งหนึ่งหรือหรือชักออกซึ่งสิ่งใด หากแต่เป็นการตื่นรู้สู่สภาวะที่แท้จริงของสิ่งนั้นในแบบที่มันเปล่า กล่าวคือในแบบที่ปราศจากแก่นสารสสารนั้นเอง

อันปราศจากความคิด” (The Cultivation of no-thought) ความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets on Cultivating the True Mind” ซึ่งมีเนื้อความว่า

“ถึงแม้การปฏิบัตินั้นจะเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันต่อความจริงที่ว่าความคิดอันมัวหมองนั้นแท้จริงแล้วว่างเปล่าไร้แก่นสารและธรรมชาติแห่งจิตนั้นบริสุทธิ์ใสโดยแรกเริ่ม ดังนั้นเจ้าจึงได้ขจัดลบความชั่วร้ายโดยที่เจ้านั้นได้ขจัดลบโดยปราศจากการขจัดลบสิ่งใดอย่างแท้จริง เจ้าพัฒนาความความดีทั้งหลายโดยที่เจ้านั้นได้พัฒนาโดยปราศจากการพัฒนาสิ่งใดอย่างแท้จริงสิ่งนี้เองคือการพัฒนาที่แท้จริงและการขจัดลบที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าแม้ว่าบุคคลจะได้เตรียมตัวเพื่อการปฏิบัติพัฒนา การปราศจากความคิดนั้นคือจุดเริ่มต้นของกระบวนการที่เราได้กล่าวมาดังกล่าวทั้งหมด”¹⁹²

แนวอธิบายของบทบรรยายธรรมดังกล่าวนี้สามารถใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของโบโจ จินูล ได้อย่างสำคัญเพราะการอธิบายนี้ได้อธิบายแจกแจงแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างถูกต้องภายใต้บริบทที่สำคัญสองประการคือ ประการแรก โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึง “เนื้อแท้” ของการปฏิบัติจริงในฐานะที่เป็น “การปฏิบัติอันปราศจากการปฏิบัติ” (The Cultivation without Cultivating) ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่แท้จริงอันวางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องสภาวะแห่งการ “การปราศจากความคิด” (no-thought, Ch .無念, wu-nien, Kr. Kr.무념, mu-nyom) และประการที่สอง แนวอธิบายดังกล่าวโบโจ จินูล ได้เชื่อมโยงให้เห็นว่า ภายใต้การเข้าใจ “เนื้อหา” ของการปฏิบัติในรูปแบบนี้เท่านั้นที่ทำให้การเชื่อมโยงระหว่าง “สภาวะทางภววิทยาแห่งจิตเดิมแท้” “รูปแบบทางญาณวิทยาแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” และ “กระบวนการแห่งการปฏิบัติ” อันสะท้อนความหมายถึงการบรรลุธรรมอันสมบูรณ์นั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้อย่างแท้จริงในประสบการณ์ของมนุษย์ภายในโลกปรากฏการณ์ ด้วยเหตุผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงเช่นนี้ผู้วิจัยจึงได้

¹⁹² Bojo Jinul, *Secrets on Cultivating the Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.148-149 .

“Although you must cultivate further, you have already awakened suddenly to the fact that deluded thoughts are originally void and the mind-nature is originally pure. Thus you eliminate evil, but you eliminate without actually eliminating anything; you cultivate the wholesome, but you cultivate without really cultivating anything either. This is true cultivation and true elimination. For this reason it is said, “Although one prepares to cultivate the manifold supplementary practices, thoughtlessness is the origin of them all.”

เริ่มต้นการวิเคราะห์มิติเนื้อหาของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้องดังกล่าวเป็นลำดับแรกจากนั้นก็
จะเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการที่สำคัญทั้งสามประการดังกล่าวในทัศนะของโบบี
จินูล ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรกผู้วิจัยมองว่าพื้นฐานแนวคิดเรื่อง “การปราศจากการคิด” นั้นคือจุดเชื่อมโยงที่
สำคัญระหว่างระหว่างภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้และการปฏิบัติที่แท้จริงในฐานะที่เป็นประสบการณ์แห่ง
การตื่นรู้สู่ภววิทยาเดิมแท้ดังกล่าว ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะแห่งการปราศจากความคิด
แยกแยะและภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์นั้นสามารถอธิบายได้ว่า โดยภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิด
แยกแยะนั้น “เนื้อแท้” แห่งประสบการณ์ของมนุษย์นั้นเป็นเพียง “กระแสแห่งการรับรู้ที่บริสุทธิ์ซึ่ง
ปราศจากการคิดแยกแยะ” ซึ่งเป็นการแสดงออกของความสัมพันธ์อันสมบูรณ์ระหว่างธรรมชาติเดิมแท้
ทั้งสองประการของจิตเดิมแท้กล่าวคือ “สมาธิและปรัชญา” (ความสงบเรียบร้อยและการรับรู้แห่งจิตเดิม
แท้) ในขณะที่จิตสำนึกในเชิงแยกแยะหรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็น “เนื้อหา”
ของประสบการณ์แห่งการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์นั้นโดยแท้จริงก็คือการแสดงตัวในโลก
ปรากฏการณ์ของภววิทยาพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ที่ปรากฏขึ้นและดำเนินไปอย่างเป็นพล
วัตภายใต้การรับรู้ที่มนุษย์มีต่อเหตุการณ์หรือสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขต่างๆอย่างเป็น
พลวัต ในแง่ การเกิดขึ้น, การดำรงอยู่, การเปลี่ยนแปลง และการดับหายไปของการคิดแยกแยะ
เหล่านั้นต่างวางอยู่บนเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ทำให้การคิดแยกแยะดังกล่าวนี้จึงสามารถถูก
พิจารณาได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสาร (Non Substantial)¹⁹³ ภายในชีวิตของมนุษย์

ด้วยทัศนะทางปรัชญาเช่นนี้ ความหมายของ “การปราศจากการคิด” จึงมีความหมายที่ชัดเจน
เข้าสู่ธรรมชาติในส่วนที่ลึกที่สุดของมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต อันเป็นเนื้อแท้ของ
จิตเดิมแท้หรือภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ การเข้าใจความหมายของจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะใน
เชิงมโนทัศน์ในลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเห็นได้ว่า “กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์” และ
“สถานะแห่งการปราศจากความคิด” เป็นเนื้อแท้ของชีวิตหรือ “ข้อเท็จจริง” ของชีวิตที่สะท้อน
ความหมายของกันและกันได้อย่างสมบูรณ์

ในอีกมุมหนึ่งภายในทัศนะทางปรัชญาของโบบี จินูล ได้สะท้อนให้เห็นว่ามโนทัศน์เรื่องการ
ปราศจากการคิดนอกจากจะเป็นการชี้บ่งถึงพื้นฐานทางภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์แล้ว มโนทัศน์
ดังกล่าวนี้ยังได้รับการอธิบายโดยเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้

¹⁹³ ลายละเอียดของประเด็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อย่างละเอียดเอาไว้ในบทที่สามของวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ จึงไม่ได้อธิบายอย่างลงรายละเอียดในบริบทนี้

อย่างฉับพลันกล่าวคือการเข้าใจความหมายของสภาวะแห่งการ “ปราศจากความคิด” นั้นได้ถูกขยายออกจากมุมมองแห่งการเป็น “เนื้อหา” ของจิตเดิมแท้ ไปสู่มุมมองแห่งการเป็น “เนื้อหา” ของกระบวนการแห่งการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนด “รูปแบบ” ของการปฏิบัติ การขยายมุมมองดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพิจารณาโน้ตสดังกล่าวภายใต้มิติเชิงการปฏิบัติ ความหมายของ “การปราศจากการคิด” นั้นได้บ่งชี้ไปสู่ “รูปแบบ” หรือ “กระบวนการ” ของการปฏิบัติที่สะท้อนตรงเข้าสู่ “เนื้อหา” ของจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะ

ในแง่การเชื่อมโยงสภาวะแห่งการปราศจากการคิดเข้ากับหลักการเรื่องการปฏิบัตินั้นคือพื้นฐานที่สำคัญในการยืนยันความถูกต้องแท้จริงของการปฏิบัติในทัศนะของโโจ จินูล กล่าวคือ การปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของโโจ จินูล นั้น คือ “การปฏิบัติที่ปราศจากการคิด” ในความหมายที่ว่า เป็นการปฏิบัติที่ปราศจาก “การคิด” ว่า “ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” นั่นคือสิ่งหนึ่งซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นจิตเดิมแท้ซึ่งต้องขจัดลบหรือกดขี่ให้ดับสูญไป เช่นบทอุปมาเรื่อง การลบลูกออกจากกระชก นอกจากนั้นการปฏิบัติซึ่ง “ปราศจากการคิด” จึงมิได้มีความหมายของการปฏิเสธกระบวนการในการรับรู้หรือกดขี่กระบวนการในการรับรู้ซึ่งโโจ จินูล อธิบายว่าเป็นกระบวนการในการปฏิบัติที่เปรียบได้กับการทับหญ้าด้วยก้อนหินซึ่ง “นิ่ง” ในความหมายที่เป็นการ “กดขี่ปฏิเสธการรับรู้”(Ch : 伏捺 , Fu Na , Kr. 봉탈 : pongnal)

ในแง่นี้โโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติซึ่งปราศจากการคิดนั้น เป็นการชี้ให้เห็นว่า “การปฏิบัติ” นั้นมิได้เป็นเพียง “เครื่องมือ” ในฐานะที่เป็น “วิถีทาง” ที่มนุษย์จะต้อง “ใช้” เพื่อให้สภาวะบางประการเช่นการบรรลุธรรมได้ปรากฏขึ้น หากแต่เป็นการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” สู่ภววิทยาเดิมแท้ก่อนการแยกแยะอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั่นเอง โโจ จินูล ได้อธิบายยืนยันความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” โดยมีใจความว่า

“หากเจ้าได้รับคำชี้แนะจากกัลยาณมิตรและได้ตื่นรู้ขึ้นอย่างฉับพลันต่อกระแสแห่งการรับรู้อันสงบเรียบซึ่งเป็นสิ่งที่ปราศจากความคิดและรูปทรงใครเล่าจะทักท้อเอาได้ถึงควมมีตัวตน ถ้าเจ้าตื่นรู้ได้ว่าโดยความเป็นจริงแล้วคุณลักษณะทั้งหลายที่ปรากฏขึ้นนั้นล้วนเป็นความว่าง จิตเดิมแท้ที่นั่นโดยตัวของมันเองเป็นสภาวะแห่งการปราศจากความคิด ถ้าความคิดได้ปรากฏขึ้นและเจ้าได้ตระหนักถึงความว่างของมัน ด้วยการตระหนักได้เช่นนั้นมันจึงดับสูญไป สิ่งนี้เองคือแนวทางในการปฏิบัติอันประเสริฐ” ¹⁹⁴

จากบทบรรยายดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า “เนื้อหา” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของโโจ จินูล นั้นได้ถูกวางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์เชื่อมโยงสะท้อนถึง “เนื้อหา” ของจิตเดิมแท้ซึ่งเป็นสภาวะแห่ง “การปราศจากความคิด” กล่าวคือ “การปฏิบัติ” ในความหมายดังกล่าวนี้ถูกแสดงออกมาในฐานะที่เป็น การตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อสภาวะอันแท้จริงของกระแสสำนึกในเชิงแยกแยะหรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งปรากฏภายในประสบการณ์แห่งชีวิตของมนุษย์ ภายใต้การเข้าใจที่ถูกต้องดังกล่าวนี้เนื้อหาของปฏิบัติอันแท้จริงที่ปรากฏขึ้นจึงมิได้มีสถานะที่เป็น “วิธี” ที่จะต้องถูกใช้ในการนำไปสู่การเข้าถึงจริงแท้แห่งการบรรลุธรรม เช่นการขจัดลบความคิดแยกแยะเพื่อให้ธรรมได้ปรากฏหรือการกดข่มปิดกั้นกระบวนการคิดเพื่อที่จะไม่ทำให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงธรรมอันสมบูรณ์

ภายใต้พื้นฐานแนวคิดที่ว่า “เนื้อหา” ของการปฏิบัติที่แท้จริงคือสภาวะที่สอดรับกับ “เนื้อหา” ของธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้น คือทำที่ทางปรัชญาของโโจ จินูล ในการปรับความหมายของการปฏิบัติจาก การปฏิบัติในฐานะที่เป็นเพียง “วิธี” ในการเข้าถึงสภาวะแห่งการเข้าถึงธรรม (Means-

¹⁹⁴ Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.265-266.

“ If we happen to receive the instructions of a good friend and suddenly awaken to this void and calm awareness, the calm awareness becomes free of thought and formless. Who then would assume that there is "self" or "person"? Upon awakening to the fact that all signs are void, the mind naturally becomes free of thought. If we are aware of a thought at the moment it arises, then through that awareness it will vanish." The sublime approach to practice lies only in this”.

End Relation) ให้กลายเป็นว่าการปฏิบัตินั่นเองคือ “คือ” การเข้าถึงธรรม ในความหมายที่ว่า การปฏิบัติคือการ “การเปิดเผย” ความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้ให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่ง “การรับรู้” ของผู้ปฏิบัติที่ยังคง “ดำรงชีวิต” อยู่ในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง โดยนัยยะนี้การปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้น “โดยตัวของมันเอง” จึงมีความหมายทั้งในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” (Awakening) และ “การเข้าถึง” (Realization) ในความหมายที่ว่าความเข้าใจนั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนแห่งพฤติกรรมที่ถูกต้องและสมบูรณ์อย่างฉับพลัน

ภายใต้การเข้าใจความหมายของการปฏิบัติที่แท้จริงอันมี “เนื้อหา” ที่สอดคล้องไปกับธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นคือพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์ให้เห็นว่า “นาม” ที่บ่งชี้ถึงการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวซึ่งขัดแย้งกับพื้นฐานแนวคิดในเชิงตรรกะเช่น “การปฏิบัติอันปราศจากการปฏิบัติ” (The Cultivation without Cultivated) นั้นโดยแท้จริงได้ซ่อนนัยยะในทางความหมายที่สำคัญ กล่าวคือความหมายของ “Cultivation” ภายในมิติแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้นสะท้อนถึงความหมายของการ “ดำเนินชีวิต” ในโลกประจักษ์ที่ “สอดคล้อง” กับ การตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อภาวินิยามเดิมแท้ของมนุษย์ ในขณะที่ความหมายของ “without cultivation” สะท้อนถึงสถานะแห่งการปราศจากรูปแบบแห่งการปฏิบัติที่มี “เนื้อหา” ขัดแย้งกับพื้นฐานธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์¹⁹⁵ ภายใต้การเข้าใจความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว จึงอาจจะสามารถชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้น “การปฏิบัติอันปราศจากการปฏิบัติ” นั้นคือ “สถานะแห่งการดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยปราศจากพฤติกรรม(ทั้งทางกายและใจ) ที่ขัดแย้งกับความจริงของธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั่นเอง”

ภายใต้การเข้าใจแนวคิดเรื่อง “การปราศจากการคิด” ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับหลักการเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของโโบโจ จินูล จึงส่งผลให้ความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ของโโบโจ จินูล นั้นจึงสามารถอธิบายได้โดยสอดคล้องกับหลักการดังกล่าวได้อย่างชัดเจน เช่น “การปฏิบัติอันเป็นปฏิทัศน์” (The Paradoxical Cultivation) จึงมิได้มีความหมายถึงการปฏิบัติที่มีลักษณะหักล้างหรือขัดแย้งกันเอง หากแต่เป็น “การปฏิบัติ” ในลักษณะซึ่งไม่ “ปฏิบัติ” ในสิ่งที่ “ขัดแย้ง” (Paradox) กับภาวินิยามเดิมแท้ อันเป็นภาวะซึ่งปราศจากการคิดแยกแยะ หรือ “การปฏิบัติอันปราศจากความกังวลและปราศจากความพยายาม” (The Carefree and Effortless

¹⁹⁵ เช่นการปฏิบัติซึ่งวางอยู่บนการยอมรับว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือสิ่งซึ่งดำรงอยู่อย่างมีแก่นสาร (โดยนัยคือมีสิ่งสองสิ่งซึ่งดำรงอยู่แยกขาดจากกัน) และได้เข้าปกปิดเนื้อแท้แห่งจิตจึงต้องถูกจัดลบลหรือทำลายทิ้งซึ่งความสกรปกดังกล่าวออกราวกับการขัดเช็ดสีต่างๆที่สะท้อนออกมาจากแก้วมณีเพื่อให้ความใสกระจ่างได้ปรากฏขึ้นอีกครั้ง

Cultivation) จึงสะท้อนความหมายว่า การปฏิบัติซึ่งมีได้เป็นรูปแบบของความพยายามในการกดขี่, ควบคุมหรือขจัดลบที่มีต่อการคิดแยกแยะ ในแง่นี้ “การปราศจากความพยายาม” จึงมิได้มีความหมายว่าปฏิเสธการปฏิบัติ หรือปล่อยให้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร้ทิศทางไม่มีความพยายามหรือความใส่ใจหากแต่ความหมายของการปราศจากความพยายามดังกล่าวคือการปราศจากความพยายามในการปฏิบัติในวิถีที่ขัดแย้งกับภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ นอกจากนั้นการปฏิบัติซึ่งปราศจากความพยายามยังอาจจะสามารถเข้าใจได้ในอีกมุมหนึ่งว่ามีความหมายที่บ่งชี้ถึงสถานะแห่ง “การแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ” ของผู้ปฏิบัติที่เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต โดยปราศจากสถานะแห่งการเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ ในแง่นี้การปฏิบัติที่แท้จริงจึงเป็นเรื่องของการปราศจาก “ความพยายาม” แต่มีใช้การปราศจาก “ความใส่ใจ” หรือการปล่อยพฤติกรรมของมนุษย์นั้นดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง ในแง่นี้การแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติดังกล่าวนั้นอาจจะเข้าใจได้ว่ามีความหมายถึงการทำงาน “อย่างต่อเนื่อง” ของจิตเดิมแท้ที่มีต่อประสบการณ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายในโลกแห่งสังสารวัฏนี้เอง ในแง่นี้ทัศนะในเรื่องการปฏิบัติในความหมายดังกล่าว นั้นสะท้อนอยู่ในในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the Mind* โดยมีใจความว่า

“สำหรับผู้ซึ่งสมบูรณ์พร้อมนั้นการรักษาไว้ซึ่งความสมดุลแห่งสมาธิและปรัชญานั้นมิได้มีความเกี่ยวข้องกับความพยายาม สำหรับเขาเหล่านั้นมันจักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยมิต้องกังวลสนใจกับเรื่องของสถานที่หรือเวลา เมื่อเขามองเห็นสิ่งต่างๆหรือได้ยินเสียงก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น¹⁹⁶ เมื่อสวมใส่เสื้อหรือเมื่อทานอาหารก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น เมื่อขบถายหรือปัสสาวะก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น เมื่อเจรจาทูตคุยกับผู้อื่นก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น ในทุกห้วงเวลาไม่ว่าจะพูดคุยหรือเจียบสงบไม่ว่าจะปลื้มปิติหรือเกรี้ยวโกรธก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น อุปมาคล้ายกับเรือที่ลอยขึ้นลงไปตามกระแสคลื่นหรือคล้ายกับสายน้ำเชี่ยวกรากที่ไหลเลาะไปตามความโค้งคดหรือตรงดิ่งไปตามแนวหุบเขา ในจิตของเขานั้นปราศจากกระบวนการคิดหรือการใช้เหตุใช้ผล

วันนี้เข้าตั้งอยู่ในความสงบอย่างเป็นธรรมชาติในทุกเงื่อนไขโดยปราศจากทำลายล้างหรือการขัดขวาง พຽຽນนี้เขาก็ยังสงบนิ่งในทุกสถานการณ์ ดังนั้นเขาสามารถดำเนินตามเงื่อนไขต่างๆโดยปราศจากการทำลายล้างและการขวางกั้นใดทั้งปวง” เขามิได้ขจัดลบสิ่งซึ่งชั่วร้ายหรือพัฒนาสิ่งซึ่งดีงาม พฤติกรรมของเขานั้นแน่วแน่และปราศจากความหุลอกลวง การมองเห็นและการได้ยินของเขา

¹⁹⁶ ในสำนวนการแปลภาษาไทยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำแปลว่า “ก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น” ในการแปลความหมายจากฉบับภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า “just so” ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการใช้คำภาษาไทยดังกล่าวของผู้วิจัยนั้นน่าจะเป็นการทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของบทบรรยายดังกล่าวได้อย่างค่อนข้างชัดเจน

นั่นจะกลับเข้าสู่ภาวะอันเป็นปรกติไม่มีการแกว่งไหวไปตามวัตถุที่เข้ามาสัมผัส เหตุใดเขาจะต้องมีความพยายามในการขจัดลบในเมื่อไม่มีแม้ในห้วงหนึ่งของความคิดซึ่งได้สร้างความรู้สึกล่าช้าขึ้นมา ดังนั้นเขาจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีความพยายามเพื่อที่จะลบสิ่งอื่นใดต่าง ๆ เหล่านี้เลย”¹⁹⁷

ภายในการดำเนินชีวิตในลักษณะเช่นนี้เองที่ “อุปสรรค” ซึ่งเคยถูกเข้าใจว่าเป็น “สิ่งกีดขวาง” (Obstacle) จะได้กลายเป็นสิ่งที่ “การเปิดเผย” (Reveal) ความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติ และ ช่องว่างระหว่างการตื่นรู้ (Awakening) และการปฏิบัติได้ดังที่รู้ (Realization) จึงได้ถูกถมให้เต็ม ภายใต้ทัศนคติของการปฏิบัติที่แท้จริงในลักษณะดังกล่าว ในแง่นี้ “การปฏิบัติ” ของมนุษย์ใน ความหมายดังกล่าวนี้โดยตัวมันเองคือการปรากฏขึ้นแห่งภววิทยาเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสแห่ง การรับรู้อันปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และการปรากฏขึ้นของกระแสแห่งการรับรู้ดังกล่าว นี้เองคือการยืนยันความหมายแห่งธรรมในฐานะที่เป็นคำสอนหรือซึ่งถูก “พรรณา” ไว้ในตำราหรือ ข้อเขียนทางศาสนานั้นให้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ภายใต้การปฏิบัติใน ความหมายเช่นนี้เอง¹⁹⁸

¹⁹⁷ Bojo Jinul , **Secrets on Cultivating the True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 150-151.

“For an accomplished man, maintaining samadhi and prajna equally does not involve endeavor, for he is always spontaneous and unconcerned about time or place. When seeing forms or hearing sounds, he is “just so.” When wearing clothes or eating food, he is “just so.” When defecating or urinating, he is “just so.” When talking with people, he is “just so.” At all times, whether speaking or keeping silent, whether joyful or angry, he is “just so.” Like an empty boat riding on the waves which follows the crests and troughs, or like a torrent flowing through the mountains which follows the bends and straights, in his mind he is without intellection. Today, he is at peace naturally in all conditions without destruction or hindrance. Tomorrow, in all situations, he is naturally at peace. He follows all conditions without destruction or hindrance. He neither eliminates the unwholesome nor cultivates the wholesome. His character is straightforward and without deception. His seeing and hearing return to normal and there are no sense objects to come in contact with Why should he have to bother with efforts at effacement? Since he has not a single thought which creates passion, he need not make an effort to forget all conditioning.”

¹⁹⁸ การให้ความสำคัญว่าข้อคำสอนทางศาสนานั้นจะสามารถถูกยืนยันได้ภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ นั้นคือพื้นฐานหลักที่สำคัญในการวิจารณ์ท่าทีของพระพุทธรศาสนาฝ่ายสำนักการศึกษา (Scholastic School) ที่มุ่ง ให้ความสำคัญกับการศึกษาตำราหรือข้อเขียนทางศาสนาโดยละเลยความสำคัญของการปฏิบัติ ในขณะที่คำสอน

ในแง่นี้พบว่านักคิดที่มุ่งให้การสนับสนุนแนวคิดเรื่องวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซน ฝ่ายใต้และมีทัศนคติในการโต้แย้งปฏิเสหวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล อย่างจริงจังนั้นคือนักบวชชื่อนิกายเซน นาม “Songchol” (1912-1993 A.D.) คณาจารย์ใหญ่ของพระพุทธศาสนานิกายโซเกและเจ้าอาวาส วัดแฮอินซา (Heain sa Monastery) ซึ่งเป็นหนึ่งในสามอารามที่สำคัญของพระพุทธศาสนาใน คาบสมุทรเกาหลี ข้อโต้แย้งของ Songchol ที่มีต่อแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นอาจจะถือ ได้ว่าเป็นกระแสโต้แย้งทางความคิดที่สำคัญซึ่งปลุกให้แนวคิดเรื่องความขัดแย้งระกว้างประเด็นเรื่อง การตามรู้และการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนกลับมาได้รับความสนใจอีกครั้งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประเด็นหลักของข้อโต้แย้งของ Songchol นั้นปรากฏอยู่ในงานเขียนชิ้นสำคัญเรื่อง “*Correct path of Son*” (Sonmun chongno, Ch : 禪門正路) ข้อโต้แย้งของ Songchol ที่มีต่อแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นถูกพิจารณาได้ในสามประเด็น กล่าวคือ ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ สองประเด็นทางปรัชญา และสามประเด็นทางวิมุตติวิทยา

ในประเด็นทางประวัติศาสตร์ Songchol เสนอข้อโต้แย้งต่อโบโจ จินูล ว่า ภายใต้อาริชาตของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่ให้ความสำคัญกับการยืนยันถึงการตื่นรู้ของผู้ปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยอาจารย์ เช่น ประวัติของโบโจ จินูล กลับแสดงให้เห็นว่า โบโจ จินูล นั้นมิเคยเกิดทางกลับไปยังดินแดนจีนเพื่อรับการยืนยันในการตื่นรู้ที่เกิดขึ้น อีกทั้งการสืบสายธารทางความคิดของโบโจ จินูล นั้นก็ได้สืบโดย ตางต่อมาจากเวายหลง หรือสังฆปริณายกองค์ที่ 6 ซึ่งเป็นต้นสายธารทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี ดังนั้นภายใต้อาริชาตดังกล่าว Songchol โบโจ จินูล นั้นมิได้มีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนของพุทธปรัชญานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลี อย่างที่เคยได้รับการยอมรับตลอดในช่วงเวลา 700 ปีที่ผ่านมา

จากข้อโต้แย้งในมิติเชิงประวัติศาสตร์ดังกล่าวนี้ Songchol ได้ปรับข้อโต้แย้งดังกล่าวไปเป็นฐานหลักของการสร้างข้อโต้แย้งในมิติทางปรัชญาที่มีต่อแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล โดยชี้ให้เห็นว่าด้วยการปราศจากการชี้แนะจากอาจารย์ ทำให้โบโจ จินูล เน้นการศึกษาหาความรู้โดยใช้การท่องอ่านตำราหรือพระสูตรทางศาสนาเป็นหลัก ในแง่นี้การให้ความสำคัญกับการศึกษาตำราทาง

ของนิกายเซนบางสำนักการให้ความสำคัญกับการมุ่งปฏิบัติจนละเลยการศึกษานั้นก็เป็นการทำให้การปฏิบัติดังกล่าว นั้นปราศจากความถูกต้องและอาจจะยังเป็นการย้ำเน้นที่ทัศนะที่ผิดพลาดให้ฝังแน่นลงไปมากกว่าเดิม ในแง่นี้การเข้าใจข้อคำสอนทางศาสนาที่ถูกบรรยายเอาไว้ในคัมภีร์จึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของรูปแบบการปฏิบัติที่ถูกต้องใน ขณะที่การปฏิบัติที่ถูกต้องนั่นเองคือการทำให้ความหมายของข้อคำสอนดังกล่าวปรากฏขึ้นจริงในกระแสแห่งการรับรู้ของมนุษย์ การศึกษาและการปฏิบัติจึงเป็นเงื่อนไขที่สนับสนุนซึ่งกันและกันในทัศนะของโบโจ จินูล

ศาสนาดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลอันสำคัญที่ทำให้ Songchol มองว่าแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันของโโจ จินูล นั้นโดยแท้จริงเป็นเพียง “การตื่นรู้แห่งความเข้าใจ” (Sudden Understanding) ที่มีต่อความหมายของพระธรรมคำสอน ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญมรการทำให้โโจ จินูล ยังคงมองว่าการปฏิบัติยังคงต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการตื่นรู้ได้ปรากฏขึ้นแล้ว ซึ่งในทัศนะของ Songchol นั้นการตื่นรู้ของโโจ จินูล ดังกล่าว นั้นมิใช่ “การตื่นรู้ที่แท้จริง” ซึ่งมีความหมายถึง “การตรัสรู้ที่สมบูรณ์” (Kyon song) ซึ่งมิต้องมีการปฏิบัติหรือการพัฒนาอะไรอีกต่อไป ในแง่นี้แนวคิดเรื่องการตื่นรู้ในลักษณะดังกล่าวของโโจ จินูล นั้นจึงมีอาจถือได้ว่าเป็นทัศนะของพระพุทธานิกายเซน หากแต่เป็นทัศนะแบบแฝงของพระพุทธานิกายฝ่ายสำนักเน้นการศึกษา (The Scholastic School) แต่เพียงเท่านั้น (Seongcheol, 1987, p. 34)

และจากข้อวิจารณ์ทั้งสองประการที่ผ่านมา Songchol จึงได้ กล่าวถึงข้อวิจารณ์สุดท้ายซึ่งเป็นข้อวิจารณ์ในมิติทางวิมุติวิทยา โดยชี้ให้เห็นว่า ด้วยความเข้าใจที่ผิดพลาดของโโจ จินูล และการยอมรับข้อคำสอนของพระพุทธานิกายฝ่ายเน้นการศึกษา ทำให้หลักการทางวิมุติวิทยาของโโจ จินูล นั้นมีอาจจะเป็นมรรควิธีที่สมบูรณ์ได้อย่างแท้จริง ในแง่นี้ Songchol ชี้ให้เห็นว่า มรรควิธีที่จำเป็นและสำคัญอย่างที่สุดอันเป็นมรรควิธีแห่งการเข้าถึงธรรมได้อย่างสมบูรณ์นั้นมีเพียงการปฏิบัติ “Hwadu” หรือการขบปริศนาธรรมแต่เพียงเท่านั้น แนวคิดเรื่องการปฏิบัติในลักษณะอื่นๆทั้งหมดที่ตีบการสนับสนุนโดยโโจ จินูล จึงเป็น สิ่งที่ปราศจากคุณค่าและเป็นอุปสรรคขวางกั้นการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ของมนุษย์เสียเอง (Seongcheol, 1987, p. 190)

นักวิชาการเช่น Kang ให้คำอธิบายว่าข้อวิจารณ์ทั้งสามประการดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญของ Songchol ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นแนวคิดที่สำคัญทั้งสามประการคือ¹⁹⁹ (Kang, 2013, p. 132)

- 1 มองเห็นธรรมชาติแห่งตนและบรรลุสู่ความเป็นพุทธะอย่างสมบูรณ์
- 2 ภายหลังจากการตื่นรู้ การกระทำ(พฤติกรรม) ของมนุษย์นั้นคือการกระทำ(พฤติกรรม)ของพุทธะผู้ประเสริฐทั้งหลาย

¹⁹⁹ To see one's own nature and (suddenly) accomplish Buddhahood” (siksım kyonsong chasong pulto , Ch : 識心見性 自成佛道)

“After awakening, one's deeds are the deeds of a Buddha” (ohu suhaeng purhaeng , Ch: 悟後修行佛行)

“Only hand down the sudden teaching. Enter into the world and destroy erroneous doctrine(s)” (yujOn ton'gyobOp ch'ulse p'asajong Ch : 唯傳敦教法 出世破 邪宗)

3 เพียงแต่ด้วยการส่งต่อด้วยคำสอนแห่งสำนักฉัปลัน จงเข้าสู่โลกและทำลายล้างคำสอนที่ ผิดพลาด

ในแง่นี้จากการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ชี้ให้เห็นถึง “โจทย์ทางปรัชญา” ของโบโจ จินูล ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิง ประจักษ์ เช่นที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในบทที่สองของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีทัศนะว่า การ ให้เหตุผลโต้แย้งทั้งสามประการดังกล่าวของโบโจ จินูล นั้นยังคงไม่สามารถเป็นเหตุผลที่อธิบายได้ อย่างเพียงพอว่าแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นเป็นแนวคิดที่ผิดพลาดไม่ถูกต้อง ซึ่งสมควร จะต้องถูกปฏิเสธออกจากหลักการของพระพุทธศาสนานิกายเซน ผู้วิจัยมีเหตุผลในการโต้แย้งแนวคิด ของ Songchol ทั้งสามประการว่า

ในประการที่หนึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้อโต้แย้งในมิติทางประวัติศาสตร์เช่นเรื่องการได้รับการ ยืนยันการตื่นรู้จากคณาจารย์ในดินแดนจีนนั้นมิได้เป็นข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลเพียงพอในการชี้ให้เห็นว่า หลักการทางปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นมีความผิดพลาด กล่าวคือ Songchol กำลังใช้ข้ออ้างทาง ประวัติศาสตร์เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในเชิงหลักการความคิด ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้อาจจะถือว่าไม่มี น้ำหนักที่เพียงพอต่อการชี้ให้เห็นได้ว่าแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล นั้นไม่สะท้อนต่อพุทธธรรม คำสอนที่แท้จริง โบโจ จินูล และประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือหากมองว่า Songchol คือ คณาจารย์ใหญ่ของพระพุทธศาสนานิกายเซนซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรมได้อย่างแท้จริงนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ชี้ได้ว่า Songchol ย่อมมีความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซนมี พื้นฐานแนวคิดที่สำคัญว่า พุทธธรรมนั้นมิได้เป็นเพียงข้อคำสอนที่มีเอาไว้เพื่อการศึกษาในเชิงหลักการ แต่เพียงเท่านั้นหากแต่พุทธธรรมต้องเป็นสิ่งที่ถูกทำให้ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ ด้วย ความเข้าใจในพื้นฐานของนิกายเซนเช่นนี้ ยิ่งเป็นการทำให้แนวคิดของ โบโจ จินูล ในการให้ ความสำคัญระหว่าง “มนุษย์และความจริง” (Man-Truth Relation) กล่าวคือการมุ่งศึกษาคำสอน แห่งพุทธธรรม “ด้วยตัวเอง” เพื่อให้เกิดประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ “ด้วยตัวเอง” นั้นจึงมีนำที่จะเป็น สิ่งที่ถูกนำมาเป็นข้อโต้แย้งของ Songchol มีต่อแนสคติทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในแง่นี้ข้อโต้แย้ง ของ Songchol ดังกล่าวนั้นในมุมมองหนึ่งจึงเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับทัศนะของพระพุทธศาสนานิกายเซนเสีย เอง

ในประการที่สองผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อโต้แย้งในมิติทางปรัชญาโดยเฉพาะประเด็นเรื่องการ ตื่นรู้ นั้น ดูเหมือนจะเป็นข้อโต้แย้งที่วางอยู่บน “โจทย์ทางปรัชญา” ที่แตกต่างกันระหว่าง Songchol และโบโจ จินูล กล่าวคือ ในทัศนะของ Songchol นั้นการตื่นรู้ยังฉัปลันที่เกิดขึ้นนั้น

คือการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ ซึ่งเมื่อการตรัสรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว กิเลสที่ชนะที่ผิดพลาดต่างๆที่เคยปรากฏขึ้นในชีวิตนั้นก็ดับหายไปโดยสิ้นเชิง Songchol อุปมาหลักการดังกล่าวกับเรื่องสุขภาพที่แข็งแรงและโรคร้าย กล่าวคือเมื่อกล่าวว่าคุณคนผู้นี้มี “สุขภาพดี” (Healthy) ย่อมหมายความว่าบุคคลผู้นี้ “ปราศจากโรคร้ายทั้งปวง” (without Sickness) ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่บุคคลเหล่านั้นจะต้อง “กินยา” อีกต่อไป ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าประเด็นดังกล่าวนั้นคือความพยายามของ Songchol ในการอธิบาย สภาวะแห่งการบรรลุธรรมที่ปรากฏขึ้นในชีวิตของมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ภายใต้สภาวะดังกล่าวซึ่งถือเป็นการอธิบายที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมโดยแท้จริง แต่กระนั้นก็ตามหากพิจารณาโจทย์ทางปรัชญาของโโจ จินูล ในประเด็นเรื่องวิมุตติวิทยานั้นกลับพบว่า โจทย์ทางปรัชญาของโโจ จินูล คือ “มนุษย์ปุถุชน” ที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ผู้ซึ่ง “ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแม้การตื่นรู้จะเกิดขึ้นก็ตาม

หากพิจารณาในแง่นี้จะเห็นได้ว่าหลักการทางวิมุตติวิทยาของโโจ จินูล มีเป้าหมายที่สำคัญในการทำให้มนุษย์ปุถุชนนั้นสามารถเข้าถึงพุทธธรรมอันสมบูรณ์ได้ในโลกแห่งความเป็นจริงดังนั้นปัญหาที่สำคัญของปุถุชนกล่าวคือปัญหาเรื่องการไม่สามารถปฏิบัติได้ดังที่รู้ได้โดยฉับพลัน นั้นจึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้วิมุตติวิทยาของโโจ จินูล จึงยังคงมองว่าการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในแง่นี้ผู้วิจัยมองว่าข้อวิจารณ์ของ Songchol ที่มีต่อแนวคิดของโโจ จินูล ดังกล่าวนั้นจึงเป็นการวิจารณ์แนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโโจ จินูล ที่มุ่งตอบโจทย์ทางปรัชญาให้กับมนุษย์ปุถุชน “จากพื้นฐานแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของตน” ที่มุ่งตอบโจทย์ทางปรัชญาให้กับผู้ที่ความสามารถสูงซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยนั้นข้อวิจารณ์ดังกล่าวเป็นข้อวิจารณ์นั้นยังไม่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโโจ จินูล นั้นมีความผิดพลาดและไม่เที่ยงตรงต่อทัศนะของพระพุทธศาสนานิกายเซนอย่างไร ในแง่นี้ผู้วิจัยเห็นว่า Songchol กำลังใช้ความแตกต่างของวิธีการทางปรัชญามาเป็นข้อตั้งเพื่อโต้แย้งความผิดพลาดของเนื้อหาทางปรัชญา ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่ไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดของเนื้อหาปรัชญาได้อย่างแท้จริง

ในประการที่สามผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อโต้แย้งในมิติทางวิมุตติวิทยาที่ Songchol มีต่อแนวคิดของโโจ จินูล โดยชี้ว่า แนวคิดทางวิมุตติวิทยาที่กล่าวกล่าวนั้นไม่อาจจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง(เพราะเป็นวิธีที่ผิดพลาด) นั้นอาจจะกลับกลายเป็นข้อโต้แย้งที่สนับสนุนแนวคิดของโโจ จินูล และเป็นข้อโต้แย้งต่อแนวคิดของ Songchol เสียเอง กล่าวคือหากพิจารณาว่าโดยความเป็นจริงนั้นมนุษย์ปุถุชนโดยทั่วไปไม่สามารถปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน (โจทย์ทางปรัชญาของโโจ จินูล) ดังนั้นหลักการทางปรัชญาของ Songchol ที่มองว่าเมื่อการตรัสรู้ธรรมอันสมบูรณ์ได้เกิดขึ้นเมื่อนั้นแบบ

แผนแห่งการปฏิบัติแนวคิดหรือพฤติกรรมของมนุษย์นั้นจะสมบูรณ์ขึ้นได้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening and Sudden Cultivation) นั้นจึงกลายเป็น “ทฤษฎีในอุดมคติ” ซึ่งถึงแม้จะมีความถูกต้องในเชิงหลักการ หากแต่กลับปราศจากผลในเชิงปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ (เพราะมนุษย์ปุถุชนไม่อาจสามารถปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าวได้) ในขณะที่แนวคิดของ โบโจ จินูล นั้นกลับดูเป็นหลักการทางวิมุตติวิทยาที่มนุษย์ปุถุชนสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ในแง่นี้ข้อโต้แย้งของ Songchol ในบริบทดังกล่าวสำหรับผู้วิจัยจึงยังไม่ใช่สิ่งที่ชี้ให้เห็นได้ว่าแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของ โบโจ จินูล คือแนวทางที่ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ได้อย่างแท้จริง หากแต่กลับยิ่งเป็นข้อโต้แย้งที่สนับสนุนแนวคิดของโบโจ จินูล อย่างมีนัยที่สำคัญ

แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของทั้ง Songchol และ โบโจ จินูล นั้นต่างมีคุณค่าความหมายและความถูกต้องภายใต้โจทย์ทางปรัชญาของทั้งฝ่ายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การอธิบายแนวคิดเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของ Songchol นั้นเป็นการบ่งชี้ถึงมรรควิธีที่ถูกต้องในการเข้าสู่พุทธธรรมอันสมบูรณ์ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้อย่างฉับพลันซึ่งเป็นวิธีของผู้ที่ “มีความสามารถสูง” ในทัศนะของโบโจ จินูล และการอธิบายแนวคิดเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของ โบโจ จินูล นั้นก็เป็นมรรควิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ที่มีความสามารถในระดับกลางหรือปุถุชนโดยทั่วไป แนวทางทั้งสองประการดังกล่าวนี้จึงล้วนแต่สามารถนำพามนุษย์ไปสู่เป้าหมายแห่งธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ในขณะที่ความพยายามในการสร้างข้อแย้งเพื่อแสวงหาความถูกต้องสมบูรณ์อันเป็นที่สุดระหว่างวิมุตติวิทยาทั้งสองประการนั้นกลับกลายเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดที่มีต่อหลักการทางวิมุตติวิทยาเสียเอง

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ถึงแม้โดยการวิเคราะห์ที่ผ่านมานั้นได้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) ในฐานะที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน และการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening and Sudden Cultivation) นั้นจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับจากโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่แท้จริงในฐานะที่เป็นการตื่นรู้สู่ภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ หากแต่ภายใต้ทัศนะในการให้ความสำคัญเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์อันเป็นแนวคิดหลักของวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล นั้น กลับเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันดังกล่าว กล่าวคือถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นจะถือได้ว่าเป็น “การปฏิบัติที่ถูกต้อง” หากแต่แนวคิดเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวยังคงไม่อาจจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ “เหมาะสม” และสามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่โลกสังสารวัฏได้อย่างเพียงพอ ในทัศนะของโบโจ จินูล “การปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์” ภายใต้กรอบการให้ความสำคัญกับ

มนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั้นอาจจะต้องเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่วางอยู่บนการสอดประสานระหว่างความถูกต้องต่อ “ข้อเท็จจริงในเชิงหลักการ” และ “ความเป็นจริงในชีวิต” ของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์

ด้วยการสืบสายธารทางความคิดของโบโจ จินูล ซึ่งอยู่ในสายสกุลทางความคิดที่สนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening and Sudden Cultivation) รวมถึงอิทธิพลของแนวทางการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวที่เป็นกระแสอิทธิพลหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซนในช่วงเวลาดังกล่าวของอาณาจักรโครยอ ยิ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญที่สมควรจะได้รับการวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า ข้อโต้แย้งที่โบโจ จินูล มีต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของสำนักคิดที่ตนเป็นหนึ่งในสมาชิกร่วมอยู่นั้น มีเหตุผลหรือข้อโต้แย้งที่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวเช่นไร และการให้เหตุผลโต้แย้งเช่นนั้นในท้ายที่สุดสามารถนำไปสู่แนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่สมบูรณ์ของโบโจ จินูล อันเป็นเนื้อหาของระบบวิมุติวิทยาที่สำคัญของโบโจ จินูล ได้ในลักษณะใด ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การให้เหตุผลโต้แย้งที่โบโจ จินูล มีต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือการปฏิบัติอย่างฉับพลันมีฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่ “ถูกต้องแต่ไม่พอเพียง” และในการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะถูกใช้เป็นเนื้อหาในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่ “ถูกต้องสมบูรณ์” ในทัศนะของโบโจ จินูล ซึ่งเป็นหัวข้อต่อไป

5.4 ปัญหาของการปฏิบัติที่ถูกต้อง : ความถูกต้องที่ “ไม่เพียงพอ” ในทัศนะของโบโจ จินูล

ข้อวิจารณ์ที่ โบโจ จินูล มีต่อประเด็นเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปความหมายลงได้ในสองประเด็นคือ ข้อวิจารณ์แย้งเรื่องความสามารถของมนุษย์ (The Argument of Human Capacity) และสอง ข้อวิจารณ์เรื่องการทอดยาวในมิติเชิงเวลา (The Argument of Temporal Dimension)

5.4.1 ข้อโต้แย้งเรื่องความสามารถของมนุษย์²⁰⁰

โบโจ จินูล ได้วางโครงสร้างการโต้แย้งอยู่บนประเด็นที่ว่า ภายใต้ความสามารถของปุถุชนทั่วไปนั้นแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นดูเหมือนว่าจะเป็นแนวคิดที่ไม่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขของการดำรงชีวิตอยู่ในโลกประจักษ์ของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง กล่าวคือถึงแม้การตื่นรู้สู่ภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะจะเป็นสิ่งที่สามารถปรากฏขึ้นได้แต่กระนั้นก็ตาม

²⁰⁰ ผู้วิจัยมองว่าประเด็นดังกล่าวนี้คือประเด็นพื้นฐานหลักที่ โบโจ จินูล ใช้ในการสนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของแนวคิดทางวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Sudden Awakening and Gradual Cultivation)

มนุษย์ปุถุชนโดยส่วนใหญ่ของสังคมนั้นยังคงไม่สามารถทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้นั้นเป็นมูมมองที่มนุษย์นั้นมีต่อโลกและสรรพสิ่งภายใต้การมีชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างทันที โบโจ จินูล เรียกปัญหาในลักษณะดังกล่าวว่าปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่าง “การรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้” (The gap between knowing and doing) หรือช่องว่างระหว่าง “การรู้และการเป็นได้ตั้งที่รู้” (The gap between knowing and being)

ในแง่นี้หากอธิบายโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้ก็อาจจะเห็นภาพว่า บุคคลบางจำพวกนั้นเมื่อเกิดการเข้าใจในธรรมชาติเดิมแท้ของตนว่าเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ เมื่อนั้นกระแสแห่งการรับรู้ดังกล่าวก็ได้กลายมาเป็นรูปแบบในการรับรู้และการเข้าใจโลกอย่างเป็นธรรมชาติของตนได้อย่างฉับพลัน สำหรับบุคคลกลุ่มดังกล่าว การรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้นั้นจะกลายเป็นสภาวะที่สอดประสานและปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน การเข้าใจโลกและสรรพสิ่งจากมูมมองของจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะจึงสามารถปรากฏขึ้นได้ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้จึงมิได้ปรากฏขึ้นภายในบริบทดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์กลับพบว่า เนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นยังคงเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังคงปรากฏขึ้นและดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและผลที่เกิดจากกระบวนการรับรู้ในเชิงแยกแยะนี้เองคือตัวการที่สำคัญในการผูกมัดบุคคลกลุ่มนี้และยังคงส่งผลผูกมัดบุคคลเหล่านั้นให้วนเวียนอยู่ในโลกแห่งการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นถึงแม้ว่าการตื่นรู้สู่ภาวะเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลัน หากแต่การทำให้ประสบการณ์แห่งการรับรู้เช่นนั้นกลายมาเป็นเนื้อแท้แห่งประสบการณ์ของมนุษย์ที่จะสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นพลวัตนั้น ยังไม่อาจที่สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันสมบูรณ์

ในแง่นี้ช่องว่างระหว่างการรู้และการเป็นได้ตั้งที่รู้จึงกลายเป็นปัญหาที่สำคัญของปุถุชนในทัศนะของโบโจ จินูล ช่องว่างดังกล่าวจึงต้องถูกถมให้เต็มภายใต้แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในทัศนะของโจ จินูล ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้นั้นได้กลายมาเป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ (epistemological process) ในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์จากมูมมองของจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นการ “ยืนยัน” การเกิดขึ้นของประสบการณ์จากมูมมองของจิตเดิมแท้ ซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่าง “ต่อเนื่อง” ภายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกประจักษ์ของมนุษย์ ในแง่นี้ช่องว่างระหว่างการรู้และการเป็นได้ตั้งที่รู้จึงถูกถมเต็มด้วย

กระบวนการแห่งการปฏิบัติซึ่งยังคงดำเนินต่อเนื่องไป จนเมื่อการรับรู้ที่มีมนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง จากมุมมองของจิตเดิมแท้ดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นธรรมชาติอันสมบูรณ์ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของผู้ปฏิบัติ ในสภาวะดังกล่าวนี้เองที่โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่าเป็นความหมายที่แท้จริงของตรัสรู้อันสมบูรณ์ (realization enlightenment ,Ch. 證悟: Zhengwu , Kr. 증오: Chung o)

หากพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติโดยสัมพันธ์กับเงื่อนไขเรื่องความสามารถของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ในลักษณะเช่นนี้จึงเห็นได้ว่าความหมายหมายและความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในความหมายดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการในการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) จากมุมมองของจิตเดิมแท้ที่มีมนุษย์มีต่อประสบการณ์ ในแง่นี้ความต่อเนื่อง (Gradual) ของการปฏิบัติ (Cultivation) จึงยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของจิตเดิมแท้ ในฐานะที่เป็นการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องของความสามารถในการ “ประยุกต์” หรือปรับใช้มุมมองดังกล่าวที่มีมนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตตลอดเวลา การปฏิบัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงยังเป็นการ “ย้ำยืนยัน” ในความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้และโลกปรากฏการณ์และกระบวนการในการย้ำยืนยันที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงยังเป็นการ “พัฒนาศักยภาพ” ของจิตเดิมแท้ให้แข็งแกร่งและสามารถตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้การเข้าใจเงื่อนไขของมนุษย์และความหมายของกระบวนการในการปฏิบัติเช่นนี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นได้ว่า ชีวิตปุถุชนซึ่งเป็นพื้นฐานของ “ช่องว่างระหว่างความรู้และการเป็นได้ที่ตั้งู” จึงกลายเป็นโอกาสและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการแห่งการพัฒนาศักยภาพของจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าว

ภายใต้การพิจารณาเงื่อนไขแห่งชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์จึงเห็นได้ว่าถึงแม้สำหรับบุคคลบางกลุ่มที่มีเงื่อนไขซึ่งเอื้ออำนวยในการพัฒนาประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวนี้ให้กลายมาเป็นแบบแผนในการปฏิบัติในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของชีวิตในการรับรู้และการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งได้ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างฉับพลันทันทีหากแต่สำหรับมนุษย์ทั่วไปที่ชะตาทางปรัชญาดังกล่าวนี้ไม่อาจที่จะสามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ของชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ดังนั้นในทัศนะของโบโจ จินูล ทัศนะเรื่องการปฏิบัติซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลันดังกล่าวนี้จึงเป็นทัศนะทางปรัชญาที่ได้รับการวิจารณ์ถึงคุณค่าของทัศนะดังกล่าวในมิติมุมมองแห่ง “ความไม่พอเพียง” ต่อการตอบสนองต่อความเป็นจริงของชีวิตในโลกปรากฏการณ์

ในความคิดโบโจ จินูล ทัศนะทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวนี้คือตัวแทนทางความคิดที่สำคัญของนิกายเซนสำนัก “Hung Chou School” ซึ่งถือเป็นหนึ่งในห้าสำนักเซนที่สำคัญในสมัยราชวงศ์ถัง และเป็นสายสกุลทางความคิดที่แพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี จนกลายเป็นนิกายเซนกระแสหลักของ

คาบสมุทรเกาหลีในท้ายที่สุด ตัวอย่างของข้อวิจารณ์ที่สำคัญที่โบโจ จินูล มีต่อทัศนะทางปรัชญาในลักษณะดังกล่าวนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” ซึ่งโบโจ จินูล ได้กล่าวอ้างถึงแนวคิดของสำนัก Hung Chou School ผ่านทางบทบรรยายของ Tsung-mi (780-841 A.D.) ซึ่งเป็นอาจารย์เซนคนสำคัญในราวปลายศตวรรษที่ 8 ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนสำนัก Hung Chou School ซึ่งมีแนวคิดสนับสนุนทัศนะทางปรัชญาเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติอย่างฉับพลัน บทบรรยายดังกล่าวของ Tsung Mi ในบริบทนี้คือการแฝงนัยยะที่พุ่งตรงไปสู่การวิจารณ์แนวคิดเรื่องความ “ถูกต้องแต่ไม่พอเพียง” ของทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลีตามแนวคิดของโบโจ จินูล นั่นเอง เนื้อหาของแนวคิดของสำนัก Hung Chou School ได้ถูกบรรยายเอาไว้ว่า

“การเกิดขึ้นของสภาวะทางจิต, กิจกรรมแห่งการคิด, การดีดนิ้ว, การขยับลูกตา, และพฤติกรรมทั้งหลายเหล่านั้นโดยแท้ที่จริงคือการแสดงออกซึ่งหน้าที่แห่งพุทธภาวะ ด้วยความเป็นไปไม่ได้ที่จะมีหน้าที่ซึ่งแยกขาดออกจากแก่นแท้ จึงทำให้เนื้อแท้ของความโกรธ ความเกลียด ภาพลวงตา การแสดงออกของพฤติกรรมที่ดีหรือเลว หรือผลลัพธ์แห่งความสุขหรือความทุกข์นั้นโดยแท้ที่จริงจึงเป็นเพียงแค่พุทธภาวะหรือจิตเดิมแท้เท่านั้น เฉกเช่นแป้งสาลีที่ถึงแม้จะมีอาหารอันหลากหลายที่ถูกปรุงรสุขึ้น แต่ทั้งหมดนั้นแท้ที่จริงก็ยังคงมีเนื้อแท้อันประกอบด้วยแป้งสาลีเพียงเท่านั้น”²⁰¹

ในแง่นี้ โบโจ จินูล วิจารณ์แนวคิดของสำนัก Hung Chou School ดังกล่าวว่า

²⁰¹ Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.266..

“*The arising of mental states, the activity of thought, the snapping of the fingers, the shifting of the eyes, and indeed all actions and activities, are expressions of the functioning of the Buddha-nature's total essence. As there is no functioning which occurs apart from it, the total essences of greed, hatred, or delusion, the performance of good or bad actions, and the corresponding retribution of happiness or suffering are all the Buddha-nature. It is like flour: although a wide variety of foods can be prepared from it, each of these is still flour*”

“สำนักทางโจวสนับสนุนอย่างชัดเจนว่า ความโลภ ความโกรธ ความรัก ความเมตตา และกรรมดีทั้งหลายนั้นคือพุทธภาวะเมื่อนั้นสิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกันได้อย่างไร? วจีเช่นนี้เปรียบได้กับบุคคลผู้ซึ่งเพียงสงสัยว่าธรรมชาติแห่งความเปียกชุ่มของน้ำซึ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลง แต่มิได้ตระหนักถึงความแตกต่างอย่างมหาศาลระหว่างความสำเร็จของเรือซึ่งข้ามผ่านไบบนสายน้ำและความล้มเหลวของเรือซึ่งพลิกคว่ำจมดิ่งลงในสายน้ำ : โบโจ จินุล”²⁰²

ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งในบทเนื้อความที่กล่าวมานั้นชี้ให้เห็นว่าข้อโต้แย้งที่โบโจ จินุล นั้นมีต่อแนวคิดของสำนัก Hung Chou School นั้นมิได้เป็นข้อโต้แย้งที่มีต่อ “เนื้อหา” ของหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน ในแง่ที่ว่า เป็นความเข้าใจและการปฏิบัติที่ผิดพลาดเช่นที่ได้วิจารณ์แนวคิดของพระพุทธศาสนาในฝ่ายเหนือ หากแต่ข้อวิจารณ์ที่มีต่อสำนัก Hung Chou School ในบริบทดังกล่าวนี้คือความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่มีได้ผิดพลาดของแนวคิดดังกล่าวนี้ยังคงมีอาจที่จะสะท้อนถึงปัญหาที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ได้อย่าง “พอเพียง”

โบโจ จินุล ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้โดยหลักการนั้นจิตเดิมแท้หรือพุทธภาวะของมนุษย์นั้นจะเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จะเป็นเพียงการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ซึ่งสอดคล้องแปรเปลี่ยนไปตามสภาวะเงื่อนไขต่างๆ จึงปราศจากซึ่งแก่นสารสาระ หากแต่การเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวแต่ในมุมของ “ความเป็นจริง” หรือในเชิงหลักการที่บ่งชี้ถึงสภาวะแห่งการปราศจากแก่นสารสาระแต่เพียงเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาถึงความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ปุถุชน หรือการเข้าใจ *บทบาทของสิ่งเหล่านั้นในมิติที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์* ได้อย่างเพียงพอ ในแง่นี้โบโจ จินุล จึงมีท่าทีในการพิจารณาว่า “การปฏิบัติ” ในฐานะที่เป็นการตื่นรู้สู่ภาวะเดิมแท้ของมนุษย์ก่อนการคิดแยกแยะ

²⁰² Bojo Jinul , **Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.269 .

“ The Hung-chou school constantly advocates, "Greed, hatred, loving-kindness, and wholesome actions are all the Buddha-nature; how could they be different?" This statement is like that made by people who only observe that the moist nature of water never changes, but do not realize that the difference between the success of a boat which crosses over that water and the failure of a boat which capsizes on the way is immense”.

และการเข้าใจในภาวะอันปราศจากแก่นสารของการคิดแยกแยะนั้น “อาจจะ”²⁰³ ยังไม่สามารถถือได้ว่าเป็นท่าทีในการปฏิบัติที่ “พอเพียง” ต่อการเผชิญหน้ากับข้อปัญหาของชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์

บทอุปมาเรื่องความเปียกชุ่มของน้ำและเรือดังกล่าวข้างต้นได้แฝงความหมายของข้อวิจารณ์ที่สำคัญที่โโบโจ จินูล มีต่อปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงของทัศนะทางปรัชญาดังกล่าวเอาไว้สองประการ กล่าวคือ ประการแรก การเน้นความสำคัญของ “เนื้อแท้” อันเป็นธรรมชาติของน้ำในฐานะที่เป็นความเปียกชุ่ม (wetness) โดยมิได้ให้ความสำคัญกับความสำคัญกับการดำรงอยู่ของน้ำในฐานะที่เป็นสิ่งหนึ่งปรากฏอยู่ในสภาวะการณ์ต่างๆ ที่ซึ่งสามารถแสดงบทบาทในฐานะสิ่งซึ่งทำให้เรือได้ลอยข้ามไป หรือในฐานะที่เป็นสิ่งซึ่งเรือนั้นสามารถจมดิ่งลงภายในกระแสน้ำนั้นได้เช่นกัน ภายใต้การอุปมาเช่นนี้เห็นได้ว่า ถึงแม้ธรรมชาติเดิมแท้ของน้ำจะเป็นเพียงความเปียกชุ่ม แต่น้ำนั้นกลับสามารถแสดงบทบาทในรูปแบบต่างๆ ซึ่ง “ส่งผล” ต่อเรือที่ล่องอยู่ในสายน้ำนั้น

โโบโจ จินูล พยายามชี้ให้เห็นว่าการเพียงเข้าใจว่าธรรมชาติเดิมแท้หรือภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์นั้นเป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการแยกแยะ และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ทั้งหลายเหล่านั้นเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสารสาระในฐานะที่เป็น “หน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไขของจิตเดิมแท้” (function according to conditions) ในฐานะที่เป็นเพียงการแสดงตัวของคุณสมบัติของการรับรู้ของจิตเดิมแท้หรือพุทธภาวะในโลกเชิงประจักษ์ นั้นยังคงเป็นการเข้าใจที่ไม่ “เพียงพอ” ภายใต้การยอมรับเงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปุถุชนในโลกสังสารวัฏ ภายใต้เหตุผลที่สำคัญสามประการคือ

ประการที่หนึ่ง ถึงแม้การคิดแยกแยะเหล่านั้นจะมีภาวะแห่งการปราศจากแก่นสารสาระเป็นพื้นฐานเดิมแท้เช่นที่น้ำนั้นยอมมีธรรมชาติเดิมแท้เป็นความเปียกชื้นซึ่งมิเคยเปลี่ยนแปลง หากแต่การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งยังคงมี “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” ในฐานะเนื้อหาของ “ประสบการณ์” แห่งการรับรู้ของมนุษย์ในการเข้าใจโลกปรากฏการณ์จากมุมมองแห่ง “การแบ่งแยก” หรือมุมมองในเชิงทวิทัศน์ ภายใต้ความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เช่นนี้ มนุษย์จึงมีมุมมองต่อโลกและสรรพสิ่งภายใต้รูปแบบแห่งการ “แยกแยะ” เช่นการให้ความหมาย การกำหนดคุณค่า การประเมินคุณค่า ภายใต้ทัศนะในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งที่

²⁰³ การที่ผู้วิจัยใช้คำว่า “อาจจะ” นี้มีเหตุผลว่า ในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะมิได้เป็นการปฏิบัติที่มี “ความสมบูรณ์” หากแต่การปฏิบัติดังกล่าวนั้นมีสถานะที่เป็นการปฏิบัติที่ “ถูกต้อง” เนื่องด้วยเพราะเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่เกิดขึ้นภายหลังจากการตื่นอย่างฉับพลัน ดังนั้นในแง่ที่ผู้วิจัยจึงมองว่าโโบโจ จินูล จึงมิได้มีท่าทีในการปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวอย่างแท้จริงหากแต่ในท้ายที่สุดโโบโจ จินูล ได้ใช้ “ความถูกต้อง” ของการปฏิบัติในรูปแบบดังกล่าวเพื่อเข้ามาเป็นพื้นฐานในการวางระบบการปฏิบัติที่ “สมบูรณ์” ในทัศนะของตน ภายใต้แนวคิดที่ว่า “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” หรือ “The Gradual Cultivation”

เกิดขึ้นจากการคิดแยกแยะดังกล่าวจึงไม่ใช่ประสบการณ์ที่สะท้อนถึงความหมายที่แท้จริงของการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้ “เงื่อนไขและความสัมพันธ์” อย่างเป็นพลวัต อันสะท้อนถึงภาวะแห่งการปราศจากซึ่งแก่นสารสาระในฐานะที่เป็นสิ่งซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง อันเป็น “ความจริง” แห่งการ “ดำรงอยู่” ที่ปรากฏเป็นข้อคำสอนแห่งธรรมอันสมบูรณ์ ในแง่นี้ภายใต้กระบวนการแห่งการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นจึงมีอาจทำให้สภาวะแห่งการดำรงอยู่ที่แท้จริงของสรรพสิ่งนั้นปรากฏขึ้นได้ภายในประสบการณ์ของมนุษย์ ประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงกลายเป็นความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งทั้งปวง

ประการที่สอง นอกจากนั้นแล้วภายใต้ทัศนะในเชิงแยกแยะดังกล่าวนี้ ทัศนะดังกล่าวยังส่งผลต่อพฤติกรรมหรือรูปแบบในการปฏิบัติที่ตอบสนองต่อ “ความหมาย” และ “การให้คุณค่า” ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น ความอยากในสิ่งที่ถูกกำหนดความหมายว่าเป็นสิ่งซึ่งน่าปรารถนา การทำลายล้างต่อสิ่งซึ่งถูกกำหนดความหมายในฐานะที่เป็นสิ่งซึ่งน่าเกลียดชัง หรือ การแย่งชิงในสิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า พฤติกรรมเหล่านี้เองที่กลายเป็นพื้นฐานของข้อปัญหาในทางจริยธรรมอันสืบเนื่องมาจากทัศนะในเชิงแยกแยะดังกล่าว ข้อปัญหาในเชิงจริยธรรมทั้งหลายอาจจะเกิดขึ้นด้วยพื้นฐานแห่งการคิดแยกแยะซึ่งยังคงมีความจริงในเชิงการดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งความเป็นมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์

ในแง่นี้ความคิดในเชิงแยกแยะนั้นถึงแม้จะถูกเข้าใจได้ว่าเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสารสาระ หากแต่ภายใต้การยอมรับในเงื่อนไขแห่งชีวิตของปุถุชนกลับยิ่งทำให้เห็นได้ว่าความคิดแยกแยะเหล่านี้ “ยังคง” ดำรงอยู่และส่งผลผูกมัดมนุษย์เอาไว้กับสังสารวัฏอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเพียงเข้าใจว่าธรรมชาติของน้ำนั้นคือ “ความเปียกชุ่ม” จึงเปรียบได้กับการเข้าใจในความ “ปราศจากแก่นสาร” ของการคิดแยกแยะ หากแต่มิได้ตระหนักถึงผลของสิ่งเหล่านี้ที่ยังคงส่งผลต่อชีวิตของมนุษย์อย่างสำคัญ ดังนั้นการมองว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นสิ่งที่เพียงพอแล้วกับการเข้าใจธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนจึงเปรียบได้กับการไม่เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของน้ำที่ซึ่งสามารถเป็นการสนับสนุนหรือขวางกั้นการปรากฏขึ้นแห่งสัจธรรมที่แท้จริงในประสบการณ์ของมนุษย์นั่นเอง

ข้อวิจารณ์ที่โโบโจ จินูล มีต่อทัศนะทางปรัชญาของ Hung Chou School ดังกล่าวนี้นี้จึงเป็นข้อวิจารณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์ของทัศนะดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขของการปราศจากการตระหนักถึงบทบาทของการคิดแยกแยะในมิติที่มีความสัมพันธ์กับเงื่อนไขในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตของปุถุชน ในแง่นี้ถึงแม้การเข้าใจว่าธรรมชาติของน้ำคือความเปียกชุ่มหรือการเข้าใจว่าภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์เป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้โดยปราศจากแก่นสารสาระ จะมีได้เป็นความเข้าใจตรงต่อความหมายพื้นฐานของชีวิต หากแต่ภายใต้เงื่อนไขของปุถุชน ความเข้าใจเช่นนี้ยังคงไม่สามารถเป็นสิ่งซึ่ง “เพียงพอ” ต่อการ

ตอบสนองต่อชีวิตจริงในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้มุมมองในเรื่องความสามารถของมนุษย์และช่องว่างระหว่างการรู้และการเป็นได้ดังที่รู้ในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงเป็นฐานคิดที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงความ “ไม่เพียงพอ” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน และความจำเป็นอันสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ภายในบริบทของมนุษย์ในลักษณะดังกล่าว

ประการที่สาม หากพิจารณาจากมุมมองของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องช่องว่างระหว่าง “การรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” ซึ่งเป็นข้อปัญหาหลักที่สำคัญของปวงชนในโลกวิภูฏสงสาร จึงเห็นได้ว่า ข้อวิจารณ์ที่สำคัญที่โบโจ จินูล มีต่อแนวคิดของสำนัก Hung Chou School ซึ่งแฝงอยู่ในประเด็นดังกล่าวนั้นคือหากแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันของ Hung Chou School นั้นมุ่งให้ความสำคัญกับการเข้าใจชีวิตของมนุษย์โดยพื้นฐานของการพุ่งตรงเข้าสู่พื้นฐานเดิมแท้ของชีวิต แนวคิดในเชิงปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวอาจไม่สามารถปรากฏขึ้นได้จริงใน “ประสบการณ์” ของมนุษย์ปวงชนในโลกประจักษ์ หากเป็นเช่นนั้นแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติของ Hung Chou School อาจกลายเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกับทัศนคติทางปรัชญาของตนเองซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ กล่าวคือหาก Hung Chou School มีทัศนคติในเชิงปรัชญาว่า “การเข้าถึงธรรม” นั้นมีความหมายถึง “ประสบการณ์การตื่นรู้สู่ธรรม” ดังนั้นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่ไม่อาจจะสามารถปรากฏขึ้นได้จริงในประสบการณ์ของมนุษย์ปวงชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมนั้น จึงนำไปสู่ข้อวิจารณ์ของโบโจ จินูลที่ว่าทัศนคติทางปรัชญาดังกล่าวนี้ยังคงมี “ความเป็นจริงได้” หรือ “ความจำเป็น” หรือ “ความเป็นประโยชน์” ต่อการดำรงอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ปวงชนหรือไม่

ในแง่นี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าภายในการตั้งข้อคำถามทั้งสามประการดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล เลือกว่าจะขยายข้อวิจารณ์ที่มีต่อสำนัก Hung Chou School โดยใช้ข้อวิจารณ์เรื่อง “ความเป็นจริงได้” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติของสำนัก Hung Chou School เพื่อชี้ให้เห็น ว่าทัศนคติทางปรัชญาดังกล่าวนี้โดยแท้จริงแล้วเป็นเพียง “ส่วนหนึ่ง” ของกระบวนการในการ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในทัศนะของโบโจ จินูล ภายใต้ข้อโต้แย้งในประเด็นเรื่อง “การทอดยาวในมิติเชิงเวลา” ซึ่งผู้วิจัยจะได้รับการสำรวจความหมายและการตีความข้อวิจารณ์ดังกล่าวในหัวข้อถัดไป

5.4.2 ข้อโต้แย้งเรื่องการทอดยาวในมิติเชิงเวลา

ข้อวิจารณ์ประการที่สองที่โบโจ จินูล มีต่อความ “ความไม่สมบูรณ์” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นถูกอธิบายอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่อง (Temporal Argument) ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the Mind* โดยมีเนื้อความที่น่าสนใจกล่าวว่า

“ปัจจุบันนี้ถึงแม้จะมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างหลากหลายวิธี แต่โดยเนื้อแท้แล้วแนวทางทั้งหลายเหล่านี้คือส่วนหนึ่งของแล้วทางแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในแง่หนึ่งแม้ว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นจะได้รับการสนับสนุนในฐานะที่เป็นมรรควิธีสำหรับบุคคลที่มีศักยภาพที่สูง หากแต่ถ้าได้พิจารณาด้วยอดีตของเขาเหล่านั้น ท่านจะเห็นว่าการฝึกปฏิบัติอย่างยาวนานของเขาเหล่านั้นได้รับวางอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งได้รับมาจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่ปรากฏขึ้นก่อน ซึ่งในชีวิตปัจจุบันนี้ของเขากายหลังจากการฝึกปฏิบัติอย่างยาวนาน บุคคลเหล่านั้นเมื่อเขาได้ยั้งธรรมและตื่นรู้ขึ้นในทันใดนั้นเองการปฏิบัติของเขาก็จะสามารถสมบูรณ์ได้โดยฉับพลัน

หากแต่ถ้าอธิบายปรากฏการณ์เช่นนี้โดยสอดคล้องกับข้อเท็จจริงก็จะพบว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นโดยแท้จริงคือผลลัพธ์ของการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติที่ต่อเนื่องสืบมา ดังนั้นการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นคือมรรควิธีที่ผู้ประเสริฐทั้งหลายได้ดำเนินสืบต่อกันมา ด้วยเหตุเช่นนี้เองผู้ประเสริฐทั้งหลายในอดีต จึงไม่มีผู้ใดเลยที่ได้ตื่นรู้อย่างฉับพลันเป็นเบื้องต้นและมีปฏิบัติอย่างสืบเนื่องต่อมาและภายหลังจากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นเขาจึงบรรลุสู่ธรรมอันสมบูรณ์”²⁰⁴

นักวิชาการเช่น Buswell ได้แสดงทัศนะว่าบทบรรยายธรรมดังกล่าวนี้เป็นการแสดงท่าทีของ โบโจ จินูล ในการ “วิจารณ์เชิงทำลายล้าง” (Devasting Critique) ซึ่งมีนัยสะท้อนถึงการลดทอน

²⁰⁴Bojo Jinul , **Secrets on Cultivating the True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.143 .

“Now, there are many approaches to the path, but essentially they are included in the twofold approach of sudden awakening and gradual cultivation. Although sudden awakening/sudden cultivation has been advocated, this is the entrance for people of the highest faculties. If you were to probe their pasts, you would see that their cultivation has been based for many lives on the insights gained in a previous awakening. Now, in this life, after gradual permeation, these people hear the dharma and awaken: in one instant their practice is brought to a sudden conclusion. But if we try to explain this according to the facts, then sudden awakening/sudden cultivation is also the result of an initial awakening and its subsequent cultivation. Consequently, this twofold approach of sudden awakening and gradual cultivation is the track followed by thousands of saints. Hence, of all the saints of old, there were none who did not first have an awakening, subsequently cultivate it, and finally, because of their cultivation, gain realization.”

คุณค่าที่โอบุช จินุส มีต่อแนวคิดในเรื่องของการปฏิบัติและระบบวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักโดยมุ่งเน้นในการนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าโดยแท้ที่จริงแล้ว แนวคิดเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน นั้นโดยแท้ที่จริงคือ “ผลลัพธ์แห่งความสมบูรณ์” ของแนวทางแห่งการปฏิบัติเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แต่เพียงเท่านั้น ในแง่นี้ Buswell ได้แสดงทัศนะดังกล่าวโดยมีใจความว่า

“ดูเหมือนว่าข้อวิจารณ์อย่างร้ายแรงที่มีต่อแนวคิดในเชิงฉับพลันนั้นคือการกล่าวว่าโดยแท้ที่จริงแล้วแนวคิดในเชิงฉับพลันนั้นก็ได้เป็นสิ่งที่มากเกินไปกว่ามุมมองที่ถูกต้องตอนให้สั้นลงของหลักการเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากมุมมองภายในชีวิตปัจจุบันนี้มีเพียงแต่หลักการเรื่อง การปฏิบัติอย่างฉับพลันและการตื่นรู้ อย่างฉับพลันแต่เพียงเท่านั้นที่อาจจะดูเหมือนเป็นหลักการเรื่อง การปฏิบัติที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ หากแต่จากมุมมองของอดีตชาติ นั้นมันก็เป็นที่ยืนยันว่าบุคคลผู้ซึ่งประสบความสำเร็จได้ด้วยหลักการเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันในช่วงชีวิตในปัจจุบันนั้นต่างได้รับประสบการณ์ในการตื่นรู้ อย่างฉับพลันในอดีตชาติที่แล้วทั้งสิ้น ซึ่งภายหลังจากการตื่นรู้ดังกล่าวนี้จึงได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงระยะเวลาหลายภพชาติจนกระทั่งในท้ายที่สุดในช่วงชีวิตนี้เขาจึงได้รับประสบการณ์แห่งการบรรลุธรรมและการปฏิบัติของเขานั้นจึงปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์อย่างทันใด ในแง่นี้การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันในความเป็นจริงแล้วก็ได้เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากการพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ของหลักการเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั่นเอง”²⁰⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Buswell Jr, 2014, p. 132)
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁰⁵ “Perhaps the most devastating critique that can be made of radical subitism is that it actually is nothing more than a truncated vision of sudden awakening/gradual cultivation. From the standpoint of the present lifetime only, sudden awakening/sudden cultivation might seem to be the most uncompromising interpretation of practice. From the standpoint of past lives, however, it is clear that people who have successfully followed a sudden awakening/sudden cultivation approach in this lifetime already had experienced the sudden understanding-awakening in a past life. After that initial understanding-awakening, they continued to cultivate their insight gradually through many lifetimes, until finally in this present life they suddenly experienced realization-awakening and their cultivation was apparently perfected instantaneously. But in such a case, sudden awakening/sudden cultivation was in fact nothing more than the maturation of sudden awakening/gradual cultivation”

หากพิจารณาจากการให้เหตุผลของ Buswell ในลักษณะดังกล่าวอาจจะสามารถพิจารณาได้ว่า Buswell เห็นว่าบทบรรยายของโบโจ จินูล ใน *Secrets s on Cultivating the Mind* แสดงท่าทีให้เห็นว่า รูปแบบของการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) หรือแนวคิดทางวิมุตติวิทยา เรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน นั้นโดยแท้จริงก็เป็นเพียง “ปลายทาง” หรือ “ผลลัพธ์” อันสมบูรณ์ (Maturation) ที่ปรากฏขึ้นด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation) ข้ามผ่านเวลาอันยาวนานภายหลังจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันแต่เพียงเท่านั้น ในแง่นี้ Buswell จึงมีมุมมองว่าสถานะแห่งการเป็นเพียง “ผลลัพธ์อันสมบูรณ์” ของแนวคิดเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวนั้น “มิได้เป็นสิ่งใดที่มากไปกว่า” เพียง “การตัดทอนให้สั้นลง” (truncated) ของกระบวนการ แห่งการตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเท่านั้นเอง ดังนั้นแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องภายใต้การย้ำเน้นในมิติเรื่องการทอดยาวเชิงเวลา

แนวคิดเรื่อง “การตัดทอนให้สั้นลง” ของ Buswell นั้นเป็นการสะท้อนนัยยะทางความคิดที่สำคัญประการหนึ่งกล่าวคือ ทศนะในเชิงการ “ลดทอนคุณค่า” (Devalue)²⁰⁶ ของแนวคิดเรื่อง การปฏิบัติอย่างฉับพลันหรือแนวคิดทางวิมุตติวิทยาเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติ อย่างฉับพลัน ลงโดยมีท่าทีในการชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติอย่างฉับพลัน ที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นเพียง “ผลลัพธ์” ของกระบวนการแห่งการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” หรือระบบวิมุตติวิทยาเรื่อง การตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (แนวคิดของ พระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลัก) โดยแท้จริงแล้วก็เป็นเพียง “ส่วนหนึ่ง” ของแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” หรือแนวคิดทางวิมุตติวิทยา เรื่องการตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง ที่ปรากฏขึ้นและดำเนินผ่านมิติในเชิงเวลาในรูปแบบความสัมพันธ์ของ อดีตและปัจจุบันของ มนุษย์แต่เพียงเท่านั้น ในทัศนะของ Buswell การ “เน้น” มิติเรื่องเวลาของโบโจ จินูล นั้นคือพื้นฐาน ในการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญที่น้อยกว่าของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ อย่างฉับพลันและการปฏิบัติ อย่างฉับพลันเปรียบเทียบกับแนวคิดของโบโจ จินูล

ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า การเน้นมิติเรื่องการทอดยาวในเชิงเวลาของโบโจ จินูล ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดเชิงวิมุตติวิทยาดังกล่าวนั้น มิได้มีเป้าหมายในการเทียบเคียงเพื่อลดทอนคุณค่าของหลักการเชิงวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักเช่นข้อวิจารณ์ของ Buswell

²⁰⁶ ในบทบรรยายของ Buswell ใช้คำที่สื่อความหมายถึงการ “ลดทอนคุณค่า” ดังกล่าวด้วยคำว่า “Devastating Critique”

ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ในทางกลับกัน “การเน้น” มิติในเชิงเวลาดังกล่าวนั้นเป็นความพยายามของโบโจ จินูล เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ในการเปิดเผยและพัฒนาศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มิติในเชิงการเวลาซึ่งได้รับย้ำเน้นดังกล่าวจึงเป็นการเน้นถึงเนื้อหาของการปฏิบัติ ซึ่งจากมุมมองเช่นนี้แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น “ส่วนหนึ่ง” ของกระบวนการในการปฏิบัติดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากการเน้นมิติในเชิงเวลานี้เช่นกัน

กล่าวคือมิติในเชิงเวลาดังกล่าวนั้นรับการเน้นขึ้นมาภายใต้การยอมรับความเป็นจริงของมนุษย์ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความสามารถของมนุษย์ปุถุชนซึ่งไม่อาจที่จะสามารถ “เป็น” ได้ดังที่ “รู้” โดยฉับพลัน ดังนั้นการเติมช่องว่างระหว่าง “การรู้” และ “การเป็น” ดังกล่าวนั้นจึงต้องอาศัยเงื่อนไขในเชิงระยะเวลาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ในแง่นี้ภายใต้ความหมายของการปฏิบัติอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่เกิดขึ้นนั้นได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็น “กระบวนการในเชิงญาณทัศน์” ในการปรับใช้มุมมองแห่งจิตเดิมแท้อันเป็นภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์ (Ontological Condition of Human Being) ที่ยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นศักยภาพแฝงของจิตในการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์พัฒนาขึ้นจนกลายเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์ ด้วยเหตุนี้ “กระบวนการ” ในเชิงญาณทัศน์ดังกล่าวจึงต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ในแง่นี้มิติเรื่อง “ความต่อเนื่อง”(Gradual) อันเป็นมิติในเชิงเวลา จึงถูกผสมผสานเข้ากับมิติในเชิงเนื้อหาของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) หรือการ “ตอบสนอง” (Respond) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ ภายใต้การให้ความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “กระบวนการในการย้ำยืนยัน” ดังกล่าว จึงทำให้มิติเชิงเวลา (Temporal Dimension) และเนื้อหาของการปฏิบัติ จึงกลายเป็นเงื่อนไขที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กันโดยมีอาจสามารถปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ กล่าวคือ ความเป็นกระบวนการของการปฏิบัติสะท้อนถึงการดำรงอยู่ของมิติในเชิงเวลา ในขณะที่การดำรงอยู่ของมิติในเชิงเวลาปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านทางความเป็นกระบวนการในการปฏิบัติ ภายใต้มุมมองเช่นนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การให้ความสำคัญกับมิติในเชิงเวลานั้นจึงเป็นการเน้นให้เห็นถึงความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “กระบวนการ” ในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัตจากมุมมองของจิตเดิมแท้ หากพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการแห่งการพัฒนาที่ดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นมีได้เป็น “ภาวะตรงข้าม” หรือเป็นอุปสรรคขวางกั้นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หากแต่ในทางกลับกัน แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นกลับกลายเป็น “ผลลัพธ์” ของกระบวนการ

แห่งการปฏิบัติในฐานะที่ภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะนั้นสามารถแสดงได้ “อย่างเป็นธรรมชาติ” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง และในทางกลับกัน การแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติดังกล่าวนั้นก็คือ “ผลลัพธ์” ของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการในการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์ด้วยมุมมองของจิตเดิมแท้นั่นเอง

ดังนั้นจากการพิจารณาความหมายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในมุมมองแห่งการเป็นกระบวนการในการย้ำยืนยัน (Reconfirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์ซึ่งดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยสัมพันธ์กับมิติเชิงเวลาโดยเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น “ผลลัพธ์” ของแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้น อาจทำให้เห็นว่าปัญหาข้อโต้แย้งเรื่องความไม่สมบูรณ์ของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือเป็น “ผลลัพธ์” ของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนานในมิติเชิงเวลา ก็ได้เป็นการกล่าวหาว่าโโบโจ จินูล นั้นได้ “วิจารณ์ในเชิงทำลาย” (Devastating Critique) แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันเช่นที่ปรากฏในแนวคิดของ Buswell ดังกล่าวข้างต้น

แต่ในทางกลับกันผู้วิจัยมองว่าหากจะมีสิ่งที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นข้อวิจารณ์ทักท้วงที่ข้อที่โโบโจ จินูล มีต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันภายใต้มิติเชิงเวลาดังกล่าวนั้นเป็นเพียงการสะท้อนให้เห็นว่าข้อปัญหาที่สำคัญของรูปแบบการปฏิบัติอย่างฉับพลันภายใต้กรอบการให้ความสำคัญกับชีวิตมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั้นคือแนวคิดดังกล่าวมี “แนวโน้ม” ในการสนับสนุนให้ปุถุชนมีความเข้าใจ (อย่างผิดพลาด) ไปว่า “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” หรือความเข้าใจที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนนั้นคือ “เป้าหมายปลายทาง” อันสำคัญของข้อคำสอนทางศาสนา

ในทัศนะของโโบโจ จินูล ถึงแม้พระพุทธรศานานิกายเซนกระแสหลักให้การสนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” แต่ข้อจำกัดที่สำคัญของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวคือแนวทางดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลที่มีศักยภาพหรือความสามารถในบางกลุ่มซึ่งความเข้าใจและการปฏิบัติได้ดั่งที่เข้าในนั้นสามารถสอดรับกันได้อย่างฉับพลันมิใช่กับ “ปุถุชน” โดยทั่วไปซึ่งยังคงมีช่องว่างระหว่างความเข้าใจที่เกิดขึ้นและการปฏิบัติได้ดั่งที่เข้าใจ ผู้วิจัยมองว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้น หาก “ปุถุชน” เข้าใจว่าการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นคือมรรควิธีที่เหมาะสม (กับตน) ทั้งที่โดยความจริงโโบโจ จินูล ชี้ว่าการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ยังคงเป็นการปฏิบัติที่ไม่มีความเหมาะสมกับปุถุชนผู้ซึ่งยังคงมีสามารถปฏิบัติได้ดั่งที่รู้โดยฉับพลัน

ดังนั้นหากปุถุชนมีความเข้าใจอย่างผิดพลาดด้วยเพียงการมองเห็นบุคคลบางกลุ่มผู้ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดั่งที่รู้โดยฉับพลันและเชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่าหลักการเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมกับตน การปฏิบัติที่ปุถุชนได้กระทำตามนั้นจึงเป็นเพียงสิ่งที่โโบโจ จินูล เรียกว่า “การลอกเลียน” และภายใต้การลอกเลียนนั้น “ช่องว่างระหว่างการ

รู้และการปฏิบัติ” ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของ “ปุถุชน” นั้นจะเพียงถูก “กลบเลื่อน” ให้ดูเหมือนจะหายไปแต่ในความเป็นจริงปัญหาดังกล่าวนั้นยังคง “แฝงซ่อน” และดำรงอยู่ภายในการดำรงชีวิตของปุถุชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ชีวิตของปุถุชนจึงยังคงวนเวียนอยู่ภายใต้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นและมีอาจเป็นอิสระได้จากเงื่อนไขเหล่านี้โดยสมบูรณ์

“ในปัจจุบันนี้นักเรียนทั้งหลายในนิคายเช่นนี้ต่างได้รับความทุกข์จากข้อผิดพลาดเหล่านี้ กล่าวคือพวกเขาต่างกล่าวว่า เมื่อจิตเดิมแท้นั้นโดยแรกเริ่มนั้นบริสุทธิ์ และมีได้มีสิ่งใดที่เราจะต้องไปยุ่งเกี่ยวกับทั้งการดำรงอยู่และการมิได้ดำรงอยู่²⁰⁷ พวกเขาเหล่านั้นจึงกล่าวว่าเหตุใดจึงจักต้องพยายามอย่างไรประโยชน์ในการลงแรงและสร้างภาพในการปฏิบัติอันหลอกลวง

เราจึงกล่าวว่าในการทำตามอย่างวิถีปฏิบัติของผู้ซึ่งเป็นอิสระจากถูกเหนี่ยวรั้งและมีความสามารถในการควบคุมตัวเองเช่นนั้นคือพวกเขาจึงได้ละทิ้งการปฏิบัติที่แท้จริง ไม่เพียงแต่กายและวาจาของเขาจะปราศจากคุณธรรม หากแต่กิจกรรมทางจิตของเขานั้นยังคงพลาดผิดอีกด้วย และเขาเหล่านั้นกลับมีเคียดระหนกถึงสิ่งเหล่านี้เลย บางคนนั้นก็จับยึดเพียงแค่อธิบายของพุทธธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในข้อคำสอนและก็จบลงที่การเสื่อมถอย ด้วยการที่เขาเหล่านั้นหมดพลังในความพยายามที่จะปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เขาเหล่านั้นได้ต่อต้านสำนักแห่งธรรมชาติ และจึงได้ปฏิเสธว่าตถาคตนั้นได้เปิดกว้างและต้อนรับสรรพชีวิตในยุคเสื่อมแห่งธรรมนี้ และด้วยความต้อติงที่จะยึดมั่นอยู่กับสิ่งที่เขาเหล่านั้นได้ยินมาก่อนพวกเขาเหล่านั้นจึงได้จับยึดไว้ซึ่งเพียงเศษผ้าป่านและได้ละทิ้งทองคำอันมีค่าไปเสีย²⁰⁸

²⁰⁷ ในฉบับภาษาอังกฤษนั้นแปลความหมายในส่วนนี้ว่า “existence and non-existence” ซึ่งผู้วิจัยได้แปลตามฉบับภาษาอังกฤษว่า “การดำรงอยู่และการมิได้ดำรงอยู่” แต่เมื่อพิจารณาในบริบทเนื้อหาทางปรัชญาของโบโจ จินูล ผู้วิจัยมองว่าความหมายของ การดำรงอยู่และการมิได้ดำรงอยู่ ดังกล่าวนั้นสะท้อนถึงทัศนะในเชิงทวิทัศน์ (dualistic view) ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งหรือกล่าวในอีกภาษาหนึ่งก็คือ การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเอง

²⁰⁸ Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 104.

“Nowadays, many ordinary students in the Son school suffer from these defects. They all say, "Since our minds are originally pure and have nothing to do with either existence or nonexistence, why should we vainly tire our bodies in exertion and deceptively make a show of practicing hard?" Imitating the practice of those who are free of constraints and possess self-

ในแง่ที่ผู้วิจัยจึงมองว่าการที่โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น “ผลลัพธ์” ของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบมุมมองแห่งมิติเชิงเวลาดังกล่าวนั้นจึงมิได้เป็นการแสดงท่าทีในการลดทอนคุณค่า (Devalued) ของแนวคิดดังกล่าวลงดังเช่นที่ Buswell ได้วิจารณ์ หากแต่เป็นเพียงการชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวอาจยังคงไม่สามารถตอบสนองต่อพื้นฐานปัญหาที่แท้จริงของเหล่า “ผู้ปฏิบัติ” ที่เป็นเพียง “ปุถุชน” ได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่ที่การปฏิบัติอย่างฉับพลันมิได้เป็นสิ่งที่ถูก “ลดทอนคุณค่าลง” หากแต่เป็นสิ่งที่ควรจะถูก “ตระหนักถึงข้อจำกัด” ภายในบริบทของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์

และในทัศนะของผู้วิจัย การพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลันและการตื่นรู้อย่างฉับพลันภายใต้กรอบมิติเชิงเวลาดังกล่าวนั้นกลับทำให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นอาจจะสามารถเป็นสิ่งที่สามารถดำรงอยู่อย่างส่งเสริมให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของกันและกันมากกว่าที่จะเป็นการ “วิจารณ์เชิงทำลายล้าง” (Devasting Critique) เช่นในมุมมองของ Buswell ในทางตรงกันข้ามจากการพิจารณาเรื่องช่องว่างระหว่างการเรียนรู้และการเป็นได้ดังที่รู้เช่นที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในหัวข้อเรื่องความสามารถของปุถุชนที่ผ่านมาอาจจะเป็นการชี้ให้เห็นว่า “ข้อวิจารณ์ในเชิงทำลายล้าง” ที่จะปรากฏแก่แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้โดยเพียงแต่การปราศจากเงื่อนไขในมิติแห่งการทอดยาวในเชิงเวลาเท่านั้น กล่าวคือการมองแนวคิดดังกล่าวจากมุมมองในห้วงเวลาปัจจุบันที่ซึ่งปุถุชนมีเงื่อนไขเรื่องความสามารถในการปฏิบัติได้ดังที่รู้ นั่นเองที่จะเป็นเงื่อนไขในการชี้ให้เห็นถึงท่าทีของข้อวิจารณ์ในเชิงทำลายล้างที่มีต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน

ภายใต้ข้อวิจารณ์ที่โบโจ จินูล มีต่อทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนทั้งสองสำนักดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นหลักการเรื่องการปฏิบัติที่สมบูรณ์จึงถูกพัฒนาขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของทั้งสองฝ่าย แนวคิดที่ปรากฏขึ้นนั้นได้ถูกพัฒนาขึ้นในฐานะที่เป็นหลักการทางวิมุติวิทยาที่สำคัญเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งผู้วิจัย

mastery, they abandon true cultivation. Not only are their bodies and mouths unprincipled, but their mental activities, are perverted too; yet they are not aware of any of this.

Some grasp at the explanations of dharma-characteristics and expedients which appear in the holy teaching and end up backsliding. By their exhausting efforts at gradual practice, they turn against the nature school and deny that the tathagata disclosed secret formulas for the sake of sentient beings in the degenerate age." Obstinately grasping at things they have heard before, they "carry off the hemp and discard the gold."

จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงความหมายและความสำคัญของหลักการดังกล่าวที่มีต่อชีวิตของมนุษย์ในโลก สังสารวัฏในฐานะที่เป็นเป้าหมายทางปรัชญาของโบโจ จินูล

5.5 การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : การปฏิบัติที่แท้จริงในทัศนะของโบโจ จินูล

จากการพิจารณาทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองสำนักดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติเรื่องการปฏิบัติซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้น จะเห็นได้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัตินั้นถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล ข้อวิจารณ์ที่สำคัญที่โบโจ จินูล มีต่อพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือคือการชี้ให้เห็นว่าทัศนะที่ผิดพลาดที่ต่อความหมายของธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิตกล่าวคือจิตเดิมแท้ นั้น จึงส่งผลอย่างสำคัญต่อความไร้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติที่ปรากฏขึ้นโดยสัมพันธ์กับความเข้าใจเช่นนั้น ในทางกลับกันการปฏิบัติอันสืบเนื่องจากการมีประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงแห่งจิตเดิมแท้ นั้นจึงได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องกล่าวคือการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การตื่นรู้” สู่วิทยาพื้นฐานของมนุษย์ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ซึ่งเป็นทัศนะในเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายใต้ ในแง่นี้การปฏิบัติที่เกิดขึ้นจึงมิได้เป็นเครื่องมือในการนำไปสู่การบรรลุธรรมหากแต่การปฏิบัติในฐานะที่เป็นการตื่นรู้สู่ธรรมนั้นคือประสบการณ์แห่งการบรรลุธรรมที่ปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของมนุษย์นั่นเอง

ภายใต้ทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในการยอมรับการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายใต้ และท่าทีในการให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชนที่ดำรงอยู่ในโลกประจักษ์ จึงนำไปสู่ข้อปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งว่า หากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นได้ปรากฏขึ้นนั้นย่อมหมายความว่าความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตัวตนนั้นได้ปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือความเข้าใจที่ว่าโดยพื้นฐานแล้วธรรมชาติเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ปราศจากซึ่งสภาวะแห่งการแยกแยะและเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต นั้นเองคือธรรมชาติพื้นฐานของพุทธะและปุถุชนที่มีร่วมกัน ภายใต้ความเข้าใจเช่นนี้พุทธะและปุถุชนจึง *มิได้* มีจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้หรือภาววิทยาเดิมแท้ที่แตกต่างกัน

และหากทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล นำไปสู่ข้อสรุปเช่นนั้น ย่อมเกิดปัญหาที่สำคัญตามมาสี่ประการคือ

ประการที่หนึ่ง หากธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นมีความสมบูรณ์และมีได้แตกต่างไปจากธรรมชาติแห่งพุทธะผู้ประเสริฐ ดังนั้นเหตุใด “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นจึงยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสำหรับแนวความคิดทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล

ประการที่สอง หากโบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันแล้ว การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวย่อมนำไปสู่การตื่นรู้ที่ดีกว่าหรือสมบูรณ์กว่าใช่หรือไม่ และหากข้อสรุปเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโบโจ จินูล นั้น ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้จะต้องมี “สองครั้ง” ใช่หรือไม่ ดังนั้นประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มีสองครั้งนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร

ประการที่สามหากโบโจ จินูล ยอมรับและให้ความสำคัญแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation Subsequent to Sudden Awakening) คำถามที่สำคัญคือ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในบริบทนี้มีความแตกต่างกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ (Gradual Cultivation and Sudden Awakening) ที่โบโจ จินูล วิจารณ์ว่าเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ผิดพลาดในลักษณะใด

ประการที่สี่ หากทัศนะของโบโจ จินูล นั้นมุ่งให้ความสำคัญกับชีวิตของปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ดังนั้นความหมายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทัศนะของโบโจ จินูล จะถูกวางอยู่ในบริบทความสัมพันธ์กับชีวิตของปุถุชนในแง่มุมเช่นไร

ในแง่นี้คำตอบประการที่หนึ่งจะได้รับการอธิบายภายใต้หัวข้อการวิเคราะห์เรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ในขณะที่คำตอบประการที่สองสามและสี่นั้นจะได้รับการวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่องความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการในการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ บทวิเคราะห์ทั้งสองส่วนดังกล่าวจะเป็นเนื้อหาในการชี้ให้เห็นถึงความหมายและความสำคัญของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางวิมุตติวิทยาที่สำคัญของโบโจ จินูล

5.5.1 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเงื่อนไขแห่งความเป็นจริงของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์

ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the True Mind* ได้กล่าวถึงบทสนทนาธรรมระหว่างศิษย์และโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์แห่งการตื่นรู้และการปฏิบัติในทัศนะของปุถุชน ซึ่งในทัศนะของโบโจ จินูล คำถามดังกล่าวนั้นสื่อแสดงถึงความไม่เข้าใจที่มีต่อความหมายและความสัมพันธ์ของหลักการทั้งสองประการดังกล่าวของปุถุชนโดยทั่วไป บทสนทนาดังกล่าวนั้นบรรยายว่า

“อาจารย์กล่าวถึงการมองเห็นซึ่งธรรมชาติ แต่เมื่อได้มองเห็นต่อธรรมชาตินั้น บุคคลจะกลายเป็นพุทธะและจะสามารถแสดงออกได้ซึ่งอิทธิฤทธิ์ เขาจึงแตกต่างจากคนอื่นๆ เหตุใดเล่าท่ามกลางผู้ซึ่งปฏิบัติพัฒนาจิตอยู่ในทุกวันนี่จึงไม่มีใครเลยที่จะสามารถแสดงพลังทางจิตเช่นนั้นได้เลย

สิ่งที่เจ้าเรียกว่า “อิทธิฤทธิ์หรืออิทธิฤทธิ์” นั้นจะปรากฏขึ้นได้ก็ด้วยการปฏิบัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยวางอยู่บนการตื่นรู้ในเบื้องต้น มันไม่ควรที่จะถูกกล่าวว่าจะสามารถปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันด้วยการตื่นรู้”²⁰⁹

หากพิจารณาจากบทนิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล ความเข้าใจที่ผิดพลาดที่สะท้อนอยู่ภายใต้ข้อคำถามดังกล่าวนี้สามารถพิจารณาได้สองประเด็นกล่าวคือหนึ่งการเข้าใจว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นที่มาของสิ่งซึ่งถูกเรียกว่าอิทธิฤทธิ์และอิทธิฤทธิ์ (Magic and Miracle) และสองการเข้าใจว่า “ความมหัศจรรย์และอิทธิฤทธิ์” ดังกล่าวนั้นจะสามารถปรากฏขึ้นและถูกแสดงออกได้อย่างฉับพลันภายในห้วงแห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ความเข้าใจที่ผิดพลาดทั้งสองประการดังกล่าวนี้หากอธิบายภายในกรอบความหมายของนิยายเซนอาจจะกล่าวได้ว่า การเข้าใจว่าการตื่นรู้ที่มีต่อธรรมชาติเดิมแท้นั้นจะนำมาสู่การมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นั้นสะท้อนให้เห็นถึงการปราศจากความเข้าใจว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นโดยแท้จริงคือการตื่นรู้สู่พื้นฐานเกิดแท้ของชีวิตในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์การตื่นรู้ดังกล่าวนี้มีใจ “การได้มาซึ่งสิ่งใหม่” หรือการ “เพิ่มขึ้นด้วยคุณสมบัติอันวิเศษ” อื่นใด หากแต่เป็นการย้อนกลับเข้าไปค้นพบธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตนซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นรากฐานทางภววิทยาเดิมแท้ อันเป็นเนื้อแท้ของประสบการณ์ที่มนุษย์มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁰⁹ Bojo Jinul , **Secrets on Cultivating the True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.142 .

“You talked about seeing the nature. But when there is true seeing of the nature, the person becomes an enlightened saint and should be able to perform magic and miracles-he would be different from other people. How is it, then, that among those who cultivate the mind nowadays, not one can display these spiritual powers and transformation bodies?”

The so-called magic and miracles you mentioned manifest because of the gradual permeation of cultivation based on an initial awakening; it should not-be said that they appear simultaneous with that awakening”

ต่อโลกและสรรพสิ่ง ในแง่การตื่นรู้จึงมิใช่การได้มาซึ่งสิ่งใหม่แต่เป็นการค้นพบสิ่งเหล่านั้นและกระตุ้นให้สิ่งเหล่านั้นปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์ภายในชีวิตของตนแต่เพียงเท่านั้นเอง

ในประการที่สอง บทนิพนธ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าภายใต้เงื่อนไขของปุถุชนผู้ซึ่งวนเวียนอยู่ในโลกสังวาร์วัณนั้น ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นนั้นยังคงไม่สามารถส่งผลได้อย่างจริงจังภายใต้เงื่อนไขของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ กล่าวคือ หากอ้างอิงความหมายจากบทนิพนธ์ดังกล่าว การตื่นรู้ อย่างฉับพลันซึ่งนำมาสู่การปรากฏขึ้นของอิทธิฤทธิ์นั้นถึงแม้จะเป็นประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลัน หากแต่ “อิทธิฤทธิ์” ดังกล่าวนั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้ “จริง” ก็แต่เพียงเงื่อนไขในการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เพียงเท่านั้น

ปัญหาข้อที่สองดังกล่าวนี้คือพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติและการตื่นรู้ในทัศนะของโบโจ จินูล กล่าวคือในทัศนะของโบโจ จินูล ถึงแม้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้นั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้โดยฉับพลัน หากแต่การปรากฏขึ้นของประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวภายในวิถีชีวิตประจำวันนั้นกลับกลายเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการฝึกฝนและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง หากพิจารณาในแง่ที่มองเห็นได้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล ปัญหาที่สำคัญอันเป็นพื้นฐานหลักของชีวิตมนุษย์ภายในโลกเชิงประจักษ์นี้คือปัญหาเรื่อง “การรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้” นั่นเอง ข้อปัญหาที่สำคัญดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ดังกล่าว ภายใต้การกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัติ โดยมีเนื้อหาว่า

“ปจฉา : เมื่อได้ตื่นรู้สู่ธรรมชาติเดิมแท้ จึงไม่มีขั้นตอนใดๆอีกที่จะเกี่ยวข้อง เหตุใดอาจารย์จึงยังคงวางการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเอาไว้อีก

จินูล ก่อนหน้านี้แม้ว่าความหมายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งเกิดขึ้นอันสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันจะได้รับการอธิบาย แต่เมื่อความสงสัยงุนงงของเจ้านั้นยังคงอยู่ เราจึงดูเหมือนต้องอธิบายมันอีกรอบ เจ้าจงตั้งใจฟังให้ดี

นับเนื่องกลับไปสู่ชาติอดีตอันปราศจากจุดเริ่มต้นตราบกระทั่งถึงปัจจุบัน มนุษย์ปุถุชนนั้นได้วนเวียนอยู่ด้วยวัฏฏสงสาร มาถึงและจากไป เกิดขึ้นและดับสูญ เขาเหล่านั้นได้คือสิ่งที่จะยึดมั่นไว้ซึ่งความเป็นตัวตน และเมื่อข้ามผ่านด้วยระยะเวลาอันยาวนาน ธรรมชาติของเขานั้นจึงถูกซึมซาบไปด้วยความคิดอันผิดพลาด มุมมองกลับด้าน ความไม่รู้ และพลังแห่งนิสัย ทำให้ถึงแม้ในชีวิตปัจจุบันเขาเหล่านั้นจะสามารถตื่นรู้ได้อย่างฉับพลันสู่ความจริงที่ว่าธรรมชาติแห่งตัวตนของเขานั้นโดยเนื้อแท้คือความว่างและสงบและมีได้มีความแตกต่างไปจากเหล่าพุทธะทั้งหลายแต่นิสัยติดฝังแต่ครั้งเก่าเหล่านั้นยังคงเป็นสิ่งที่ยากเข็ญในการกำจัดออกได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุเช่นนั้นเมื่อเขาได้พบเจอสิ่งที่เขานั้นชอบหรือเกลียด เมื่อ

นั่นความโกรธ ความสุข ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสมจึงได้พุ่งพล่านขึ้น กิเลส
 ตัณหาต่าง ๆ นั้นจึงมิได้แตกต่างไปจากเมื่อครั้งก่อนเสียเลย”²¹⁰

หากพิจารณาเทียบเคียงบทบรรยายดังกล่าวของโโบโจ จินูล ด้วยบทสรุปของแนวคิดเรื่องการ
 ตื่นรู้อย่างฉับพลันที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในช่วงท้ายของบทที่สี่ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าใน
 ทักษะของโโบโจ จินูล นั้น แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นสะท้อนถึงหลักการเรื่องประสบการณ์
 แห่งการตื่นรู้ ที่มีมนุษย์มีต่อภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะ หรือในภาษาของโโบโจ จินูล คือความ
 เข้าใจในจิตเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันปราศจากการแยกแยะในเชิงมโน
 ทัศน์ และการเข้าใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นนั้นโดยแท้จริงแล้วเป็นเพียงการแสดง
 หน้าที่ในการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกปรากฏการณ์ซึ่งได้ปรากฏขึ้นและแปรผันเปลี่ยนแปลงไปตาม
 พลวัตเงื่อนไขปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป ความเข้าใจดังกล่าวนี้จึงปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็น
 “ประสบการณ์แห่งการเข้าใจ” (The Experience of Understanding) ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ที่
 ได้จากการศึกษาเข้ามาเป็นพื้นฐานในกระบวนการแห่งการย้อนกลับเพื่อไตร่ตรองถึงสภาวะธรรมที่
 แท้จริงของตัวตน ในแง่ “ความเข้าใจ” ที่เกิดขึ้นนั้นจึงมิได้เป็นเพียงรูปแบบของการรับรู้และการ
 เข้าใจในความหมายของตำราหรือข้อคำสอนทางศาสนา ระหว่างมนุษย์ในฐานะที่เป็น “ผู้อ่าน” และ
 คัมภีร์ในฐานะที่เป็น “สิ่งที่ถูกอ่าน” (Subject and Object Relation)

²¹⁰ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.148 .

Question: Once the noumenon is awakened to, no further steps are involved. Why then do you posit subsequent cultivation?

Chinul: Earlier the meaning of gradual cultivation subsequent to awakening was fully explained. But since your feeling of doubt persists, it seems that I will have to explain it again. Clear your minds and listen carefully! For innumerable kalpas without beginning, up to the present time, ordinary men have passed between the five destinies, coming and going between birth and death. They obstinately cling to "self" and, over a long period of time, their natures have become thoroughly permeated by false thoughts, inverted views, ignorance, and the habit-energies. Although, coming into this life, they might suddenly awaken to the fact that their self-nature is originally void and calm and no different from that of the Buddhas, these old habits are difficult to eliminate completely. Consequently, when they come into contact with either favorable or adverse objects, then anger and happiness or propriety or impropriety blaze forth: their adventitious defilements are no different from before.”

หากแต่ในทัศนะของผู้วิจัยการเกิดขึ้นของประสบการณ์แห่งการเข้าใจ นั้นสภาวะแห่งการเข้าใจ ที่เกิดขึ้นภายใต้การตระหนักได้ถึงสภาวะธรรมอันแท้จริง(การรับรู้อันบริสุทธิ์)ที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็น พื้นฐานของกระบวนการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในเชิงแยกแยะที่มนุษย์มีต่อสรรพสิ่ง ผู้วิจัยอุปมา กระบวนการดังกล่าวคล้ายกับเรื่องการแสวงหาดวงตาของตนเองกล่าวคือมนุษย์นั้นไม่สามารถ มองเห็นดวงตาของตนเองได้ การวิ่งแสวงหาดวงตาของตนเองนั้นอุปมาเหมือนคนที่มีความเข้าใจว่ามี ดวงตาหรือลูกนัยน์ตา (eyeball) ที่ดำรงอยู่นอกพ้นออกไปจากตนเอง ด้วยความเข้าใจเช่นนี้บุคคล เหล่านั้นจึงมีพฤติกรรมในการ “วิ่งหา” “มองหา” “แสวงหา” หรือ “ค้นหา” ลูกนัยน์ตานั้น แต่ พฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ไร้คุณค่าเพราะเป็นความพยายามที่ปราศจากผล (เพราะเริ่มต้นเสียจาก ความคิดที่ผิดพลาด) ในแง่นี้ การค้นพบดวงตาที่แท้จริงคือ “การตื่นรู้” ได้ว่าประสบการณ์แห่งการ มองเห็น (Seeing) ที่ปรากฏขึ้นกับตนเองในขณะนี้นั้นเองคือการยืนยันว่าดวงตาของเรา(ซึ่งมีคุณสมบัติ แห่งการมองเห็นเป็นคุณสมบัติพื้นฐาน) นั้นเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริง ในแง่นี้การปฏิบัติที่แท้จริงจึงมิใช่การ ออกแรงวิ่งแสวงหาหรือการค้นหา หากแต่คือการตื่นรู้ที่ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์ของมนุษย์ นั้นเอง ภายใต้ความสัมพันธ์เช่นนี้ความสัมพันธ์ในเชิงทวิทัศน์ (Dualistic View) ระหว่าง “ผู้รับรู้และ สิ่งที่ถูกรับรู้” จึงได้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้ “กระบวนการแห่งการรับรู้” ที่ปรากฏขึ้น ในแง่นี้ การปรากฏขึ้นของ “ความเข้าใจอันแท้จริง” โดยตัวเองจึงเป็นการทำลายแนวคิดในเชิงทวิทัศน์ใน ระดับที่ลึกที่สุดกล่าวคือระหว่างตัวตนและสิ่งอื่นให้สูญสลายลง

แต่อย่างไรก็ตามโบลโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เป็นเพียง การปรากฏ ขึ้นของความหมายที่แท้จริงของมนุษย์ โลกและสรรพสิ่งภายในประสบการณ์เดิมแท้ก่อนการแยกแยะ ในเชิงมโนทัศน์ซึ่ง “เที่ยงตรง” ต่อสภาวะทางภววิทยาแห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่งในแบบที่ มันเป็น ในแง่นี้ “ประสบการณ์อันเที่ยงตรง” ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของโลกตัวตนและ สรรพสิ่ง นั้นมิได้เป็นการ “ก้าวข้าม” ไปสู่การปรากฏขึ้นจริงของการปฏิบัติของมนุษย์ที่สอดคล้องไป กับความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นดังกล่าว

ในแง่นี้ความเป็นจริงในประสบการณ์ดังกล่าวนี้เป็นเพียง “เงื่อนไข” ยืนยันถึงความเป็นจริง พื้นฐานทางภววิทยาของมนุษย์ในฐานะที่เป็นธรรมชาติเดิมแท้ของผู้ปฏิบัติ หากแต่ประสบการณ์แห่ง การตื่นรู้ดังกล่าวนี้มีอาจจะสามารถเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึง “ความเป็นจริงได้” ของพฤติกรรมของ มนุษย์ที่จะสามารถสอดคล้องกับความเข้าใจดังกล่าวได้อย่าง “สมบูรณ์” โดย “ฉับพลัน”

ผู้วิจัยอธิบายความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัตินั้นโดยวางพื้นฐานอยู่ ภายใต้กรอบการให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชนซึ่งเป็นพื้นฐานมุมมองทางปรัชญาของโบลโจ จินูล ที่มีต่อมนุษย์ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่การอธิบายความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้

และการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นก็ได้รับการปฏิเสธหลักการเรื่องการปฏิบัติที่สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์โดยฉับพลันซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่โโบโจ จินูล มองว่ามีความเหมาะสมกับบุคคลกลุ่มน้อยซึ่งมีเงื่อนไขในชีวิตที่สอดคล้องกับแนวทางของการปฏิบัติได้อย่างฉับพลัน กล่าวคือถึงแม้โดยพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซนสายฉับพลันนั้นจะถือว่า “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” นั้นคือ “การปฏิบัติอันสมบูรณ์” กล่าวคือ “การตื่นรู้” นั้นเอง “คือ” รูปแบบของ “การปฏิบัติที่สมบูรณ์” ซึ่งปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน มิใช่การปฏิบัติ “เพื่อนำไปสู่” การตื่นรู้อย่างฉับพลัน แต่กระนั้นก็ตามในทัศนะของโโบโจ จินูล ที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ข้างต้นได้ชี้ให้เห็นว่าภายใต้ความติดพันยึดแน่นและการฝังลึกของนิสัยสั่งสมที่มนุษย์นั้นได้รับมาจากการดำรงชีวิตวนเวียนอยู่ในวัฏฏสงสารคืออุปสรรคอันสำคัญในการทำให้ “การตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ที่ปรากฏขึ้นนั้นไม่สามารถที่จะ “เป็น” รูปแบบของการปฏิบัติที่สมบูรณ์ซึ่งปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันทันที กล่าวคือในชีวิตของปุถุชน ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของตัวตนนั้นไม่สามารถที่จะกลายเป็นรูปแบบของพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างฉับพลันโดยสมบูรณ์ ภายใต้บทวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้มุมมองในการให้ความสำคัญกับชีวิตแห่งปุถุชนและความพยายามในการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้เอง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงนัยอันสำคัญที่บ่งชี้ถึงข้อปัญหาทางวิมุติวิทยาโโบโจ จินูล ที่เกิดขึ้นระหว่างแนวคิดเรื่องการตื่นรู้และการปฏิบัติของปุถุชน ซึ่งในทัศนะของโโบโจ จินูล ปัญหาดังกล่าวนั้นคือปัญหาเรื่อง “ช่องว่าง” (Gap) อันสำคัญระหว่าง “การรู้” และ “การปฏิบัติได้ดังที่รู้” ในแง่นี้กวีวิชาการเช่น Keel อธิบายหลักการทั้งสองประการดังกล่าวภายใต้ปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่าง “การรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” (Gap between knowing and being)²¹¹ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของปุถุชนภายในโลกสังสารวัฏ Keel อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทั้งสองประการนี้ว่า

²¹¹ Keel มองว่า การปฏิบัติได้ดังที่รู้นั้นมีความหมายถึงการเป็นได้ดังที่รู้ ในแง่นี้ Keel จึงมองว่า Doing และ Being เป็นสิ่งที่สะท้อนความหมายถึงกันและกันได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การที่เราสามารถปฏิบัติได้ดังพุทธะทั้งหลาย นั้นย่อมมีความหมายว่าเรานั้นเป็นพุทธะนั้นเอง ผู้วิจัยมองว่าการอธิบายความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวอาจจะเป็นแนวคิดที่สำคัญในการชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นความเข้าใจซึ่งถึงแม้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในทัศนะของพระพุทธศาสนาและอย่างไรก็ตามความเข้าใจดังกล่าวจะต้องได้รับการนำไปปฏิบัติในฐานะที่เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของปุถุชน ในแง่นี้ความสมบูรณ์ของมรรคาแห่งชีวิตจึงต้องวางอยู่บนการสอดประสานกันระหว่างหลักการเรื่องความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้

“ปัญหาพื้นฐานนั้นคือช่องว่างระหว่างการรู้และการเป็น หากแต่ช่องว่างดังกล่าวนั้นถูกเข้าใจในฐานะที่เป็นความไม่ลงรอยกันระหว่างการรู้และการกระทำ หรือการขจัดออกซึ่งปรากฏการณ์นั้นไม่อาจจะสามารถกระทำให้สำเร็จได้โดยทันที หรืออาจกล่าวได้ว่า เรารู้ว่าเรานั้นคือพุทธะแต่เรานั้นไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างพุทธะดังนั้นเราจึงมิได้เป็นพุทธในความเป็นจริง”²¹² (Hee, 2012, p. 113)

หากพิจารณาทัศนะของ Keel ดังกล่าวข้างต้น ร่วมกับท่าทีในการให้ความสำคัญกับชีวิตของ ปุถุชนในสังสารวัฏของโโบโจ จินูล นั้นอาจจะชี้ให้เห็นว่าถึงแม้สภาวะแห่งความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อตัวตนซึ่งเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และกระบวนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ที่ปรากฏขึ้นอย่างปราศจากแก่นสารสาระ จะเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลันและความรู้ความเข้าใจดังกล่าวได้กลายเป็นเนื้อหาของการปฏิบัติที่สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) ซึ่งการปฏิบัติในบริบทกล่าวนั้นมิใช่ “การปฏิบัติ” ในความหมายที่บ่งถึงพฤติกรรมในการความพยายาม จัดการขจัดลบ กำจัดทิ้ง ชักออก หรือเพิ่มพูน เพิ่มเติม สิ่งต่างๆให้กับธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ หากแต่ “การปฏิบัติ” ในความหมายนี้คือการเปิดเผยศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความหมายของการปฏิบัติในมิติดังกล่าวนั้นคือการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของมนุษย์จาก “มุมมอง” ของจิตเดิมแท้หรือกล่าวในอีกภาษาหนึ่งคือกระบวนการในการตอบสนอง (Respond) ต่อโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้นั้นเอง โโบโจ จินูล เรียกการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “การปฏิบัติที่แท้จริง” (True Cultivation) หรือในภาษาของโโบโจ จินูล “การปฏิบัติโดยปราศจากการปฏิบัติ” (The Cultivates without Cultivating) นั้นเอง

แต่กระนั้นก็ตามโโบโจ จินูล นั้นมิได้เป็นเพียงนักคิดอัน “นักอุดมคติผู้ใสซื่อ” (Naïve Idealist) ที่มองและเข้าใจมนุษย์และโลกแต่ในเพียงมิติเชิงหลักการแต่เพียงเท่านั้น (Hee, 2012, p. 113) ในทางตรงกันข้าม โโบโจ จินูล ได้มองและเข้าใจมนุษย์บนพื้นฐานของความเป็นจริง (Realistic Insight) ซึ่งพุ่งตรงไปสู่ธรรมชาติของมนุษย์และสภาวะของมนุษย์ปุถุชนในความเป็นจริงของชีวิต ซึ่งยังคงมีช่องว่างอันมหาศาลระหว่างพุทธะผู้ประเสริฐและมนุษย์ปุถุชนผู้ซึ่งยังคงตกอยู่ภายใต้พลังซึ่งถูกสั่งสมมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นนิสัยฝังแน่นติดตรึง หรือในภาษาของโโบโจ จินูล คือ “ความเคยชินอันเป็นนิสัยสั่งสมยาวนาน” (Habit energy, Ch. 習氣: Xi qi, Kr. 습기: Sup Ki) ของแต่ละบุคคลที่มีการสั่งสมกันมานับแต่อดีตชาติและมีความเข้มข้นมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปตามละบุคคลในการยึดมั่น

กับความมีตัวตนและการมองโลกในเชิงแบ่งแยกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งแยกระหว่างตนเองกับสิ่งอื่นอย่างแยกขาดจากกัน (Subject-Object Relation) ธรรมชาติดังกล่าวนั้นสะท้อนออกมาในฐานะที่เป็นการปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงโมทัศน์ในรูปแบบต่างๆที่ปรากฏขึ้นในชีวิตของมนุษย์ เช่นการให้คุณค่า การกำหนดความหมายหรืออารมณ์ กระบวนการดังกล่าวนี้เกิดขึ้นและสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบและผูกมัดมนุษย์เอาไว้กับทัศนะในเชิงแยกแยะเช่นนั้นภายในโลกสังสารวัฏอย่างต่อเนื่องยาวนานยกที่จะปลดปล่อยเป็นอิสระได้ ด้วยเหตุนี้การยืนยันในความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติของพระพุทธศาสนิกายเซนกระแสหลักนั้นและเป็นเพียงความจริงเดียวที่ถูกต้องและเพียงพอต่อชีวิตของมนุษย์นั้นจึงเป็นทัศนะทางปรัชญาที่ได้รับการตั้งข้อวิพากษ์และข้อสงสัยในคุณค่ารวมถึงความเป็นจริงได้ของแนวคิดดังกล่าวที่ภายใต้เงื่อนไขของชีวิต “มนุษย์ปุถุชน” จากโโจ จินูล อย่างมีนัยที่สำคัญ

ในขณะที่นักวิชาการเช่น Keel ให้คำอธิบายกับปัญหาทางวิมุติของโโจ จินูล เรื่องช่องว่างระหว่าง “การรู้” และ “การกระทำได้ดังที่รู้” ดังกล่าวโดยมุ่งเน้นถึงการชี้ให้เห็นถึงข้อปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการรู้และการปฏิบัติ ในอีกมุมหนึ่งนักวิชาการเช่น Kang ได้ขยายการอธิบายปัญหาดังกล่าวโดยชี้ให้เห็นว่าปัญหาทางวิมุติวิทียาดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนภายใต้มิติในเชิงการดำรงอยู่ของมนุษย์ภายในโลกเชิงประจักษ์ ซึ่งวางอยู่บนเงื่อนไขของความสามารถของมนุษย์ในการ “ดำเนินชีวิต” ที่สอดคล้องกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (*Live their lives in accord with this experience of awakening*) กล่าวคือหากสภาวะของการดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวนี้สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เมื่อนั้นการปฏิบัติ “อย่างต่อเนื่อง” นั้นก็ถือว่าเป็นแบบแผนในการปฏิบัติที่ไม่เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น แต่ในทางกลับกัน หากสภาวะของการดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวนี้ยังคงไม่สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ภายใต้การตื่นรู้ที่ฉับพลัน เมื่อนั้นการปฏิบัติจึงยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้ที่ฉับพลัน ดังนั้นหลักการเรื่องการตื่นรู้ที่ฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็นหลักการพื้นฐานในเชิงปฏิบัติที่สำคัญของโโจ จินูล (Kang, 2013, p. 130)

ในแง่ที่ผู้วิจัยมองว่าข้อเสนอของนักวิชาการทั้งสองนั้นถือว่าเป็นข้อเสนอที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยวางอยู่บนพื้นฐานในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือการอธิบายของ Keel ได้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างการตื่นรู้และการปฏิบัติซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของปุถุชนในโลกสังสารวัฏที่ไม่สามารถถูกทรมให้เต็มได้อย่างฉับพลันทันที ในขณะที่การอธิบายของ Kang ได้ขยายประเด็นดังกล่าวด้วยการชี้ให้เห็นว่าช่องว่างที่สำคัญดังกล่าวนี้มี

ความหมายบ่งชี้ถึงความไม่สามารถในการปฏิบัติได้ตั้งที่เข้าใจภายในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ ดังนั้นการละทิ้ง “การปฏิบัติ” เพียงเพราะการปรากฏขึ้นของการตื่นรู้หรือความเข้าใจแต่เพียงเท่านั้น จึงถือว่าเป็นทัศนคติที่ผิดพลาดของมนุษย์ ในแง่นี้การถ่วงช่องว่างระหว่าง “การรู้และการเป็นได้ตั้งที่รู้” จึงถูกเติมให้เต็มด้วย “การปฏิบัติ” ในฐานะที่เป็นการปรับประยุกต์ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในการ “ตอบสนอง” ต่อโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ในฐานะที่เป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ กระบวนการในการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์ด้วยการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) การปรากฏขึ้นของปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ที่สะท้อนความหมายที่แท้จริงของแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในทัศนคติของโโจ จินูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าภายในบทอุปมาดังกล่าวนี้ โโจ จินูล พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าเด็กทารกนั้น แม้โดยแรกเกิดก็ถือว่าได้มีอวัยวะทุกอย่างครบถ้วนเฉกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ทุกประการหากแต่ปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นภายในบริบทของการพิจารณาดังกล่าวนี้คือ เด็กทารกนั้นไม่สามารถที่จะ “ใช้” อวัยวะต่างๆที่เข้า “มี” ครบสมบูรณ์นั้นได้อย่างฉับพลันทันที หากพิจารณาเทียบเคียงกับแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโโจ จินูล นั้นก็จะสามารถเห็นได้ได้อย่างชัดเจนว่า บทเปรียบเปรยดังกล่าวนี้มุ่งชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้มนุษย์นั้นจะมีความเข้าใจที่ว่าภาววิทยาเดิมแท้ของตนนั้นจะเป็นกระแสแห่งการรับรู้ อันบริสุทธิ์ปราศจากซึ่งการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ แต่ด้วยเงื่อนไขของมนุษย์ภายในโลกปรากฏการณ์นั้นกลับทำให้เห็นว่า การปฏิบัติที่เกิดขึ้นภายในชีวิตของมนุษย์นั้นยังคงไม่สามารถสอดคล้องไปกับประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลัน กล่าวคือภายใต้สถานการณ์หรือการรับรู้ที่มนุษย์ต่อต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ยัง กำหนดความหมาย ให้ค่า มีอารมณ์หรือความปรารถนาต่างๆ “ราวกับว่า” เป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้อันแท้จริงของมนุษย์ ชีวิตของมนุษย์ที่ยังคงตกอยู่ภายใต้กรอบแห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ต่าง ๆ นั้นจึงยังคงต้องประสบพบเจอกับความทุกข์สุขระคนปะปนกันไป

การปฏิบัติที่จะต้องปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นมีใช่เป็นการ “สร้าง” หรือการ “เพิ่มพูน” ความสมบูรณ์ให้กับธรรมชาติเดิมแท้ดังกล่าวซึ่งในทัศนคติของโโจ จินูล คือ “รูปแบบการปฏิบัติที่ผิดพลาด” (Wrong Cultivation) ซึ่งเกิดขึ้นโดยปราศจากการมีความเข้าใจที่แท้จริงของมนุษย์ต่อสิ่งที่เป็น “เป้าหมายของการปฏิบัติ” ซึ่งอาจจะอุปมาได้ว่ากระบวนการดังกล่าวนี้มีใช่การกลับไปเพิ่มอวัยวะพิเศษหรืออวัยวะที่ขาดพร่องบางประการให้กับเด็กทารก เนื่องด้วยเพราะอวัยวะดังกล่าวเหล่านั้นมีพร้อมสมบูรณ์อยู่แล้วนับตั้งแต่เริ่มต้นหากแต่เป็นกระบวนการที่ *มนุษย์นั้นต้องเรียนรู้ที่จะประยุกต์ความเข้าใจของเขานั้นให้สามารถปรากฏขึ้นได้ในโลกแห่งความเป็นจริงและเปลี่ยนผ่านความรู้อเหล่านั้นไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมได้อย่างสมบูรณ์*

ภายใต้บทพูดดังกล่าวอาจชี้ให้เห็นได้ว่าสถานการณ์เชิงประจักษ์นั่นเองคือปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ “การตื่นรู้” มีการปรับใช้ได้อย่างเข้มแข็งและเต็มทีภายในโลกอันเป็นพลวัต ในแง่นี้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็น “กระบวนการ” ที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นการพัฒนาให้อวัยวะดังกล่าวนั้นเข้มแข็งขึ้นและสามารถนำมาใช้งาน “ได้จริง” ในฐานะที่เป็น “องค์ประกอบส่วนหนึ่งของชีวิต” ซึ่งหากเทียบเคียงกับธรรมชาติเดิมแท้ย่อมเห็นได้ว่า การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นมิใช่การเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับธรรมชาติเดิมแท้หากแต่เป็นการพัฒนาความเข้าใจที่ปรากฏขึ้นดังกล่าวให้สามารถผสมผสานมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง

พิจารณาในมุมนี้การ “ผสมผสาน” ดังกล่าวนั้นโดยนัยก็คือการเปิดเผย (disclose) ธรรมชาติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของมนุษย์ให้ปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์ภายในชีวิตที่ยังคงดำเนินอยู่ภายใต้โลกแห่งสังสารวัฏ ด้วยการตอบสนอง (Respond) ที่มีต่อโลกเชิงประจักษ์ของจิตเดิมแท้หรือการย้ำยืนยัน (Reconfirm) การเกิดขึ้นของโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ นั่นเอง ด้วยเหตุนี้บทพูดดังกล่าวนี้จึงย้อนกลับเข้าสู่พื้นฐานความคิดที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่ว่าการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ในฐานะที่เป็นกระแสการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งปราศจากการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการในการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการ “เปิดเผย” ธรรมชาติเดิมแท้แห่งการรับรู้ดังกล่าวให้สามารถปรากฏขึ้นและกลายมาเป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องไป “อย่างเป็นธรรมชาติ” แต่ภายใต้บริบทของความเป็นมนุษย์ปุถุชนนั่นเอง ที่ทำให้สภาวะแห่งการ “ดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ” จะสามารถปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ก็แต่เพียงภายใต้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการตื่นรู้ดังกล่าว

ข้อยืนยันที่ชัดเจนประการหนึ่งในการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในลักษณะเช่นนี้ปรากฏชัดในบทนิพนธ์เรื่อง “Admonitions to Beginning to Students” (誡初心學人文, Kye ch’osim hagin mun) ที่ถูกรจนาขึ้นในฐานะที่เป็นคู่มือแห่งวัตรปฏิบัติเบื้องต้นของสมณะในนิกายเซนซึ่ง โบโจ จินูล จึงได้ย้ำเน้นถึงอันตรายของทัศนคติที่ผิดพลาดต่อการการยุดติหรือการทอดทิ้งการปฏิบัติอันสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันว่าเปรียบได้กับ อาการกลับฟื้นคืนของไข้ที่ยังไม่สามารถถูกรักษาให้หายขาดได้อย่างแท้จริงซึ่งอาจจะสามารถปรากฏขึ้นได้อีกเมื่อเงื่อนไขต่าง ๆ ได้เอื้ออำนวย

“นิสัยอันไร้จุดเริ่มต้นแห่งความหลงความโลภความโกรธและความพรั่มัวต่อพื้นฐานแห่งจิตนั้นถึงแม้มันจะดูราวกับว่าถูกปราชญ์อย่างชั่วครว แต่มันก็จะปรากฏขึ้นอีกครั้ง เหมือนกับไข้ที่อาจจะกลับมาเกิดขึ้นได้ในวันใดวันหนึ่ง ดังนั้นในทุกช่วงเวลาเจ้าต้องใช้กำลังแห่งอุปายะและปัญญาแห่งการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของกิเลสทั้งหลาย มิเช่นนั้นเจ้าจะแสวงหาทางแห่งการหลุดพ้นในขณะที่ยังคงเสียเวลาไปกับการพุดจาล่องลอยอย่างไร้

จุดหมายและหันหลังให้กับข้อคำสอนเรื่องจิตของฝ่ายนิกายเซนได้อย่างไร”(Jinul, 1983a, p. 138)²¹³

ภายใต้บทนิพนธ์ดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า จุดเน้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของแนวคิดทางวิมุตติวิทยา ของโโจ จินูล นั้นคือการที่โโจ จินูล มองว่าถึงแม้แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยอ ซึ่งให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Cultivation) นั้นจะมีได้เป็นรูปแบบของ “การปฏิบัติที่ผิดพลาด”²¹⁴ หรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยปราศการมีความเข้าใจในธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์เป็นพื้นฐาน หากแต่การปฏิบัติอย่างฉับพลันดังกล่าวนี้ อาจจะมีข้อบกพร่องที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งถูกสะท้อนออกมาภายใต้แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติที่ถูกต้องแต่ไม่พอเพียง” กล่าวคือการปฏิบัติอย่างฉับพลันนั้นเป็นการปฏิบัติที่ “ถูกต้อง” และสะท้อนต่อการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ แต่หากพิจารณาเงื่อนไขที่สำคัญของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ซึ่งยังคงวนเวียนอยู่ในวัฏฏสงสารนั้นกลับพบว่า การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ยังคงเป็นการปฏิบัติที่ “ไม่พอเพียง” ต่อการตอบสนองต่อปัญหาหรือเงื่อนไขของมนุษย์ปุถุชนภายใต้เงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ภายในโลกสังสารวัฏดังกล่าว²¹⁵

²¹³ Bojo Jinul , **Admonitions to Beginning to Students**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.138.

“ The beginningless habits of lust, desire, anger, and delusion bind the mind-ground; although temporarily they seem to be subdued, they arise again like malaria which strikes on alternate days. At all times you must make use of the power of the skillful means and wisdom of applied practice; take pains to guard your mind against the arising of defilements. How can you look for a way to salvation while wasting time with pointless chatter and turning your back on the mind-doctrine of Seon. ”

²¹⁴ “การปฏิบัติที่ผิดพลาด” นี้โดยนัยคือการสื่อความหมายถึงการปฏิบัติที่ปราศจากประสบการณ์แห่งการตื่นรู้โดยฉับพลัน หรือในภาษาของผู้วิจัยคือ “การปฏิบัติที่ไม่ได้สืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” ซึ่งในแนวคิดทางปรัชญาของโโจ จินูล สื่อความหมายถึงรูปแบบ “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” ของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ (The Northern School of Zen)

²¹⁵ หากกล่าวโดยสรุปคือการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้มิได้เป็นการปฏิบัติที่ผิดพลาดกล่าวคือเป็นการปฏิบัติที่มีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติเดิมแท้ หากแต่เป็นการปฏิบัติดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ของการดำรงชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยอุปมาอุปไมยรูปแบบการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวคล้ายกับการเรียนรู้และศึกษาขั้นตอนในการทำอาหารของนักเรียนสองกลุ่ม ในขณะที่นักเรียนกลุ่มแรกนั้นเมื่อเรียนรู้เสร็จแล้วก็สามารถประกอบอาหารได้ตามที่ได้เรียนรู้มาอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ในขณะที่

นอกจากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างความรู้และการเป็นได้ที่ตั้งที่รู้ดังกล่าว นั้น โบโจ จินูล ยังคงชี้ให้เห็นถึงปัญหาอันสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากช่องว่างระหว่างความรู้และการเป็นได้ที่ตั้งที่รู้ซึ่งเป็นอีกหนึ่งในเหตุผลที่สำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นภายใต้บริบทแห่งชีวิตของมนุษย์ ปัญหาที่สำคัญดังกล่าวนี้คือ ปัญหาเรื่องผลผูกมัดที่การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นมีต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ภายในโลก ปราภฏการณ์ ในแง่ที่ว่าทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ที่มีต่อประเด็นดังกล่าวนี้ปรากฏใน บทนิพนธ์เรื่อง “*Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*” ซึ่งได้กล่าวอธิบายเอาไว้ว่า

“ท่านทั้งหลายสมควรยึดติดในความเข้าใจที่ว่า ข้าพเจ้านั้นได้ตื่นรู้สู่ข้อเท็จจริงที่ว่า ธรรมชาติของกิเลส ทั้งหลายนั้นเป็นสิ่งที่ว่างเปล่า และได้ละทิ้งซึ่งการปฏิบัติพัฒนา เหตุ เพราะถึงแม้ธรรมชาติของกิเลสนั้นเป็นสิ่งที่ว่างเปล่า แต่กระนั้นก็ตามสิ่งเหล่านั้นยังคง สามารถเป็นต้นเหตุให้ท่านทั้งหลายคงยังต้องรับผลแห่งกรรม กรรมนั้นเองถึงจะว่างเปล่าจาก ธรรมชาติแห่งตัวตน แต่มันก็ยังคงเป็นสาเหตุของความทุกข์ทรมานของมนุษย์ และแม้ว่า เจ็บปวดทุกข์ทรมานจะว่างเปล่า แต่การทนทนกับการได้รับความทุกข์นั้นช่างเป็นสิ่งยากเหลือ เหลือคณา ”²¹⁶

ที่นักเรียนกลุ่มที่สองนั้นกลับยังคงไม่สามารถประกอบอาหารได้จริงตามที่ตนได้เรียนรู้มา และยังคงต้องฝึกฝนในการ ประกอบอาหารโดยใช้พื้นฐานความรู้ที่ได้รับมาจากการศึกษาดังกล่าวเพื่อพัฒนาให้สามารถประกอบอาหารได้ถูกต้อง ตามหลักตำราที่ได้ศึกษามาอย่างสมบูรณ์

ในแง่ที่บทเรียนที่มุ่งเน้นในการศึกษาเรียนรู้และการประกอบอาหารได้อย่างถูกต้องที่นั่นอาจจะเหมาะสม กับนักเรียนในกลุ่มแรกซึ่งมีปริมาณน้อยในห้องเรียนแต่บทเรียนดังกล่าวอาจจะไม่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไข ในการประกอบอาหารได้จริงของนักเรียนในกลุ่มที่สองซึ่งอาจจะต้องใช้บทเรียนหรือแนวทางในการศึกษาและฝึกปฏิบัติ ในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากนักเรียนในกลุ่มแรก

²¹⁶ . Bojo Jinul , *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 305.

“ *You should not grasp at that understanding and say, "I have already awakened to the fact that the nature of the defilements is void," for later when you decide to cultivate, your practice will, on the contrary, become inverted. Of course, the nature of defilements is void, but they can still cause you to receive the results of karma. That karmic result might have no nature, but still it acts as the cause of suffering. Although the pain of suffering is empty, how difficult it is to bear*”

ประเด็นที่น่าสนใจในบทวิพากษ์ดังกล่าวของโจ จินูล นั้นชี้ให้เห็นว่าถึงแม้การตื่นรู้อย่างฉับพลันจะได้ปรากฏขึ้นและมนุษย์นั้นได้มีความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อธรรมชาติเดิมแท้ของตนและสถานะของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ที่ปรากฏขึ้นและผันแปรไปอย่างไร้แก่นสาร (non substantiality) แต่ถึงแม้การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในลักษณะดังกล่าวที่ปรากฏขึ้นนั้นจะเป็นเพียงความว่างแต่สิ่งเหล่านั้นยังคงมีสถานะแห่งความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ซึ่งยังคงมีผลผูกมัดมนุษย์เอาไว้กับวัฏฏสงสาร ซึ่งผลดังกล่าวนั้นยังคงไม่สามารถดับสิ้นลงได้อย่างฉับพลันหลังจากการตื่นรู้ใน “ความว่าง” (emptiness) หรือสถานะอันปราศจากแก่นสารสาระของสิ่งเหล่านั้น ในแง่ชีวิตมนุษย์นั้นจึงยังคงถูกผูกมัดเอาไว้กับสิ่งดังกล่าวและจึงยังคงต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์โศกอย่างยาวนาน การยอมรับเพียงว่าเมื่อการตื่นรู้อย่างฉับพลันเกิดขึ้นเมื่อนั้นความเข้าใจที่ว่าสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นมีสถานะแห่งความว่างและการปราศจากสารัตถะเป็นพื้นฐานและการปฏิบัติที่ตามมาจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นนั้นถึงแม้จะเป็นความเข้าใจที่เที่ยงตรงต่อพื้นฐานทาง ภววิทยาหากแต่ความเข้าใจดังกล่าวยังถือว่าเป็นสิ่งที่ยังคงความเข้าใจที่ “ไม่พอเพียง” ต่อการบรรเทา “ผล” ที่เกิดขึ้นจากการคิดแยกแยะดังกล่าวที่มีต่อชีวิตจริงในเชิงประจักษ์ของมนุษย์ ในแง่นี้ทัศนะในการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นจึงถูกพิจารณาว่าเป็น “ความเข้าใจที่ถูกต้องแต่ยังไม่พอเพียง”

ในบทนิพนธ์เรื่อง “Secrets on Cultivating The Mind” โบโจ จินูล ได้แสดงภาพลักษณะความสัมพันธ์ของประเด็นเรื่องความจริงในเชิงการดำรงอยู่และผลผูกมัดที่มีต่อมนุษย์และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหลังจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ด้วยบทอุปมาเกี่ยวกับ “การควบคุมวัว” กล่าวคือในขณะที่วัวนั้นยังคงพยศคือตั้งอยู่ผู้เลี้ยงจะต้อง “ควบคุม” เพื่อ “สยบพยศ” ของวัวเหล่านั้นให้เดินไปอย่างตรงทิศทางโดยไม่เหยีบย่ำหรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับพืชพรรณธัญญาหารของผู้อื่นซึ่ง การควบคุมวัวในสถานการณ์เช่นนี้จึงยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้ “เครื่องมือ” ในการควบคุมวัวเหล่านั้นเช่นแสหรือสายคล้องจูง ภายใต้การควบคุมดังกล่าวนี้วัวเหล่านั้นอาจจะ “ดูเหมือน” ว่าจะสงบลงหากแต่ผู้ควบคุมที่ “ฉลาด” จะต้องเห็นว่าความสงบของวันเหล่านั้นเกิดจากการถูกควบคุมด้วยเครื่องมือต่างๆ มิได้เป็นความสงบพยศที่แท้จริง ดังนั้นผู้คุมจึงยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้แสหรือสายคล้องจูงในบางครั้งบางโอกาสเพื่อควบคุมอาการพยศที่อาจจะปรากฏกลับขึ้นมาอีก ภายหลังจากกระบวนการในการฝึกฝนควบคุมที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้ควบคุมนั้นแน่ใจได้อย่างแท้จริงแล้วว่าพยศของวัวเหล่านั้นได้สงบลงอย่างแท้จริงและจะไม่มีอาการดังกล่าวขึ้นอีก สถานะดังกล่าวนี้

คืออาการของว้าวซึ่ง “พยศสยบ” ลงอย่างแท้จริง เมื่อนั้นผู้ควบคุมจึงจะสามารถปล่อยแช่และสายคล้องจูง และว้าวนั้นก็ไต่เดินไปบนสันทุ่ง “ด้วยตัวเอง” โดยปราศจาก การควบคุมและก็เป็นการเดินทางที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่พีชพรรณธัญญาหารของผู้อื่นอีกต่อไป ในแง่การ “สยบพยศ” และอาการที่ “พยศสยบ” นั้นจึงเชื่อมโยงสัมพันธ์กันภายใต้กระบวนการแห่งการฝึกฝนปฏิบัติที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องนั่นเอง²¹⁷

ภายใต้บทอุปมาดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า “ว้าวพยศ” นั้นอุปมาได้กับจิตของมนุษย์ ซึ่งยังคง “พรั่มัว” (Delusion) และ “แกว่งไกว” (Distraction) อย่างไม่หยุดสิ้น ในแง่นี้มนุษย์จึงต้องพยายามที่จะ “สยบพยศ” หรือควบคุมสิ่งเหล่านั้นเพื่อให้จิตนั้นได้กลับเข้าสู่ “ธรรมชาติพื้นฐาน” ซึ่งว่าง สงบ และรับรู้ได้อย่างเป็นพลวัต (Void-Calm and Awareness ,Ch. 空寂知 :Kongji ji, Kr. 공적지 :Kongjeok ji) อันเปรียบได้กับอาการ “พยศสยบ” ของว้าวเหล่านั้น แต่ถึงแม้จิตนั้นจะดูราวกับว่าได้สงบนิ่งลงหากแต่ด้วยพลังแห่งนิสัยอันสั่งสมมายาวนานทำให้การแกว่งไหวพรั่มัว หรืออาการพยศของว้าวเหล่านั้นสามารถปรากฏขึ้นได้อีกครั้งเมื่อเงื่อนไขและปัจจัยต่างประกอบเข้ากันพร้อมมูล ดังนั้นมนุษย์จึงยังคงต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกว่าความพรั่มัวแกว่งไกวเหล่านั้นจะหมดสิ้นไป และภายใต้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้เองคือเป็นการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้น กลายเป็นกระบวนการเชิงญาณทัศน์ (Epistemological Process) ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้ อันเป็นการเปิดเผยศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเปรียบได้กับว้าวซึ่งสามารถเดินไปบนทุ่งนาได้ตลอดโดยไม่ต้องได้รับการควบคุมบังคับแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เหยียบย่ำทำลายพีชพรรณธัญญาหารให้เสียหาย นอกจากนี้ โบโจ จินูล ยังคงได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการตื่นรู้และการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวด้วยการชี้ว่า การตื่นรู้ที่เปรียบได้ดัง “สายตาของเสือ” (Eye of Tiger) ซึ่งจ้องมองอย่างแน่วแน่และพุ่งตรงเข้า

²¹⁷ Bojo Jinul , **Straight Talk on True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.148.

“So how could you neglect subsequent cultivation simply because of one moment of awakening? After awakening, you must be constantly on your guard. If deluded thoughts suddenly appear, do not follow after them reduce them and reduce them again until you reach the unconditioned.!! Then and only then will your practice reach completion. This is the practice of herding the ox which all wise advisors in the world have practiced after awakening”.

สู่เป้าหมาย ในขณะที่การปฏิบัตินั้นเปรียบได้กับการก้าวเดินของวัว (Pace of Ox) ซึ่งค่อยๆก้าวไปอย่างหนักแน่นในทุกฝ่าเท้าและเหยียบย่ำลงไปอย่างมั่นคง(Kim 2012, p. 376)²¹⁸

จากบทอุปมาเรื่องการปราบพยศวัวนั้นได้ชี้ให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโโบโจ จินุล ที่สะท้อนถึงความหมายที่สำคัญของหลักการเรื่องการปฏิบัติซึ่งถูก “แฝงซ่อน” อยู่ภายใต้บทอุปมาดังกล่าว กล่าวคือในทัศนะของผู้วิจัย การให้ความสำคัญกับการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของการตื่นรู้และการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ คือความพยายามในการชี้ให้เห็นว่าการแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติที่แท้จริงนั้น” นั้นคือกระบวนการในการทำให้ชีวิตแห่งพุทธะนั้นปรากฏขึ้นในวิถีชีวิตของปุถุชนซึ่งดำรงอยู่ในโลกแห่งสังสารวัฏ²¹⁹ ในแง่นี้โโบโจ จินุล พยายามชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของหลักการเรื่องการปฏิบัตินั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้เพียงแต่ในเงื่อนไขของความสัมพันธ์อันสมดุลระหว่างการเป็นมรรควิถีที่สะท้อนถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมและในขณะเดียวกันก็จะต้องเป็นรูปแบบในเชิงปฏิบัติที่สามารถตอบสนองต่อที่เงื่อนไขแห่งชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างชัดเจน ปัญหาดังกล่าวนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าเป็นปัญหาในมิติเชิงปฏิบัติ (Practical Dimension) ของแนวคิดเชิงวิมุติวิทยาของโโบโจ จินุล

ในแง่นี้ถึงแม้หลักการทางวิมุติวิทยาของโโบโจ จินุล นั้นจะเป็นการแสวงหาแนวทางพันทุกซึ่งมีน้อยในเชิงปฏิบัติเป็นสำคัญ หากแต่การวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเชิงปฏิบัติของแนวคิดทางวิมุติวิทยาดังกล่าวนี้เป็นเงื่อนไขอันสำคัญในการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการขยายขอบเขตของการศึกษาแนวคิดเชิงวิมุติวิทยาไปสู่การวิเคราะห์มิติเนื้อหาในเชิงปรัชญา (Philosophical Dimension) เพื่อเป็นการตอบสนองต่อปัญหาในเชิงปฏิบัติของแนวคิดทางวิมุติวิทยาในฐานะที่เป็น การเติมเต็มปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างความรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติของ

²¹⁸ Kim Kan Su , *Funerary Inscription and Epitaph for the State Preceptor Puril Pojo of the Society for Cultivating Son on Chogye Mountain* , Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Seoul : Jogye Order of Korean Buddhism, 2012), p.376 .

“The Master furthermore kept properly all the rules of decorum. He had an ox’s gait and a tiger’s gaze”

²¹⁹ ทัศนะคติที่สำคัญในแง่นี้อาจจะถือได้ว่าเป็นการสะท้อนภาพรวมทางความคิดของโโบโจ จินุล ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับชีวิตแห่ง “ความเป็นปุถุชน” ดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นในเนื้อหาในส่วนที่ผ่านมา การศึกษาเชิงวิมุติวิทยาซึ่งโโบโจ จินุล การให้ความสำคัญกับการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ปุถุชนซึ่งดำรงอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น การย้อนกลับเข้าสู่การเข้าใจตัวตนที่แท้จริงและตัวตนที่ดำรงอยู่ภายในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์

มนุษย์ปุถุชนในโลกสังสารวัฏในทัศนะของโโบโจ จินูล ภายใต้แนวคิดเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงจะได้วิเคราะห์ความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติในทัศนะของโโบโจ จินูล ในหัวข้อถัดไป

ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวนี้เอง จึงเป็นชี้ให้เห็นว่าจากการศึกษาที่ผ่านมาจะชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโโบโจ จินูล นั้นวางอยู่บนการยอมรับแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองนิกาย หากแต่แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโโบโจ จินูล นั้นมีความหมายที่แตกต่างออกไปจากแนวคิดของนิกายเซนทั้งสองฝ่ายดังกล่าวอย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือในทัศนะของโโบโจ จินูล “การปฏิบัติที่แท้จริง” มีความหมายบ่งชี้ถึง กระบวนการในการ “เปิดเผย” ศักยภาพของจิตเดิมแท้ ภายใต้การปรับใช้มุมมองแห่งจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การปฏิบัติในความหมายนี้จึงเป็นการ “ยืนยัน” การเกิดขึ้นของประสบการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ซึ่งดำเนินต่อไปอย่างเป็นกระบวนการ และภายใต้สภาวะแห่งความเป็นกระบวนการต่อเนื่อง นี้เองที่มุมมองแห่งจิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งยังคงดำรงอยู่ในฐานะ “ความจริงในเชิงศักยภาพ” (Potential Reality) ได้ถูกพัฒนาขึ้น “อย่างต่อเนื่อง” จนสามารถกลายเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ในหัวข้อถัดไป

5.5.2 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : “กระบวนการ” แห่งการ “ตอบสนอง” ต่อการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้

ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์ความหมายที่แท้จริงของหลักการเรื่องการปฏิบัติของโโบโจ จินูล เพื่อชี้ให้เห็นอัตตลักษณ์ที่สำคัญของแนวคิดดังกล่าวนี้ จำเป็นที่จะต้องแยกแยะหลักการดังกล่าวออกเป็นสองส่วนกล่าวคือ หนึ่งหลักการเรื่อง “ความต่อเนื่อง” และสองหลักการเรื่อง “การปฏิบัติ” ภายใต้การแยกแยะและวิเคราะห์ความหมายของมโนทัศน์ที่สำคัญทั้งสองประการดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าถึงแม้ โโบโจ จินูล จะมีท่าทีในการให้ความสำคัญกับความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายในฐานะที่เป็น “การปฏิบัติแห่งสมาธิและปรัชญา” (The Cultivation of Samadhi and Prajna) หากแต่เมื่อความคิดเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้ได้มีความหมายและบทบาทที่เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญภายใต้ทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล

หากเริ่มต้นจากการวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง “ความต่อเนื่อง” จะพบว่า บทอุปมาที่สำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความหมายของแนวคิดดังกล่าวภายใต้ทัศนะของโโบโจ จินูล นั้นปรากฏขึ้นภายใต้บทอุปมาเรื่อง “วัวพยศ” ภายในบทอุปมาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เมื่อความพยศของวัวนั้นยังมีอาจสงบลงอย่างแท้จริง เมื่อนั้นกระบวนการในการสยบพยศวัวนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและจะต้องปรากฏขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง จนกระทั่งความพยศของวัวจะได้สงบลง ในแง่นี้ประเด็นที่สำคัญของบทอุปมาดังกล่าวนั้นคือ “การปฏิบัติ” จึงยังคงต้องดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ”

หากพิจารณาในแง่นี้ถึงแม้จะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าแนวคิดเรื่อง “ความต่อเนื่อง” ดังกล่าวนั้นคือแนวคิดที่สำคัญซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมิติในเชิงเวลา (Temporal Dimension) ในความหมายที่ว่าเป็นการปฏิบัติที่ดำเนินไปอย่าง “ต่อเนื่องทอดยาว” ไปสู่นาคต หากแต่จากเมื่อพิจารณาบทนิพนธ์ที่โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ “ความต่อเนื่อง” ดังกล่าว พบว่าความหมายของความต่อเนื่องดังกล่าวยังคงสามารถสะท้อนถึงท่าทีในการปฏิบัติที่ปรากฏขึ้นอย่าง “สม่ำเสมอ” (regularity) ภายในมิติแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์ การเข้าใจความหมายของ “ความต่อเนื่อง” จากแง่มุมดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the Mind* โดยมีใจความที่สำคัญว่า

“ เช่นนั้นแล้วเจ้าจะละทิ้งการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพียงเพราะแค่การตื่นขึ้นอย่างฉับพลันเท่านั้นหรือ ภายหลังจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันเจ้ายังคงต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา ถ้าความคิดที่ผิดพลาดได้ปรากฏขึ้นอย่างทันทีทันใด เจ้าจงอย่าติดตามมัน เจ้าจงลดมันลงและลดมันลงอีก จนกระทั่งเจ้าเข้าสู่สภาวะอันปราศจากเงื่อนไข เช่นนี้เท่านั้นที่การปฏิบัติของเจ้าจะสมบูรณ์ นี่คือการปฏิบัติในการคุมวัวซึ่งผู้ควบคุมที่ฉลาดจะต้องปฏิบัติแม้ภายหลังจากการตื่นรู้”²²⁰

ภายใต้บทนิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นชี้ให้เห็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือ โบโจ จินูล อุปมาการปฏิบัติอันสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้น ในความหมายที่เป็นสภาวะแห่งการปฏิบัติที่ปรากฏขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีของการคุมวัว สิ่งที่คุณที่ “ฉลาด” จะต้องกระทำคือ การปราบพยศวัวเหล่านั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ภายใต้อเงื่อนไขที่ว่าพยศของวัวเหล่านั้นยังไม่สงบลงได้อย่างแท้จริง “การลดมันลงและลดมันลง” (*reduce them and reduce them again*) ที่ปรากฏในบทนิพนธ์ดังกล่าวคือเนื้อหาที่สำคัญที่สะท้อนถึงความหมายของความต่อเนื่องซึ่งดำเนินไป

²²⁰ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.148 .

“ So how could you neglect subsequent cultivation simply because of one moment of awakening? After awakening, you must be constantly on your guard. If deluded thoughts suddenly appear, do not follow after them reduce them and reduce them again until you reach the unconditioned.!! Then and only then will your practice reach completion. This is the practice of herding the ox which all wise advisors in the world have practiced after awakening”

อย่างสม่ำเสมอคงเส้นคงวา ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นความหมายหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างทางความคิด เรื่อง “ความต่อเนื่อง” ในทัศนะของโบโจ จินูล

ในส่วนที่สองความหมายของ “การปฏิบัติ” ภายใต้บริบทความหมายของหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินูล นั้นถูกอธิบายผ่านทางบทอุปมาที่สำคัญเรื่อง “เด็กแรกเกิด” ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Secrets on Cultivating the True Mind*” โดยมีเนื้อที่อธิบายว่า

“ถึงแม้มนุษย์จะสามารถตื่นรู้ถึงความจริงที่ว่าธรรมชาติเดิมแท้ของเขานั้นมิได้มีความแตกต่างไปจากพุทธะผู้ประเสริฐทั้งหลาย หากแต่นิสัยสั่งสมอันยาวนานของเขานั้นกลับไม่สามารถที่จะถูกขจัดออกได้อย่างฉับพลัน ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยวางอยู่บนการตื่นรู้ถึงความจริงเช่นนั้น และด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั้น ความพยายามของเขานั้นจึงได้บรรลุถึงซึ่งความสมบูรณ์และด้วยการใส่ใจในธรรมชาติเดิมแท้ของเขอย่างต่อเนื่องนี้เอง ภายหลังจากระยะเวลาได้ผ่านไปเขาจึงได้กลายเป็นพุทธะ ดังนั้นมันถึงถูกเรียกว่าการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดังกล่าวนี้อุปมาได้กับการกระบวนการในการเจริญเติบโตของเด็ก นับจากวันแรกที่ได้ถือกำเนิดขึ้นมาทารกเหล่านั้นจากวันแรกเกิดเด็กนั้นประกอบไปด้วยอวัยวะในทุกประการเหมือนกับทุกคน (ผู้ใหญ่ทุกคน-ผู้แปล) หากแต่ความแข็งแกร่งของอวัยวะเหล่านั้นยังมิได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ มันจะต้องใช้เวลาหลายเดือนหลายปีซึ่งจะทำให้เด็กเหล่านั้นในท้ายที่สุดจึงได้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์”²²¹

ภายใต้บทอุปมาดังกล่าว โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่า เด็กนั้นโดยแรกเกิดล้วน “มี” อวัยวะครบถ้วนทุกประการเท่ากับผู้ใหญ่หากแต่สิ่งที่เด็กเหล่านั้นแตกต่างไปจากผู้ใหญ่คือ ความสามารถของอวัยวะ

²²¹ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.145 .

“Although he has awakened to the fact that his original nature is no different from that of the Buddhas, the beginningless habit-energies are extremely difficult to removed suddenly and so he must continue to cultivate while relying on this awakening. Through this gradual permeation, his endeavors reach completion. He constantly nurtures the sacred embryo, and after a long time he becomes a saint. Hence it is called gradual cultivation. This process can be compared to the maturation of a child. From the day of its birth, a baby is endowed with all the sense organs just like everyone else, but its strength is not yet fully developed. It is only after many months and years that it will finally become an adult.”

เหล่านั้นที่จะสามารถใช้งานได้เช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่สามารถทำได้ ตัวอย่างเช่นเด็กทารก “มี” แขนเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่เด็กทารกไม่สามารถยกแห่งน้ำหนักสปีดกีโลกรัมได้ เนื่องด้วยเพราะว่าแขนมือหรือกล้ามเนื้อของเด็กทารกนั้นยังไม่แข็งแรงพอที่จะทำสิ่งดังกล่าวได้ จากตัวอย่างเช่นนี้เห็นได้ว่าความหมายของ “การพัฒนา” ที่ปรากฏอยู่ในบทอุปมาดังกล่าวนั้นจึงมิใช่การ “เพิ่มเติม” หรือ “เพิ่มพูน” สิ่งใดให้มี “ปริมาณ” ที่มากขึ้น เช่นการเพิ่มแขนหรือการเพิ่มอวัยวะของเด็กทารกจากที่ไม่มีให้มีขึ้น หากแต่ความหมายของ “การพัฒนา” ดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาอวัยวะที่มีอยู่ดังกล่าวให้มีความแข็งแรงหรือความเข้มแข็งขึ้นและสามารถปรับใช้หรือตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่สำคัญที่สืบเนื่องมาจากบทอุปมาดังกล่าวข้างต้นนั้นคือ หากนำความหมายของ “การปฏิบัติ” และ “ความต่อเนื่อง” ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนั้นเข้ามาอธิบายร่วมกับแนวคิดเรื่องศักยภาพของมนุษย์ที่แตกต่างกันซึ่งเป็นทัศนะทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล จะเห็นได้ว่าความหมายของ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ที่ปรากฏขึ้นภายใต้เงื่อนไขของศักยภาพของผู้ปฏิบัติที่แตกต่างกันนั้นจึงสะท้อนถึงความหมายของการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างที่ปรากฏขึ้นนี้มีได้มีความหมายถึงรูปแบบของการปฏิบัติในสองรูปแบบที่มีความแตกต่างกัน หากแต่ในทางกลับกันความแตกต่างของรูปแบบการปฏิบัติทั้งสองประการนั้นคือบทรสะท้อนของศักยภาพของมนุษย์ที่แตกต่างกัน และเมื่อศักยภาพดังกล่าวนี้ได้รับการพัฒนาภายใต้กระบวนการปรับใช้ภายใต้การทำทนายด้วยเงื่อนไขโลกเชิงประจักษ์ รูปแบบการปฏิบัติทั้งสองประการนั้นจึงพัฒนากลายเป็นแนวทางใน “การปฏิบัติที่สมบูรณ์” ในทัศนะของโบโจ จินูล

กล่าวคือ ภายใต้เงื่อนไขของบุคคลที่มีความสามารถหรือมีศักยภาพสูงผู้ซึ่งสามารถ “ปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” นั้นความหมายของ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในบริบทดังกล่าวจึงมีความหมายถึงความหมายสภาวะการรับรู้และความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์นั้นได้เกิดขึ้นจากเพียงมุมมองแห่งจิตเดิมแท้ กล่าวคือการรับรู้ที่มนุษย์มีต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้นคือการปรากฏขึ้นของกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์อันเป็นภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ก่อนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในแง่นี้ความหมายของ “การปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” จึงมีความหมายถึงการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอของกระบวนการในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์ภายใต้กระแสแห่งการรับรู้ในลักษณะดังกล่าว และการรับรู้จากมุมมองของจิตเดิมแท้ดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นการแสดงออกของ “ธรรมชาติ” อย่างเป็น “ธรรมชาติ” หรือกล่าวคือการปรากฏขึ้นของ “กระแสแห่งการรับรู้อันเป็นภาวะปราศจากการคิดแยกแยะ” ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ที่ดำเนินต่อเนื่องไปอย่างเป็นธรรมชาติภายในการดำรงชีวิตอยู่ของปุถุชน โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการปฏิบัติ “อย่างเป็นธรรมชาติ” ในลักษณะเช่นนี้ว่า

“สำหรับผู้ซึ่งสมบูรณ์พร้อมนั้นการรักษาไว้ซึ่งความสมดุลแห่งสมาธิและปรัชญานั้น มิได้มีความเกี่ยวข้องกับความพยายาม สำหรับเขาเหล่านั้นมันจักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยมิ ต้องกังวลสนใจกับเรื่องของสถานที่หรือเวลา เมื่อเขามองเห็นสิ่งต่างๆหรือได้ยินเสียงก็สักแต่ ว่าเป็นเช่นนั้น²²² เมื่อสวมใส่เสื้อผ้าหรือเมื่อทานอาหารก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น เมื่อขับถ่ายหรือ ขับสวาทก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น เมื่อเจรจาพูดคุยกับผู้อื่นก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น ในทุกห้วงเวลาไม่ ว่าจะพูดคุยหรือเงียบสงบไม่ว่าจะปล้มปิติหรือเกรี้ยวโกรธก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น อุปมาคล้าย กับเรือที่ลอยขึ้นลงไปตามกระแสคลื่นหรือคล้ายกับสายน้ำเชื่อมกรากที่ไหลเลาะไปตาม ความโค้งคดหรือตรงดิ่งไปตามแนวหุบเขา ในจิตของเขานั้นปราศจากกระบวนการคิดหรือ การใช้เหตุใช้ผล

วันนี้เขาคั่งอยู่ในความสงบอย่างเป็นธรรมชาติในทุกเงื่อนไขโดยปราศจากทำลายล้าง หรือการขัดขวาง พรุ่งนี้เขาก็ยังสงบนิ่งในทุกสถานการณ์ ดังนั้นเขาสามารถดำเนินตาม เงื่อนไขต่างๆโดยปราศจากการทำลายล้างและการขวางกั้นใดทั้งปวง” เขามิได้ขจัดลบสิ่งซึ่ง ชั่วร้ายหรือพัฒนาสิ่งซึ่งดีงาม พฤติกรรมของเขานั้นแน่วแน่และปราศจากความหลอกลวง การมองเห็นและการได้ยินของเขานั้นจะกลับเข้าสู่สภาวะอันเป็นปกติไม่มีการแกว่งไหวไป ตามวัตถุที่เข้ามาสัมผัส เหตุใดเขาจะต้องมีความพยายามในการจัดลบบนเมื่อไม่มีแม่ในห้วง หนึ่งของความคิดซึ่งได้สร้างความรู้สึกเหล่านั้นขึ้นมา ดังนั้นเขาจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีความ พยายามเพื่อที่จะลบสิ่งอื่นใดต่างๆเหล่านั้นเลย”²²³

²²² ในสำนวนการแปลภาษาไทยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำแปลว่า “ก็สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น” ในการแปลความหมาย จากฉบับภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า “just so” ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการใช้คำภาษาไทยดังกล่าวของผู้วิจัยนี้น่าจะเป็นการ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของบทบรรยายดังกล่าวได้อย่างค่อนข้างชัดเจน

²²³ Bojo Jinul , **Secrets on Cultivating the True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 150-151.

หากพิจารณาบทนิพนธ์ดังกล่าวจะเห็นว่า โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการปฏิบัติซึ่งเป็นการ “สักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น” (*just so*) ในความหมายที่เป็น “การมองเห็นและการได้ยินของเขา นั้นจะกลับเข้าสู่สภาวะอันเป็นปกติไม่มีการแกว่งไหวไปตามวัตถุที่เข้ามาสัมผัส” (*His seeing and hearing return to normal and there are no sense objects to come in contact with.*) สภาวะดังกล่าวนี้เองที่เป็นการบ่งชี้ไปถึงภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ อันปราศจากความคิดแยกแยะที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์ สภาวะแห่งการรับรู้อันปราศจากกระบวนการในการแยกแยะที่มนุษย์ “มีต่อ” โลกและสรรพสิ่งนั้น ในมุมหนึ่งคือการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่งในแบบ “ที่มันเป็น” ให้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ กล่าวคือหากพิจารณาทัศนะทางปรัชญาพื้นฐานของพระพุทธศาสนาที่มองว่าสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นดำรงอยู่อย่าง “พึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน” การดำรงอยู่ของสิ่งนั้นอาศัยการดำรงอยู่ของสิ่งอื่นอย่างสัมพันธ์กัน ความเป็นสิ่งหนึ่งจึงไม่อาจจะสามารถดำรงอยู่โดยปราศจากความเป็นสิ่งอื่นได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้สรรพสิ่งทั้งหลายจึง “ปราศจากแก่นสารสาระ” ดำรงอยู่อย่างเปราะบางไป

หากพิจารณาว่าทัศนะทางอภิปรัชญาของพระพุทธศาสนาดังกล่าวนั้นคือการสะท้อนความหมายของ “ความจริง” แห่ง “ธรรม” ของพระพุทธศาสนา มนุษย์จึงจะสามารถ “เข้าถึง” ความจริงในทางอภิปรัชญาดังกล่าวได้ก็แต่เพียงการมี “ประสบการณ์” ที่เที่ยงตรงพื้นฐานความจริงดังกล่าวนี้ และประสบการณ์อันเที่ยงตรงดังกล่าวนี้คือประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่ปรากฏขึ้นจากกระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แต่เพียงเท่านั้น มุมมองในเชิง “ทวิทัศน์” ทั้งหลาย เช่นการแยกแยะ การกำหนดความหมาย การสร้างมโนทัศน์ การจัดแบ่ง หรือการแบ่งแยก

“For an accomplished man, maintaining samadhi and prajna equally does not involve endeavor, for he is always spontaneous and unconcerned about time or place. When seeing forms or hearing sounds, he is "just so." When wearing clothes or eating food, he is "just so." When defecating or urinating, he is "just so." When talking with people, he is "just so." At all times, whether speaking or keeping silent, whether joyful or angry, he is "just so." Like an empty boat riding on the waves which follows the crests and troughs, or like a torrent flowing through the mountains which follows the bends and straights, in his mind he is without intellection. Today, he is at peace naturally in all conditions without destruction or hindrance. Tomorrow, in all situations, he is naturally at peace. He follows all conditions without destruction or hindrance. He neither eliminates the unwholesome nor cultivates the wholesome. His character is straightforward and without deception. His seeing and hearing return to normal and there are no sense objects to come in contact with Why should he have to bother with efforts at effacement? Since he has not a single thought which creates passion, he need not make an effort to forget all conditioning.”

ที่มนุษย์ “สร้างขึ้น” และ “กดทับ” ลงไปบนกระแสแห่งการรับรู้ดังกล่าวนั้น จึงเป็นทัศนะที่ไม่เที่ยงตรงต่อทั้งความจริงแห่งโลกปรากฏการณ์และต่อภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของมนุษย์เอง ภายใต้บริบทดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า “การสักแต่ว่าเป็นเช่นนั้น” โดยแท้จริงก็คือประสบการณ์ของมนุษย์ที่พุ่งตรงไปสู่พื้นฐานที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่งในแบบที่มันเป็น ดังนั้นภายใต้ความสัมพันธ์อันสมบูรณ์ระหว่าง “ภววิทยา” “ญาณวิทยา” และ “การปฏิบัติ” ในลักษณะเช่นนี้แต่เพียงเท่านั้นที่ทำให้ “มนุษย์และสังคม” ได้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างสมบูรณ์ ความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติในความหมายที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในข้างต้นคือการสะท้อนความหมายของความสัมพันธ์อันสมบูรณ์ในลักษณะดังกล่าว

หากแต่ในอีกมุมหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไขของปุถุชนผู้ซึ่ง “ไม่สามารถปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” ในความหมายที่ว่าภายใต้กระบวนการในการรับรู้ที่บุคคลเหล่านั้นมีต่อโลกเชิงประจักษ์นั้นยังคงปรากฏขึ้นซึ่ง “ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์” ในรูปแบบต่างๆที่ปรากฏขึ้นโดยสอดคล้องไปกับโลกเชิงประจักษ์เหล่านั้น ในทัศนะของโบโจ จินูล การปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่ากระแสแห่งการรับรู้อันเป็นภววิทยาเดิมแท้ก่อนการแยกแยะของมนุษย์นั้นยังไม่อาจสามารถปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็น “เนื้อหาของประสบการณ์” ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งได้ “อย่างสมบูรณ์” ดังนั้นหากความหมายของการปฏิบัติในบริบทของผู้ที่มีความสามารถสูงผู้ซึ่ง “ปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” นั้นคือสถานะแห่ง “การปราศจากช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้” ในแง่นี้ความหมายของการปฏิบัติในบริบทของปุถุชนผู้ซึ่ง “ไม่สามารถปฏิบัติได้ดังที่รู้โดยฉับพลัน” จึงมีความหมายถึง “การบรรเทาช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้” นั่นเอง โบโจ จินูล กล่าวถึงทัศนะเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ในบทนิพนธ์เรื่อง “*Secrets on Cultivating the True Mind*” โดยมีเนื้อหาว่า

“แม้ว่าบุคคลนั้นจะสามารถที่จะตื่นรู้ได้อย่างฉับพลัน แต่ถ้ากิเลสเหล่านั้นยังคงผูกตรึงและพลังแห่งนิสัยสั่งสมยังคงติดแน่น ถ้าจิตนั้นยังคงหลงไหลเมื่อไรก็ตามที่ได้สัมผัสกับเป้าหมายแห่งผัสสะ ถ้าเขานั้นยังคงข้องเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เขาได้เผชิญหน้า ถ้าเขานั้นยังคงถูกก่อกวนด้วยความพรัมัวและความปั่นป่วน หรือถ้าเขานั้นได้สูญเสียซึ่งความสงบเรียบร้อยและการรับรู้อันบริสุทธิ์ ดังนั้นเขาจึงต้อง “หยิบยืม” หลักการเรื่องสมาธิและปรัชญาอันใช้ในการควบคุมความพรัมัวและความปั่นป่วนดังกล่าว และด้วยวิธีนั้นเขาจะเข้าสู่สภาวะแห่งการปราศจากเงื่อนไข²²⁴

²²⁴ Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 153-154.

ประเด็นที่น่าสนใจในบทนิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นอยู่ที่การอธิบายความหมายของการปฏิบัติดังกล่าวในฐานะที่เป็น “การหยิบยืม” (Borrow .Ch.借)²²⁵ หลักการเรื่องการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิธี” หรือ “เครื่องมือ” ในความหมายที่เป็น “วิถี” ที่จะนำไปสู่เป้าหมายซึ่งเป็นทัศนะเรื่องการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือ กล่าวคือในทัศนะของโบโจ จินูล ภายใต้เงื่อนไขเรื่องช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้ดังกล่าวจึงยังคงทำให้ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นยังคงปรากฏขึ้น ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของชีวิต ดังนั้นกระบวนการในการ “จัดการ” กับความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าวนั้นจึงยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นภายใต้สถานะการณ์ดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้โบโจ จินูล จะยอมรับ “การหยิบยืม” วิธีปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายเหนือในการจัดการกับความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าว หากแต่การปฏิบัติที่เกิดขึ้นดังกล่าวของโบโจ จินูล นั้นมิได้มี “ความหมาย” อย่างเดียวกันกับของนิกายเซนฝ่ายเหนือ จุดหลักที่สำคัญของความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องการปฏิบัติทั้งสองประการดังกล่าวนี้คือการวางโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหลักการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่ “ส่งผลสืบเนื่อง” ต่อหลักการเรื่องการปฏิบัติทั้งสองดังกล่าว โบโจ จินูล ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้โดยให้เหตุผลที่สำคัญว่า

“Even though a person might initially have had a sudden awakening if the defilements are engrossing and the habit-energies deeply engrained; if the mind becomes passionate whenever it is in contact with sense-objects; if he is always involved in confrontations with the situations he meets; if he is always beset by dullness and agitation; or if he loses the constancy of calmness and awareness-then he should borrow the relative samadhi and prajna which adapts to signs and not forget the counteractive measures which control both dullness and agitation. Thereby he will enter the unconditioned.”

ในการแปลดังกล่าว ผู้วิจัยแปลความหมายว่า “สำนักฝ่ายเป็นขั้นตอน” โดยมาจากต้นฉบับภาษาอังกฤษว่า “The Gradual School” ซึ่งในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นสำนักฝ่ายนี้นิกายเซนฝ่ายเหนือ หรือ The Northern School.

²²⁵ ในการแปลต้นฉบับภาษาจีน นักวิชาการเช่น Buswell แปลความหมายของ “借” ที่ปรากฏอยู่ในบริบทดังกล่าว ด้วยคำว่า “Borrow” ในขณะที่สำนวนการแปลของ Keel และ Kang ก็ต่างใช้คำว่า “Borrow” ในการแปลบทนิพนธ์ช่วงนี้ของโบโจ จินูล เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงแปลบทนิพนธ์ดังกล่าวของโบโจ จินูล ด้วยการใช้คำว่า “การหยิบยืม” เพื่อให้สอดคล้องกับการแปลของนักวิชาการทั้งสามคนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามความหมายของการใช้คำว่าหยิบยืมดังกล่าวนี้มีความหมายที่กว้างไปกว่าเพียง “การหยิบยืม” ในการสื่อสารด้วยภาษาธรรมดา

“นี่เองคือสิ่งที่มีความเหมาะสมในสภาวะเช่นนี้แต่ถึงแม้เขาจะได้ได้หยาบยืมแนวปฏิบัติในการปฏิบัติเพื่อที่จะทำให้พลังแห่งนิสัยสั่งสมได้อยู่ภายใต้การควบคุมอย่างชั่วคราว แต่เนื่องด้วยเขาได้ตื่นรู้ อย่างฉับพลันต่อข้อความจริงที่ว่าธรรมชาติแห่งจิตนั้นบริสุทธิ์โดยพื้นฐานและกิเลสเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ว่างโดยพื้นฐาน ดังนั้นด้วยความเข้าใจดังกล่าวเขาจึงมิได้ตกไปสู่รูปแบบของการปฏิบัติที่ผิดพลาดของผู้ที่มีความสามารถและสติปัญญาที่ไม่สูงในสำนักฝ่ายเป็นขั้นตอน”²²⁶

ภายใต้บทนิพนธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในทัศนะของโบโจ จินูล นั้นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานประสบการณ์แห่งการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้คือการปฏิบัติที่มุ่งจัดการกับความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ภายใต้การให้ความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ (Existential Reality) ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นโดยโดยไม่ตระหนักการปราศจากแก่นสาร (Non Substantial) ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นหน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไขของจิตเดิมแท้ (function according to conditions) ซึ่งเป็นการปรากฏตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์ การปฏิบัติดังกล่าวจึงมุ่งตอบสนองต่อความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ให้ดับหายไปอย่างเป็นขั้นตอน โบโจ จินูล เรียกการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวว่า การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อ *นำไปสู่ความสมบูรณ์ หรือ Gradual-perfect, Ch. 漸圓, Jian yuan, Kr. 점원, jeomwon*)

ในขณะที่การปฏิบัติ “อันสืบเนื่องจาก” การตื่นรู้อย่างฉับพลันซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล คือการปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์โดยสัมพันธ์กับการเข้าใจสภาวะที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นหน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไขของจิตเดิมแท้อันสะท้อนถึงสภาวะแห่งการปราศจากแก่นสารของความคิดเหล่านั้น ความเข้าใจที่มีต่อความหมายของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ดังกล่าวนี้โดยแท้จริงคือ “ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน” (Sudden Awakening) ดังนั้นการปฏิบัติอันสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน จึงกลายเป็นการยอมรับและเผชิญหน้ากับความจริงในเชิงการ

²²⁶ Bojo Jinul, *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 153-154.

“ This is what is proper here. But even though he borrows the countermeasures in order to bring the habit-energies under temporary control, he has had a sudden awakening to the fact that the mind-nature is fundamentally pure and the defilements fundamentally empty. Hence he does not fall into the corrupt practice of those of inferior faculties in the gradual school.”

ดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังคงปรากฏขึ้นภายในชีวิตของปุถุชนและด้วยการตื่นรู้สู่ความปราศจากแก่นสารสาระของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นทำให้ การ “จัดการ” กับความคิดเหล่านั้นกลับกลายเป็นกระบวนการในการทำให้ “เนื้อแท้” ของความคิดแยกแยะเหล่านั้นในฐานะที่เป็นหน้าที่แห่งธรรมชาติของจิตเดิมแท้ (function of self nature) อันเป็นภววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะ นั้นได้ปรากฏขึ้น ในแง่นี้ การ “เปิดเผย” ความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงเป็นการทำให้คุณลักษณะพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ได้ปรากฏขึ้น

แนวคิดเรื่องการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community*. โดยมีเนื้อหาว่า

“ถ้าเงื่อนไขต่างๆที่เจ้ายังคงสร้างอยู่ในขณะนี้คือความผิดพลาด และการปฏิบัติของเจ้านั้นยังคงไม่สมบูรณ์แล้วเจ้าเองก็อาจจะที่ยังคงได้รับความทุกข์ทรมานและสภาวะเช่นนี้ช่างเป็นความลำเค็ญทุกข์ยากเหลือคณา ดังนั้นในช่วงต้นช่วงกลางและในช่วงท้ายของคำคืนนั้น เจ้าควรลืมเสียซึ่งเงื่อนไขต่างๆ จงนั่งอย่างมั่นคงยึดตัวให้ตรง อย่าจับยึดซึ่งคุณลักษณะภายนอก จดจ่อที่จิตและสะท้อนกลับเข้าสู่ภายใน ลำดับแรกจงบรรเทาความแกว่งไหววอกแวกของจิตด้วยความสงบ (Calmness) และทำให้ความพร่ามัวนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมด้วยความตื่นตัว (Alertness)²²⁷ ควบคุมความพร่ามัวและความฟุ้งซ่านของจิตโดยปราศจากการคิดในการจับยึดหรือปฏิเสธ ทำจิตให้กระจ่างและปล่อยให้จิตนั้นรับรู้ไปโดยปราศจากความพร่ามัว กล่าวคือการเป็นอิสระจากการคิดแต่ยังคงรับรู้อยู่ตลอดเวลา ความสงบนั้นมีความหมายถึงการไม่คิดเกี่ยวกับสิ่งดีหรือชั่วในโลกแห่งผัสสะภายนอก การ

²²⁷ ในสำนวนการแปลของ Buswell และของ Keel นั้นได้แปลความหมายของกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับบริบทนี้โดยแตกต่างกัน กล่าวคือ

1 ในขณะที่กล่าวถึงสภาวะของจิตเดิมแท้ซึ่ง “ความสงบและความตื่นตัว” นั้น Buswell ใช้สำนวนการแปลว่า “Calmness และ Alertness” ในขณะที่ Keel ใช้สำนวนในการแปลว่า “Quiescent และ Wakeful”

2 ในขณะที่เมื่อกล่าวถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการในการรับรู้ที่มนุษย์มีต่อสรรพสิ่งหรือ “ความพร่ามัวและความแกว่งไหววอกแวก” นั้น Buswell ใช้สำนวนการแปลว่า “Dullness และ Agitation” ในขณะที่ Keel ใช้สำนวนการแปลว่า “Obscurance และ Thought following conditions”

ดังนั้นในการแปลของผู้วิจัยในฉบับภาษาไทยนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ความหมายว่า “ความสงบและความตื่นตัว” ในการกล่าวถึงสภาวะเดิมแท้ของจิต ร่วมกับ “ความพร่ามัวและความแกว่งไหววอกแวก” ในการกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของกระบวนการในการรับรู้

ตื่นตัวนั้นหมายถึงการไม่ยอมให้สภาวะแห่งความพร่ามัวหรือความชบเซาเฉื่อยชาได้
เกิดขึ้น”²²⁸

หากพิจารณาจากพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่มองว่าความว่างสงบและการรับรู้ (Void-Calm and Awareness ,Ch. 空寂知 :Kongji ji, Kr. 공적지 :Kongjeok ji) นั่นคือธรรมชาติ เดิมแท้ของจิต กล่าวคือจิตเดิมแท้ ในแง่นี้ความแก่งวุ่นและความพร่ามัวที่ปรากฏขึ้นภายใน กระบวนการแห่งการรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกเชิงประจักษ์นั้นย่อมเป็นการสะท้อนถึงสภาวะที่ความสงบ และการรับรู้ดังกล่าวนั้นไม่สามารถปรากฏตัวได้อย่างสมบูรณ์ การรับรู้ที่ว่างอยู่บนความแก่งวุ่นและความพร่ามัวดังกล่าวนั้นปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นมุมมองในเชิงทวิทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ประสบการณ์ในการรับรู้ดังกล่าวนั้นจึงเต็มเปี่ยมไปด้วยการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในทัศนะของโบโจ จินูล “การตื่นรู้” จึงมีความหมายถึงการเข้าไปในเนื้อแท้หรือสภาวะที่แท้ของประสบการณ์แห่งการ แยกแยะดังกล่าว และ “การปฏิบัติ” จึงเป็นกระบวนการในการเปิดเผยเนื้อแท้ของประสบการณ์ เหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นกระบวนการในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของธรรมชาติ เดิมแท้ การปฏิบัติดังกล่าวจึงต้องดำเนินต่อเนื่องเพื่อให้ท้ายที่สุดมุมมองแห่งจิตเดิมแท้ดังกล่าวจะได้ พัฒนาและกลายมาเป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้ของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ในความเป็นจริง

หากพิจารณาในมุมมองนี้ ความหมายของการ “บรรเทาความแก่งวุ่นวอกแวกของจิตด้วยความ สงบ” (Calmness) และการ “ทำให้ความพร่ามัวนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมด้วยความตื่นตัว” (Alertness) นั้นจึงมิได้เป็นการนำความสงบมา “กดทับ” ลงบนความวอกแวกแก่งวุ่น หรือการนำ ความตื่นตัวในฐานะกระแสแห่งการรับรู้ มา “ขจัดลบ” ซึ่งความพร่ามัว หากแต่ในทัศนะของโบโจ

²²⁸ Bojo Jinul , **Encouragement to Practice : The Compact of the Samadhi and Prajna Community**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p.107.

“If the conditions you create now are in error and your practice cannot advance, later you will have to receive the suffering due. This would certainly be miserable! Hence, in the first, middle, and last parts of the night, quietly forget all conditioning; sit tall and straight, do not cling to external signs, concentrate the mind, and reflect internally. First subdue mental agitation with calmness; then bring dullness under control with alertness. Control both dullness and scatteredness but do not allow thoughts of grasping or rejecting. Clarify the mind. Let it be expansive and unobscured, free of thoughts but aware. Calmness means not to think about anything good, bad, in the external sense-spheres. Alertness means not to allow dullness, blankness, or any other sluggish state to arise”.

จินุส เมื่อความกว้างไหวและความพรมัวคือการแสดงตัวในฐานะที่เป็นหน้าที่อันผันไปตามเงื่อนไขของจิตเดิมแท้ อันเป็นการปรากฏขึ้นของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น “การปฏิบัติ” จึงกลายเป็น “กระบวนการ” ในการเปิดเผย “เงื่อนไขพื้นฐานทางภววิทยาของความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์” (Reveal the Ontological Condition of Phenomenological Existential Reality) ภายใต้กระบวนการใน “การยืนยัน” (Reconfirm) จากมุมมองของจิตเดิมแท้ที่มนุษย์มีต่อความกว้างไหวและความพรมัวเหล่านั้น เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์เหล่านั้นในแบบที่มัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ในแง่นี้ถึงแม้การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการ “หยิบยืม” รูปแบบของการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “วิถี” ในการจัดการกับความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หากแต่ในบริบทของโบโจ จินุส “วิถี” ดังกล่าวมิได้เป็นวิถีในการสร้างสรรค์หรือชักออกซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกจากธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ หากแต่เป็นการพัฒนา “มุมมองแห่งจิตเดิมแท้” ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้ก่อนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ให้สามารถตอบสนองต่อทั้ง “โลกเชิงประจักษ์” ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการตอบสนองต่อ “ปรากฏการณ์ทางจิต” ในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะซึ่ง “ยังคง” เกิดขึ้นในกระบวนการแห่งการรับรู้โลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์

ในแง่นี้ความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวคือการกระบวนการในการ “พัฒนา” ให้สิ่งหนึ่งซึ่งดำรงอยู่ในฐานะที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ความจริงในเชิงศักยภาพ” (Potential Reality) ให้พัฒนาขึ้นเป็น “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) อุปมาได้กับการพัฒนาความสามารถของอวัยวะของเด็กเหล่านั้นซึ่งยังคงเป็นเพียงศักยภาพที่แฝงอยู่ให้กลายมาเป็น “อวัยวะที่แข็งแกร่ง” ซึ่งพร้อมที่จะตอบสนองหรือตอบรับกับสภาวะการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ และกระบวนการดังกล่าวนี้ยังคงต้องเกิดขึ้นอย่าง “สม่ำเสมอ” จนกว่าความจริงในเชิงศักยภาพดังกล่าวนี้จะสามารถปรากฏขึ้นได้ความจริงในโลกเชิงประจักษ์ในฐานะที่เป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของมุมมองแห่งจิตเดิมแท้ได้อย่างสมบูรณ์

ด้วยเหตุผลที่ว่า “การปฏิบัติ” ที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท่นั้น จึงทำให้การปฏิบัติในบริบทดังกล่าวสะท้อนความหมายถึงการ “พัฒนา” ภววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ ซึ่งยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นความจริงในเชิงศักยภาพให้มีความเข้มแข็งในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโลกเชิงประจักษ์ รวมถึงการตอบสนองต่อการเกิดขึ้นของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังคงปรากฏขึ้น กล่าวคือ การทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อภววิทยาเดิมแท่นั้นกลายมาเป็นกระบวนการเชิงญาณทัศน์ (Epistemological Process) ในฐานะที่เป็นการ “ยืนยัน” (Reconfirm/Reaffirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของ

จิตเดิมแท้ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้นจึงกลายเป็นการเปิดเผย “ศักยภาพ ของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

ภายใต้การมุ่งความสำคัญกับมนุษย์ปุถุชนซึ่งยังคงมีช่องว่างระหว่าง “การรู้และการปฏิบัติ ได้ดั่งที่รู้” เป็นเงื่อนไขที่สำคัญ จึงเป็นจุดที่ทำให้ทัศนทางปรัชญาของโบโจ จินูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการปฏิบัตินั้นจึงมีท่าทีในการตอบสนองกับทั้งโลกภายนอกหรือโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและในขณะเดียวกันก็ยังคงตอบสนองต่อโลกภายในหรือการปรากฏขึ้นของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงมีความหมายที่แสดงถึง “กระบวนการ” ที่ดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ” ในฐานะที่เป็นการ “ปรับใช้” ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นต่อโลกเชิงประจักษ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาภายในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่ “ยังคง” เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ

ในแง่ของความหมายเรื่องความสม่ำเสมอของการปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงเป็นจุดเชื่อมที่สำคัญในแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการลดช่องว่างแห่ง “โอกาส” ในความความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติให้มีขอบเขตที่แคบลงจนกระทั่งในท้ายที่สุดจึงได้ปรากฏขึ้นเป็น “การปฏิบัติที่เป็นจริงในโลกเชิงประจักษ์” ภายใต้กระบวนการดังกล่าว “การปฏิบัติ” จึงเป็นการเปิดเผยความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ของโลกปรากฏการณ์และธรรมชาติเดิมแท้มนุษย์ให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์ของมนุษย์ และการปรากฏขึ้นของ “ความจริง” ทั้งโลกเชิงประจักษ์และความคิดแยกแยะย่อมปรากฏขึ้นแต่ในเพียงประสบการณ์แห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะอันเป็นภววิทยาพื้นฐานเดิมแท้ของมนุษย์นั่นเอง กล่าวคือภายใต้กระบวนการในการพัฒนาการตอบสนองของจิตเดิมแท้ที่มีต่อโลกปรากฏการณ์ที่ยังมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทำให้การปรากฏขึ้นของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จึงยิ่งบรรเทาเบาบางลงและในทางกลับกันภายใต้กระบวนการในการพัฒนาการตอบสนองของจิตเดิมแท้ที่มีต่อความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังเข้มแข็งขึ้น การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความจริงของโลกประจักษ์จึงยิ่งปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้ช่องว่างการรู้และการเป็นได้ดั่งที่รู้ จึงถูกบรรเทาลงภายใต้กระบวนการในการพัฒนาความเข้มแข็งของจิตเดิมแท้นั่นเอง

ทัศนทางปรัชญาที่สำคัญในการตอบสนองต่อแนวคิดพื้นฐานของนิกายโบโจ จินูล ที่มุ่งโอบอุ้มสรรพชีวิตด้วยการยอมรับในธรรมชาติพื้นฐานของสรรพชีวิตที่มีเท่าเทียมกัน และการยอมรับในเงื่อนไขและข้อจำกัดของมนุษย์ปุถุชนในโลกประจักษ์ซึ่งรับรู้และเข้าใจโลกและสรรพสิ่งด้วยประสบการณ์แห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ดังที่กล่าวมานั้นนอกจากจะเป็นพื้นฐานของกระบวนการในการปฏิบัติที่ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอคงเส้นคงวาแล้ว ทัศนทางปรัชญาของโบโจ จินูล ดังกล่าวนั้นยังคงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการอธิบายแจกแจงแยกแยะ

ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงลักษณะการปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะเพื่อเป้าหมายที่สำคัญในการทำให้มนุษย์ปุถุชนสามารถสังเกตเห็นกระบวนการดังกล่าวซึ่งอาจจะปรากฏขึ้นโดยแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและปัจจัยของแต่ละบุคคล

การแยกแยะให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของการคิดในเชิงแยกแยะเช่นนี้ถือว่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญของโบบ์ จินูล ที่มีความแตกต่างไปจากนักคิดในพระพุทธศาสนานิกายเซน กล่าวคือนอกจากการให้ความสำคัญกับการอธิบายแนวคิดเรื่องการปฏิบัติโดยวางอยู่บนเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์อันเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์แล้ว ด้วยการให้ความสำคัญกับความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ ทำให้ โบบ์ จินูล จึงให้ความสำคัญกับการกลับไปสู่ความเข้าใจของปุถุชนผู้ที่ยังไม่บรรลุธรรมและพยายามชี้ให้เห็นว่ามุมมองที่ผิดพลาดของมนุษย์ที่มีต่อโลกและสรรพสิ่งนั้นได้ปรากฏขึ้นในกระบวนการแห่งการรับรู้ของมนุษย์ เพื่อเป็นข้อทักท้วงให้มนุษย์ได้สังเกตหรือตระหนักผู้ได้ถึงการปรากฏขึ้นของมุมมองที่ผิดพลาดดังกล่าว

ในแง่ที่โบบ์ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าการปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์นั้นสามารถแสดงออกหรือปรากฏขึ้นในสิบลูปแบบนั้นปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind* โดยอธิบายการปรากฏขึ้นดังกล่าวอันประกอบด้วย หนึ่งปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการเข้าใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นสิ่งซึ่งมีแก่นสารสาระสอง ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะในมิติเชิงคุณค่าระหว่างความดีและความชั่ว สาม ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าจิตเดิมแท้มีแก่นสารสาระและแตกต่างไปจากปรากฏการณ์ สี่ ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นมีแก่นสารสาระแยกขาดจากจิตเดิมแท้ ห้าปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะในการยืนยันในความมีแก่นสารสาระของทั้งจิตเดิมแท้และสรรพสิ่ง หก ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าจิตเดิมแท้และปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน เจ็ดปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าสรรพสิ่งนั้นมีแก่นสารสาระที่แยกขาดจากกัน แปด ปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าสรรพสิ่งนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ดำรงอยู่อย่างมีแก่นสารสาระแยกขาดจากกัน เก้าปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการคิดแยกแยะว่าจิตเดิมแท้และปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้นต่างเป็นสิ่งซึ่งมีแก่นสารสาระแยกขาดออกจากกัน และสิบปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นการไม่ตระหนักได้ว่าโดยแท้จริงแล้วสภาวะแห่งการปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเองคือสภาวะแห่งธรรมอันสมบูรณ์

ในแง่ที่การแจกแจงความหมายของการคิดแยกแยะทั้งสิบลูปการดังกล่าวนี้โดยแท้จริงคือความพยายามของโบบ์ จินูล ในการชี้ให้เห็นว่าการคิดแยกแยะอันเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์นั้น มิได้ปรากฏขึ้นแต่เพียงในรูปแบบของการคิดในเชิงแยกแยะที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ แต่เพียงเท่านั้น ในแง่ที่โบบ์ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่า การยืนยันในความเป็นแก่นสารสาระทั้งต่อปรากฏการณ์หรือต่อ

จิตเดิมแท้ที่เห็นเองก็เป็นการชี้ให้เห็นถึงสถานะแห่งการแยกแยะที่ยังคงปรากฏขึ้นในชีวิตของปุถุชน ในแง่ การยืนยันในความเป็นแก่นสารสาระของปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้นก็คือการยืนยันว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้นมีสถานะแห่งการดำรงอยู่ที่แยกขาดออกไปจากจิตเดิมแท้ ซึ่งที่คนะดังกล่าวนั้นก็คือการสะท้อนถึงมุมมองในเชิงแยกแยะที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง ในแง่นี้มุมมองดังกล่าวจึงมิใช่มุมมองที่สะท้อนต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมซึ่งมองว่า สรรพสิ่งทั้งหลายนั้นดำรงอยู่อย่างอิงอาศัย และเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นการยืนยันในความเป็นแก่นสารสาระหรือการดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศแยกขาดออกจากกันซึ่งเป็นมุมมองในเชิงแยกแยะนั้นจึงมิได้เป็นการสะท้อนต่อสถานะที่แท้จริงของแห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่ง หรือกล่าวในภาษาของโบล โจ จินูล มุมมองดังกล่าว นั้นจึงมิใช่การมองโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้ หากแต่เป็นการมองโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองแห่งการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั่นเอง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเข้าใจความหมายของหลักการทั้งสิบประการดังกล่าวโดยวางพื้นฐานอยู่บนจุดเด่นที่สำคัญของโบล โจ จินูล กล่าวคือการมุ่งแสวงหาแนวทางในการตื่นรู้และการปฏิบัติที่ตรงต่อพุทธธรรมคำสอน และสามารถปรากฏขึ้นได้จริงกับ “มนุษย์ปุถุชน” ผู้ซึ่งยังคงรับรู้โลกและสรรพสิ่งด้วยประสบการณ์อันเต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ ในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าหลักการทั้งสิบประการดังกล่าวนี้คือความพยายามของโบล โจ จินูล ในการชี้ให้มนุษย์ปุถุชน ตระหนักได้ถึงการปรากฏขึ้นของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบภายในชีวิตของปุถุชน กล่าวคือเป็นการกลับเข้าไป “ในมุมมองของมนุษย์ปุถุชน” และอธิบาย “แจกแจง” การปรากฏขึ้นของจิตในเชิงแยกแยะที่ปรากฏขึ้นในชีวิต “ด้วยมุมมองของปุถุชน” เพื่อให้ “มนุษย์ปุถุชน” ได้ตระหนักถึงปรากฏการณ์ทางจิตที่ปรากฏขึ้นในชีวิตของตนดังกล่าว

ในแง่หากการปรากฏขึ้นของจิตในเชิงแยกแยะดังที่กล่าวมานั้นมีพื้นฐานอยู่บนปัญหาทงปรัชญาในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นวิธีในการจัดการกับการปรากฏขึ้นของจิตในเชิงแยกแยะดังกล่าวจึง “มิได้มีลึบวิธี” หากแต่เป็นกระบวนการในการ “กระบวนการ” ในการเปิดเผย “เงื่อนไขพื้นฐานทางภววิทยาของความจริงในเชิงการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์” ภายใต้กระบวนการใน “การย้ำยืนยัน” (Reconfirm) จากมุมมองของจิตเดิมแท้ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้อันกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องไป (Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นการเปิดเผยศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์เชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางปรัชญาที่สำคัญของโบล โจ จินูล

อย่างไรก็ตามนอกเหนือไปจากการอธิบายความหมายของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทั้งในแง่ของความหมายและความจำเป็นของหลักการเรื่องการปฏิบัติดังกล่าว รวมถึงการเสนอข้อโต้แย้งและข้อวิจารณ์ที่มีต่อแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยยังคงมองว่ามีประเด็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของแนวคิดเรื่องวิมุตติวิทยาของโบล โจ จินูล โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ซึ่ง

อาจจะยังคงไม่ได้รับความสนใจอย่างเพียงพอจากนักวิชาการซึ่งเนสิ่งที่สมควรจะได้รับการอธิบายเป็นประเด็นสุดท้ายกล่าวคือ ในทัศนะของโบโจ จินูล การปฏิบัติในฐานะที่เป็นกระบวนการในการ “ย้าย ยืนยัน” ที่มีมนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ นั่นคือกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องไป (Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นการเปิดเผยศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์เชิงประจักษ์ ในแง่นี้โบโจ จินูล อธิบายว่ากระบวนการในการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว นั้นจะกลายเป็น “การแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ” ของผู้ปฏิบัติในความหมายที่ว่า ช่องว่างการรู้ และการปฏิบัติที่ตั้งที่นั่นอันเป็นปัญหาพื้นฐานของปุถุชนนั้นจะสามารถกลายเป็นเนื้อเดียวกันได้อย่างสมบูรณ์ ในภาษาของผู้วิจัยคือ การย้ายยืนยันที่มีมนุษย์มีต่อปรากฏการณ์ด้วยมุมมองของจิตเดิมแท้ที่ดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ” นั้น จะกลายเป็น การปรากฏขึ้นของกระแสแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ภายในการรับรู้ที่มีมนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งอย่างเป็นธรรมชาติ ในแง่นี้ “เนื้อแท้” ของประสบการณ์ จะกลายเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ได้อย่างสมบูรณ์

ปัญหาข้อหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทัศนะของโบโจ จินูล คือ โบโจ จินูล อธิบายกระบวนการในการเปลี่ยนผ่านจากการปฏิบัติในฐานะ “วิธี” หรือการย้าย ยืนยันอย่างสม่ำเสมอ ไปสู่การปรากฏขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติของผู้ปฏิบัติ ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การสอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” (Naturally Conform) ดังปรากฏในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the True Mind* โดยมีเนื้อหาว่า

“ในกรณีของบุคคลผู้ซึ่งตื่นรู้แล้วนั้นเขาจักได้ใช้วิธีดังกล่าวแต่เขานั้นก็ได้เป็นอิสระจากความสงสัยและการแปดเปื้อน หลังจากวันและเดือนได้ผ่านไปเขานั้นจะได้มีความสอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติไปกับธรรมชาติอันสมบูรณ์”²²⁹

หากเข้าใจแนวคิดเรื่อง “การสอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” ร่วมกับการเข้าใจทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่ “ดูเหมือน” จะยอมรับการตื่นรู้ที่มีสองครั้งกล่าวคือ การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) และการตรัสรู้อันสมบูรณ์ (Realization Awakening) จึงยิ่งเป็นการเข้าใจภาพความหมายของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นเพียง “วิธี” ซึ่งเป็น “วิถี” (Means) ในการนำไปสู่ “เป้าหมาย” (End) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาแล้วในข้างต้นว่าเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ยิ่งเป็น

²²⁹Bojo Jinul , *Secrets on Cultivating the True Mind*, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 154.

“ In the case of a man who has awakened, although he employs expedients, moment to moment he is free of doubts and does not become polluted. After many days and months he naturally conforms with the impeccable, sublime nature. ”

การทำให้ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้นั้นขยายกว้างออกไปอีก การปฏิบัติใน ความหมายดังกล่าวจึงมิใช่การปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของไบโจ จินูล หากเป็นเช่นนั้นสิ่งที่มีความ จำเป็นที่ต้องได้รับการวิพากษ์ในบริบทนี้คือ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่อง “การ สอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” (Naturally Conform) และการปฏิบัติในฐานะที่เป็น “การย้ำ ยืนยัน” (Reconfirm) ในรูปแบบในที่จะเป็นการเข้าใจความหมายของการปฏิบัติที่หลีกเลี่ยงจาก “ความเป็นทวิลักษณ์ในเชิงปฏิบัติ” ในลักษณะดังกล่าว

แต่ในทางกลับกันด้วยการตั้งรู้นี้ที่มีต่อสถานะที่แท้จริงของสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นเพียงการดำรง อยู่อย่างปราศจากแก่นสาร จึงทำให้ “เนื้อหา” ของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวจึงกลายเป็นรูปแบบ ของการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวภายใต้การ “ปรับใช้” มุมมองแห่งการตั้งรู้นี้ต่อการเกิดขึ้น ของปรากฏการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็น “ย้ำยืนยัน” ปรากฏการณ์ดังกล่าวในแบบที่มันเป็น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการแห่งการย้ำยืนยันดังกล่าวนี้เองที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นสถานะ แห่งการ “สอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” ที่ปรากฏขึ้นภายในกระบวนการปฏิบัติ

ในแง่นี้หากเข้าใจการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวจึงอาจเห็นได้ว่า ความหมายของ “ความ สอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” นั้นจึงอาจจะมีได้มีความหมายในฐานะที่เป้าหมายปลายทางของการ ปฏิบัติที่รอคอยอยู่ด้วยการทอดห่างแห่งช่วงเวลาที่ยาวไกล หากแต่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใน “ปัจจุบันขณะ” ซึ่งเชื่อมร้อยมนุษย์โลกและสรรพสิ่งเข้าไว้ด้วยกันภายใต้กระบวนการแห่งรับรู้อันบริ สุทธิ์นั่นเองคือความหมายของ “ความสอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติ” ที่ปรากฏขึ้นภายในชีวิตอัน “ไม่ สมบูรณ์” ของมนุษย์ปุถุชน การดำเนินไปอย่างต่อเนื่องของการปฏิบัติจึงเป็นการ “เพิ่มพูน” ความเข้ม แข็งและความสามารถในการปรับประยุกต์ใช้มุมมองของจิตเดิมแท้เพื่อให้ “ความสอดคล้องอย่างเป็น ธรรมชาติ” ที่ปรากฏขึ้นในประสบการณ์นั้นได้กลายเป็น “ธรรมชาติแห่งความสอดคล้อง” ซึ่งปรากฏ ขึ้นในประสบการณ์ของปุถุชน

ภายใต้ข้อเท็จจริงดังกล่าวในชีวิตของมนุษย์จึงเป็นพื้นฐานทางความคิดอันสำคัญที่ทำให้ไบโจ จินูล เห็นว่า “การปฏิบัติ” จึงยังคงต้องปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ยังคงต้องดำเนินไป อย่างต่อเนื่อง เพื่อ “ลด” ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้ จนในท้ายที่สุดเมื่อ “กระแส แห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์” ได้กลายมาเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของ มนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ จนกระทั่งเมื่อถึงจุดซึ่งมนุษย์สามารถ “เป็นอิสระจากการคิดแต่ยังคง รับรู้อยู่ตลอดเวลา” เมื่อนั้นเอง ที่ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ตั้งที่รู้ได้ “ถูกถมจนเต็ม” อย่างสมบูรณ์ และการปรากฏขึ้นของสถานะดังกล่าวเช่นนั้นคือ พื้นฐานของชีวิตที่สมบูรณ์หรือชีวิต ที่ยังคงดำรงอยู่ “ภายในโลก” โดยมิได้ “ปฏิเสธโลก” แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีได้ “ถูกเหวี่ยงออกไปตาม โลก” เช่นกัน

หากพิจารณาเช่นนี้จึงเห็นว่าโลกทัศน์ของโบโจ จินูล ที่มีต่อชีวิตของมนุษย์จึงมิใช่โลกทัศน์ในการปฏิเสธการดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะหรือการแปลกแยกตัวออกการดำรงอยู่ท่ามกลางโลกเชิงประจักษ์เปลี่ยนแปลงหากแต่ในทางกลับกัน ชีวิตของมนุษย์คือการยอมรับและเข้าใจความเป็นจริงของตัวตนโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้เพื่อเป็น

นการเข้าใจตัวตนโลกและสรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” ซึ่งเป็นการสะท้อนความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่งให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ ในแง่นี้ตัวตนโลกและสรรพสิ่งจึงดำรงอยู่อย่างประสานเข้ากันภายใต้ความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์ เช่นบทกวีโบราณที่ โบโจ จินูล ได้กล่าวถึงในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind* ซึ่งกล่าวว่า

“จิตหมุนเวียนวนไประหว่างสรรพสิ่งที่หลากหลาย
ในการหมุนเวียนวนนั้นพลังที่แท้จริงของมันได้ถูกซ่อนแฝง
ถ้ามนุษย์ได้ดำเนินตามกระแสเหล่านั้นโดยตระหนักถึงธรรมชาติ
มันจักไม่มีทั้งความยินดีและทุกข์ระทม”²³⁰

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²³⁰ Bojo Jinul , **Straight Talk on True Mind**, Trans. by Robert E Buswell, Jr. (Honolulu : University of Hawaii Press, 1983), p. 166.

“The mind whirls between the myriads of objects In its whirling, its real power lies dormant If one follows that flow and recognizes the nature, There is no joy and also no sorrow.”

บทที่ 6 บทสรุป

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีได้ชี้ให้เห็นว่าพระพุทธศาสนานั้นได้แพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในราวศตวรรษที่ 4 ในสมัยพระเจ้าโซซูริมหาราช (371-384 A.D.) ด้วยพระราชประสงค์ของพระเจ้าโซซูริมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐฉิน (Qin) อันมีกษัตริย์ฟูเจียน (Fu-jian, 357-385 A.D.) เป็นผู้นำคนสำคัญ ด้วยการตอบรับและการสนับสนุนของราชอาณาจักที่มีต่อพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้พระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีจึงเริ่มมีบทบาทในมิติเชิงความคิดของประชาชนในฐานะที่เป็นผู้วางกรอบเงื่อนไขของการมีชีวิตที่ดีทั้งในโลกนี้²³¹ และโลกหน้าและเริ่มขยายบทบาทไปสู่การเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับราชสำนักหรือราชอาณาจัก ภายใต้การให้ความยอมรับจากราชสำนักและประชาชนพระพุทธศาสนาจึงได้พัฒนาตัวขึ้นเป็นศาสนาที่สำคัญของรัฐ (State Religion) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอาณาจักรซิลลาใหม่ หรือในราวคริสต์ศตวรรษที่ 7

ในช่วงแรกเริ่มนั้นกลุ่มนิกายฝ่าย “เน้นการศึกษาคัมภีร์” หรือ Textual Studies School /The Doctrinal School (Kyo/Gyo, Kr. 교) นั้นเป็นนิกายที่มีอิทธิพลต่อพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีอย่างสำคัญ นิกายดังกล่าวนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนและการแสวงหาความรู้จากพระสูตรที่สำคัญต่างๆ ซึ่งได้รับความเคารพจากผู้เลื่อมใสในนิกายเหล่านั้น ในทางกลับกันพระพุทธศาสนานิกายเซน (Zen School, Kr. 선 : Seon)²³² ซึ่งเป็นสำนักคิดทางพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติหรือ Meditation school นั้นกลับได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีล่าช้ากว่าสำนักการศึกษาเล่าเรียนถึงราว 400 ปี ในช่วงราวปลายสมัยอาณาจักรซิลลาใหม่ (The Unified Silla, 668–935 A.D.) อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าดูเหมือนว่าพระพุทธศาสนาทั้งสองกลุ่มในคาบสมุทรเกาหลีนั้นมีพื้นฐานใน “การให้ความสำคัญ” กับการเข้าใจแนวคิดของพระพุทธศาสนาในลักษณะที่แตกต่างกันกล่าวคือพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะซึ่งทรงอำนาจและอิทธิพลในฐานะพระพุทธศาสนากระแสหลัก (Orthodox School) บนคาบสมุทรเกาหลีคือตัวแทนของสำนักคิดในฝ่ายที่เน้นรูปแบบการศึกษาความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมที่ปรากฏในรูปแบบของข้อคำสอนหรือเนื้อหาอันสำคัญของคัมภีร์ (Textual Studies) ในฐานะที่เป็นวิถีทางอันสำคัญในการสร้างความ “เข้าใจ” ที่มีต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมในขณะ “ผู้มาใหม่” หรือ

²³¹ ตัวอย่างเช่นการวางรากฐานหลักการเรื่องศีลธรรมให้กับประชาชนเพื่อความสงบสุขของราชอาณาจัก

²³² การออกเสียงในภาษาเกาหลีนั้นคำว่า เซน (Zen) นั้นจะออกเสียงว่า “ซอน” (선) หรือ “seon” ในภาษาอังกฤษ

พระพุทธรูปศานานิกายเซนนั้นเน้นการให้ความสำคัญกับรูปแบบของการปฏิบัติ กล่าวคือทำให้ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสมาธิ (Meditation) ในฐานะที่เป็นรากฐานสู่การพุ่งตรงเข้าสู่ความหมายที่ แท้จริงของพุทธธรรมอันปรากฏขึ้นอย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น “ประสบการณ์เดิมแท้แห่งการรับรู้” กล่าวคือ การเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของข้อคำสอนแห่งพุทธธรรมซึ่งปรากฏขึ้นในรูปแบบของ “ประสบการณ์เดิมแท้” ซึ่งดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะที่มนุษย์มีต่อสรรพสิ่งซึ่งเป็นการรับรู้ที่ “บิด เบี้ยว” ไปจากข้อเท็จจริงของสรรพสิ่งในแบบที่มันเป็น ความคิดในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงการ ปราศจากการเข้าใจโลกและสรรพสิ่งในแนวทางที่ถูกต้องในทัศนะของนิกายเซน ความขัดแย้งดังกล่าว ยังคงฝังรากลึกมาจนถึงในราวศตวรรษที่ 12 ซึ่งโบโจ จินูล (1158-1210 A.D.) ได้ถือกำเนิดขึ้น เมื่อ เติบโตขึ้นโบโจ จินูล จึงมีทัศนะต่อความขัดแย้งทางศาสนาดังกล่าวว่าเป็นเพียงข้อถกเถียงอันไร้ซึ่งการ เข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรม ภายใต้ข้อขัดแย้งดังกล่าวนั้น โบโจ จินูล โบโจ จินูล จึง มีความเห็นว่าปัญหา มองว่าพระพุทธรูปศาสนาจำเป็นต้องถึงเวลาที่ได้รับการ “ปฏิรูป” อย่างจริงจังเพื่อความ “อยู่รอด” อย่าง “รอดพ้น” โดยการ “ปฏิเสศลาภยศตำแหน่ง, ถอยกลับสู่ป่าเขา, ฝึกปฏิบัติสมาธิ และปัญญา” จนกลายเป็นที่มาของสมาคมสมาธิและปรัชญาซึ่งก่อตั้งในราวปี 1190 (*The Society for Samadhi and Prajna*) ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนากลายมาเป็นวัดของกวางซา (*Songgwangsa Temple*) ศูนย์กลางในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนานิกายเซนในเกาหลี

ในทัศนะของโบโจ จินูล “การปฏิบัติซึ่งสมาธิและปรัชญา” เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าถึง ความหมายที่แท้จริงแห่งธรรมอันสมบูรณ์ภายใต้การเข้าถึงพุทธธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งซึ่งโบโจ จินูล มองว่าเป็นมรรควิธีในการชี้ให้เห็นว่าการถกเถียงโต้แย้งระหว่างนิกายต่างๆ นั้นโดยแท้จริงเปรียบได้กับ การเข้าใจความหมายของพุทธธรรมจากมุมมองที่ไม่สมบูรณ์ ในแง่นี้ความเข้าใจที่ได้รับจากการศึกษา พระธรรมคำสอนถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการปฏิบัติธรรม ในขณะที่การปฏิบัติธรรมนั้นก็ เป็นเงื่อนไขอันจำเป็นในการทำให้ธรรมเหล่านั้นได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ ดังนั้นแนวคำสอนของพระพุทธรูปศาสนาทั้งฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์และฝ่ายเน้นการปฏิบัตินั้นจึงสอดคล้อง ประสานและสนับสนุนกันได้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้ทัศนะดังกล่าวประสบการณ์แห่งการตื่นรู้สู่ ความหมายที่แท้จริงของตัวตนด้วยพื้นฐานจากข้อคำสอนที่ถูกต้องแห่งพุทธธรรมนั้นจึงเป็นรากฐาน ความคิดทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล

ประเด็นเรื่องการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของตัวตนดังกล่าวนี้โบโจ จินูล ได้ให้ความสำคัญ กับแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้เป็นสำคัญเนื่องด้วยการตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของตัวตนนั้นโดยแท้จริง ก็คือการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ในฐานะที่เป็นภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง ในแง่นี้โบโจ จินูล พยายาม ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคุณสมบัติแห่งการรับรู้หรือ

(ข) ทั้งในฐานะที่เป็นธรรมชาติหนึ่งของจิตเดิมแท้และที่สำคัญในฐานะที่เป็นเงื่อนไขในการเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจโลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ ภายใต้การยอมรับ “ข้อเท็จจริงแห่งชีวิตในเชิงหลักการ” และ “ความเป็นจริงของชีวิตในโลกปรากฏการณ์” โบโจ จินูลได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของธรรมชาติแห่งการรับรู้อันดำรงอยู่ก่อนการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ (ข) ในฐานะที่เป็น “ข้อเท็จจริงแห่งชีวิตในเชิงหลักการ” และความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็น “ความเป็นจริงของชีวิตในโลกปรากฏการณ์” คือข้อเสนอที่สำคัญในการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของชีวิต ภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าวระบบปรัชญาของโบโจ จินูลจึงมองว่า การคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือการแสดงตัวในโลกปรากฏการณ์ของหน้าที่แห่งจิตเดิมแท้ ในฐานะที่เป็น “หน้าที่ซึ่งผันไปตามเป้าหมายต่างๆ” ของจิตเดิมแท้ (function according to conditions) ในแง่ปัญหาหลักที่สำคัญของมนุษย์หรือปุถุชนในทัศนะของโบโจ จินูล คือการไม่เข้าใจความหมายและสถานะของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ กล่าวคือ การเข้าใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์นั้นคือการแสดงหน้าที่อันผันตามไปโดยเงื่อนไขต่างๆนั้นเป็นการเข้าใจที่ตรงต่อความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์และต่อธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้ ในระบบปรัชญาของโบโจ จินูลการเข้าใจในลักษณะนี้เป็นการมองการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็น “หน้าที่อัน ของจิตเดิมแท้” ในขณะที่การเข้าใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างมีสภาวะเป็นของตนเอง กล่าวคือการเข้าใจว่าจิตเดิมแท้คือสภาวะที่สะอาดบริสุทธิ์ และความคิดแยกแยะคือสภาวะที่แปดเปื้อน และทั้งสองสภาวะนั้นดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน คือความเข้าใจของมนุษย์ปุถุชน และด้วยการเข้าใจเช่นนี้ การยึดมั่นที่ปุถุชนมีต่อการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์จึงเกิดขึ้น การตระหนักรู้ในความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมจึงไม่สามารถปรากฏขึ้นได้ มนุษย์จึงวนเวียนอยู่ในการยึดมั่นในความคิดที่ผิดพลาดของตนเรื่อยไป

ภายใต้การวิเคราะห์ท่าทีทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องจิตเดิมแท้และความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในลักษณะดังกล่าว ได้นำไปสู่ข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ในประเด็นเรื่องวิมุติวิทยาทั้งในมิติเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) และมิติเรื่องการปฏิบัติที่ต้องปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการตื่นรู้ดังกล่าว (Gradual Cultivation) ในแง่ปัจจัยประกอบของหลักการทางวิมุติวิทยาทั้งสองประการดังกล่าวนี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่บนความหมายและความสัมพันธ์ของของจิตเดิมแท้และการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์

ในแง่นี้ด้วยการยอมรับใน “ความเป็นจริงของชีวิตในโลกเชิงประจักษ์” ทำให้การวิเคราะห์แนวคิดของโบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่าแง่นี้การเข้าใจความหมายของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ใน

สภาวะแห่งความว่างและปราศจากแก่นสาร (non substantiality) จึงเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอต่อการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของชีวิต การยอมรับใน “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) ของความคิดจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในระบบปรัชญาของโบโจ จินูล การเข้าใจสภาวะทั้งสองประการดังกล่าวคือพื้นฐานของการตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening) ในทัศนะของโบโจ จินูล ซึ่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันนี้เองคือพื้นฐานของการปฏิบัติที่แท้จริง (True Cultivation) ในทัศนะของโบโจ จินูล

การให้ความสำคัญกับการแยกแยะและอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้นั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างระบบวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล ที่ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าววางอยู่บนหลักการเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในแง่นี้โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของตัวตน ความเข้าใจดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางโครงสร้างความคิดในเชิงวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล ซึ่งประกอบไปด้วยเงื่อนไขพื้นฐานสองประการคือความเข้าใจและการปฏิบัติ ซึ่งในการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันดังกล่าวผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าโบโจ จินูล มีท่าทีในการโต้แย้งกับจารีตทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนกระแสหลักในอาณาจักรโครยอโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าทีในการยอมรับและให้ความสำคัญกับข้อคำสอนที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายสำนักการศึกษาเช่นอวตัมสกะสูตร โดยโบโจ จินูลได้แสดงให้เห็นว่าความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ดังกล่าวนี้มีได้เป็นสิ่งที่มีความขัดแย้งกับข้อคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเซนแต่อย่างไร นอกไปจากนั้นภายใต้การยอมรับในแนวคิดเรื่องยุคเสื่อมแห่งธรรมยิ่งทำให้โบโจ จินูล มีความเห็นเป้าหมายที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซนในการพุ่งตรงเข้าสู่ธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นอาจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยแท้จริงภายใต้สภาวะการณ์ดังกล่าวหากปราศจากการสนับสนุนโดยการเริ่มต้นจากการชี้ชวนให้ปุถุชนหันกลับเข้ามาสนใจที่ข้อคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยใช้แนวคิดเรื่องการศึกษาคัมภีร์เป็นจุดเริ่มต้น

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าโบโจ จินูล จะให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อคำสอนของสำนักฝ่ายการศึกษาคัมภีร์จนนำมาซึ่งข้อถกเถียงที่สำคัญในศตวรรษที่ 20 ว่า โบโจ จินูล นั้นสมควรที่จะได้รับการยกย่องในฐานะที่เป็นคณาจารย์เซนได้หรือไม่เนื่องด้วยเพราะท่าทีในการยอมรับและการรับแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะเข้ามาผสมกับแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซนอย่างชัดเจน แต่ในวิทยานิพนธ์บทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าการให้ความสำคัญกับการยอมรับข้อคำสอนในคัมภีร์และนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างระบบการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนนั้นมีโอกาสถือได้ว่าเป็นข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลต่อแนวคิดของโบโจ จินูล ในทางกลับกัน ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า

โบโจ จินูล ได้นำข้อคำสอนดังกล่าวนั้นเข้ามาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการช่วยให้แนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนในฐานะที่เป็น “กระบวนการในการย้อนกลับ และกระจำงแจ่ง” สามารถที่จะเกิดขึ้นได้อย่างจริงจังกายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ปุถุชน

ในแง่นี้ถึงแม้ว่าวิชาการทางศาสนาจะมีความเห็นว่าการนำความคิดของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่อง “ความศรัทธา” เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการชี้ให้เห็นว่าพุทธะกับมนุษย์โดยเนื้อแท้ันั้นไม่มีความแตกต่างกัน หากแต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นว่าภายใต้มุมมองของโบโจ จินูล ที่มีต่อปัญหาของมนุษย์ซึ่งยังคงยึดแน่นติดพันกับประสบการณ์แห่งการรับรู้ที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างเหนียวแน่นอันนำมาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างมั่นคงว่า “ตัวฉันมิใช่พุทธะ” จึงส่งผลให้โบโจ จินูลจึงนำแนวคิดเรื่องความศรัทธาที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรที่สำคัญดังกล่าวนั้นมาเป็นสิ่งเน้นให้ปรากฏการณ์แห่ง “ความตึงแย้งอย่างเข้มข้น” อันเป็นความสังสนุนงงที่ได้ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ภายใต้ความขัดแย้งใน ข้อคำสอนที่สำคัญทางศาสนาแล้วว่า “ฉันคือพุทธะ” ซึ่งถูกบรรยายเอาไว้ในคัมภีร์ทางศาสนา และภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ที่ว่าประสบการณ์ที่ฉันมีกับตนเองได้ในขณะนี้คือ “ฉันเองนั่นมิได้เป็นพุทธะ”

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าความจงใจในการสร้างความตึงแย้งเช่นนี้เองคือพื้นฐานที่สำคัญในการเริ่มต้นกระบวนการในการไตร่ตรองย้อนกลับสู่ความหมายที่แท้จริงของตัวตนภายใต้การสนับสนุนด้วยแนวคิดเรื่อง “การเพ่งพินิจปริศนาธรรม” (Ganghwa Seon) ซึ่งการยอมรับแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นหนึ่งในข้อท้วงติงที่นักวิชาการมีต่อทำที่ทางวิมุตติวิทยาโบโจ จินูล ที่ถูกเข้าใจว่าเป็นทัศนคติ “สับสนกำกวม” (ambivalent) ซึ่งเกิดขึ้นจากการอธิบายบทบาทของแนวคิดเรื่องการเพ่งพินิจปริศนาธรรมซึ่งถูกเข้าใจว่าเป็นทัศนคติของพระพุทธศาสนานิกายเซนสายฉับพลัน (Radical Subitism) ภายใต้ความสัมพันธ์กับวิมุตติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Moderate Subitism) ของโบโจ จินูล

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า ในทัศนคติของโบโจ จินูล วิมุตติวิทยาทั้งสองประการดังกล่าวนี้ถึงแม้โดยรูปแบบหรือกระบวนการในการศึกษาและการปฏิบัตินั้นอาจจะสามารถพิจารณาได้ว่ามีลักษณะที่ต่างกัน แต่ความแตกต่างดังกล่าวนี้กลับมิได้รับการผลักดันขึ้นเป็นความขัดแย้งในเชิงหลักการระหว่างแนวคิดทั้งสองประการ ในทางกลับกันโบโจ จินูล กลับให้คุณค่าและความสำคัญของความแตกต่างดังกล่าวในฐานะที่เป็นช่องว่างแห่งโอกาสในการตอบสนองต่อเงื่อนไขของชีวิตหรือความสามารถของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันซึ่งเป็นการสะท้อนตรงต่อปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มองว่าสรรพชีวิตล้วนมีพุทธะภาวะและการบรรลุธรรมย่อมสามารถปรากฏขึ้นได้แก่มนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม นอกไปจากนั้นผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ในทัศนคติทางปรัชญา

ของโโบโจ จินูล นั้น การเพ่งพินิจปรีศนาธรรมนั้นโดยแท้จริงคือกระบวนการในการย้อนกลับเข้าสู่การเพ่งพินิจในประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์ ในแง่นี้ประสบการณ์แห่งการแยกแยะของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์นั่นเองที่เป็นบทปรีศนาธรรมที่สำคัญและ “ชัดแจ้ง” และ “ชัดเจน” อย่างที่สุดภายในชีวิตของปุถุชนอันนำไปสู่การปรากฏขึ้นของ “ความสับสนงงววย” ที่มนุษย์มีต่อสถานะแห่งความตึงแย้งระหว่าง “ข้อเท็จจริง” ในเชิงหลักการที่ว่าเราเป็นพุทธะ และ “ความเป็นจริง” ของชีวิตที่ว่าเรามีใช้พุทธะ

ในแง่ความสับสนงงววยที่เกิดขึ้นภายใต้การพยายามเข้าใจบทปรีศนาธรรมจึงมีลักษณะที่คล้ายกับความสับสนงงววยที่เกิดขึ้นภายใต้ความตึงแย้งอันเข้มข้นที่เกิดขึ้นในประสบการณ์ของชีวิตหรือความเข้าใจผิดพลาดเกี่ยวกับตัวตนโลกและสรรพสิ่ง อันวางอยู่บนกรอบความคิดเรื่องการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ และด้วยความชัดแจ้งและชัดเจนอย่างที่สุดของประสบการณ์ของมนุษย์นี้เองจึงทำให้ “ความเป็นปรีศนา” ของปรีศนาธรรมดังกล่าวนั้น จึงได้ถูกขับเน้นให้เด่นชัดขึ้นและภายใต้บริบทดังกล่าวความสับสนงงววยที่มนุษย์มีต่อความเป็นปรีศนาของปรีศนาธรรมดังกล่าวนั้นจึงได้ถูกผลักดันจนลุกลไพล่งแตกกระจาย ประสบการณ์แห่งการลุกลไพล่งแตกกระจายที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจปรีศนาธรรมต่าง ๆ นั้นจึงกลายเป็นประสบการณ์อันสำคัญในการเปลี่ยนกรอบและมุมมองในรูปแบบใหม่ที่มนุษย์มีต่อตัวตนและสรรพสิ่ง ภายใต้บริบทแห่งการลุกลไพล่งแตกกระจายนี้เองมนุษย์จึงย้อนกลับเข้าสู่การเผชิญหน้ากับตัวตนอย่างชัดๆ และถึงแม้การเผชิญหน้าดังกล่าวจะมีความมุ่งหมายให้มนุษย์ได้มองตรงพุ่งทะลุไปสู่เนื้อแท้ของตน แต่ภายใต้ทัศนะของโโบโจ จินูล ในการให้ความสำคัญกับชีวิตปุถุชนเป็นพื้นฐานนั้นจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นท่าทีทางปรัชญาที่สำคัญประการหนึ่งที่ว่า “การเผชิญหน้ากับตัวตน” ในที่นี้คือ “การดำเนินไปตามกระแสและตระหนักถึงธรรมชาติ” อันจะพาไปสู่การยอมรับและยืนยันใน “ตัวตน” ที่ดำรงอยู่ใน “ตัวตนที่แท้จริง” ของมนุษย์ในโลกปรากฏการณ์

เมื่อพิจารณาในมิติเรื่องการปฏิบัติที่สืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าในทัศนะของโโบโจ จินูล นั้น มนุษย์ยังคงไม่สามารถทำให้ความเข้าใจหรือการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นนั้นในฐานะที่เป็นเนื้อหาของธรรมชาติแห่งการรับรู้ที่สมบูรณ์ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวการตื่นรู้สู่ภววิทยาเดิมแท้ของชีวิตยังคงดำรงอยู่ในสถานะที่เป็นเพียงความจริงในเชิงศักยภาพ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องไปปรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Gradual) ให้สามารถปรากฏขึ้นได้อย่างแท้จริงในฐานะเนื้อหาของประสบการณ์ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่าความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวคือการกระบวนการในการ “พัฒนา” ให้สิ่งหนึ่งซึ่งดำรงอยู่ในสถานะที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ความจริงในเชิงศักยภาพ” (Potential Reality) ให้พัฒนาขึ้นเป็น “ความจริงในเชิงการดำรงอยู่” (Existential Reality) อุปมาได้กับการพัฒนา “ความเข้มแข็งของอวัยวะ” ของเด็กเหล่านั้นซึ่งยังคงเป็นเพียงศักยภาพที่แฝงอยู่ให้

กลายมาเป็น “อวัยวะที่เข้มแข็ง” ซึ่งพร้อมที่จะตอบสนองหรือตอบรับกับสภาวะการณ์ต่างๆที่ปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ และกระบวนการดังกล่าวนั้นยังคงต่อเกิดขึ้นอย่าง “สม่ำเสมอ” จนกว่าความจริงในเชิงศักยภาพดังกล่าวนั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้ความจริงในโลกเชิงประจักษ์ในฐานะที่เป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของมุมมองแห่งจิตเดิมแท้ได้อย่างสมบูรณ์

ในแง่ “การปฏิบัติ” ที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้นั้น จึงทำให้การปฏิบัติในบริบทดังกล่าวสะท้อนความหมายถึงการ “พัฒนา” ภาววิทยาเดิมแท้อ่อนการคิดแยกแยะของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นความจริงในเชิงศักยภาพให้มีความเข้มแข็งในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโลกเชิงประจักษ์ กล่าวคือ การทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อภาววิทยาเดิมแท้นั้นกลายมาเป็นกระบวนการเชิงญาณวิทยา (Epistemological Process) ในฐานะที่เป็นการ “ยืนยัน” (Reconfirm/Reaffirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นการเปิดเผย “ศักยภาพ ของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในแง่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงมีความหมายที่แสดงถึง “กระบวนการ” ที่ดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ” ในฐานะที่เป็นการ “ปรับใช้” ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาภายในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่ “ยังคง” เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ ในแง่ความหมายเรื่อง “ความสม่ำเสมอ” ของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจึงเป็นจุดเชื่อมที่สำคัญในแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของโบล จินูล ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการลดช่องว่างแห่ง “โอกาส” ในความความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติให้มีขอบเขตที่แคบลงจนกระทั่งในท้ายที่สุดจึงได้ปรากฏขึ้นเป็น “การปฏิบัติที่เป็นจริงในโลกเชิงประจักษ์”

ในแง่ช่องว่างระหว่างโอกาสและความเป็นจริงเช่นนั้นจึงต้องถูกถมให้เต็มด้วย “ความสม่ำเสมอ” ของการปฏิบัติที่ต้องดำเนิน “ต่อเนื่อง” ไปอย่างเป็นพลวัต การสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่แท้จริงจึงสะท้อนเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการ ปฏิบัติที่แท้จริงนั้นคือวิถีทางแห่งการ “บรรเทาปัญหาแห่งชีวิต” ของปุถุชน ในฐานะที่เป็นการถมช่องว่างระหว่างการรู้และการเป็นได้ตั้งที่รู้เต็มด้วยกระบวนการแห่งการปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการ “ยืนยัน” การเกิดขึ้นของประสบการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ ในแง่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงมีความหมายที่แสดงถึงกระบวนการในการ “ปรับใช้” ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกสังสารวัฏ ภายใต้กระบวนการที่ดำเนินไปดังกล่าวนี “มุมมองแห่งจิตเดิมแท้” ที่ปรากฏขึ้นในประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นภา

วิทยาเดิมแต่ก่อนการแยกแยะของมนุษย์ จึงได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้กระบวนการในการตอบสนอง การปรับใช้และการประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกเชิงประจักษ์นั่นเอง ภายใต้ทัศนะดังกล่าวนี้จึงเห็นได้ว่าแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นจึงวางอยู่บนการให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติที่แท้จริง และในทางกลับกัน การปฏิบัติที่แท้จริงนั้นก็คือการปรากฏขึ้นของการตื่นรู้ดังกล่าวภายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ ความสมบูรณ์แห่งชีวิตจึงวางอยู่บนการสอดประสานกันอย่างสมบูรณ์ของ วิมุติวิทยาในฐานะที่เป็นการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้เอง

การเข้าใจในแนวคิดทางวิมุติวิทยาตามที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาทั้งหมดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นการย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นของโครงการทางปรัชญาของโบโจ จินูล กล่าวคือการชี้ให้เห็นถึง “*โจทย์ทางปรัชญา*” ที่สำคัญของโบโจ จินูล ในการให้ความสำคัญกับการแสวงหามรรควิธีแห่งการปฏิบัติที่สามารถปรากฏขึ้นได้จริงภายในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้จึงเห็นได้ว่า เป้าหมายทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล นั้นมิใช่ความพยายามในการยืนยันถึงความถูกต้องอย่างเป็นที่สุดของหลักการทางปรัชญาในฐานะที่เป็นการแข่งขันเอาชนะภายใต้การวิเคราะห์ข้อถกเถียงในเชิงปรัชญาที่ซับซ้อนอันนำมาซึ่งเพียงความเข้าใจในเชิงหลักการที่มนุษย์มีความหมายของพุทธธรรมคำสอน หากแต่ในทางกลับกัน โบโจ จินูล กลับมีท่าทีในการชี้ให้เห็นถึงความความไร้ซึ่งประโยชน์ของทัศนะดังกล่าวซึ่งเป็นจารีตทางความคิดที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าว ในแง่นี้ข้อเสนอทางปรัชญาของโบโจ จินูลในการแสวงหามรรควิธีแห่งการบรรลุธรรมซึ่งสามารถปรากฏขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั้นกลับเป็นการ “*ดิ่งสติ*” ของคณาจารย์ในสำนักนิกายต่างๆให้กลับไปไตร่ตรองถึงพุทธประสงค์อันแท้จริงในการสั่งสอนและส่งมอบธรรมเพื่อประโยชน์อันจักต้องถูกทำให้บังเกิดขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ มิใช่เป็นเพียงเพื่อการถกเถียงในเชิงปัญญา

ข้อเสนอแนะที่สำคัญประการสุดท้ายผู้วิจัยที่มีต่อทัศนะทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนี้คือ หากพิจารณาสภาพสังคมและชีวิตของมนุษย์ปุถุชนในโลกยุคปัจจุบันย่อมเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับภาพลักษณ์ของ “*ยุคเสื่อมแห่งธรรม*” ซึ่งเป็นความหมายของสภาพสังคมในช่วงยุคสมัยของโบโจ จินูล ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยการแสวงหาลาภ ยศ สรรเสริญ ความมั่งคั่ง อำนาจทางการเมือง หรือความมัวเมาในโลกียะวิถีย่างไม่สามารถหลุดพ้นได้ นั่นดูเหมือนจะเป็นข้อปัญหาที่สำคัญของโบโจ จินูล ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเสนอแนวคิดทางวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อข้อปัญหาดังกล่าว หากพิจารณาในแง่นี้ย่อมเห็นว่า ด้วยเงื่อนไขปัญหาที่มีความคล้ายคลึงกันระหว่างยุคสมัยทั้งสอง จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าหลักการทางวิมุติ

วิทยาของโโจ จินูล ในลักษณะดังกล่าวนี้้นอาจจะสามารถเป็นสิ่งซึ่งสามารถตอบโต้ภัยกับสภาวะทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ มนุษย์ปุถุชน “บางกลุ่ม” เริ่มแสวงหาวิถีแห่งการปฏิบัติที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตที่ยังคงต้องดำรงและดำเนินต่อไปภายใต้ความเป็นจริงของโลกที่ปรากฏในปัจจุบัน ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าววิมุตติวิทยาของโโจ จินูล จึงอาจจะมีบทบาทและความสำคัญมากไปกว่ายุคสมัยของโโจ จินูล เสียเองด้วยซ้ำไป อย่างไรก็ตาม “ความจริง” ดังกล่าวนี้อาจยอมที่จะต้องปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติแต่เพียงผู้เดียว.

ภาคผนวก ก

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นความพยายามครั้งแรกในภาษาไทยที่พยายามศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องพุทธปรัชญามหายานฝ่ายเกาหลีโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ด้วยเหตุนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีการอ้างถึงบทนิพนธ์หลัก (Primary Text) ของโบโจ จินูล หลายเรื่องและเนื่องจากบทนิพนธ์ดังกล่าวยังมีเคยถูกศึกษาในเชิงวิชาการมาก่อนในภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นในการอธิบายเนื้อหาหลายละเอียดของบทนิพนธ์ดังกล่าวของโบโจ จินูล รวมถึงการอธิบายความสัมพันธ์ของบทนิพนธ์ดังกล่าวที่มีต่อเนื้อหาในส่วนต่างๆของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1. *Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community.* (Kwonsu Chonghye Kyolsa Mun , Kr : 권수정혜결사문 , Ch : 勸修定慧結社文)

Encouragement to Practice คือบทนิพนธ์ชิ้นสำคัญชิ้นแรกที่ถูกเขียนขึ้นในราวปีคศ. 1190 เมื่อโบโจ จินูล มีอายุราว 33 ปี เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองการก่อตั้ง “ชุมชนทางศาสนาเพื่อการฝึกปฏิบัติสมาธิและปัญญา” หรือ The Common Society of Samadhi and Prajna บทนิพนธ์เล่มนี้มีเนื้อหาหลักที่สำคัญอยู่สองประการกล่าวคือ หนึ่ง เนื้อหาในส่วนซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม เรื่อง การถอยห่างออกจากมรรควิธีแห่งธรรมอันบริสุทธิ์ของเหล่าสงฆ์ และสอง ปัญหาความขัดแย้งของทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนานิกายฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์ (Scholastic School) เช่นนิกายอวตัมสกะและนิกายฝ่ายเน้นการปฏิบัติ (Meditative School) เช่นนิกายเซน ทัศนะทางปรัชญาใน*Encouragement to Practice* คือความพยายามชี้ให้เห็นว่าแนวทางการปฏิบัติทั้งหลายเหล่านั้นล้วนแต่เป็นวิธีที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติที่มีความสามารถที่แตกต่างกันแต่เพียงเท่านั้น เนื้อหาของการปฏิบัตินั้นโดยแท้จริงคือการพุ่งกลับเข้าสู่การตระหนักรู้ในธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ที่บริสุทธิ์โดยสมบูรณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญของโบโจ จินูล ในแง่นี้จึงพิจารณาได้ว่า *Encouragement to Practice* มีความสำคัญในฐานะที่เป็นบทนิพนธ์เบื้องต้นที่อธิบายถึงภาพรวมของทั้งข้อปัญหาในเชิงสังคมและข้อปัญหาในเชิงปรัชญาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการศึกษานิพนธ์เรื่องอื่นๆ ที่มีมุงอธิบายมิติทางปรัชญาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละประเด็นอันเป็นพื้นฐานของวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล

2. *Secrets on Cultivating the Mind.* (Susim Kyol , Kr : 수심결 , Ch : 修心訣)

Secretes on Cultivating the Mind ถูกนิพนธ์ขึ้นโดยโบโจ จินูล ในราวปี ค.ศ. 1203 เพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติของนิกายเซนภายในชุมชนทางศาสนาเพื่อฝึกปฏิบัติสมาธิและปรัชญา บทนิพนธ์ชิ้นนี้ได้สูญหายไปจากคาบสมุทรเกาหลีหลังจากมรณกรรมของโบโจ จินูล ได้ราวสองทศวรรษด้วยสงครามรุกรานคาบสมุทรเกาหลีของเผ่ามองโกล (Mongol Invasion :1231-1259 A.D.) อย่างไรก็ตามบทนิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการรักษาและถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกฉบับราชวงศ์หมิงในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 และได้ถูกส่งกลับสู่คาบสมุทรเกาหลีช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งได้ถูกเขียนขึ้นใหม่อีกครั้งด้วยอักษรเกาหลี (อักษรฮันกิล) ในราวปีค.ศ. 1467

เนื้อหาหลักของบทนิพนธ์เรื่องนี้อยู่ที่การมุ่งอธิบายและให้ความสำคัญกับของแนวคิดทางวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Sudden Awakening and Gradual Cultivation) ในฐานะที่เป็นแนวการปฏิบัติที่ถูกต้องและสามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขของชีวิตมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง โดยมีจุดเด่นที่สำคัญด้วยการใช้บทอุปมาหรือบทเปรียบเทียบที่เรียบง่ายเพื่อสื่อความหมายของหลักการทางปรัชญาดังกล่าวต่อปุถุชน นอกจากนี้บทนิพนธ์ฉบับนี้ยังมีเนื้อหาที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของหลักการเชิงวิมุติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนฝ่ายเหนือ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ปราศจากความเข้าใจที่แท้จริงในธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตน และการปฏิบัติของนิกายเซนฝ่ายใต้ที่ไม่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง การอธิบายแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล รวมถึงการวิเคราะห์ทัศนคติทางปรัชญาของนิกายเซนทั้งสองฝ่ายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงใช้เนื้อหาและบทอุปมาเปรียบเปรยที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ชิ้นนี้เป็นหลัก

3. *Admonitions to Beginning Student* (Kye ch'osim hagin mun , Kr :

계초심학인문 , Ch : 誠初心學人文)

Admonitions to Beginning Student ถูกคือบทนิพนธ์ขนาดสั้นที่ถูกนิพนธ์ขึ้นในราวปี ค.ศ. 1205 ในคราวเฉลิมฉลองเปิดชุมชนแห่งการปฏิบัติแห่งใหม่ในภูเขาโชกเย (Choyge Mountain) อย่างเป็นทางการ เนื้อหาหลักที่สำคัญของบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้มีความแตกต่างไปจากบทนิพนธ์เล่มอื่นของโบโจ จินูล เนื่องจากบทนิพนธ์ฉบับนี้น่าจะเป็นเพียงเป็นบทนิพนธ์เพียงชิ้นเดียวของ โบโจ จินูล ที่มีลักษณะเป็นการวางกฎระเบียบข้อบังคับพื้นฐานในเชิงศีลธรรม (Moralistic Rules) ให้กับผู้ร่วมฝึกฝนและปฏิบัติธรรมในชุมชนแห่งการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีที่มาจากหลายหลายชนชั้นและหลากหลาย

กฎข้อบังคับพื้นฐานนี้ยังคงได้รับการปฏิบัติอยู่ในอารามของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีตราบจนปัจจุบัน นอกจากจุดเด่นเรื่องพื้นฐานทางศีลธรรมดังกล่าวแล้ว บทนิพนธ์ฉบับนี้ยังคงปรากฏเนื้อหาทางปรัชญาที่สำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มฝึกปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่โโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสังขาร นอกไปจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และมนุษย์ (ครูและศิษย์) ซึ่งเป็นจารีตทางความคิดของนิกายเซนในอาณาจักรโครยอ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนความหมายที่ว่าพุทธธรรม คำสอนนั้นต้องถูกทำให้ปรากฏขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ดังนั้นมนุษย์จึงต้องเข้าถึงความหมายที่แท้จริงแห่งธรรมด้วยตัวเอง ซึ่งทัศนะทางปรัชญาดังกล่าวนี้ได้ถูกนำไปขยายความต่อไปในบทนิพนธ์เล่มอื่นของโโจ จินูล

4. *Straight Talk on the True Mind* (Jinsim Chikseol , Kr : 진심직설 , Ch : 真心直說)

Straight Talk on the True Mind ถูกนิพนธ์ขึ้นโดยโโจ จินูล ในราวปี ค.ศ. 1205 หรือในช่วงเวลาใกล้เคียงกับบทนิพนธ์เรื่อง *Secretes on Cultivating the Mind* บทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on the True Mind* ได้สูญไปจากคาบสมุทรเกาหลีหลังจากการรุกรานของมองโกลในราวคริสต์ศตวรรษที่ 15 แต่ยังคงได้รับการรักษาและบันทึกเอาไว้ในพระไตรปิฎกฉบับราชวงศ์หมิง และได้รับการส่งคืนกลับสู่คาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาเดียวกันกับ *Secretes on Cultivating the Mind*.

เนื้อหาหลักของบทนิพนธ์เล่มนี้คือการอธิบายแนวคิดเรื่องธรรมชาติเดิมแท้แท้ หรือจิตเดิมแท้ ในทัศนะของโโจ จินูล ด้วยมโนทัศน์เรื่องเนื้อแท้และหน้าที่ (essence-function) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทางอภิปรัชญาเรื่องหลักการและหน้าที่ของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะ การอธิบายแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าวโดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับมิติเรื่องหน้าที่ของจิตเดิมแท้ นอกจากจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้ที่บริสุทธิ์ แนวคิดดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสาระ (Non-Substantial) การเน้นความสำคัญของการปราศจากแก่นสาระของการคิดแยกแยะดังกล่าวนี้คือพื้นฐานในการเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของบทนิพนธ์เล่มนี้กล่าวคือการอธิบายแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติที่แท้”จริง” ในทัศนะของโโจ จินูล ซึ่งเป็นการปฏิบัติซึ่งตอบสนองต่อความไร้แก่นสารของการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ หรือการปฏิบัติที่ปราศจากความคิด (No thought cultivation Ch. 無念修: Mu nian xiu , Kr. 두념수 : mu nyom

su) ที่ได้รับการแจกแจงและสามารถแสดงออกได้ถึง 10 ประการ การอ้างถึงหลักการเรื่องจิตเดิมแท้ และการปฏิบัติที่แท้จริงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงใช้เนื้อหาในบทนิพนธ์เล่มนี้เป็นหลัก

5 *The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood* (Wondon Songbullon , Kr : 원돈성불론, Ch : 圓頓成佛論)

The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood คือหนึ่งในบทนิพนธ์ของ โปโจ จินูล ที่ได้รับการเผยแพร่ภายหลังโดย Hyeism (1178-1234 A.D.) ภายหลังจากมรณกรรมของ โปโจ จินูล ในปี ค.ศ. 1210 เนื้อหาที่สำคัญของบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้อธิบายถึงแนวคิดของโปโจ จินูล ในการประสานแนวคิดระหว่างพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะและนิกายเซน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงการตื่นรู้ครั้งที่สองของโปโจ จินูล ซึ่งเกิดขึ้นในราวปี ค.ศ. ณ อาราม Pomun sa ภายใต้ทัศนะทางปรัชญาดังกล่าว โปโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะในประเด็นเรื่องอาณาจักรแห่งธรรมธาตุทั้งสี่ประการ (The four principles of Dharmmadhatu) นั้นคือหลักการที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานทางปรัชญาในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพุทธะและปุถุชนรวมถึงสามารถสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนได้อย่างมีนัยที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการและปรากฏการณ์ (The unobstructed between Principle and Phenomena , Ch : Li Shi wu ai) ภายใต้อาณัติของ Li T'ung Hsuan (635-730 A.D.)

นอกจากนั้นบทนิพนธ์ดังกล่าวโปโจ จินูลยังมีเนื้อหาเชื่อมโยงแนวคิดเรื่อง ความศรัทธา (Faith : Ch. 信 : xin , Kr. 신 : sin) ที่ปรากฏอยู่ในระบบปรัชญาของนิกายอวตัมสกะ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสนับสนุนแนวคิดการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นการท้าทายกรอบจารีตของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวที่ปฏิเสธการยอมรับทัศนะทางปรัชญาของนิกายอวตัมสกะอย่างชัดเจน บทนิพนธ์เล่มนี้จึงถือแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางความคิดที่โดดเด่นของโปโจ จินูล ในการจัดการกับปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายภายใต้การยืนยันและการยอมรับทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาทั้งสองฝ่ายที่สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างสมบูรณ์

6. *The Essential of Pure Land Practice* (Yombul Yomun , Kr : 염불요문, Ch : 念佛要門)

The Essential of Pure Land Practice คือบทนิพนธ์ขนาดสั้นของโบโจ จินูล ซึ่งปรากฏขึ้นครั้งแรกในราวปีคริสต์ศักราช 1769 ภายหลังจากมรณกรรมของโบโจ จินูล ราว 500 ปี บนจารึกแผ่นไม้ (woodblock) ภายในห้องสมุดของอารามชองกวางซา ภายใต้วงระยะเวลาที่ห่างกันมากจากช่วงเวลาของโบโจ จินูล จึงทำให้บทนิพนธ์ดังกล่าวถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นหนึ่งในบทนิพนธ์ของโบโจ จินูล หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามด้วยการศึกษาประวัติทางความคิดของโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นว่าบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้น่าจะเป็นแนวคิดทางปรัชญาของโบโจ จินูล ที่ตอบสนองต่อกระแสความคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายสุขาวตีที่ได้รับความนิยมในช่วงระยะเวลาดังกล่าวโดยมีคำสอนที่มุ่งให้ความสำคัญกับความศรัทธาหรือความวางใจในพระอามิตาพุทธเจ้าและการแสวงหา “เป้าหมายปลายทาง” แห่งชีวิตด้วยการปฏิบัติใหม่ ณ ดินแดนสุขาวตี อันเป็นทัศนะที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายเซนในการมุ่งให้ความสำคัญกับการย้อนกลับเข้าสู่การไตร่ตรองและการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ของมนุษย์

เนื้อหาทางปรัชญาที่สำคัญของบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้คือความพยายามในการตีความและอธิบายความหมายของความแนวคิดเรื่องการระลึกถึงพระนามหรือการท่องสวดพระนามของพระอามิตาภะหรือ “การปฏิบัติเน็มบุทซุ” ซึ่งเป็นแนวการปฏิบัติที่สำคัญของนิกายสุขาวตีให้สอดคล้องกับทัศนะทางปรัชญาของนิกายเซนที่มุ่งให้คงมาสำคัญกับการตื่นรู้สู่จิตเดิมแท้ของมนุษย์ ภายใต้วาทะดังกล่าวโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นพระอามิตาพุทธะนั้นโดยแท้จริงคือบุคคลาธิฐานของเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ซึ่งเป็นสภาวะที่บริสุทธิ์เดิมแท้ของมนุษย์ ดังนั้นการท่องสวดพระนามของพระอามิตาพุทธะอย่างต่อเนื่องดังเช่นคำสอนของฝ่ายสุขาวตีนั้นโดยแท้จริงก็คือมรรควิธีแห่งการตื่นรู้สู่เนื้อแท้ของจิตเดิมแท้ของมนุษย์ซึ่งดำเนินไปอย่างต่อเนื่องนั่นเอง (Jinul, 1983d, p. 193) ดังนั้นเมื่อพระอามิตาพุทธะคือตัวแทนของเนื้อแท้อันบริสุทธิ์กระจ่างใสของจิตเดิมแท้ ดังนั้นการปฏิบัติใหม่ในดินแดนสุขาวตีจึงมีความหมายถึงประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติแห่งตัวตนนั่นเอง ในบทนิพนธ์ดังกล่าวโบโจ จินูล จึงพยายามชี้ให้เห็นว่าโดยเนื้อแท้แล้ว ทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายนี้จึงมิได้มีความแตกต่างกัน ความแตกต่างที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นเพียงรูปแบบที่ตอบสนองความสามารถและศักยภาพของมนุษย์ที่แตกต่างกันแต่เพียงเท่านั้น

7. *Resolving Doubts about Observing the Hwadu.* (Kanhwa Kyoruiron ,Ch. 看話決疑論 ,Kr. 간화결의론)

Resolving Doubts about Observing the Hwadu คืออีกหนึ่งในบทนิพนธ์ที่ได้รับการเผยแพร่โดย Hyesim ศิษย์เอกของโโบโจ จินูล ในราวปี ค.ศ. 1215 ภายหลังมรณะกรรมของโโบโจ จินูล จุดเด่นของบทนิพนธ์ชิ้นนี้คือการยืนยันในทัศนะทางปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติ Kanhwa Seon ซึ่งมีความหมายถึงการพิจารณาหัวเรื่องหรือประเด็นหลักของบทปริศนาธรรม “ปริศนาธรรม” หรือในภาษาเกาหลีเรียกว่า “Hwadu” แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นอิทธิพลทางความคิดที่โโบโจ จินูล ได้รับจาก Tahui (Ta-Hui Tsung-Kao : 1089-1163 A.D.) คณาจารย์รุ่นที่ 17 ของนิกายเซนสายรินไซเซน (Lin-chi Zen) ในดินแดนจีน

จากการพิจารณาแนวคิดดังกล่าวพบว่า คำว่า “Hwa”(화) มีความหมายถึง “คำพูดหรือเรื่องราว” ในขณะที่ “du”(두) คือคำปัจจัยต่อท้ายซึ่งปกติไม่มีความหมาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับความหมายของภาษาจีนที่อธิบายแนวคิดดังกล่าวว่า “hua-t'ou” โดยที่ “Hua” (話), มีความหมายว่า “คำพูด” ในขณะที่ “t'ou” (頭) มีความหมายว่า “หัวหรือหัวเรื่อง” ดังนั้น ดังนั้นทั้ง Hua t'ou หรือ Hwadu จึงมีความหมายบ่งชี้ถึงประเด็นหลักหรือหัวข้อหลักหรือจุดเน้นหลักของเรื่องราวหรือของประโยคหรือปริศนาธรรม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่เรียกว่า “Kanhwa Son” หรือ “Ganghwa Son” (Ch. 看話禪, Kanhwa Chan, Kr. 간화선 : Ganghwa Seon) ซึ่งมีความหมายตามตัวอันหมายถึง “การปฏิบัติโดยการพิจารณา (Kan) ที่หัวเรื่องหรือประเด็นสำคัญ(Hua) ของปริศนาธรรม(Koan , Kr.: Kung an) การปฏิบัติ Kanhwa Seon จึงมีความหมายถึงการพิจารณาหัวเรื่องหรือประเด็นหลักที่ปรากฏอยู่ในบทปริศนาธรรม ซึ่งพระพุทธศาสนานิกายเซนในคาบสมุทรเกาหลีมองว่าเป็นวิธีปฏิบัติที่พุ่งตรงเข้าสู่ธรรมชาติเดิมแท้ของจิตหรือจิตเดิมแท้กล่าวคือเป็นการทลายกรอบการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ของมนุษย์ ซึ่งเมื่อสภาวะดังกล่าวได้ปรากฏขึ้น เมื่อนั้นจึงถือได้ว่าเป็นการตรัสรู้ที่สมบูรณ์ พฤติกรรมหรือแนวปฏิบัติของผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นการปฏิบัติที่สมบูรณ์ในฐานะที่เป็นพฤติกรรมในการแสดงออกซึ่งการตรัสรู้อันสมบูรณ์ในโลกเชิงประจักษ์ ทัศนะทางปรัชญาดังกล่าวได้รับการอธิบายในฐานะที่เป็นการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (Sudden Awakening and Sudden Cultivation)

การมุ่งให้ความสำคัญกับการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นทัศนะทางปรัชญาที่ตรงข้ามกับการให้ความสำคัญกับแนวคิดทางวิมุติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งเป็นแนวทางที่โโบโจ จินูล พยายามยืนยันและให้ความสำคัญมาตลอดชีวิต แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาที่มาของบทนิพนธ์ดังกล่าวพบว่า บทนิพนธ์ดังกล่าวนี้ได้รับการนิพนธ์และเผยแพร่ภายหลังจากที่โโบโจ จินูล มรณภาพไปแล้วราว 5 ปี โดย Hyeism ศิษย์ของโโบโจ จินูล ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติ Kanwha Seon ในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องและจำเป็นแต่เพียงวิธีเดียวเท่านั้นที่จะสามารถนำพามนุษย์ไปสู่การบรรลุธรรมที่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นข้อสงสัยสำคัญว่า ข้อความหรือเนื้อหาของ *Resolve Doubt about Observing the Hwadu* นั้นสามารถถูกพิจารณาได้ว่าเป็นคำสอนที่แท้จริงหรือไม่ เพราะคำสอนดังกล่าวมิได้ปรากฏขึ้นในช่วงชีวิตของโโบโจ จินูล และผู้เผยแพร่บทนิพนธ์เล่มนี้ก็เป็นผู้ให้การสนับสนุนแนวคิดเรื่อง Kanwha Seon ดังกล่าวอย่างชัดเจน แก่ทั้งการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติ Kanwha Seon ดังกล่าวนั้นเป็นท่าทีทางปรัชญาที่ขัดแย้งกับแนวคิดที่ผ่านมาของโโบโจ จินูล อย่างมีนัยที่สำคัญ

8. *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes.* (Popchip Pyorhaengnok Choryo Pyongip Sagi , Kr :법집별항록절요병입사기 , Ch : 法集別行錄節要並入私記)

Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes ถูกนิพนธ์และเรียบเรียงเสร็จสมบูรณ์ในราวปี ค.ศ. 1209 หรือหนึ่งปีก่อนมรณกรรม เนื้อหาหลักที่สำคัญของบทนิพนธ์เล่มนี้คือการรวบรวมประเด็นความคิดทางปรัชญาที่สำคัญของโโบโจ จินูล ที่ปรากฏอยู่ในงานนิพนธ์ชิ้นอื่นๆ และนำมาร้อยโยงต่อเนื่องกันอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นในจารีตการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของโโบโจ จินูล จึงถือบทนิพนธ์เล่มนี้คือผลงานชิ้นสำคัญที่สุด (magnum opus) ของโโบโจ จินูล

พื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาของบทนิพนธ์ฉบับนี้คือการอธิบายแนวคิดเรื่องการสอดประสานกันของแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายต่างๆที่ปรากฏอยู่ในคาบสมุทรเกาหลีเพื่อเป็นการสนับสนุนแนวคิดทางวิมุตติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญของโโบโจ จินูล ที่แตกต่างไปจากกระแสความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซน กระแสหลักของอาณาจักรโครยอในช่วงเวลาดังกล่าว ในบทนิพนธ์ดังกล่าวนี้ โโบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึงการสอดประสานกันระหว่างทัศนะทางปรัชญาในอาณาจักรโครยอผ่านทางคู่ความสัมพันธ์ในสองส่วนคือ หนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดฝ่ายเน้นการศึกษาคัมภีร์หรือ The Scholastic School โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิกายอวตัมสกะและนิกายเซนซึ่งเป็นฝ่ายเน้นการปฏิบัติ (The Meditative School) ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้แสดงออกผ่านทางแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็น

การตื่นรู้สู่ความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้ และ สองความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนทั้งสองฝ่ายกล่าวคือนิกายเซนฝ่ายเหนือที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน (The Gradual School) และนิกายเซนฝ่ายใต้ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติอย่างฉับพลัน (The Sudden School) ซึ่งทัศนะทั้งสองประการดังกล่าวนี้ได้ถูกวิเคราะห์และอธิบายในรูปแบบใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่เป็นกระบวนการในเชิงญาณทัศน์ที่เป็นการตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอภายใต้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของปุถุชน นอกจากนี้บทนิพนธ์ดังกล่าวยังชี้ให้เห็นทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินูล ในการพยายามประสานแนวทางการปฏิบัติ Kanhwa Seon หรือการพิจารณาปริศนาธรรม (Kung an) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทางวิมุตติวิทยาเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

9 Preface and Conclusion from Condensation of the Exposition of the Avatamsakasutra. (Hwaom non choryo , Kr : 화엄론절요 , Ch : 華嚴論節要)

Preface and Conclusion from Condensation of the Exposition of the Avatamsakasutra คือบทนิพนธ์ของโบโจ จินูล ซึ่งถูกนิพนธ์ขึ้นในราวปีค.ศ. 1207 และได้สูญหายไปจากคาบสมุทรเกาหลีในช่วงการรุกรานของเผ่ามองโกล ภายหลังจากมาณกรรมของโบโจ จินูล ราวสี่สิบปี บทนิพนธ์ดังกล่าวนี้ได้สูญหายไปจากคาบสมุทรเกาหลียาวนานถึงราว 700 ปี จนเมื่อราวปีค.ศ. 1941 บทนิพนธ์เล่มนี้ของโบโจ จินูล กลับถูกค้นพบอีก โดย Yi Chong-ik ที่ห้องสมุด Kanazawa Bunkyo ในโยโกฮาม่า ซึ่งเป็นหนึ่งในห้องสมุดที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น

บทนิพนธ์เล่มนี้คือบทนิพนธ์ขนาดสั้นราวสามเล่มของโบโจ จินูล ซึ่งเกิดขึ้นจากการสรุปความแนวคิดทางปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์ขนาดยาวจำนวนราวสี่สิบบทเรื่อง *Xin Huayan Jing Lun* (Ch: 新華嚴經論) อันเป็นบทนิพนธ์อธิบายอวตัมสกะสูตร ของ Li T'ung Hsuan (635-730 A.D.) ซึ่งเป็นนักคิดคนสำคัญของพระพุทธศาสนานิกายอวตัมสกะในสมัยราชวงศ์ถัง ในบทนิพนธ์ที่มีเนื้อหาราวสามบทดังกล่าวนี้ โบโจ จินูล ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นทางปรัชญาที่สำคัญของ Li T'ung Hsuan ซึ่งสามารถสนับสนุนแนวคิดทางวิมุตติวิทยาของพระพุทธศาสนานิกายเซนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพุทธะและปุถุชน ที่ปรากฏอยู่ในบทอธิบายเรื่อง การปรากฏขึ้นของตถาคต (The Manifestation of Tathagata , Ch : 如來出現品 , Rulai chuxian pin) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัญญาแห่งพระตถาคตนั้นได้ปรากฏขึ้นในจิตของมนุษย์ ในแก่นนี้จิตของมนุษย์โดยเนื้อแท้ย่อมคือจิตของพุทธะ ซึ่งในทัศนะของโบโจ จินูล แนวคิดดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับหลักการ

พื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายเซนที่มองว่าธรรมชาติเดิมแท้ของจิตนั้นมีความบริสุทธิ์เป็นพื้นฐาน ในขณะที่การคิดแยกแยะของปุถุชนนั้นโดยแท้จริงเป็นเพียงการแสดงตัวในโลกเชิงประจักษ์ของจิตเดิมแท้แต่เพียงเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวของนิกายอวตัมสกะจึงสามารถใช้เป็นพื้นฐานทางปรัชญาในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้และการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซนได้อย่างสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

เนื่องด้วยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของพุทธปรัชญานิกายเซน เกาหลี ของโโบโจ จินูล ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาก่อนที่อักษรเกาหลีหรืออักษรฮันกิล (Hangul : Kr. 훈글) จะได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยพระเจ้าเซจงมหาราช (r.1418–1450) ในปี ค.ศ. 1443 ดังนั้นบทนิพนธ์หรือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่จึงถูกบันทึกเอาไว้ด้วยอักษรจีนและได้รับการแปลมาสู่อักษรเกาหลีในเวลาต่อมา ด้วยเหตุนี้การอธิบายแนวคิดทางปรัชญาของโโบโจ จินูล ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงปรากฏการใช้คำศัพท์เฉพาะทั้งในภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะต้องอธิบายความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อความเข้าใจต่อแนวคิดทางปรัชญาของโโบโจ จินูล ซึ่งประกอบไปด้วยศัพท์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1 การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (Sudden Awakening , Ch .頓悟: Dunwu , Kr.돈오:Dono)

การตื่นรู้อย่างฉับพลันคือประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ รวมถึงการเข้าใจถึงความมัวหมองหรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์นั้นคือปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสารในฐานะที่เป็นการแสดงหน้าที่ของจิตเดิมแท้ในการรับรู้ต่อโลกปรากฏการณ์ การคิดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นจากการศึกษาข้อคำสอนทางศาสนาในคัมภีร์และนำความเข้าใจเหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองย้อนกลับเข้าสู่ธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตน การตื่นรู้อย่างฉับพลันในบริบทนี้จึงถูกอธิบายในฐานะที่เป็น การตื่นรู้แห่งความเข้าใจ (understanding enlightenment , Ch.解悟 : Jia wu , Kr.해오: Hae o) ซึ่ง“ความเข้าใจ” ในบริบทดังกล่าวมิได้เพียงหมายถึงความเข้าใจที่มีต่อความหมายของคัมภีร์ที่เกิดจากการอ่านหรือท่องจำแต่เพียงเท่านั้น หากแต่มีความหมายบ่งชี้ว่า ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นเป็นเพียงการตื่นรู้สู่ข้อเท็จจริงในธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น หากแต่ธรรมชาติดังกล่าวนั้นยังไม่อาจสามารถที่จะปรากฏขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ “ความเข้าใจ” มิได้มีความหมายถึงการลุ่มหลงด้วยภาษาและอักษร หากแต่มีความหมายถึงการไม่สามารถปฏิบัติได้ในชีวิตจริง ซึ่งทำให้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงกลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินู ดังนั้นจึงเห็นว่าการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นคือเงื่อนไขที่สำคัญในการยืนยันถึง “ความจำเป็น” ของการปฏิบัติที่ยังคงต้องเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน และในขณะเดียวกันการตื่นรู้อย่างฉับพลันยังคงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการยืนยันถึงความ “ถูกต้อง” ของการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่แท้จริง (True Cultivation) ใน

ทัศนคติของโบโจ จินูล ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ตอบสนองต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมได้อย่างสมบูรณ์

2 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Gradual Cultivation, Ch.漸修 :Jian xiu, Kr.점수:Jeomsu)

ในทัศนะของโบโจ จินูล การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง คือ “การปฏิบัติ” ที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้ การปฏิบัติในบริบทดังกล่าวสะท้อนความหมายถึงการ “พัฒนา” ภาววิทยาเดิมแท้ก่อนการคิดแยกแยะของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ซึ่งยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นความจริงในเชิงศักยภาพให้มีความเข้มแข็งในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโลกเชิงประจักษ์รวมถึงการตอบสนองต่อการเกิดขึ้นของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังคงปรากฏขึ้น กล่าวคือ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องคือกระบวนการในการทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อภาววิทยาเดิมแท้นั้น กลายมาเป็นกระบวนการเชิงญาณทัศน์ (Epistemological Process) ในฐานะที่เป็นการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว นั้นจึงกลายเป็นการเปิดเผย ศักยภาพ ของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในแง่นี้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ” ในฐานะที่เป็นการ “ปรับใช้” ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ภายในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่ “ยังคง” เต็มเปี่ยมไปด้วยการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ของมนุษย์ในโลกสังสารวัฏ ในแง่นี้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นการถมเติมช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้ กล่าวคือ กระบวนการในการลดช่องว่างแห่ง “โอกาส” ในความความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติให้มีขอบเขตที่แคบลงจนกระทั่งในท้ายที่สุดจึงได้ปรากฏขึ้นเป็น “การปฏิบัติที่เป็นจริงในโลกเชิงประจักษ์”

3 การย้อนกลับและกระจ่างแจ้งสู่ภายใน (Turn back and Inward illumination , Ch. 迴光返照 : Jiongguang fanzhao , Kr. 회광반조 : Hoewgang pango)

ในปรัชญาของโบโจ จินูล การย้อนกลับมีความหมายถึงการหันทิศทางการสนใจที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างกลับเข้าสู่การพิจารณาไตร่ตรองที่มีต่อตัวตนหรือธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขากหายไปจากจารีตของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรโครยอในช่วงเวลาดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้อิทธิพลทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายสุขาวตีที่มุ่งให้เกิดความวางใจในพระอามิตาพุทธะและการปฏิบัติในดินแดนสุขาวตี ภายใต้อิทธิพลที่ให้ความสำคัญกับพลังอำนาจหรือเป้าหมายปลาย

ต่างๆที่ดำรงอยู่นอกตัวตนของมนุษย์คือปัญหาที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในทัศนะของโบลโจ จินูล ที่ทำให้มนุษย์นั้นมีได้ย้อนกลับเข้าสู่การพินิจไตร่ตรองและให้ความสำคัญกับธรรมชาติพื้นฐานเดิมแท้ของตัวตน ในขณะที่การกระจ่ายแจ้งสู่ภายในมีความหมายบ่งชี้ถึงการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งที่บุคคลมีต่อสภาวะแห่งการคิดแยกแยะในฐานะที่เป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์ดังกล่าวใน “แบบที่มันเป็น” ในฐานะที่เป็นการแสดงตัวหรือการปรากฏตัวของคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ในโลกปรากฏการณ์ ความเข้าใจดังกล่าวนี้คือการสะท้อนให้เห็นถึงการกระจ่ายแจ้งต่อความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั่นเอง

4 ความว่างและสงบ (Void-Calm, Ch.空寂 : Kongji , Kr.공적: Kongjeok)

ในทัศนะทางปรัชญาของโบลโจ จินูล ความว่างและสงบคือสภาวะพื้นฐานของจิตเดิมแท้ ในแง่นี้ความว่างมีความหมายถึงสภาวะพื้นฐานของจิตเดิมแท้ที่ปราศจากความมัวหมอง ในขณะที่ความสงบมีความหมายถึงสภาวะพื้นฐานของจิตเดิมแท้ที่ปราศจากการแกว่งไหวไปตามเป้าหมายแห่งการรับรู้ภายนอก ในแง่นี้ความว่างและความสงบถูกเข้าใจในฐานะที่เป็นเนื้อแท้แห่งจิตเดิมแท้ซึ่งได้รับการอธิบายด้วยมโนทัศน์เรื่อง “สมาธิ” แห่งจิตเดิมแท้ ภายใต้ความหมายดังกล่าวนี้ สมาธิในทัศนะของโบลโจ จินูล จึงมิได้มีความหมายบ่งชี้ถึงรูปแบบหรือวิธีในการปฏิบัติเช่นการนั่งสมาธิ หากแต่สมาธิคือนามที่ใช่บ่งชี้ถึงสภาวะพื้นฐานของจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของจิตซึ่งปราศจากความมัวหมองและปราศจากการแกว่งไหวไปตามเป้าหมายแห่งการรับรู้ตนเอง

5 การรับรู้ (Awareness , Ch.知 : Zhi , Kr. 지 :Ji)

“การรับรู้” (知) ในทัศนะทางปรัชญาของโบลโจ จินูล มีความหมายบ่งชี้ถึงคุณลักษณะพื้นฐานของจิตเดิมแท้ซึ่งปรากฏขึ้นในมิติเชิงญาณวิทยา กล่าวคือคุณสมบัติแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ที่มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ด้วยคุณสมบัติเช่นนี้มนุษย์จึงมีความแตกต่างจากก้อนหินหรือสิ่งไร้ชีวิตที่ปราศจากความสามารถในการรับรู้ในสิ่งต่างๆได้ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า “การรับรู้” (知) ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของจิตเดิมแท้ดังกล่าวในความหมายที่เป็น *กระแสแห่งการรับรู้ของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ก่อนการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์* “การรับรู้” ในความหมายดังกล่าวนี้จึงเป็นกระแสสำนึกดั้งเดิมของมนุษย์ที่ปราศจากการวิเคราะห์แยกแยะที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง กล่าวคือการรับรู้สรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” โดยปราศจากการแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เช่นการวิเคราะห์แยกแยะ แจกแจง การให้คุณค่า การยอมรับหรือการปฏิเสธ ในทัศนะทางปรัชญาของโบลโจ

จินล การชี้ให้เห็นว่ากระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ดังกล่าวนั้นคือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ มีความสำคัญทั้งในมิติญาณวิทยาที่เป็นการชี้ให้เห็นว่า “การรับรู้” ในความหมายดังกล่าวนี้คือมุมมองที่เที่ยงตรงต่อภววิทยาแห่งการดำรงอยู่ของโลกและสรรพสิ่ง และในขณะเดียวกันการเน้นความสำคัญของ “การรับรู้” ในความหมายดังกล่าวนี้ยังมีความสำคัญในมิติทางภววิทยาที่เป็นการชี้ให้เห็นว่า หากกระแสแห่งการรับรู้ที่ปราศจากการคิดแยกแยะดังกล่าวนี้คือธรรมชาติของจิตเดิมแท้ และเมื่อจิตเดิมแท้คือธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ ดังนั้นในทัศนะของโบโจ จินล เนื้อแท้ของมนุษย์ จึงมิใช่เรื่องของตัวตนหรือความเป็นแก่นสารสาระ(Substantial) หากแต่เนื้อแท้หรือจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์นั้นเป็นเพียงกระแสแห่งการรับรู้หรือกระแสสำนักอันบริสุทธิ์ซึ่งปราศจากความเป็นแก่นสารสาระกล่าวคือการยืนยันว่า “ตัวตน” ที่เที่ยงแท้ไม่มี

6 การคิดแยกแยะ (Discriminative Thinking , Ch. 念 : nian , Kr. 辨 : nyom)

ในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินล “การคิดแยกแยะ” หรือการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ คือกิจกรรมทางจิตในแง่การแยกแยะ(Discriminative) ที่มนุษย์มีต่อสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งในจารีตของปรัชญาเซนสายเกาหลีครอบคลุมความหมายของกิจกรรมการแยกแยะในลักษณะต่างๆซึ่งอาจเป็นการยืนยันหรือปฏิเสธ การให้คุณค่า หรืออารมณ์ ความปรารถนาหรือความเกลียดกลัว ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในแง่นี้การคิดแยกแยะจึงถือว่าเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ที่มนุษย์บุุคคลชนมีต่อโลกและสรรพสิ่ง ในปรัชญาของโบโจ จินล การคิดแยกแยะมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องจิตเดิมแท้กล่าวคือด้วยคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการรับรู้ของจิตเดิมแท้ (知) เมื่อจิตเดิมแท้แสดงหน้าที่ในการรับรู้ต่อโลกปรากฏการณ์จึงก่อให้เกิดการคิดแยกแยะที่มนุษย์มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ในแง่นี้การคิดแยกแยะจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยวางเงื่อนไขอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์กับคุณสมบัติแห่งการรับรู้และเป้าหมายแห่งการรับรู้ กิจกรรมทางจิตอันสัมพันธ์กับจิตเดิมแท้ในลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปราศจากแก่นสาร (Non Substantial)

7 การตรัสรู้ธรรม (Realization Enlightenment ,Ch. 證悟 :Zhengwu ,Kr. 증오 : Chung o)

ในทัศนะทางปรัชญาของโบโจ จินล ชี้ให้เห็นว่า การตื่นรู้อย่างฉับพลัน (頓悟) นั้นมีความหมายถึงประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ในธรรมชาติเดิมแท้ของตัวตนในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่ปราศจากการคิดแยกแยะ ในขณะที่ “การตรัสรู้ธรรม” (證悟) นั้นมีความหมายบ่งถึงสภาวะที่กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ดังกล่าวนี้ได้กลายมาเป็นพฤติกรรมหรือแนวปฏิบัติที่

แสดงออกโดยธรรมชาติอย่างเป็นไปเองของมนุษย์ภายใต้การดำรงอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่การตรัสรู้ในทัศนะของโบล โจ จินูล จึงมิได้มีความหมายถึงสถานะที่อยู่นอกพันหรืออยู่นอกเหนือไปจากชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ และก็มีใช่เป็น “ปลายทาง” อันเป็น “เป้าหมาย” ของการปฏิบัติ หากแต่การรับรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายใต้มุมมองของจิตเดิมแท้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องไปอย่างเป็นพลวัติภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์นั่นเองที่มีความหมายถึงการตรัสรู้ที่ปรากฏในชีวิตของปุถุชน

บรรณานุกรม

- Berman, M. P., Brubaker, D., Cipriani, G., Goulding, J., Kim, H.-h., Mazis, G. A., . . . Toru, F. (2010). *Merleau-Ponty and Buddhism* (J. Y. Park Ed.): Lexington Books.
- Buswell Jr, R. E. (1983). *The Korean Approach to Zen: The Collected Works of Chinul*. Hawaii: University of Hawaii Press.
- Buswell Jr, R. E. (1991). *Tracing Back the Radiance: Chinul's Korean Way of Zen*. Honolulu: A Kuroda Institute Book University of Hawaii Press.
- Buswell Jr, R. E. (2012). *Collected Works of Korean Buddhism.: Chinul Selected Works* (Vol. 2). Seoul: Jogye Order of Korean Buddhism.
- Buswell Jr, R. E. (2013). Pojo Chinul 普照知訥 and the Sudden-Gradual Issue : Kanhwa Seon and the Korean Buddhist Soteriology. *불교학보*, 66, 167-189.
- Buswell Jr, R. E. (2014). *The State, Religion, and Thinkers in Korean Buddhism*. Seoul: Dongguk University Press.
- Buswell Jr, R. E. (2016). *Numinous Awareness is Never Dark: The Korean Buddhist Master Chinul's Excerpts on Zen Practice*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Ch'en, K. (1964). *Buddhism in China : A Historical Survey*. New Jersey: Princeton University Press.
- Chen, K. K. S. (1973). *Chinese Transformation of Buddhism.:* Princeton University Press.
- Chung, B.-J. (2007). *History of Korean Buddhism*. Seoul: Jimoondang Publishing Company.
- Eui-hyun, V. (1988). *Korean Buddhism*. Seoul: Korean Buddhist Chogye Order.
- Gregory, P. N. (1985). Tsung-Mi and the Single Word " Awareness" (chih). *Philosophy East and West*, 35, No 3 249-269.
- Hatada , T. (1969). *A History of Korea* (S. W. J. Warren & H. H. Benjamin, Trans.). California: American Bibilographical Center.
- Hee, S. K. (1981a). How does one know a Zen Monk has acheived satori? an epistemological study of enlightenment in Zen. *Korean Journal of Philosophy*, 15, 10.
- Hee, S. K. (1981b). How does one know a Zen Monk has achieved satori? an

- epistemological study of enlightenment in Zen. *Korean Journal of Philosophy*, 15, 201-210.
- Hee, S. K. (2012). *Chinul The Founder of Korean Son Tradition*. California: Jain Publisher.
- Hoon, H. K. (2011). *Interreligious Dialogue between Catholic Philosopher Bernard Lonergan and Buddhist Seon Master Jinul : Center on Their Cognitional Theories*. (Doctor of Philosophy.). The Catholic University of Korea., Seoul.
- Jinul, B. (1983a). *Admonitions to Beginning Student* [誠初心學人文] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983b). *The Complete and Sudden Attainment of Buddhahood* [圓頓成佛論] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983c). *Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community* [勸修定慧結社文] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983d). *The Essential of Pure Land Practice* [念佛要門] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983e). *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes* [法集別行錄節要並入私記] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983f). *Secrets on Cultivating the True Mind* [修心訣] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983g). *Straight Talk on True Mind* [真心直誦] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (2012). *Preface and Conclusion from Condensation of the Exposition of the Avatamsakasutra* [華嚴論節要] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Seoul: Jogye Order of Korean Buddhism.
- Kang, K. K. (2013). *Bojo Jinul His life and Thought*. Seoul: Buri Publishing Co. Ltd.
- Kim, K. S. (2012). *Funerary Inscription and Epitaph for the State Preceptor Puril Pojo of the Society for Cultivating Son on Chogy Mountain* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Seoul: Jogye Order of Korean Buddhism.
- Kim, Y.-T. (2014). *Glocal History of Korean Buddhism*. Seoul: Dongguk University Press.
- Kwon, S.-h., & Woo, J. (2019). On the Origin and Conceptual Development of 'Essence-

- Function' (ti-yong). *Religions*, 10(4), 272. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2077-1444/10/4/272>
- Lee, J. Y. (1981). *Korean shamanistic rituals*. Great Britain: Mouton Publishers.
- Park, S.-b. (2009). *One Korean's approach to Buddhism: the mom/momjit paradigm*: Suny Press.
- Price, A. F., & Lam, W. M. (1990). *The Diamond Sutra and The Sutra of Hui Neng*. Boston: Shambhala Publications.
- Reischauer, E. O. (1955). *Ennin's Travels in Tang China*. New York: Ronald Press. Ronald Press.
- Seongcheol, T. (1987). *Echoes From Mt. Kaya: Selections on Korean Buddhism* (B. Barry, Trans. V. Won-tek Ed.). Seoul: Lotus Lantern International Buddhist Center.
- Shim, J.-r. (1999). *Korean Buddhist Tradition and Transformation*. Seoul: Jimoondang Publish Company.
- ประทุม, อ. (2553). พระมหาประธานของพระโพธิสัตว์ : ข้อโต้แย้งทางปรัชญาของฉินรัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก , ป. อ. ป. (2545). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- พุทธทาสภิกขุ. (2547). สุตของเว่ยหลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ.
- สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2546). พุทธศาสนมหายาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- สุวรรณ, ส. (2534). ภูมิปัญญาวิชาเซน บทวิเคราะห์คำสอนปรมาจารย์โดเกน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สยาม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	Thapakorn kamnerdsiri
วัน เดือน ปี เกิด	21 Feb 1984
สถานที่เกิด	BANGKOK
วุฒิการศึกษา	Chulalongkorn University
ที่อยู่ปัจจุบัน	310/1035 Pinjareon 3 village, Soi Songprapa 14 Songprapa R. Donmuang Bangkok Thailand 12010
ผลงานตีพิมพ์	The Concept of Buddha Nature as a ground of Ethics in Mahayana Buddhism Bojo Jinul and the Concept of Sudden Enlightenment. The Significant of Practice in Korean Seon Buddhism.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY